

අතිධම්පිටකයෙහි

පළමු වන ග්‍රන්ථය

බමමස ධග්ගේ පප්පකරණය

ලංකා බෞද්ධ මණ්ඩලයේ ආරාධනයෙන්

**වාද්දව මොල්ලිගොඩ ප්‍රවේනොදය පිට්‍රිමෙන්ති උපප්‍රධානවරයාණී,
කෝට්ටේ ශ්‍රී කලාණිකාමග්‍රිහමානසංඝසභායෙහි අනුනායක ධුරකීර
ත්‍රිපිටකවරයාණිවරයාණී**

ලබ්‍රහම ලංකානන්ද සංවිරයන් වහන්සේ ද

**හිතුල, මාකඩවර විහාරාධිපාණී පණ්ඩිත
කරහම්පිටිගොඩ සුමනසාර සංවිරයන් වහන්සේ ද**

විසිත් කරන ලද

සිංහල පරිවර්තනයෙන් යුක්ත සි

ලංකා ආණ්ඩුව මගින් ප්‍රකාශිත සි.

බු. ව. 2515
ක්‍රි. ව. 1973

Buddha Jayanthi Tripitaka Series, Vol: XLI

THE FIRST BOOK

IN

**THE ABHIDHAMMAPITAKA
DHAMMASANGANIPPAKARANA**

WITH THE SINHALESE TRANSLATION

by

The Venerable Pandita

LABUGAMA LANKANANDA THERA

**Anunayaka of Kotte Srikalyanisamagri Dharma Maha Sanghasabha,
Vice Principal of the Pravacanodaya Pirivena,
Molligoda Wadduwa,**

&

The Venerable Pandita

KARAHAMPITIGODA SUMANASARA THERA

Makadawara Vihara, Hingula.

PUBLISHED UNDER THE PATRONAGE

OF

THE GOVERNMENT OF CEYLON

B. E. 2515

C. E. 1973

අතිබමමපිටකෙ

බමමසසිගනේපපකරණං.

අතිබමීපිටකසෙහි

බමසසිගනේප්පකරණං

**“තථාගතස්ස චේදිතො භික්ඛවෙ ධම්මවිනයො විච්චො විරොධනි
නො පටිච්ඡනෙනා.”**

**“මහණෙනි, තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දෙශනා කරණ ලද
ධම්ම හා විනය විවෘත වූයේ බබලයි. වැසුණේ නො බබලයි.”**

(අභිගුණාරනිකාය - තිකතිපාතය - භරණසූචක, 9 සූත්ත.)

පටුන

CONTENTS

පිටු

සංස්කාරක නිවේදනය	IX
ත්‍රිපිටක සම්පාදක මණ්ඩලය	XI
සංඥාපනය	XIII - XXXV
සංකේතනිරූපණය - ABBREVIATIONS	XXXVI
පාලි ශෝභිත - PALI ALPHABET	XXXIX
විසයසූචි	XLI - XLV
පෙළ හා පරිවර්තනය	2 - 561
නිද්දේශීය පදනුකූල මණ්ඩලය	563 - 574
විද්‍යා සපදනුකූල මණ්ඩලය	575 - 577
ශුද්ධ පත්‍රය	579

සංස්කාරක නිවේදනය

අභිධම්මපිටකයෙහි පළමුවන ප්‍රකරණය වූ “ධම්මසංඛගණිප්පකරණය” බ්‍රහ්මඡර්යානී ත්‍රිපිටකග්‍රන්ථමාලායෙහි එක්සැලියවන ග්‍රන්ථය වෙයි. බ්‍රහ්මඡර්යානී උත්තමසංවිධානය සඳහා ලඛනාරජය මගින් පත්කරනලද ලඛනා බෞද්ධමණ්ඩලයේ සමාරාධනය පරිදි ධම්මසංඛගණිප්පකරණය සිංහලයෙන් ව්‍යාච්ඡාදන කරනලද නමුදු එය බෞද්ධමණ්ඩලයෙන් සම්මත වූ සාලාස්ම අනුව නො ගිය හෙයින් ත්‍රිපිටකසංස්කාරක මණ්ඩලය විසින් ධම්මසංඛගණිප්පකරණයෙහි පාඨශෝධනය හා සිංහල අනුවාදය ද කළ මැනවැයි අප වෙත පවරනලද්දේ විය.

ධම්මසංඛගණි පරිවච්ඡිතය අත්‍යායිකකායායීයක් වූයෙන් ත්‍රිපිටක සංස්කාරක මණ්ඩලයෙහි උද්‍යෝගිමත් සාමාජිකයකු වූ පණ්ණින කර්මපිටිගොඨ සුමනසාර සංවිරයන් වහන්සේ ද සහාය කොටගෙන යථෝක්ත කායායීය අප විසින් සපුරාලනලද්දේ ය.

ප්‍රවච්ඡාදය පිරිවෙන්නි උපාචාරයීධුරීණ වැ සිටි පණ්ණින සුමනසාර සංවිරයන් වහන්සේ ඉතිහාස පුරාවිද්‍යායෙහි ද තකීන්‍යායාදියෙහි ද විශේෂ කුශලතායෙන් යුක්තය. ඒ සංවිරයන් ධම්මසංඛගණිප්පකරණය සඳහා ලියූ දිසී සංඥපනත නවිනානට මතු නො වැ ප්‍රවිණයනට පවා වැඩද වූයෙකි. එහි “අභිධම්ම” ශබ්දානුය පෙළ අවුවාහනය ගෙන විශද කොට ඇත. කාලානතරයෙහි සිට විතණ්ඩවාදීන් අභිධම්මපිටකය සඳහා ඉදිරිපත් කරන දුමිත මැනවින් තීරාකරණය කරනලද වෙයි. ලක්දිවැ අභිධම්මපිටකය සඳහා එන ඓතිහාසික සටහනුද නො දක්වති. ධම්මසංඛගණිප්පකරණයෙහි එන ධම්මවිභාගය සංග්‍රහ කොට දක්වනලද්දේ ද වෙයි.

ත්‍රිපිටකග්‍රන්ථ මුද්‍රණය ඉක්මනින් නිමවාලනුවස් ශෝඛිත ධම්මසංඛගණිප්පකරණය සිංහල පරිවච්ඡිතය ද 1960 දී පමණ එක්තරා මුද්‍රණාලයකට භාරදෙන ලදුව බොහෝ දුරට මුද්‍රණය අවසාන වී තිබියදී අප නො දත් යම් කිසි හේතුවක් නිසා මුද්‍රණකායායීය නැවතියේ ය. මද කලකට පසු දතහැකි වූයේ මුද්‍රණයට සකස් කළ අත්පිටපත් මතු නො වැ මුද්‍රිත කොටස් පවා සොයාගත නො හැකි වූ බවෙකි. එහෙයින් දෙවැනිවරට ද ධම්මසංඛගණි පරිවච්ඡිතය සපුරාලන්නට සිදුවිය.

ධම්මසංඛගණිප්පකරණයේ මුද්‍රණය වහා නිමහම් කිරීමට මහත් පරිශ්‍රමයක් දැරූ ත්‍රිපිටක සංස්කාරක මණ්ඩලයේ සමපාදක වූ විද්‍යාදායකවිද්‍යාලයේ විනෝදාභූත දර්ශනවිශාරද පරවාහාර සිරිවර්ණඥ නාභිමපාණන් වහන්සේ ප්‍රමුද්‍රිත කොටසෙහි අවසාන සංස්කරණය සිදු කළහ. මේ කායායීයෙහි ලා වච්ඡිත ත්‍රිපිටක සංස්කාරක මණ්ඩලයේ සහායක අභංගම විද්‍යාවත පරිවෙණාධිපති පණ්ණින කෝද්‍යගොඨ ඥානාලෝකාභිධාන දක්ෂිණලඛනායෙහි ප්‍රධාන සම්පාදක සංවිරයන් වහන්සේගේ ඥානාලෝකය ද මෙහි වැටී ඇත. ත්‍රිපිටකසමපාදක මණ්ඩලයේ ලෝකකාධිකාරී පණ්ණින දේරගමුවේ ධම්මපාල නායක සංවිරයන් වහන්සේ ද මේ කායායීයෙහි සහාය වූහ. මේ මුද්‍රණය අඩාළ වැ හෙළිදක්වාලියැ නො හැකි වැ තුබූ ධම්මසංඛගණිප්පකරණය සපුරාලීමට උපයෝගි වූ සාදේශීය මුද්‍රණශිල්පිහු ද, ලඛනාබෞද්ධමණ්ඩලයේ සුබ්‍රිත ද, මෙය පළකරවාලූ සංස්කාභික දෙපාඨමේන්තුවේ අධිකාරීහු ද අභිධම්මප්‍රකාශනයෙන් ජනිත කුශලයෙන් සුබහාගිහු වෙන්වායි ආශංසනය කරමින.

ලබ්‍රහ්ම ලඛනානඤ සංවිර

1972-12-30

ත්‍රිපිටකසමපාදක මණ්ඩලයේ ප්‍රධාන සමපාදක.

ත්‍රිපිටකකායායීලය,
මහානායකවාරිකාරාමය,
115, විජේරාම මාවත,
කොළඹ. 7.

ත්‍රිපිටක සම්පාදක මණ්ඩලය

උපදෙශක:

එක්සත් අමරපුරමහානිකායේ සභාපති අගනමහාපණ්ණීන බ්‍රහ්මගොඨ ආනන්දමෙත්තෙය මහානායක මහාසථවිරපාදයන් වහන්සේ.

සභාපති:

අභාගම විද්‍යාවන්තරවේණාධිපති ත්‍රිපිටකවාගීශ්වර පණ්ණීන කෝද්‍රගොඨ ශ්‍රී ඥානාලොක දක්ෂිණලංකායෙහි ප්‍රධාන සංඝනායක සථවිරයන් වහන්සේ.

ප්‍රධාන සම්පාදක:

මොල්ලිගොඨ ප්‍රච්චනොදය පිරිවෙන්හි උපප්‍රධානාචාර්ය ත්‍රිපිටක-වාගීශ්වර පණ්ණීන ලබ්‍රගම ලංකානන්ද - කෝට්ටේ ශ්‍රී කල්‍යාණීසාමග්‍රි-බම්මහාසංඝසභාවේ අනුනායක සථවිරයන් වහන්සේ.

සම්පාදක:

දෙමටගොඨ ධම්මසායන විද්‍යාලාධිපති පණ්ණීන පරවාහාර පඤ්ඤානන්ද (බී. ජ. ලක්ඛන්) කොළඹ නවකෝරළයේ ප්‍රධාන සංඝනායක සථවිරයන් වහන්සේ.

හිඟුලේ - මාකඩවර විහාරාධිවාසී පණ්ණීන කරහම්පිටිගොඨ සුමනසාර සථවිරයන් වහන්සේ.

ලේඛකාධිකාරී:

බොද්ධාලොක මාවතේ බොද්ධාලොක විහාරාධිපති පණ්ණීන දොරගමුවේ ධම්මපාල කොළඹ පළාතේ ප්‍රධාන සංඝනායක සථවිරයන් වහන්සේ.

සංඥා පනිස

විජම්බණ: ශ්‍රීසනසුභත නථංගත සම්මා, සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ සලෝ-
 ගියෙන් සවාති වසා රජගහනුවර බිම්සර මහරජහු විසින් කරවා
 දුන් වෙළඳවන අරමිඳි වැඩවසන දවස් රජගහ සිටු 'තමන් රහත්හ' යි පිළින
 කරන විවිධ දෘෂ්ටිවාදීන් පිරික්සනුවට සැටරියන් හුණදඩියෙකා ලා රන්-
 සදුන් පාත්‍රයක් අහස්හි නඟාලා 'රහත්හු ඇත් නම් ඉදහයෙන් ගොස්
 ගනිත්ව' යි නුවර බෙර ලැවී. සදිනෙක් ඉක්මයියේ යැ, සදුන්පය ගන්නෝ
 නැති. එකරැණින් 'ලොවැ සෘද්ධිමත් රහත්හු නැතැ' යි නුවරවැස්සෝ
 කියන්නට වත්හ. සත්වන දවස එනුවර පිඬුසිඟා වඩනා මහමුගලන්
 තෙරණුවනටත් පිණෙඳාලහාරදාය තෙරණුවනටත් එබස් ඇසිණ. එකල
 මහමුගලන් තෙරණුවන්ගේ බසින් පිණෙඳාලහාරදාය තෙරණුවෝ ඉදහ-
 යෙන් ගොස් පාත්‍රය ගෙන ලොව සෘද්ධිමත් රහතුන් විසින් නොසිත් බව
 පළ කළහ. බුදුහු එපවත් අසා "භික්ෂුන් සෘද්ධිප්‍රාතිහායී නොපැයුතු යැ" යි
 ශික්ෂා පැනවූහ. "ශ්‍රාවකයන් විසින් නො කළයුතු යැ" යි පනවන ලද්ද
 බුදුහුදු නො කෙරෙති" යි සිතූ තිථිකයෝ සෘද්ධිප්‍රාතිහායී පිණිස බුදුරදුනට
 වාදාරොපණ කළහ. බිම්සර මහරජහු විසින් දන්වනලද බුදුහු උන්ගේ
 වාද පිළිගෙන ඉන් සාරමසෙකින් මොබ ඇසැල මැදිපොහෝ දවස්හි සැවැත්
 නුවර ගඩඹරැක්මුල්හි දී යමාමහපෙළහර දක්වා තිථිකයන්ගේ මාන
 මදින කොට සත්වැනි වස සදහා නව්තිසා දෙව්ලොවට වැහියහ. එහි
 පරසතුරැක්මුල්හි පබුඇඹුල්සලස්නෙහි වැඩහිද මාතෘදිවාරජයා කායසාක්ෂි
 කොට දසදහසක් සක්වල දෙවියනට 'කුසලා ධම්මා, අකුසලා ධම්මා,
 අව්‍යාඝතා ධම්මා' ආදීන් තෙමසක් මුළුල්ලෙහි අභිධම්මදෙශනා කළසේක.
 දවස දවස පිඬු පිණිස මිනිස්ලොවට වඩනා බුදුහු නුතන්දහනලායෙහි දී
 උවටත් පිණිස තමන්වහන්සේ වෙත එළැඹෙන දම්සෙනෙවි සැරියුන්
 තෙරණුවන් අමතා: 'ශාරිපුත්‍රයෙනි, අද මා විසින් මෙතෙක් දහම් දෙසන
 ලදු' යි තෙරණුවනට එදහම් නග විසින් වදාරති. තෙරණුවෝ එ නග
 ගෙන එද යමාමහපෙළහරෙහි පැහැදෑ තමන් වහන්සේ වෙත පැවිදි වූ
 පන්සියක් අනාවැසියනට එදහම් සිය, දහස්, සුවහස් නසින් විහාග කොට
 හදාරවති. මෙසෙසින් සම්බුදුරදුන් තව්තිසායෙහි විජම්බෙසුන් නිමවත් මැ
 මිනිස්ලොවැ සැරියුන් තෙරණුවන්ගේ අනාවැසියෝත් සභාප්‍රකරණොක්ත
 විජම්බණ හදාරා නිමැවූහ. මෙසේ සම්බුදුරදුන් විසින් දෙවියනට දෙසූ
 අභිධම්මයෙහි වාචනාමාගීය මිනිස්ලොවැ දම්සෙනෙවි සැරියුන් මහරහත්
 තෙරණුවන් ප්‍රභව කොට පහළ වී. සම්බුදුරදුන් විසින් දෙසූ නග විහාග
 කොට දෙශිත වන බැවින් එය බුද්ධවචනයෙහි මැ වැටෙයි. ප්‍රථම සඞ්ඝිනි-
 යෙහි දී මහසුප් තෙරණුවන්ගේ පිළිවිසිමෙන් ධම්මාණ්ඩාගාරික අනද
 තෙරණුවන් විසින් විසදන ලදුව පන්සියක් මහරහතුන් විසින් සඞ්ඝින වූ
 අභිධම්මපිටකය දඹදිවැ ඇදුරොල්හි පිළිවෙළින් සැරියුන් තෙරණුවන් පටන්
 කොට හදදුට්, සොහිත, පියණ්ඳි, පියපාල, පියදසසි, කොසියපුත්ත,
 සිගගව, සංඤ්ඤා, මොගගලීපුත්තනිසා, සුදත්ත, ධම්මිය, දුසක,
 සොණක, රෙවත යන මහ තෙරහු තුන්වැනි සඞ්ඝිනි කාලය තෙක්
 වාචනා කොටගෙන ආහ. දෙවනපැනිස් මහරජුන් දවස දඹදිවැ දම්සෝ
 මහතිරිදු පුත් අනුබුදු මිහිදුමහරහතුන් විසින් ලක්දිවට ගෙන එන ලද

එදහම ලක්දිව ඇදුරොල්ලි වාචනාමායියෙහි ආයේ වලගම්ආයා මහරජුන් දවස මාතුලජනපදයෙහි අලුලෙන්දී ගුණාරාඨ කරන ලද වෑ මෙතෙක් නිමිල වෑ පවත්තේ යි. මේ සැකෙවින් දක්වන ලද්දේ අභිධම්ම පිළිබඳ අභිකථාගත ඉතිවෘත්ත යි.

අභිධම්මානු: අභිධම්මශබ්දයෙහි අභිවිවරණ නොයෙක් අයුරින් අටුවාහි දක්නට ඇත. “අභිධම්මෙති නාමරූප පරිවේෂ්ඨෙ” යි අභිධම්ම යනු නාමරූපපරිවේෂ්ඨ බව සමන්තපාසාදිකා¹ විනය අටුවාහි ද සාරන්දිපනී² විනයටිකාහි ද එයි. “අභිධම්මෙති අභිවිසිට්ඨො ධම්මො, ඉමෙසු සත්තනිං-සබ්බොධපක්ඛියධම්මෙසුහි අත්ථො”³ යි අභිධම්ම යනු විශිෂ්ට ධම්මයෙහි-සත්තිස් බොධිපාක්ඛිකධම්මයෙහි යන අභි බව පපඤ්චසූදනී මජ්ඣිමනිකා-යට්ඨකථායෙහි දැක්වෙයි. “අභිධම්මනාති උත්තමධම්මකථං”⁴ යි අභිධම්ම යනු උත්තමධම්මකථා යා යි මනෝරථසූරණී දඹගුත්තරනිකායට්ඨකථායෙහි එයි. එහි මෑ අත්තැනෙකැ අභිධම්මාථය ඉතා පැහැදිලි ලෙස විවරණය කෙරෙමින්: “අභිධම්මො අභිවිනයෙති එත්ථ ධම්මො- අභිධම්මො- විනයො- අභිවිනයොති චතුක්ඛං වේදිතබ්බං, තත්ථ ධම්මොති සුත්තපිටකං, අභිධම්මොති සත්තප්පකරණානි, විනයොති උභයො විභවිතං, අභිවිනයොති බ්බකපරිවාරො”⁵ යි කියු.

“අභිධම්මො අභිවිනයෙ යන මෙහි ධම්ම-අභිධම්ම-විනය-අභිවිනය යන චතුෂ්කය දතයුතු යැ. එහි ‘ධම්ම’ යනු සූත්‍රපිටක යැ, ‘අභිධම්ම’ යනු සත්තප්පකරණයෝ යැ, ‘විනය’ යනු භික්ෂු-භික්ෂුණී උභය විභවිත යැ, ‘අභිවිනය’ යනු චූලලවග්ග - මහාවග්ග - සබ්බසාසන බ්බක හා පරිවාර හා මෙ දෙක යි” යනු එහි අභි යි

ඇදුරොල්ලි ආ සෙසින් අභිධම්ම ශබ්දයෙහි පුළුස්සන අභිවිවරණය කරන අටුවා ඇදුරු බුදුගොස් තෙරණුවෝ ‘අත්ථසාලිනී’ නම් ධම්මසංඛ්‍යණී අභිකථායෙහි “තත්ථ අභිධම්මොති කෙනට්ඨෙන අභිධම්මො? ධම්මොතිරෙක ධම්මවිශේෂසට්ඨෙන” යි ධම්මාතිරෙකාථියෙන් හා ධම්මවිශේෂාථියෙන් අභිධම්ම නම් වන සේ නිරුක්තියාපි ද දක්වති.

‘අභිධම්ම’ පදයෙහි ‘අභි’ ශබ්දය “බාලහා මෙ දුක්ඛා වේදනා අභික්ඛං මනනි නො පටික්ඛමනනි” යන තන්හි සෙසින් අතිරෙකාථි ද “අභික්ඛනන-වණණා” යන තන්හි සෙසින් විශේෂාථි ද කියයි එයින් අතිරෙකධම්ම විශේෂධම්ම ‘අභිධම්ම’ නම් වෙයි.

ඒ එසේ මෑ යි: සුත්‍රාන්තරයට පැමිණ පඤ්චසක්කය එකදෙශයෙකින් විභාග කරනලද යැ. අභිධම්මයෙහි දී සුත්තන්තරාජනීය, අභිධම්මභාජනීය, පඤ්ඤාපුච්ඡක යන ත්‍රිවිධ නාම විසින් නිමිප්පදෙශ කොට (සමීක්ෂාරයෙන්) විභාග කරනලද වෙයි. මෙසෙසින් මෑ දෙලොස් ආයතන, අටලොස් ධාතු, සිටුසස්, සතර සතිපට්ඨාන, සතර සමසක්ප්‍රධාන, සතරසෘද්ධිපාද, සත්‍ය බොධ්‍යාභිග, ආයතීඅභ්‍යාභිගමායී, සතර ධ්‍යාන, සතර අප්‍රාමාණ්‍ය, සිටුපිළි-සිඹියා, ඥාන, කෙලාය, භූමිසන්තරපරිවේෂ්ඨ ද යන මොහු අභිධම්මයට පැමිණ නිමිප්පදෙශ කොට විභාග කරන ලදහ. හුදෙක් ඉන්ද්‍රියවිභවිත, සික්කාපද විභවිත යන මෙහි සුත්තන්තරාජනීය ද ප්‍රත්‍යයාකාරයෙහි පඤ්ඤාපුච්ඡකය ද නැත. මෙසේ සුත්‍රාන්තරධම්මයෙන් අතිරෙක කොට විශිෂ්ට කොට විභක්ත වන බැවින් ධම්මාතිරෙක ධම්මවිශේෂාථියෙන් අභිධම්ම නම් වෙයි.

1. සමන්තපාසාදිකා - හෙවිලු 789 පිටුව 2 සාරන්දිපනී - මජ්ඣ. 40 පිටුව

3. පපඤ්චසූදනී, කිත්තිසුත්තවණණානා - හෙවිලු. 4-20 පිටුව

4. මනෝරථසූරණී - හෙවිලු. 618 පිටුව 5. මනෝරථසූරණී - හෙවිලු. 820 පිටුව.

අභිධම්මපාඨය: අභිධම්ම පිටක විසින් ‘අභිධම්මපිටක’ නමුදු දෙසනා විසින් පරමාථ බහුලකොට දෙශිත වන බැවින් ‘පරමත්ත-දෙශනා’ නමුදු ශාසන විසින් ධම්මසුඤ්ජමාත්‍රයෙහි ‘මම’ යැ ‘මාගේ’ යැ යන සංඥ ඇති සත්ත්වයන් මෙහි ලා ධර්මානුරූප කොට අනුසන්ධානාද වන බැවින් ‘යථාධම්මසාසන’ නමුදු රාගාදියට ප්‍රතිපක්‍ෂ වූ නාමරූපපරිවේෂ්ඨය කියන ලද වන බැවින් ‘නාමරූපපරිවේෂ්ඨකථා’ නමුදු වෙයි.

කාන්ත: අභිධම්මපිටකයෙහි ලා අබ්භිල, අබ්භිතත, අබ්ප්‍රඥ සංඛ්‍යාත ත්‍රිවිධ ශික්‍ෂා අතුරෙහි ‘අබ්ප්‍රඥශික්‍ෂා’ කියනලද වෙයි. ව්‍යතික්‍රම, පශ්චිත්තාන, අනුගත සංඛ්‍යාත ත්‍රිවිධ කෙලෙසප්‍රභාණයන් අතුරෙහි ‘අනුගත-ප්‍රභාණය’ කියනලද වෙයි. තදබ්‍රත, විෂකමනණ, සමුවේෂ්ඨ ප්‍රභාණයන් අතුරෙහි ‘සමුවේෂ්ඨප්‍රභාණය’ කියනලද වෙයි. දුගවරිත, තාමණා, දුෂ්ටි සංකෙලයන් අතුරෙහි ‘දුෂ්ටි සංකෙලප්‍රභාණය’ කියනලද වෙයි.

සමපත්: සමපත් අභියෝග්‍ය ගනුත් විනයෙහි සුපිළිපත් මහණ ශිලසමපත් නිසා ත්‍රිවිද්‍යාවට පැමිණෙයි. සුත්‍රාන්තයෙහි සුපිළිපත් මහණ සමාධිසමපත් නිසා සංඛ්‍යාතවිද්‍යාවට පැමිණෙයි. අභිධම්මයෙහි සුපිළිපත් මහණ ප්‍රඥසමපත් නිසා සිසුපිළිසිඹියාවට පැමිණේ.

අබ්‍රත: තවද මේ අභිධම්ම දීඝ, මජ්ඣිම, සංයුතක, අබ්‍රතතර, බුද්ධක යන පඤ්චවිධ නිකායයන් අතුරෙහි බුද්ධකනිකායෙහි බැසගනී. සුත්ත, ගෙයා, වේයාකරණ, ශාථා, උදන, ඉතිවුත්තක, ජාතක, අබ්‍රතධම්ම, වේදලල යන නවවිධ ශාසනාඛ්‍යයන් අතුරෙහි වේයාකරණාඛ්‍යයෙහි බැසගෙන සිටී. පිටක විසින් වෙන් කොට ගනුත් සුත්‍රාන්තපිටකයෙහි අන්තර්ගත ග්‍රන්ථයෝ දීඝනිකාය, මජ්ඣිමනිකාය ආදී විසින් ‘නිකාය’ නමින් හෝ ‘ආගම’ නමින් ද විනයපිටකයෙහි අන්තර්ගත ග්‍රන්ථයෝ පාරාජිකපාළි, පාවිතනියපාළි ආදී විසින් ‘පාළි’ නමින් ද අභිධම්මපිටකයෙහි අන්තර්ගත ග්‍රන්ථයෝ ධම්මසංඛ්‍යාතපාකරණ, විභංගපාකරණ ආදී විසින් ‘පාකරණ’ නමින් ද වෙසෙසා හඳුන්වනු ලැබෙත්.

ප්‍රකරණ ශබ්දය: පාළියෙහි ‘පකරණ’ ශබ්දය දෙම, කාරණ, ප්‍රස්තාව, ග්‍රන්ථවිග්‍රහණ යන අරුත්හි දක්නාලැබේ “කිසම්ඤ්චිදෙව පකරණෙ”¹ යන තත්ති දෙමසයෙහි වැටෙයි. “කිසම්ඤ්චිදෙව පකරණෙති කිසම්ඤ්චිදෙව දෙසෙ” යනු සුමංගලවිලාසිනී අලංකාරසුත්තවණ්ණනා යි. “පකරණෙති රාගාදී වසෙන පද්ධතිය පකට්ඨිතෙ කාරණෙ” යි එ මැ විකායෙහි² එයි. “එතස්මිං නිදහෙ එතස්මිං පකරණෙ”³ යන තත්ති කාරණයෙහි වැටෙයි “පකරණනති කායවිඤ්ඤානති සතිතාය වධකවේතනාය අධිපෙතනත්ථායානං”⁴ යනු ඝාරණ්ඨදීපනී විනයවිකාති දක්වෙයි. පළමු කී සුමංගලවිලාසිනී අථය ද මෙහි නො යෙදෙන්නේ නො වේ.

“සංයෝගා විපපයෝගා ව සාහවරියා විරෝධනො
අත්ථා පකරණා ලිඛිතා සද්දන්තර සම්පනො”⁵

යන තත්ති ප්‍රස්තාවයෙහි වැටෙයි. “සත්තපකරණානි” යන තත්ති ග්‍රන්ථවිග්‍රහණයෙහි වැටෙයි. ජාතකඅට්ඨමාශ්‍රමපදයෙහි “නත් ප්‍රහෙද-යෙන් බුත් අථයෝ ප්‍රකාරයෙන් කියනුලැබෙත් නු යි යථෝක්ත ධම්මසංඛ්‍යාත ආදී ‘ප්‍රකරණ’ නම් වේ”⁶ යනුවෙන් නොයෙක් ප්‍රහෙදයෙන් හිතන වූ අථයන් ප්‍රකාරයෙන් කියනුලබන හෙයින් ධම්මසංඛ්‍යාත ආදිය ප්‍රකරණ නම් වන සේ දක්වනලදි.

1. දීඝනිකාය - අමබන්ධසුත්ත 2. දීඝනිකාය සීලක්කඛවග්ගවිකා - මජ්ඣ. 305 පිටුව.
3. පාරාජිකපාළි - තනියපාරාජිකා. 4. ඝාරණ්ඨදීපනී - මජ්ඣ., 256 පිටුව
5. පඤ්චකාප්‍රදීප - ධසං, 20 පිටුව. 6. ජාතකඅට්ඨමාශ්‍රමපද-සී. බී. ජයතිලක 43 පිටුව.

භාෂාගතරයෙහි: “ප්‍රමාණප්‍රකරණ, ප්‍රමේයප්‍රකරණ”¹ ආදී තත්ති ග්‍රන්ථ-සන්නියෙහි වැටෙයි. මේ අරුත්හි ‘පාද’ ශබ්දය ද යෙදෙයි. මූලධර්මවේදයෙහි ග්‍රන්ථයෙහි ‘පාද’ නමින් දැක්වෙයි. පාද ලක්ෂණ දක්වන මූලධර්මවේදිකාකාර ද්‍රව්‍යදසයෝ: “එකාච්චවර්තන සූත්‍රසමූහ: පාදා” යි ‘එකාච්චයෙහි කැපී කොටගත් සූත්‍රසමූහය පාද නමැ’ යි කියති. පාදපයභීය හෙයින් ‘ප්‍රකරණ’ ශබ්දයෙහිද මේ අරුත් යෙදෙයි. එකාච්චප්‍රතිපාදක බව මේ සමූහ වන බැවින් බමමසඛනණී ආදිය හා යෙදෙන ප්‍රකරණ ශබ්දයෙහි ද මේ අරුත් යෙදේ දැ යි විමසනු වටී.

සමහාවනා: දිවමනු සම්බුදුරදුන් සමයෙහි මැ අභිබම්ය මහත් සමහාවනා ලද්දේ යැ එදවස ‘බමමකපික’ යනු ආභිබර්මිකයනට නමෙකි. ‘බමමකපික’ නමින් වෙන මැ ආචාර්යගණයෙක් ද වී. කොසඹා නුවර සොඹිතාරාමයෙහි පත්ස්සක් අනාවැසියන්ගෙන් සමන්විත බමමකපික ගණයෙක් වී. මෙහි බමමකපික ගණයන් විනයධර ගණයන් අතර උපත් විනය පිළිබඳ මතභේදයක් නිසා බුදුරදුන් පාරිලෝභවනයට වැඩි සේ බමමපදට්ඨකථා කොසඹකවන්දියෙහි දැක්වේ. මහාගොසිඛන සූත්‍රයෙහි දී සම්බුදුරදුන් විසින් මැ ආභිබර්මිකයා ‘බමමකපික’ යයි නම් කරන ලද්දේ යැ.

කිසෙයින් මහණහු විසින් ගොසිඛනසාලවනය හොබවනේ දැ? යි දම්-සෙනෙවි සාරිසුන් තෙරණුවන් විසින් පුළුවන් මහමුගලන් තෙරණුවෝ:

“ඇවැත්නි, ශාරිපුත්‍රයෙහි, මෙසස්සෙහි මහණහු දෙදෙනෙක් අභිබම් කථා කෙරෙත් ද, ඔහු ඔවුනොවුන් පැන පුළුවුයින් ද ඔවුනොවුන් පැන පුළුවුයින් ද ලදහු විසඳත් ද නො පසුබසින් ද උත්තේ දහමිකථාත් පවත්නි වේ ද, ඇවැත්නි ශාරිපුත්‍රයෙහි, මෙවන් මහණහු විසින් ගොසිඛනසාලවනය හොබවනේ යැ”² යි අභිබම්කථා කරන මහණහු විසින් ගොසිඛනසාලවනය හොබවන සේ දැක්විණ. මහමුගලන් තෙරණුවන්ගේ විසඳුම සාරිසුන් තෙරණුවන් විසින් සම්බුදුරදුන් හමුවෙහි දක්වාලූ කල්හි භාග්‍යවත් බුදුහු: “සාධු සාධු ශාරිපුත්‍රය, එය මුගලන්හු පැවැසූ සේ මැනවැ. ශාරිපුත්‍රය, මොග්ගල්ලාන ධම්මකපිකයෙකි”³ යි වදාළහ මෙහි සම්බුදුරදුන් විසින් අභිබම් කථා පසස්මත් ‘ආභිබර්මිකයෝ මැ ධම්මකපිකයහ’ යි ද වදාරනලද වෙයි.

ආභිබර්මික මැ ධම්මකපික වීමට හෙතුද අමිකථායෙහි මෙසේ දැක්වෙයි: “සුක්ඛම චු විතතානතර, සකකුසානතර, ධානතනතර, ආයතනානතර, ධ්‍යානාවක්‍රානති, ආලම්බනාවක්‍රානති, අභිග්‍රහවස්ථා, ආලම්බනවස්ථා, අභිග්‍රහසංක්‍රානති, ආලම්බනසංක්‍රානති, එකතොවසීන, උභතොවසීන යන මොවුන් ආභිබර්මිකයනට මැ ප්‍රකට වෙයි. ආභිබර්මික නො වූයේ බමීය කියනුද මේ සච්චාද යැ මේ පරච්චාද යැ යි නො දනි”⁴ යයි.

අත්ථසාලිතියෙහිද ආචාර්යයෝ: “ආභිබර්මික මහණහු මැ ධම්මකපික නම් වෙති. සෙස්සෝ ධම්මකථා කියන්නාහු නමුදු යථාචර්යෙන් ධම්මකපික නො වෙති. කවර හෙයින් යත්: ඔහු ධම්මකථා කියන්නාහු කමානතර විපාකානතර රූපාරූපපරිවේජද ධම්මානතර ආලෝලන කොට කියති. ආභිබර්මිකයෝ ධම්මානතර නො අලලති. එහෙයින් ආභිබර්මික මහණ බමීය කියන්නේ වේවයි හෝ කියන්නේ වේවයි පිළිවිසි කල්හි පැන විසඳ නු යි මේ මැ එකානන ධම්මකපික වේ”⁵ යයි ආභිබර්මික මහණ මැ ධම්මකපික වන සේ භර කොට කියති.”

1. ගෞතමන් සායදරණය, 2. මූලධර්මවේදය - 15 පිටුව. ජිව්‍යානද විද්‍යාසාගර, 1902
3. මජ්ඣිමනිකාය - මහාගොසිඛනසුත්ත. 4. පටසඤ්ජුදනී - මහාගොසිඛනසුත්ත-වණ්ණනා. 5. අත්ථසාලිතී - නිදහවණ්ණනා, හෙමිමු. 24 පිටුව.

නිකායානතර බෞද්ධයන් අනුරෙහි සමාසනිවැදිත් විසින් අභිධම්ම ආදාන යැ. ඔවුනට ද අභිධම්මයෙහි සභාප්‍රකරණයෙක් වෙයි: ඥානප්‍රසංගායා සංඝිනිපයඝීයායා ප්‍රකරණපාදායා විඥානකායායා ඛාතුකායායා ඛම්මසකකායායා ප්‍රඥප්තිගාසත්‍රායා යන මේ සභාප්‍රකරණයෝ යි. කතිනෙ-රාජසමයෙහි දී ඥානප්‍රසංගායාට 'විභාෂා' නමින් අම්බපාචක් ද යළි එයට ටිකාතුනක් ද ලියන ලදහ. එහි විශාලතම ටිකාව 'මහාවිභාෂා' නමින් හැඳින්වෙයි. පශ්චාත්තාලීන පඬිවරුන් විසින් ලියනලද පරිවාර ග්‍රන්ථ රාශියෙකිනුදු සමාසනිවැදිත්ගේ අභිධම්ම පොෂිත වෙයි.

ලක්දිව බෞද්ධයන් අභිධම්ම කෙරෙහි දැක්වුයේ අතිමාත්‍ර හකනියෙකි, සමහාවනායෙකි. එහි ලා මෙරට රජවරුන් මැ පුරොගාමී වූ හේ ඉතිහාස-යෙහි දැක්ක හැකි යැ. තෙවලා බුදුවදන්හි නිපුණ වූ සිංහල රජදරුවෝ බොහෝ දෙනෙක් මෙරට පාලනයෙහි නියුක්ත වූහ. බුදුදහම ව්‍යාප්ත කරලීම ද ඔවුන්ගේ රජදහමිහි අඩංගුයෙක් වී. දහම් දෙසන්නටත් ඛම්-ව්‍යාඛ්‍යාන කරන්නටත් ඛම්ඛාසනය කරන්නටත් මෙරට රජවරු ඉදිරිපත් වූ අවස්ථා ඉතිහාසයෙහි සඳහන් වූ ඇත. කුමරුවන් නිවාපයෙන් උපලාලනය කොට දහම් හැදෑර වූ රජවරු ද වූහ.

දුමුගැමුණුරජ (බු. ව. 382 - 406) අනුරාධපුර ලොහප්‍රාසාදයෙහි යටි-මහල්හි මහසභන මැද දහම් දෙසන්නට ඛම්ඛාසනාරාජ වී.¹ සුඵමුගලන්රජ (බු. ව. 1089 - 1109) ඛම්මාණකායනට අතිරේක පූජා කොට අම්බපා සභිත තුන්පිටකය වාදනා කරවී. කුමරුවන් නිවාපයෙන් උපලාලනය කොට දහම් හැදෑරවී. තෙමේ දහම් කවියට නඟා රාත්‍රිඛම්මවසානයෙහි ඇතුන් පිට පුරාමයන් හිදුවා නගරයෙහි කියැවී.² දෙමුනිස් iii රජ (බු. ව. 1180 - 81) සුදයෙන් පැරැදූ සිරියෙන් ගෙල සිදු සියදිවි නසාගනුයේ ඇමැති අත මෙහෙ-සියට සහෙයෙයක් යවමින් "පැවිදිවැ ආගම හදාරා අභිධම්ම කියා පින්පෙන් දෙව" යි කියායවී.³ කාසුප්මහරජ ii (බු. ව. 1196 - 1205) මිහිසවැටි වෙහෙරෙහි පහසක් කරවා එහි නාගසාලනිවාසී 'මහාඛම්මකපි' නම් මහ තෙරුන් වස්වා සිටුවසයෙන් උපස්ථාන කොට ඔබ් ලවා අම්බපා සභිත අභිධම්ම කියැවී. නාගසාලයෙහි ද ආවාසයක් කරවා 'මහානිසිල්' ග්‍රාමය එයට ප්‍රත්‍යය පිණිස පිදී.⁴

දෙබ්බෙසව්‍යා සලමෙවන් අභා මහරජ (v කපුප් බු. ව. 1445 - 1455) මිහිසවැටි වෙහෙරෙහි දී නුවරවාසියන් හා භික්ෂූන් පිරිවරා විචිත්‍ර මණ්ඩප-යෙකැ හිඳ විජම්බණ දෙසී. විජම්පෙළ රත්පත්ති ලියවා ඛම්සතුණු පෙළ නන්රුවනින් සද නුවර මැද උත්තමගාහසක් (ඛම්මවක්කගෙහ) කරවා එහි තබා පෙරහැර කරවී. තමා පුතුහට 'සකකසෙනාපති' තැන් දී එයට පුද පෙරහැර කරවීමෙහි යෙදවී. හටුරුදු පතා නුවර අලඛකාර කරවා සමාහරණයෙන් සෑදී සෙන් පිරිවරා ඇතුපිට හිඳ ඛම්සතුණු වඩාගෙන විපි සඤ්චාරය කොට තමන් කරවූ (මිහිසවැටි) විහාරයට මහපෙරහැරින් පමුණුවා එහි ඛාතුසරයෙහි විචිත්‍රමණ්ඩපයෙකැ තබා පුදපෙරහැර පැවැත්වී.⁵ මහාවංශයෙහි එන මෙපුවත v කපුප් රජුගේ අභයගිරිසෙල්ලියෙහිද

1. මහාවංශ - 32 පරි. 42, 43 ශාථා. 2. මහාවංශ - 40 පරි. 58-60 ශාථා.
3. මහාවංශ - 42 පරි. 109 ශාථා. 4. මහාවංශ - 43 පරි. 149-151 ශාථා..
5. මහාවංශ - 50 පරි. 45-56 ශාථා.

“..... දෙබ්බෙවරා සලමෙයවත් අබහස් මහරජයුතාර් දසැණෙන් බුද්දරුවන් අරියස් බවුරුවන් කවරිසෙයෙහින් පුජනෙම් හොයන අදහස් පුරස් අභිධම්ම දෙසුන් කසුන්පත් අරවස් මහපුජ කොට සසුන් පිහිටවම් යන සිත් දෙල්ලෙන් ඇපරපය හමුයෙහි එ මේ බම්බෙසුන් විශක්භන් කළ” යනු දක්නට ඇත. මෙයින් එරජු අභිධම්මාඛාරානායකතුදු කළ බව හෙළි වෙයි.

මිහිඳු මහරජ iv (බු. ව. 1491 - 1507) සිත්භාමවාසී ‘දහම්මීන්’ තෙරුන් පුදා ඔබ ලවා අභිධම්මවණිතාවක් කරවී. අරණ්‍යවාසී ‘දසානාන’ තෙරුන් ලවා අභිධම්ම කියැවී (උගැන්වී)¹ එයට වැටුප් නැබු සැරිදි ඔබගේ මිහින්තලා පුවරු ලිපියෙහි එයි:

“..... විතවලා කියන බික්සහ ගිමියනටි කහින් පිහිත් වසන් පසක් ඉසා පුතත්වලා කියන බික්සහ ගිමියනටි කහින් පිහිත් වසන් සතක් ඉසා බිදම්වලා කියන බික්සහ ගිමියනටි කහින් පිහිත් වසන් දෙලසක් ඉසා” යි.

මෙහි දක්වෙන පරිදි විනාශපිටකය කියන (උගන්වන) මහණක්හට වසන් පසක් ද සුත්‍රානුපිටකය කියන මහණක්හට වසන් සතක් ද අභිධම්මපිටකය කියන මහණක්හට වසන් දෙලසක් ද දියයුතු වෙයි. විනාශපිටකයත් සුත්‍රපිටකයත් දෙක මැ සදහා කළ වාය එක් මැ අභිධම්මපිටකය සදහා කළ වාය හා සම වෙයි. එයින් අභිධම්ම කෙරෙහි මහත් සමාචාරය දක්වූ සේ පැහෙයි.

මහාච්ඡයබාහු රජ (බු. ව. 1594 - 1649) දවස්පතා උද්ඝන විවෙකී වැ බමාභාරයට වැද ‘බමසංඛගණිය’ පරිවර්තන කෙළේ ය.²

මෙසෙයින් බලත් මැ අභිධම්මපිටකය ලක්දිවෙහි දී ලද සමාචාරය ඉමහති. ඉතිරි බමසංඛගණියාකරණය විශිෂ්ට වෙයි. එය සදහා බමසංඛගණියෙහි නමින් වෙනමැ ගෘහයක් ද එහි ආරක්ෂාවට ‘සක්කසෙනාපති’ නමින් වෙන මැ සෙනෙවි ධුරයෙක් ද වී. මෙකල ඇසැල පෙරහැර සෙයින් පැවැත්වෙන වාර්ෂික පූජාත්සවයෙක් ද වූයේ යි. එහි දී බමිසතුණු වඩා ගෙන ගියේ මහරජ තෙමේ යි.

විරුද්ධවාද

බමිවිතයෙහි නිපුණ විශාරද පබ්වරුන්ගේ අත්‍යන්ත බහුමානයට පාත්‍ර වැ ඇත ද අභිධම්මපිටකය පමණ විවේචකයන්ගේ මතභේදයට ලක් වූ අත් පිටකයෙක් නැත. තුන්වැනි සමිතිකයෙකුත් පළමු ඇරැඹුණු විවේචනය මෙතෙක් නැවැතී නැත. නිකායානතර බෞද්ධයන්ගේත් අනාලබිධික යුරෝපීය පඬුවන්ගේත් විවේචනයට ලක්වීම ආගමයෙහි හොඳෙයි. ඔවුන් අනුකරණය කරන මෙරට පෙරවැදී තෙරවරුන්ගේත් ගිහිපඬුවන්ගේත් ප්‍රහාරය ද දැන් එයට තො අඩු වැ වදනා සැටි පැහෙයි ! ‘අභිධම්ම බුද්ධානුමාන හොඳෙයි’ කියනුවන්ගේ මූලධර්මය හැත හෙතුසුකති එළවා කළ ප්‍රාමාණික මතභේදනයක් බුද්ධචර්යාවේ ත්‍රිපිටකමූලාසාරානුගත මහාවග්ගාපාළි ප්‍රකාශනයෙහි එයි. බමිවිතයෙහි මෙන් මැ දශිතයෙහි දු විශාරද වූ,

1. මහාවංස - 52 පරි. 35, 36 ශාඛා. 2. මහාවංස - 58 පරි. 17 ශාඛා.

වාදනිරාස

අභිධම්මය බුද්ධභාෂිත නො වේ ද? ‘අභිධම්මය බුද්ධභාෂිත නො වේ’ යයි ප්‍රතිඥා කරනුවෝ එහි නිදහන නැති බව හෙතු විදිත් දක්වති. සුත්‍රාන්තය එයට වෛධිමූලිකයානන් කොට එළවති. තකිනුකුල වැගන් කලා මේ මෙසේ සිටුනේ යා:

‘අභිධම්මය බුද්ධභාෂිත නො වෙයි,
නිදහන නැති හෙයින්,
(වෛධිමූලිකයෙහි) සුත්‍රාන්තය මෙකී’ යි.

මෙයින් මේ කියනලද වෙයි: ‘ඉදින් අභිධම්මය බුද්ධභාෂිත වී නම් සුත්‍රාන්ත-යට “එවං මෙ සුතං එකං සම්මං භගවා සාවච්ඡිකං විහරති ජේතවනෙ අනාඨපිණ්ණිකස්ස ආරාමෙ” ආදිය සෙයින් අභිධම්මයට ද නිදහනයක් විය යුතු ය. නිදහන නැති හෙයින් අභිධම්මය බුද්ධභාෂිත නො වේ’ කියා යි. ඔවුන්ගේ හෙතු මැ සදෙස් වෙයි ප්‍රතිඥාපිද්ධියට එළවන හෙතු එකානන් වියයුතු ය. බුද්ධභාෂිතයට නිදහන එකානන් හෙතු නො වෙයි. ‘යමෙක් බුද්ධභාෂිත වී නම් ඒ සනිදහන වියයුතු ය’ යි ව්‍යාපනිතිකවයෙක් නැති දෘෂ්ටාන්ත කොටගත් සුත්‍රාන්තයෙහි දු නිදහන අව්‍යාච්ඡාරී නො වෙයි. නිදහන නැති සුත්‍රාන්ත ද ඇති හෙයින්. ජාතක, සුත්තනිපාත, ධම්මපද ආදියෙහි නිදහන නැත, බුද්ධභාෂිතයට සනිදහනය හෙතු වී නම් එ හැම බුද්ධභාෂිත බැවින් බැහැර කළයුතු වෙයි.

මහාකාන්‍යායන තෙරණුවන්ගේ අතැවැයි ශෂ්‍යන් තෙරණුවෝ සුත්ත-නිපාතය උගෙන එහි එන අට්ඨකචයන ගාථා බුදුරදුන් වදල පරිදි මැ උන්වහන්සේ හමුයෙහි මධුරසවරයෙන් සජ්ඣායනා කොට කල්‍යාණ-වාසකරණ ඇති ශ්‍රාවක මහණුන් අතුරෙහි අගතැන් ලදහ. අභිභූතනර්තිශාය එතදගහපාලියෙහි උන්වහන්සේගේ නම් සදහන් වැ ඇත. අට්ඨකථායෙහි පුවත විසාර විසින් එයි. මැත දී දඹදිවැ සාඤ්චිසතුපයෙහි පුරාවස්තු අතර තිබී ‘සත්පුරාම මහාකාන්‍යායනගේ අතැවැයි සොණගේ’ යන අරුත් ඇති “සුද්ධසස මහකචනය අනවසින්නා සොනස” යන ලිපිය සහිත බාහු කරවුවක් සොයා ගෙන ඇත. මහාකාන්‍යායන තෙරණුවෝ පැවිද්දට පෙර අවනතිජනපදයෙහි චණ්ඩපර්ජාත රජුගේ පුරොහිත බ්‍රාහ්මණ වූහ. සොණ තෙරණුවෝ ප්‍රථම සෝවන් උවැසි වූ කුරරසරයෙහි කාලී උවැසියගේ පුතණුවෝ යි. සාඤ්චිසතුපයෙහි උන්වහන්සේගේ නම් ගෞරවයෙන් අනුසාරණය කිරීමට හෙතුව ජනමිතුමයෙහි සම්බන්ධ වියයුතු ය. එයින් පෙල අවුරාහි ආ පව්ගේ ඓතිහාසික සත්‍යභාවයෙන් තර වෙයි. මේ අනුව අන් කුමක් හැර පියතුදු සුත්තනිපාතයෙහි අට්ඨකචයනය හෝ බුද්ධභාෂිත සේ ගතයුතු වෙයි. එයට ද නිදහනයක් නැත. මෙසෙයින් බුද්ධභාෂිතයෙහි නිදහන අනෙකානනික වෙයි. හෙතු මැ සදෙස් බැවින් වාදය බිද වැටෙයි.

නිදහන නො දැක්වීමට හෙතු: අභිධම්මයට නිදහන එකක් නො වැ දෙකක් ඇති සේ අට්ඨකථායෙහි දක්වන ලදී. එය එසේ නම් ඇති නිදහන නො දැක්වූයේ කිම? නිර්මිත හෙයින්. නිදහන දක්වනුයේ අට්ඨක සදහා යි. ස්ථාන, පුද්ගල, වස්තු ආදීන් නානාභවයක් ඇති තනහි නිදහන දැක්වීම ශ්‍රවණධාරණයෙහි පහසු පිණිස පවති. එද අවශ්‍යයෙන් මැ දැක්වියයුතු යා යි නියමයෙක් නැති. ප්‍රථමසම්මිතිගෙහි දී ධම්මසම්ප්‍රාපකතෙරාගට රිසි සේ නිදහන තබනලදී. අභිධම්මයෙහි සුත්‍රාන්ත-යෙහි සෙයින් ස්ථානපුද්ගලාදී නානාභාවයෙක් නැති. එයින් නිදහන අවශ්‍ය නො වෙයි.

නවද කරුණෙක් ඇති: සුත්‍රාන්ත ධර්මසංග්‍රහ කරන ලද්දේ බුදුන් පිරිනිවි තුන්මසකට පසු ය. එයින් එය අනුග්‍රහ විසින් සනිදුන කොට තිබියුතු වෙයි. ධර්මය භාෂාන්ත වහන්සේ ප්‍රභව කොට පවත්නා හෙයින් හා උත්වහන්සේ නො හමුයෙහි සංග්‍රහ කළයුතු වූ ද බැවිනි. අභිධම්මපිටකය වාචනාමාණියට කහනලද්දේ සම්බුදුරජුන් හමුයෙහි ය. ප්‍රථම සංග්‍රහයෙහි සංඛ්‍යායනා කරනු මිස සංග්‍රහ කිරීමට කිසිවක් එහි නො වී එයින්ද නිදහ නිර්මිත වෙයි.

මෙහි දී ‘අභිධම්මයේ ප්‍රභවය’ (THE ORIGIN OF THE ABHIDHAMMA) නමින් බෞද්ධ විශ්වකෝෂයෙහි (ENCYCLOPAEDIA OF BUDDHISM) එන ලිපිය ද විමසනු වටී. “බුදුරජාණන් අභිධම්මය නො දෙසූහ යනු මංකලාරාමවාසී නිසංඝනි තෙරුන්ගේ මතය විය. උත්වහන්සේ ආමතය සනාථ කිරීමට පදෙසවිහාර සූත්‍රය නිදසුන් කොට ගත්හ. සුමනදෙව නම් තෙර කෙනකුත් විසින් ‘අභිධම්මයෙහි කතී, බුදුරජාණන් වහන්සේ මා යැ’ යි පිළිගත්තා ලෙස ආකිය අනුගාමිකයෝ පොළොඹවන ලදහ”¹ යි ලියුම්කරු මතතා කියයි. දැන් අපි මෙයට සම්බන්ධ අවුවා පාඨ හෙත බලමු.

“මංකලාරාමවාසී නිසංඝනි තෙරුන්ගේ පන මහාබෝධිනිදහො එස අභිධම්මය නාමානි දසොදාං “යෙන සවාහං හික්කවෙ විහාරෙන පඨමානි-සම්බුද්ධෝ විහරාමි තස්ස පදෙසෙන විහාසිනති ඉමි. පදෙසවිහාර සුත්තන්තං කපෙසි ... එවං ථෙරො පදෙසවිහාරසුත්තාන්තවසෙන අභිධම්මස්ස නිදහං කපෙසි. ගාමවාසී සුමනදෙවස්සාදො පන හෙට්ඨාලොභපාසාදෙ ධම්මං පරිවතෙතන්තො අයං පරවාදි බාහා පගගගා අරඤ්ඤා කඤ්ඤානො විය අසකකිං අටං කරොන්තො විය ච අභිධම්මෙ නිදහස්ස අනිභාවම්පි න ජානාතිති වත්ථා නිදහං කපෙනො එවමාහ. “එකං සමයං භගවා දෙවෙසු විහරති තාවතිංසෙසු පාරිච්ඡන්තකමුලෙ පඤ්ඤානම්භෙදිලායං, තනු බො භගවා දෙවානං තාවතිංසාහං අභිධම්මකථං කපෙසි: කුසලා ධම්මා අකුසලා ධම්මා අව්‍යාකතා ධම්මා”ති.²

අත්ථාලිකයෙහි එන මේ පාඨයෙන් බෞද්ධ විශ්වකෝෂ ලියුම්කරු නභාගත් පළමොකන අම්ම භාසාජනක ය. මෙහි එනුයේ: “අභිධම්මයට නිදහසෙන් කිසෙක් නැතැ” යි කරුණු ගන්වනු නො හැකි, එහි නිදහ මැ සොයා වෙහෙසෙන විරාද්ධිවාදීහට මංකලාරාමවාසී නිසංඝනි තෙරුන් විසින් පදෙසවිහාරසුත්‍රාන්තය ඵලවා මහාබෝධි නිදහය අභිධම්මයට නිදහ සේ දැක් වූ බව යි. එසේ මැ ශ්‍රාවවාසී සුමනදෙව තෙරණුවන් විසින් ලොභප්‍රාසාදයෙහි යම්මහල්හි දී අභිධම්මයට තාවතිංසනිදහය ඵල වූ බව යි. මෙතරම් සරල පාළිපාඨ දු වරදවාගෙන අභිධම්මය වැනි ගැඹුරු විෂයක් විවෙචන කෙරෙමින් ආශ්‍රිතයන් විසංවාදයෙහි හෙළිම බලවත් පෙරාධ යෙහි.

අභිධම්මය පිළිබඳ පෙරවාද මතයට විරාද්ධි මැ බෞද්ධ විශ්වකෝෂයෙහි අභිධම්ම ලිපියෙහි දක්වන තවත් අදහස් කිහිපයක් මෙසේ ය:

iv “අභිධම්මය වැඩියේ සුත්‍රාන්තයෙහි දෙසනා කොට ඇති ධර්ම පැහැදිලි කිරීමට ගත්තා ලද උත්සාහයෙහි ප්‍රථමයක් වශයෙනි”³

1. බෞද්ධ විශ්වකෝෂ 41 පිටුව, 2. අත්ථාලිකි - හෙවිමු. 25 පිටුව.
3. බෞ වි කො. 63 පිටුව

- v “නිද්දෙසයන් පටිසම්භිද්ධමග්ගයන් පාළි අභිධම්ම ග්‍රන්ථ සහ පහළ විමට පළමු සුගයකට අයත් වෙයි”¹
- vi “මේ ග්‍රන්ථ දෙකෙහි මැ දෙයනාව සම්පූර්ණයෙන් ආකූල යැ”¹
- vii “නිද්දෙසය බුදුදහමෙහි ඉපැරැණි කොටසට අයත් වන අවබ්භ පාරායණ වැනි බමි කොටස්ගැනට අභිධම්ම අම් විවරණ සපයන ග්‍රන්ථයෝ යි”¹ යනු යි.

අභිධම්මපිටකය පසුකලෙක දී සූත්‍රාන්තපිටකයට කරනලද අම්විවරණයක් සේ ලිඛිත කර මහනා සලකන බව මෙයින් පෙනේ. ඒ අනුව නිද්දෙසයන් පටිසම්භිද්ධමග්ගයන් ඉපැරැණි අභිධම්ම අම්විවරණ දෙක යි. අභිධම්මපිටකයට ගුරු වූයේ ද එ දෙක ම යි. ‘නිද්දෙසයන් පටිසම්භිද්ධමග්ගයන් පාළි අභිධම්ම ග්‍රන්ථ සහ පහළ විමට පළමු සුගයකට අයත් වෙති’ කියන්නේ එහෙයින් අභාග්‍යයකට මෙන් නිද්දෙසය මැ ඒ මහතාට හරස් වෙයි. බමමසඛගණි-යෙන් උභ්‍යාසපාඨ සමස්තකට (26) නො අඩු ගණනක් ද විහඬගයෙන් උභ්‍යාසපාඨ සහලොස (17) කට නො අඩු ගණනක් ද නිද්දෙසයෙහි දක්නා ලැබේ එ හැම බුද්ධිජයනී ත්‍රිපිටක මුද්‍රණාගත නිද්දෙසයෙහි පෙන්වා ඇත මේ පාඨයන් නිද්දෙසයට ඇතුළු වූයේ නිශ්චය කිරීමේ දී පළමු නිගමනයන් වෙතත් කොට අම්කථායෙහි පිහිට සොයන්නට යිදුවනු ඇත.

‘අභිධම්ම සූත්‍රාන්තයට කළ අම්විවරණයෙහි’ යන විමර්ශන බොහෝ දෙනා තුළ පහළ වැ ඇත්තේ නිද්දෙසයන් පටිසම්භිද්ධමග්ගයන් අභිධම්ම ග්‍රන්ථ දෙකක් සේ වරදවා ගැනීමෙන් විශාසනා යැ. නිද්දෙසයන් පටිසම්භිද්ධමග්ගයන් කේරුම් ගැනීමට නො හැකි විම නිසා ඔවුන් මහ අටුලෙකැ වැටී යිදුවනා බව නම් පැහැදිලි යැ. ‘මේ දෙකෙහි දෙයනාව සම්පූර්ණයෙන් ආකූල යැ’ යි කියන්නේ ද එහෙයින්. දහම් නය දතුටෝ හම් එහි කිසි අටුලෙක් නුදුටුවීරැ හ.

නිද්දෙසයෙහි හෝ පටිසම්භිද්ධමග්ගයෙහි හෝ අභිධම්මලක්ෂණයක් එ දෙක පහළ වූ හැත් පටන් මෙතෙක් එක ද අභිධම්මලක්ෂණයක් නො දුටුයේ යි බමි විසින් ගනුත් සූත්‍රාන්තයන් අභිධම්මයන් අතර කිසි වෙනසක් නැති වෙනස ඇත්තේ විභාගනයෙහි පමණි. සූත්‍රාන්ත සප්‍රදේශ කොට ද අභිධම්ම නිෂ්ප්‍රදේශ කොට ද විභාගන වෙයි එයින් ඒ බමිනිරෙක ද බමි විශේෂ ද විය සූත්‍රාන්තය ව්‍යවහාරදෙගනා යැ. අභිධම්ම පරමාච්ඡෙදගනා යි. මේ වෙනස නො හැඳින හෝ නො තකා හෝ අභිධම්ම විවේචනයට බැසීම අලුරෙහි අත ඔව්න වැන්න නිද්දෙසයෙහිත් පටිසම්භිද්ධමග්ගයෙහිත් සප්‍රදේශ නය මිස නිෂ්ප්‍රදේශ නයක් නො වේ.

සුඛං සඤ්චිතියම ඡෙතං මෙද අට්ඨකථායෙහි නිරුක්තාන ප්‍රගහයෙහි. එහෙත් අභිධම්ම නො යි ද? ‘අභිධම්ම ප්‍රථම සඤ්චිතියෙන් පෙර නො යි’ යයි කියන්නෝ අදත් ඇත. ඔවුන් අභිධම්මයෙහි පහවැන්නාලිනවය කිමට බුද්ධසංඝාත අටුවාවාරින් වන්නේ ‘අභිධම්ම’ ශබ්දයට දුක්ඛ නිරුක්තාමය ද වහල් කොට ගන්නා බව පෙනේ. අභිධම්ම ශබ්දයෙහි අරුත් දක්වන පෙරණුවෝ අත්සාලිනි ශ්‍රම බමමසඛගණි අටුවාසංග්‍රහ: “නන්ද අභිධම්මොති කෙනටොභන අභිධම්මො, බමමානිරෙක බමමවිකෙසටොභන. අම්නිරෙක විකෙසන්දිපකො හි එන්ද අභිනදෙය”² එහි-

¹ බෙ. වි. කො. 66 පිටුව. ² අත්සාලිනි - හෙවිමු 2 පිටුව

අභිධම්ම යනු කවර අරුතෙකින් අභිධම්ම වෙයි යන්න: බමුණිචරෙක බම්ම විශේෂාච්ඡයෙනි. මෙහි ‘අභි’ ශබ්දය අභිරේකවිශේෂාච්ඡපක හෙයින්” යි කිහු විභාෂෙයෙහි ‘අභිධම්ම’ යනු ‘සුත්තාන්තාධිකා පාළි¹ සුත්තාන්තයට අධික වූ පාළි’ යයි කියන ලදී. ‘අභිධම්ම සුත්තාන්තයට පසු වූ ඇති වී යයි කියන්නන් අභිරේක විශේෂ ශබ්දයකට අලුත්-පසු වූ ඇති වූ යන අරුත් ගන්නා බව පෙනේ. ඒ අනුව ‘අභිධම්ම’ යනු ‘අලුත් දහම’ ‘පසු වූ ඇති වූ දහම’ නම් වෙයි. එහෙත් අභිරේක විශේෂ ශබ්දයන් යි ඒ අරුත නොලැබෙයි.

‘අභිධම්ම’ ශබ්දයට ශථොක්ක නිරුක්තිය වූ වා. වා. වා. දක්වුවෝ බුදුගොස් තෙරණුවෝ යි. එහි දී උත්තරාසනයේ දක්වූ අරුත් මෑ ගනු මිස තමන් රිසියෙන අරුතක් ගැනීම නො මැනවි. නිරුක්තියට වඩා වා. වා. වා. බලවත්. අභිධම්ම බමුණිචරෙක බම්ම විශේෂ වන අයුරු ද පැහැදිලි ලෙස බුදුගොස් තෙරණුවෝ මෑ දක්වාලූහ.² අපිදු එය මූලදී දක්වමිහ.

‘අභිධම්මපිටකය සම්මුඛපරිච්ඡිකායෙන් පසු ගතවම් කිහිපයක් තුළ අනුක්‍රමයෙන් වැඩිහිසේ යැ’ යි කියන්නෝ ද වෙති. ආචාර්ය කොගෙන් මිශුනෝ (KOGEN MIZUNO) ‘ක්‍රි. පූ 3 වැනි සියවස්හි මධ්‍යභාගය පටන් ක්‍රිස්තු වසර මහය දක්වා අභිධම්මයෙහි මූලාශ්‍රය සම්පාදනය වූ කාලය’ සේ කියයි. ³ මේ වනාහි සාධන රහිත නිගමනයකි. කථාවස්තුප්‍රකරණය මිස ත්‍රිපිටකයෙහි ඇතුළු වූ යි යන අත් එක ද ග්‍රන්ථයෙකැ හෝ ඔවුන්ගේ විවිධයට අදාළ කාලභික්ෂුයකට සත්‍ය සාධක දක්වීමෙහි ඔහු නො සමත් වෙති. කථාවස්තුප්‍රකරණ පිළිබඳ පවත අවුරුහිදී ඉදුරා දක්වා ඇත. සෙසු කෙවලා දහම් රැසැසුණු අයුරු ද අවුරුහිදී ‘කථාවස්තුප්‍රකරණය බුදුරජාන් තැබූ මාහිකානය ගෙන ගොලච්ඡුතනිකා තෙරණුවන් විසින් දැඩිව දම්සෝ මහනිදලන් දවස දෙතින් යැ’ යි දක්වා ඇත. ඉදින් මිරිඳිපාදින් සිතන කියන පරිදි කෙවලායෙහි පාළි, නිකාය, ප්‍රකරණ ග්‍රන්ථ ඒ ඒ සුගයන්හි වෙන් වෙන් කවුරුන් විසින් නිපදවන ලද නම් ඔවුන්ගේ නම්ගෙන් ජීවත්වන අය දී පවත් කථාවස්තුප්‍රකරණයෙහි දක්වූ සෙයින් අවුරු ඇදුරන් විසින් නො දක්වා වග්‍යාලයකට හෙතු කිහිදි එසේ වළඟාලූ බවට සත්‍ය සාධක දක්විය හැකි ද? පෙළ බයත් දහම් නයත් නොදැන හෝ මරදවා ගෙන හෝ එළවන මහාකල්පිත සාධක මගින් ‘අර දහම් පැරැණි යැ, මේ දහම් කොටස් අපත් යැ’ යි කියනු මිස මේතෙක් කිසි විවේචකයෙක් සත්‍ය සාධක එළවා එය තර කිරීමට සමත් වූයේ නො මේ.

“නිකාය ග්‍රන්ථ දතුරෙහි ඔක්කම් අභික්‍රාන්ත දෙතිකාය පසු කලකට අයත් වේ යයි ද ‘අභිධම්ම ගැන සඳහන් වන්නේ එ දෙකෙහි පමණකැ’”⁴ යි ද ආචාර්ය කොගෙන් මිශුනෝ මහතා කොඬු විකේතනයෙහි කියයි. කවර කාලෙක කවුරුන් විසින් ද යනු ගොතිය යුතු දිනිකායාධිකියෙහි දී පෙළට ඇතුළු කරන ලද සොබිමි, මිටි, මුහුණු, සුත්‍ර නිකා ආචාර්ය මිශුනෝට ඒ විමර්ශන පහල වූයේ වන. ඒ එක ද සුත්‍රයක් හෝ මුඛගාමික යේ දැක්වීමට සබැඳි නිකායක පෙරවරුන් හෝ අවුරු ඇදුරන් හෝ කිසි කාලයක් දරා ඇද්ද? ශථොක්ක සුත්‍රයන්හි බුදුදහමින් බැහැර කියවක් නැත.

1. අභිධම්මපිටකා - ඡේත. 12 පිටුව, 2. අභිධම්ම නිදායක - සෙවිමු 2 පිටුව.

3. බෙ. ව. කොමස 65 පිටුව 4. බෙ. ව. කො 66 පිටුව

බුදුදහම ශ්‍රාවකභාවික වුව ද එය පෙළට ඇතුළු කිරීම දිව්‍ය බුදුරජාණන්
 හමුගෙහි මැ සිදු වූයේ යි. සමුද්ධාපරිනිපාණයෙන් පසු වැ දෙශිත වුව ද
 යථෝක්ත සූත්‍රයන් පෙළට ඇතුළු කිරීමට කිසි බාධාගෙන් නැත. එහෙත්
 ශ්‍රාවකභාවිකයක් බුද්ධිභාවිකයේ දැක් වූ තැනෙක් නැත. එහෙත් අටුවා
 ඇදුරේ ඉඳුරා සඳහන් කෙරෙහි. උත්තර මාතුපෙතඛණ්ඩ මෙයට
 හොඳ නිදසුනෙකි. එහි එන මහසාසකීන් තෙරණුවෝ බුදුරජාණන්ගේ
 සමමුඛශ්‍රාවක කෙනෙකි. උදෙතර්ඡ සමමුඛ උපාසකයෙකි. අම්-
 කථායෙහි නො කියන ලද නම් ඒ කථාව ප්‍රථමසංඛිතිගෙහි සංඛිත
 නො වී යැ යි කිසිලෙසකින් දන නො හෙයි. එහෙත් එහි එන පුවත
 සමුද්ධාපරිනිපාණයෙන් පසු සිදු වූ බවත් ද්විතීය සංඛිතිගෙහි දී පෙළට
 ඇතුළු කරනලද බවත් අටුවා ඇදුරේ හෙළි කෙරෙහි.¹ විනයංගි-
 වාදීන් සිතන කියන පරිදි පහමාත්තාලීභ රචනා බුදුන් කෙරෙහි හෝ
 උත්තරාණන්ගේ සම්ප්‍රච්ඡාදකයන් කෙරෙහි හෝ ආරෝපණය කිරීමට
 වැයමෙක් වී නම් නිතැතින් මැ ප්‍රථමසංඛිතිගෙහි ඇතුළුවියහැකි වැ තුබුණු
 මාතුපෙතඛණ්ඩ ද්විතීයසංඛිතිගෙහි සංඛිත වී යැ යි සඳහන් කරනු ඇද්ද?

මජ්ඣිම අබ්භුතනර දෙවනාසෙති අභිධම්ම ගාන සදහන් වීම ප්‍රමාණ කොටගෙන අභිධම්මපිටකය පහවෘත්තාලීන රචනාවක් බව දැක්වීමට බෞද්ධ විශ්වකෝෂයෙහි ආචාර්ය මිශ්‍රනෝ යත්න දරා ඇත.² එහෙත් අභිධම්ම ගාන සදහන් සූත්‍ර දිවමුහු බුදුරදුන්ගේ සමයට අයත් වීමෙන් ඒ මහතා අනාථ වෙයි. එමතු දු නො වෙයි, අභිධම්මපිටකයට ද ගුරු වූයේ ඥාති අදහන මහාතිද්දෙසයෙහි අබ්භුතනරනිකායානනගීන සූත්‍රයත් ගෙන් උද්ධාතපාඨ එකොළොස්ක (11) පමණ ද මජ්ඣිමනිකායානනගීන සූත්‍රයත්ගෙන් උද්ධාත පාඨ තෙළෙස්ක (13) පමණ ද දක්නට ඇත.³ ප්‍රථමසංඛිතී අවසන්ති මජ්ඣිමනිකාය සාරිසුත්තේ තෙරණුවන්ගේ අභාවාසියනටත් අබ්භුතනර- නිකාය අනුරාද්ධ තෙරණුවනටත් පැවැරූ බව සුමංගලවිලාසිනී නම් දිශ- නිකායධර්මාසනයෙහි සදහන් වෙයි. මිශ්‍රනෝ මහතා සිතන පරිදි අභිධම් පිටකයෙහි යටත්පිරිසෙයින් බමමසංඛිතීපසකරණය හෝ මජ්ඣිමනිකාය ටත් අබ්භුතනරනිකායටත් පැරණි වීරසුතු යා නිද්දෙසය ඉතිරි පැරැණි වෙයි. (මිශ්‍රනෝ මතය පරිදි) එයට ගුරු වූ හෙයින්. අභාගායකට මෙන් මජ්ඣිමනිකායාගත සූත්‍රපාඨ ද අබ්භුතනරනිකායාගත සූත්‍රපාඨ ද බමමසංඛිතී විහඞ්භපාඨ ද නිද්දෙසයෙහි නිර්දේශිත වෙයි. මේ අට්ටලෙහි දී මිශ්‍රනෝ මහතාට සිදුවනුයේ විනයෙහි⁴ අභිධම් සදහන ගාන ඔව්චන්බණ් මහතා කී පරිදි ‘පසුකලෙක ඇතුළු කරන ලද’ යි නිසා ලිස්සා යෑමට යි. යථෝක්ත කරුණු අනුව මජ්ඣිමනිකායෙහිත් අබ්භුතනරනිකායෙහිත් අභිධම්ම ගාන සදහන ප්‍රමාණ කොට අභිධම්මයෙහි පහවෘත්තාලීනකය සනාථ කරන්නට යන්නෝ අනාථ වූ ඇද වැටෙති.

ත්‍රිපිටකයෙහි සුභ බෞද්ධි. ත්‍රිපිටක බුද්ධිවන්තය සුභ වශයෙන් බෞද්ධත්ව
 යැමෙන් විවේචනයේ මහ අවුලෙක පැවරී
 සිටිති. පාළි විසින් හෝ නිකාය විසින් හෝ පකරණ විසින් හෝ ගෙන
 අසුචල් පාළිය, නිකාය, පකරණය අනෙකට වඩා අර්ථය සහිත හෝ පැරැණි
 යයි හෝ කිවහැකි කිසි ප්‍රමාණයක් නැත. ශික්ෂා විසින් හෝ සූත්‍ර විසින්
 හෝ විභාග කරන්නෝත් ආයාතයෙන් පෙර පසු හෙළ වෙන් කොට ගත
 හෙයි. තෙවලා බුදු වදන් පිටකයෙහි සාධුග්‍රහ කරන ලද්දේ දෙශිත පරිපාටිය

1 ඉපතවත්ඳුරැටිකළා - හෙතිමි. 105 පිටුව

2. පබ්ලි. වි. කොමිෂනර්ස් ටේ පිටුව.

3. නිදහස ලැබූ බුද්ධිමත්ය නැති මිදුණය.

4. පාඩු හා සහන - විලක්ෂණය කිරීම

අනුව නො වූ ග්‍රහණධාරණයෙහි පහසු පිණිස ස්වරූපසාමාන්‍ය අනුව යි. දෙශනා අනුපිළිවෙල ගන්නා ලද නම් 'ධම්මවකකප්පවතනන' සූත්‍රය සම්ග්‍රහ කළයුතු වන්නේ සම්මානසූත්‍රයෙහි නො වූ දීඝනිකායෙහි ප්‍රථම සූත්‍රයාන යෙහි යැ. මේ බව නො සිතන ත්‍රිපිටක විවේචකයන් ප්‍රථම සම්මතියෙන් පසු වූ දෙශන මුණකිරාජ, සොටමුඛ, මධුර වැනි සූත්‍රයන්හි මූලා වූ අභිතුනතරනිකායන් මජ්ඣිමනිකායන් 'පශ්වාත්තාලීන රචනා' යයි සිතනු විශ්වාසී යි. එහෙත් යථෝක්ත සූත්‍ර එකක් හෝ ප්‍රථමසම්මතියෙන් පෙර දෙශන වූ බව දක්වමට කිසි වාක්‍යමක් ස්ථිරවදිනු කර නැත. සමුද්ධි පරිනිමාණයෙන් පසු දෙශන කිසි දහමක් බුද්ධිකාලය හා සම්බන්ධ කොට දක්වා ඇති බවක් සහෙනුක වූ කීමට මෙතෙක් කිසිදු විවේචකයෙක් සමත් නො වී.

ත්‍රිපිටකයෙහි සුග බෙදනුවන් පෙළ බසත් දහම්නගත් නො දැන මූලා වූ සේ නම් පාඨාදිලී වූ පෙනේ. අපද්‍යනපාලියෙහි නව්‍යානිය සනාථ කිරීමටත් එයින් මෑ 'පශ්වාත්තාලීන රචනා බුදුරජුන් කෙරෙහි හෝ උන්-වහන්සේගේ සම්පශ්‍රාවකයන් කෙරෙහි හෝ ආරොපණය කිරීමට ස්ථිර-වාදිනු නැත් කොට ඇතැ' යි කීමටත් අහෙද්‍ය සාධක සේ බොහෝ උගතුන් ප්‍රමාණ කොට ගන්නා අපද්‍යන ගාථාවක් මෙහි ලා නිදසුන් කළ හැක්ක.

අපද්‍යනයෙහි:

“අභිධම්මනගඤ්ඤාං කථාචන්ද්‍රවිසුද්ධියා
සබ්බෙසං විඤ්ඤපෙත්වාන විහරාමි අනාසවො”

යන්න නිසැකයෙන් මෑ කථාචන්ද්‍රපසකරණය සදහන් කරතියි ද කථා-චන්ද්‍රපසකරණය සම්පාදිත වූයේ මොග්ගලීපුත්තනිසංස තෙරුන් විසින් වන බැවින් අපද්‍යනය අනන්ත වරට සකස් වූයේ නාතියසම්මතියෙනුත් පසු කලෙකැ යි ද කියන්නෝ ඇත. පුළුඹේකත ගාථායෙහි අරුත් විමසන් හොත් එයින් මොග්ගලීපුත්තනිසංස තෙරණුවන් විසින් සම්පාදිත කථාචන්ද්‍රපසකරණය සදහන් වන බවක් නිසැකයෙන් තබා සැකයෙනුදු ගත නො හෙයි. ඔවුන් ගාථායෙහි එන 'අභිධම්ම' ශබ්දයෙහින් 'කථාචන්ද්‍ර' ශබ්දයෙහින් මූලා වූ සේ යැ. අධ්‍යාපනයෙහි එන 'කථාචන්ද්‍රපසකරණ' යන්නෙහි වඩාලා මෑ මූලා වන්නට ඇත. ගාථායෙහි අරුත් විමසන ලද නම් නගාගත් අහෙද්‍යසාධකය ගැන සිතා නැහෙනු ඇත. 'කථාචන්ද්‍ර' යනු කථාචන්ද්‍රපසකරණ (මොග්ගලීපුත්තනිසංස සම්පාදිත) යයි ගනුත් 'විසුද්ධියා' යන්නට කවර අරුතක් ගනී දැ යි නො දනුමිහ. එයින් 'කථාචන්ද්‍රපසකරණයෙහි යොධනයක් අදහස් කෙරේ' යයි නො කිව මැහැවි.

පුළුඹේකත ගාථායෙන් මනනානිසුත්‍ර පුණ්ණ තෙරණුවෝ: 'අභිධම්මනග දන්නා මම (දශ) කථාවස්සු විශුද්ධියෙන් හැමදෙනාහට විභූපන කොට අනාසුව වූ වෙසෙමි' යි කියති. උන්වහන්සේ දශකථාවස්සුයෙහි ලා සභා විශුද්ධීන් ද සභා විශුද්ධියෙහි ලා දශකථාවස්සුන් ද දෙශනා කරන ධම්මකපික තෙරකෙනෙකුන් වශයෙන් හැමදෙනා කෙරෙහි ප්‍රකාශයට පත්වූහ. රථවිනීත සූත්‍රයෙහි¹ එය පාඨාදිලී ලෙස දක්වෙයි. කථාවස්සුවිශුද්ධිය අධ්‍යාපනයෙහි² විසාර කොට ඇත. බුදුරජුන් හමුයෙහි ධම්මකපික භික්ෂූන් අතුරෙහි අගතැන් ලද පුණ්ණතෙරණුවන්ගේ අපද්‍යනයට බුදුන් පිරිනිවි හවුරුදු දෙසියසතිස (236) කට පසු සම්පාදිත ග්‍රන්ථයක් සම්බන්ධ කිරීම සිදු වූයේ විසින්

1. මජ්ඣිමනිකාය 2. පපඤ්ඤවිසුද්ධි, රථවිනීතසූත්‍රයවණ්ණකා - හෙවිමු 2-151 පිටුව

කරනු ඇද්ද? මෙතරම් සුළු කරණු පවා වරදවා ගනුවන්ගේ යුග බෙදීම් කථා ප්‍රතික්ෂා විරහිත ප්‍රලාප පමණි. තෙවලා බුද්දහමට ඉන් වන හානි නැත ද ආබ්‍රිහිකයනට නම් මහත් හානි වෙයි. දහමිනි සාක දනවන හෙයිනි.

ප්‍රථමසම්බන්ධයෙන් පෙර අභිධම්මය නොවී' යයි කියන්නේ සහෙතුක වා ඵය නර නිරිමට නො සමත් වෙයි. ඔහු මා විනයපිටකයන් සූත්‍රානන්ධපිට-
යත් ප්‍රථමසම්බන්ධයෙහි සම්බන්ධ වූ බව පිළිගනිති විනයෙහි ද සූත්‍රානන්-
යෙහි ද නොයෙක් තැන අභිධම්මය ගැන සඳහන් වෙයි. පළමු ද එබඳු කිහිපතැනක් දක්වාලූමින. එ ද මෙහි ලා ගන්නේ යැ කවද,

සාවිනන්ධසාමුප්පෙති: “අනාපතති න විවණේණ්ණුකාමො, ඉඛස තාව
ආවුසො සුත්තන්තං වා ගාථායො වා අභිධම්මං වා
පරිසාපුණ්ණු, පච්ඡාපි විනයං පරිසාපුණ්ණසිති හණති.”¹ යන පාඨයෙහි
අභිධම්මය සඳහන් වෙයි. ඔවුන්ගේ බැරැන් මහතා සිතන පරිදි ‘අභිධම්මං’ යනු
පසුකලෙකැ ඇතුළු කරන ලදැ යි පිළිගත නො හැකි යැ. ශික්ෂා පැනවීම
හෝ වෙනස් කිරීම ශ්‍රාවකවිෂය නො වෙයි. බුද්ධානුබුද්ධසාධකයා සමූහනන-
යට බුද්දර්ශනගෙන් ලද අවසරය ද ප්‍රථමසම්බන්ධයෙහි දී ප්‍රතික්ෂෙප කරන
ලදී. ශ්‍රාවකයන් ශික්ෂා පැනවූ හෝ වෙනස් කළ බවට වෙනත් සාධක ද
නො ලැබෙයි

මහාවග්ගසාමුප්පෙති: “පඤ්චති භික්ඛවෙ අභෙගති සමන්තාගතෙන භික්ඛුනා
න උපසම්පාදෙතබ්බං න නිස්සයො දතබ්බො න
සාමණේරො උපට්ඨාපෙනබ්බො, න පටිබලො හොති අනෙතවාසිං වා
සද්ධිවිහාරිං වා ආභිසම්චාරිකාය සිත්ඛාප සිත්ඛාපෙතං, ආදිබ්‍රහ්මවර්ග
කාය සිත්ඛාය විනෙතං, අභිධම්මෙ විනෙතං, අභිවිතයෙ විනෙතං, උප්පන්නං
දිට්ඨිතතා ධම්මතො විවෙචෙතං.”² යන පාඨය එයි. මෙහි දැක්වෙන සේ
උපසපත් කරන, නිස දෙන, හෙරණුත්ගෙන් උවටැත් ගන්නා ආවායම්
උපාධ්‍යායයන් කෙරෙහි අවශ්‍යයෙන් තිබියයුතු අභිග අනුරෙහි අනෙතවාසි-
කායා හෝ සද්ධිවිහාරිකායා හෝ අභිධම්මයෙහි විනයනාය කරන්නට ප්‍රතිබල
වීම ද එකෙකි. “අභිධම්මෙහි නාමරූපපරිචේදද” යි අභිධම්ම යනු
නාමරූපපරිචේද බව එහි අට්ඨකථායෙහි එයි නාමරූපපරිචේද යනු
අභිධම්මයෙහි පඤ්චායාමයෙකි.

මජ්ඣිමනිකායසංග්ගි: මහාවග්ගසංග්ගි “දෙව භික්ඛු අභිධම්මකථං
කථෙන්නති” ආදීන් අභිධම්මය පිළිබඳ සඳහන පළමු
දැක්වූමින එහි මා ගුලියොති ආශ්‍රිතයෙහි “ආරඤ්ඤකෙනාභාවුසො භික්ඛුනා
අභිධම්මෙ අනිවිතපෙ යොගො කරණීයො.”³ යන පාඨයෙහි අභිධම්මය
දැක්වෙයි. “අභිධම්මෙ අනිවිතපෙති අභිධම්මපිටකෙ ථෙව විනයපිටකෙ
ව”⁴ යි ‘අභිධම්ම’ යන අභිධම්මපිටකය බව අමකථායෙහි පැහැදිලි වා එයි

අඤ්ඤානොත්ථඤ්ඤානෙතරණුවන්ගේ බැනණුවෝ - මනනාතිප්‍රත්‍ර පුණ්ණ
තෙතරණුවෝ සම්බුරුද්ධන් හමුයෙහි ධම්මාපිකා භික්ඛුන් අනුරෙහි අගගාත්
ලදහ අභිගුණත්තර්ථානායෙහි එතදග්‍රපාලියෙහි උත්වහන්සේගේ නම සඳහන්
වෙයි මෙහි ‘ධම්මාපිකා’ යනු ආභිධම්මික යන අර්ථයෙහි යොදන ලද වෙයි.

1. පාවිනන්ධසාමු - මෛලික සිත්ඛාපද 2 මහාවග්ගසංගි - පිටු 160 පිටුව
3. මජ්ඣිමනිකාය ගුලියොතිසුත්ත - සූයං 2-107 පිටුව
4. පඤ්ඤාසුද්ධි ගුලියොතිසුත්තවණ්ණනා.

සුභික්ෂුකෝපදානායෙති. “අභිධම්මනයඤ්ඤාං” යනුවෙන් තමන් අභිධම්මනයඤ (අභිධම්මනය දත්තා) බව තෙරණුවෝ මෑ පවසති එයින් උත්ච්ඡන්තේ ධම්මකපික වූහ “අභිධම්මනො ඵල ධම්මකපිකො” යන අම්මකථා සමග ද එය සැසඳෙයි. මජ්ඣිමනිකායෙහි ‘උපම්මිනි’ සූත්‍රයෙන් එය තවද තහවුරු වෙයි.

මහානිදෙදසයෙහි උද්ධාතපාඨ දක්වා ඇති අසුරා ද මෙහි දී සලකනු වේ. සුත්තකපාතයෙහි අටක්කවග්ගයට අම් නිදේය කරන පිණිස දහම් සෙනෙපි සාරියුත් තෙරණුවන් විසින් සම්බුදුරජන් ධරමාන කරැහි මෑ මහානිදෙදසය දෙශිත යා. එහි තුන්පිටකයෙහි නොයෙක් භෑනින් උද්ධාත නොයෙක් පාඨ දක්නට ඇත. ඔවුනතුරෙහි ධම්මසංඛ්‍යාහි පාඨ සමික්ඛ (26) කට හෝ අඩු සංඛ්‍යාවක් ද විභවිතපාඨ සතළොස (17) කට හෝ අඩු සංඛ්‍යාවක් ද වෙයි. එහිම මහානිදෙදස බුද්ධියෙන් ත්‍රිපිටක මුද්දරණාඛ්‍යා-යෙහි දක්වා ඇත. එහි පාඨනිදේශයෙහි ද විකේෂයක් වෙයි. සූත්‍රානු-යෙන් හා විනයෙන් උද්ධාතපාඨ නිදේය තිරිඳෙහි දී “තෙනාහ ගහවා” යනුවෙන් එය බුදුන් වදල සේ දක්වති. එහෙත් අභිධම්මපාඨ නිදේශයෙහි දී එය වදල කෙනතුන් සදහන් නො කෙරෙයි. අභිධම්මෙහි වාචනාමාණිය සාරියුත් තෙරණුවන් සතු වීම මෑ එසේ සදහන් නො තිබීමට හෙතු වී. “අභිධම්ම වාචනාමහො භාම සාරිපුත්තතෙරපභවො” යි අත්සාලිති-යෙහි කියන ලදී.¹ මෙසෙයින් බලත් මෑ “ප්‍රථමසංඛිතිනියෙන් පෙර අභිධම්ම නො වී” යනු ප්‍රතිඡා රහිත වෑ බිඳ වැටෙන නැතෙයි.

අභිධම්මය ප්‍රථමසංඛිතිනියෙහි සංඛිත නො වී ද?

ප්‍රථමසංඛිතිනියට පෙර අභිධම්මය පැවැති බවට කරැණු පළමු දැක්වුණ. එයින් එය සංඛිතිනියෙහි ඇතුළු නො වන්නට තිසි කරැණෙක් නැත. පඤ්චසන්ධිකකාණිකයෙහි “ගඤ් මයං ආට්ඨකො ධම්මඤ්ඤ විනයඤ්ඤ සංඛ්‍යායාම”² යන තන්හි ධම්මවිනය මිස අභිධම්මය වෙන් කොට නො දැක්වීම ප්‍රථමසංඛිතිනියෙහි අභිධම්මය සංඛිතින නො වී යයි කීමට එක් හේතුවක් ලෙස ගන්නා බව පෙනේ. පඤ්චසන්ධිකකාණිකය ප්‍රථමසංඛිතිනිය පිළිබඳ සංඛිතා වාතාවක් පමණි. එහි අභිධම්මය පමණක් නො වෑ අභිධම්මය ගැන ද සදහනක් නැත. ‘ධම්මවිනය’ යනු ත්‍රිපිටකයෙහි නොයෙක් විගාගක්‍රමයන් ඇතුළත් එක් ක්‍රමයෙකි. ධම්මවිනය ගත්කලා තෝරලා බුදුවදන් එහි ඇතුළු වෑ සිටී. සූත්‍රානුයෙන් වෙරා කොට දැක්වුමිනා තන්හි මිස අන් තන්හි ‘අභිධම්ම’ යයි වෙසෙසා කියනු නො වෙයි. සුත්තානා අභිධම්ම දෙකේ මෑ සාමාන්‍ය සංඥාව ‘ධම්ම’ හෙයිනි.

‘ධම්ම’ ශබ්දයෙහි අභිධම්මය සංඛ්‍යා නො වෙති’යි ගනුත් ‘විනය, ශබ්දයෙහි අභිවිනය ද සංඛ්‍යා නො වෙති’යි ගත යුතු වෙයි. එවිට බැහැන හා පරිවාර හා මේ දෙක ද ප්‍රථම සංඛිතිනියෙන් බැහැර කරන්නට බිඳ වෙයි. පරිවාරය නිසිසේවා, ආගිහමාමාරික ශික්ෂා සංඛ්‍යායා වූ ත්‍රිපිටකය මහ වග්ග සංඛ්‍යායා ඛණ්ඩකය ප්‍රථම සංඛිතිනියෙහි සංඛිතින නො වී යයි කියනේ ද? බන්ධනශික්ෂා විගාගශික්ෂාවන්ට පළමු පන්තින් ලද වෙස් එතින් එය අම්මකයෙහි සංඛිතින විය යුතු බව පිළිගත යුතු යා. ප්‍රථමයා නො දුන් දී අභිවිනය ‘විනය’ ශබ්දයෙහි මෑ ඇතුළු වෑ සිටියේ යි ‘විනය’ ශබ්දයෙහි විවිධය සංඛ්‍යා එන්නා සේ ‘ධම්ම’ ශබ්දයෙහි ‘අභිධම්ම’ ද සංඛ්‍යා වෙයි. එයින් පඤ්චසන්ධිකකාණිකයෙහි අභිධම්මය වෙසෙසා නො දැක්වීම ප්‍රථම සංඛිතිනියෙහි අභිධම්මය සංඛිතින නො වී යයි කීමට කරැණෙක් නො වේ.

අත්සාලිති - බිඳුනටා 14 පිටුව 2. චූළවග්ගපාළි - 369 පිටුව

ප්‍රථමසඞ්ඛිතියෙහි දී අභිධම්මපිටකය පැවැරුණු පුද්ගලයකු සඳහන් නොවීම ද එය එහි සඞ්ඛිත නොවීම යයි කීමට හත්තා තවත් හෙතුවක් බව පෙනේ. සඞ්ඛිතියකරක මහරහතුන් වහන්සේ විනයපිටකය උපාලි තෙරණුවනටත් දීඝනිකාය දතදතෙරණුවනටත් මජ්ඣිමනිකාය සාරියුත්තෙරණුවනගේ අතැවැසියනටත් සංයුත්තනිකාය මහසුප්තෙරණුවනටත් අභිතුත්තරනිකාය අනුරාධි තෙරණුවනටත් පැවැරූ බව සුමංගලවිලාසිනී දීඝනිකායට්ඨකථායෙහි¹ දැක්වෙයි. අභිධම්මපිටකය පැවැරුණු වෙන මෑ පුද්ගලයකු සඳහන් නොවෙයි. එහෙත් අනිවර්තය සඞ්ඛිතියට නඟා පන්සියක් මහරහතුන් වහන්සේ සජ්ඣායනා කළ බව “පඤ්ච අරහත්තසත්තාති සජ්ඣායමකංසු”² යි එහි මෑ දැක්වෙයි. අත්ඝාලිනී-ධම්මසංඛ්‍යාණී අට්ඨකථා-යෙහි සාරියුත්ත මහරහතුන් වහන්සේ පටන් අභිධම්මපිටකය පවත්වා ගෙන ආ අදුරුපරපුර තානියසඞ්ඛිතිය හිමි කොට නම් වශයෙන් දක්වා ඇත.³

ප්‍රථමසඞ්ඛිතියෙහි සඞ්ඛිත වූ අභිධම්මපිටකය පවත්වාගෙන ඊමේ භාරය කිසි පුද්ගලයකුට නොපැවරීමට ද හෙතුවක් විය යුතු යැ. අභිධම්මපිටකය පමණක් නොව පුත්‍රානායෙහි බ්‍රහ්මකතිකාය භාරය පැවැරුණු කෙනක් ද සඳහන් නොවෙයි. නිකාය පස මෑ සඞ්ඛිතියට නැගූ බව පඤ්චසතිකතඤ්ඤායෙහි දැක්වෙයි⁴ අභිධම්මපිටකයත් බ්‍රහ්මකතිකායත් එහි දී කිසිවකුට භාර නොකිරීමට හෙතු කීම?

ප්‍රථමසඞ්ඛිතියෙහි දී පුද්ගලයකුට නොපවරන ලද බොහෝ දහම් කොටස් බුදුරජන් හමුයෙහි මෑ සංඛ්‍යානිත වෑ වෙන වෙන මෑ හදාරාගෙන ආ බවට නිදසුන් ත්‍රිපිටකයෙහි මෑ ඇත. බ්‍රහ්මකියෙන් සත්වැනි වසෑ දම්සෙනෙවි සාරියුත්ත මහරහතුන් වහන්සේ අභිධම්මය වාචනාමාණියට නඟා උත්තමන්සේගේ පන්සියක් අතැවැසියනට හැදෑරවූහ.⁵ බ්‍රහ්මකතිකායෙහි ඇතුළු වෑ සිවුනා නිදෙදහ හා සම්මසම්මුද්ධාන හා මෙදෙක ද සාරියුත්ත තෙරණුවන්ගේ මෑ දෙයනා යි. එ ද උත්තමන්සේ ගේ අතැවැසියන් කෙරෙහි පවත්නට ඇත. සොණතුටුසංඝාන තෙරණුවන් මහකසසින් තෙරණුවන් වෙත සුත්තනිසංඝාය හදුල බව සොණ තෙරුන්ගේ වතෙහි එයි. ධම්මපදය එකල වෙන මෑ ධම්මසංග්‍රහයක් සේ හදුල බව පෙනේ. V කපුප් රජ ද එබඞ් ධම්මසංග්‍රහයෙහි ප්‍රකාශයෙහි: “බුදුන් සදස් මෙතිර දෙයනා ධම්මපද නම් යි වෙන් කොට හජාරන බැවින්”⁶ යි සඳහන් කරයි. ථෙරගාථා ආදී අන් තත්තිද ධම්මපද ගාථා දක්නා ලැබෙනුයේ එය වෙන මෑ ධම්මසංග්‍රහයක් වශයෙන් පරිනාමාසංඝායෙහි පැවැති නිසා යයි සැලකිය යුතු යැ. ආරම්භයෙහි පටන් බ්‍රහ්මවිජිතය හා සමග ජාතකදෙයනා සම්බන්ධ වෑ පවතී. ශාස්තෘශාසනාභිත අනුරෙහි ජාතක ද එකෙකි. පසුකලෙකැ ජාතක භාණ්ඩ නමින් වෙන මෑ දෙයකගණයෙක් ද හමුවෙයි. සංඝවිසූප ආදියෙහි දක්නා පැරැණි සෙල් කැටයම් භාරතීය ජනයා ජාතක කථා කෙරෙහි දක්වූ සැලකිල්ලට දෙස් දෙයි. සම්බුද්ධපරිනිවෘණයෙන් පළමු මෑ ජාතකදෙයනාත් වෙන මෑ සංඛ්‍යානිත වෑ පැවැති බව දකියුතු යැ.

මෙසෙයින් බලන් මෑ ප්‍රථමසඞ්ඛිතියෙහි දී පුද්ගලයකුට නොපැවැරූ ධම්මසංග්‍රහයන් අනුරෙහි වැඩි කොටසක් සම්බුද්ධපරිනිවෘණයෙන් පළමු මෑ සංඛ්‍යානිත වෑ යම් යම් පුද්ගලයන් භාරයේ පැවැති බව පිළිගැනීමට කරුණු

1. සුමංගලවිලාසිනී - ස. සං. 11 පිටුව 2. සුමංගලවිලාසිනී - ස. සං. 11 පිටුව.
 3. අත්ඝාලිනී - නිදහසථා. 4. මුල්වග්ගපාලි-පඤ්චසතිකකාණ්ඩක, සෑය. 371 පිටුව.
 5. ධම්මසංග්‍රහය - ස. සං. 11 පිටුව

ඇත. පුද්ගලයෙකුට පවරන ලද දිශානිකායාදි නිකාය සතර සංඛිනිතයට පළමු සංඛිතය වූ පැවැති බවක් හෝ පුද්ගලයෙකුට පැවැරී තුරු බවක් හෝ නොපෙනේ. විනයයෙහි උද්දෙසපරිපාදන ශික්ෂා හැර යෙස්ස සංඛිතය වූ තුබුණු බවට ද කරුණු නොපෙනේ. ප්‍රථම සංඛිතයෙහි දී ශික්ෂා පිළිවෙළින් සූත්‍ර පිළිවෙළින් ගෙන සංග්‍රහ කරන ලද්දේත් සංඛිතී අවසන්හි පුද්ගලයෙකුට පවරන ලද්දේත් එයට පෙර සංඛිතය නොවූත් පුද්ගලයෙකුට නොපවරන ලද්දකුත් ධම්මිනිය යයි සිතියයුතු ය. සම්බුදුරජාණන් හමුයෙහි නග්‍රහණය කොට වාචනාමාගීයට නගන ලද වූ සාරියුත්තරෙණුවන්ගේ අභිමතයන් අත පැවැති අභිමතපිටකය අත් කිසිවකුට පැවැරිය යුතු නොවේ. එහෙත් ථෙරානුමති සදහා සංඛිතීයට නගන ලද්දේ ය. අට්ඨකථායෙහි සංඛිතය නා කළ බව පමණක් දක්වා පැවැරූ පුද්ගලයන් සදහන් නොකිරීමට හේතු වූයේ මෙ කරුණ යැයි දතයුතු ය.

ද්විතීය සංඛිතයෙහි දී සස්තෙන් බැහැර කරන ලද චර්ජනිකූන් විසින් පිහිටුවා ගන්නා ලද මහාසංඛිත නිකායවාසීන් අභිමතප්‍රකරණ සහ ගොපිළිගත් බව දීපවංසයෙහි දක්වෙයි. එයින් එදා ස්ථවිරනිකූන් කෙරෙහි අභිමතප්‍රකරණ සහ තුබුණු බව කියැවෙයි, ද්විතීය සංඛිතීයට රැස් වූ තෙරවරුන් අතුරෙහි අට නමක් බුදුරජාණන්ගේ සම්මුඛග්‍රාවකයෝ යි. සමසස්ථවිරසබ්බකාමී මහරහතුන් වහන්සේ උපසපත් එක්සියවිසිවස් ඇති වූහ. එවිට යටත් පිරිසෙයින් උත්තමන්සේ ජනමයෙන් එක්සියසැලීස් (140) වස් පිරිසිටියුතු ය. බුදුන් පිරිනිවි සිංක් වන හවුරුද්දෙහි සංඛිතයාචකරන ලද බැවින් සබ්බකාමීතෙරණුවනට බුදුන් ප්‍රත්‍යක්ෂයෙහි සතළීස් වසක් ගෙවී ඇත. උත්තමන්සේ ධම්මාණ්ඩාගාරික අනෙකු තෙරණුවන්ගේ සංඛිතාගාරික වෙයි. ප්‍රථම සංඛිතී පවත් මැනැවින් දැන සිටියහ අභිමතපිටකය ප්‍රථම සංඛිතීයෙහි සංඛිත නොවී නම් ද්විතීය සංඛිතීයට නොගනු ඇත.

ධම්මසංඛිතයේ සංකේප

සප්තප්‍රකරණයන් අතුරෙහි පළමු වැන්න ධම්මසංඛිතයේ පසකරණ නම්. 'ධම්මසංඛිත' යනු ධම්මසංග්‍රහ යන අර්ථ ඇත්තේ යි. සුමංගලවිලාසිනියෙහි එය 'ධම්මසංඛිත' යි නම් කොට ඇත.¹ මෙහිලා වෙදනා, සංඥා, සංසාරා, විඤ්ඤා සංඛාරා වතුර්විධ නාමසංකල්පයාපන වූ විතතාඛත විසින් පෙළෙහි අං සංඝාදි සපනස් (56) ධම්මෝ යැ පෙළෙහි නොඑතුදු යෙවංපනක විසින් ගන්නා ලද ඡන්දදි නවධම්මෝ යැ යි පත්සැටක් (65) පමණ වූ නාමධම්මෝ ද වතුර්විධභූතරූප යැ තෙවිසි උපාදයරූප යැ යි සත්විසි වැදුරුම් වූ භූතොපාදයරූපයෝ ද යන නාමරූපධම්මෝ සංඛිතය වෙයි.

ධම්මසංඛිතයේ පසකරණයෙහි විතතවිභක්ති යැ රූපවිභක්ති යැ නික්ෂේපරාශි යැ අජ්ඣාදාර යැ යි විභක්ති (විභාග) සතරකි. සතර භූමියෙහි වූ එකුත් අනු විතතයන්ගේ විභාගය විතතවිභක්ති නම්. විතතාඛතාදකාණ්ඩියනුද එයට නම්. එ ද මාතෘකා පදහාජ්ඣය විසින් ද්විවිධ වෙයි.

මාතෘකා: අභිධම්මාතෘකා යැ සූත්‍රානුමාතෘකා යැ යි මාතෘකා ද්විවිධ යි. එහි පරිච්ඡේද පසළොස්කි. කුලලක්‍රියාදි විසින් ආරබ්ධ දෙවිසි ක්‍රියාමාතෘකා එක් පරිච්ඡේදයකි. ද්විකමාතෘකා තුළසෙකි. එහි 'හෙතු ධම්මා හ හෙතු ධම්මා' ආදී ද්වික සංකේත ග්‍රන්ථ විසින් ද අර්ථ විසින් ද අගොසා'න්‍ය

1. සුමංගලවිලාසිනි - සං. 12 පිටුව.

සමබන්ධ බැවින් කලාප සෙයින් සිටියේ ‘හෙතුගොව්‍යක’ යයි කියනු ලැබෙයි. ඉක්බිති ‘සප්පව්‍යයා ධම්මා අප්පව්‍යයා ධම්මා’ ආදී අන්‍යෝන්‍ය සමබන්ධතො වූ ද්වික සහෙක් ද්වික සාමාන්‍යයෙන් ගෙන වෙන් වෙන් වැ ගොව්‍යක අතුරෙහි තබන ලද වන බැවින් ද මහනගර ද්විකයට වඩා කුඩා වූ බැවින් ද ‘චුල්ලනගර ද්වික’ නම් වෙයි. අනතුරු වැ ආසුර, සංඥාජන, ගුහ්‍ය, ඔස, ඥාන, නිවරණ, පරාමිති යන එකෙකි ගොව්‍යකයෙහි ද්වික සය බැගින් කියන ලද වෙයි. ඉක්බිති ‘සාරමමණා ධම්මා’ ආදීන් අරබි වුදුත් ද්විකයෙක් ‘මහනගරද්වික’ නම් වෙයි. තදනගර වැ ‘උපාද්‍යනා ධම්මා’ ආදී ද්වික සයෙක් ‘උපාද්‍යනගොව්‍යක’ නමුදු ‘කිලෙසා ධම්මා’ ආදී ද්වික අටෙක් ‘කිලෙස-ගොව්‍යක’ නමුදු වෙයි. ඉක්බිති ‘දසානෙන පහාතබ්බා’ ආදී අටලොස් ද්විකයෙක් අනිඛමිමානාකා අවසන්ති ස්ථාපිත වන බැවින් පිටසිදුක නම් වෙයි. ‘විජ්ජාසාගිනො ධම්මා’ ආදී දෙසැලිස් ද්විකයන්ගේ සඟ්ග්‍රහය සූත්‍රාන්තමානාකා නමු. මෙසේ විතනවිහකතිමානාකා පසලොස් පරිචේද-යෙකින් සමන්විත වේ.

සප්පදෙය නිෂ්ප්පදෙය විසිනුදු මානාකා ද්විවිධ වෙයි. උද්දිභට්ඨයන් අතුරෙහි ත්‍රික භවයෙක් ද ද්වික එක්සැත්තැවෙක් දැයි අගිහිධම් කෙනෙක් සප්පදෙය රූපාරූපධම්යන් හත්තා ලද බැවින් සප්පදෙය වෙයි. ත්‍රිකයන් අතුරෙහි: වෙදනා, ත්‍රික යැ විතකිත්‍රික යැ ප්‍රිතිත්‍රික යැ උත්පන්නත්‍රික යැ අභිනත්‍රික යැ ආලම්භත්‍රික සතර යැ යන භවත්‍රිකයෝ සප්පදෙයයෝ යි. ද්විකධම්යන් අතුරෙහි හෙතුගොව්‍යකය පටන් උපාද්‍යනගොව්‍යකය නම් කොට ඇති භව ගොව්‍යකයෙහි අවසන් තුන් තුන් ද්වික විසින් සක්විසි ද්විකයෝ යැ කෙලගගොව්‍යකයෙහි අවසන් සතර ද්විකයෝ යැ “විතනවිජ්ජාසාගිනො ධම්මා විතනසමපසුකා ධම්මා, විතනසංසරිතා ධම්මා විතනවිසංසරිතා ධම්මා” යන මහනගර ද්වික දෙක යැ, දෙසැලිස් සූත්‍රාන්ත ද්විකයන් අතුරෙහි අභිවචන, ප්‍රඥප්ති, නිරුක්ති, නාමරූප යන මේ සතර ද්විකයන් තබා අටහිස් ද්විකයෝ යැ යන මොහු සප්පදෙය වෙයි. අවගෙමධම්යෝ නිෂ්ප්පදෙය වෙත්.

පදහාජනිය: මානාකාවට අනතුරු වැ මානාකායෙහි සභගාතිත ධම්යන් ප්‍රභේද විසින් දක්වන්නට පදහාජනිය එයි. පදහාජනි නිර්දේශයෙහි ධම්මවචනාභවාර යැ සභගභවාර යැ සුඤ්ඤභවාර යැ යි තුන් මහාචාරයෙක් වෙයි. ධම්මවචනාභවාරය උද්දෙස නිද්දෙස විසින් ද්විවිධ යැ. උද්දෙසයෙහි ප්‍රච්ඡා යැ සමයනිද්දෙස යැ ධම්මද්දෙස යැ අප්පණා යැ යි පරිචේද සතරෙකි. එහි “කතමෙ ධම්මා කුසලා” යනු ප්‍රච්ඡා යැ, “යසම් සමයෙ කාමාවචරං - පෙ- තසම් සමයෙ” යනු සමයනිද්දෙස යැ, “එසො භොති-පෙ- අවිකෙධපො භොති” යනු ධම්මද්දෙස යැ. “යෙ වා පන තසම් සමයෙ අඤ්ඤපි අනම් පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා කුසලා” යනු අප්පණා යි.

උද්දෙයයට අනතුරු වැ නිර්දේශය එයි. එ ද උද්දෙය සෙයින් මැ ප්‍රච්ඡා යැ සමයනිද්දෙස යැ ධම්මනිද්දෙස යැ අප්පණා යැ යි පරිචේද සතරෙකින් සුක්‍රත වෙයි. මෙහි දී උද්දිභට් පරොපණණාස ධම්යන් එකක් එකක් ගෙන විභාග කෙරෙහි. එහි තුන් කරුණෙකින් විභාගය ද සතර කරුණෙකින් නානාභවය ද දෙකැනක අපර දීපනා ද වෙයි.

විභාගය වනාහි ව්‍යාකූණය යැ උපසගී යැ අඵ යැ යන තුන් කරුණින් වෙයි. “කොබෝ කුප්ඛිනා කුප්ඛිනතනං” ආදී තත්ති ව්‍යාකූණ විසිනුදු “චාරො විචාරො අනුචිචාරො උපචිචාරො” ආදී තත්ති උපසගී විසිනුදු ‘පණ්ඩිතං කොසලං නෙපුඤ්ඤං වෙහව්‍යා චිත්තා උපපරිකම්බා’ ආදී තත්ති අඵ විසිනුදු විභක්ත වෙයි.

නානාත්වය නාම යැ ලක්ෂණ යැ කාරණ යැ ප්‍රතික්ෂේප යැ යන සතර සැටියෙන් වෙයි එහි “කතමො තස්මිං සමයෙ බ්‍යාපාදො භොති යො තස්මිං සමයෙ දොසො දුස්සනා” යන මෙහි ‘බ්‍යාපාද’ යනුත් ‘දොස’ යනුත් ක්‍රොධ මැ යි. වෙනස නමින් පමණි. මෙසෙයින් “නාමනානාත්වය” දතයුතු යැ රාශ්‍යඵලයෙන් හනුත් රූප වෙදනා සඤ්ඤා සංඛාර විඤ්ඤාණ යන පඤ්ච-සකකියෝ මැ එක් මැ සකකි වෙයි. එතෙකුදු වත් රූප රූප්‍යන ලක්ෂණ ද වෙදනා වෙදයින ලක්ෂණ ද සඤ්ඤා සංඤ්ඤාණ යන ලක්ෂණ ද වෙනනා වෙනයින ලක්ෂණ ද විඤ්ඤාණ විජානන ලක්ෂණ දැ යි ලක්ෂණ විසින් වෙනයි. මේ ‘ලක්ෂණනානාත්ව’ යි. “චතතාරො සම්මප්පඛාරා: ඉධ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය -පෙ- චිත්තං පණ්ණාහි පදහති” යන මෙහි එක් මැ විශ්ථිය කාරණ විසින් සතර තැනෙක ආර්යෝ යි. මේ කාරණනානාත්ව යි. චතතාරො අසඬම්මා: කොධගරුතා හ සඬම්ම-ගරුතා, මකඬගරුතා හ සඬම්මගරුතා, ලාභගරුතා හ සඬම්මගරුතා, සකකාරගරුතා හ සඬම්මගරුතා යන මෙහි ප්‍රතික්ෂේප විසින් නානාත්වය වෙයි.

අසරදීපභා යනු පුනපුනා කිම යි එය පදසැව විසින් හෝ දැකිකරණ විසින් හෝ කරනු ලැබෙයි. “එසො පුසනා සමුප්පනා සමුප්පිනතනං” ආදී තත්ති සෙයින් ව්‍යාකූණ වශයෙන් හෝ උපසගී වශයෙන් හෝ අඵ වශයෙන් හෝ කරන පුනරුක්තිය පදසැව නමි. “ආවුසො ආවුසො, හතෙන හතෙන” ආදී විසින් අරුත් දැකි කරන පිණිස තබන පුනරුක්තිය දැකි කරණ නමි.

ධම්මවචන්දනවාරයට අනතුරු වැ “තස්මිං බො පන සමයෙ චතතාරො බන්ධා භොනති” ආදීන් සංග්‍රහවාරය එයි. එය උද්දෙස යැ නිද්දෙස යැ පටිනිද්දෙස යැ යි ත්‍රිවිධ වෙයි. “තස්මිං බො පන සමයෙ චතතාරො බන්ධා භොනති” යනු උද්දෙස යි. “කතමො තස්මිං සමයෙ චතතාරො බන්ධා භොනති” ආදිය නිද්දෙස යි. “කතමො තස්මිං සමයෙ වෙදනාකඛන්ධො” ආදිය පටිනිද්දෙස යි. කොට්ඨාසවාරය යනුද මෙයට නමෙකි.

ඉක්බිති “තස්මිං බොපන සමයෙ ධම්මා භොනති” ආදීන් සුඤ්ඤාන-වාරය එයි එද උද්දෙස නිද්දෙස විසින් ද්විවිධ යැ. එහි “ධම්මා භොනති” ආදී සුචිති උද්දෙසයෙක් ඇත. උද්දෙසයට අනතුරු වැ එකෙහි උද්දිථෙ-ධම්මෙක් නිර්දේශ කරනලද වෙයි. විභතාඛන විසින් උපදනා පරොපණ්ණාස ධම්මයන් සතකි පුද්ගලාදි භාව ශුන්‍ය වැ ධම්මාත්‍රාදි බැවින් කියන ලද හෙයින් මේ ශුන්‍යතවාර නමි වෙයි.

මෙතෙකින් දක්වන ලද්දේ ප්‍රථම මහාකුශල විතතයෙහි ධම්මසංග්‍රහ වන අයුරු යැ. සෙසු විතතයෙහි දු මෙ නයින් මැ යථායොග සෙයින් ධම්මසංග්‍රහ වන සේ දතයුතු.

භූමිහෙදයෙන් විතනය වතුර්විධ වෙයි. කාමාවචර, රූපාවචර, අරූපාවචර, ලොකුතතර විසිනි. එහි කාමාවචරය කුශල, අකුශල, විපාක, ක්‍රියා විසින් වතුර්විධ යැ. රූපාරූප විතනයෝ කුශල, විපාක, ක්‍රියා විසින් ත්‍රිවිධ වෙති. ලොකුතතර ක්‍රියා විතනයෙක් නැත. ප්‍රහෙද විසින් කාමාවචරයෙහි කුශල අටෙක, අකුශල දෙළොසෙක, කුශලවිපාක සොළොසෙක, අකුශලවිපාක සතෙක, ක්‍රියා එකොළොසෙකි. රූපාවචරයෙහි කුශල පසෙක, විපාක පසෙක, ක්‍රියා පසෙකි. අරූපාවචරයෙහි කුශල සතරෙක, විපාක සතරෙක, ක්‍රියා සතරෙකි. ලොකුතතරයෙහි කුශල (මාගී) සතරෙක, විපාක (ඵල) සතරෙකි. මෙහැම සිත් එකුත් අනුවෙති.

අකුශල විතනය ලොහමූල, දෙසමූල, මොහමූල විසින් ත්‍රිවිධ යැ. එහි ලොහමූලය දිට්ඨි, මාන, සංඛාර විසින් ප්‍රහෙද වෙයි. කාමාවචර සහෙකුක කුශල විපාක ක්‍රියාවෝ වෙදනා, ඤාණ, සංඛාර විසින් ප්‍රහෙද වෙයි. රූපාවචරකුශල විපාක ක්‍රියාවෝ ධ්‍යානාඛ්‍ය විසින් ප්‍රහෙද වෙති. ලොකුතතරවිතනය පඤ්ච ධ්‍යානාඛ්‍ය විසිනුදු සතර ප්‍රතිපදා විසිනුදු තුන් විමොක්‍ෂ විසිනුදු විසි මහනග විසිනුදු විභාග කරන ලද වෙයි.

කුශල අකුශල අව්‍යාකාන විසිනුදු විතනය ත්‍රිවිධ වෙයි. කුශලාකුශලයෝ ප්‍රතිදායහ: මෙහි අව්‍යාකාන යනු විපාක ක්‍රියාවනට නමෙකි. විතනුපාද කාණ්ඩය වාචනාමාගීයෙහි ආ පමණින් සාතිරෙක බැවර සයෙකි.

රූපවිභක්ති: විතනවිභක්තියට අනතුරු වැ රූපවිභක්තිය එයි. 'රූපකණ්ඩ' යනුද එයට නමෙකි. එද උද්දෙස නිද්දෙස විසින් ද්විවිධ යැ. උද්දෙසයෙහි එකවිධරූප පටන් එකාදශවිධරූප තෙක් රූපධර්මයන් සමුහ කොට එකක දුක ආදි විසින් මාතෘකා තබන ලදු. එකකසමුහයෙහි ලා තෙසාලීස් පද කෙතෙක් උද්දිග්ගය. ඔවුනතුරෙහි පශ්චිමපදත්‍රය මාතෘකා-මූකන වෙයි. සෙසු සාලීස් පදයෝ මාතෘකාගතයෝ යි.

ද්විතියසමුහයෙහි ද්වික රූප එක්සිය සතරෙකි. ඔවුනතුරෙහි අනෙයා'න්‍ය අසමික ද්විකරූප තුදසක් ගෙන 'ප්‍රතිණිකද්වික' නමින් ආදියෙහි තබන ලද යැ. ඉක්බිති වසනු අවසනු විමසනුවට පැවැති පස්විසි ද්විකයක් ගෙන 'වසනුද්වික' නමින් ද ආලම්බන අනාලම්බන විමසනුවට පැවැති පස්විසි ද්විකයක් ගෙන 'ආලම්බනද්වික' නමින් ද ආයතන අනා-යතන විමසනුවට පැවැති දස ද්විකයක් ගෙන 'ආයතනද්වික' නමින් ද ධාතු අධාතු විමසනුවට පැවැති දස ද්විකයක් ගෙන 'ධාතූද්වික' නමින් ද ඉන්ද්‍රිය අතින්ද්‍රිය විමසනුවට පැවැති අට ද්විකයක් ගෙන 'ඉන්ද්‍රියද්වික' නමින් ද සුක්‍ෂමාසුක්‍ෂමරූප විමසනුවට පැවැති දෙළොස් ද්විකයක් ගෙන 'සුක්‍ෂම-රූපද්වික' නමින් ද තබන ලද වෙති. \

තෘතියසමුහයෙහි එක්සිය තුනක් ත්‍රිකරූපයෝ වෙති. ඔහු ප්‍රතිණික-ද්වික සමුහයෙහි කියන ලද ආධ්‍යාතමිකද්විකය ගෙන සෙසු ද්විකරූපයන් හා සමග යෙගයෙන් සමුහ කරන ලද්දහු ය. එහි අධ්‍යාතමිකද්විකය සෙසු ප්‍රතිණිකද්වික තෙළෙඹ හා සමග යෙදීමෙන් තෙළෙස් ප්‍රතිණිකත්‍රිකයෝ කියන ලදහ. මෙතෙයින් මැ වසනු, ආලම්බන, ආයතන, ධාතු, ඉන්ද්‍රිය, සුක්‍ෂමරූප යන ද්විකරූපයන් ද වෙන වෙන ගෙන ඔවුන් හා සමග ආධ්‍යාතමිකද්විකය යෙදීමෙන් පස්විසි වසනුත්‍රිකයෝ යැ පස්විසි ආලම්බන-ත්‍රිකයෝ යැ දස ආයතනත්‍රිකයෝ යැ දස ධාතුත්‍රිකයෝ යැ අවට ඉන්ද්‍රිය-ත්‍රිකයෝ යැ, ආදශ සුක්‍ෂමරූපත්‍රිකයෝ යැ යන එක්සිය තුනක් ප්‍රහෙද වූ ත්‍රිකරූපසමුහය දක්වන ලද වෙයි.

වතුම්සංඛ්‍යායෙහි දෙවිසි වතුමකයෙක් එයි. එ ද ප්‍රතික්කද්විකරුප-
යන්ගේ යෝගයෙන් මැ සංඛ්‍යා කරන ලද්දේ යැ. ප්‍රතික්කද්විකසංඛ්‍යා-
යෙහි ආදි තුන් ද්විකයෙහි එකෙකි ද්විකයක් ගෙන පස් පස් ද්විකයන් හා
සමග යෝගයෙන් ආදියෙහි පසළොස් වතුමකයෙක් තබන ලද යැ. ඉක්බිති
පරිසද්විකය ගෙන ඉන්ද්‍රිය, මහාභූත ද්විකයන් හා යෝගයෙන් වතුමක
දෙකක් ද ඉන්ද්‍රියද්විකය ගෙන ඔලාරික, දුර ද්විකයන් හා යෝගයෙන් වතුමක
දෙකක් ද මහාභූතද්විකය ගෙන ඔලාරික දුර ද්විකයන් හා යෝගයෙන්
වතුමක දෙකක් දැයි වතුමක සයෙක් සංඛ්‍යා කරන ලද යැ. අවසන්හි
දිවංගි, සුත, මුත, විඤ්ඤාන වතුමකය හා සමග වතුමක දෙවිස්සෙක් වෙයි.

තදනන්තර වැ පඤ්චකයෙහි පටන් එකාදශක සංඛ්‍යාය තෙක් අමිශ්‍ර වැ
එයි. උදෙසායට ඉක්බිති නිදෙසයෙහි ලා උද්දිමරුප එකක් පාසා විභාග
කොට දක්වනු ලැබේ. රූපවිභක්තිය වාචනා මාගීයෙහි ආ පමණින්
සාතිරෙක දෙබණ්ඩරෙක් වෙයි. මෙතෙකින් මාතෘකායෙහි “කුහලා ධම්මා,
අකුහලා ධම්මා අව්‍යාකතා ධම්මා’යි කියන ලද කුහලත්‍රිකය විභාග කරන
ලද වෙයි. සෙසු ත්‍රිකද්වික ධර්මයන්ගේ විභාගය ද මෙතෙකි. විභාග කරන
හොත් ඒ ඉතා මහත් වන බැවින් එය තබා නයාන්තරයෙකින් උත්තේ
විභාග කරනු වට රූපවිභක්තියට අනතුරු වැ නික්මෙපරායී ආරබ්ධ යි.

නික්මෙපරායී: නික්මෙපකාණ්ඩ යනු නික්මෙපරායියට නමෙකි. ඒ වනාහි
මාතෘකායෙහි ආ ත්‍රික ද්වික ධර්මයන් ගෙන නයාන්තර-
යෙකින් කෙරෙන විභාගයෙකි. මූල විසින් සකක විසින් දාර විසින් භූමි
විසින් අභි විසින් ධර්ම විසින් භාම විසින් ලිඛන විසින් නික්මෙප කොට (බහාලා)
දෙසන ලද බැවින් මේ නික්මෙපරායී නම් වෙයි. කුහලත්‍රිකය සෙසින් විභාග
කරත් මැ ඉතා මහත් වන බැවින් විසාර විභාගය නික්මෙප කොට (තබා)
නයාන්තරයෙකින් විභාග කරන ලද වන බැවින් නික්මෙපරායී නම් වෙති ද
යෙති. වාචනාමාගීයෙහි ආ පමණින් නික්මෙපකාණ්ඩය බණ්ඩර තුනෙකි.

අභිකපාකාණ්ඩ: නික්මෙපකාණ්ඩයට අනතුරු වැ ධර්මයෙහි අභ්‍යෝධාර
විසින් කල දෙශනාව අභිකපාකාණ්ඩ නම් වෙයි.
‘අභ්‍යෝධාර’ යනු මෙයට මැ නමෙකි. ‘කුහලත්‍රිකය’ පටන් ‘සරණද්විකය’
හිමි කොට මාතෘකායෙහි ආ සියලු ත්‍රික ද්වික ධර්මයන් ගේ අභි උධාරණ
කොට මෙහි තබන ලද යැ. අභිකපාකාණ්ඩය දම්සෙනෙවි සාරිපුත්
තෙරණුවන් විසින් දෙශිත යැ. ‘තෙරණුවෝ’ ‘නික්මෙපකාණ්ඩයෙහි
අභ්‍යෝධාර සලකනු නො හැකි, තමන් වහන්සේගේ සද්ධිවිහාරිකයක් හට
අභිකපාකාණ්ඩය වදලා’යි යෙති. මේ අදහස මහඅටුවාහි ප්‍රතික්කද්වික යැ.
‘අභිකපාකාණ්ඩය බුදුරජන් විසින් මැ දෙශිත යැ’ යනු මහඅටුවාහි පිළිගත්
මතය යි. අභිධර්මය ශ්‍රාවකවිෂය නොවැ බුද්ධවිෂය බවත් සාරිපුත් තෙරණු-
වන් සද්ධි සද්ධිවිහාරිකයා බුදුරජන් වෙතැ පැමිණ වූ කල්හි උත්තරයෙක්
විසින් මැ අභිකපාකාණ්ඩය දෙසන ලද බවත් මහ අටුවාහි ආ සේ බුදුගොස්
තෙරණුවෝ අත්සාලිතියෙහි දක්වති. වාචනාමාගීයෙහි ආ පමණින්
අභිකපාකාණ්ඩය බණ්ඩර දෙකෙකි. මෙසෙසින් සියලු ධර්මසංඛ්‍යාණිප-
කරණය තෙළෙස් බණ්ඩරෙකින් සමන්විත වේ.

පරිවාරග්‍රන්ථ: අභිධර්මපිටකයෙහි විභවනාදි ඡට්ටකරණය මැ ධර්මසංඛ්‍යාණි
නාය අනු වැ විභාග කරන ලද වෙයි. එයින් ධර්මසංඛ්‍යාණිප-
කරණය එ හැමට මූලාශ්‍රය වූයේ අභිධර්මපිටකය පුරා පැතිරී යි. ධර්ම-
සංඛ්‍යාණියට අභිකපාකාණ්ඩ බුදුගොස් තෙරණුවන් විසින් ලියන ලද

‘අත්සාලිනි’ නම් අට්ඨකථාවක් ද එහි ලිඛානිපද වණිනා කෙරෙමින් ‘ආනන්ද’ නම් තෙර කෙනෙකුන් විසින් කරන ලද ‘අභිධම්මමූලටීකා’ නම් ලිඛානිපදවණිනාවක් ද එයට ‘ධම්මපාල’ නම් තෙර කෙනෙකුන්ගේ කෘතියකැයි සැලකෙන කථා හො සඳහන් අනුටීකාවක් ද ඇත. පස්වැනි කට්ඨ (බු. ව. 1445-1455) රජු විසින් කරන ලද අභිධම්මව්‍යාඛ්‍යානයක් ගැන එරජුගේ අභයගිරි සෙල්ලිපියෙහි සඳහන් වෙයි. සිව්වැනි මිහිදු (බු. ව. 1491-1507) රජු විසින් සිත්භාමවාසී ‘ධම්මමිත්ත’ නම් තෙර කෙනෙකුන් ලවා අභිධම්මවණිනාවක් කරවන ලදැයි මහාවංශයෙහි සඳහන් වෙයි.¹ මේ ව්‍යාඛ්‍යා දෙක දැන් නාමශෛෂ වූ පවතී.

‘අත්සාලිනි අට්ඨවාච බුදුගොස් තෙරණුවන් විසින් ලබ්‍හාගමනයට පළමු දඹදිවිහි දී මැ කරන ලද බව මහාවංශයෙහි දැක්වෙයි.² එහෙත් මෙකල විද්‍යමාන ‘අත්සාලිනිය’ ලක්දිව මහාවිහාරයෙහි දී ලියන ලද්දෙකි. ‘අශමෙත්ථ සඤ්ඤාපො විත්ථාරො පන විසුද්ධිමග්ගෙ චුත්තනග්ගෙනෙව චෙදිතබ්බො’³ “අශමෙත්ථ සඤ්ඤාපො, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදි-කායං චුන්නා”⁴. ආදීන් එහි ‘විසුද්ධිමග්ගය’ ද ‘සමන්තපාසාදිකාව’ ද නිර්දේශ වූයේය. ලක්දිවට පැමිණ උත්තරාශ්වයේ ලියූ පළමු වන ග්‍රන්ථය ‘විසුද්ධිමග්ග’ය බව ප්‍රකට ය. ‘සමන්තපාසාදිකා’ විනයට්ඨකථාව සිරිතිවාස මහානාම (බු. ව. 950-972) රජුගේ එක්විසි වන වර්ෂයෙහි ලියා නිමවන ලද්දෙකි ‘අත්සාලිනිය’ ඉන් පසු ලියූ යුතු වෙයි. දඹදිවිහි දී ලියූ අත්සාලිනිය යළි මෙහි දී සකසා ලියූ සේ ද සිතියැහෙයි. ආචාර්යවරයාද අතුරෙහි ‘රෙවත’ තෙරණුවන්ගේ මත ද එහි දක්නා හෙයිනි. ‘ඉදං අට්ඨකථාමුත්තකං ආවර්ජ්‍යානං මහං න පටනතං සාපතො දට්ඨබ්බො’⁵ යන තන්හි “ආවර්ජ්‍යානං මහං” යනු රෙවතාචාර්යයන්ගේ මතය බව ‘අභිධම්මමූලටීකා’ යෙහි දැක්වෙයි.⁶ මෙහි රෙවතාචාර්යගේ නම් දඹදිව බෝමැඩ වෙහෙර වැඩ විසූ බුදුගොස් තෙරණුවන්ගේ ඇදුරු තෙරණුවෝ යි.

‘අභිධම්මමූලටීකා’ ලියූ ‘ආනන්ද’ තෙරණුවෝ දඹදෙණියේ දෙවැනි පැරකුම්බා (බු. ව. 1779-1814) රජු දවස විසූ ‘ආනන්ද වහරතන’ තෙරණුවෝ යයි කෙනෙක් සිතති. ඒ හො මැනැවි. මූලටීකාකාර ‘ආනන්ද’ තෙරණුවෝ වූ කලී රූපසිද්ධි කථා ‘දිපඛකර බුද්ධිපතිය’ තෙරණුවනට ඇදුරු වූ ‘තමිපණ්ණිඛප්’ යනුවෙන් පසස්නා ලද ‘ආනන්ද’ තෙරණුවෝ යි. ඔබ ‘ධම්මමිත්ත’ නම් තෙර කෙනෙකුන්ගේ අග්‍රමින් ‘අත්සාලිනි ලිඛානිපදවණිනා’ ලියන ලද බව ග්‍රන්ථයෙහි සඳහන් කෙරෙයි. සිව්වැනි මිහිදු (බු. ව. 1491-1507) රජුගේ ආරාධනයෙන් අභිධම්මවණිනාවක් කළ ‘සිත්භාමවාසී ධම්මමිත්ත’ තෙරණුවෝ ද මුත් වහන්සේ මැ විශ්‍යාහෙති. ‘විසුද්ධිමග්ගටීකාව’ ලිවීමට ‘බදරනිත්ථ ධම්මපාල’ තෙරණුවනට ආරාධනා කළ ‘ද්‍රුතානාග’ තෙරණුවෝ ද ‘ධම්මමිත්ත’ තෙරණුවනට සමකාලීන වෙත්.

1. ම. ව. 52 පරි. 35 ශාථා
2. ම. ව. 37 පරි. 225. ශාථා
3. අසා. 612 පිටුව
4. අසා. 108 පිටුව
5. අසා. 115 පිටුව.
6. මු. ව. 85 පිටුව

බමමසබනගේ බුද්ධිජයනාති අනුවාදය: ලබ්‍හාබොධමණ්ඩලය විසින් 2500 බුද්ධිජයනාතිය නිමිත්තෙන් ආරම්භ කළ බුද්ධිජයනාතිත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ-මාලායෙහි බමමසබනගේ සිංහල අනුවාදයත් පාඨශෝධන සහිත පාලියත් ශ්‍රී ලංකා රජයේ සංස්කෘතික දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුග්‍රහයෙන් මෙසේ පළවෙයි. පාඨශෝධනයේ දී සිංහල නල්පත් පිටපත් හා මුද්‍රිත පිටපත් මරමම (බුරුම) ජට්ඨසබ්බතිකයෙන් ශෝධිත පොත සියම් රට මුද්‍රිත පොත එංගලන්තයේ පාලිපොත් සමාගමෙහි (PTS) මුද්‍රණය අඩුවා ටිකා හා සමග සසඳාගෙන විසදුණපාඨ අබොලිපි වශයෙන් දක්වන ලදී. අනුවාදයෙහි දී අතිබර්ණ පාරිභාෂික වචනයන්ට ප්‍රමුඛත්වය දෙන ලද්දේ ය. පරමානුබර්ණ ව්‍යාඛ්‍යා හෙයින් පහරිය වචනයෙන් අනුවර්ණවත්ව අවකාශ නො තබනු සදහා යි. දුර්ග්ගසථානායෙහි අනු ප්‍රකට කරනු පිණිස පහරියානු වර්ගත් තුළ යොදා ඇත. අනුවර්ණවත්ව පාලියට අතිරේක වැ අනු-කථායෙන් ගන්නාලද ව්‍යාඛ්‍යාන ද වර්ගත් තුළ දක්වන ලද්දේ යි. මේ උදර නායර්ණයෙහි සහාය වූ ත්‍රිපිටකසම්පාදක මණ්ඩලය ද ලබ්‍හා බොධ මණ්ඩලය ද ශ්‍රී ලබ්‍හා රජය හා එහි සංස්කෘතික දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරී මණ්ඩලය ද සමුදායය මුද්‍රණාලයෙහි කායර්ණය ද සුබ්බත්තේ පාසසුමට ලක්විය යුත්තාහ.

සියලු සහකරුවන් නිදුක් වෙත්වා!

කරුණමපිටිගොඩ සුමනසාර

1972. 12. 30

ත්‍රිපිටක කායර්ණය,
මහානායක වාරිකාරාමය,
විජේරාම මාවත,
කොළඹ 7.

සමූහකතනිරූපණය

ABBREVIATIONS

සි.මු.	1.	—	බෙන්තර් සංග්‍රහය සංස්කරණය, 1929.
සි.මු.	2.	—	ප්‍රීතියාදි මූලාශ්‍රය
සි.මු.	3.	—	සේවාචාර්ය මූලාශ්‍රය, 1953
සං.		—	සංග්‍රහකරණයට පොත.
ම.ප.		—	මුලාශ්‍රයට සම්බන්ධ පොත
ප.වි.		—	පරමානුකූලව සංස්කරණයට පොත.
අ.සං.		—	අනුසංග්‍රහය, බුද්ධසංග්‍රහයේ අනුකූලය.
PTS.		—	Pali Text Society - Dhammasanganippakarana
සේවා.මු.		—	සේවාචාර්ය මූලාශ්‍රය.
බ.සං.		—	බුද්ධාගම සංග්‍රහය.
සං.සං.		—	සංග්‍රහයේ මුල සංග්‍රහය.
බුද්ධ. වි. සං.		—	බුද්ධාගමයේ සංග්‍රහය - ENCYCLOPAEDIA OF BUDDHISM VOL. i
ම. ව.		—	මහාවංස.
මු. ව.		—	අනුකූලව සංග්‍රහය.

THE PALI ALPHABET

IN SINHALA CHARACTERS.

VOWELS

ආ ආ ා ඉ ඉ ා ඊ ඊ ා උ උ ා ඌ ඌ ා ඍ ඍ ා

CONSONANTS

කka	ඛkha	ගga	ඝgha	ඞṅa
චca	ඡcha	ජja	ඣjha	ඤṇa
ටta	ඪtha	ඬḍa	ඨdha	ණṇa
තta	ථtha	දda	ධdha	නna
පpa	ඵpha	බba	භbha	මma
යya	රra	ලla	වva	සsa
			හha	ලla
				ආං

කka	කාkā	කිki	කීkī	කුku	කූkū	කෙke	කෝkō
ඛkha	ඛාkhā	ඛිkhi	ඛීkhī	ඛුkhu	ඛූkhū	ඛෙkhe	ඛෝkho
ගga	ගාgā	ගිgi	ගීgī	ගුgu	ගූgū	ගෙge	ගෝgo

Conjunct - Consonants

කකka	ඤඤṇṇa	ත්‍රtra	ඵඵmpha
කඛkkha	ණණṇha	දදdda	ඞඞ,ඞඞmba
කඃkya	ඤඵṇca	දඳddha	ඵඵmbha
ත්‍රikri	ඤජ,ජṇcha	ද්දdra	ඵඵmma
කචkva	ඤජ,ජṇja	ඵඵ,ඵඵdva	ඵඵmha
ඛඃkhyā	ඤඣඣṇjha	ධධdhva	සස,සසyya
ඵඵkhva	ඵඵtta	නනnta	සසyha
ගගgga	ඵඵ,ඵඵttha	නනntha	ලලlla
ගඃgggha	ඞඞddā	නනnda	ලලlya
ඞඞnka	ඞඞddha	කකndha	ලලlha
ග්ගgrā	ණණṇṇa	නනnna	ඵඵwha
ඞඞnkha	ණනnta	නනnha	සසsa
ඞඞṅā	ණඵṇtha	පපppa	සසsma
ඞඞṅgha	ණඞ,ඞṇda	පඵppha	සසsva
ඵඵcca	ණණṇha	බබbba	ඵඵhma
ඵඵccha	නනtta	බබbbha	ඵඵhva
ජජja	නනttha	ඵඵbra	ලලlha
ඤඣjjha	නනtva	ඵඵmpa	

ආ ආ ා ඉ ඉ ා ඊ ඊ ා උ උ ා ඌ ඌ ා ඍ ඍ ා

ධම්මසංඛිතප්පකරණං.

විසයසූචි

විසයා

පිට්ඨකයා

මානිකා

1-24

අභිධම්මමානිකා

...

...

1- 18

තිකමානිකා

...

...

2- 6

ගෙනුගොව්වකං

...

...

6

චුලලාභාරදුකං

...

...

6- 8

ආසවගොව්වකං

...

...

8

සංඝොජ්ඣාගොව්වකං

...

...

8

ගන්ධගොව්වකං

...

...

10

මිසගොව්වකං

...

...

10

ගොගගොව්වකං

...

...

10- 12

නිවරණගොව්වකං

...

...

12

පරාමාසගොව්වකං

...

...

12

මහනාරදුකං

...

...

14

උපාදාගොව්වකං

...

...

14- 16

නිලෙසගොව්වකං

...

...

16

පිට්ඨිදුකං

...

...

16- 18

සුභතනාමාභිකා

...

...

20- 24

මානිකා නිවසිතා.

විතතුපපාදකණං.

26-254

කාමාවචර අට්ඨමහාවිතනානි

...

...

26- 72

පඤ්චං විතනං

...

...

26- 64

පදභාජනියං

...

...

26- 42

කොට්ඨාසවාරො

...

...

44- 60

සුඤ්ඤානවාරො

...

...

60- 64

දුතියං විතනං

...

...

64

තතියං විතනං

...

...

64- 66

චතුර්ථං විතනං

...

...

66

පඤ්චමං විතනං

...

...

66- 70

ඡට්ඨං විතනං

...

...

70

සත්තමං විතනං

...

...

70- 72

අට්ඨමං විතනං

...

...

72

රූපාවචර කුසලවිතනං

...

...

74-118

චතුක්කන්ධයො

...

...

74- 78

පඤ්චක්කන්ධයො

...

...

78- 84

චතුස්සො පටිපදා

...

...

84- 86

විස්තරය	පිටුව
විස්තරය	
විස්තරයේ අරමුණු	86- 88
සංලක්ෂණය	88- 94
අවසානයේ සංලක්ෂණය	94
අනුමානනය	96-118
අනුමානනය වන සෛය පරිපද	96- 98
„ අනුමානනය	98
„ අවසානය	100-102
ඉදිරි අවසානය	104
විස්තරය පරිපද	104-106
අනුමානනය	106-108
අවසානය අවසානය	108-112
ඉදිරි අවසානය	112
ඉමානි අනුමානනය සංලක්ෂණය	112-114
ඉමානි නිශ්චය සංලක්ෂණය	114
විස්තරය බුද්ධිමානනය සංලක්ෂණය	114-118
අනුමානනය සංලක්ෂණය	118
අනුමානනය	120
විස්තරය අනුමානනය සංලක්ෂණය	120
අනුමානනය	120-126
කාමාවර්තනය	1201-22
රූපාවර්තනය	122
අරූපාවර්තනය	124-126
ලෝකානුමානනය	126-158
සුද්ධිකපරිපද	126-148
සුද්ධික	148
සුද්ධිකමූලය පරිපද	148-150
අපරිපද	150
අපරිපදමූලය පරිපද	152
විස්තරය මහානාය	154
අධිපති පරිපද මහානාය	154-156
උත්තර මහානාය	156
නිකාය මහානාය	156
විකුණා මහානාය	156-158
අනුමානනය අනුමානනය	158-182
අනුමානනය විස්තරය	182-244
කුසලවිපාකය පරිපද	182-190
කුසලවිපාකය මහානාය	190-194
කුසලවිපාකය මහානාය මහානාය මහානාය	194-198

විසය	පිටුව
කුසලවිපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛාසභගතා	198-202
අවංමහාවිපාකා	204
රූපාවචරවිපාකා	204
අරූපාවචරවිපාකා	206-208
ලොකුනතරවිපාකා	208-240
සුද්ධිකපටිපදා	208-210
සුද්ධික සුඤ්ඤානං	210-212
සුඤ්ඤානපටිපදා	212-216
සුද්ධික අප්පණ්ණිතිනං	216-218
අප්පණ්ණිතිනපටිපදා	218-220
විසතිමහානං	222
ඡන්දානිපතොස්ස සුද්ධිකපටිපදා	222-226
ඡන්දානිපතොස්ස සුද්ධිකසුඤ්ඤානං	226-228
පඨමමග්ගවිපාකො	228-238
දුතිය, තතිය, චතුර්මග්ගවිපාකා	238-240
අකුසලවිපාකපඤ්චවිඤ්ඤාණානි	240-242
අකුසලවිපාකා මනෝධාතු	242-244
අකුසලවිපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු	244
කිරියා මනෝධාතු	246
කිරියා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු සොමනස්සභගතා	246-248
කිරියා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛාසභගතා	250
කාමාවචරකිරියා	250-252
රූපාවචරකිරියා	252
අරූපාවචරකිරියා	252-254

රූපකණ්ඩං

256-380

මානසිකං	පිටුව
මානසිකං	256-276
මානසිකං	256
දුකානි	256-262
පකිණ්ණකදුකං	256-258
විජුදුකං	258
ආරමමණදුකං	258
ආයතනදුකං	260
ධාතුදුකං	260
ඉන්ද්‍රියදුකං	260
සුබ්‍රමරූපදුකං	262
කිකානි	262-270
පකිණ්ණකකිකං	262-264
විජුතිකං	264-266
ආරමමණකිකං	266

විසයා

පිට්ඨකං

ආයතනනිකං	...	266-268
බාහුනිකං	...	268
ඉන්ද්‍රියනිකං	...	268
සුබ්බමරූපනිකං	...	268-270

වතුකකං	...	272-274
--------	-----	---------

පඤ්චකං	...	274
--------	-----	-----

ජකකං	...	276
------	-----	-----

සත්තකං	...	276
--------	-----	-----

ආට්ඨකං	...	278
--------	-----	-----

නවකං	...	278
------	-----	-----

දසකං	...	278
------	-----	-----

එකාදසකං	...	278
---------	-----	-----

රූපමිහනනි	...	278-350
-----------	-----	---------

එකකනිදද්දසං	...	278
-------------	-----	-----

දුකනිදද්දසං	...	278-326
-------------	-----	---------

පක්ඛණ්ණකදුකං	...	278-312
වජ්ඣදුකං	...	312
ආරමමණ්ණදුකං	...	312-314
ආයතනදුකං	...	314-316
බාහුදුකං	...	316-318
ඉන්ද්‍රියදුකං	...	318-320
සුබ්බමරූපදුකං	...	320-326

නිකනිදද්දසං	...	326-354
-------------	-----	---------

පක්ඛණ්ණකනිකා	...	326-334
වජ්ඣනිකා	...	334-336
ආරමමණ්ණනිකා	...	336-338
ආයතනනිකා	...	338-340
බාහුනිකා	...	342-344
ඉන්ද්‍රියනිකා	...	344-346
සුබ්බමරූපනිකා	...	346-354

වතුකකං	...	354-374
--------	-----	---------

පඤ්චකං	...	374-376
--------	-----	---------

ජකකං	...	376
------	-----	-----

සත්තකං	...	376
--------	-----	-----

ආට්ඨකං	...	378
--------	-----	-----

විෂයය	පිටුව
නවක.	378
දසක.	378
එකදසක.	378-380

නිකේතනපිට්‍රස්.

380-498

නික.	380-400
දසක.	400-498
හෙතුගොව්‍යක.	400-410
වුලනනරදක.	410-416
ආසවගොව්‍යක.	416-420
සංයෝජනගොව්‍යක.	420-430
ගන්ධගොව්‍යක.	430-436
බ්‍රහ්මගොව්‍යක.	436
සොගගොව්‍යක.	436
නිවරණගොව්‍යක.	436-444
පරාමාසගොව්‍යක.	444-446
මහනනරදක.	446-452
උපාදානගොව්‍යක.	452-456
කිලෙසගොව්‍යක.	458-468
පිට්‍රස්.	468-478
සුගතනිකාමනිකා.	478-498

අට්ඨකපාකණික.

500-561

නික.	500-516
හෙතුගොව්‍යක.	516-520
වුලනනරදක.	520-522
ආසවගොව්‍යක.	522-524
සංයෝජනගොව්‍යක.	524-528
ගන්ධගොව්‍යක.	528-532
බ්‍රහ්මගොව්‍යක.	532
සොගගොව්‍යක.	532
නිවරණගොව්‍යක.	532-534
පරාමාසගොව්‍යක.	536-538
මහනනරදක.	538-542
උපාදානගොව්‍යක.	544-546
කිලෙසගොව්‍යක.	540-550
පිට්‍රස්.	550-560

నిత్యమిహితిహరః

අතිධම්මපිටකේ ධම්මසංඝිගණිප්පකරණං

අතිධම්මමානිකා

නමො නංඝං භගවතො අරහතො සම්මාසම්මද්ධංඝං

1. කුසලා ධම්මා, 989, 1383*
අකුසලා ධම්මා, 990, 1384
අව්‍යාකතා ධම්මා, 991, 1385
2. සුඛාය වේදනාය සම්පසුන්තා ධම්මා, 992, 1386
දුක්ඛාය වේදනාය සම්පසුන්තා ධම්මා, 993, 1387
අදුක්ඛම්සුඛාය වේදනාය සම්පසුන්තා ධම්මා, 994, 1388
3. විපාකා ධම්මා, 995, 1389
විපාකධම්මධම්මා, 996, 1390
තෙව්විපාකතවිපාකධම්මධම්මා, 997, 1391
4. උපාදිනනුපාදනියා¹ ධම්මා, 998, 1392
අනුපාදිනනුපාදනියා² ධම්මා, 999, 1393
අනුපාදිනනඅනුපාදනියා ධම්මා, 1000, 1394
5. සංඝිකිලියාසංඝිකිලෙසිකා ධම්මා, 1001, 1395
අසංඝිකිලියාසංඝිකිලෙසිකා ධම්මා, 1002, 1396
අසංඝිකිලියා අසංඝිකිලෙසිකා ධම්මා, 1003, 1397
6. අවිතකකසම්මාරු ධම්මා, 1004, 1398
අවිතකකසම්මාරුතනාධම්මා, 1005, 1399
අවිතකක අවිමාරු ධම්මා, 1006, 1400
7. පිටිසහගතා ධම්මා, 1007, 1401
සුඛසහගතා ධම්මා, 1008, 1402
උපෙක්ඛායතනා³ ධම්මා, 1009, 1403

* එතෙති අමෙකති උපරි නිකායපදානුදාරකාණේසු
මාතිකා, භා, විතාගට්ඨානාහි යථාකාමං දක්ඛිතාහි.

1. උපාදිණනුපාදනියා, මජ්ඣ. 2. අනුපාදිණනුපාදනියා, මජ්ඣ.
3. උපෙක්ඛා - කුසම්භි.

අපිධම්පිටකයෙහි

බමමස ධර්ම නිප්පකරණය

ඒ භාග්‍යවත් අගිත් සම්මාසම්බුදුරජාණන් වහන්සේට
නමසකාර වේවා.

අපිධම්මානාකා

1. කුශලධම්මෝ යැ,
අකුශලධම්මෝ යැ,
අව්‍යාකාතධම්මෝ සි.
2. සුඛචෙදතාව හා සම්ප්‍රසුක්කධම්මෝ යැ,
දුඃඛචෙදතාව හා සම්ප්‍රසුක්කධම්මෝ යැ,
අදුඃඛදුසුඛ චෙදතාව හා සම්ප්‍රසුක්කධම්මෝ සි.
3. විපාක ධම්මෝ යැ,
විපාක සංචාරධම්මෝ යැ,
නොමැවිපාක වූ විපාකසංචාර නො වූ ධම්මමයෝ සි.
4. උපාදින්නඋපාදානිකධම්මෝ යැ,
අනුපාදින්නඋපාදානිකධම්මෝ යැ,
අනුපාදින්නඅනුපාදානිකධම්මෝ සි
5. සංඛිතිලිඛිතසංඛිතිලෙසික ධම්මෝ යැ,
අසංඛිතිලිඛිතසංඛිතිලෙසික ධම්මෝ යැ,
අසංඛිතිලිඛිතඅසංඛිතිලෙසික ධම්මෝ සි.
6. සචිතකීපිචාරධම්මෝ යැ,
අචිතකීපිචාරමාත්‍රධම්මෝ යැ,
අචිතකීඅචිචාරධම්මෝ සි.
7. ප්‍රිතිසහගතධම්මෝ යැ,
සුඛසහගතධම්මෝ යැ,
උපෙක්‍ෂාසහගත ධම්මෝ සි.

8. දසුනෙන පහාතබ්බා බමමා, 1010, 1404
භාවනාය පහාතබ්බා බමමා, 1014, 1405
තෙව දසුනෙන න භාවනාය පහාතබ්බා බමමා. 1015, 1406
9. දසුනෙන පහාතබ්බහෙතුකා බමමා, 1016, 1407
භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා බමමා, 1017, 1408
තෙව දසුනෙන න භාවනාය
පහාතබ්බහෙතුකා බමමා. 1018, 1409
10. ආවයනාමිතො බමමා, 1019, 1410
අපවයනාමිතො බමමා, 1020, 1411
තෙව්වයනාමිතො න අපවයනාමිතො බමමා 1021, 1412
11. සෙබ්බා¹ බමමා, 1022, 1413
අසෙබ්බා බමමා, 1023, 1414
තෙව සෙබ්බා නාසෙබ්බා බමමා. 1024, 1415
12. පරිත්තා බමමා, 1025, 1416
මහග්ගතා බමමා, 1026, 1417
අප්පමාණා බමමා. 1227, 1418
13. පරිත්තාරමමණා බමමා, 1028, 1419
මහග්ගතාරමමණා බමමා, 1029, 1420
අප්පමාණාරමමණා බමමා. 1030, 1421
14. ඝිකා බමමා, 1031, 1422
මජ්ඣිමා බමමා, 1032, 1423
පණීතා බමමා. 1033, 1424
15. මිච්ඡන්තනියතා බමමා, 1034, 1425
සමමන්තනියතා² බමමා, 1035, 1426
අනියතා බමමා. 1036, 1427
16. මග්ගාරමමණා බමමා, 1037, 1428
මග්ගහෙතුකා බමමා, 1038, 1428
මග්ගාඨිපතීනො බමමා. 1038, 1428
17. උප්පන්නා බමමා, 1040, 1429
අනුප්පන්නා බමමා, 1041, 1429
උප්පාදිතො³ බමමා. 1042, 1429
18. අතීතා බමමා, 1043, 1430
අනාගතා බමමා, 1044, 1430
පච්චුප්පන්නා බමමා. 1045, 1'30

1. සෙබ්බා - සිමු 2, මජ්ඣ. සං.

2. සමමන්තනියතා - PTS.

3. උප්පාදිතො -

8. දැනියෙන් (සෝචන් මහින්) ප්‍රභාතව්‍යධම්මෝ යැ,
භාවනායෙන් (ශෙෂමාගීත්‍රයෙන්) ප්‍රභාතව්‍යධම්මෝ යැ,
තො මැ දැනියෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධම්මෝ සි.
9. දැනියෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇති ධම්මෝ යැ,
භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇති ධම්මෝ යැ,
තො මැ දැනියෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු
ඇති ධම්මෝ සි.
10. ආවයගාමි (ප්‍රතිසන්ධි ව්‍යුති ගති ප්‍රවාහනිත්ව පමුණුවන)
ධම්මෝ යැ,
අපවයගාමි (නිවනට පමුණුවන) ධම්මෝ යැ,
තො මැ ආවයගාමි නො ද අපවයගාමි ධම්මෝ සි.
11. ශෛක්‍ෂධම්මෝ යැ,
අශෛක්‍ෂධම්මෝ යැ,
තො මැ ශෛක්‍ෂ වූ නො ද අශෛක්‍ෂ වූ ධම්මෝ සි.
12. පරිත්ත (කාමාවචර) ධම්මෝ යැ,
මහද්දගත (රූපාරූප) ධම්මෝ යැ,
අප්‍රමාණ (ලොකොත්තර) ධම්මෝ සි.
13. පරිත්තාලචිතධම්මෝ යැ,
මහද්දගතාලචිතධම්මෝ යැ,
අප්‍රමාණාලචිතධම්මෝ සි.
14. හිත (ලාමකඅකුශල) ධම්මෝ යැ,
මධ්‍යම (අවශෙෂනෙහෙසුමක) ධම්මෝ යැ,
ප්‍රණීත (ලොකොත්තර) ධම්මෝ සි.
15. මිථ්‍යාචාරික (මිථ්‍යාසම්භාව) ධම්මෝ යැ,
සම්‍යක්චාරිකධම්මෝ යැ,
අනිසතධම්මෝ සි.
16. මාගීලචිතධම්මෝ යැ,
මාගීහෙතුකධම්මෝ යැ,
මාගීතිපතිධම්මෝ සි.
17. උත්පන්නධම්මෝ යැ,
අනුත්පන්නධම්මෝ යැ,
උත්පාදී (අවශ්‍යයෙන් උපද්‍යා) ධම්මෝ සි.
18. අතිතධම්මෝ යැ,
අනාගතධම්මෝ යැ,
ප්‍රත්‍යුත්පන්නධම්මෝ සි.

19. අභිකාරමමණා ධමමා, 1046, 1431
අනාගතාරමමණා ධමමා, 1047, 1432
පච්චුප්පනාරමමණා ධමමා, 1048, 1433
20. අජ්ඣන්තා ධමමා, 1049, 1434
ඛතිද්ධා ධමමා, 1050, 1434
අජ්ඣන්තඛතිද්ධා ධමමා, 1051, 1434
21. අජ්ඣන්තාරමමණා ධමමා, 1052, 1435
ඛතිද්ධාරමමණා ධමමා, 1053, 1436
අජ්ඣන්තඛතිද්ධාරමමණා ධමමා, 1054, 1436
22. සනිදස්සනසප්පට්ඨා ධමමා, 1055, 1437
අනිදස්සනසප්පට්ඨා ධමමා, 1056, 1438
අනිදස්සනඅප්පට්ඨා ධමමා, 1057, 1439

නිකමානකා.

1. හෙතුධමමා,¹ 1058, 1440
නහෙතුධමමා, 1077, 1441
2. සහෙතුකා ධමමා, 1078, 1442
අහෙතුකා ධමමා, 1079, 1443
3. හෙතුසම්පයුත්තා ධමමා, 1080, 1444
හෙතුපිපයුත්තා ධමමා, 1081, 1445
4. හෙතු වේව ධමමා සහෙතුකා ච, 1082, 1446
සහෙතුකා වේව ධමමා න ච හෙතු, 1083, 1447
5. හෙතු වේව ධමමා හෙතුසම්පයුත්තා ච, 1084, 1448
හෙතුසම්පයුත්තා වේව ධමමා න ච හෙතු, 1085, 1449
6. නහෙතු² ඥා පන ධමමා සහෙතුකාපි, 1086, 1450
අහෙතුකාපි 1087, 1451

හෙතුහොවුප්ථං.

1. සප්පච්චයා ධමමා, 1088, 1452
අප්පච්චයා ධමමා, 1089, 1453
2. සඞ්ඛකා ධමමා, 1090, 1454
අසඞ්ඛකා ධමමා, 1091, 1455
3. සනිදස්සකා ධමමා, 1092, 1456
අනිදස්සකා ධමමා, 1093, 1457

1. හෙතු ධමමා - මජ්ඣ.

2. නො හෙතු - PTS.

19. අනිත්තාලඛනධම්මෝ යැ,
අනාගතාලඛනධම්මෝ යැ,
ප්‍රත්‍යක්ෂනනාලඛනධම්මෝ සි.
20. අධ්‍යානවධම්මෝ යැ,
බාහ්‍යධම්මෝ යැ,
අධ්‍යානවබාහ්‍යධම්මෝ සි.
21. අධ්‍යානවාලඛනධම්මෝ යැ,
බාහ්‍යාලඛනධම්මෝ යැ,
අධ්‍යානවබාහ්‍යාලඛනධම්මෝ සි.
22. සතිදශීනසප්‍රතිසධම්මෝ යැ,
අතිදශීනසප්‍රතිසධම්මෝ යැ,
අතිදශීනඅප්‍රතිසධම්මෝ සි.

ත්‍රිකම්මානුකූලා සි.

1. හෙතු තම් වූ ධම්මෝ යැ,
හෙතු නො වූ ධම්මෝ යැ,
2. (සම්ප්‍රසූක්ත) හෙතු සහිත වූ ධම්මෝ යැ,
හෙතු තැනි ධම්මෝ යැ,
3. (ඵකොත්ථාදදිවගයෙන්) හෙතු සම්ප්‍රසූක්ත වූ ධම්මෝ යැ,
හෙතු විප්‍රසූක්ත වූ ධම්මෝ යැ,
4. හෙතු ද වූ සම්ප්‍රසූක්තහෙතු සහිත ද වූ ධම්මෝ යැ,
සහෙතුක වූ ද හෙතු නො වූ ද ධම්මෝ යැ,
5. හෙතු වූ ද හෙතු සම්ප්‍රසූක්ත වූ ද ධම්මෝ යැ,
හෙතු සම්ප්‍රසූක්ත වූ ද හෙතු නො වූ ද ධම්මෝ යැ,
6. යළි හෙතු නො වූ සහෙතුක ද වූ ධම්මෝ යැ,
(හෙතු නො වූ) අහෙතුක ද වූ ධම්මෝ සි.

හෙතුගොච්ඡකා සි.

1. සප්‍රත්‍යය වූ ධම්මෝ යැ,
අප්‍රත්‍යය වූ ධම්මෝ යැ,
2. සංඛිත (ප්‍රත්‍යයන් විසින් සකස් කළ) ධම්මෝ යැ,
අසංඛිත (ප්‍රත්‍යයන් විසින් සකස් නො කළ) ධම්මෝ යැ,
3. නිදශීන (දෘක්ක යුතු බව) සහිත වූ ධම්මෝ යැ,
අනිදශීන වූ ධම්මෝ යැ,

4. සප්පට්ඨා බමමා, 1094, 1458
අප්පට්ඨා බමමා, 1095, 1459
5. රුපිනො බමමා, 1096, 1460
අරුපිනො බමමා, 1097, 1461
6. ලොකියා බමමා, 1098, 1462
ලොකුතතරා බමමා, 1099, 1463
7. කෙනච්චි විඤ්ඤායා බමමා, 1100, 1463
කෙනච්චි නච්ඤ්ඤායා බමමා, 1100, 1463

චූළනතරද්දකං.¹

1. ආසවා බමමා, 1101, 1464
තොආසවා බමමා, 1106, 1465
2. සාසවා බමමා, 1107, 1466
අනාවසවා බමමා, 1108, 1467
3. ආසවසම්පයුතතා බමමා, 1109, 1468
ආසවපිපසයුතතා බමමා, 1110, 1469
4. ආසවා චෙව බමමා සාසවා ච, 1111, 1470
සාසවා චෙව බමමා තො ච ආසවා, 1112, 1471
5. ආසවා චෙව බමමා ආසවසම්පයුතතා ච, 1113, 1472
ආසවසම්පයුතතා චෙව බමමා තො ච ආසවා, 1114, 1473
6. ආසවපිපසයුතතා බො පන බමමා සාසවාපි, 1115, 1474
අනාවසවාපි. 1116, 1475

ආසවගොච්ඡකං.

1. සඤ්ඤාප්පතා බමමා, 1117, 1476
තොසඤ්ඤාප්පතා බමමා, 1128, 1477
2. සඤ්ඤාප්පනියා බමමා, 1129, 1478
අසඤ්ඤාප්පනියා බමමා, 1130, 1479
3. සඤ්ඤාප්පනසම්පයුතතා බමමා, 1131, 1480
සඤ්ඤාප්පනපිපසයුතතා බමමා, 1132, 1481
4. සඤ්ඤාප්පතා චෙව බමමා සඤ්ඤාප්පනියා ච, 1133, 1482
සඤ්ඤාප්පනියා චෙව බමමා තො ච සඤ්ඤාප්පතා, 1134, 1483
5. සඤ්ඤාප්පතා චෙව බමමා සඤ්ඤාප්පනසම්පයුතතා ච, 1135, 1484
සඤ්ඤාප්පනසම්පයුතතා චෙව බමමා
තො ච සඤ්ඤාප්පතා, 1136, 1485
6. සඤ්ඤාප්පනපිපසයුතතා බො පන බමමා
සඤ්ඤාප්පනියාපි, 1137, 1486
අසඤ්ඤාප්පනියාපි. 1138, 1487

සඤ්ඤාප්පනගොච්ඡකං.

1. චූළනතරද්දකං - මජ්ඣ.

4. සප්තකිස (ගැටිම් සහිත) වූ ධම්මෝ යැ,
අප්තකිස වූ ධම්මෝ යැ,
5. රූපි වූ ධම්මෝ යැ,
අරූපි වූ ධම්මෝ යැ,
6. ලොකික (ලොකයෙහි ඇතුළත්) වූ ධම්මෝ යැ,
ලොකොත්තර වූ ධම්මෝ යැ,
7. කිසි විඥානසකිත් දතයුතු වූ ධම්මෝ යැ,
කිසි විඥානසකිත් නො දතයුතු වූ ධම්මෝ යි

මූල නගරුකය යි.

1. ආසුච වූ ධම්මෝ යැ,
ආසුච නො වූ ධම්මෝ යැ,
2. ආසුච සහිත වූ ධම්මෝ යැ,
ආසුච රහිත වූ ධම්මෝ යැ,
3. ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධම්මෝ යැ,
ආසුච විප්‍රයුක්ත වූ ධම්මෝ යැ,
4. ආසුච වූ ද ආ ච සහිත වූ ද ධම්මෝ යැ,
ආසුච සහිත වූ ද නො ද ආසුච වූ ද ධම්මෝ යැ,
5. ආසුච වූ ද ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද ධම්මෝ යැ,
ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත වූ ද නො ද ආසුච වූ ද ධම්මෝ යැ,
6. යම් ආසුච විප්‍රයුක්ත වූ සාසුච ද වූ ධම්මෝ යැ,
(ආසුච විප්‍රයුක්ත වූ) අනාසුච ද වූ ධම්මෝ යි.

ආසුචගොච්ඡකය යි.

1. සංයෝජන (සුභුල්ලු සසර බඳනා) වූ ධම්මෝ යැ,
සංයෝජන නො වූ ධම්මෝ යැ,
2. සංයෝජනිය (සංයෝජනයන්ට හිත) වූ ධම්මෝ යැ,
සංයෝජනිය නො වූ ධම්මෝ යැ,
3. සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ධම්මෝ යැ,
සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූ ධම්මෝ යැ,
4. සංයෝජන වූ ද සංයෝජනිය වූ ද ධම්මෝ යැ,
සංයෝජනිය වූ ද නො ද සංයෝජන වූ ද ධම්මෝ යැ,
5. සංයෝජන වූ ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද ධම්මෝ යැ,
සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද නො ද සංයෝජන වූ ද ධම්මෝ යැ,
6. යම් සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූ සංයෝජනිය ද වූ ධම්මෝ යැ,
(සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූ) අසංයෝජනිය ද වූ ධම්මෝ යි.

සංයෝජනගොච්ඡකය යි.

1. ගණා ධර්මා, 1139, 1488
නොගණා ධර්මා, 1144, 1489
2. ගණනීයා ධර්මා, 1145, 1490
අගණනීයා ධර්මා, 1146, 1491
3. ගණසම්පයුතතා ධර්මා, 1147, 1492
ගණවිපයුතතා ධර්මා, 1148, 1493
4. ගණා වෙව ධර්මා ගණනීයා ව, 1149, 1494
ගණනීයා වෙව ධර්මා නො ව ගණා, 1150, 1495
5. ගණා වෙව ධර්මා ගණසම්පයුතතා ව, 1151, 1496
ගණසම්පයුතතා වෙව ධර්මා නො ව ගණා, 1152, 1497
6. ගණවිපයුතතා බො පන ධර්මා ගණනීයාපි, 1153, 1498
අගණනීයාපි. 1154, 1499

ගණමහාවස්ථානං.

1. ඔසා ධර්මා, 1155, 1500
නොඔසා ධර්මා,
2. ඔසනීයා ධර්මා,
අනොසනීයා ධර්මා,
3. ඔසසම්පයුතතා ධර්මා,
ඔසවිපයුතතා ධර්මා,
4. ඔසා වෙව ධර්මා ඔසනීයා ව,
ඔසනීයා වෙව ධර්මා නො ව ඔසා,
5. ඔසා වෙව ධර්මා ඔසසම්පයුතතා ව,
ඔසසම්පයුතතා වෙව ධර්මා නො ව ඔසා,
6. ඔසවිපයුතතා බො පන ධර්මා ඔසනීයාපි,
අනොසනීයා පි

ඔසමහාවස්ථානං.

1. යොගා ධර්මා, 1156, 1501
නොයොගා ධර්මා,
2. යොගනීයා ධර්මා,
අයොගනීයා ධර්මා,
3. යොගසම්පයුතතා ධර්මා,
යොගවිපයුතතා ධර්මා,

1. ග්‍රන්ථ (විද්‍යාත්මකවත් විදිත් සසර ගැලපන) බමියෝ යැ,
ග්‍රන්ථ නො වූ බමියෝ යැ,
2. ග්‍රන්ථය (අරමුණු කිරීම වශයෙන් ග්‍රන්ථයන් විසින්
ගෙතිය යුතු වූ බමියෝ යැ,
ග්‍රන්ථය නො වූ බමියෝ යැ,
3. ග්‍රන්ථමුද්‍රස්තන වූ බමියෝ යැ,
ග්‍රන්ථමුද්‍රස්තන වූ බමියෝ යැ,
4. ග්‍රන්ථ වූ ද ග්‍රන්ථය වූ ද බමියෝ යැ,
ග්‍රන්ථය වූ ද නො ද ග්‍රන්ථ වූ බමියෝ යැ,
5. ග්‍රන්ථ වූ ද ග්‍රන්ථමුද්‍රස්තන වූ ද බමියෝ යැ,
ග්‍රන්ථ සමුද්‍රස්තන වූ ද නො ද ග්‍රන්ථ වූ බමියෝ යැ,
6. යළි ග්‍රන්ථමුද්‍රස්තන වූ ග්‍රන්ථය ද වූ බමියෝ යැ,
(ග්‍රන්ථමුද්‍රස්තන වූ) ග්‍රන්ථය ද නො වූ බමියෝ යි.

ග්‍රන්ථගොව්‍යකය යි.

1. ඔස (ප්‍රභූල සසර ගලන) වූ බමියෝ යැ,
ඔස නො වූ බමියෝ යැ,
2. ඔසනිය (ඔසයෙන් ඉක්මියුතු) වූ බමියෝ යැ,
ඔසනිය නො වූ බමියෝ යැ,
3. ඔසසමුද්‍රස්තන වූ බමියෝ යැ,
ඔසමුද්‍රස්තන වූ බමියෝ යැ,
4. ඔස වූ ද ඔසනිය වූ ද බමියෝ යැ,
ඔසනිය වූ ද ඔස නො වූ ද බමියෝ යැ,
5. ඔස වූ ද, ඔසසමුද්‍රස්තන වූ ද බමියෝ යැ,
ඔසසමුද්‍රස්තන වූ ද නො ඔස වූ බමියෝ යැ,
6. යළි ඔසමුද්‍රස්තන වූ ඔසනිය ද වූ බමියෝ යැ,
(ඔසමුද්‍රස්තන වූ) ඔසනිය ද නො වූ බමියෝ යි.

ඔසගොව්‍යකය යි.

1. සොග (ගුලි සසර සොදන) බමියෝ යැ,
සොග නො වූ බමියෝ යැ,
2. සොගනිය බමියෝ යැ,
අසොගනිය බමියෝ යැ,
3. සොගසමුද්‍රස්තන වූ බමියෝ යැ,
සොගමුද්‍රස්තන වූ බමියෝ යැ,

4. යොගා වෙව ධම්මා යොගනිසා ව,
යොගනිසා වෙව ධම්මා කො ව යොගා,
5. යොගා වෙව ධම්මා යොගසම්පයුතතා ව,
යොගසම්පයුතතා වෙව ධම්මා කො ව යොගා,
6. යොගවිපයුතතා බො පත ධම්මා යොගනිසාපි,
අයොගනිසාපි.

යොගගොව්‍යකං.

1. නිවරණා ධම්මා, 1157, 1502
කොනිවරණා ධම්මා, 1168, 1503
2. නිවරණිසා ධම්මා, 1169, 1504
අනිවරණිසා ධම්මා, 1170, 1505
3. නිවරණසම්පයුතතා ධම්මා, 1171, 1506
නිවරණවිපයුතතා ධම්මා, 1172, 1507
4. නිවරණා වෙව ධම්මා නිවරණිසා ව, 1173, 1508
නිවරණිසා වෙව ධම්මා කො ව නිවරණා, 1174, 1509
5. නිවරණා වෙව ධම්මා නිවරණසම්පයුතතා ව, 1175, 1510
නිවරණසම්පයුතතා වෙව ධම්මා කො ව නිවරණා, 1176, 1511
6. නිවරණවිපයුතතා බො පත ධම්මා නිවරණිසාපි, 1177, 1512
අනිවරණිසාපි. 1178, 1513

නිවරණගොව්‍යකං.

1. පරමාසා ධම්මා, 1179, 1514
කොපරමාසා ධම්මා, 1181, 1515
2. පරමෙය්‍යා ධම්මා, 1182, 1516
අපරමෙය්‍යා ධම්මා, 1183, 1517
3. පරමාසසම්පයුතතා ධම්මා, 1184, 1518
පරමාසවිපයුතතා ධම්මා, 1185, 1519
4. පරමාසා වෙව ධම්මා පරමෙය්‍යා ව, 1186, 1520
පරමෙය්‍යා වෙව ධම්මා කො ව පරමාසා, 1187, 1521
5. පරමාසවිපයුතතා බො පත ධම්මා පරමෙය්‍යාපි, 1188, 1522
අපරමෙය්‍යාපි. 1189, 1523

පරමාසගොව්‍යකං.

4. යොග වූ ද යොගනීය ද ධර්මයෝ ය,
යොගනීය වූ ද යොග නො වූ ද ධර්මයෝ ය,
5. යොග වූ ද යොගසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද ධර්මයෝ ය,
යොගසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද නො ද යොග වූ ධර්මයෝ ය,
6. යළි යොගවිප්‍රයුක්ත වූ යොගනීය ද වූ ධර්මයෝ ය,
(යොගවිප්‍රයුක්ත වූ) අයොගනීය ද වූ ධර්මයෝ ය.

යොගගොච්ඡකය යි.

1. නිවරණ (සිත භාත්පසින් බැඳගන්නා) වූ ධර්මයෝ ය,
නිවරණ නො වූ ධර්මයෝ ය,
2. නිවරණීය (නිවරණයන්ට හිත) වූ ධර්මයෝ ය,
අනිවරණීය වූ ධර්මයෝ ය,
3. නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයෝ ය,
නිවරණවිප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයෝ ය,
4. නිවරණ වූ ද නිවරණීය වූ ද ධර්මයෝ ය,
නිවරණීය වූ ද නො ද නිවරණ වූ ධර්මයෝ ය,
5. නිවරණ වූ ද නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද ධර්මයෝ ය,
නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද නො ද නිවරණ වූ ධර්මයෝ ය,
6. යළි නිවරණවිප්‍රයුක්ත වූ නිවරණීය ද වූ ධර්මයෝ ය,
(නිවරණවිප්‍රයුක්ත වූ) අනිවරණීය ද වූ ධර්මයෝ ය.

නිවරණගොච්ඡකය යි.

1. පරමසී (නිත්‍යාදි වශයෙන් උරදවා ගන්නා) ධර්මයෝ ය,
පරමසී නො වූ ධර්මයෝ ය,
2. පරමාභව (පරමාසයන් විසින් අරමුණු කළ) ධර්මයෝ ය,
අපරමාභව (පරමාසයන් විසින් අරමුණු නො කළ) ධර්මයෝ ය,
3. පරමාසසම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයෝ ය,
පරමාසවිප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයෝ ය,
4. පරමසී වූ ද පරමාභව වූ ද ධර්මයෝ ය,
පරමාභව වූ ද නො ද පරමසී වූ ධර්මයෝ ය,
5. යළි පරමසී විප්‍රයුක්ත වූ පරමාභව ද වූ ධර්මයෝ ය,
(පරමසී විප්‍රයුක්ත වූ) අපරමාභව ද වූ ධර්මයෝ ය.

පරමාසගොච්ඡකය යි.

1. සාරමමණා ධමමා, 1190, 1524
අකාරමමණා ධමමා, 1191, 1525
2. විතතා ධමමා, 1192, 1526
තොවිතතා ධමමා, 1193, 1527
3. වෙනසිකා ධමමා, 1194, 1528
අවෙනසිකා ධමමා, 1195, 1529
4. විතතසම්පයුතතා ධමමා, 1196, 1530
විතතවිපයුතතා ධමමා, 1197, 1531
5. විතතසංසංඛිතා ධමමා, 1198, 1532
විතතවිසංසංඛිතා ධමමා, 1199, 1533
6. විතතසමුට්ඨානා ධමමා, 1200, 1534
තොවිතතසමුට්ඨානා ධමමා, 1201, 1535
7. විතතසහභූතො ධමමා, 1202, 1536
තොවිතතසහභූතො ධමමා, 1203, 1537
8. විතතානුපරිච්ඡෙදනිකො ධමමා, 1204, 1538
තොවිතතානුපරිච්ඡෙදනිකො ධමමා, 1205, 1539
9. විතතසංසංඛිතසමුට්ඨානා ධමමා, 1206, 1540
තොවිතතසංසංඛිතසමුට්ඨානා ධමමා, 1207, 1541
10. විතතසංසංඛිතසමුට්ඨානසහභූතො ධමමා, 1208, 1542
තොවිතතසංසංඛිතසමුට්ඨානසහභූතො ධමමා, 1209, 1543
11. විතතසංසංඛිතසමුට්ඨානානුපරිච්ඡෙදනිකො ධමමා, 1210, 1544
තොවිතතසංසංඛිතසමුට්ඨානානුපරිච්ඡෙදනිකො ධමමා, 1211, 1545
12. අජඣනිකා ධමමා, 1212, 1546
බාහිරා ධමමා, 1213, 1547
13. උපාදා ධමමා, 1214, 1548
තොඋපාදා ධමමා, 1215, 1549
14. උපාදින්නා ධමමා, 1216, 1550
අනුපාදින්නා¹ ධමමා, 1217, 1551

මහනාමරාජකං.

1. උපාදානා ධමමා, 1218, 1552
තොඋපාදානා ධමමා, 1223, 1553
2. උපාදානිකා ධමමා, 1224, 1554
අනුපාදානිකා ධමමා, 1225, 1555

1. තො උපාදින්නා - සිමු. 1

1. සාරමමණ (ආලමබන සහිත) වූ ධම්මෝ යැ,
අනාරමමණ (ආලමබන රහිත) වූ ධම්මෝ යැ,
2. විතතධම්මෝ යැ,
විතත නො වූ ධම්මෝ යැ,
3. චෛතසික (සිත්ත සෙදුණු) ධම්මෝ යැ,
චෛතසික නො වූ ධම්මෝ යැ,
4. විතතසම්ප්‍රයුක්ත වූ ධම්මෝ යැ,
විතතපිප්‍රයුක්ත වූ ධම්මෝ යැ,
5. විතතසංසංඝාය (සිත හා භ්‍රූ) වූ ධම්මෝ යැ,
විතතවිසංසංඝාය (සිත හා භ්‍රූ නො වූ) ධම්මෝ යැ,
6. විතතසමුට්ඨාන (සිතින් හටගන්නා) ධම්මෝ යැ,
විතතසමුට්ඨාන නො වූ ධම්මෝ යැ,
7. විතතසහභූ (සිත හා එක් ව උපදනා) ධම්මෝ යැ,
විතතසහභූ නො වූ ධම්මෝ යැ,
8. විතතානුපරිවර්තී (සිත අනුව පෙරලෙන සුළු) ධම්මෝ යැ,
විතතානුපරිවර්තී නො වූ ධම්මෝ යැ,
9. විතතසංසංඝායසමුත්ථාන වූ ධම්මෝ යැ,
විතතසංසංඝායසමුත්ථාන නො වූ ධම්මෝ යැ,
10. විතතසංසංඝායසමුත්ථානසහභූ ධම්මෝ යැ,
විතතසංසංඝායසමුත්ථානසහභූ නො වූ ධම්මෝ යැ,
11. විතතසංසංඝාය - සමුත්ථාන - අනුපරිවර්තී වූ ධම්මෝ යැ,
විතතසංසංඝාය - සමුත්ථාන - අනුපරිවර්තී නො වූ ධම්මෝ යැ,
12. ආධ්‍යාත්මික වූ ධම්මෝ යැ,
බාහ්‍ය වූ ධම්මෝ යැ,
13. උපාදා (භූතයන් නිසා පවත්නා) ධම්මෝ යැ,
උපාදා නො වූ ධම්මෝ යැ,
14. උපාදිගත (කම්ම විසින් උලභාවයෙන් ගන්නා ලද) වූ ධම්මෝ යැ,
අනුපාදිගත වූ ධම්මෝ යි.

මහනගරද්වාරය යි.

1. උපාදාන (දැඩි වැ ගන්නා) වූ ධම්මෝ යැ,
උපාදාන නො වූ ධම්මෝ යැ,
2. උපාදානික (උපාදානයක්ව තිබූ) වූ ධම්මෝ යැ,
අනුපාදානික ධම්මෝ යැ,

3. උපාදනසමපයුත්තා බමමා, 1226, 1556
උපාදනවිපයුත්තා බමමා, 1227, 1557
4. උපාදනා වෙව බමමා උපාදනියා ව, 1228, 1558
උපාදනියා වෙව බමමා නො ව උපාදනා, 1229, 1559
5. උපාදනා වෙව බමමා උපාදනසමපයුත්තා ව, 1230, 1560
උපාදනසමපයුත්තා වෙව බමමා නො ව උපාදනා, 1231, 1561
6. උපාදනවිපයුත්තා බො පන බමමා උපාදනියාපි, 1232, 1562
අනුපාදනියාපි. 1233, 1563

උපාදනගොව්ජනං.

1. කිලෙසා බමමා, 1234, 1564
නොකිලෙසා බමමා, 1245, 1565
2. සඞ්ඛිලෙසිකා බමමා, 1246, 1566
අඞ්ඛිලෙසිකා බමමා, 1247, 1567
3. සඞ්ඛිලිට්ඨා බමමා, 1248, 1568
අඞ්ඛිලිට්ඨා බමමා, 1249, 1569
4. කිලෙසසමපයුත්තා බමමා, 1250, 1570
කිලෙසවිපයුත්තා බමමා, 1251, 1571
5. කිලෙසා වෙව බමමා සඞ්ඛිලෙසිකා ව, 1252, 1572
සඞ්ඛිලෙසිකා වෙව බමමා නො ව කිලෙසා, 1253, 1573
6. කිලෙසා වෙව බමමා සඞ්ඛිලිට්ඨා ව, 1254, 1574
සඞ්ඛිලිට්ඨා වෙව බමමා නො ව කිලෙසා, 1255, 1575
7. කිලෙසා වෙව බමමා කිලෙසසමපයුත්තා ව, 1256, 1576
කිලෙසවිපයුත්තා වෙව බමමා නො ව කිලෙසා, 1257, 1577
8. කිලෙසවිපයුත්තා බො පන බමමා සඞ්ඛිලෙසිකාපි, 1258, 1578
අසඞ්ඛිලෙසිකා පි. 1259, 1579

කිලෙසගොව්ජනං.

1. දස්සනෙන පතාතබ්බා බමමා, 1260, 1580
න දස්සනෙන පතාතබ්බා බමමා, 1264, 1581
2. භාවනාය පතාතබ්බා බමමා, 1265, 1582
න භාවනාය පතාතබ්බා බමමා, 1266, 1583
3. දස්සනෙන පතාතබ්බනෙතුකා බමමා, 1267, 1584
න දස්සනෙන පතාතබ්බනෙතුකා බමමා, 1271, 1585

3. උපාදානසම්ප්‍රසූතන වූ ධම්මෝ ය,
උපාදානවිප්‍රසූතන වූ ධම්මෝ ය,
4. උපාදාන වූ ද උපාදානිය වූ ද ධම්මෝ ය,
උපාදානිය වූ නො ද උපාදාන වූ ධම්මෝ ය,
5. උපාදාන වූ ද උපාදානසම්ප්‍රසූතන වූ ද ධම්මෝ ය,
උපාදානසම්ප්‍රසූතන වූ ද නො ද උපාදාන වූ ධම්මෝ ය.
6. යළි උපාදානවිප්‍රසූතන වූ උපාදානිය ද වූ ධම්මෝ ය,
(උපාදානවිප්‍රසූතන වූ) අනුපාදානිය ද වූ ධම්මෝ යි.

උපාදානගොව්‍යය යි.

1. කෙලය ධම්මෝ ය,
කෙලය නො වූ ධම්මෝ ය,
2. සාංකෙලයක ධම්මෝ ය,
අසාංකෙලයක ධම්මෝ ය,
3. සංකලිම ධම්මෝ ය,
අසංකලිම ධම්මෝ ය,
4. කෙලයසම්ප්‍රසූතන ධම්මෝ ය,
කෙලයවිප්‍රසූතන ධම්මෝ ය,
5. කෙලය වූ ද සාංකෙලයක වූ ද ධම්මෝ ය,
සාංකෙලයක වූ ද නො ද කෙලය වූ ධම්මෝ ය,
6. කෙලය වූ ද සංකලිම වූ ද ධම්මෝ ය,
සංකලිම වූ ද නො ද කෙලය වූ ධම්මෝ ය,
7. කෙලය වූ ද කෙලයසම්ප්‍රසූතන වූ ද ධම්මෝ ය,
කෙලයවිප්‍රසූතන වූ ද නො ද කෙලය වූ ධම්මෝ ය,
8. යළි කෙලයවිප්‍රසූතන වූ සාංකෙලයක ද වූ ධම්මෝ ය,
(කෙලයවිප්‍රසූතන වූ) අසාංකෙලයක ද වූ ධම්මෝ යි.

කෙලයගොව්‍යය යි.

1. දභිතයෙන් (සෝචන් මගින්) ප්‍රභාතව්‍ය වූ ධම්මෝ ය,
දභිතයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ ධම්මෝ ය.
2. භාවනායෙන් (සෙසු තුන් මගින්) ප්‍රභාතව්‍ය වූ ධම්මෝ ය,
භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ ධම්මෝ ය,
3. දභිතයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූ හෙතු ඇති ධම්මෝ ය,
දභිතයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූ හෙතු නැති ධම්මෝ ය,

4. භාවනාය පභාතබ්බතෙතුකා බමමා, 1272, 1586
න භාවනාය පභාතබ්බතෙතුකා බමමා, 1273, 1587
5. සප්තකකා බමමා, 1274, 1588
අප්තකකා බමමා, 1275, 1589
6. සප්චාරා බමමා, 1276, 1590
අප්චාරා බමමා, 1277, 1591
7. සප්පිතිකා බමමා, 1278, 1592
අප්පිතිකා බමමා, 1279, 1593
8. පිතිසහගතා බමමා, 1280, 1594
න පිතිසහගතා බමමා, 1281, 1595
9. සුඛසහගතා බමමා, 1282, 1596
න සුඛසහගතා බමමා, 1283, 1597
10. උපෙක්ඛාසහගතා බමමා, 1284, 1598
න උපෙක්ඛාසහගතා බමමා, 1285, 1599
11. කාමාවචර බමමා, 1286, 1600
න කාමාවචර බමමා, 1287, 1601
12. රූපාවචර බමමා, 1288, 1602
න රූපාවචර බමමා, 1289, 1603
13. අරූපාවචරා බමමා, 1290, 1604
න අරූපාවචර බමමා, 1291, 1605
14. පරිසාපන්නා බමමා, 1292, 1606
අපරිසාපන්නා බමමා, 1203, 1607
15. නිශ්ශානිකා බමමා, 1294, 1608
අනිශ්ශානිකා බමමා, 1295, 1609
16. නිසතා බමමා, 1296, 1610
අනිසතා බමමා, 1297, 1611
17. සඋත්තරා බමමා, 1298, 1612
අනුත්තර බමමා, 1299, 1613
18. සරණා බමමා, 1300, 1614
අරණා¹ බමමා, 1301, 1615

පිටිපිටිකං.

අභිබමමොතිකා.

4. භාවනායෙන් ප්‍රත්‍යානව්‍ය වූ හෙතු ඇති බවටයේ ය,
භාවනායෙන් ප්‍රත්‍යානව්‍ය වූ හෙතු නැති බවටයේ ය,
5. විතකි සහිත වූ බවටයේ ය,
විතකි රහිත වූ බවටයේ ය,
6. විචාර සහිත වූ බවටයේ ය,
විචාර රහිත වූ බවටයේ ය,
7. ප්‍රීති සහිත වූ බවටයේ ය,
ප්‍රීති රහිත වූ බවටයේ ය,
8. ප්‍රීති සහගත වූ බවටයේ ය,
ප්‍රීති සහගත නො වූ බවටයේ ය,
9. සුඛ සහගත වූ බවටයේ ය,
සුඛ සහගත නො වූ බවටයේ ය,
10. උපෙක්‍ෂා සහගත වූ බවටයේ ය,
උපෙක්‍ෂා සහගත නො වූ බවටයේ ය,
11. කාමාවචර වූ බවටයේ ය,
කාමාවචර නො වූ බවටයේ ය,
12. රූපාවචර වූ බවටයේ ය,
රූපාවචර නො වූ බවටයේ ය,
13. අරූපාවචර වූ බවටයේ ය,
අරූපාවචර නො වූ බවටයේ ය,
14. පයසීපනන (කුන්වටෙහි ඇතුළත්) වූ බවටයේ ය,
අපයසීපනන බවටයේ ය,
15. නොයසීඝ්ඛික වූ (නිවන අරමුණු කොට සසරින්
නික්ම යන) බවටයේ ය,
අනොයසීඝ්ඛික වූ බවටයේ ය,
16. නිසත (ව්‍යුතිසට අනතුරුව ඵල දීමෙහි නිසත) වූ බවටයේ ය,
අනිසත වූ බවටයේ ය,
17. සඋතතර (උතුරුදහම් සහිත) වූ බවටයේ ය,
අනුතතර වූ බවටයේ ය,
18. සරණ (රහාදි රණයන් සහිත) වූ බවටයේ ය,
අරණ වූ බවටයේ ය.

පිටතිදුකය යි.

අභිධම්මානුකූල නිමි.

1. විජ්ජාභාගිනො බමමා, 1302
අවිජ්ජාභාගිනො බමමා, 1303
2. පිජ්ජුපමා බමමා, 1304
චජ්ජුපමා බමමා, 1305
3. බාලා බමමා, 1306
පණ්ඩිතා බමමා, 1307
4. කණ්ණා බමමා, 1308
සුක්කා බමමා, 1309
5. තපනියා බමමා, 1310
අතපනියා බමමා, 1311
6. අභිවචනා බමමා, 1312
අභිවචනපථා බමමා, 1312
7. නිරුතති බමමා, 1313
නිරුතතිපථා බමමා, 1313
8. පඤ්ඤාතති බමමා, 1314
පඤ්ඤාතතිපථා බමමා, 1314
9. නාමඤ්ච, 1315
රූපඤ්ච, 1316
10. අවිජ්ජා ච, 1317
භවතණ්ණා ච, 1318
11. භවදිට්ඨි ච, 1319
ච්ඡවදිට්ඨි ච, 1320
12. සසාතදිට්ඨි ච, 1321
උච්ඡේදදිට්ඨි ච, 1322
13. අනතවා දිට්ඨි ච, 1323
අනනතවා දිට්ඨි ච, 1324
14. සුඛනනානුදිට්ඨි ච, 1325
අපරනනානුදිට්ඨි ච, 1326
15. අතිරිකඤ්ච, 1327
අනොනතපඤ්ච, 1328
16. නිරි ච, 1329
මතතපඤ්ච, 1330
17. දොවචසාතා ච, 1331
පාපමුතතා ච, 1332

1. විදුහානී (විදුච භජනය කරන) බමියෝ ය,
අවිදුහානී (අවිදුච භජනය කරන) බමියෝ ය,
2. විදුලිය උපමා කොට ඇති බමියෝ ය,
වජ්‍රය උපමා කොට ඇති බමියෝ ය,
3. බාල (බාලයන් කෙරෙහි සිටි) බමියෝ ය,
පණ්ඩිත (පණ්ඩිතයන් කෙරෙහි සිටි) බමියෝ ය,
4. කෘෂණ (සිත අප්‍රභාසවර කරන) බමියෝ ය,
ශුක්ල (සිත ප්‍රභාසවර කරන) බමියෝ ය,
5. තපනීය (මෙලොව පරලොව තවන) බමියෝ ය,
අතපනීය බමියෝ ය,
6. අභිචචන (චචනමාත්‍රය මැ ප්‍රධාන කොට පවත්නා) බමියෝ ය,
අභිචචනපථ බමියෝ ය,
7. නිරුකාති බමියෝ ය,
නිරුකාතිපථබමියෝ ය,
8. ප්‍රඥපාති බමියෝ ය,
ප්‍රඥපාතිපථ බමියෝ ය
9. (නමන ලක්ෂණ වූ) නාමය ද,
(රූපන ලක්ෂණ වූ) රූපය ද,
10. (දුෂ්ඨාදියෙහි නොදැනීම වූ) අවිදුච ද,
(භවය ප්‍රාථමිකා කරන) භවතෘෂණාව ද,
11. භව (ශාශවත වශයෙන් උපදනා) දෘෂටිය ද,
විභව (උචෙත්ඤ වශයෙන් උපදනා) දෘෂටිය ද,
12. ශාශවත දෘෂටිය ද,
උචෙත්ඤ දෘෂටිය ද,
13. අනන්තවත් දෘෂටිය ද,
අනන්තවත් දෘෂටිය ද,
14. සුචින්නය අනුව ගිය දෘෂටිය ද,
අපරාන්නය අනුව ගිය දෘෂටිය ද,
15. අක්‍රිකය (ලජා නැති බව) ද,
අනිපත්‍රපාව (බිය නො වන බව) ද,
16. ත්‍රිය (ලජාව) ද,
අපත්‍රපාව (බිය වීම) ද,
17. දුෂ්ඨ බව ද,
සුච්ඡ බව ද,

18. සොච්චස්සතා ච, 1333
කල්යාණමිත්තතා ච, 1334
19. ආපනතිකුසලතා ච, 1335
ආපනතිවුට්ඨානකුසලතා ච, 1336
20. සමාපනතිකුසලතා ච, 1337
සමාපනතිවුට්ඨානකුසලතා ච, 1338
21. ඛාතුකුසලතා ච, 1339
මනසිකාරකුසලතා ච, 1340
22. ආශතනකුසලතා ච, 1341
පටිච්චසමුප්පාදකුසලතා ච, 1342
23. ඨානකුසලතා ච, 1343
අට්ඨානකුසලතා ච, 1344
24. අජ්ජවො ච, 1345
මද්දවො ච, 1346
25. බන්ති ච, 1347
සොරච්චඤ්ච, 1348
26. සාබ්බ්ලඤ්ච, 1349
පටිසංඝාරො ච, 1350
27. ඉන්ද්‍රියෙසු අග්‍රන්තආරතා ච, 1351
හොජ්ඣෙ අමන්තඤ්ඤතා ච, 1352
28. ඉන්ද්‍රියෙසු ග්‍රන්තආරතා ච, 1353
හොජ්ඣෙ මන්තඤ්ඤතා ච, 1354
29. මුට්ඨසච්චඤ්ච, 1355
අසම්පජ්ඤ්ඤඤ්ච, 1356
30. සති ච, 1357
සම්පජ්ඤ්ඤඤ්ච, 1358
31. පටිසංඛානබ්බ්ලඤ්ච, 1359
භාවනාබ්බ්ලඤ්ච, 1360
32. සමථො ච, 1361
විපස්සනා ච, 1362
33. සමථනිමිත්තඤ්ච, 1363
පඤ්ඤානිමිත්තඤ්ච, 1364
34. පඤ්ඤාභො ච, 1365
අවිකේඛපො ච, 1366
35. සීලවිප්පනති ච, 1367
දිට්ඨිවිප්පනති ච, 1368

18. පාපමිත්‍රයන් ඇති බව ද,
කල්‍යාණමිත්‍රයන් ඇති බව ද,
19. ආපතනියෙහි කුශල බව ද,
ආපතනියෙන් නැගී සිටීමෙහි කුශල බව ද,
20. සමාපතනියෙහි කුශල බව ද,
සමාපතනියෙන් නැගී සිටීමෙහි කුශල බව ද,
21. (අවලෝඤ්ඤා) බාහුයෙහි කුශල බව ද,
(බාහු) මහසිකාරයෙහි කුශල බව ද,
22. (චක්‍ෂුරාදි) ආයතනයෙහි කුශල බව ද,
ප්‍රතිත්‍යක්ෂමුත්තරාදියෙහි කුශල බව ද,
23. ධ්‍යාන (කාරණයෙහි) කුශල බව ද,
අවධාන (අකාරණයෙහි) කුශල බව ද,
24. සෘජු බව ද,
මෘදු බව ද,
25. ස්භාවික (ඉවහිම) ද,
සුරත බව ද,
26. සබ්බ (මෘදු) බව ද,
(බමාමිමයෙන්) පටිසංචාරය ද,
27. ඉන්ද්‍රියයන්හි නො පිටු දෙර ඇති බව ද,
නොජනනෙහි පමණ නො දන්නා බව ද,
28. ඉන්ද්‍රියයන්හි පිටු දෙර ඇති බව ද,
නොජනනෙහි පමණ දන්නා බව ද,
29. මුසසමාති (මුලා සිහි ඇති) බව ද,
සමසක්ප්‍රභූ නැති බව ද,
30. සමාතික ද,
සමසක්ප්‍රභූ ඇති බව ද,
31. පටිසංචාර (ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා) බලය ද,
භාවනා බලය ද,
32. ශමථය ද,
විදුශිතාව ද,
33. ශමථ නිමිත්ත ද,
ප්‍රමුඛනිමිත්ත ද,
34. ප්‍රමුඛය ද,
අවිකේශ්‍යය ද,
35. ශිලවිපතනිය ද,
දෘෂ්ටිවිපතනිය ද,

36. සීලසම්පදා ච, 1369
දිට්ඨිසම්පදා ච, 1370
37. සීලවිසුද්ධි ච, 1371
දිට්ඨිවිසුද්ධි ච, 1372
38. දිට්ඨිවිසුද්ධි බො රන, 1373
යථාදිට්ඨිසා ච පඨානං, 1374
39. සංවේගො ච සංවේජනියෙසු ථාතෙසු, 1375
සංවිග්ගසා ච යොනිසො පඨානං, 1376
40. අසනතුට්ඨිතා ච කුසලෙසු ධම්මෙසු, 1377
අප්පට්ඨානිතා ච පඨානසමිං, 1378
41. විජ්ජා ච, 1379
විමුක්ති ච, 1380
42. බයෙ ඤාණං, 1381
අනුපාදෙ ඤාණනති. 1382

සුභගනනමානිකා

මානිකා නිවසිතා.

36. ශීලසම්පන්නිය ද,
දූෂිතසම්පන්නිය ද,
37. ශීලවිඤ්ඤිය ද,
දූෂිතවිඤ්ඤිය ද,
38. (කම්මසංකෘතඥාන සංඛ්‍යාත වූ) දූෂිතවිඤ්ඤිය ද,
අනුරූපදූෂිත ඇත්තනුයේ වියතිය ද,
39. සංවෛජනීය කාරණයෙහි සංවෛගය ද,
සංවිගත වූවනුයේ සමාක්ප්‍රධන් වියතිය ද,
40. කුශලධම්මපූරණයෙහි අසනතුමි බව ද,
ප්‍රධන්වියතියෙහි නො තවත්තා බව ද,
41. ත්‍රිවිද්‍යාව ද,
විමුක්තිය ද,
42. (කෙලශඝ්‍රය සංඛ්‍යාත) ආයතීමාභීයෙහි ඥානය,
අනුත්‍යාදයෙහි (ආයතීඵලයෙහි) ඥානය යි.

සූත්‍රානුමාතෘකා යි.

මාතෘකා නිමි.

1. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්. සමයෙ භාමාවචරං කුසලං විතතං උප්පන්නං හොති සොමනස්ස සහගතං ස්පණ්ණසමප්පන්නං රූපාරමමණං වා සද්දාරමමණං වා ගඤ්ඤාරමමණං වා රසාරමමණං වා ථොට්ඨිඛිනාරමමණං වා බමමාරමමණං වා යං යං වා පතාරබ්බං තසම්. සමයෙ ඵසෙසා හොති, වෙදනා හොති, සංඝඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, විතතං හොති, විතතෙසා හොති, විචාරො හොති, ජිත් හොති, සුඛං හොති, විතතෙසා සහගතා හොති, සද්ධිත්ථිතං හොති, විරිඤ්ඤිතං හොති, සත්ථිත්ථිතං හොති, සමාධිත්ථිතං හොති, පඤ්ඤාත්ථිතං හොති, මනිත්ථිතං හොති, ථොමනසිත්ථිතං හොති, ජිවිතිත්ථිතං හොති, සමමාදිට්ඨි හොති, සමමාසංකප්පො හොති, සමමා වාසාමො හොති, සමමාසති හොති, සමමාසමාධි හොති, සද්ධාබලං හොති, විරියබලං හොති, සතිබලං හොති, සමාධිබලං හොති, පඤ්ඤාබලං හොති, හිරිබලං හොති, ඕභවප්පබලං හොති, අලොභො හොති, අද්දෙසො හොති, අමොහො හොති, අනභිජ්ඣා හොති, අව්‍යාපාදො හොති, සමමා දිට්ඨි හොති, හිරි හොති, ඕභවප්පා හොති කායපස්සාදම් හොති, විතත පස්සාදම් හොති, කායලහුතා හොති, විතතලහුතා හොති, කායමුද්දතා හොති, විතතමුද්දතා හොති, කායකම්මඤ්ඤාතා හොති, විතතකම්මඤ්ඤාතා හොති, කායපාගුඤ්ඤාතා හොති, විතතපාගුඤ්ඤාතා හොති, කායුප්ප්පකතා හොති, විනතුප්ප්පකතා හොති, සති හොති, සමපජ්ඣාතං හොති, සමථො හොති, විපස්සනා හොති, පඤ්ඤාතො හොති, අවිතෙකපො හොති, යෙ වා පත තසම්. සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පාදනා අරුපිතො බමමා-ඉමෙ බමමා කුසලා.

2. කතමො තසම්. සමයෙ ඵසෙසා හොති?

යො තසම්. සමයෙ ඵසෙසා චුසනා සමචුසනා සමචුසිතතනං - අයං තසම්. සමයෙ ඵසෙසා හොති.

3. කතමා තසම්. සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තසම්. සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසමථස්සජ්. වෙතසිකං සාතං වෙතසිකං සුඛං වෙතොසමථස්සජ්. සාතං සුඛං වෙදසිකං වෙතො සමථස්සජ්. සාතං සුඛං වෙදනා-අයං තසම්. සමයෙ වෙදනා හොති.

4. කතමා තසම්. සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යො තසම්. සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසමථස්සජ්. සඤ්ඤා සඤ්ඤාතිතතනං-අයං තසම්. සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

5. කතමා තසම්. සමයෙ චෙතනා හොති?

යො තසම්. සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසමථස්සජ්. වෙතනා සංවෙතනා වෙතසිතතනං¹ - අයං තසම්. සමයෙ චෙතනා හොති.

1. සංවෙතසිතතන - PTS.

1. කවර දහම්හු කුසල්හ යන්:

යම් කලෙක්හි රූපාලබ්ධි වේවයි ශබ්දාලබ්ධි වේවයි ගණිතාලබ්ධි වේවයි රසාලබ්ධි වේවයි සප්තව්‍යාලබ්ධි වේවයි ධර්මාලබ්ධි වේවයි යම් යම් අරමුණකට හෝ එල්ලා සොම්නස් සහතිස් සෑදින සම්ප්‍රසන්න කාමාවචර කුශල විනයාය උපදෙරන් (සංග්‍රහයගත) වේ ද එසමයෙහි සප්ත වෙයි, වෙදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වේදනාව වෙයි, විනයාය වෙයි, විනිශ්චය වෙයි, විචාරය වෙයි, ප්‍රීතිය වෙයි, සුඛය වෙයි, විනයායාගේ එකාග්‍රතාව වෙයි, ග්‍රහෙත්‍රය වෙයි, විශේෂීත්‍රය වෙයි, සමාතිත්‍රය වෙයි, සමාතිත්‍රය වෙයි, ප්‍රඥෙත්‍රය වෙයි, මනිත්‍රය වෙයි, සොමනසිත්‍රය වෙයි, ජිවිතෙත්‍රය වෙයි, සමාග්දෂ්ටිය වෙයි, සමාග්-සංකල්පය වෙයි, සමාග් ව්‍යාසාමය වෙයි, සමාග්සමාතිය වෙයි, සමාග් සමාතිය වෙයි, ග්‍රහාබලය වෙයි, විශ්වබලය වෙයි, සමාතිබලය වෙයි, සමාතිබලය වෙයි, ප්‍රඥාබලය වෙයි, හිරිබලය වෙයි, ඔත්තප්පබලය වෙයි, අලෝභය වෙයි, අදෝෂය වෙයි, අමොහය වෙයි, අනභිබ්‍යාව වෙයි, අව්‍යාපාදය වෙයි, සමාග්දෂ්ටිය වෙයි, හිරිය වෙයි, ඔත්තප්පය වෙයි, කායප්‍රමුඛිය වෙයි, විතතප්‍රමුඛිය වෙයි, කායලක්ෂණිය වෙයි, විතතලක්ෂණිය වෙයි, කායමාද්‍රව්‍යය වෙයි, විතතමාද්‍රව්‍යය වෙයි, කායකම්මණ්‍යතාව වෙයි, විතතකම්මණ්‍යතාව වෙයි, කායප්‍රාග්‍රණ්‍යතාව වෙයි, විතතප්‍රාග්‍රණ්‍යතාව වෙයි, කාය-සාප්තිය වෙයි, විතත-සාප්තිය වෙයි, සමාතිය වෙයි, සමාග්ඥනය වෙයි, ශමථය වෙයි, විදර්ශනාව වෙයි, ප්‍රග්‍රාහය වෙයි, අවිකේශ්‍යය වෙයි. එසමයෙහි අතර වූ ද ප්‍රතිතාසමුක්ඛනන වූ යම් අරුති ධර්ම කෙතෙක් හෝ වෙන් නම් මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

2. කවරෙක් එසමයෙහි (කාමාවචර මහාකුංඛලිකතය උපද්තා ඇසිල්ලෙහි) සාගී වෙසී යත්:

එසමයෙහි යම් සාහිත්‍යයක් සාහිති කරන අයුරෙක් මොනොවට සාහිති කරන අයුරෙක් මොනොවට සාහිති කල බවෙක් වේ ද මේ එසමයෙහි ස්පර්ශ වේ.

3. කවරක් එසමයෙහි වෙද්දා වෙහි යන්:

එසමයෙහි තදහුරු මනෝවිද්‍යාඥයෙකුගේ සංස්ථාවකින් උපන් වෛද්‍යසික වූ යම් මිහිරෙන් වෛද්‍යසික සුබයෙක් විනාසංස්ථාවකින් උපන් මධුර වූ වෛද්‍යසිකයෙක් විනාසංස්ථාවකින් උපන් මධුර වූ සුබ වෛද්‍යායෙක් වේ ද මේ - එසමයෙහි වෛද්‍යාච්ඡේ.

4. කවරක් එසමගහි සංඥා මෙය යන්:

එසමයෙහි තදහුරුප වූ මනෝවිශ්‍රාධානු සංස්ථාවෙන් උපන් ශ්‍රී සංඥයෙක් සඤ්ජානනාකාරයෙන් හැදිනගත් බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සංඥාව වේ.

5. කවරක් එසමයෙහි වෙනනා වෙසී යන්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ මනෝවිඥානවාද සංස්කෘතියෙන් උපන් ශ්‍රී ලේඛනාලයක් සංක්‍රමානුගතයෙන් සිත්ත ලද බවක් මේ ද - මේ එසමයෙහි ලේඛනාවල මේ.

6. කතමං තසමිං සමයෙ විතතා හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනෝ මාතසං හදයං පණ්ඩරං මනෝ මනායතනං මනිජ්ජයං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකතතො තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණ ධාතු-ඉදං තසමිං සමයෙ විතතං හොති.

7 කතමො තසමිං සමයෙ විතතො හොති?

යො තසමිං සමයෙ තතොකා විතතොකා සංඝකප්පො අප්පනා¹, ව්‍යප්පනා වෙනසො අභිනිත්‍රාපනා සමමා සංඝකප්පො-අයං තසමිං සමයෙ විතතොකා හොති.

8. කතමො තසමිං සමයෙ විවාරො හොති?

යො තසමිං සමයෙ වාරො විවාරො අනුච්චාරො උපවිවාරො විතතස්ස අනුසංකිතතා අනුපෙක්ඛණතා-අයං තසමිං සමයෙ විවාරො හොති.

9. කතමා තසමිං සමයෙ පිති හොති?

යා තසමිං සමයෙ පිති පාමොජ්ජං දාමොදනා පමොදනා භාසො පභාසො දිනති ඔදග්ගං අනතමනතා විතතස්ස - අයං තසමිං සමයෙ පිති හොති.

10. කතමා තසමිං සමයෙ සුඛං හොති?

යං තසමිං සමයෙ වෙතසිකං සාතං වෙතසිකං සුඛං වෙතො සමථස්සජ්ජං සාතං සුඛං වෙදසිතං වෙතො සමථස්සජ්ජං සාතා සුඛවෙදනා-ඉදං තසමිං සමයෙ සුඛං හොති.

11. කතමා තසමිං සමයෙ විතතස්සකණතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විතතස්ස ඕඨි සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවිකෙබ්බො අවිසාහට්ඨාසනා සමථො සමාධිජ්ජයං සමාධිබලං සමමා සමාධි-අයං තසමිං සමයෙ විතතස්සකණතා හොති.

12. කතමං තසමිං සමයෙ සද්ධිජ්ජයං හොති?

යා තසමිං සමයෙ සද්ධිං සද්දහනා ඔකප්පනා අභිප්පාදො සද්ධා සද්ධිජ්ජයං සද්ධාබලං-ඉදං තසමිං සමයෙ සද්ධිජ්ජයං හොති.

1. අප්පණා-අසා

6. කවරක් එසමයෙහි විතන වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතනයෙක් මනසෙක් මාතසයෙක් සිතෙක් (පණ්ඩර වූ) හවාභග සිතෙක් මනසෙක් මනායතනයෙක් මනිඤ්ඤයෙක් විඤ්ඤයෙක් විඤ්ඤසංකතියෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤාධාතුයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විතනය වේ.

7. කවරක් එසමයෙහි විතකී වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් තකීයෙක් විතකීයෙක් සංකල්පයෙක් අභිණයෙක් බලවත් අභිණයෙක් (අරමුණෙහි) සිත පිහිටුවීමෙන් සමාන්තසංකල්පයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විතකීය වේ.

8. කවරක් එසමයෙහි විචාර වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් (අරමුණෙහි හැසිරෙන) චාරයෙක් විචාරයෙක් අනුවිචාරයෙක් උපවිචාරයෙක් (අරමුණෙහි) සිත ගලපන බවෙක් අනුප්‍රේක්ෂණතායෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විචාරය වේ.

9. කවරක් එසමයෙහි ප්‍රීති වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රීතියෙක් ප්‍රාමොද්‍ය (තරුණප්‍රීති)යෙක් ආමොදනා-කාරයෙක් ප්‍රමොදනාකාරයෙක් හමියෙක් ප්‍රහමියෙක් ප්‍රීතිධනයෙක් ඔදවැහි බවෙක් විතනයා ගේ සතුටු බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ප්‍රීතිය වේ.

10. කවරක් එසමයෙහි සුඛ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික මිහිරෙක් චෛතසික සුඛයෙක් විතන සංස්පෘශීයෙන් උපන් සාතසුඛවේදයිතයෙක් විතනසංස්පෘශීයෙන් උපන් සාතසුඛවේදනායෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සුඛවේදනාව වේ.

11. කවරක් එසමයෙහි විනේශකාග්‍රතා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විතනයා ගේ යම් (නිසල බැවින් අරමුණෙහි) සිටීමෙන් බැඟැහෙන සිටීමෙන් නො විසිරීමෙන් අවික්ෂේපයෙන් නො විසුරුණු සිත ඇති බවෙක් ශමථයෙක් සමාධිඤ්ඤයෙක් සමාධිබලයෙක් සමාන්ත සමාධියෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විනේශකාග්‍රතා වේ.

12. කවරක් එසමයෙහි ශ්‍රද්ධාඤ්ඤ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ශ්‍රද්ධාවෙන් හැදෑහිම් අසුරෙක් (ගුණයෙහි) බැඟැ ගැනීමෙන් අභිප්‍රසාදයෙන් සැදෑහැයෙක් ශ්‍රද්ධාඤ්ඤයෙක් ශ්‍රද්ධාබලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ශ්‍රද්ධාඤ්ඤ වේ.

13. කතමං තසමිං සමයෙ විරිසිඤ්ඤායං හොති?

යො තසමිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරමභා නිකාමො,¹ පරිකාමො උය්‍යාමො වායාමො උසායාමො උසංසාලනි ථාමො ධිනි අසිපිලපරිකාමනා අනිකම්මතනන්දනා අනිකම්මතධුරතා ධුරසමපග්ගාහො විරියං විරිඤ්ඤායං විරියබලං සමවාචායාමො-ඉදං තසමිං සමයෙ විජිඤ්ඤායං හොති.

14. කතමං තසමිං සමයෙ සතිඤ්ඤායං හොති?

යා තසමිං සමයෙ සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අවිලාපතතා අසම්මුස්සතතා සති සතිඤ්ඤායං සතිබලං සමවාසති-ඉදං තසමිං සමයෙ සතිඤ්ඤායං හොති.

15. කතමං තසමිං සමයෙ සමාධිඤ්ඤායං හොති?

යා තසමිං සමයෙ විතතස්ස සිති සණ්ඨති අවට්ඨති අවිසංහාරො අවිකෙඛපො අවිසංහට්ඨානසතා සමපො සමාධිඤ්ඤායං සමාධිබලං සමවාසමාධි-ඉදං තසමිං සමයෙ සමාධිඤ්ඤායං හොති.

16. කතමං තසමිං සමයෙ පඤ්ඤාඤ්ඤායං හොති?

යා තසමිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානතා විචයො පච්චයො බමමවිචයො සලලකකණො උපලකකණො පච්චුපලකකණො පණ්ණිවචං කොසලං නෙත්තං-ඤ්ඤාං චෙහව්‍යා විතතා උපපරිකධා හුරි මෙවා පරිනාසිකා. විපස්සනා සමපජඤ්ඤාං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤාඤ්ඤායං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසන්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාබ්‍යාසො පඤ්ඤාපරිජානො පඤ්ඤා රතනං අමොහො බමමවිචයො සමවාද්ධි-ඉදං තසමිං සමයෙ පඤ්ඤාඤ්ඤායං හොති.

17. කතමං තසමිං සමයෙ මනිඤ්ඤායං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනො මානසං හදයං පණ්ණිරං මනො මනාසතතං මනිඤ්ඤායං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකො තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණ ධාතු-ඉදං තසමිං සමයෙ මනිඤ්ඤායං හොති.

1. නිකාමො - අසා.

13. කවරෙක් එසමයෙහි විශේෂීන් වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික වූ විශ්ඤානමයෙක් නිෂ්ක්‍රම (කුසිත බැවින් නික්මෙන) විශ්ඤානෙක් පරාක්‍රම (විශ්ඤාන)යෙක් උද්‍යමයෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්සාහයෙක් අධිමාත්‍ර උත්සාහයෙක් දුස්පරාක්‍රම (පාම)යෙක් ධෛර්‍යයෙක් ස්ථිර පරාක්‍රමතාවයෙක් නො තැබූ ඡන්දය ඇති බවෙක් නො තැබූ විශ්ඤාන ඇති බවෙක් විශ්ඤාන දූෂිත බැවින්ම වේ ද, විශේෂීන් වෙයි යන්නෙන් විශ්ඤානලයෙක් සමාග්‍යව්‍යායාමයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විශේෂීන් වේ.

14. කවරෙක් එසමයෙහි සමාගීන් වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සමාගීයෙක් (සිහි කිරීමෙන්) පුනපුනා සිහි කිරීමෙන් අභිමුඛ කොට සිහි කිරීමෙන්, සමාගී සංඛ්‍යාත සිහි කරන අයුරෙක් දරන බවෙක් අරමුණෙහි පිටිසෙන බවෙක් සිහිය නො තැනා බවෙක් සමාගීයෙක් සමාගීන් වෙයි යන්නෙන් සමාගීලයෙක් සමාගීයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාගීන් වේ.

15. කවරෙක් එසමයෙහි සමාධීන් වෙයි යත්:

එසමයෙහි විනාශයාගේ යම් සිටීමෙන් මොනවට සිටීමෙන් බැසැ-ගෙන සිටීමෙන් නො විසිරීමෙන් අවිකෘන්‍යයෙන් නො විසුරුණු සිත ඇති බවෙක් ශමයෙක් සමාධීන් වෙයි යන්නෙන් සමාධීලයෙක් සමාධීයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාධීන් වේ.

16. කවරෙක් එසමයෙහි ප්‍රඥාන් වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රඥයෙක් දන්නා අයුරෙක් (අනිත්‍යාදිය) විමසීමෙන් ප්‍රවිච්ඡයෙක් ධර්මවිච්ඡයෙක් (අනිත්‍යාදිය) සැලකීමෙන් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙක් පණ්ඩිත බවෙක් භූතල බවෙක් නිපුණ බවෙක් විභාවනයෙක් විනාශයෙක් උපපරික්ෂායෙක් භූරිප්‍රඥයෙක් (කෙලෙසුන් නයන හෙයින්) මෙධායෙක් පරිණාමිකායෙක් විදර්ශනයෙක් සමාග්‍ය ඥානයෙක් (සිත විදර්ශනාත්මකව නැත) පතොදයෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥාන් වෙයි යන්නෙන් ප්‍රඥාලයෙක් ප්‍රඥාසංග්‍රහයෙක් ප්‍රඥාප්‍රසාදයෙක් ප්‍රඥා-ආලෝකයෙක් ප්‍රඥානාසයෙක් ප්‍රඥාප්‍රදායයෙක් ප්‍රඥාත්මනයෙක් අමොහයෙක් ධර්මවිච්ඡයෙක් සමාග්‍යදූෂ්මයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ප්‍රඥාන් වේ.

17. කවරෙක් එසමයෙහි මනිත් වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විනාශයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් විනාශයෙක් භවාභිග්‍රහණයෙක් මනසෙක් මනාසයෙක් මනිත් වෙයි යන්නෙන් විඥානානුකූලයෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඥානානුකූලයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි මනිත් වේ.

18. කතමං තසමිං සමයෙ සොමනසිඤ්ඤියං හොති?

යං තසමිං සමයෙ චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චේතනා සම්ඵස්සජ්. සාතං සුඛං චේදසිතං චේතනා සම්ඵස්සජ්. සාතා සුඛා චේදනා-ඉදං තසමිං සමයෙ සොමනසිඤ්ඤියං හොති.

19. කතමං තසමිං සමයෙ ජීවිතීඤ්ඤියං හොති?

යො තෙසං අරුපිතං බමමානං ආයු සීති යපතා යාපතා ඉරියතා චන්තනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතීඤ්ඤියං-ඉදං තසමිං සමයෙ ජීවිතීඤ්ඤියං හොති.

20. කතමා තසමිං සමයෙ සමමාදිට්ඨි හොති?

යා තසමිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානතා විචයො පච්චයො බමමවිචයො සලලකකිණා පච්චුපලකකිණා පණ්ඩිතං කොසලලං තෙජ්ඣඤ්ඤා චෙහව්‍යා වින්තා උපපරිකඛා හුරි මෙධා පරිනාසිකා විපස්සනා සමපජඤ්ඤා පතොදෙ, පඤ්ඤා පඤ්ඤාදිඤ්ඤියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසන්ධිං පඤ්ඤාපාසාදෙ, පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාමිභාසො පඤ්ඤාපඤ්ඤාතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො බමමවිචයො සමමාදිට්ඨි - අයං තසමිං සමයෙ සමමාදිට්ඨි හොති.

21. කතමො තසමිං සමයෙ සමමාසංකප්පො හොති?

යො තසමිං සමයෙ තකෙනා විතකෙනා සංකප්පො අප්පනා ව්‍යප්පනා චෙතසො අභිනිරෝපනා සමමාසංකප්පො - අයං තසමිං සමයෙ සමමා සංකප්පො හොති.

22. කතමො තසමිං සමයෙ සමමාචාරාමො හොති?

යො තසමිං සමයෙ චෙතසිකො චිරියාරමො නිකකමො පරකකමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සාලිති ථාමො ඛිති අසිච්චපරකකමො අනිකඛිතතජ්ඣනා අනිකඛිතතධුරතා ධුරසමපග්ගාහො චිරියං චිරිසිඤ්ඤියං චිරියබලං සමමාචාරාමො - අයං තසමිං සමයෙ සමමාචාරාමො හොති.

23. කතමා තසමිං සමයෙ සමමාසති හොති?

යා තසමිං සමයෙ සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා බාරණතා අපිලාපනතා අපච්චෙස්සනතා සති සතිඤ්ඤියං සතිබලං සමමාසති - අයං තසමිං සමයෙ සමමාසති හොති.

18. කවරෙක් එසමයෙහි සොමනසිංහයා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ජෛවාසික ඡිතීරෙන් ජෛවාසික සුබයෙන් වෙනොසමඵසාර් - සාත - සුබ - වෙදනාසෙන් මේ ද - මේ එසමයෙහි සොමනාසිඤ්ඤ මේ.

19. කවරෙක් එසමයෙහි ජීවිතෙහිදී වෙයි යත්:

එ ආර්ථිකමයත්මය යනු ආයුෂ්‍යයෙන් සිටීමෙන් යහනයෙන් යැවීමෙන් ඉරියව් පැවැත්මෙන් වර්තනයෙන් පාලනයෙන් ජීවනයෙන් ජීවිතානුසාරයෙන් වේද - මේ එකමයෙහි ප්‍රතිචක්‍රය වේ.

20 කවිතරක් එසමයෙහි සමයන්ද්‍රණී වෙයි යන්න:

එසමයෙහි යම් ප්‍රඥයෙකුක් ප්‍රජානනයෙකුක් විචාරයෙකුක් ප්‍රවිච්ඡයෙකුක් ධර්මවිචාරයෙකුක් සංලක්ෂණයෙකුක් උපලක්ෂණයෙකුක් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙකුක් පාණඩ්‍යයෙකුක් කෞතුලයෙකුක් තේනපුණ්‍යයෙකුක් විභාවනායෙකුක් චිත්තනායෙකුක් උපපරික්ෂායෙකුක් භූමි (-පහල) ප්‍රඥයෙකුක් මේඛායෙකුක් පරිණායිකායෙකුක් විද්දීනායෙකුක් සමගන්ඤ්ඤායෙකුක් පතොද්දයෙකුක් ප්‍රඥයෙකුක් ප්‍රඥෙද්දිමයයෙකුක් ප්‍රඥාචලයෙකුක් ප්‍රඥාසත්‍යයෙකුක් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙකුක් ප්‍රඥලෝකයෙකුක් ප්‍රඥවිභාසයෙකුක් ප්‍රඥප්‍රඥානසංයමයෙකුක් ප්‍රඥරත්තයෙකුක් අමොහයෙකුක් ධර්ම විචයයෙකුක් සමගන්ද්‍යවිචයෙකුක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ඉමාග්ද්‍යවි වේ

21. කවරෙක් එසමයෙහි සමයක් සංකල්ප වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් තැනියෙක් විතැනියෙක් සංකල්පයෙක් අපිණයෙක් බලවත් අපිණයෙක් විවතයාගේ අනිතිරේථණයෙක් සමයක් සංකල්පයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමයක් සංකල්ප වේ.

22. කවරෙක් එසමයෙහි සමයක්ව්‍යායාම වෙයි යත්:

එසමයෙහි සම් වෛතහික වූ විශාරදයෙක් (කුසින බැටින්) තික්ඛිමෙක් පරාක්‍රමයෙක් උද්දමයෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්සාහයෙක් දස පරාක්‍රමයෙක් සේවාසීයෙක් සම්පරාක්‍රමයෙක් නො නැවූ ඡන්දය ඇති බවක් නො නැවූ මූර ඇති බවෙක් විශාස දැන ගැනීමක් විශාසයෙක් විශාසීඤ්ඤයෙක් විශාසිබලයෙක් සමන්ව්‍යායාමයෙක් මේ ද - මේ එසමයෙහි සමන්ව්‍යායාම වේ.

23. කවරක් එසමයෙහි සමයක්සමාන වෙයි යන්:

එකමයෙහි යම් සමාභියෙක් අනුසමාභියෙක් ප්‍රතිසමාභියෙක් සහිත සබ්පාලන සිහි කරන අයුරෙක් දරන බවෙන් අරමුණෙහි පිවිසෙන බවෙන් සිහිට නොනස්නා බවෙන් සමාභියෙක් සමාභිඥයෙක් සමාභි බලයෙක් සමාක්සමාභියෙක් වේ ද - මේ එකමයෙහි සමාක්සමාභි වේ.

24. කතමො තස්මිං සමයෙ සමාසමාධිං හොති?

යො තස්මිං සමයෙ විභතස්ස සිති සණ්ඨති අවට්ඨති අවිසාහාරො අවිකේධපො අවිසාභවමානස්සා සමපො සමාධිඤ්ඤං සමාධිබලං සමාසමාධිං - ඉදං තස්මිං සමයෙ සමාසමාධිං හොති.

25. කතමං තස්මිං සමයෙ සද්ධාබලං හොති?

යො තස්මිං සමයෙ සද්ධා සද්දත්තා ඔක්කප්පතා අභිප්පසාදෙ සද්ධා සද්ධාඤ්ඤං සද්ධාබලං - ඉදං තස්මිං සමයෙ සද්ධාබලං හොති.

26. කතමං තස්මිං සමයෙ චිරියබලං¹ හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චේතසිකො චිරියාරම්භො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උසොසොලති එමො ධිති අසිට්ඨපරක්කමො අනික්ඛිතත්ඤ්ඤා අනික්ඛිතතධුරතා ධුරසම්පන්නාහො චිරියං චිරිසිඤ්ඤං චිරියබලං සමමාවායාමො - ඉදං තස්මිං සමයෙ චිරියබලං හොති.

27. කතමො තස්මිං සමයෙ සතිබලං හොති?

යො තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අප්ප්‍රාප්තතා අපමෙඤ්ඤානතා සති සතිඤ්ඤං සතිබලං සමමාසති - ඉදං තස්මිං සමයෙ සතිබලං හොති.

28. කතමං තස්මිං සමයෙ සමාධිබලං හොති?

යො තස්මිං සමයෙ විභතස්ස සිති සණ්ඨති අවට්ඨති අවිසාහාරො අවිකේධපො අවිසාභවමානස්සා සමපො සමාධිඤ්ඤං සමාධිබලං සමාසමාධිං - ඉදං තස්මිං සමයෙ සමාධිබලං හොති.

29. කතමං තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤාබලං හොති?

යො තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානතා විචයො පච්චයො ධම්මවිචයො සලකකණො උපලකකණො පච්චුපලකකණො පණ්ණිවමං හොසලං හොපඤ්ඤං චේතව්‍යා විතතා උපපජිකකා භුරි මේධා පරිනාසිකා විපස්සනා සම්පජ්ඤාදො පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤාඤ්ඤං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසන්ථං පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාමහාසො පඤ්ඤා පජජාතො පඤ්ඤාදර්ශනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මද්ධිං - ඉදං තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤාබලං හොති.

30. කතමං තස්මිං සමයෙ භිරියබලං² හොති?

යො තස්මිං සමයෙ භිරියති භිරිසිතබ්බතො, භිරියති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා - ඉදං තස්මිං සමයෙ භිරියබලං හොති.

1. චිරියබලං, මජ්ඣං. භිරියබලං, මජ්ඣං.

24. කවරෙක් එසමයෙහි සමයක්සමාධි වෙයි යන්:

එසමයෙහි විනයයාගේ ශම් හිටීමෙන් මොනවට හිටීමෙන් බැසී ගෙන සිටීමෙන් තො; විසිරීමෙන් අවිශේෂයෙන් තො; විසුරුණු සිත ඇති බවෙන් ශල්පයෙන් සමාධිප්‍රියයෙන් සමාධිබලයෙන් සමාන් සමාධියෙන් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාන් සමාධි වේ.

25. නවතරක් එසමයෙහි ශ්‍රද්ධාවල වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් ශ්‍රද්ධායෙක් හදුනන අයුරෙක් (ගුණයෙහි) බැස ගැනීමෙන් අභිප්‍රසාදයෙන්, ශ්‍රද්ධාවෙන් ශ්‍රද්ධානිසිසයෙන් ශ්‍රද්ධාබලයෙන් වේ ද - මේ එසමයෙහි ශ්‍රද්ධාබල වේ.

26. කවුරෙක් එසමයෙහි වියැබිලි ගෙවී යන්:

එසමයෙහි යම් ජෙවනසික වූ විශාරභයෙක් නික්මෙමින් පරාක්‍රමයෙක් උද්‍යමයෙක් ව්‍යාධාමයෙක් උත්සාහයෙක් දූෂෝත්සාහයෙක් දූෂපරාක්‍රමයෙක් බාහියෙක් ස්මරපරාක්‍රමයෙක් අනිශ්චාන්තභාවයෙක් අනිශ්චාත්තාවයෙක් බ්‍රහ්මප්‍රභාවයෙක් විශ්වයෙක් විශ්වජයයෙක් විශ්වබලයෙක් සමත්-ව්‍යාධාමයෙක් වේද - මේ එසමයෙහි විශ්වබල වේ.

27. කවරෙක් එසමයෙහි සමානිතල වෙයි සත්:

එසමයෙහි යම් සමාචාරයක් අනුසමාචාරයක් ප්‍රතිසමාචාරයක් සහිත සංඛ්‍යාත සිහි කරන අයුරක් දරන බවත් අරමුණකි පිළිසෙන බවත් සිහිය නො නස්නා බවත් සමාචාරයක් සමාචාරිඥයාගෙන් සමාචාරි බලයෙන් සමයක් සමාචාරයක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාචාරිබල වේ.

28. කවරෙක් එසමයෙහි සමාගිබල වෙයි යන්:

එසමයෙහි සම් විනයයෙන් සිටිමින් මොනවට සිටිමින් බැස-
ගෙන සිටිමින් නො පිසිදීමෙන් අවිනෝභයෙන් නො පිසුරුණු සිත ඇති
බවෙන් ශමයෙන් සමාධිත්වයෙන් සමාධිබලයෙන් සමයක් සමාධිගෙන්
වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාධිබල වේ.

29. කවරෙක් එසමයෙහි පැදැබිලි වෙයි සත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රඥයෙක් පජාතනයෙන් විවිසයෙන් ප්‍රච්චයයෙන් ධම්මිචයයෙන් සංලක්ෂණයෙන් උපලක්ෂණයෙන් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙන් පාණි-
තයයෙන් කෞශල්‍යයෙන් නෛපුණ්‍යයෙන් විභාවනයෙන් චිත්තායෙන් උපපරික්ෂායෙන් භූරී (පතල) ප්‍රඥයෙක් මෙධායෙක් පරිණාහිතායෙන් විදශීනායෙන් සමග්‍යඤ්ඤායෙන් පතොදයක් ප්‍රඥයක් ප්‍රඥෙඤ්ඤායෙන් ප්‍රඥාබලයෙන් ප්‍රඥශසත්‍රයෙන් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙන් ප්‍රඥලොකයෙන් ප්‍රඥව-
හාසයෙන් ප්‍රඥප්‍රසේධනයෙන් ප්‍රඥාරත්තයෙන් අමොහයෙන් ධම්මිචයයෙන් සමග්‍යදමවියෙන් වේ ද - මේ එසමයෙහි ප්‍රඥාබල වේ.

30 කවුරුන් එසමයෙහි හිරිබල වෙයි යන්:

එසමයෙහි යමෙකින් ලජ්ජාවියයුතු කායදුශ්චරිතාදිය ප්‍රභූප්පා කෙරේ ද, ලාභ අකුහලධර්මයන්ට පැමිණීම ප්‍රභූප්පා කෙරේ ද - මේ එසමයෙහි හිඟිබල වේ.

31. කතමං තස්මිං සමයෙ ඔත්තප්පබලං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ ඔත්තප්පති ඔත්තප්පිතබ්බතං, ඔත්තප්පති පාපනානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපන්නියා - ඉදං තස්මිං සමයෙ ඔත්තප්පබලං හොති.

32. කතමො තස්මිං සමයෙ අලොභො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ අලොභො අලුඛනා අලුඛිතතතං අසාරාගො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතතතං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමූලං - අයං තස්මිං සමයෙ අලොභො හොති.

33. කතමො තස්මිං සමයෙ අද්දෙසො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ අද්දෙසො අදුස්සනා අදුස්සිතතතං¹ අව්‍යාපාදො අව්‍යාපජේඤා අද්දෙසො කුසලමූලං - අයං තස්මිං සමයෙ අද්දෙසො හොති.

34. කතමො තස්මිං සමයෙ අමොහො හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පච්චයො ධම්මවිචයො සලලකඤ්ඤා උපලකඤ්ඤා පච්චුපලකඤ්ඤා පණ්ඩිතො කොසල, නෙපුඤ්ඤා චෙහව්‍යා විනා උපපරිකඤ්ඤා භූරි² මේධා පරිනාසිකා විපස්සනා සම්පජ්ඤාදා පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤාදිත්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසන්ධං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාභිහාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතතං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි අමොහො කුසලමූලං - අයං තස්මිං සමයෙ අමොහො හොති.

35. කතමා තස්මිං සමයෙ අනභිජ්ඣා හොති?

යො තස්මිං සමයෙ අලොභො අලුඛනා අලුඛිතතතං අසාරාගො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතතතං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමූලං - අයං තස්මිං සමයෙ අනභිජ්ඣා හොති.

36. කතමො තස්මිං සමයෙ අව්‍යාපාදො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ අද්දෙසො අදුස්සනා අදුස්සිතතතං¹ අව්‍යාපාදො අව්‍යාපජේඤා අද්දෙසො කුසලමූලං - අයං තස්මිං සමයෙ අව්‍යාපාදො හොති.

1. අදුස්සනා, අදුස්සිතතතා, සහ. 2. භූරි, සිමු 1, 2, 3, අසා.

31. කවරෙක් එසමයෙහි ඔහනප්පබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යමෙකින් බිසව කරුණු වූ කායදුග්‍රහවිතාදිය හෙතු කොට ගෙන බිස ගතී ද, ලාමක වූ අකුශලධර්මයන්ට පැමිණීමෙන් හැනිගනී ද - මේ එසමයෙහි ඔහනප්පබල වේ.

32. කවරෙක් එසමයෙහි අලොභ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් අලොභයෙක් අලොභාකාරයෙක් අලුබ්බ බවෙක් නො ඇලීමෙක් නො ඇලෙන අයුරෙක් නො ඇලුණු බවෙක් අනභිධ්‍යායෙක් අලොභ සංකල්පය වූ කුශලමූලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි අලොභ වේ.

33. කවරෙක් එසමයෙහි අදෝෂ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් අදෝෂයෙක් අදෝෂාකාරයෙක් අද්විෂ්ට බවෙක් අව්‍යා-පාදයෙක් නිදුක් බවෙක් අදෝෂ සංකල්පය වූ කුශලමූලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි අදෝෂ වේ.

34. කවරෙක් එසමයෙහි අමොහ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රඥයෙක් චෙතසින් දැනීමෙක් විමසීමෙක් චෙතසින් විමසීමෙක් සිටුවස් දහම් විමසීමෙක් (අනිත්‍යාදි වශයෙන්) සැලකීමෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙක් පණතින බවෙක් කොශල්‍යයෙක් තෙජප්‍රණයෙක් විභාවනයෙක් විනතායෙක් උපපජික්ෂායෙක් හිරි (-පතල) ප්‍රඥයෙක් මෙධා සංකල්පය වූ ප්‍රඥයෙක් (යාථාචර්‍ය්‍යණ ප්‍රතිවේධයට පමුණුවන) පරිණාමිකායෙක් විදර්ශනයෙක් සම්මානසංකල්පයෙක් (ප්‍රඥ සංකල්පය) චතොදයෙක් ප්‍රඥායෙක් ප්‍රඥාදර්ශයෙක් ප්‍රඥාබලයෙක් ප්‍රඥාශක්තියෙක් ප්‍රඥාප්‍රසාදයෙක් ප්‍රඥා-ආලෝකයෙක් ප්‍රඥාවහාසයෙක් ප්‍රඥාප්‍රද්‍යොතයෙක් ප්‍රඥාත්තයෙක් අමොහයෙක් ධර්මවිවිධයෙක් සම්මානසංකල්පයෙක් අමොහ සංකල්පය වූ කුශලමූලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි අමොහ වේ.

35. කවරෙක් එසමයෙහි අනභිධ්‍යා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් අලොභයෙක් අලොභාකාරයෙක් අලුබ්බ බවෙක් නො ඇලීමෙක් නො ඇලෙන අයුරෙක් නො ඇලුණු බවෙක් අනභිධ්‍යායෙක් අලොභ සංකල්පය වූ කුශලමූලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි අනභිධ්‍යා වේ.

36. කවරෙක් එසමයෙහි අව්‍යාපාද වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් අදෝෂයෙක් අදෝෂාකාරයෙක් අද්විෂ්ට බවෙක් අව්‍යා-පාදයෙක් නිදුක් බවෙක් අදෝෂ සංකල්පය වූ කුශලමූලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි අව්‍යාපාද වේ.

37 කතමා තසමිං සමයෙ සමමාදිට්ඨි හොති?

යා තසමිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානතා විචයො පවිචයො බමමවිචයො සලලකකණා උපලකකණා පච්චුපලකකණා පණ්ඨිච්චං කොසලලං නෙත්තඤ්ඤං වෙහව්‍යා විනතා උපපජිකතා හුරි මෙධා පරිනාසිකා විපසසනා සමපජ්ඤාදො පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤාදිජ්ජිකං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤා-පාසාදො පඤ්ඤාආලොකනා පඤ්ඤාබ්‍යාසො පඤ්ඤාපජෙජානො පඤ්ඤාරතනං අමොහො බමමවිචයො සමමාදිට්ඨි - අයං තසමිං සමයෙ සමමාදිට්ඨි හොති.

38. කතමා තසමිං සමයෙ හිරි හොති?

යං තසමිං සමයෙ හිරියති හිරිසිතබ්බත, හිරියති පාපකානං අකුසලානං බමමානං සමාපනතියා - අයං තසමිං සමයෙ හිරි හොති.

39. කතමා තසමිං සමයෙ ඔත්තප්පං හොති?

යා තසමිං සමයෙ ඔත්තප්පති ඔත්තප්පිතබ්බත, ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං බමමානං සමාපනතියා - ඉදං තසමිං සමයෙ ඔත්තප්පං හොති.

40. කතමා තසමිං සමයෙ කායපසංදානි හොති?

යා තසමිං සමයෙ වෙදනාකකකිකියං සඤ්ඤාකකකිකියං සබ්බාරකකිකියං පසංදානි පටිපසංදානි පසංචිතනා පටිපසංචිතනා පටිපසංචිතතනං අයං තසමිං සමයෙ කායපසංදානි හොති.

41. කතමා තසමිං සමයෙ විතතපසංදානි හොති?

යා තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකකිකියං පසංදානි පටිපසංදානි පසංචිතනා පටිපසංචිතනා පටිපසංචිතතනං - අයං තසමිං සමයෙ විතතපසංදානි හොති.

42. කතමා තසමිං සමයෙ කායලහුතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ වෙදනාකකකිකියං සඤ්ඤාකකකිකියං සබ්බාරකකිකියං ලහුතා ලහුපරිනාමතා අදකිතතා අවිසතතා - අයං තසමිං සමයෙ කායලහුතා හොති.

43. කතමා තසමිං සමයෙ විතතලහුතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකකිකියං ලහුතා ලහුපරිනාමතා අදකිතතා අවිසතතා - අයං තසමිං සමයෙ විතතලහුතා හොති.

44. කතමා තසමිං සමයෙ කායමුද්දතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ වෙදනාකකකිකියං සඤ්ඤාකකකිකියං සබ්බාරකකිකියං මුද්දතා මුද්දවතා අකකකිලතා අකකිතතා - අයං තසමිං සමයෙ කායමුද්දතා හොති.

37. කවරක් එසමයෙහි සමග්දූෂි වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රඥාවෙක් වෙසෙසින් දැනීමෙන් විමසීමෙන් වෙසෙසින් විමසීමෙන් ධර්මවිවයයෙන් සැලකීමෙන් උපලක්ෂණයෙන් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙන් පාණිතයෙන් කොහලයෙන් නොපුණ්ණයෙන් විභාවනායෙන් චිත්තාසයෙන් උපපට්ඨායෙන් භූමි සංවිධාන ප්‍රඥයෙන් මේධායෙන් පරිණාමිකායෙන් විදගිනායෙන් සමග්ග්‍යයෙන් පතොදයෙන් ප්‍රඥායෙන් ප්‍රඥෙත්‍රියයෙන් ප්‍රඥාලයෙන් ප්‍රඥාගහයෙන් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙන් ප්‍රඥාආලෝකයෙන් ප්‍රඥා අවභාසයෙන් ප්‍රඥාප්‍රද්ධනයෙන් ප්‍රඥාරත්තයෙන් අමොහයෙන් ධර්මවිවයයෙන් සමග්දූෂිතයෙන් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමග්දූෂි වේ.

38. කවරක් එසමයෙහි හිරි වෙයි යත්:

එසමයෙහි යමෙකින් ලජ්ජා විය යුතු කායදුශ්චරිතාදිය ජ්‍යෙෂ්ඨා කෙරේ ද - මේ එසමයෙහි හිරි වේ.

39. කවරක් එසමයෙහි අපත්‍රපා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යමෙකින් බියට කරුණු වූ කායදුශ්චරිතාදිය හෙතු කොටගෙන ත්‍රස්ත වේ ද, ලාමක වූ අකුලල ධර්මත්ව පැමිණීමෙන් ත්‍රස්ත වේ ද - මේ එසමයෙහි අපත්‍රපා වේ.

40. කවරක් එසමයෙහි කායප්‍රග්‍රබ්ධි වෙයි යත්:

එසමයෙහි වෙදනාසකනිකායා ගේ සංඥාසකනිකායාගේ සංසකාරසකනිකායාගේ යම් සන්තිදීමෙන් වෙසෙසින් සන්තිදීමෙන් සන්තිදුණු අසුරෙක් වෙසෙසින් සන්තිදුණු අසුරෙක් සන්තිදුණු බවෙන් වේ ද - මේ එසමයෙහි කායප්‍රග්‍රබ්ධි වේ.

41. කවරක් එසමයෙහි විතනප්‍රග්‍රබ්ධි වෙයි යත්:

එසමයෙහි විඥානසකනිකායා ගේ යම් සංතිදීමෙන් වෙසෙසින් සන්තිදීමෙන් සන්තිදුණු අසුරෙක් වෙසෙසින් සන්තිදුණු අසුරෙක් සන්තිදුණු බවෙන් වේ ද - මේ එසමයෙහි විතනප්‍රග්‍රබ්ධි වේ.

42. කවරක් එසමයෙහි කායලක්‍ෂ්‍යා වෙයි යත්:

එසමයෙහි වෙදනාසකනිකායාගේ සංඥාසකනිකායාගේ සංසකාරසකනිකායාගේ යම් ලක්‍ෂ්‍යයෙන් යුතුව පෙරළෙන බවෙන් නො බර බවෙන් නො තද බවෙන් වේ ද - මේ එසමයෙහි කායලක්‍ෂ්‍යා වේ.

43. කවරක් එසමයෙහි විතනලක්‍ෂ්‍යා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විඥානසකනිකායා ගේ යම් ලක්‍ෂ්‍යයෙන් යුතුව පෙරළෙන බවෙන් නො බර බවෙන් නො තද බවෙන් වේ ද - මේ එසමයෙහි විතනලක්‍ෂ්‍යා වේ.

44. කවරක් එසමයෙහි කායමාද්‍යා වෙයි යත්:

එසමයෙහි වෙදනාසකනිකායාගේ සංඥාසකනිකායාගේ සංසකාරසකනිකායාගේ යම් මාද්‍ය බවෙන් මාදීවෙසෙසින් නො කැකුළු බවෙන් නො තද බවෙන් වේ ද - මේ එසමයෙහි කායමාද්‍යා වේ.

45. කතමා තසමිං සමයෙ විතහමුද්දතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකකතනියං මුද්දතා මදදවතා අකකඛලතා අකසිතතා - අයං තසමිං සමයෙ විතහමුද්දතා හොති.

46. කතමා තසමිං සමයෙ කායකමමඤ්ඤාදා හොති?

යා තසමිං සමයෙ වෙදනාකකතනියං සඤ්ඤාකකතනියං සඛාරකකතනියං කමමඤ්ඤාදා කමමඤ්ඤාදානං කමමඤ්ඤාදාචො - අයං තසමිං සමයෙ කායකමමඤ්ඤාදා හොති.

47. කතමා තසමිං සමයෙ විතතකමමඤ්ඤාදා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකකතනියං කමමඤ්ඤාදා කමමඤ්ඤාදානං කමමඤ්ඤාදාචො - අයං තසමිං සමයෙ විතතකමමඤ්ඤාදා හොති.

48. කතමා තසමිං සමයෙ කායපාගුඤ්ඤාදා හොති?

යා තසමිං සමයෙ වෙදනාකකතනියං සඤ්ඤාකකතනියං සඛාරකකතනියං පගුණතා පගුණතනං පගුණභාචො - අයං තසමිං සමයෙ කායපාගුඤ්ඤාදා හොති.

49. කතමා තසමිං සමයෙ විතතපාගුඤ්ඤාදා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකකතනියං පගුණතා පගුණතනං පගුණභාචො - අයං තසමිං සමයෙ විතතපාගුඤ්ඤාදා හොති.

50. කතමා තසමිං සමයෙ කායුප්ප්පකතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ වෙදනාකකතනියං සඤ්ඤාකකතනියං සඛාරකකතනියං උජ්ජතා උජ්ජකතා¹ අජ්ඣතතා අවංකතා අකුට්ඨතා - අයං තසමිං සමයෙ කායුප්ප්පකතා හොති.

51. කතමා තසමිං සමයෙ විතතුප්ප්පකතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකකතනියං උජ්ජතා උජ්ජකතා¹ අජ්ඣතතා අවංකතා අකුට්ඨතා - අයං තසමිං සමයෙ විතතුප්ප්පකතා හොති.

52. කතමා තසමිං සමයෙ සති හොති?

යා තසමිං සමයෙ සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අපමුච්ඡිස්සනතා සති සභිඤ්ඤාං සතිබලං සමාසති - අයං තසමිං සමයෙ සති හොති.

1. උජ්ජකතා - මජ්ඣ. සූ. 2.

45. කවරක් එසමයෙහි විනාශයට ලක් වෙයි යන්න:

එසමයෙහි විනාශයට ලක්වන්නාගේ යම් මානසිකයෙක් මානසිකයෙක් නොවන බවටත් නොවන බවටත් වේ ද - මේ එසමයෙහි විනාශයට ලක් වේ.

46. කවරක් එසමයෙහි කායකම්මයතා වෙයි යන්න:

එසමයෙහි වේදනාසංකයාගේ සංකයාසංකයාගේ සංකාරසංකයාගේ යම් කම්මයතායෙක් කම්මයතායෙක් කම්මයතා බවටත් වේ ද - මේ එසමයෙහි කායකම්මයතා වේ.

47. කවරක් එසමයෙහි විනාශකම්මයතා වෙයි යන්න:

එසමයෙහි විනාශයට ලක්වන්නාගේ යම් කම්මයතායෙක් කම්මයතායෙක් කම්මයතා බවටත් වේ ද - මේ එසමයෙහි විනාශකම්මයතා වේ.

48. කවරක් එසමයෙහි කායප්‍රාගුණය වෙයි යන්න:

එසමයෙහි වේදනාසංකයාගේ සංකයාසංකයාගේ සංකාරසංකයාගේ යම් ප්‍රාගුණයෙක් ප්‍රාගුණයෙක් ප්‍රාගුණ බවටත් වේ ද - මේ එසමයෙහි කායප්‍රාගුණය වේ.

49. කවරක් එසමයෙහි විනාශප්‍රාගුණය වෙයි යන්න:

එසමයෙහි විනාශයට ලක්වන්නාගේ යම් ප්‍රාගුණයෙක් ප්‍රාගුණයෙක් ප්‍රාගුණ බවටත් වේ ද - මේ එසමයෙහි විනාශප්‍රාගුණය වේ.

50. කවරක් එසමයෙහි කායරූපකතා වෙයි යන්න:

එසමයෙහි වේදනාසංකයාගේ සංකයාසංකයාගේ සංකාරසංකයාගේ යම් සාප්තයෙක් සාප්තයෙක් අර්ථකතායෙක් අර්ථකතායෙක් අනුපිලිපතයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි කායරූපකතා වේ.

51. කවරක් එසමයෙහි විනාශරූපකතා වෙයි යන්න:

එසමයෙහි විනාශයට ලක්වන්නාගේ යම් සාප්තයෙක් සාප්තයෙක් අර්ථකතායෙක් අර්ථකතායෙක් අනුපිලිපතයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විනාශරූපකතා වේ.

52. කවරක් එසමයෙහි සමාති වෙයි යන්න:

එසමයෙහි යම් සමාතියෙක් අනුසමාතියෙක් ප්‍රතිසමාතියෙක් සහ සමාතියෙක් සහිත කරන අනුප්‍රාප්ති දරන බවටත් (අරමුණෙහි) පිළිසෙන බවටත් සිහි නොවන බවටත් සමාතියෙක් සමාතිරූපයෙක් සමාති බවටත් සමාතිරූපයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාති වේ.

53. කතමං තසම් සමයෙ සමපජ්ඣන්තො හොති?

යා තසම් සමයෙ පඤ්ඤාප ජානනා විචයො පටිචයො බමමවිචයො සලලකඛණා උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පණ්ණිවිධං කොසලලං තෙ-
පුඤ්ඤං වෙහච්ඡා විනානා උපපටිකඛා භූරි මේධා පරිනාසිකා විපස්සනා
සමපජ්ඣන්තො පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤාදිත්ථියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං
පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාමහාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො
පඤ්ඤාරතනං අමොගො බමමවිචයො සමමාදිට්ඨි - ඉදං තසම් සමයෙ
සමපජ්ඣන්තො හොති.

54. කතමො තසම් සමයෙ සමපො හොති?

යා තසම් සමයෙ විනාසො සිත් සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො
අවිකේධපො අවිසාහට්ඨිතසතා සමපො සමාධිත්ථියං සමාධිබලං සමමා-
සමාධි - අයං තසම් සමයෙ සමපො හොති.

55. කතමා තසම් සමයෙ විපස්සනා හොති?

යා තසම් සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පටිචයො බමමවිචයො
සලලකඛණා උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පණ්ණිවිධං කොසලලං තෙ-
පුඤ්ඤං වෙහච්ඡා විනානා උපපටිකඛා භූරි මේධා පරිනාසිකා විපස්සනා
සමපජ්ඣන්තො පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤාදිත්ථියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං
පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාමහාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො
පඤ්ඤාරතනං අමොගො බමමවිචයො සමමාදිට්ඨි - අයං තසම් සමයෙ
විපස්සනා හොති.

56. කතමො තසම් සමයෙ පග්ගාහො හොති?

යො තසම් සමයෙ වේතසිකො පිරිසාරමො නික්කමො පරික්කමො
උය්‍යාමො වායාමො උසාහො උසොසාලි ථාමො ධිති අසිච්චපරික්කමො
අනික්කිත්ත ඡන්දො අනික්කිත්ත ධුරතා ධුරසමපග්ගාහො පිරිසං පිරිසිත්ථියං
පිරිසබලං සමමාචාරාමො - අයං තසම් සමයෙ පග්ගාහො හොති.

57. කතමො තසම් සමයෙ අවිකේධපො හොති?

යා තසම් සමයෙ විනාසො සිත් සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො
අවිකේධපො අවිසාහට්ඨිතසතා සමපො සමාධිත්ථියං සමාධිබලං සමමා-
සමාධි - අයං තසම් සමයෙ අවිකේධපො හොති.

යෙ වා පත තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථ පටිච්චසමුප්පන්නා
අරුපිනො ධමමා - ඉමෙ ධමමා කුසලා. ✓

පදනාපතියං නිවසිතං.

පඨමකතාණමාරං.

53. කවරෙක් එසමයෙහි සමග්ගඥාන වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රඥවෙක් වෙසෙසින් දැනීමෙන් විමසීමෙන් වෙසෙසින් විමසීමෙන් බමිවිචයයෙන් සැලැකීමෙන් උපලක්ෂණයෙන් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙන් පාණ්ඩ්‍යයෙන් කෝශලයෙන් නොපුණ්‍යයෙන් විභාවනයෙන් විනාශයෙන් උපපරික්ෂායෙන් හැරී සංඛ්‍යාත (පැතුරුණු) ප්‍රඥයෙක් මෙධායෙක් පරිණායිකායෙක් විදගීනායෙක් සමග්ගඥානෙක් (ප්‍රඥසංඛ්‍යාත) පතොදයෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥෙජ්‍යයෙක් ප්‍රඥබලයෙක් ප්‍රඥශක්‍යයෙක් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙක් ප්‍රඥආලෝකයෙක් ප්‍රඥවිභාසයෙක් ප්‍රඥප්‍රද්‍යොතයෙක් ප්‍රඥරත්නයෙක් අමොහයෙක් බමිවිචයයෙන් සමග්ගදූෂවියෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමග්ගඥාන වේ.

54. කවරෙක් එසමයෙහි ශමථ වෙයි යත්:

එසමයෙහි විතතයාගේ යම් සිටීමෙන් මොනොවට සිටීමෙන් බැසැගෙන සිටීමෙන් නො විසිරීමෙන් අවික්ෂෙපයෙන් නො විසුරුණු සිත ඇති බවෙන් ශමථයෙක් සමාධිජ්‍යයෙක් සමාධිබලයෙක් සමාක්සමාධියෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ශමථ වේ.

55. කවරෙක් එසමයෙහි විදගීනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රඥවෙක් වෙසෙසින් දැනීමෙන් විමසීමෙන් වෙසෙසින් විමසීමෙන් බමිවිචයයෙන් සැලැකීමෙන් උපලක්ෂණයෙන් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙන් පණ්ඩ්‍ය බවෙන් කුශල බවෙන් නිපුණ බවෙන් විභාවනයෙන් විනාශයෙන් උපපරික්ෂායෙන් හැරී ප්‍රඥයෙක් මෙධායෙක් පරිණායිකායෙක් විදගීනායෙක් සමග්ගඥානෙක් (නො මහ යන සිත විවිධව නගන) පතොදය වැනි ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥෙජ්‍යයෙක් ප්‍රඥබලයෙක් ප්‍රඥශක්‍යයෙක් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙක් ප්‍රඥආලෝකයෙක් ප්‍රඥ-අවහාසයෙක් ප්‍රඥප්‍රද්‍යොතයෙක් ප්‍රඥරත්නයෙක් අමොහයෙක් බමිවිචයයෙන් සමග්ගදූෂවියෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විදගීනා වෙයි.

56. කවරෙක් එසමයෙහි ප්‍රග්‍රාහ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික විසංසාරමහයෙක් (කෝෂද්‍යයෙන්) නික්මීමෙන් පරාක්‍රමයෙන් උද්‍යමයෙන් ව්‍යායාමයෙන් උත්සාහයෙන් දුෂෝන්සාහයෙන් දුෂපරාක්‍රමයෙන් ධෛර්‍යයෙන් සම්පරපරාක්‍රමයෙන් නො තැබූ ඡන්ද ඇති බවෙන් නො තැබූ ධූර ඇති බවෙන් විසංසාරය දුෂි ව ගැනීමෙන් විසංසාරයෙන් විසංසාරජ්‍යයෙන් විසංසාරබලයෙන් සමග්ගව්‍යායාමයෙන් වේ ද - මේ එසමයෙහි ප්‍රග්‍රාහ වේ.

57. කවරෙක් එසමයෙහි අවික්ෂෙප වෙයි යත්:

එසමයෙහි විතතයාගේ යම් සිටීමෙන් මොනොවට සිටීමෙන් බැසැගෙන සිටීමෙන් නො විසිරීමෙන් අවික්ෂෙපයෙන් නො විසුරුණු සිත ඇති බවෙන් ශමථයෙක් සමාධිජ්‍යයෙක් සමාධිබලයෙක් සමාක්සමාධියෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි අවික්ෂෙප වේ.

එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද, ප්‍රතිත්‍යක්ෂමුත්පන්න වූ යම් අරුපි බමි කෙනෙක් හෝ වෙත් නම් - මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

පද බෙදුම නිමි.
පළමුවන බණවර යි.

58. තසමිං බො පන සමයෙ වතනාරෙ බන්ධා හොනති, ආයතනාති හොනති, ද්වෙ ධාතුයො හොනති, තයො ආහාරා හොනති, අට්ඨිඤ්ඤාති හොනති, පඤ්චබ්බිකං න්ඩානං හොනති, පඤ්චබ්බිකො මග්ගො හොනති, සත්තඛලාති හොනති, තයො ඛෙදා හොනති, එකො එසෙසා හොනති, එකා වෙදනා හොනති, එකා සඤ්ඤා හොනති, එකා වෙතනා හොනති, එකං විතනා හොනති, එකො වෙදනානබ්බන්ධො හොනති, එකො සඤ්ඤානබ්බන්ධො හොනති, එකො සංඛාරානබ්බන්ධො හොනති, එකො විඤ්ඤාණනබ්බන්ධො හොනති, එකං මනායතනං හොනති, එකං මතිඤ්ඤා හොනති, එකා මනො විඤ්ඤාණධාතු හොනති, එකං බමමායතනං හොනති, එකා බමමධාතු හොනති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාදි අත්ථි පටිච්චසමුප්පාදනා අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා.

59. කතමෙ තසමිං සමයෙ වතනාරෙ බන්ධා හොනති?

වෙදනානබ්බන්ධො, සඤ්ඤානබ්බන්ධො, සංඛාරානබ්බන්ධො, විඤ්ඤාණනබ්බන්ධො.

60. කතමො තසමිං සමයෙ වෙදනානබ්බන්ධො හොනති?

යං තසමිං සමයෙ වෙතසිකං සාතං වෙතසිකං සුඛං වෙතොසමථස්සජ්ජං සාතං සුඛං වෙදසිතං වෙතො සමථස්සජ්ජං සාතා සුඛා වෙදනා - අයං තසමිං සමයෙ වෙදනානබ්බන්ධො හොනති.

61. කතමො තසමිං සමයෙ සඤ්ඤානබ්බන්ධො හොනති?

යා තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා සඤ්ජාතනා සඤ්ජාතිතතනං - අයං තසමිං සමයෙ සඤ්ඤානබ්බන්ධො හොනති.

62. කතමො තසමිං සමයෙ සංඛාරානබ්බන්ධො හොනති?

එසෙසා වෙතනා විතනෙකා විචාරෙ පිති විතතසෙසකග්ගනා සද්ධිඤ්ඤායං විරිසිඤ්ඤායං සතිඤ්ඤායං සමාධිඤ්ඤායං පඤ්ඤාදිඤ්ඤායං ජ්විතිඤ්ඤායං සමාදිට්ඨි සමමාසඛකප්පො සමමාචාරාමො සමමාසති සමමාසමාධි සද්ධාබලං විරියබලං සාධිබලං සමාධිබලං පඤ්ඤාබලං නිරිබලං ඕත්තප්පබලං අලොභො අද්දෙසො අමොහො අතභීජ්ඣා අව්ගාපාදෙද්ධි සමාදිට්ඨි නිරි ඕත්තප්පං කායපස්සද්ධි විතතපස්සද්ධි කායලහුතා විතතලහුතා කායමුද්ධා විතතමුද්ධා කායකමමඤ්ඤාතා විතතකමමඤ්ඤාතා කායපාගුඤ්ඤාතා විතතපාගුඤ්ඤාතා කායඤ්ජකතා විතතඤ්ජකතා සාධි සමපජ්ඤාදං සමපො විපස්සනා පග්ගාහො අවිකෙඛපො, යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාදි අත්ථි පටිච්ච සමුප්පාදනා අරුපිනො බමමා ධරෙඤ්ඤා වෙදනානබ්බන්ධො, ධරෙඤ්ඤා සඤ්ඤානබ්බන්ධො, ධරෙඤ්ඤා විඤ්ඤාණනබ්බන්ධො - අයං තසමිං සමයෙ සංඛාරානබ්බන්ධො හොනති.

63. කතමො තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකඛ්ඤො හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ණිරං මනෝ මනාසතතං මතින්ත්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකඛ්ඤො තජ්ජා මනෝ-විඤ්ඤාණධාතු - අයං තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකඛ්ඤො හොති.

ඉමෙ තසමිං සමයෙ වතනාඳෙ ඛ්ඤො හොනති.

64. කතමාති තසමිං සමයෙ ආයතනාති හොනති?

මනාසතතං, බමමාසතතං.

65. කතමො තසමිං සමයෙ මනාසතතං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ණිරං මනෝ මනාසතතං මතින්ත්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකඛ්ඤො තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණ ධාතු - ඉදං තසමිං සමයෙ මනාසතතං හොති.

66. කතමං තසමිං සමයෙ බමමාසතතං හොති?

වෙදනාකඛ්ඤො සඤ්ඤාකඛ්ඤො සංඛාරකඛ්ඤො - ඉදං තසමිං සමයෙ බමමාසතතං හොති.

ඉමාති තසමිං සමයෙ ආයතනාති හොනති.

67. කතමො තසමිං සමයෙ දො ධාතුසො හොනති?

මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, බමමධාතු.

68. කතමො තසමිං සමයෙ මනෝවිඤ්ඤාණධාතු හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ණිරං මනෝ මනාසතතං මතින්ත්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකඛ්ඤො තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණ ධාතු - අයං තසමිං සමයෙ මනෝවිඤ්ඤාණධාතු හොති.

69. කතමො තසමිං සමයෙ බමමධාතු හොති?

වෙදනාකඛ්ඤො සඤ්ඤාකඛ්ඤො සංඛාරකඛ්ඤො - අයං තසමිං සමයෙ බමමධාතු හොති.

ඉමො තසමිං සමයෙ දො ධාතුසො හොනති.

70. කතමෙ තසමිං සමයෙ තයො ආභාර හොනති?

ඵස්සාභාරෙ, මනෝසංඝෙවනනාභාරෙ, විඤ්ඤාණාභාරෙ.

71. කතමො තසමිං සමයෙ ඵස්සාභාරෙ හොති?

යො තසමිං සමයෙ ඵස්සා ථුසනා සමථුසනා සමථුසිතතනා - අයං තසමිං සමයෙ ඵස්සාභාරෙ හොති.

72. කතමො තසමිං සමයෙ මනෝසංඝෙවනනාභාරෙ හොති?

යො තසමිං සමයෙ වෙතනා සංඝෙවනනා වෙතසිතතනා - අයං තසමිං සමයෙ මනෝසංඝෙවනනාභාරො හොති.

63. එසමයෙහි කවරෙක් විඥානසකඩ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මතසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් හවාඛග සිතෙක් මතසෙක් මනාසතනයෙක් මනිඤ්ඤයෙක් විඥානසෙක් විඥානසකඩයෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඥානධාතුයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විඥානසකඩ වේ මොහු එසමයෙහි සතර සකඩයෝ වෙත්.

64. එසමයෙහි කවර ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති යත්:

මනාසතන යැ බමාසතන යි,

65. කවරෙක් එසමයෙහි මනාසතන වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මතසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් හවාඛග සිතෙක් මතසෙක් මනාසතනයෙක් මනිඤ්ඤයෙක් විඥානසෙක් විඥානසකඩයෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඥානධාතුයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි මනාසතනය වේ.

66. කවරෙක් එසමයෙහි බමාසතනය වෙයි යත්:

වෙදනාසකඩ යැ, සංඥාසකඩ යැ, සංසකාරසකඩ ය යි - මේ එසමයෙහි බමාසතන වේ. මොහු එසමයෙහි ද්විතියයෙක් වෙත්.

67. එසමයෙහි කවර ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති යත්:

මනෝවිඥානධාතු යැ, බමිධාතු යි.

68. කවරෙක් එසමයෙහි මනෝවිඥානධාතු වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මතසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් හවාඛග සිතෙක් මතසෙක් මනාසතනයෙක් මනිඤ්ඤයෙක් විඥානසෙක් විඥානසකඩයෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඥානධාතුයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි මනෝවිඥානධාතු වේ.

69. කවරෙක් එසමයෙහි බමිධාතු වෙයි යත්:

වෙදනාසකඩ යැ, සංඥාසකඩ යැ, සංසකාරසකඩ යි. මේ එසමයෙහි බමිධාතු වේ. මොහු එසමයෙහි ධාතුහු දෙදෙනා වෙත්.

70. එසමයෙහි කවර තුන් ආභාරයෝ වෙති යත්:

ස්පඨිභාර යැ, මනසංවේතනාභාර යැ, විඥානාභාර යි.

71. කවරෙක් එසමයෙහි ස්පඨිභාර වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ස්පඨිකෙක් ස්පඨිභාරයෙක් මොනවට ස්පඨි කරන අයුරෙක් ස්පඨි කළ බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ස්පඨිභාර වේ.

72. කවරෙක් එසමයෙහි මනසංවේතනාභාර වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වේතනායෙක් සංවේතනායෙක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි මනසංවේතනාභාර වේ.

73. කතමො තසමිං තමයෙ විඤ්ඤාණාභාරෙ භොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ණිරං මනෝ මනායතනා මනිත්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකතකො තප්පා මනෝවිඤ්ඤාණ ධාතු - අයං තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණාභාරෙ භොති.

ඉමෙ තසමිං සමයෙ තයො ආභාරා භොනති.

74. කතමානි තසමිං සමයෙ අවසිත්‍රියානි භොනති?

සද්ධිත්‍රියං, චිරිසිත්‍රියං, සතිත්‍රියං, සමාධිත්‍රියං, පඤ්ඤිත්‍රියං, මනිත්‍රියං, සොමනසසිත්‍රියං, ජීවිතිත්‍රියං.

75. කතමං තසමිං සමයෙ සද්ධිත්‍රියං භොති?

යා තසමිං සමයෙ සද්ධා සදදහනා ඔකප්පනා අභිසංසාදො සද්ධා සද්ධිත්‍රියං සද්ධාබලං - ඉදං තසමිං සමයෙ සද්ධිත්‍රියං භොති.

76. කතමං තසමිං සමයෙ චිරිසිත්‍රියං භොති?

යො තසමිං සමයෙ චේතසිකො චිරියාරම්භා නික්කමෝ පරික්කමෝ උය්‍යාමෝ වායාමෝ උස්සාතෝ උස්සාලති ථාමෝ ධිති අසිඵ්ලපරික්කමතා අතික්කිතනප්ඤ්ඤා අතික්කිතනධුරතා ධුරසමපග්ගාහො විජයං චිරිසිත්‍රියං චිරියබලං සමවාචායාමෝ - ඉදං තසමිං සමයෙ චිරිසිත්‍රියං භොති.

77. කතමං තසමිං සමයෙ සතිත්‍රියං භොති?

යා තසමිං සමයෙ සති අනුස්සති - පෙ - සමමාසති - ඉදං තසමිං සමයෙ සතිත්‍රියං භොති.

78. කතමං තසමිං සමයෙ සමාධිත්‍රියං භොති?

යා තසමිං සමයෙ විතතස්ස ධිති-පෙ-සමමා සමාධි - ඉදං තසමිං සමයෙ සමාධිත්‍රියං භොති.

79. කතමං තසමිං සමයෙ පඤ්ඤිත්‍රියං භොති?

යා තසමිං සමයෙ පඤ්ඤා පජාතනා විවෙසා පථිවසො ධම්මවිවසො සලලකකිණා උපලකකිණා පච්චුපලකකිණා පණ්ණිමං කොසලලං නෙපුඤ්ඤං වෙහම්‍යා විනානා උපපරිකතා හුරි මෙධා පරිනාසිකා විපස්සනා සමපජඤ්ඤා පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤිත්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්‍යං පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාමහාසෝ පඤ්ඤා - පජේතො පඤ්ඤාරතනං අමොතො ධම්මවිවසයා සමමාදිට්ඨි - ඉදං තසමිං සමයෙ පඤ්ඤිත්‍රියං භොති.

73. කවරෙක් එසමයෙහි විඤ්ඤාභාර වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විභවයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් භවාංග සිතෙක් මනසෙක් මහාසත්තයෙක් මනිත්‍රියයෙක් විඤ්ඤායෙක් විඤ්ඤා-සක්කයෙක් තදනුරූප මු මනෝවිඤ්ඤානිකයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විඤ්ඤාභාර වේ.

මොහු එසමයෙහි තුන් ආභාරයෝ වෙත්.

74. එසමයෙහි කවර ඉන්ද්‍රියයෝ අවදේන වෙති යත්:

ශ්‍රවණින්ද්‍රිය ය, විශෙෂීන්ද්‍රිය ය, සමාතින්ද්‍රිය ය, සමාධීන්ද්‍රිය ය, ප්‍රඥෙන්ද්‍රිය ය, මනින්ද්‍රිය ය, සොමනස්සීන්ද්‍රිය ය, ජීවිතෙන්ද්‍රිය ය.

75. කවරෙක් එසමයෙහි ශ්‍රවණින්ද්‍රිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ශ්‍රව්‍යයෙක් කැදැහිම් අසුරෙක් (ගුණයෙහි) බැසැ-ගැනීමක් ඉතා පැහැදීමක් ශ්‍රව්‍යයෙක් ශ්‍රවණින්ද්‍රියයෙක් ශ්‍රව්‍යාබලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ශ්‍රවණින්ද්‍රිය වේ.

76. කවරෙක් එසමයෙහි විශෙෂීන්ද්‍රිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික විශේෂීන්ද්‍රියයෙක් (කුසිත බැවින්) නික්මීමෙන් පරාක්‍රමයෙක් උද්‍යමයෙක් ව්‍යාපාරයෙක් උත්සාහයෙක් දස උත්සාහයෙක් දසපරාක්‍රමයෙක් ධෛර්‍යයෙක් සම්පරාක්‍රමයෙක් නො තැබූ ජන්ද්‍රය ඇති බවෙන් නො තැබූ විශේෂීන්ද්‍රිය ඇති බවෙන් විශේෂීන්ද්‍රිය දැනීම ඇති බවෙන් විශේෂීන්ද්‍රියයෙක් විශේෂීන්ද්‍රියයෙක් විශේෂීන්ද්‍රියයෙක් සම්පත්තියෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විශෙෂීන්ද්‍රිය වේ.

77. කවරෙක් එසමයෙහි සමාතින්ද්‍රිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සමාතියෙක් අනුසමාතියෙක්...සමාත්තියෙක් වේ ද මේ එසමයෙහි සමාතින්ද්‍රිය වේ.

78. කවරෙක් එසමයෙහි සමාධීන්ද්‍රිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි විභවයාගේ යම් ස්වභාවයක් ... සමාත්තියෙක් සමාතියෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාධීන්ද්‍රිය වේ.

79. කවරෙක් එසමයෙහි ප්‍රඥෙන්ද්‍රිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රඥයෙක් දැනීම අසුරෙක් විචයයෙක් ප්‍රචයයෙක් බම්මිචයයෙක් සංලක්ෂණයෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රකූපලක්ෂණයෙක් පාණ්ඩ්‍යයෙක් කොමලයෙක් කොමලයෙක් විචාරයෙක් විචාරයෙක් උපපටික්ෂණයෙක් පතල ප්‍රඥයෙක් ධාරණප්‍රඥයෙක් පරිණාමිකයෙක් විද්විතයෙක් සම්පත්තියෙක් පතොදයෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥෙන්ද්‍රියයෙක් ප්‍රඥානන්දයෙක් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙක් ප්‍රඥලොකයෙක් ප්‍රඥවහාසයෙක් ප්‍රඥ-ප්‍රද්‍රවයෙක් ප්‍රඥරත්නයෙක් අමොතයෙක් බම්මිචයයෙක් සම්පත්තියෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ප්‍රඥෙන්ද්‍රිය වේ.

80. කතමං තස්මිං සමයෙ මනිජ්‍යයං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ විතතං මනො මානසං හදයං ජණ්ඨරං මනො මනායතනං මනිජ්‍යයං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකයො තජ්ජාමනො විඤ්ඤාණධාතු - ඉදං තස්මිං සමයෙ මනිජ්‍යයං හොති

81. කතමං තස්මිං සමයෙ සොමනසසිඤ්ඤයං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකා සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතො සමච්ඡායාසං සාතං සුඛං චෙද්ධිතං චෙතො සමච්ඡායාසං සාතං සුඛං චෙද්ධතා - ඉදං තස්මිං සමයෙ සොමනසසිඤ්ඤයං හොති.

82. කතමං තස්මිං සමයෙ ජීවිතිඤ්ඤයං හොති?

යො තෙසං ආරුපිතං බමමානං ආයු ජිති යජනා යාජනා ඉරියතා වහනතා පාලනා ජීවිතං ජීවිතිඤ්ඤයං - ඉදං තස්මිං සමයෙ ජීවිතිඤ්ඤයං හොති.

ඉමානි තස්මිං සමයෙ අට්ඨිඤ්ඤානි හොතති.

83. කතමං තස්මිං සමයෙ ජඤ්ඤාබ්‍යාසං කාතං හොති?

විතකෙකා, විචාරො, පීති, සුඛං, විතතසෙස'කග්ගතා.

84. කතමො තස්මිං සමයෙ විතකෙකා හොති?

යො තස්මිං සමයෙ තකෙකා විතකෙකා සඛකප්පො අප්පතා ව්‍යාප්පතා චෙතසො අභිතිරෙපතා සමමා සඛකප්පො - අයං තස්මිං සමයෙ විතකෙකා හොති

85. කතමො තස්මිං සමයෙ විචාරෙ හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චාරෙ විචාරෙ අනුචිචාරෙ උපවිචාරෙ විතතස්ස අනුසංකිතතා¹ අනුපෙක්ඛිතතා - අයං තස්මිං සමයෙ විචාරො හොති.

86. කතමා තස්මිං සමයෙ පීති හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පීති පාමොජ්ජං ආමොදනා පමොදනා කාසො පතාසො විහති ස්දංශං අනුමනිතතා විතතස්ස - අයං තස්මිං සමයෙ පීති හොති.

87. කතමං තස්මිං සමයෙ සුඛං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසමච්ඡායාසං සාතං සුඛං චෙද්ධිතං චෙතොසමච්ඡායාසං සාතං සුඛං චෙද්ධතා - ඉදං තස්මිං සමයෙ සුඛං හොති

1. අනුසංකිතතා, සීවු.1, 3, මජ්ඣ.

80. කවරෙක් එසමයෙහි මනිනුය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විනයයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් හදය - සිතෙක් හවාහි සිතෙක් මනසෙක් මනායතනයෙක් මනිනුයයෙක් විඤ්ඤානෙක් විඤ්ඤානසංඝයෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤානධාතුයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි මනිනුය වේ.

81. කවරෙක් එසමයෙහි සොමනසිනුය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික වූ මිනිරි බවෙක් චෛතසික සුඛයෙක් විනාසංස්පර්ශයෙන් උපන් මධුර වූ සුඛ වූ චෛතසිකයෙක් විනාසංස්පර්ශයෙන් උපන් සාතසුඛචෛදනායෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සොමනසිනුය වේ.

82. කවරෙක් එසමයෙහි ජිවිතෙකුය වෙයි යත්:

ඒ අරුපිබ්බිතයන්ගේ යම් ආශ්‍රිතයෙක් සිටීමෙන් තැපීමෙන් පැවැත්මෙන් ඉරියමි පැවැත්මෙන් වනිතයෙක් පාලනයෙක් ජිවිතයෙක් ජිවිතෙකුයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ජිවිතෙකුය වේ.

මොහු එසමයෙහි අනෙකුයෙක් වෙත්.

83. කවරෙක් එසමයෙහි පඤ්චාබ්‍යාසික ධ්‍යාන වෙයි යත්:

විතකිං, විචාරය, ප්‍රිතිං, සුඛං, විතෙතකාග්‍රතා සි.

84. කවරෙක් එසමයෙහි විතකි වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් තකිතෙක් විතකිතෙක් සංකල්පයෙක් අභිනායෙක් බලවත් අභිනායෙක් (අරමුණෙහි) සිත පිහිටුවීමෙන් සංකල්පයෙන් වේ ද - මේ එසමයෙහි විතකි වේ.

85. කවරෙක් එසමයෙහි විචාර වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් (අරමුණෙහි හැසිරෙන) චාරයෙක් විචාරයෙක් අනුචිචාරයෙක් උපචිචාරයෙක් (අරමුණෙහි) සිත ගලපන බවෙක් අනුප්‍රේක්ෂණතායෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විචාර වේ.

86. කවරෙක් එසමයෙහි ප්‍රිති වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රිතියෙක් ප්‍රාමොද්‍යයෙක් ආමොද්‍යාකාරයෙක් ප්‍රමොද්‍යාකාරයෙක් හමියෙක් ප්‍රහමියෙක් ප්‍රිතිධනයෙක් බිඳවැනි බවෙක් විනාශයෙන් සතුටු බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ප්‍රිති වේ.

87. කවරෙක් එසමයෙහි සුඛ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික වූ මිනිරි බවෙක් චෛතසික සුඛයෙක් විනාසංස්පර්ශයෙන් උපන් සාතසුඛචෛදනියෙක් විනාසංස්පර්ශයෙන් උපන් සාතසුඛචෛදනායෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සුඛ වේ.

88. කතමා තසමිං සමයෙ විගනසංසකගතවා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විගනසංස සීති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසානාගේ අවිකේතපො අවිසාහට්ඨානසතා සමථො සමාධිඤ්ඤං සමාධිබලං සමමා-සමාධි - අයං තසමිං සමයෙ විගනසංසකගතවා හොති.

ඉදං තසමිං සමයෙ පඤ්චබ්බිකං කානං හොති.

89. කතමො තසමිං සමයෙ පඤ්චබ්බිකො මග්ගො හොති?

සමමාදිට්ඨි, සමමාසඛිකපෙසා, සමමාචාරාමො, සමමාසති, සමමාසමාධි.

90. කතමා තසමිං සමයෙ සමමාදිට්ඨි හොති?

යා තසමිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විමුක්ඛො පටිවික්ඛො බමමවිමුක්ඛො සලලකකිණා උපලකකිණා පච්චුපලකකිණා පණ්ණව්චං කොසලං තෙජ්ඣඤ්ඤං චේතව්‍යා වින්‍යා උපපරිකතා භූරි මේධා පරිනාසිකා විපස්සනා සමපජ්ඣඤ්ඤං පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤාදිඤ්ඤං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසන්ධිං පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤාදාලොකො පඤ්ඤාඛිංසාසො පඤ්ඤාපර්ණාතො පඤ්ඤාරතනං අමොකො බමමවිමුක්ඛො සමමාදිට්ඨි - අයං තසමිං සමයෙ සමමාදිට්ඨි හොති.

91. කතමො තසමිං සමයෙ සමමාසඛිකපෙසා හොති?

යො තසමිං සමයෙ තකෙකා විතකෙකා සඛිකපෙසා අප්පනා ව්‍යාප්පනා චේතසො අභිනිරෝපනා සමමාසඛිකපෙසා - අයං තසමිං සමයෙ සමමාසඛිකපෙසා හොති.

92. කතමො තසමිං සමයෙ සමමාචාරාමො හොති?

යො තසමිං සමයෙ චේතසිකො චිරිතාරමේවා නිකාමො පරකාමො උය්‍යාමො වායාමො උසංසාගො උසංසාලති ථාමො ඩිති අසිට්ඨපරකකාමො අනිකම්මතාඡ්ඤානා අනිකම්මතධුරතා ධුරසමපග්ගාගො විරියං විරිඤ්ඤං විරියබලං සමමාචාරාමො - අයං තසමිං සමයෙ සමමාචාරාමො හොති.

93. කතමා තසමිං සමයෙ සමමාසති හොති?

යා තසමිං සමයෙ සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණවා ධාරණවා අපිලාපනවා අපච්ඡේදස්සනවා¹ සති සතිඤ්ඤං සතිබලං සමමාසති - අයං තසමිං සමයෙ සමමාසති හොති.

94. කතමො තසමිං සමයෙ සමමාසමාධි හොති?

යා තසමිං සමයෙ විගනසංස සීති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසානාගේ අවිකේතපො අවිසාහට්ඨානසතා සමථො සමාධිඤ්ඤං සමාධි බලං සමමා-සමාධි - අයං තසමිං සමයෙ සමමාසමාධි හොති.

අයං තසමිං සමයෙ පඤ්චබ්බිකො මග්ගො හොති.

1. අසම්මුක්ඛානතා - මජ්ඣං.

88. කවරක් එසමයෙහි විනෝයකාග්‍රහා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විනෝයාගේ යම් (නිසල බැටින් අරමුණෙහි) සිටීමෙන් මොනවට සිටීමෙන් බැසූ ගෙන සිටීමෙන් නො විසිරීමෙන් අවික්ෂේපයෙන් නො විසුළු සිත ඇති බවෙන් සමථයෙක් සමාධිඥයෙක් සමාධිබලයෙක් සමයක්සමාධියෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විනෝයකාග්‍රහා වේ.

මේ එසමයෙහි පඤ්චාබ්ධික බ්‍යාන වේ.

89. කවරෙක් එසමයෙහි පඤ්චාබ්ධික මාභී වෙයි යත්:

සමයන්දුෂ්ටි ය, සමයක් සංකල්ප ය, සමයන්ව්‍යායාම ය, සමයක්සමාධි ය, සමයක්සමාධි යි.

90. කවරක් එසමයෙහි සමයන්දුෂ්ටි වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රඥවක් පජානනයෙන් විමසීමෙන් වෙසෙසින් විමසීමෙන් බම්බිවයයෙන් සැලකීමෙන් උපලක්ෂණයෙන් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙන් පාණ්ඩිතයෙන් කොයලයෙන් තෙතප්‍රණයෙන් විභාවනයෙන් විනාශයෙන් උපපජ්ඣායෙන් හුරි සංඛ්‍යාත ප්‍රඥයෙන් මෙධායෙන් පරිණායකයෙන් විදගීනායෙන් සමයන්දුෂ්ටයෙන් පනොදයෙන් ප්‍රඥයෙන් ප්‍රඥෙඤ්ඤයෙන් ප්‍රඥාලයෙන් ප්‍රඥාසංග්‍රහයෙන් ප්‍රඥප්‍රසාදයෙන් ප්‍රඥාභාලොකයෙන් ප්‍රඥ-අවහාසයෙන් ප්‍රඥප්‍රසංගයෙන් ප්‍රඥරත්නයෙන් අමොහයෙන් බම්බිවයයෙන් සමයන්දුෂ්ටියෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමයන්දුෂ්ටි වේ.

91. කවරෙක් එසමයෙහි සමයක්සංකල්ප වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් තතියෙන් විතතියෙන් සංකල්පයෙන් අභිණයෙන් බලවත් අභිණයෙන් විතතියෙන් අභිනිරෝපණයෙන් සමයක් සංකල්පයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමයක්සංකල්ප වේ.

92. කවරෙක් එසමයෙහි සමයන්ව්‍යායාම වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික ධූ විශාරම්භයෙන් කොසිදුයෙන් නික්මා යෑමෙන් පරික්‍රමයෙන් උද්භවයෙන් ව්‍යායාමයෙන් උත්සාහයෙන් දුශෝන්සාහයෙන් දුශපරික්‍රමයෙන් ධාපියෙන් සරිපරික්‍රමයෙන් පරික්‍රමනයෙන් නො පසු මඤ්ඤ ඇති බවෙන් විසාරී දුභි වෑ ගැනීමෙන් විසාරීයෙන් විශෝඤ්ඤයෙන් විසාරී බලයෙන් සමයන්ව්‍යායාමයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමයන්ව්‍යායාම වේ.

93. කවරක් එසමයෙහි සමයක්සමාධි වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සමාධියෙන් අනුසමාධියෙන් ප්‍රතිසමාධියෙන් සති සංඛ්‍යාත සිහි කරන අයුරෙක් දරන බවෙන් අරමුණෙහි පිවිසෙන බවෙන් නො මුලා වන බවෙන් සමාධියෙන් සමාධිඤ්ඤයෙන් සමාධිබලයෙන් සමයක්සමාධියෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමයක්සමාධි වේ.

94. කවරෙක් එසමයෙහි සමයක්සමාධි වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විනෝයාගේ සිටීමෙන් මොනවට සිටීමෙන් බැසූගෙන සිටීමෙන් නො විසිරීමෙන් අවික්ෂේපයෙන් නො විසුළු සිත ඇති බවෙන් ශමථයෙක් සමාධිඤ්ඤයෙක් සමාධිබලයෙක් සමයක්සමාධියෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමයක්සමාධි වේ.

මේ එසමයෙහි පඤ්චාබ්ධිකමාභී වේ.

95. කතමානි තස්මිං සමයෙ සත්තඛලානි හොනති?

සද්ධාබලං, විරියබලං,¹ සතිබලං, සමාධිබලං, ජ්‍යායාබලං, භිරිබලං ඔත්තප්පබලං.

96. කතමං තස්මිං සමයෙ සද්ධාබලං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සද්ධා සද්දහනා ඔත්තප්පනා අභිප්පසාදෙ, සද්ධා සද්ධිසුඤ්ඤා සද්ධාබලං - ඉදං තස්මිං සමයෙ සද්ධාබලං හොති.

97. කතමං තස්මිං සමයෙ විරියබලං¹ හොති?

යා තස්මිං සමයෙ වෙතඤ්ඤා විරියාරම්භා - පෙ - සමාධිසංයමා - ඉදං තස්මිං සමයෙ විරියබලං¹ හොති.

98. කතමං තස්මිං සමයෙ සතිබලං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සති දුක්ඛස්ස උපිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපහතා අභිමුක්ඛනතා සති සතිසුඤ්ඤා සතිබලං සමාසති - ඉදං තස්මිං සමයෙ සතිබලං හොති.

99. කතමං තස්මිං සමයෙ සමාධිබලං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ විතතස්ස ධීති - පෙ - සමාසමාධි - ඉදං තස්මිං සමයෙ සමාධිබලං හොති.

100. කතමං තස්මිං සමයෙ ජ්‍යායාබලං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ ජ්‍යායා උප්පාදනා - පෙ - අමොහො ධම්මවිමසො සමමාදිට්ඨි - ඉදං තස්මිං සමයෙ ජ්‍යායාබලං හොති.

101. කතමං තස්මිං සමයෙ භිරිබලං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ භිරියති භිරියිතබ්බත භිරියති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපන්නියා - ඉදං තස්මිං සමයෙ භිරිබලං හොති.

102. කතමං තස්මිං සමයෙ ඔත්තප්පබලං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ ඔත්තප්පති ඔත්තප්පිතබ්බත, ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපන්නියා - ඉදං තස්මිං සමයෙ ඔත්තප්පබලං හොති.

ඉමානි තස්මිං සමයෙ සත්තඛලානි හොනති.

103. කතමෙ තස්මිං සමයෙ තප්පා හෙතු හොනති?

අලොභො අද්වේශො අමොහො.

1 විරියබලං, මජ්ඣ.

95. එසමයෙහි කවර ස්වභවයෝ වෙති යත්:

ශ්‍රද්ධාබල ය, විශ්වීබල ය, සමාතිබල ය, සමාධීබල ය, ප්‍රඥාබල ය, භිරිබල ය, ඔත්තප්‍රබල ය.

96. කවරෙක් එසමයෙහි ශ්‍රද්ධාබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ශ්‍රද්ධායෙක් තැද්දිම් අසුරෙක් බැසැගැනීමෙන් අභිප්‍රසාදයෙන් ශ්‍රද්ධායෙක් ශ්‍රද්ධාඤ්ඤයෙක් ශ්‍රද්ධාබලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ශ්‍රද්ධාබල වේ.

97. කවරෙක් එසමයෙහි විශ්වීබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික විශ්වාරම්භයෙක් ... සමයන්තරායාමයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විශ්වීබල වේ.

98. කවරෙක් එසමයෙහි සමාතිබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සමාතියෙක් අනුසමාතියෙක් ප්‍රතිසමාතියෙක් සමාති සම්බන්ධ සිහිකරන බවෙන් ධරන බවෙන් බැසැගන්නා බවෙන් නො මුළු වන බවෙන් සමාතියෙක් සමාතිභූතයෙක් සමාතිබලයෙක් සමයක් සමාතියෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාතිබල වේ.

99. කවරෙක් එසමයෙහි සමාධිබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි විකතයාගේ යම් ස්වභාවයක් ... සමයක්සමාධියෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාධිබල වේ.

100. කවරෙක් එසමයෙහි ප්‍රඥාබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රජානනාකාරයෙක් ... අමොහයෙක් ධර්මවිවෘතයෙක් සමයන්ද්‍රවිභවයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ප්‍රඥාබල වේ.

101. කවරෙක් එසමයෙහි භිරිබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යමකින් ලජ්ජා විස යුතු කායදුශ්චරිතාදිය ප්‍රගුප්පා කෙරේ ද, ලාමක අකුලධර්මයන්ට පැමිණීම ප්‍රගුප්පා කෙරේ ද - මේ එසමයෙහි භිරිබලය වේ.

102. කවරෙක් එසමයෙහි ඔත්තප්‍රබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යමකින් තැවීමට කරුණු වූ කායදුශ්චරිතාදිය හෙතු කොටගෙන ත්‍රස්ත වේ ද - මේ එසමයෙහි ඔත්තප්‍රබල වේ.

මොහු එසමයෙහි සප්තබලයෝ වෙත්.

103. එසමයෙහි කවර හෙතු තිදෙන වෙති යත්:

අලොභ ය අද්‍යය ය අමොහය යි.

104. කතමො තස්මිං සමයෙ අලොභො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ අලොභො අලුබ්භනා අලුබ්භිතතනං අසාරාගො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතතනං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමූලං - අයං තස්මිං සමයෙ අලොභො හොති.

105. කතමො තස්මිං සමයෙ අද්දෙසො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ අද්දෙසො අදුස්සනා අදුස්සිතතනං අව්‍යාපාදො අව්‍යාපජ්ඣො¹ අද්දෙසො කුසලමූලං - අයං තස්මිං සමයෙ අද්දෙසො හොති.

106. කතමො තස්මිං සමයෙ අමොහො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජාතනා - ථෙ - අමොහො ධම්මවිවයො සම්මාද්ධිං - අයං තස්මිං සමයෙ අමොහො හොති.

ඉමෙ තස්මිං සමයෙ තයො හෙනු හොනති.

107. කතමො තස්මිං සමයෙ එකො එස්සො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ එස්සො චුක්ඛා සමචුක්ඛා සමචුක්ඛිතතනං - අයං තස්මිං සමයෙ එකො එස්සො හොති.

108. කතමො තස්මිං සමයෙ එකා වෙදනා හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ප්පයජ්ජං සාතං සුඛං වෙදසිතං චෙතොසම්ප්පයජ්ජං සාතා සුඛා වෙදනා - අයං තස්මිං සමයෙ එකා වෙදනා හොති.

109. කතමො තස්මිං සමයෙ එකා සඤ්ඤා හොති?

යො තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා සඤ්ඤානනා සඤ්ඤාතිතතනං - අයං තස්මිං සමයෙ එකා සඤ්ඤා හොති.

110. කතමො තස්මිං සමයෙ එකා චෙතනා හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චෙතනා සංකෘතනා චෙතසිතතනං - අයං තස්මිං සමයෙ එකා චෙතනා හොති.

111. කතමං තස්මිං සමයෙ එකං විතතං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩරං මනෝ මනාසතතං මනිඤ්ජයං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකතතො තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණං ධාතු - ඉදං තස්මිං සමයෙ එකං විතතං හොති.

112. කතමො තස්මිං සමයෙ එකො වෙදනාකතතො හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ප්පයජ්ජං සාතං සුඛං වෙදසිතං චෙතොසම්ප්පයජ්ජං සාතා සුඛා වෙදනා - අයං තස්මිං සමයෙ එකො වෙදනාකතතො හොති.

1. අබ්‍යාපජ්ජා - සීල 1, 3, මජ්ඣ.

104. කවරෙක් එසමයෙහි අලොහ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් අලොහයෙක් අලොහාකාරයෙන් අලුබ්බ බවෙන් නො ඇලීමෙන් නො ඇලෙන අයුරෙක් නො ඇලුණු බවෙන් අනභිධායකයක් අලොහඅභූතලමූලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි අලොහ වේ.

105. කවරෙක් එසමයෙහි අදොස වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් අදොමයෙක් අදොමාකාරයෙන් අදවිෂ්ට බවෙන් අව්‍යාපාදයෙක් නිදුක් බවෙන් අදොසභූතලමූලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි අදොස වේ.

106. කවරෙක් එසමයෙහි අමොහ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රඥාවක් පජානනාකාරයෙන් ... අමොහයෙක් බව විවශයෙක් සමත්දූෂවිෂයක් වේ ද - මේ එසමයෙහි අමොහ වේ.

මොහු එසමයෙහි තුන්හෙතුහු වෙන්

107. කවරෙක් එසමයෙහි එක් මැ ස්පශී වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ස්පශීයෙක් ස්පශීකාරයෙන් මොනවට ස්පශී කරන අයුරෙක් මොනවට ස්පශී කල බවෙන් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මැ ස්පශී වේ.

108. කවරෙක් එසමයෙහි එක් මැ වෙදනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික වූ මධුර බවෙන් චෛතසික වූ දුඛයෙක් විනතසංස්පශීයෙන් උපත් සාතසුඛ වෙදසිතයෙක් විනතසංස්පශීයෙන් උපත් සාතසුඛවෙදනායෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මැ වෙදනා වේ.

109. කවරෙක් එසමයෙහි එක් මැ සංඥාවෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සංඥයෙක් සංජානනාකාරයෙන් හැඳිනගත් බවෙන් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මැ සංඥ වේ.

110. කවරෙක් එසමයෙහි එක් මැ වේතනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වේතනාවක් සංවේතනායෙක් සිතන ලද බවෙන් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මැ වේතනා වේ.

111. කවරෙක් එසමයෙහි එක් මැ සිත වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මනසෙක් මාතසයෙක් සිතෙක් භවාඛහ සිතෙක් මතසෙක් මානායතනසෙක් මනිෂ්ටියෙක් විඤ්ඤානසෙක් විඤ්ඤාසකකායෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤානාධානසෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මැ සිත වේ.

112. කවරෙක් එසමයෙහි එක් මැ වෙදනාස්සකකාය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික වූ භිතරි බවෙන් චෛතසික සුඛයෙක් විතත-සංස්පශීර් වූ සාතසුඛවෙදසිතයෙක් විතතසංස්පශීර් වූ සාතසුඛවෙදනායෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මැ වෙදනාස්සකකාය වේ.

113. කතමො තස්මිං සමයෙ එකො සංඝස්ස කබ්බො හොති?

යං තස්මිං සමයෙ සංඝස්ස සංඝ්‍රාතනා සංඝ්‍රාතිතතං - අයං තස්මිං සමයෙ එකො සංඝස්ස කබ්බො හොති.

114. කතමො තස්මිං සමයෙ එකො සංඛාරකබ්බො හොති?

එසෙසා වෙනතා විතකෙකා විචාරො පීති විතතසෙස'කග්ගතා සද්ධිත්‍රියං විරිතිත්‍රියං සතිත්‍රියං සමාධිත්‍රියං පඤ්ඤාත්‍රියං ජීවිතිත්‍රියං සමම-දිට්ඨි සමමා සංඛික්ඛප්පො සමමාචාරාමො සමමාසති සමමාසමාධි සද්ධාබලං විරියබලං සතිබලං සමාධිබලං පඤ්ඤාබලං තිරිබලං ඔහනප්පබලං අලොභො අද්වේශො අමොහො අනභිජ්ඣා අව්‍යාපාදො සමමාදිට්ඨි තිරි ඔහනප්පං කායපසංදධි විතතපසංදධි කායලහුතා විතතලහුතා කායමුදුතා විතතමුදුතා කායකමම-ඤ්ඤාතා විතතකමමඤ්ඤාතා කායපාගුඤ්ඤාතා විතතපාගුඤ්ඤාතා කායඤ්ඤාතා විතතඤ්ඤාතා සතිසමපජ්ඣාදො සමථො විපස්සනා පග්ගාහො අවිකේමප්පා, යෙ වා පත තස්මිං 'සමයෙ අඤ්ඤාදි අත්ථි පටිච්චසමුප්පාදනා අරුපිනො ධම්මා, ධර්මප්පා වේදනාකබ්බං, ධර්මප්පා සංඝස්ස කබ්බං, ධර්මප්පා විඤ්ඤාණකබ්බං - අයං තස්මිං සමයෙ එකො සංඛාරකබ්බො හොති.

115. කතමො තස්මිං සමයෙ එකො විඤ්ඤාණකබ්බො හොති?

යං තස්මිං සමයෙ විතතං මනො මානසං හදයං පණ්ණරං මනො මනායතනං මතිත්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකබ්බො තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණ ධාතු - අයං තස්මිං සමයෙ එකො විඤ්ඤාණකබ්බො හොති.

116. මං තස්මිං සමයෙ එකං මනායතනං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ විතතං මනො මානසං හදයං පණ්ණරං මනො මනායතනං මතිත්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකබ්බො තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණ ධාතු - ඉදං තස්මිං සමයෙ එකං මනායතනං හොති.

117. කතමං තස්මිං සමයෙ එකං මතිත්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජාමනො විඤ්ඤාණධාතු - ඉදං තස්මිං සමයෙ එකං මතිත්‍රියං හොති.

118. කතමො තස්මිං සමයෙ එකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති?

යං තස්මිං සමයෙ විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණ ධාතු - අයං තස්මිං සමයෙ එකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති.

119. කතමං තස්මිං සමයෙ එකං ධම්මායතනං හොති?

වේදනාකබ්බො සංඝස්ස කබ්බො සංඛාරකබ්බො - ඉදං තස්මිං සමයෙ එකං ධම්මායතනං හොති.

113. කචරෙක් එසමයෙහි එක් මැ සංඥසකක වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් සංඥාවක් සංජානනාකාරයෙන් සන්ඤානිත බවෙන් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මැ සංඥස්කක වේ.

114. කචරෙක් එසමයෙහි එක් මැ සංසකාරසකක වෙයි යන්:

භ්ජය, වෙතනා ය, විතකී ය, විචාර ය, ප්‍රීති ය. විතෙත-කාග්‍රහා ය, ග්‍රහේන්ද්‍රිය ය, විශේෂීන්ද්‍රිය ය, සමානීන්ද්‍රිය ය, සමාධීන්ද්‍රිය ය, ප්‍රඥේන්ද්‍රිය ය, ජිවිතේන්ද්‍රිය ය, සමසක්දෂවිය ය, සමසක්සංකල්ප ය, සමසග්ව්‍යායාම ය, සමසක්සමානිය ය, සමසක්සමාධි ය, ග්‍රහාබල ය, විශේෂබල ය, සමානීබල ය, සමාධිබල ය, ප්‍රඥබල ය, භිරිබල ය, ඔත්තප්පබල ය, අලොභ ය, අද්වේෂ ය, අමොහ ය, අනනිධ්‍යා ය, අව්‍යාපාද ය, සමසක්දෂවි ය, භිරි ය, ඔත්තප්ප ය, කායප්‍රභවය, විතතප්‍රභවය, කායලක්ෂ්‍ය ය, විතතලක්ෂ්‍ය ය, කායමාදුන්ද්‍රිය, විතතමාදුන්ද්‍රිය, කායකම්ණ්ණතා ය, විතතකම්ණ්ණතා ය, කායප්‍රාගුණ්ණ ය, විතතප්‍රාගුණ්ණ ය, කාය සෘජුනි ය විතත සෘජුනි ය, සමානි ය, සමසග්ඥන ය, ශමපය, විදගීතා ය, ප්‍රග්‍රාහ ය, අවිකේෂප ය, තවද එසමයෙහි වෙදනාස්කකකය තබා සංඥසකකකය තබා විඥනසකකකය තබා අත්‍ය වූ ද යම් ප්‍රතික්‍ෂ්‍ය සමුත්පන්න වූ අරුපිධම් කෛතනක් ඇද්ද - මේ එසමයෙහි එක් මැ සංසකාරසකක වේ

115. කචරෙක් එසමයෙහි එක් මැ විඥනසකක වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මනසෙක් මාතසයෙක් සිතෙක් භවාඛග සිතෙක් මනසෙක් මනායතනයෙක් මනිනිද්‍රියයෙක් විඥනයෙක් විඥනසකක-යෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඥානධාතුයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මැ විඥනසකක වේ.

116. කචරෙක් එසමයෙහි එක් මැ මනායතන වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මනසෙක් මාතසයෙක් සිතෙක් භවාඛග සිතෙක් මනසෙක් මනායතනයෙක් මනිනිද්‍රියයෙක් විඥනයෙක් විඥනසකක-යෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඥානධාතුයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මැ මනායතන වේ.

117. කචරෙක් එසමයෙහි එක් මැ මනිනිද්‍රිය වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් සිතෙක් මනසෙක් මාතසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඥානධාතුයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මැ මනිනිද්‍රිය වේ.

118. කචරෙක් එසමයෙහි එක් මැ මනෝවිඥානධාතු වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මනසෙක් මාතසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඥානධාතුයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මැ මනෝවිඥානධාතු වේ.

119. කචරෙක් එසමයෙහි එක් මැ බමායතන වෙයි යන්:

වෙදනාසකක ය, සංඥසකක ය, සංසකාරසකක ය, මේ එසමයෙහි එක් මැ බමායතන වේ.

120. කතමා තසමිං සමයෙ එකා බමමධාතු හොති?

වෙදනාකකිකො සංඝස්සකකිකො සංඛාරකකිකො - අයං තසමිං සමයෙ එකා බමමධාතු හොති.

සෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අභි පටිච්චසමුප්පානා අරුපිතො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා.

කොට්ඨාසපාරං.

121. තසමිං බො පන සමයෙ බමමා හොනති, බන්ධා හොනති ආයතනාති හොනති, ධාතුසො හොනති, ආභාර හොනති, ඉන්ද්‍රියාති හොනති, ක්කාභං හොති, මග්ගො හොති, ඤාති හොනති, හෙතු හොනති, එසසා හොති, වෙදනා හොති, සංඝස්ස හොති, වේතනා හොති, විතතං භොති, වෙදනාකකිකො හොති, සංඝස්සකකිකො හොති, සංඛාරකකිකො හොති, විඤ්ඤාණකකිකො හොති, මනාසතතං හොති, මනිජ්ජිං හොති, මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති, බමමාසතතං හොති, බමමධාතු හොති, සෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අභි පටිච්චසමුප්පානා අරුපිතො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා.

122. කතමෙ තසමිං සමයෙ බමමා හොනති?

වෙදනාකකිකො, සංඝස්සකකිකො, සංඛාරකකිකො, විඤ්ඤාණකකිකො - ඉමෙ තසමිං සමයෙ බමමා හොනති.

123. කතමෙ තසමිං සමයෙ බන්ධා හොනති?

වෙදනාකකිකො, සංඝස්සකකිකො, සංඛාරකකිකො, විඤ්ඤාණකකිකො - ඉමෙ තසමිං සමයෙ බන්ධා හොනති.

124. කතමාති තසමිං සමයෙ ආයතනාති හොනති?

මනාසතතං, බමමාසතතං - ඉමාති තසමිං සමයෙ ආයතනාති හොනති.

125. කතමා තසමිං සමයෙ ධාතුසො හොනති?

මනො විඤ්ඤාණධාතු, බමමධාතු - ඉමා තසමිං සමයෙ ධාතුසො හොනති.

126. කතමෙ තසමිං සමයෙ ආභාර හොනති?

එසසාභාරො, මනොසංඝොපතනාභාරො, විඤ්ඤාණාභාරො - ඉමෙ තසමිං සමයෙ ආභාර හොනති.

127. කතමාති තසමිං සමයෙ ඉන්ද්‍රියාති හොනති?

සද්ධින්ද්‍රියං, විරිතින්ද්‍රියං, සතින්ද්‍රියං, සමාධින්ද්‍රියං, පඤ්ඤිත්තන්ද්‍රියං, මනිත්තන්ද්‍රියං, සොමනසිත්තන්ද්‍රියං, ජිවිතින්ද්‍රියං - ඉමාති තසමිං සමයෙ ඉන්ද්‍රියාති හොනති.

120. කවරක් එසමයෙහි එක් මැ බමිබාතු වෙයි යත්:

වෙදනාසකකා ය, සංඥාසකකා ය, සංසාරසකකා යි - මේ එසමයෙහි එක් මැ බමිබාතු වේ.

කවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසම්පන්න අරුපිබ්බිතෝ වෙත් ද - මේ බමිතෝ කුශලයෝ යි.

කොට්ඨාසවාරය යි.

121. කවද එසමයෙහි බමිතෝ වෙති, සකකායෝ වෙති, ආයතනයෝ වෙති, බාතුහු වෙති, ආහාරයෝ වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ වෙති, ධ්‍යානය වෙයි, මානීය වෙයි, බලයෝ වෙති, කෙතුහු වෙති, ස්පර්ශ වෙයි, වෙදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වෙතනාව වෙයි, විභ්‍යාස වෙයි, වෙදනාසකකාය වෙයි, සංඥාසකකාය වෙයි, සංසාරසකකාය වෙයි, විඤ්ඤාසකකාය වෙයි, මනාසතනය වෙයි, මනිත්‍රිය වෙයි, මනෝවිඤ්ඤාබාතු වෙයි, බමිසතනය වෙයි, බමිබාතු වෙයි. කවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසම්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බිතෙතෙත් වෙත් නම් - මේ බමිතෝ කුශලයෝ යි.

122. කවරහු එසමයෙහි බමිතෝ වෙති යත්:

වෙදනාසකකා ය, සංඥාසකකා ය, සංසාරසකකා ය, විඤ්ඤාසකකා යි එසමයෙහි මේ බමිතෝ වෙත්.

123. කවරහු එසමයෙහි සකකායෝ වෙති යත්:

වෙදනාසකකා ය, සංඥාසකකා ය, සංසාරසකකා ය, විඤ්ඤාසකකා යි. එසමයෙහි මේ සකකායෝ වෙත්.

124. කවරහු එසමයෙහි ආයතනයෝ වෙති යත්:

මනාසතන ය, බමිසතන යි. එසමයෙහි මේ ආයතනයෝ වෙත්.

125. කවරහු එසමයෙහි බාතුහු වෙති යත්:

මනෝවිඤ්ඤාබාතු ය, බමිබාතු යි. එසමයෙහි මේ බාතුහු වෙත්.

126. කවරහු එ සමයෙහි ආහාරයෝ වෙති යත්:

සප්ඨාහාර ය, මනසාංවේතනාහාර ය, විඤ්ඤාහාර යි. එසමයෙහි මේ ආහාරයෝ වෙත්.

127. කවරහු එසමයෙහි ඉන්ද්‍රියයෝ වෙති යත්:

ශ්‍රවණේන්ද්‍රිය ය, විභේදේන්ද්‍රිය ය, සමාභිඤ්ඤා ය, සමාභිඤ්ඤා ය, ප්‍රඥේන්ද්‍රිය ය, මනිත්‍රිය ය, සොමනසසිත්‍රිය ය, ජිව්හේන්ද්‍රිය යි. එසමයෙහි මේ ඉන්ද්‍රියයෝ වෙත්.

128. කතමං තසමිං සමයෙ කුතං හොති?

විනකෙකා විචාරෙ පිති සුඛං විහතස්සකග්ගනා - ඉදං තසමිං සමයෙ කුතං හොති.

129. කතමො තසමිං සමයෙ මග්ගො හොති?

සමාදිට්ඨි සමාසඛකප්පො සමවායාමො සමාසති සමාසමාධි - අයං තසමිං සමයෙ මග්ගො හොති.

130. කතමාති තසමිං සමයෙ බලාති හොති?

සද්ධාබලං චිරිසබලං සත්තබලං සමාධිබලං පඤ්ඤාබලං භිරිබලං ඔත්තප්ප බලං - ඉමාති තසමිං සමයෙ බලාති හොති.

131. කතමෙ තසමිං සමයෙ හෙතු හොති?

අලොභො අද්දසො අමොහො - ඉමෙ තසමිං සමයෙ හෙතු හොති.

132. කතමො තසමිං සමයෙ ඵසස්සා හොති?

යො තසමිං සමයෙ ඵසස්සා - පෙ - අයං තසමිං සමයෙ ඵසස්සා හොති.

133. කතමා තසමිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තසමිං සමයෙ තජ්ජාමනොපිඤ්ඤාණධාතුසමථස්සජා වෙතසිකං සාතං - පෙ - අයං තසමිං සමයෙ වෙදනා හොති.

134. කතමා තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

තා තසමිං සමයෙ තජ්ජාමනොපිඤ්ඤාණධාතුසමථස්සජා සඤ්ඤා - පෙ - අයං තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

135. කතමා තසමිං සමයෙ වෙතනා හොති?

යා තසමිං සමයෙ තජ්ජාමනොපිඤ්ඤාණධාතුසමථස්සජා වෙතනා - පෙ - අයං තසමිං සමයෙ වෙතනා හොති.

136. කතමං තසමිං සමයෙ විතතං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං - පෙ - ඉදං තසමිං සමයෙ විතතං හොති.

137. කතමො තසමිං සමයෙ වෙදනාකකිකො හොති?

යං තසමිං සමයෙ වෙතසිකං සාතං - පෙ - අයං තසමිං සමයෙ වෙදනාකකිකො හොති.

138. කතමො තසමිං සමයෙ සඤ්ඤාකකිකො හොති?

යා තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා - පෙ - අයං තසමිං සමයෙ සඤ්ඤාකකිකො හොති.

139. කතමො තසමිං සමයෙ සබ්බාරකකිකො හොති?

ඵසස්සා වෙතනා - පෙ - පග්ගාහො අවිනිකප්පො, යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අපථ පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා, ධර්මකා වෙදනාකකිකං, ධර්මකා සඤ්ඤාකකිකං, ධර්මකා පිඤ්ඤාණකකිකං - අයං තසමිං සමයෙ සබ්බාරකකිකො හොති.

140. කතමො තසමිං සමයෙ පිඤ්ඤාණකකිකො හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං - පෙ - අයං තසමිං සමයෙ පිඤ්ඤාණකකිකො හොති.

128. කවරෙක් එසමයෙහි බ්‍යාන වෙයි යත්:

චිකර්ත ය, චිචාර ය, ප්‍රීති ය, සුඛ ය, විනේශකාග්‍රතා යි. එසමයෙහි මේ බ්‍යානය වේ.

129. කවරෙක් එසමයෙහි මාගී වෙයි යත්:

සමයන්ද්‍රවි ය, සමයක්සංකල්ප ය, සමයන්ව්‍යායාම ය, සමයක් සමාති ය, සමයක් සමාති යි. එසමයෙහි මේ මාගීය වේ.

130. කවරහු එසමයෙහි බලයෝ වෙති යත්:

භුක්ඛාබල ය, විද්‍යාබල ය, සම්මානබල ය, සමාතිබල ය, ප්‍රඥාබල ය, භිජ්‍යාබල ය, භික්‍ෂානුබල යි. එසමයෙහි මේ බලයෝ වෙත්.

131. කවරහු එසමයෙහි හෙතුහු වෙති යත්:

අලොභ ය, අදෝෂ ය, අමොහ යි. එසමයෙහි මේ හෙතුහු වෙත්.

132. කවරෙක් එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සංස්පර්ශයක් ... එසමයෙහි මේ ස්පර්ශය වේ.

133. කවරෙක් එසමයෙහි වෙදනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප මනෝවිඤ්ඤාණධාතු සංස්පර්ශයෙන් උපන් යම් වේදනික සාධකයක් ... එසමයෙහි මේ වෙදනාව වේ.

134. කවරෙක් එසමයෙහි සංඥා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප මනෝවිඤ්ඤාණධාතු සංස්පර්ශයෙන් උපන් යම් සංඥයක් ... එසමයෙහි මේ සංඥාව වේ.

135. කවරෙක් එසමයෙහි චේතනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප මනෝවිඤ්ඤාණධාතු සංස්පර්ශයෙන් උපන් යම් චේතනායෙක් ... එසමයෙහි මේ චේතනා වේ.

136. කවරෙක් එසමයෙහි විතත වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් ... එසමයෙහි මේ විතතය වේ.

137. කවරෙක් එසමයෙහි වෙදනාසකකාම වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වේදනිකසාධකයක් ... එසමයෙහි මේ වෙදනාසකකාම වේ.

138. කවරෙක් එසමයෙහි සංඥාසකකාම වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සංඥයෙක් ... එසමයෙහි මේ සංඥාසකකාම වේ.

139. කවරෙක් එසමයෙහි සංස්කාරසකකාම වෙයි යත්:

ස්පර්ශ ය, චේතනා ය ... ප්‍රග්‍රහ ය, අවික්ෂේප ය, තවද එසමයෙහි වෙදනාසකකාම තඛා සංඥාසකකාම තඛා විඤ්ඤාණධාතු තඛා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්ෂව්‍යවහර වූ අරුපිබ්බි කෛතන්‍ය ඇද්ද මේ එසමයෙහි සංස්කාරසකකාම වේ.

140. කවරෙක් එසමයෙහි විඤ්ඤාණධාතු වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් ... එසමයෙහි මේ විඤ්ඤාණධාතු වේ.

141. කතමං තස්මිං සමයෙ මනායතනං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ විතනං - පෙ - ඉදං තස්මිං සමයෙ මනායතනං හොති.

142. කතමං තස්මිං සමයෙ මනිජ්‍යයං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ විතනං - පෙ - ඉදං තස්මිං සමයෙ මනිජ්‍යයං හොති.

143. කතමා තස්මිං සමයෙ මනෝවිඤ්ඤාණධාතු හොති?

යං තස්මිං සමයෙ විතනං - පෙ - අයං තස්මිං සමයෙ මනෝවිඤ්ඤාණධාතු හොති.

144. කතමං තස්මිං සමයෙ බමමායතනං හොති?

වෙදනාකඛ්ඛො සඤ්ඤාකඛ්ඛො සංඛාරකඛ්ඛො - ඉදං තස්මිං සමයෙ බමමායතනං හොති

145. කතමා තස්මිං සමයෙ බමමධාතු හොති?

වෙදනාකඛ්ඛො සඤ්ඤාකඛ්ඛො සංඛාරකඛ්ඛො - අයං තස්මිං සමයෙ බමමධාතු හොති.

යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤා'පි අපථ පටිච්චසමුප්පානනා අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා.

සුඤ්ඤාතමාරො.

පඨමං විතනං.

146. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං විතනා උප්පානනං හොති සොමනස්ස සහගතං ඤාණවිපසංගතනං සංඛාරොත්ත රූපාරම්මණං වා - පෙ - බමමාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ එසොසා හොති - පෙ - අපිනෙබ්ථො හොති - පෙ - ඉමෙ බමමා කුසලා.

දුතියං විතනං.

147. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං විතනා උප්පානනං හොති, සොමනස්ස සහගතං ඤාණවිපසංගතනං රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගඤ්ඤාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා බමමාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ එසොසා හොති, වෙදනා හොති, ආඤ්ඤා හොති, වේතනා හොති, විතනං හොති, විතකෙකා හොති, විවායො හොති, පිති හොති, සුඛං හොති, විතතස්සො, කහතනා හොති, සද්ධිජ්‍යයං හොති, විරිදිජ්‍යයං හොති, සතිජ්‍යයං හොති, සමාධිජ්‍යයං හොති, මනිජ්‍යයං හොති, සොමනස්සිජ්‍යයං හොති, ජීවිතිජ්‍යයං හොති, සමමාසංඛිකපොසා හොති, සමමාවායාපමා හොති, සමමාසති හොති, සමමාසමාධි හොති, සද්ධාබලං හොති, විරිද්ධලං හොති, සභිබලං හොති, සමාධිබලං හොති, හිරිබලං හොති, ඕතනාපබලං හොති, අලොභො හොති, අදෝසො හොති, අකභිජ්ඣා හොති, අව්‍යාපාදො හොති, හිරි හොති, ඕතනාපං හොති, කායපස්සද්ධි හොති, චිත්තපස්සද්ධි හොති, කාය ලහුතා හොති, චිත්ත ලහුතා හොති, කායමුද්දතා හොති, චිත්තමුද්දතා හොති, කායකම්මඤ්ඤාතා හොති, විතතකම්මඤ්ඤාතා හොති, කායපාලඤ්ඤාතා හොති, චිත්තපාලඤ්ඤාතා හොති, කායඤ්ජිකතා හොති, චිත්තඤ්ජිකතා හොති, සති හොති, සමිපො හොති, පඤ්ඤා හොති, අපිනෙබ්ථො හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤා'පි අපථ පටිච්චසමුප්පානනා අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා.

141. කවරෙක් එසමයෙහි මනාසතන වෙයි සත්:

එසමයෙහි යම් සිතනක් ... එසමයෙහි මේ මනාසතන වේ.

142. කවුරෙක් එසමයෙහි මනිනිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සිතෙක් ... එසමයෙහි මේ මතින්දිය වේ.

143. කවරක් එසමයෙහි මනෝවිද්‍යානාධාරණ වෙසී යන්:

එසමයෙහි යම් සිහෙක් ... එසමයෙහි මේ මනෝවිඥානධාතු වේ.

144. කවරෙක් එසමයෙහි ධර්මයකින් වෙසී යන්: වෙදනාසකිනි ය, සඤ්ජනකිනි, සංසකාරසකිනි යි - එසමයෙහි මේ ධර්මයකින් වේ.

145. කවරක් එසමයෙහි බිම්බාභූ වෙයි යන්: වෙදිනාසකකි ය, සංඥසකකි ය, සංඝකාරසකකි යි. එසමයෙහි මේ බිම්බාභූ වේ.

තවද එමගෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාස්‍රවණයන් වූ යම් අරුපිබව කෙරෙහි ඇද්ද - මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

ගුණවත්ව, රස සි.

ପ୍ରତିଷ୍ଠିତାୟ ନମଃ ।

146. කවර දහමිහු කුසල්හ සත්:

යම් කලෙකින් රුපලබ්ධි වේවයි, ... ධර්මලබ්ධි වේවයි, යම් යම් අරමුණෙකැ හෝ එල්ලා සොම්නස්සහයියා වූ ඥානසම්ප්‍රග්‍යානන වූ කාමාවචර කුශලවිතතය සංස්කාර සහිත වැ උපදෙණේ වේ ද. එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙයි ... අවිකෂේපය වේ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

දිව්‍ය විභාස සි.

147 කවර දහමිත්‍ර කුසල්හ යන්:

යම් සමයෙක්හි රුපාලබ්‍ය වේවයි, ශබ්දාලබ්‍ය වේවයි, ගන්ධාලබ්‍ය වේවයි, රසාලබ්‍ය වේවයි, සප්තව්‍යාලබ්‍ය වේවයි. ධර්මාලබ්‍ය වේවයි, යම් යම් අරමුණෙකැ හෝ එල්බෑ සොනිනය් සහගියා වූ ඥානපිපුසුකතා වූ කාමාවචර කුශලවිතත්‍ය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි ස්පශීය වෙයි, වෙදනාව වෙයි, සංඤාව වෙයි, වෙනතාව වෙයි, විතත්‍ය වෙයි, විතර්කය වෙයි, පිචාරය වෙයි, ප්‍රීතිය වෙයි, සුඛය වෙයි, විතත්‍යාගේ එකාග්‍රතාව වෙයි, ශ්‍රද්ධෝජ්‍යය වෙයි, ඵ්‍යෙදීජ්‍යය වෙයි, සමාතිජ්‍යය වෙයි, සමාධිජ්‍යය වෙයි, මතිජ්‍යය වෙයි, සොමනස්සිජ්‍යය වෙයි, ජීවිකෝජ්‍යය වෙයි, සමයක්සංකල්පය වෙයි, සමගන්ව්‍යායාමය වෙයි, සමයක්සමාධිය වෙයි, සමයක්සමාධිය වෙයි, ශ්‍රද්ධාබලය වෙයි, විශ්දීබලය වෙයි, සමාතිබලය වෙයි, සමාධිබලය වෙයි, හිරිබලය වෙයි, ඔත්තප්පබලය වෙයි, අලෝභය වෙයි, අදෝෂය වෙයි, අනභිධ්‍යාව වෙයි, අව්‍යාපාදය වෙයි, හිරිය වෙයි, ඔත්තප්පය වෙයි, කායප්‍රභුබලිය වෙයි, විත්තප්‍රභුබලිය වෙයි, කායලක්ෂණිය වෙයි, විත්තලක්ෂණිය වෙයි, කායමාද්‍රව්යය වෙයි, විත්තමාද්‍රව්යය වෙයි, කායකම්මණ්ණිය වෙයි, විත්තකම්මණ්ණිය වෙයි, කායප්‍රාගුණ්ණය වෙයි, විත්තප්‍රාගුණ්ණය වෙයි, කාය සාප්ප්ණිය වෙයි, විත්ත සාප්ප්ණිය වෙයි. සමාතිය වෙයි, ශමඑය වෙයි, ප්‍රග්‍රාහය වෙයි, අවික්ෂෙපය වේ. එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඨමී කෙනෙක් හෝ වෙන් ද - මේ ධර්මෝ කුශලයෝ යි.

තස්මිං බො ජන සමයෙ ව්‍යාකාරො බ්‍රහ්මා භොනති, ආයතනානි භොනති, දේව ධාතුසො භොනති, නයො ආභාරො භොනති, සතතින්ද්‍රියානි භොනති, පඤ්චබ්‍රහ්මිකා ක්‍රියානං භොති, වතුරභිනිකා මහෙසා භොති, ඡ බලානි භොනති, දේව හෙතු භොනති, ඵකො ඵසෙසා භොති -පෙ- ඵකං බමමායතනං භොති, ඵකා බමමධාතු භොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා.

148. කතමො තස්මිං සමයෙ සබ්බාරකබ්‍රහ්මා භොති?

ඵසෙසා වෙතනා විතකෙකා විචාරෙ පිති විතනෙසෙසා'කග්ගනා සද්ධින්ද්‍රියං විරිඬින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං සමමාසඛකපොයා සමමා වායාමො සමමාසති සමමාසමාධි සද්ධාබලං විරියබලං සතිබලං සමාධිබලං භිරිබලං ඔත්තප්පබලං අලොභො අදොසො අතභිජ්ඣා අව්‍යාපාදො භිරි ඔත්තප්පං කායපසංදධි විතනපසංදධි කායලඝුතා විතනලඝුතා කායමුද්දනා විතනමුද්දනා කායකමමඤ්ඤානා විතනකමමඤ්ඤානා කායපාගුඤ්ඤානා විතන පාගුඤ්ඤානා කායුජ්ජිකතා විතනුජ්ජිකතා සති සමප්ථො පග්ගාහො අවි- කෙබ්‍රහ්මා, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා ධර්මපත්තො වෙදනාකබ්‍රහ්මා ධර්මපත්තො සඤ්ඤාකබ්‍රහ්මා ධර්මපත්තො විඤ්ඤාණකබ්‍රහ්මා - අයං තස්මිං සමයෙ සබ්බාරකබ්‍රහ්මා භොති. -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

තතිසං විතනං.

149. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං විතනං උප්පන්නං භොති සොමතස්ස සහගතං ඤ්ඤාණවිප්පය්‍යතනං සසබ්බාරෙත, රුපාරම්මණං වා -පෙ- බමමා රම්මණං වා යා යං වා පතාරබ්‍රහ්මා - තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙබ්‍රහ්මා -භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

වතුත්ථං විතනං.

150. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං විතනං උප්පන්නං භොති උපෙක්ඛා සහගතං ඤ්ඤාණවිප්පය්‍යතනං රුපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගඤ්ඤාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා පොඨබ්බාරම්මණං වා බමමාරම්මණං වා යං යං වා පතාරබ්‍රහ්මා - තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා භොති, වෙදනා භොති, සඤ්ඤා භොති, වෙතනා භොති, විතනං භොති, විතකෙකා භොති, විචාරෙ භොති, උපෙක්ඛා භොති, විතනෙසෙසා'කග්ගනා භොති, සද්ධින්ද්‍රියං භොති, විරිඬින්ද්‍රියං භොති, සතින්ද්‍රියං භොති, සමාධින්ද්‍රියං භොති, පඤ්ඤාන්ද්‍රියං භොති, මනින්ද්‍රියං භොති, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං භොති, ජීවිතින්ද්‍රියං භොති, සමමාදිට්ඨි භොති,

නවද එසමයෙහි ස්කන්ධයෝ සභර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආහාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ සත්දෙනෙක් වෙති, පඤ්චාබ්‍යුත්ත ධ්‍යානය වෙයි, චතුරබ්‍යුත්තමානීය වෙයි, බලයෝ සදෙනෙක් වෙති, ගෙනුහු දෙදෙනෙක් වෙති, එක් ස්පර්ශයෙක් වෙයි, එක් ධර්මායතනයෙක් වෙයි, එක් ධර්මධාතුයෙක් වේ. එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසම්ප්‍රාපනන වූ යම් අරුපිධම් කෙනෙක් හෝ වෙත් නම් - මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

148. කවරෙක් එසමයෙහි සංස්කාරස්කත වෙයි යන:

සපථී ය, වෙනනා ය, විහරික ය, විවාර ය, ප්‍රති ය, විතොන
කාගුතා ය, ශ්‍රද්ධෝත්‍යිය ය, විශේෂීන්‍යිය ය, සමාතින්‍යිය ය, සමාතින්‍යිය ය,
ජීවිතෝත්‍යිය ය, සම්‍යක්‍යංකල්ප ය, සම්‍යග්‍යෝග්‍යාම ය, සම්‍යක්‍යමාති ය,
සම්‍යක්‍යමාති ය, ශ්‍රද්ධාවල ය, විශේෂීවල ය, සමාතිවල ය, සමාතිවල ය,
තිරිවල ය, ඔත්තප්‍යවල ය, අලෝභ ය, අදෝෂ ය, අභිතිග්‍යා ය,
අවාපාද ය, හිරි ය, ඔත්තප්‍ය ය, කායප්‍රශබ්ධි ය, චිත්තප්‍රශබ්ධි ය,
කායලස්සුති ය, චිත්තලස්සුති ය, කායමාදුති ය, චිත්තමාදුති ය, කාය-
කම්‍ණ්‍යතා ය, චිත්තකම්‍ණ්‍යතා ය, කායප්‍රාගුණ්‍ය ය, චිත්තප්‍රාගුණ්‍ය ය,
කායසාප්‍රති ය, චිත්තසාප්‍රති ය, සමාති ය, ශම්ඵ ය, ප්‍රග්‍රාහ ය,
අවිකේෂ ය, තවද එළමයෙහි වෙදනාස්කකිය තවා සංඥාස්කකිය තවා
විඤානස්කකිය තවා අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යස්මුත්‍යනන වූ යම් අරුපීඩම්
කෙනෙක් වෙන් ද - මේ එළමයෙහි සංස්කාරස්කකිය වේ... මේ බීමියෝ
කුලයෝ යි.

ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವೆಳೆತನು ನೆ.

149. කවර දහම්හු කුසල්හි යන්:

යම් සමයෙකි රුපාලබ්ධි වේවයි, ... බමොලබ්ධි වේවයි, යම් යම් අරමුණෙකැ හෝ එල්ලා සොම්නස්සහයියා වූ ඥානපිත්‍රයකන වූ සංස්කාර සහිත වැ කාමාවචර කුශලවින්නය උපදුනේ වේද, එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙයි... අවික්ෂෙපය වෙයි... මේ බමෝත් කුශලයෝ යි.

විභූ ජිවිතයයි. සි.

150. කවර බමුණෝ කුලප්‍රභ සත්:

යම් කලෙක්හි රූපාලබ්ධි නිවේසි, ශබ්දාලබ්ධි නිවේසි, ගන්ධාලබ්ධි නිවේසි, රසාලබ්ධි නිවේසි, සප්තවිධාලබ්ධි නිවේසි, ඛණිලබ්ධි නිවේසි, යම් යම් අරමුණකැ හෝ එල්ලැ උපෙක්ෂාසහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ කාමාවචර කුශලවිතතය උපදනන් වේ ද, එසමයෙහි ස්වර්ග වෙසි, වෙදනාව වෙසි, සංඥාව වෙසි, වේදනාව වෙසි, විතතය වෙසි, විතර්කය වෙසි, විචාරය වෙසි, උපෙක්ෂාව වෙසි, විතේනකාග්‍රතාව වෙසි, ශ්‍රද්ධාන්‍ය වෙසි, විශේෂීන්‍ය වෙසි, සමානීන්‍ය වෙසි, සමාධීන්‍ය වෙසි, ප්‍රඥාන්‍ය වෙසි, මනීන්‍ය වෙසි, උපෙක්ෂාන්‍ය වෙසි, ජිවිතාන්‍ය වෙසි, සමාන්‍යදෂ්ටි වෙසි,

සමමාසබ්බානිප්පා හොති, සමමාචාරානමො හොති, සමමාසනී හොති, සමමාසමාති හොති, සද්ධාබලං හොති, චිරිසබලං හොති, සතිබලං හොති, සමාතිබලං හොති, පඤ්ඤාබලං හොති, තිරිබලං හොති, ඔත්තප්පබලං හොති, අලොභො හොති, අද්දෙසො හොති, අමොහො හොති, අනභිජ්ඣා හොති, අව්‍යාපාදො හොති, සමමාදිට්ඨි හොති, භීරි හොති, ඔත්තප්පං හොති, කායපසංදානි හොති, චිත්තපසංදානි හොති, කායලහුතා හොති, චිත්තලහුතා හොති, කායමුද්දතා හොති, චිත්තමුද්දතා හොති, කායකම්මෙඤ්ඤානා හොති, චිත්තකම්මෙඤ්ඤානා හොති, කායපාගුඤ්ඤානා හොති, චිත්තපාගුඤ්ඤානා හොති, කායුජ්ජකතා හොති, චිත්තාජ්ජකතා හොති, සති හොති, සම්පජ්ඣානං හොති, සම්මො හොති, විපස්සානා හොති, පඤ්ඤානා හොති, අවිනේශ්වරො හොති. යෙ වා පන තස්මිං සම්මෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා.

151. කතමො තස්මිං සම්මෙ ඵසෙසා හොති?

යො තස්මිං සම්මෙ ඵසෙසා උසනා සමච්ඡිකතා සමච්ඡිකතනං - අයං තස්මිං සම්මෙ ඵසෙසා හොති.

152. කතමො තස්මිං සම්මෙ වෙදනා හොති?

යං තස්මිං සම්මෙ තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්ප්පාජං වේතසිකං නෙවසානං තාසානං වේතොසම්ප්පාජං අදුක්ඛමුත්ථං වෙදසිතං වේතොසම්ප්පාජා අදුක්ඛමුත්ථං වෙදනා - අයං තස්මිං සම්මෙ වෙදනා හොති. -පෙ-

153. කතමො තස්මිං සම්මෙ උපෙකඛා හොති?

යං තස්මිං සම්මෙ වේතසිකං නෙවසානං තාසානං වේතොසම්ප්පාජං අදුක්ඛමුත්ථං වෙදසිතං වේතොසම්ප්පාජා අදුක්ඛමුත්ථං වෙදනා - අයං තස්මිං සම්මෙ උපෙකඛා හොති -පෙ-

154. කතමං තස්මිං සම්මෙ උපෙකඛිත්ථියං හොති?

යං තස්මිං සම්මෙ වේතසිකං නෙවසානං තාසානං වේතොසම්ප්පාජං අදුක්ඛමුත්ථං වෙදසිතං වේතොසම්ප්පාජා අදුක්ඛමුත්ථං වෙදනා - ඉදං තස්මිං සම්මෙ උපෙකඛිත්ථියං හොති. -පෙ-

යෙ වා පන තස්මිං සම්මෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා -පෙ-

තස්මිං ඛො පන සම්මෙ වත්තාරො බඤ්ඤා හොති, ආයතනානි හොති, ඥේ ධාතුයො හොති, තයො ආභාරා හොති, අවභිජ්ජියානි හොති, චතුරඛිකං ඤානං හොති, පඤ්චඛිකො මහෙසා හොති, සත්ත බලානි හොති, තයො හෙතු හොති, එකො ඵසෙසා හොති -පෙ- එකං බමමායතනං හොති, එකා බමමධාතු හොති, යෙ වා පන තස්මිං සම්මෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා -පෙ-

සමාක් සංකල්පය වෙයි, සමාන්ව්‍යායාමය වෙයි, සමාක්සමාධිය වෙයි, ප්‍රධානලය වෙයි, විශ්වීඛලය වෙයි, සමාතිබලය වෙයි, සමාතිබලය වෙයි, ප්‍රඥාබලය වෙයි, නිරිබලය වෙයි, ඕනනාප්‍රබලය වෙයි, අලොහය වෙයි, අනෙද්‍ය වෙයි, අමොහය වෙයි, අනතිබ්‍යාව වෙයි, අව්‍යාපාදය වෙයි, සමාන්ද්‍යවිය වෙයි, නිරිය වෙයි, ඕනනාප්‍රබලය වෙයි, සායප්‍රභුබ්‍යවිය වෙයි, විනනප්‍රභුබ්‍යවිය වෙයි, කායලක්ෂ්‍යවිය වෙයි, විනනලක්ෂ්‍යවිය වෙයි, කායමාද්‍යවිය වෙයි, විනනමාද්‍යවිය වෙයි, කායකම්ණ්‍යතා වෙයි, විනනකම්ණ්‍යතා වෙයි, කායප්‍රභුණ්‍යවිය වෙයි, විනනප්‍රභුණ්‍යවිය වෙයි, කාය සාප්‍ර්‍යවිය වෙයි, විනන සාප්‍ර්‍යවිය වෙයි, සමාතිබ්‍ය වෙයි, සමාන්ද්‍යතා වෙයි, ගමප්‍රිය වෙයි, විද්‍යාතාව වෙයි, අතිකේශ්‍ය වෙයි. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යා-සමුත්පන්න වූ, යම් අරුපිබ්‍රම කෙනෙක් හෝ වෙනත් ද - මේ බමිණේ කුශලයෝ යි.

151. කවරක් එසමයෙහි ස්ථගී වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් ස්පර්ශයක් ස්පර්ශී කරන අයුරෙක් මොනවට ස්පර්ශී කරන අයුරෙක් ස්පර්ශී කළ බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ස්පර්ශීය වේ.

152. කවරක් එසමයෙහි වෙද්දා වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් තදනුරූප වූ මනෝවිශානධාතුසංස්පර්ශයක් උපන් වෛතසික වූ නො මැ මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ චිත්තසංස්පර්ශයක් උපන් උපෙක්ෂාවේදසිතයක් චිත්තසංස්පර්ශයක් උපන් උපෙක්ෂාවේදනා ආශ්වා වේ ද - මේ එසමයෙහි වේදනාව වේ. ...

153. කවරක් එසමයෙහි උපෙක්ෂා වෙසී යන්:

එසමයෙහි යම් වෛතසික වූ නො මැ මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ විනාශ-ස්වරූපයෙන් උපන් උපෙක්ෂාවෙදැසිතයක් විනාශ-ස්වරූපයෙන් උපන් උපෙක්ෂාවෙදැනායක් වේ ද - මේ එසමයෙහි උපෙක්ෂාව වේ. ...

154. කවරෙක් එසමයෙහි උපෙකෞන්ද්‍රිය වෙයි, යන්:

එසමයෙහි යම් වෛතසික වූ නො මැ මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ විනාශසංඝභීයෙන් උපන් උපෙක්‍ෂාවෙදැයිතයෙන් විනාශසංඝභීයෙන් උපන් උපෙක්‍ෂාවෙදැනායෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි උපෙක්‍ෂෙයික් වේ ...

තවද එසෙයෙහි ප්‍රතික්‍රියාසම්පන්න වූ අතර වූ ද යම් අරුපිබව
කෙතෙක් හෝ වෙනි නම් - මේ ධර්මයෝ කුහලයෝ සි...

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, බාහුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආභාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ අටදෙනෙක් වෙති, චතුරංගධ්‍යානය වෙයි, පක්‍ෂාඛග මාගීය වෙයි, සප්තබලයෝ වෙති, හෙතුහු තිදෙනෙක් වෙති, එක් සංඝී-යෙක් වෙයි, ... එක් මැ ධර්මායතනය වෙයි, එක් මැ ධර්මබාහුව වේ. තවද එසමයෙහි ප්‍රතිත්‍යසමුපපන්න වූ අත්‍ය වූ ද යම් අරුපිධම් කෙනෙක් හෝ ඇද්ද - මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. ...

155. කතමෝ තසමි සමයෙ සබ්බාරකඛකො හොති?

එසො වෙනතා විතකෙකා විචාරො විතතෙසස'කගතා සද්ධිඤ්ඤාං විරිතිඤ්ඤාං සතිඤ්ඤාං සමාධිඤ්ඤාං පඤ්ඤාඤ්ඤාං ජිවිතිඤ්ඤාං සමමාදිට්ඨි සමමා සබ්බකප්පො සමමාචාරාමො සමමාසති සමමාසමාධි සද්ධාබලං විරියබලං සතිබලං සමාධිබලං පඤ්ඤාබලං හිරිබලං ඔත්තප්පබලං අලොභො අද්දෙසො අමොභො අනභිජ්ඣා අව්‍යාපාදො සමමාදිට්ඨි හිරි ඔත්තප්පං කායපසංදධි විතතපසංදධි කායලහුතා විතතලහුතා කායමුද්දතා විතතමුද්දතා කාය-කම්මඤ්ඤාතා විතතකම්මඤ්ඤාතා කායපාගුඤ්ඤාතා විතතපාගුඤ්ඤාතා කායුජ්ජකතා විනතුජ්ජකතා සති සමපජ්ඣාදාං සමපො විරසො නා පග්ගාහො අවිකෙකපො, යෙ වා පන තසමි සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා ධර්මො ධර්මො වෙදනාකඛකං ධර්මො සඤ්ඤාකඛකං ධර්මො විඤ්ඤාණකඛකං - අයං තසමි සමයෙ සබ්බාරකඛකො හොති - ටෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

පඤ්චමි විතතං.

156. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසමි සමයෙ කාමාවචරං කුසලං විතතං උප්පන්නං හොති උපකංඝ සහගතං ඤ්ඤාණසම්පයුතතං සසම්බාරෙන, රූපාරම්මණං වා - ටෙ- බමමා රම්මණං වා යං යං වා පනාරම්ම - තසමි සමයෙ එසො හොති - ටෙ- අවිකෙකපො හොති - ටෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

ජට්ඨං විතතං.

157. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසමි සමයෙ කාමාවචරං කුසලං විතතං උප්පන්නං හොති උපෙකංඝ සහගතං ඤ්ඤාණසම්පයුතතං රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගඤ්ඤාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ථොට්ඨිකාරම්මණං වා බමමාරම්මණං වා යං යං වා පනාරම්ම - තසමි සමයෙ එසො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වෙනතා හොති, විතතං හොති, විතතකකා හොති, විචාරෙ හොති, උපෙකංඝ හොති, විතතෙසස'කගතා හොති, සද්ධිඤ්ඤාං හොති, විරිතිඤ්ඤාං හොති, සතිඤ්ඤාං හොති, සමාධිඤ්ඤාං හොති, මතිඤ්ඤාං හොති, උපෙකඤ්ඤාං හොති, ජිවිතිඤ්ඤාං හොති, සමමාසබ්බකප්පො හොති, සමමාචාරාමො හොති, සමමාසති හොති, සමමාසමාධි හොති, සද්ධාබලං හොති, විරියබලං හොති සතිබලං හොති, සමාධිබලං හොති, හිරිබලං හොති, ඔත්තප්පබලං හොති, අලොභො හොති, අද්දෙසො හොති, අනභිජ්ඣා හොති, අව්‍යාපාදො හොති, හිරි හොති, ඔත්තප්පං හොති, කායපසංදධි හොති, විතතපසංදධි හොති, කායලහුතා හොති, විතතලහුතා හොති, කායමුද්දතා හොති, විතතමුද්දතා හොති, කායකම්මඤ්ඤාතා හොති, විතතකම්මඤ්ඤාතා හොති, කාය-පාගුඤ්ඤාතා හොති, විතතපාගුඤ්ඤාතා හොති, කායුජ්ජකතා හොති, විනතුජ්ජකතා හොති, සති හොති, සමපො හොති, පග්ගාහො හොති, අවිකෙකපො හොති. යෙ වා පන තසමි සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා - ටෙ-

155. කවරෙක් එසමයෙහි සංසාරසංකල්පය වෙයි, යත්:

සංසාරය වෙතනා ය විතර්කය විවාරය විනිශ්චයාදිකාණ්ඩය ය
 ශ්‍රද්ධාදියය විශ්වාසය සංකල්පය ය සමාධිදියය ය ප්‍රදේශය ය
 ජීවිතෙදියය සමයන්දියය සමයන්සංකල්පය ය සමයන්ව්‍යායාමය ය
 සමයන්සමාධි ය සමයන්සමාධි ය ශ්‍රද්ධාදියය විශ්වාසය සමාධිදියය
 ය සමාධිදියය ප්‍රදේශය ය නිර්විකල්පය ය භවතප්පය ය අලෝභය
 අද්වේශය ය අමෝහය ය අනනිත්‍යය ය අව්‍යාජය ය සමයන්දියය නිර්විකල්පය
 ය භවතප්පය ය කායප්‍රසංගය ය විතප්‍රසංගය ය කායලක්ෂණය ය විතප්‍රසංගය
 ය කායමාද්‍රව්‍යය ය විතමාද්‍රව්‍යය ය කායකම්මණ්ණය ය විතප්‍රසංගය
 ය කායප්‍රාග්‍රණය ය විතප්‍රාග්‍රණය ය කායසංස්කෘතිය ය විතප්‍රසංගය
 ය සමාධි ය සමයන්දියය ය ශමථය විද්විතය ය ප්‍රත්‍යාගමය ය අවිකල්පය
 ය, තවද එසමයෙහි වෙදනාසංකල්පය තබා සංඥාසංකල්පය
 තබා විඥානසංකල්පය තබා ප්‍රතිත්‍යක්ෂප්‍රතිත්‍යක්ෂය වූ අත්‍යවශ්‍ය දෑ යම් අරුතිධර්ම
 කෙනෙක් හෝ වෙනත් නම් මේ එසමයෙහි සංසාරසංකල්පය වේ ... මේ
 ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

පසුබලවිනය යි.

156. කවර ධර්මයෝ කුශලය යත්:

යම් කලෙක්හි රූපාලම්භන වෙයි ... යමක් යමක් හෝ අරමුණු
 කොට උපෙක්ෂාසහගත වූ ඥානසම්ප්‍රසංගය වූ කාමාවචර කුශලවිනය
 සංසාර සහිත වූ උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංසාරය වෙයි ... අවිකල්පය
 වෙයි ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

සංසාරවිනය යි.

157. කවර ධර්මයෝ කුශලය යත්:

යම් කලෙක්හි රූපාලම්භන වෙයි ශබ්දාලම්භන වෙයි රසාලම්භන
 වෙයි සප්තව්‍යාලම්භන වෙයි ධර්මාලම්භන වෙයි යමක් යමක් හෝ
 අරමුණු කොට උපෙක්ෂාසහගත වූ ඥානසම්ප්‍රසංගය වූ කාමාවචර කුශල
 විනය සංසාර සහිත වූ උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංසාරය වෙයි,
 වෙදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වෙතනාව වෙයි, විතර්කය වෙයි, විනිශ්චය
 වෙයි, විවාරය වෙයි, උපෙක්ෂාව වෙයි, විනිශ්චයාදිකාණ්ඩය වෙයි, ශ්‍රද්ධාදිය
 වෙයි, විශ්වාසය වෙයි, සංකල්පය වෙයි, සමාධිදියය වෙයි, මනිනිය වෙයි,
 උපෙක්ෂාදියය වෙයි, ජීවිතෙදියය වෙයි, සමයන්දියය වෙයි, සමයන්සංකල්පය
 වෙයි, සමයන්ව්‍යායාමය වෙයි, සමයන්සමාධි ය වෙයි, සමයන්සමාධි ය වෙයි,
 ශ්‍රද්ධාදියය වෙයි, විශ්වාසය වෙයි, සමාධිදියය වෙයි, සමාධිදියය වෙයි, නිර්විකල්පය
 වෙයි, භවතප්පය වෙයි, අලෝභය වෙයි, අද්වේශය වෙයි, අනනිත්‍යය වෙයි,
 අව්‍යාජය වෙයි, නිර්විකල්පය වෙයි, භවතප්පය වෙයි, කායප්‍රසංගය වෙයි,
 විතප්‍රසංගය වෙයි, කායලක්ෂණය වෙයි, විතප්‍රසංගය වෙයි, කායමාද්‍රව්‍යය
 වෙයි, විතමාද්‍රව්‍යය වෙයි, කායකම්මණ්ණය වෙයි, විතප්‍රසංගය වෙයි,
 කායප්‍රාග්‍රණය වෙයි, විතප්‍රාග්‍රණය වෙයි, කායසංස්කෘතිය වෙයි,
 විතප්‍රසංගය වෙයි, සමාධි ය වෙයි, සමයන්දියය වෙයි, ශමථය වෙයි, ප්‍රත්‍යාගමය
 වෙයි, අවිකල්පය වෙයි. තවද එසමයෙහි ප්‍රතිත්‍යක්ෂප්‍රතිත්‍යක්ෂය වූ අත්‍යවශ්‍ය දෑ
 යම් අරුතිධර්ම කෙනෙක් හෝ වෙනත් ද - මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි ...

තසමිං බො පන සමයෙ වතනාතර බනා හොනති, ආයතනාති හොනති, දො බාතුයො හොනති, තයො ආහාරා හොනති, සතතිජ්ජියාති හොනති, චතුරභිතිකං කොනං හොති, චතුරභිතිකො මගො හොති, ඡ බලාති හොනති, දො හෙතු හොනති, එකො එසො හොති, -පෙ- එකං බමමායතනං හොති, එකා බමමබාතු හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අනි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා -පෙ-

158. කතමො තසමිං සමයෙ සබ්බාරකකිකො හොති?

එසො වෙතනා විතතෙකා විවාරො විතතසොකසකා සද්ධිජ්ජියං විරිසිජ්ජියං සතිජ්ජියං සමාධිජ්ජියං ජිවිතිජ්ජියං සමමාසබ්බපෙසා සමමාවායාමො සමමාසති සමමාසමාධි සද්ධාබලං විරියබලං සතිබලං සමාධිබලං හිරිබලං ඔත්තප්පබලං අලොභො අදොසො අනභිජ්ඣා අව්‍යාපාදො හිරි ඔත්තප්පං කායපසංදධි විතතපසංදධි කායලහුතා විතතලහුතා කායමුදුතා විතතමුදුතා කායකම්මඤ්ඤාතා විතතකම්මඤ්ඤාතා කායපාගුඤ්ඤාතා විතතපාගුඤ්ඤාතා කායුප්පකතා විතතුප්පකතා සති සමපො පග්ගාහො අවිකෙධො, යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අනි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා ධරෙතො වෙදනාකකිකං ධරෙතො සඤ්ඤාකකිකං ධරෙතො විඤ්ඤාණකකිකං - අයං තසමිං සමයෙ සබ්බාරකකිකො හොති. -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා

සතනමං විතනං.

159 කතමෙ බමමා කුසලා?

යසමිං සමයෙ කාමාවචරා කුසලං විතනං උප්පන්නං හොති උපෙකකා සහගතං ඤ්ඤාණවිප්පය්‍යතනං සසබ්බාරෙන, රුපාරමණං වා -පෙ- බමමා - රමමණං වා යං යං වා පතාරබ්බ - තසමිං සමයෙ එසො හොති, -පෙ- අවිකෙධො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

අධ්‍යමං විතනං.

කාමාවචර අධ්‍යමනා විතනාති.

දුතියං භාණවාරං.

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආහාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ සත්දෙනෙක් වෙති, චතුරඛ්‍යධ්‍යානය වෙයි, චතුරඛ්‍ය මායීය වෙයි, බලයෝ සදෙනෙක් වෙති, හෙතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, එක් සපයියෙක් වෙයි ... එක් මැ ධර්මායතනයෙක් වෙයි, එක් මැ ධර්මධාතුයෙක් වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසම්ප්‍රත්‍යයන වූ යම් අරුපිධම්මකෙනෙක් හෝ ඇත් ද, - මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි ...

158. කවරෙක් එසමයෙහි සංසකාරසකකි වෙයි යත්:

සපයී යැ වෙතනා යැ විතතී යැ විචාර යැ විනේශකාග්‍රතා ය යුඛේන්ද්‍රිය ය විශේෂීන්ද්‍රිය ය සමාතීන්ද්‍රිය ය සමාධීන්ද්‍රිය ය ජීවිතේන්ද්‍රිය ය සමයක් සඛකල්ප ය සමයන් ව්‍යායාම ය සමයක් සමාධි ය ප්‍රදායාබල ය විශ්චාල ය සමාතිබල ය සමාධිබල ය නිරිබල ය ඔත්තප්පබල ය අලොභ ය අපේම ය අනභිධ්‍යා ය අව්‍යාපාද ය භීරි ය ඔත්තප්ප ය කායප්‍රසුඛි ය විතතප්‍රසුඛි ය කායලක්‍ෂ්‍ය ය විතතලක්‍ෂ්‍ය ය කායමාද්‍ය ය විතතමාද්‍ය ය කායකම්මණ්‍යතා ය විතතකම්මණ්‍යතා ය කායප්‍රාගුණ්‍ය ය විතතප්‍රාගුණ්‍ය ය කාය - සාප්ප්‍ර ය විතත - සාප්ප්‍ර ය සමාතී ය ශමථ ය ප්‍රග්‍රාහ ය අවික්‍ෂේප ය, - තවද එසමයෙහි වෙදනාසකකිය තබා සංඥාසකකියෝ විඤ්ඤාසකකිය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසම්ප්‍රත්‍යයන වූ යම් අරුපිධම්මකෙනෙක් ඇද් ද, මේ එසමයෙහි සංසකාරසකකි වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

සපනම විතනය යි.

159 කවර ධර්මයෝ කුශල හ යත්:

යම් කලෙක්හි රූපාලම්භන චේවයි ... ධර්මාලම්භන චේවයි යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට උපෙක්‍ෂා සහගත වූ ඥානපිප්‍රසක්ත වූ කාමා-චාර කුශල විතනය සංසකාර සහිත වැ උපදෙත් මේ ද, එසමයෙහි ස්ථරීය වෙයි... අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

අසමම විතනය යි.

කාමාචාර අසම මහාවිතනයෝ යි.

දෙවන බණවර යි.

රූපාවචර කුසලවිනානං.

[වතුකතකයො]

160. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්. සමයෙ රුද්ධප්පනනියා මග්ගං භාවෙති. විවිධව කාලෙති විවිධ අකුසලෙති බමමෙති, සවිතකකං සවිවාරං විවෙකජං පිතිසුඛං පඨමං ක්කානං.¹ උපසම්පජ්ජ විතරති පඨවිකසිණං.² - තසම්. සමයෙ එසොං හොති -පෙ- අවිකෙබ්බො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

161. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්. සමයෙ රුද්ධප්පනනියා මග්ගං භාවෙති. විතකකවිවාරානං ද්විපසමං අජකිත්තං සම්පසාදනං වෙනසො එකොදිභාවං අවිතකකං අවිවාරං සමාධිජං පිතිසුඛං දුතියං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විතරති පඨවිකසිණං. තසම්. සමයෙ එසොං හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වෙනනා හොති, විතනං හොති, පිති හොති, සුඛං හොති, විතතසොස්කග්ගනා හොති, සද්ධිඤ්ඤා හොති, විරිඤ්ඤා³ හොති, සතිඤ්ඤා හොති, සමාධිඤ්ඤා හොති, පඤ්ඤාඤ්ඤා හොති, මතිඤ්ඤා හොති, සොමන්සසිඤ්ඤා හොති, ජිවිතිඤ්ඤා හොති, සම්මාදිට්ඨි හොති, සම්මාචාරායාමො හොති, -පෙ- පග්ගාහො හොති, අවිකෙබ්බො හොති. යෙ වා පන තසම්. සමයෙ අඤ්ඤාඤ්ඤා අඤ්ඤා පටිච්ච සමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා.

තසම්. ඛො පන සමයෙ වනනාමාරා බකිං හොති, ආයතනානි හොති, දො බාහුයො හොති, තයො ආහාරා හොති, අට්ඨිඤ්ඤානි හොති, ත්වබ්බිකං ක්කානං හොති, චතුරබ්බිකො මග්ගො හොති, සත්ත බලානි හොති, තයො හෙතු හොති, එකො එසොං හොති, -පෙ- එකං බමමායතනං හොති, එකා බමමාබාහු හොති. යෙ වා පන තසම්. සමයෙ අඤ්ඤාඤ්ඤා අඤ්ඤා පටිච්ච සමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා -පෙ-

162. කතමො තසම්. සමයෙ සබ්බාරකකිකො හොති?

එසොං වෙනනා පිති විතතසොස්කග්ගනා සද්ධිඤ්ඤා විරිඤ්ඤා³ සතිඤ්ඤා සමාධිඤ්ඤා පඤ්ඤාඤ්ඤා ජිවිතිඤ්ඤා සම්මාදිට්ඨි සම්මාචාරායාමො -පෙ- පග්ගාහො අවිකෙබ්බො, යෙ වා පන තසම්. සමයෙ අඤ්ඤාඤ්ඤා අඤ්ඤා පටිච්ච සමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා ධර්මො වෙදනාකකිකං ධර්මො සඤ්ඤාකකිකං ධර්මො විඤ්ඤාණකකිකං - අගං තසම්. සමයෙ සබ්බාරකකිකො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

1. පඨමස්කානං - සිමු 1, 2, 3.

2. පඨවිකසිණ - මජ්ඣ.

3. විරිඤ්ඤා - ඡෙස.

රූපාවචරකුසලවිනය

[වතුකතනය]

160. කවර බමියෝ කුසලය යත්:

යම් කලෙක්හි රූපභවයෙහි උත්පතනිය පිණිස මාගීය වඩා ද - කාමයන් හෙන් වෙන් වැ මැ අකුසලබමියන්ගෙන් වෙන් වැ මැ විතැනී සහිත වූ විචාර සහිත වූ විවේකයෙන් උපත් ප්‍රිතිය හා සුඛය ඇති පටවිකසිණ සංඛ්‍යාත වූ ප්‍රථමධ්‍යානය උපදවා වෙසේ ද, ඒ ප්‍රථමධ්‍යානය උපදවා වෙසෙන ඇසිල්ලෙහි (මනද්වේශන භාවයට පැමිණි) ස්පර්ශය වෙයි... අවික්ෂේපය වෙයි ... මේ බමියෝ කුසලයෝ යි.

161. කවර බමියෝ කුසලය යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවයෙහි උත්පතනිය පිණිස මාගීය වඩා ද - විතැනී විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් අධ්‍යාත්මයෙහි පැහැදීම ඇති විනයයාගේ උතුම් එකඟව වඩන අවිතැනී වූ අවිචාර වූ සමාධියෙන් උපත් ප්‍රිතිසුඛය ඇති පටවිකසිණ සංඛ්‍යාත ද්විතීයධ්‍යානය උපදවා වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, චේතනාව වෙයි, විනයය වෙයි, ප්‍රිතිය වෙයි, සුඛය වෙයි, විනේශකාග්‍රතාව වෙයි, ශ්‍රද්ධාන්‍යය වෙයි, විශේෂීන්‍යය වෙයි, සමානීන්‍යය වෙයි, සමාධීන්‍යය වෙයි, ප්‍රඥාන්‍යය වෙයි, මතින්‍යය වෙයි, භෞතසංකීර්ණය වෙයි, ජීවිතාන්‍යය වෙයි, සමාන්‍යය වෙයි, සමාන්‍ය-ව්‍යායාමය වෙයි ... ප්‍රග්‍රාහය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ. තවද එසමයෙහි ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ අත්‍ය වූ ද යම් අරුපිබ්මි කෙනෙක් හෝ වෙන් නම් - මේ බමියෝ කුසලයෝ යි.

තවද එසමයෙහි ඝාතකියෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආකාරයෝ හිදෙනෙක් වෙති, ඉන්‍යයෝ අවදේශනක් වෙති, නිවඩ්‍රික ධ්‍යානය වෙයි, වතුරබ්‍රික මාගීය වෙයි, සප්තබලයෝ වෙති, හෙතුහු හිදෙනෙක් වෙති, එක් සංගීයෙක් වෙයි ... එක් මැ බමියතුන්‍ය වෙයි, එක් මැ බමියාතු ව වේ. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්මි කෙනෙක් හෝ වෙන් නම් - මේ බමියෝ කුසලයෝ යි ...

162. කවරෙක් එසමයෙහි සංඝකාරසංකත වෙයි, යත්:

සංගීය ය චේතනා ය ප්‍රිතිය ය විනේශකාග්‍රතා ය ශ්‍රද්ධාන්‍යය ය විශේෂීන්‍යය ය සමානීන්‍යය ය සමාධීන්‍යය ය ප්‍රඥාන්‍යය ය ජීවිතාන්‍යය ය සමාන්‍යය ය සමාන්‍ය-ව්‍යායාම ය ... ප්‍රග්‍රාහ ය අවික්ෂේප ය, තවද එසමයෙහි වේදනාසංකතය තබා සංඥාසංකතය තබා විඤ්ඤාසංකතය තබා අත්‍ය වූ ද යම් ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ අරුපිබ්මි කෙනෙක් හෝ වෙන් නම් - මේ එසමයෙහි සංඝකාරසංකත වේ ... මේ බමියෝ කුසලයෝ යි.

163. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුප්පත්තියා මග්ගං භාවෙති: පිතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො ච සමපජානො, සුබ්බස්ස ඤායෙන පටිසංවෙදෙති, යං තං අරියා ආවිකක්ඛනාති 'උපෙක්ඛකො සතිමා සුබ්බිහාරි'ති තතියං ඤාතං.¹ උපසමපජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං.² - තසම් සමයෙ එසෙසා හොති, වෙදනා හොති, සංඝස්ස හොති, චේතනා හොති, විතතං හොති, සුඛං හොති, විතතං සෙසං කග්ගතා හොති, සද්ධිත්‍රියං හොති, විරිසිත්‍රියං.³ හොති, සතිත්‍රියං හොති, සමාධිත්‍රියං හොති, පඤ්ඤිත්‍රියං හොති, මනිත්‍රියං හොති, සොමනස්සිත්‍රියං හොති ජීවිතිත්‍රියං හොති, සමමාදිට්ඨි හොති, සමමාචාරාමො හොති -පෙ- පග්ගාහො හොති, අවිකෙඛපො හොති, යෙ වා පත තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමම කුසලා -පෙ-

තසම් බො පත සමයෙ වතතාරො බක්ඛා හොනති, ආයතනාති හොනති, ඥේ ධාතුසො හොනති, තයො ආකාරා හොනති, අට්ඨිත්‍රියාති හොනති, දුච්චිකං ඤාතං හොති, වතුරච්චිකො මග්ගො හොති, සත්ත බලාති හොනති, තයො හෙතු හොනති, එකො එසෙසා හොති -පෙ- එකං බමමායතනං හොති, එකා බමමධාතු හොති. යෙ වා පත තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමම - ඉමෙ බමමා කුසලා -පෙ-

164. කතමො තසම් සමයෙ සංඛාරකක්ඛනො හොති?

එසෙසා චේතනා විතතසෙසං කග්ගතා සද්ධිත්‍රියං විරිසිත්‍රියං.³ සතිත්‍රියං සමාධිත්‍රියං පඤ්ඤිත්‍රියං ජීවිතිත්‍රියං සමමාදිට්ඨි සමමාචාරාමො -පෙ- පග්ගාහො අවිකෙඛපො - යෙ වා පත තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා ධර්මො වෙදනාකක්ඛනං ධර්මො සංඝස්ස කක්ඛනං ධර්මො විඤ්ඤාණකක්ඛනං - අයං තසම් සමයෙ සංඛාරකක්ඛනො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

165. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුප්පත්තියා මග්ගං භාවෙති: සුබ්බස්ස ච පභානා දුක්ඛස්ස ච පභානා සුබ්බස්ස සොමනස්සදේමනස්සාතං අත්ථබ්බමා අදුක්ඛ මසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඤාතං.⁴ උපසමපජ්ජ විහරති, පඨවිකසිණං - තසම් සමයෙ එසෙසා හොති, වෙදනා හොති, සංඝස්ස හොති, චේතනා හොති, විතතං හොති, උපෙක්ඛා හොති, විතතසෙසං කග්ගතා හොති, සද්ධිත්‍රියං හොති, විරිසිත්‍රියං හොති, සතිත්‍රියං හොති, සමාධිත්‍රියං හොති, පඤ්ඤිත්‍රියං හොති, මනිත්‍රියං හොති, උපෙක්ඛිත්‍රියං හොති, ජීවිතිත්‍රියං හොති, සමමාදිට්ඨි හොති, සමමාචාරාමො හොති, -පෙ- පග්ගාහො හොති, අවිකෙඛපො හොති, යෙ වා පත තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා -පෙ-

1. තතිසජ්ඣාතං - සිමු 1, 2, 3.

2. පඨවිකසිණං මජ්ඣ.

3. විරිසිත්‍රියං - මජ්ඣ.

4. චතුත්ථස්සාතං සිමු 1, 2, 3.

163. කවර බමුණෝ කුශලයෝ යත්:

යම් කලෙක රූපභවයෙහි උත්පතනය පිණිස මාගීය වඩා ද - ප්‍රීතිය ගේ ද විරහයෙන් උපෙක්ෂා ඇතිගේත් සිහි ඇතිගේත් සමග්ඥන ඇතිගේත් වෙසේ ද, නාමකායයෙන් සුබයත් විදි ද, ආයතීයෝ යමක් හෙතුකොටගෙන ඔහු 'උපෙක්ෂාකාර සමාතිමත්' ය, සුබවිහරණ ඇත්තෙක් පවසන් ද, ඒ පඨවිකසිණ සංඛ්‍යාත තෘතීයධ්‍යානය උපදවා වෙසේ ද - එසමයෙහි ස්වභාවය වෙයි, වෙදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, චෙතනාව වෙයි, චිත්තය වෙයි, සුබය වෙයි, විනෝදකායා වෙයි, ඉඳොන්ද්‍රියය වෙයි, විශේෂීන්ද්‍රියය වෙයි, සමාතින්ද්‍රියය වෙයි, සමාධීන්ද්‍රියය වෙයි, ප්‍රඥෙන්ද්‍රියය වෙයි, මනික්ද්‍රියය වෙයි, සොමනසීන්ද්‍රියය වෙයි, ජීවිතෙන්ද්‍රියය වෙයි, සමග්දෘෂ්ටිය වෙයි, සමග්ව්‍යායාමය වෙයි, ... ප්‍රග්‍රාහය වෙයි, අවික්ෂේපය වෙයි. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්ෂමත්පන්න වූ යම් අරුපිබුමි කෙනෙක් හෝ වෙන් නම් - මේ බමුණෝ කුශලයෝ යි ...

තවද එසමයෙහි සංකෘතියෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආකාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ අටදෙනෙක් වෙති, දුර්වලික ධ්‍යානය වෙයි, වතුරබිහික මාගීය වෙයි, සප්තබලයෝ වෙති, හෙතුහු තිදෙනෙක් වෙති, එක් ස්වභාවයක් වෙයි, ... එක් මැ බමුණතනය වෙයි, එක් මැ බමුණතාව වෙයි. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්ෂමත්පන්න වූ යම් අරුපිබුමි කෙනෙක් වෙන් නම් - මේ බමුණෝ කුශලයෝ යි ...

164. කවරෙක් එසමයෙහි සංසාරසංකෘතිය වෙයි යත්:

ස්වභාවය වෙතනා යැ විනෝදකායා යැ ඉඳොන්ද්‍රියය යැ විශේෂීන්ද්‍රියය යැ සමාතින්ද්‍රියය යැ සමාධීන්ද්‍රියය යැ ප්‍රඥෙන්ද්‍රියය යැ ජීවිතෙන්ද්‍රියය යැ සමග්දෘෂ්ටිය යැ සමග්ව්‍යායාමය යැ ... ප්‍රග්‍රාහය යැ අවික්ෂේපය යැ, තවද එසමයෙහි වෙදනාසංකෘතිය තබා සංඥාසංකෘතිය තබා විඤ්ඤාසංකෘතිය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්ෂමත්පන්න වූ යම් අරුපිබුමි කෙනෙක් වෙන් ද - මේ එසමයෙහි සංසාරසංකෘතිය වේ ... මේ බමුණෝ කුශලයෝ යි.

165. කවර බමුණෝ කුශලයෝ යත්:

යම් කලෙක රූපභවයෙහි උත්පතනය පිණිස මාගීය වඩා ද - සුබයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් දුඃඛයා ගේ ද ප්‍රභාණයෙන් පෙර (උපවාරණයෙහි) මැ සොමිකස් දෙමනසුන්ගේ අසාධනමයෙන් නිදක් වූ නො සුව වූ උපෙක්ෂාවෙන් උපන් සමාතිපාරිශුද්ධිය ඇති පඨවිකසිණ සංඛ්‍යාත චතුර්ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද - එසමයෙහි ස්වභාවය වෙයි, වෙදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, චෙතනාව වෙයි, චිත්තය වෙයි, උපෙක්ෂාව වෙයි, විනෝදකායා වෙයි, ඉඳොන්ද්‍රියය වෙයි, විශේෂීන්ද්‍රියය වෙයි, සමාතින්ද්‍රියය වෙයි, සමාධීන්ද්‍රියය වෙයි, ප්‍රඥෙන්ද්‍රියය වෙයි, මනික්ද්‍රියය වෙයි, උපෙක්ෂේන්ද්‍රියය වෙයි, ජීවිතෙන්ද්‍රියය වෙයි, සමග්දෘෂ්ටිය වෙයි, සමග්ව්‍යායාමය වෙයි ... ප්‍රග්‍රාහය වෙයි, අවික්ෂේපය වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද යම් ප්‍රතිත්‍යක්ෂමත්පන්න වූ අරුපිබුමි කෙනෙක් හෝ වෙන් ද - මේ බමුණෝ කුශලයෝ යි .

තස්මිං බො පන සමයෙ චතනාරො බ්බංගො හොනති, ද්වයතනාති හොනති, තෙච්ච ධාතුසො හොනති, තසො ආහාරා හොනති, අවසිඤ්ඤාති හොනති, දුච්චිකං ක්කානං හොති, චතුරච්චිකො මග්ගො හොති, සතන-බලාති හොනති, තසො හෙතු හොනති, එකො එසෙසා හොති, -පෙ-එකං බමමාසතනං හොති, එකා බමමධාතු හොති - යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අනු පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා -පෙ-

166. කතමො තස්මිං සමයෙ සබ්බාරකකිංකො හොති?

එසෙසා චෙතනා විතතසෙසා කග්ගතා සද්ධිඤ්ඤං විරිසිඤ්ඤං¹ සතිඤ්ඤං සමාධිඤ්ඤං පඤ්ඤාඤ්ඤං ජිවිතිඤ්ඤං සමමාදිට්ඨි සමමාචාර්යාමො -පෙ-පග්ගාහො අපිකෙඛපො - යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අනු පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා ඵපෙඤා වෙදනාකකිංකං ඵපෙඤා සඤ්ඤාකකිංකං ඵපෙඤා විඤ්ඤාණකකිංකං - අයං තස්මිං සමයෙ සබ්බාරකකිංකො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

චතුකකතයො.

167. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුප්පතනියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චො'ව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං - තස්මිං සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අපිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

168. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුප්පතනියා මග්ගං භාවෙති: අවිතකකං විචාරමතනං සමාධිජං පිතිසුඛං දුතියං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං² - තස්මිං සමයෙ එසෙසා හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, විතතං හොති, විචාරො හොති, පිති හොති, සුඛං හොති, විතතසෙසා කග්ගතා හොති, සද්ධිඤ්ඤං හොති, විරිසිඤ්ඤං හොති, සතිඤ්ඤං හොති, සමාධිඤ්ඤං හොති, පඤ්ඤාඤ්ඤං හොති, මතිඤ්ඤං හොති, සොමතසසිඤ්ඤං හොති, ජිවිතිඤ්ඤං හොති, සමමාදිට්ඨි හොති, සමමාචාර්යාමො හොති, -පෙ- පග්ගාහො හොති, අපිකෙඛපො හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අනු පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා -පෙ-

1. විරිසිඤ්ඤං - මජ්ඣං,

2. පඨවිකසිණං මජ්ඣං.

එසමයෙහි සකකිසෝ සතර දෙනෙක් වෙයි, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, බාහුනු දෙදෙනෙක් වෙති, ආහාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ අටදෙනෙක් වෙති, දුට්ඨමිතික ධ්‍යානය වෙයි, චතුර්ඛිතික මාතිය වෙයි, සප්තඛලයෝ වෙති, දෙහතුනු තිදෙනෙක් වෙති, එක් සසභීයයක් වෙයි, ... එක් මැ බමියතනය වෙයි, එක් මැ බමියාතු ව වේ නවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යස්ථුක්පන්න වූ යම් අරුපිබඹි කෙනෙක් හෝ ඇද්ද - මේ බමියෝ කුඹලයෝ යි ...

166. තැව්වරක් එසමයෙහි සංසාරසහක වෙයි යන්:

[illegible]

විච්ඡින්නයි.

167. කවර වේදයේ කූහලය? යන්:

යම් කලෙක්හි රුපහවයෙහි උත්පන්නය ප්‍රණීය කාමයන්ගෙන් වෙන් වැ මැ ... පස්විකසිණ සබ්බසාන ප්‍රථමධ්‍යානය උපදවා වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්වර්ගීය වෙයි, අපිකෙසෙපය වෙයි, ... මේ බමියෝ කුලයෝ යි.

168, කවර බමියෝ කුහලය. සත්:

යම් කලෙක්හි රූපභවයෙහි උත්පත්තිය පිණිස මාගිය වඩා ද - විනාශී රහිත වූ විචාරමාත්‍ර වූ සමාධියෙන් උපන් ප්‍රීතිය හා සුඛය ඇති පටිභි කසිණ සංඛ්‍යාත ද්විතීයධ්‍යානය උපදවා වෙසේද, එසේයෙහි සංඝීය වෙයි, වෙද්දාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වෙනතාව වෙයි, විතනය වෙයි, විචාරය වෙයි, ප්‍රීතිය වෙයි, සුඛය වෙයි, විනේශකාග්‍රතාව වෙයි, සද්ධිත්‍වය වෙයි, විවිධත්‍වය වෙයි, සතිත්‍වය වෙයි, සමාධිත්‍වය වෙයි, පඤ්ඤාත්‍වය වෙයි, මනිත්‍වය වෙයි, සොමනස්සත්‍වය වෙයි, ජීවිත්‍වය වෙයි, සමන්ද්‍රවය වෙයි, සමන්- ව්‍යායමය වෙයි, ... ප්‍රග්‍රාහය වෙයි අවිනේශ්‍යය වේ. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යස්ථුත්පත්ත වූ යම් අරුපිධම් කෙනෙක් හෝ ඇත් නම් - මේ ධර්මයෝ කුලලයෝ හි ...

තස්මිං බො පන සමයෙ වතතාරෙ බන්ධා හොනති, ද්වායතනාති හොනති, ද්වෙ ධාතුයො හොනති, තයො ආභාරා හොනති, අට්ඨිඤ්ජයාති හොනති, චතුර්ඛිකං ක්කානං හොති, චතුර්ඛිකො මග්ගො හොති, සත්ත බලාති හොනති, තයො හෙතු හොනති, එකො එසෙසා හොති, -පෙ- එකං බමමායතනං හොති, එකා බමමධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථ පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා -පෙ-

169. කතමො තස්මිං සමයෙ සබ්බාරකබන්ධො හොති?

එසෙසා වෙතනා විචාරෙ පිට්ඨි විතතස්සෙ'කග්ගනා සද්ධිඤ්ජයං විරිඬිඤ්ජයං සතිඤ්ජයං සමාධිඤ්ජයං පඤ්ඤාඤ්ජයං ජිවිතිඤ්ජයං සමමාදිට්ඨි සමමාචාරාමො -පෙ- පග්ගාහො අවිකෙබ්බො, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථ පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා ධර්මො වෙදනාකබන්ධං ධර්මො සඤ්ඤාකබන්ධං ධර්මො විඤ්ඤාණකබන්ධං - අයං තස්මිං සමයෙ සබ්බාරකබන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

170. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුප්පපතතියා මග්ගං භාවෙති, විතකකම්චාරුතං වූපසමා -පෙ- තතියං ක්කානං උපසමපඤ්ඤා විහරති පඨවිකසිණං - තස්මිං සමයෙ එසෙසා හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වෙතනා හොති, විතතං හොති, පිති හොති, සුඛං හොති, විතතස්සෙ'කග්ගනා හොති, සද්ධිඤ්ජයං හොති, විරිඬිඤ්ජයං හොති, සතිඤ්ජයං හොති, සමාධිඤ්ජයං හොති, පඤ්ඤාඤ්ජයං හොති, මතිඤ්ජයං හොති, සොමනසසිඤ්ජයං හොති, ජිවිතිඤ්ජයං හොති, සමමාදිට්ඨි හොති, සමමාචාරාමො හොති, -පෙ- පග්ගාහො හොති, අවිකෙබ්බො හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථ පටිච්ච සමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා -පෙ-

තස්මිං බො පන සමයෙ වතතාරෙ බන්ධා හොනති, ද්වායතනාති හොනති, ද්වෙ ධාතුයො හොනති, තයො ආභාරා හොනති, අට්ඨිඤ්ජයාති හොනති, නිව්ඛිකං ක්කානං හොති, චතුර්ඛිකො මග්ගො හොති, සත්ත බලාති හොනති, තයො හෙතු හොනති, එකො එසෙසා හොති, -පෙ- එකං බමමායතනං හොති, එකා බමමධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථ පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා -පෙ-

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, බාහුනු දෙදෙනෙක් වෙති, ආහාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ අවදෙනෙක් වෙති, චතුරඛිනික බ්‍යානස වෙයි, චතුරඛිනික මාගිය වෙයි, සප්තබලයෝ වෙති, හෙතුනු තිදෙනෙක් වෙති, එක් ම ස්‍රැග්‍රි-
යෙක් වෙයි, ... එක් ම ධර්මායතනය වෙයි, එක් ම ධර්මබාහුව වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බි කෙනෙක් හෝ ඇද්ද - මේ බමියෝ කුශලයෝ යි. ...

169. කවරෙක් එසමයෙහි සංඝකාරසකකිය වෙයි යත්:

ස්‍රැග්‍රි ය වෙනතා ය විචාර ය ප්‍රීතිය විතොනකාග්‍රතා ය සද්ධිඤ්ඤා ය විරිසිඤ්ඤා ය සතිඤ්ඤා ය සමාධිඤ්ඤා ය පඤ්ඤාඤ්ඤා ය ජිවිතිඤ්ඤා ය සමමාදිට්ඨි ය සමමාචාරාම ය ... ප්‍රග්‍රාහ ය අවික්‍ෂෙප ය, තවද එසමයෙහි වෙදනාසකකිය තඛා ස ඥානසකකිය තඛා විඤ්ඤාසකකිය තඛා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බි කෙනෙක් හෝ ඇද්ද - එසමයෙහි මේ සංඝකාරසකකිය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

170. කවර බමියෝ කුශලය යත්:

යම් කලෙක්හි රූපභවයෙහි උත්පන්නිය පිණිස මාගිය වඩා ද - විතර්ක විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... පඨවිකසිණ සම්බන්ධ තාතීයබ්‍යානස උපදවා වෙසේ ද - එසමයෙහි ස්‍රැග්‍රි ය වෙයි, වෙදනාව වෙයි, විානය වෙයි, ප්‍රීතිය වෙයි, සුඛය වෙයි, විතොනකාග්‍රතාව වෙයි, සද්ධිඤ්ඤා වෙයි, විරිසිඤ්ඤා වෙයි, සතිඤ්ඤා වෙයි, සමාධිඤ්ඤා වෙයි, පඤ්ඤාඤ්ඤා වෙයි, මතිඤ්ඤා වෙයි, සොමනස්සිඤ්ඤා වෙයි, ජිවිතිඤ්ඤා වෙයි, සමමාදිට්ඨිය වෙයි, සමමාචාරාමය වෙයි, ... ප්‍රග්‍රාහය වෙයි, අවික්‍ෂෙපය වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බි කෙනෙක් හෝ ඇද්ද - මේ බමියෝ කුශලයෝ යි...

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, බාහුනු දෙදෙනෙක් වෙති, ආහාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ අවදෙනෙක් වෙති, චතුරඛිනික බ්‍යානස වෙයි, චතුරඛිනික මාගිය වෙයි, සප්තබලයෝ වෙති, හෙතුනු තිදෙනෙක් වෙති, එක් ම ස්‍රැග්‍රි-
යෙක් වෙයි, ... එක් ම ධර්මායතනය වෙයි, එක් ම ධර්මබාහුව වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බි කෙනෙක් හෝ ඇද්ද - මේ බමියෝ කුශලයෝ යි. ...

171. කතමෝ, තසමි, සමසෙ සඞ්ඛාරකඛණ්ඩා හොති?

[illegible]

172. කතමේ බිමට, කුසලා?

යම්මි සමයේ රුපුප්පතනියා මග්ගා භාවෙති: පීතියා ච විරාගා -පෙ-
චතුත්තං කුතං.² උපසම්පජ්ජ විහරති පටිවිකසිණං - තස්මිං සමයේ එසෙසා
තොති, වෙදනා තොති, සංකෘතොති, වෙතනා තොති, විතතං තොති,
සුඛං තොති, විතතසෙස'කග්ගතා තොති, සද්ධිත්ථිතං තොති, විජිතිත්ථිතං
තොති, සතිත්ථිතං තොති, සමාධිත්ථිතං තොති, පඤ්ඤාත්ථිතං තොති, මනිත්ථිතං
තොති, සොමතසසිත්ථිතං තොති, ජීවිතිත්ථිතං තොති, සමමාදිට්ඨි තොති,
සමමාචාරාමො තොති, -පෙ- පග්ගාතො තොති. අවිජ්ජකපො තොති. යෙ
වා පන තස්මිං සමයේ අඤ්ඤා'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පත්තා අරුපිනො ධම්මා
ඉමෙ ධම්මා කුසල්ලා -පෙ-

තසමිං ථො පන සමයෙ වහනාටො බඬා හොනති, දායකනාති
 භොනති, ද්වේ ධාතුයො භොනති, තයො ආභාරා භොනති, අවසිඤ්ඤාති
 භොනති, උච්ඛිතිං කායං භොති, චතුර්ඛිතිකො මග්ගො භොති, සත්ත
 ඩ්දාති භොනති, තයො හෙතු භොනති, එකො එසො භොති, -පෙ-
 එඬං ධම්මායතනං භොති, එකා ධම්මධාතු භොති. යෙ වා පන තසමිං
 සමයෙ අඤ්ඤාපි අනි පච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා
 කුසලා -පෙ-

173. කතෘමා තසම්ච සම්මසෙ සංඛාරකඛණො භොති?

එසේය. වෙනත් විනයසේ කන්නා සද්ධිත්‍රිය. විරිසිත්‍රිය. සතිත්‍රිය. සමාධිත්‍රිය. පඤ්ඤිත්‍රිය. ජීවිතිත්‍රිය. සමාදිට්ඨි සමාචාර්යමො -පෙ- පඤ්ඤානො අවිනේශො - යෙ වා පන තස්මි සමයෙ අඤ්ඤාපි අනු පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිතො ධම්මා, ධර්මො වෙදනාකකං, ධර්මො සඤ්ඤාකකං, ධර්මො විඤ්ඤාණකකං. - අයං තස්මි සමයෙ සබ්බා- රකකො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

1. පිහි [සුඛ] - PTS.

2. విద్యుచ్ఛక్తి: 1 2 3.

171. කවරෙක් එසමයෙහි සංඝකාරසකකු වෙයි යත්:

සංගී ය වෙනතා ය ප්‍රිති ය විනේශකාග්‍රතා ය සද්ධිඤ්ඤා ය විරිතිඤ්ඤා ය සතිඤ්ඤා ය සමාධිඤ්ඤා ය පඤ්ඤාඤ්ඤා ය ජීවිතිඤ්ඤා ය සමමාදිට්ඨි ය සමමාදායාම ය ... ප්‍රග්‍රාහ ය අවික්ෂේප ය - තවද එසමයෙහි වෙදනාසකකුය නබා සංඥාසකකුය නබා විඤ්ඤාසකකුය නබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බි කෙනෙක් ඇද්ද - එසමයෙහි මේ සංඝකාරසකකුය වේ ... මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි.

172. කවර ධම්මෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙක රූපතවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, ප්‍රිතියගේ ද විරහයෙන් ... පඨවිකසිණ සබ්බාත වූ චතුර්ධාතයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි, වෙදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, විනේශාව වෙයි, විත්තය වෙයි, සුඛය වෙයි, විනේශකාග්‍රතාව වෙයි, සද්ධිඤ්ඤා වෙයි, විරිතිඤ්ඤා වෙයි, සතිඤ්ඤා වෙයි, සමාධිඤ්ඤා වෙයි, පඤ්ඤාඤ්ඤා වෙයි, මතිඤ්ඤා වෙයි, සොමනසසිඤ්ඤා වෙයි, ජීවිතිඤ්ඤා වෙයි, සමමාදිට්ඨි ය වෙයි, සමමාදායාම ය වෙයි, ... ප්‍රග්‍රාහය වෙයි, අවික්ෂේපය වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බි කෙනෙක් ඇද්ද - මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි ...

තවද එසමයෙහි සකකුයෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආහාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ අටදෙනෙක් වෙති, දුච්ඡික ධ්‍යානය වෙයි, චතුර්ධික මාගීය වෙයි, සප්තබලයෝ වෙති, හෙතුහු තිදෙනෙක් වෙති, එක් ම සංගීයෙක් වෙයි, ... එක් ම ධර්මායතනය වෙයි, එක් ම ධර්මධාතු වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බි කෙනෙක් ඇද්ද - මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි ...

173. කවරෙක් එසමයෙහි සංඝකාරසකකු වෙයි යත්:

සංගී ය වෙනතා ය විනේශකාග්‍රතා ය සද්ධිඤ්ඤා ය විරිතිඤ්ඤා ය සතිඤ්ඤා ය සමාධිඤ්ඤා ය පඤ්ඤාඤ්ඤා ය ජීවිතිඤ්ඤා ය සමමාදිට්ඨි ය සමමාදායාම ය ... ප්‍රග්‍රාහ ය අවික්ෂේප ය - තවද එසමයෙහි වෙදනාසකකුය නබා සංඥාසකකුය නබා විඤ්ඤාසකකුය නබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බි කෙනෙක් ඇද්ද - එසමයෙහි මේ සංඝකාරසකකුය වේ... මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි.

174. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති: සුඛස්ස ච පතානා දුක්ඛස්ස ච පතානා -පෙ- පඤ්චමං කුතං¹ උපසම්පජ්ජි විහරති පඨවි-කසිණං, තසම් සමයෙ එස්සො භොති, ටෙදනා භොති, සඤ්ඤා භොති, චෙතනා භොති, චිත්තා භොති, උපෙකතා භොති, විතතස්සෙකග්ගතා භොති, සද්ධිනිද්ධියං භොති, විරිසිනිද්ධියං භොති, සතිනිද්ධියං භොති, සමාධිනිද්ධියං භොති, පඤ්ඤානිද්ධියං භොති, මනිනිද්ධියං භොති, උපෙකක්ඛිනිද්ධියං භොති, ජිව්හිනිද්ධියං භොති, සම්මාදිට්ඨි භොති, සම්මාවායාමො භොති -පෙ- පග්ගාභො භොති, අවිකෙකපො භොති, යෙ වා පන තසම් සමයෙ අඤ්ඤාසි අප්පි පටිච්ච-සමුප්පානා අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා -පෙ-

තසම් බො පන සමයෙ චතතාරෙ බබ්බා භොතති, ආයතනාති භොතති, ඤේ බාතුයො භොතති, තයො ආතාර භොතති, අට්ඨිනිද්ධියාති භොතති, දුච්චිකං කුතං භොති, චතුර්ච්චිකො මග්ගො භොති, සත්තා-බලාති භොතති, තයො හෙතු භොතති, එකො එස්සො භොති, -පෙ- එකං බමමායතනං භොති, එකා බමමබාතු භොති, යෙ වා පන තසම් සමයෙ අඤ්ඤාසි අප්පි පටිච්චසමුප්පානා අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා. -පෙ-

175. කතමො තසම් සමයෙ සංඛාරකඛණො භොති?

එස්සො චෙතනා විතතස්සෙකග්ගතා සද්ධිනිද්ධියං විරිසිනිද්ධියං සතිනිද්ධියං සමාධිනිද්ධියං පඤ්ඤානිද්ධියං ජිව්හිනිද්ධියං සම්මාදිට්ඨි සම්මාවායාමො -පෙ- පග්ගාභො අවිකෙකපො - යෙ වා පන තසම් සමයෙ අඤ්ඤාසි අප්පි පටිච්චසමුප්පානා අරුපිනො බමමා, ධර්මො චෙදනාකඛණං, ධර්මො සඤ්ඤාකඛණං, ධර්මො විඤ්ඤාණකඛණං - අයං තසම් සමයෙ සංඛාරකඛණො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

පඤ්චකානසො.

වතුකතපඤ්චකජ්ඣානං නිට්ඨිතං.

176. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චව භාමෙති -පෙ- පඨමං කුතං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං² දුක්ඛාභිඤ්ඤං පඨවිකසිණං,³ තසම් සමයෙ එස්සො භොති -පෙ- අවිකෙකපො භොති, -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

1. පඤ්චමස්සානං - සිමු. 123

2. දුක්ඛපට්ඨපදං - මජ්ඣ.

3. පඨවිකසිණං - මජ්ඣ.

174. කවර ධර්මයෝ කුශලය යත්:

යම් කලෙක්හි රූපභවොත්පත්තිය චිත්තමායා වඩා ද, සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් දුඃඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් පඨවිකසිණ සංකල්පනානුසාරයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, චේතනාව වෙයි, විතර්කය වෙයි, උපෙක්‍ෂාව වෙයි, විකල්පකාලතාව වෙයි, සංකල්පය වෙයි, විරිසිකල්පය වෙයි, සතිකල්පය වෙයි, සමාධිකල්පය වෙයි, පඤ්ඤාකල්පය වෙයි, මනිකල්පය වෙයි, උපෙක්‍ෂාකල්පය වෙයි, ජිවිතකල්පය වෙයි, සමාධිකල්පය වෙයි, සමාධිකල්පය වෙයි, ... ප්‍රමාණය වෙයි, අවිකල්පය වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්ෂේපකල්පනා වූ යම් අරුපිධම්ම කෙනෙක් ඇත් නම් - මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි ...

තවද එසමයෙහි සංකල්පයෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආකාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ අටදෙනෙක් වෙති, ද්‍රව්‍යික ධාතුය වෙයි, වතුරිකික මායා වෙයි, ස්වභාවයෝ වෙති, හෙතුහු තිදෙනෙක් වෙති, එක් මෑ සංගීයයක් වෙයි, ... එක් මෑ ධර්මයකය වෙයි, එක් මෑ ධර්මානුච වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්ෂේපකල්පනා වූ යම් අරුපිධම්ම කෙනෙක් ඇත් නම් - මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. ...

175. කවරෙක් එසමයෙහි සංකල්පකාලය වෙයි යත්:

සංගීය ය චේතනා ය විභේදනානුසාරය ය සංකල්පය ය විරිසිකල්පය ය සතිකල්පය ය සමාධිකල්පය ය පඤ්ඤාකල්පය ය ජිවිතකල්පය ය සමාධිකල්පය ය ... ප්‍රමාණය ය අවිකල්පය යි. තවද එසමයෙහි වේදනා-සංකල්පය නම් සංකල්පකාලය නම් විභේදනානුසාරය නම් අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්ෂේපකල්පනා වූ යම් අරුපිධම්ම කෙනෙක් ඇද්ද, එසමයෙහි මේ සංකල්පකාලය වේ. ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

පඤ්ඤාකාලය යි.

වතුපඤ්ඤාකාලය නම්.

176. කවර ධර්මයෝ කුශලය යත්:

යම් කලෙක රූපභවොත්පත්තිය චිත්තමායා වඩා ද, කාමයන් හෙත් වෙන් වූ මෑ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤා ඇති, පඨවිකසිණ සංකල්පනා වූ ප්‍රභවධාතුය උපදවා වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි, ... අවිකල්පය වෙයි, ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි,

177. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං¹ බ්වපාභිඤ්ඤා පඨවිකසිණං², තසම් සමයෙ ඵසොගා ගොති -පෙ- අවිකෙකිපො ගොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

178. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති සුඛාපට්ඨදං³ දකුභිඤ්ඤා පඨවිකසිණං, තසම් සමයෙ ඵසොගා ගොති -පෙ- අවිකෙකිපො ගොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

179. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති සුඛාපට්ඨදං බ්වපාභිඤ්ඤා පඨවිකසිණං, තසම් සමයෙ ඵසොගා ගොති -පෙ- අවිකෙකිපො ගොති. -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

180. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති: විනතකම්මාරුතං වූප- සමා -පෙ-දුතියං ක්කානං⁴, -පෙ- තතියං ක්කානං -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං -පෙ- පඨමං ක්කානං -පෙ- පඤ්චමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං¹ දකුභිඤ්ඤා පඨවිකසිණං² -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං බ්වපාභිඤ්ඤා පඨවිකසිණං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං දකුභිඤ්ඤා පඨවිකසිණං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්වපාභිඤ්ඤා පඨවිකසිණං, තසම් සමයෙ ඵසොගා ගොති -පෙ- අවිකෙකිපො ගොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

වතගොසා පට්ඨදං.

[චන්දාරි ආරමමණානි]

181. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති පරිතතං පරිතතාරමමණං පඨවිකසිණං, තසම් සමයෙ ඵසොගා ගොති -පෙ- අවිකෙකිපො ගොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

1. දුක්ඛාපට්ඨදං - මජ්ඣං. 2. පඨවිකසිණං - ඉජ්ඣං, පඨවිකසිණං සිඬු. 1, 2, 3

3. සුඛාපට්ඨදං - මජ්ඣං.

4. දුතියස්කන්ධානං - සිඬු. 1, 2, 3.

177. කවර බමුණෝ කුශලය යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් වැ මැ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති නො ලස් වූ අභිඤ්ඤා ඇති
පඨවිකසිණ සංවිධාන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය
වෙයි ... අවිනේශ්‍යය වෙයි ... මේ බමුණෝ කුශලයෝ යි.

178. කවර බමුණෝ කුශලය යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්
ගෙන් වෙන් වැ මැ ... සුව වූ පිළිවෙත් ඇති නො ලස් වූ අභිඤ්ඤා ඇති, පඨවි
කසිණ සංවිධාන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය
වෙයි ... අවිනේශ්‍යය වේ ... මේ බමුණෝ කුශලයෝ යි.

179. කවර බමුණෝ කුශලය යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් වැ මැ ... සුව වූ පිළිවෙත් ඇති නො ලස් වූ අභිඤ්ඤා ඇති,
පඨවිකසිණ සංවිධාන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි
සංගීය වෙයි .. අවිනේශ්‍යය වේ ... මේ බමුණෝ කුශලයෝ යි.

180. කවර බමුණෝ කුශලය යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, විතකීවිචාර-
යන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට චතුර්ථ
ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤා ඇති
පඨවිකසිණ සංවිධාන වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද ... දුක් වූ
පිළිවෙත් ඇති නො ලස් වූ අභිඤ්ඤා ඇති, පඨවිකසිණ සංවිධාන ... සුව
වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤා ඇති පඨවිකසිණ ... සුව වූ පිළිවෙත්
ඇති නො ලස් වූ අභිඤ්ඤා ඇති පඨවිකසිණ (සංවිධාන පඤ්චමධ්‍යානයට
පැමිණ වෙසේ ද,) එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවිනේශ්‍යය වේ ... මේ
බමුණෝ කුශලයෝ යි.

සතර පටිපදා යි.

[සතර ආරමභය]

181. කවර බමුණෝ කුසල්ය යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් වැ මැ පරිත්‍යාග (අප්‍රගුණ) වූ පරිත්‍යාගවේදන වූ පඨවිකසිණ
සංවිධාන ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ...
අවිනේශ්‍යය වේ ... මේ බමුණෝ කුශලයෝ යි.

182. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුජුප්පතතිසා මග්ගං භාවෙති: ටිට්ඨෙව්ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං පඨවිකසිණං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

183. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුජුප්පතතිසා මග්ගං භාවෙති: ටිට්ඨෙව්ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං පඨවිකසිණං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

184. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුජුප්පතතිසා මග්ගං භාවෙති: ටිට්ඨෙව්ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං පඨවිකසිණං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

185. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුජුප්පතතිසා මග්ගං භාවෙති: විතකකවිවාරිතං චූපසමා -පෙ- දුතියං ක්කානං -පෙ- තතියං ක්කානං -පෙ- චතුසං ක්කානං -පෙ- පඨමං ක්කානං -පෙ- පඤ්චමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං පඨවිකසිණං -පෙ- පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං පඨවිකසිණං -පෙ- අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං පඨවිකසිණං -පෙ- අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං පඨවිකසිණං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

වතනාපි ආරම්මණාති.

[සොළසකිබ්බතතුසං]

186. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුජුප්පතතිසා මග්ගං භාවෙති: ටිට්ඨෙව්ව කාමෙහි පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුකඛාපටිපදං දැනාභිකුඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං පඨවිකසිණං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

182. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පන්නිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් වැ මැ ... පරිත්ත වූ අප්‍රමාණාලමඛන වූ පඨවිකසිණ සංඛ්‍යාත
ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංඝීය වෙයි, ... අවික්ෂෙපය
වේ. මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි,

183. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පන්නිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් වැ මැ ... අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලමඛන වූ පඨවිකසිණ සංඛ්‍යාත
ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංඝීය වෙයි, ... අවික්ෂෙපය
වේ, ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

184. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පන්නිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් වැ මැ ... අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණාලමඛන වූ පඨවිකසිණ සංඛ්‍යාත
ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංඝීය වෙයි, ... අවික්ෂෙපය
වේ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

185. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පන්නිය පිණිස මාගීය වඩා ද, විනාශීවිචාර-
යන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... දවිතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ථධ්‍යා-
නයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... පරිත්ත වූ පරිත්තාලමඛන වූ පඨවිකසිණ
සංඛ්‍යාත වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, ... පරිත්ත වූ අප්‍රමාණා
ලමඛන වූ පඨවිකසිණ සංඛ්‍යාත ... අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලමඛන වූ පඨවි
කසිණ තඛ්‍යාත වූ ... අප්‍රමාණ වූ (ඵරණ වෘයෙත්) අප්‍රමාණාලමඛන වූ
පඨවිකසිණ සංඛ්‍යාත වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි
සංඝීය වෙයි,... අවික්ෂෙපය වේ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

සතර ආරම්භණයෝ යි.

[සොළසකඛනතුකය]

186. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පන්නිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්
ගෙන් වෙන් වැ මැ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලස් වූ අභිඤ්ඤා ඇති පරිත්ත වූ
පරිත්තාලමඛන වූ පඨවිකසිණ සංඛ්‍යාත ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,
එසමයෙහි සංඝීය වෙයි, . අවික්ෂෙපය වේ. ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

187. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

[illegible]

188. කතෘමි බිම්මා කුසලාර්

සයම්. සමගේ රුපුරපනත්යා මඟහි හාලෙත්; විවිලෙව කාමෙහි -පෙ-
පයම්. කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපවිපදං දකුණිකුදු. අපමාණං
පරිත්තාරමණං පස්විකසිණං, තසම්. සමගේ එසෙසා හොති -පෙ-
අවිකෙසෙසා හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුණ්ඨා.

189. කතමේ බිමමා කුසලා?

යසම්. සමයෙ රුසුපපනතියා මහං. භාවෙනි: විවිච්චව කාමෙහි
-පෙ- පඨමි. කුතං උපසම්පජ්ඣිතිහරති උත්තමපට්ඨදං දුක්ඛාභික්ඛාදං අප්ප-
මාණං. අප්පමාණාරමමණං පඨවිකාසිණං, තසම් සමයෙ එසෙසා භොති
-පෙ- අවිනිකප්පො ඡෙතාති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසුලා.

190. කතමේ බිමට, කුසලා?

සමගි සමගේ රුපුපරතනියා ගෙන හාවෙති: විවිලවව කාවෙති -රෙ-
පසමි. කොනං උපසමපණ් විහරති දුක්ඛාපරිපදං බිප්පාහිඤ්ඤං පරිත්තං
පරිහතාරමණං පඨවිකසිණං, තසමි සමගේ එසෙසා ගොති -රෙ-
ආවිසකධපො ගොති -රෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

191. කතමේ බමම, කුසලා?

සමිති සමගේ රුසුප්පනැතිකා මගන. භාවෙති: විවිච්චව කාමෙති
-පෙ- පඨමං කාතං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපවිපදං ඛිප්පාහිඤ්ඤාං පරිතතං
අප්පමාණාරමණං පඨවිකසිණං, තස්මිං සමගෙ එසෙසා හොති -පෙ-
ඤ්චිකෙධිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසල්ලා.

192. කහඳම බමමා කුසලා

යසම්. සමයෙ රුසුපපනතියා මග්ගං භාවෙති; විවිච්චව කාමෙති -පෙ-
පඨමං කොතං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපවිපදං බිපජාතිඤ්ඤං අපපමාණං
පරිත්තාරමමණං පඨවිකසිණං, තයම් සමයෙ ඵසොහොනි -පෙ-
ඤ්චිකෙධපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසල්ලා.

193. කතෘ මෙම කෘතිය කවුරු?

ශ්‍රී සමයෙ රුද්‍රරූපනන්දා මහතා භාවෙන් විවිච්චිතා කාමෙහි -පෙ-
පඨමං කොහං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපරිපදං බිජ්ජාහිකුක්කං අප්පමාණං
අප්පමාණාරමණං පඨවිකසිණං, නස්මිං සමයෙ ඵසොං හොති -පෙ- අවි-
කේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසල්ලා.

187. කවර බමියෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් වැ මැ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලස් වූ අභිඤ්ඤා ඇති, පරිත්ත වූ
අප්‍රමාණාලබ්භික වූ පඨවිකසිණ සංඛාරානුසාරක ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,
එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ. ... මේ බමියෝ කුසලයෝ යි.

188. කවර බමියෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් වැ මැ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති දකුණිඤ්ඤා වූ අප්‍රමාණ වූ
පරිත්තාලබ්භික වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි
සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ. ... මේ බමියෝ කුසලයෝ යි.

189. කවර බමියෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් වැ මැ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති දකුණිඤ්ඤා වූ අප්‍රමාණ වූ
අප්‍රමාණාලබ්භික වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසම-
යෙහි ස්වරූපය වෙයි, ... අවික්ෂේපය වේ. ... මේ බමියෝ කුසලයෝ යි.

190. කවර බමියෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන්
වෙන් වැ මැ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති සම්ප්‍රාභිඤ්ඤා වූ පරිත්ත වූ පරිත්තා-
ලබ්භික වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි
සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ. ... මේ බමියෝ කුසලයෝ යි.

191. කවර බමියෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් වැ මැ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති සම්ප්‍රාභිඤ්ඤා වූ පරිත්ත වූ
අප්‍රමාණාලබ්භික වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි
සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ. ... මේ බමියෝ කුසලයෝ යි.

192. කවර බමියෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන්
වෙන් වැ මැ ... දුක් වූ ප්‍රතිපදා ඇති සම්ප්‍රාභිඤ්ඤා වූ අප්‍රමාණ වූ පරිත්තා
ලබ්භික වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි
සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ. ... මේ බමියෝ කුසලයෝ යි.

193. කවර බමියෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් වැ මැ ... දුක් වූ ප්‍රතිපත් ඇති සම්ප්‍ර වූ අභිඤ්ඤා ඇති අප්‍රමාණ
වූ අප්‍රමාණාලබ්භික වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසම
යෙහි සංගීය වෙයි .. අවික්ෂේපය වේ. ... මේ බමියෝ කුසලයෝ යි.

194. කතමේ බමමා කුසලෝ?

යසම්. සමයෙ රුපුප්පනනිතා මග්ගං භාෂෙති: විවිච්චිව භාමෙති -පෙ-
පඨමං කුතං උපසමපජ්ජ විහරති සුඛාපට්ටදං දකුණිකදං පරිනතං පරිනතා-
රමමණං පඨවිකසිණං, තයම් සමයෙ එවසො හොති -පෙ- අවුනෙකපො
හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

195. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

ගසමි. සමයෙ රුපුපරනතියා මගන පාවෙත්: වුමෙව්ව කාමෙයි -පෙ-
පසමි. කානං උපසමපජ්ජ විහරති සුඛාපට්ඨං දුක්ඛාභිඤ්ඤං පරිනතං
අප්පමාණාරමමණං පස්සිකසිණං, තසමි. සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ-
අවිකෙට්ඨො භොති -පෙ- ඉම මම්මා කුසලා.

196. කතමේ බමම, කුසලාර්

සමගි. සමගෙ රුපුරපතනියා මහක. හාවෙන; විවිච්චව කාමෙති -පෙ-
පමං. කානං උපසම්පජ් වීහරති බ්‍රහ්මපට්ඨදං දක්‍ෂාතිඤ්ඤං අපමාණං
පරිත්තාරමමණං පටිවිකැරණං, තස්මි. සමගෙ එතස්සා හොති -පෙ-
අවිකේධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

197. කතමේ බිමම, කුසලා?

යසම්. සමයෙ රුද්‍රපරතනියා මහතා හැවෙති; විවිධව වාසෙති -පෙ-
සසම්. ක්‍රියානං උපසමපණ් විහරති සුතං පටිපදං. දකුණිකුදං අසමාණං
අසමාණාරමණං පටිවිකතිණං, තසම්. සමයෙ එකසා ග්‍රහානි -පෙ-
අවිකෙතිපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධර්මා කුසලා.

198. කතූමේ බමමා කුසලා?

සසම්. සමයේ රුපුපතනියා මගන. හාවෙනි: විවිධව කාමෙහි -පෙ-
 පමම. කාන. උපසමපජ් විහරති සුඛාපවිපදං බ්‍යාපිසුකං පරිනා.
 පරිනාදරමණං පඨමිකසිණං, නසම්. සමයේ එසෙසා කොහි -පෙ-
 ද්විතකපො කොහි -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

199. කතමෙ බමමා කුසලා?

සමහර සමයේ රුසුරුපත්තියා මගක හැටෙත්: විවිච්චා කැමෙහි -රෙ-
පළමු කොටස: උපසම්පදා විහරත් සුඛාපවිපදා බිප්පාහිඤ්ඤා පරිත්තක.
අපසමානාරම්භො පළමුකසිංහො, තසමි සමයෙ එසෙසා හොත් -රෙ-
අවිනිකම්මො හොත් -රෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසල්ලා.

200. කතමේ බිමමා කුසලා?

සමිම සමයෙ රුපුරපතනියා මගනා හා වනි: විවිචෙව්ව කාමෙති -රෙ-පයම. කානං උපසමපජ්ඣ විහරති සුඛාපවිපදං බ්පාහිඤ්ඤං අපමාණං පරිනතාරමණං පඨවිකණ්, තසමි. සමයෙ ඵසෙසා හොති -රෙ-අවිකෙට්ඨො හොති -රෙ-ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

194. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් ව ම ... සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති දැකූ වූ අභිඤ්ඤා ඇති පරිත්‍යාග වූ
පරිත්‍යාගාලම්බන වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි
සංගීය වෙයි, ... අවික්ෂේපය වේ, ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

195. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන්
වෙන් ව ම ... සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති දැකූ වූ අභිඤ්ඤා ඇති පරිත්‍යාග වූ අප්‍රමාණ-
ලම්බන වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි
සංගීය වෙයි, ... අවික්ෂේපය වේ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

196. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් ව ම ... සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති දැකූ වූ අභිඤ්ඤා ඇති අප්‍රමාණ
වූ පරිත්‍යාගාලම්බන වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකම-
යෙහි සංගීය වෙයි, ... අවික්ෂේපය වේ, ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

197. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන්
වෙන් ව ම ... සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති දැකූ වූ අභිඤ්ඤා ඇති අප්‍රමාණ වූ
අප්‍රමාණාලම්බන වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකම-
යෙහි සංගීය වෙයි, ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

198. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් ව ම ... සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍ර වූ අභිඤ්ඤා ඇති පරිත්‍යාග
වූ පරිත්‍යාගාලම්බන වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකම-
යෙහි සංගීය වෙයි, ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

199. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් ව ම ... සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍ර වූ අභිඤ්ඤා ඇති, පරිත්‍යාග
වූ අප්‍රමාණාලම්බන වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,
එකමයෙහි සංගීය වෙයි, ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

200. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්
ගෙන් වෙන් ව ම ... සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍ර වූ අභිඤ්ඤා ඇති, අප්‍රමාණ
වූ පරිත්‍යාගාලම්බන ඇති පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,
එකමයෙහි සංගීය වෙයි, ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

201. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුජුපපතනියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුතං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපරිපදං බිප්පාහිඤ්ඤං අප්පමාණං¹ අප්පමාණාරමමණං පඨවිකසිණං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙබ්බො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

202. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුජුපපතනියා මග්ගං භාවෙති: විතකකම්මාරුහං වූපසමා -පෙ- දුතියං කුතං -පෙ- තතියං කුතං -පෙ- චතුත්තං කුතං -පෙ- පඨමං කුතං² -පෙ- පඤ්චමං කුතං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපරිපදං දුක්ඛාහිඤ්ඤං පරිත්තං³ පරිත්තාරමමණං පඨවිකසිණං -පෙ- දුක්ඛාපරිපදං දුක්ඛාහිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරමමණං පඨවිකසිණං -පෙ- දුක්ඛාපරිපදං දුක්ඛාහිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරමමණං පඨවිකසිණං -පෙ- දුක්ඛාපරිපදං දුක්ඛාහිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරමමණං පඨවිකසිණං⁴ -පෙ- දුක්ඛාපරිපදං බිප්පාහිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරමමණං පඨවිකසිණං -පෙ- දුක්ඛාපරිපදං බිප්පාහිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරමමණං පඨවිකසිණං -පෙ- දුක්ඛාපරිපදං බිප්පාහිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරමමණං පඨවිකසිණං -පෙ- දුක්ඛාපරිපදං බිප්පාහිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරමමණං පඨවිකසිණං -පෙ- සුඛාපරිපදං දුක්ඛාහිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරමමණං පඨවිකසිණං -පෙ- සුඛාපරිපදං දුක්ඛාහිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරමමණං පඨවිකසිණං -පෙ- සුඛාපරිපදං දුක්ඛාහිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරමමණං පඨවිකසිණං -පෙ- සුඛාපරිපදං දුක්ඛාහිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරමමණං පඨවිකසිණං -පෙ- සුඛාපරිපදං බිප්පාහිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරමමණං පඨවිකසිණං -පෙ- සුඛාපරිපදං බිප්පාහිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරමමණං පඨවිකසිණං -පෙ- සුඛාපරිපදං බිප්පාහිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරමමණං පඨවිකසිණං -පෙ- සුඛාපරිපදං බිප්පාහිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරමමණං පඨවිකසිණං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙබ්බො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

සොළසකම්මනතුකං.

203. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුජුපපතනියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුතං උපසම්පජ්ජ විහරති අපොකසිණං -පෙ- තෙජ්ජාකසිණං -පෙ- වායොකසිණං -පෙ- නිලිකසිණං -පෙ- පිතකසිණං -පෙ- ලොහිතකසිණං -පෙ- ඔදුතකසිණං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙබ්බො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

අධ්මකසිණං සොළසකම්මනතුකං.

1. අප්පමාණං - සිමු 3 පොඤ්ඤා උපානං.

2. පඨමං කුතං -පෙ- සිමු 3 උපානං.

3. පරිත්තං - සිමු 3 උපානං.

4. දුක්ඛාපරිපදං . . . පඨවිකසිණං - සිමු 3 උපානං.

201 කවර ධම්මෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්තපනනිස පිණිස මාගිය වඩා ද, කාමයන් හෙන් වෙන් වැ මැ ... සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍ර වූ අභිඤ්ඤ ඇති, අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණාලබ්‍හන ඇති පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්වයීය වෙයි, ... අවික්ෂෙපය වේ.... මේ ධම්මෝ කුසලයෝ යි

202. කවර ධම්මෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්තපනනිස පිණිස මාගිය වඩා ද, විතකිච්චාර-යන්තේ සන්තිදිමෙන් ... දෙවැනි දූතැන ... තෙවැනි දූතැන ... සතර වැනි දූතැන ... පලමුවැනි දූතැන ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති, ලස් වූ අභිඤ්ඤ ඇති, අලප වූ අලපාලබ්‍හන වූ පඨවිකසිණ - පස්වැනි දූතැන ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති දකු වූ අභිඤ්ඤ ඇති, පරිත්ත වූ අප්‍රමාණාලබ්‍හන වූ පඨවිකසිණ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති දකු වූ අභිඤ්ඤ ඇති, අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලබ්‍හන වූ පඨවිකසිණ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති දකු වූ අභිඤ්ඤ ඇති, අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණාලබ්‍හන වූ පඨවිකසිණ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති නො ලස් වූ අභිඤ්ඤ ඇති, පරිත්ත වූ පරිත්තාලබ්‍හන වූ පඨවිකසිණ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති නො ලස් වූ අභිඤ්ඤ ඇති, පරිත්ත වූ අප්‍රමාණාලබ්‍හන වූ පඨවිකසිණ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති නො ලස් වූ අභිඤ්ඤ ඇති, අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලබ්‍හන වූ පඨවිකසිණ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති නො ලස් වූ අභිඤ්ඤ ඇති අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණාලබ්‍හන වූ පඨවිකසිණ ... සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති, දකු වූ අභිඤ්ඤ ඇති, පරිත්ත වූ පරිත්තාලබ්‍හන වූ පඨවිකසිණ ... සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති, දකු වූ අභිඤ්ඤ වූ අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණාලබ්‍හන වූ පඨවිකසිණ ... සුඛප්‍රතිපද ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඤ්ඤ වූ පරිත්ත වූ පරිත්තාලබ්‍හන වූ පඨවිකසිණ ... සුඛප්‍රතිපද ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඤ්ඤ වූ පරිත්ත වූ අප්‍රමාණාලබ්‍හන වූ පඨවිකසිණ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඤ්ඤ වූ අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලබ්‍හන වූ පඨවිකසිණ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඤ්ඤ වූ අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණාලබ්‍හන වූ පඨවිකසිණ (පඤ්චමධ්‍යානය වඩා ද) එසමයෙහි ස්වයීය වෙයි, ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධම්මෝ කුසලයෝ යි.

සොලසකඛන්දනානි යි.

203. කවර ධම්මෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්තපනනිස පිණිස මාගිය වඩා ද, කාමයන් හෙන් වෙන් වැ මැ ... ආපොකසිණ සංඛ්‍යාත ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, ... තෙජොකසිණ ... වායොකසිණ ... නිලකසිණ ... පිතකසිණ... ලොහිත කසිණ ... ඔද්‍යතකසිණ ... එසමයෙහි ස්වයීය වෙයි, ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධම්මෝ කුසලයෝ යි.

අවධානසිණ සොලසකඛන්දනානි වාරය යි.

[අභිභාසකතානි]

204. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමගෙ රුපුප්පතනියා මග්ගා භාවෙති අජ්ඣතනං අරුපසඤ්ඤා බහිද්ධා රූපානි පසානි පරිත්තානි තානි අභිභූයා ජානාමි පසාමිති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තසම් සමගෙ එසොගා හොති -පෙ- අවිනේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

205. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමගෙ රුපුප්පතනියා මග්ගා භාවෙති අජ්ඣතනං අරුපසඤ්ඤා බහිද්ධා රූපානි පසානි පරිත්තානි තානි අභිභූයා ජානාමි පසාමිති විතක්කවිචාරනා චූරසමා -පෙ- දුතියං ඤානං -පෙ- තතියං ඤානං -පෙ- චතුර්ථං ඤානං -පෙ- පඨමං ඤානං -පෙ- පඤ්චමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තසම් සමගෙ එසොගා හොති -පෙ- අවිනේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

[අභිභාසකතා චතසොසාපටිපදා]

206. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමගෙ රුපුප්පතනියා මග්ගා භාවෙති අජ්ඣතනං අරුපසඤ්ඤා බහිද්ධා රූපානි පසානි පරිත්තානි තානි අභිභූයා ජානාමි පසාමිති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දැකාහිඤ්ඤා, තසම් සමගෙ එසොගා හොති -පෙ- අවිනේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

207. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමගෙ රුපුප්පතනියා මග්ගා භාවෙති අජ්ඣතනං අරුපසඤ්ඤා බහිද්ධා රූපානි පසානි පරිත්තානි තානි අභිභූයා ජානාමි පසාමිති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං බ්‍යාපාහිඤ්ඤා, තසම් සමගෙ එසොගා හොති -පෙ- අවිනේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

208. කතමෙ බමමා කුසලා:

යසම් සමගෙ රුපුප්පතනියා මග්ගා භාවෙති අජ්ඣතනං අරුපසඤ්ඤා බහිද්ධා රූපානි පසානි පරිත්තානි තානි අභිභූයා ජානාමි පසාමිති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං දැකාහිඤ්ඤා, තසම් සමගෙ එසොගා හොති -පෙ- අවිනේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

[අභිභාසන]

204. කවර බමුණෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පන්නයි පිණිස මාගිය වඩා ද, අධ්‍යානම-
රූපයෙහි පරිකමිසංඥ රහිත වූයේ නො වැඩු බාහිර වූ අලවැදුරුම් කසිණ
රූපයන් දකි ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දැනිමි දක්මි යි (මෙනෙහි කොට)
කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසම-
යෙහි ස්වරූපය වෙයි, ... අවික්ෂෙපය වේ. ... මේ බමුණෝ කුසලයෝ යි.

205. කවර බමුණෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පන්නයි පිණිස මාගිය වඩා ද, අධ්‍යානම-
රූපයෙහි පරිකමිසංඥ රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන්
දකි ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දැනිමි දක්මි යි මෙනෙහි කොට විතැනි-
විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ...
චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,
එසමයෙහි ස්වරූපය වෙයි, ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ බමුණෝ කුසලයෝ යි.

[අභිභාසන - සහර ප්‍රතිපදා]

206. කවර බමුණෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පන්නයි පිණිස මාගිය වඩා ද, අධ්‍යානම-
රූපයෙහි පරිකමිසංඥ රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන්
දකි ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දැනිමි දක්මි යි (මෙනෙහි කොට)
කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම... ... දුක් වූ පටිපදා ඇති දකු වූ අභිඥ ඇති
ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්වරූපය වෙයි ... අවික්ෂෙපය
වේ, ... මේ බමුණෝ කුසලයෝ යි.

207 කවර බමුණෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පන්නයි පිණිස මාගිය වඩා ද, අධ්‍යානම-
රූපයෙහි පරිකමිසංඥ රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන්
දකි ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දැනිමි දක්මි යි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
දුක් වූ පටිපදා ඇති කප්පාහිඳ වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,
එසමයෙහි ස්වරූපය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ බමුණෝ කුසලයෝ යි.

208. කවර බමුණෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පන්නයි පිණිස මාගිය වඩා ද, අධ්‍යානම-
රූපයෙහි පරිකමිසංඥ රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන්
දකි ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දැනිමි දක්මි යි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම...
සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති දකු වූ අභිඥ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,
එසමයෙහි ස්වරූපය වෙයි, ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ බමුණෝ කුසලයෝ යි.

209. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමසෙ රුපුපපනනිසා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣන්තං අරුපසඤ්ඤා බහිද්ධා රුපානි පසාහි පරිත්තානි, තානි අභිතුසා ඡානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පස්මි ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති සුඛපටිපදා බිප්පාහිඤ්ඤා, තස්මිං සමසෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙබ්බො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

210. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමසෙ රුපුපපනනිසා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣන්තං අරුපසඤ්ඤා බහිද්ධා රුපානි පසාහි පරිත්තානි, තානි අභිතුසා ඡානාමි පසාමි'ති විතක්කවිචාරනං චූපසමා -පෙ- දුතියං ඤානං -පෙ- තතියං ඤානං -පෙ- චතුත්තං ඤානං -පෙ- පස්මි ඤානං -පෙ- පඤ්ඤාමා ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති අනිකාපටිපදා දකුණිඤ්ඤා පඨ- අනිකාපටිපදා බිප්පාහිඤ්ඤා පඨ- සුඛපටිපදා දකුණිඤ්ඤා -පෙ- සුඛපටිපදා බිප්පාහිඤ්ඤා, තස්මිං සමසෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙබ්බො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

වතසෙසා පමිපදා

[දෙව ආරමමණානි]

211. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමසෙ රුපුපපනනිසා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣන්තං අරුපසඤ්ඤා බහිද්ධා රුපානි පසාහි පරිත්තානි, තානි අභිතුසා ඡානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පස්මි ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති අජ්ජනං පරිත්තාරමමණං, තස්මිං සමසෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙබ්බො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

212. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමසෙ රුපුපපනනිසා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣන්තං අරුපසඤ්ඤා බහිද්ධා රුපානි පසාහි පරිත්තානි, තානි අභිතුසා ඡානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පස්මි ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති අජ්ජනං පරිත්තාරමමණං, තස්මිං සමසෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙබ්බො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

213. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමසෙ රුපුපපනනිසා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣන්තං අරුපසඤ්ඤා බහිද්ධා රුපානි පසාහි පරිත්තානි, තානි අභිතුසා ඡානාමි පසාමි'ති විතක්කවිචාරනං චූපසමා -පෙ- දුතියං ඤානං -පෙ- තතියං ඤානං -පෙ- චතුත්තං ඤානං -පෙ- පස්මි ඤානං -පෙ- පඤ්ඤාමා ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති අජ්ජනං පරිත්තාරමමණං -පෙ- අජ්ජනං පරිත්තාරමමණං, තස්මිං සමසෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙබ්බො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

දෙව ආරමමණානි.

209. කවර බමිසෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොතපනනිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්ම-
රූපයෙහි පරික්ෂණයෙහි රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන් දකී ද, ඒ රූපයන් මැඩගෙන දනිමි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
සුබ්‍රහ්මචරී ඇති කප්පාහිඳ වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි
සංගීය වෙයි ... අවිකෂෙපය වේ ... මේ බමිසෝ කුසලයෝ යි.

210. කවර බමිසෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොතපනනිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්ම-
රූපයෙහි පරික්ෂණයෙහි රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන් දකී ද, ඒ රූපයන් මැඩගෙන දනිමි දක්මි විතකිවිචාරයන්ගේ සන්තිදි-
මෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ථධ්‍යානයට ... ප්‍රථම-
ධ්‍යානයට ... දුක් වූ පටිපද ඇති දකු වූ අතීත ඇති පඤ්චධ්‍යානයට
පැමිණ වෙසේ ද ... දුක් වූ පටිපද ඇති කප්පාහිඳ වූ ... සුබ්‍රහ්මචරී ඇති
දකුහිඳ වූ ... සුබ්‍රහ්මචරී ඇති කප්පාහිඳ වූ පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ
වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවිකෂෙපය වේ ... මේ බමිසෝ
කුසලයෝ යි.

සතර ප්‍රතිපද යි.

[දෙපරමුණු]

211. කවර බමිසෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොතපනනිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්මරූප-
යෙහි පරික්ෂණයෙහි රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන් දකී ද,
ඒ රූපයන් මැඩගෙන දනිමි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
පරිත්ත වූ පරිත්තාලමඛ වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි
සංගීය වෙයි ... අවිකෂෙපය වේ ... මේ බමිසෝ කුසලයෝ යි.

212. කවර බමිසෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොතපනනිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්ම-
රූපයෙහි පරික්ෂණයෙහි රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන් දකී ද,
ඒ රූපයන් මැඩගෙන දනිමි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලමඛ වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි
සංගීය වෙයි ... අවිකෂෙපය වේ ... මේ බමිසෝ කුසලයෝ යි.

213. කවර බමිසෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොතපනනිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්මරූප-
යෙහි පරික්ෂණයෙහි රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන් දකී ද,
ඒ රූපයන් මැඩගෙන දනිමි දක්මි විතකිවිචාරයන්ගේ සන්තිදිමෙන් ...
ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ථධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ...
පරිත්ත වූ පරිත්තාලමඛ වූ පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද ...
අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලමඛ වූ (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) එසම-
යෙහි සංගීය වෙයි ... අවිකෂෙපය වේ ... මේ බමිසෝ කුසලයෝ යි.

දෙ පරමුණු යි.

[අවසානවනතුසං]

214. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්. සමයෙ රුපුප්පනතියා මග්ගං භාවෙනි අජකිත්තං අරුපසඤ්ඤා බහිද්ධා රුපානි පසසති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසසාමි'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ක්කානං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරමමණං, තසම්. සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

215. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්. සමයෙ රුපුප්පනතියා මග්ගං භාවෙනි අජකිත්තං අරුපසඤ්ඤා බහිද්ධා රුපානි පසසති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසසාමි'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ක්කානං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරමමණං, තසම්. සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

216. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්. සමයෙ රුපුප්පනතියා මග්ගං භාවෙනි අජකිත්තං අරුපසඤ්ඤා බහිද්ධා රුපානි පසසති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසසාමි'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ක්කානං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං බිප්පාහිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරමමණං, තසම්. සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

217. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්. සමයෙ රුපුප්පනතියා මග්ගං භාවෙනි අජකිත්තං අරුපසඤ්ඤා බහිද්ධා රුපානි පසසති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසසාමි'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ක්කානං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං බිප්පාහිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරමමණං, තසම්. සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

218. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්. සමයෙ රුපුප්පනතියා මග්ගං භාවෙනි අජකිත්තං අරුපසඤ්ඤා බහිද්ධා රුපානි පසසති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසසාමි'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ක්කානං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරමමණං, තසම්. සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

[අට්ඨකඛනනුකූලය]

214. කචර බමියෝ කුශලක යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොනපනතිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්ම-
රූපයෙහි පරිකම්පා-ඥ රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන් දකි
ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දනිමි දකිමි යි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම... දුෂ්ප්‍රතිපත්
ඇති දකුණිඤ වූ පරිත්ත වූ පරිත්තාලමඛන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ
වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වෙයි. ... මේ බමියෝ
කුශලයෝ යි.

215. කචර බමියෝ කුශලක යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොනපනතිය පිණිස මාගීය වඩා ද අධ්‍යාත්ම-
රූපයෙහි පරිකම්පා-ඥ රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන් දකි ද, ඒ
රූපයන් මැඩැගෙන දනිමි දකිමි යි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුෂ්ප්‍රතිපත්
ඇති දකුණිඤ වූ අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලමඛන වූ ප්‍රථම-
ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ...
මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

216. කචර බමියෝ කුශලක යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොනපනතිය පිණිස මාගීය වඩා ද අධ්‍යාත්මරූප-
යෙහි පරිකම්පා-ඥ රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන් දකි ද, ඒ
රූපයන් මැඩැගෙන දනිමි දකිමි යි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුෂ්ප්‍රතිපත්
ඇති කසිණිඤ වූ පරිත්ත වූ පරිත්තාලමඛන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ
වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ
කුශලයෝ යි.

217. කචර බමියෝ කුශලක යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොනපනතිය පිණිස මාගීය වඩා ද අධ්‍යාත්මරූප-
යෙහි පරිකම්පා-ඥ රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන් දකි ද, ඒ
රූපයන් මැඩැගෙන දනිමි දකිමි යි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුෂ්ප්‍රතිපත්
ඇති කසිණිඤ වූ අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලමඛන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ
වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ
කුශලයෝ යි.

218. කචර බමියෝ කුශලක යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොනපනතිය පිණිස මාගීය වඩා ද අධ්‍යාත්මරූප-
යෙහි පරිකම්පා-ඥ රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකි ද, ඒ
රූපයන් මැඩැගෙන දනිමි දකිමි යි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුෂ්ප්‍රතිපත්
ඇති දකුණිඤ වූ පරිත්ත වූ පරිත්තාලමඛන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ
වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ
කුශලයෝ යි.

219. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපනනියා මග්ගං භාවෙනි අර්ඛිතතං අරුපසඤ්ඤා බහිඤ්ඤා රූපානි පසානි පරිත්තානි, තානි අභිතුය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති සුඛාපට්ඨදං දකුණිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරමමණං, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිනෙකපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

220. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපනනියා මග්ගං භාවෙනි අර්ඛිතතං අරුපසඤ්ඤා බහිඤ්ඤා රූපානි පසානි පරිත්තානි, තානි අභිතුය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති සුඛාපට්ඨදං බ්‍යාපිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරමමණං, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිනෙකපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

221. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපනනියා මග්ගං භාවෙනි අර්ඛිතතං අරුපසඤ්ඤා බහිඤ්ඤා රූපානි පසානි පරිත්තානි, තානි අභිතුය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති සුඛාපට්ඨදං බ්‍යාපිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරමමණං, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිනෙකපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

222. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපනනියා මග්ගං භාවෙනි අර්ඛිතතං අරුපසඤ්ඤා බහිඤ්ඤා රූපානි පසානි පරිත්තානි තානි අභිතුය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විචක්ඛවිමාරුතං චුපසමා -පෙ- දුතියං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති -පෙ- තතියං ක්කානං -පෙ- චතුස්සං ක්කානං -පෙ- පඨමං ක්කානං¹ -පෙ- පඤ්චමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරමමණං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරමමණං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං බ්‍යාපිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරමමණං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං බ්‍යාපිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරමමණං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං දකුණිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරමමණං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍යාපිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරමමණං, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිනෙකපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

අවසානවතුකං.

1. පඨමං ක්කානං - ඉති උතං සිමු. 3.

219. කවර බමිසෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙක රූපහවොහපනිය පිණිස මාගිය වඩා ද, අධ්‍යාත්මරූප-
යෙහි පරික්ෂණය රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකි ද, ඒ
රූපයන් මැඩගෙන දකිමි දකිමි යි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... සුබ-
ප්‍රතිපත් ඇති දැඩිකම වූ අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලමිත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට
පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගිය වෙයි ... අමිසංසය වේ ... මේ
බමිසෝ කුශලයෝ යි.

220. කවර බමිසෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙක රූපහවොහපනිය පිණිස මාගිය වඩා ද, අධ්‍යාත්මරූප-
යෙහි පරික්ෂණය රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකි ද, ඒ
රූපයන් මැඩගෙන දකිමි දකිමි යි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... සුබ-
ප්‍රතිපත් ඇති සම්ප්‍රාතික වූ පරිත්ත වූ පරිත්තාලමිත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට
පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගිය වෙයි ... අමිසංසය වේ ... මේ
බමිසෝ කුශලයෝ යි.

221. කවර බමිසෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙක රූපහවොහපනිය පිණිස මාගිය වඩා ද, අධ්‍යාත්මරූප-
යෙහි පරික්ෂණය රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකි ද, ඒ
රූපයන් මැඩගෙන දකිමි දකිමි යි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... සුබ-
ප්‍රතිපත් ඇති සම්ප්‍රාතික වූ අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලමිත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට
පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගිය වෙයි ... අමිසංසය වේ ... මේ
බමිසෝ කුශලයෝ යි.

222. කවර බමිසෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙක රූපහවොහපනිය පිණිස මාගිය වඩා ද, අධ්‍යාත්මරූප-
යෙහි පරික්ෂණය රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකි ද, ඒ
රූපයන් මැඩගෙන දකිමි දකිමි යි විතර්කවාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ...
දෙවැනි ධ්‍යානයට ... තෙවැනි ධ්‍යානයට ... සතර වැනි ධ්‍යානයට ...
පලවැනි ධ්‍යානයට ... දූෂිතයන් ඇති දැඩිකම වූ පරිත්ත වූ පරිත්තා-
ලමිත වූ පස්වැනි ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, ... දූෂිතයන් ඇති
දැඩිකම වූ අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලමිත වූ ... දූෂිතයන් ඇති සම්ප්‍රාතික වූ
පරිත්ත වූ පරිත්තාලමිත වූ ... දූෂිතයන් ඇති සම්ප්‍රාතික වූ අප්‍රමාණ වූ
පරිත්තාලමිත වූ ... සුබප්‍රතිපත් ඇති දැඩිකම වූ පරිත්ත වූ පරිත්තා-
ලමිත වූ ... සුබප්‍රතිපත් ඇති දැඩිකම වූ අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලමිත වූ...
සුබප්‍රතිපත් ඇති සම්ප්‍රාතික වූ පරිත්ත වූ පරිත්තාලමිත වූ ... සුබප්‍රතිපත්
ඇති සම්ප්‍රාතික වූ අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලමිත වූ පසුධ්‍යානයට පැමිණ
වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගිය වෙයි ... අමිසංසය වේ ... මේ බමිසෝ
කුශලයෝ යි.

223. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුප්පත්තිසා මග්ගා භාවෙනි අජකිත්තං අරුපසඤ්ඤා බිහිංගා රුපානි පසසති පරිත්තානි සුවණ්ණද්ධිකණ්ණානි, තානි අභිභූය්‍ය ජානාමි පසසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තසම් සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

224. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුප්පත්තිසා මග්ගා භාවෙනි අජකිත්තං අරුපසඤ්ඤා බිහිංගා රුපානි පසසති පරිත්තානි සුවණ්ණද්ධිකණ්ණානි, තානි අභිභූය්‍ය ජානාමි පසසාමි'ති විතකකම්මාරුතං චූපසමා -පෙ- දුතියං ඤානං -පෙ- තතියං ඤානං -පෙ- චතුත්තං ඤානං -පෙ- පඨමං ඤානං -පෙ- පඤ්චමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තසම් සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

ඉදමපි අධ්‍යක්ෂකතාතුංගං.

225. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුප්පත්තිසා මග්ගා භාවෙනි අජකිත්තං අරුපසඤ්ඤා බිහිංගා රුපානි පසසති අප්පමාණානි, තානි අභිභූය්‍ය ජානාමි පසසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තසම් සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

226. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුප්පත්තිසා මග්ගා භාවෙනි අජකිත්තං අරුපසඤ්ඤා බිහිංගා රුපානි පසසති අප්පමාණානි, තානි අභිභූය්‍ය ජානාමි පසසාමි'ති විතකකම්මාරුතං චූපසමා -පෙ- දුතියං ඤානං -පෙ- තතියං ඤානං -පෙ- චතුත්තං ඤානං -පෙ- පඨමං ඤානං -පෙ- පඤ්චමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තසම් සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

[චතසෙසා පටිපදා]

227. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුප්පත්තිසා මග්ගා භාවෙනි අජකිත්තං අරුපසඤ්ඤා බිහිංගා රුපානි පසසති අප්පමාණානි, තානි අභිභූය්‍ය ජානාමි පසසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ටදං දකිංගිඤ්ඤා, තසම් සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

223. කවර ධම්මෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්ථනනිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම-
රූපයෙහි පරිකම්පංඥ රහිත වූයේ පරිත්ත වූ සුවණ්දුමණි වූ බාහ්‍යරූපයන්
දකි ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දනිමි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම... ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශීය වෙයි ... අවික්ෂෙපය
වේ ... මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි.

224. කවර ධම්මෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්ථනනිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම-
රූපයෙහි පරිකම්පංඥ රහිත වූයේ පරිත්ත වූ සුවණ්දුමණි වූ පරිත්ත වූ
බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකි ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දනිමි දක්මි විතකීවිචාරයන්
ගේ සන්තිදීමෙන්... ද්විතීයධ්‍යානයට... තෘතීයධ්‍යානයට... චතුර්ධ්‍යානයට...
ප්‍රථමධ්‍යානයට ... පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශීය
වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි.

මෙ ද අවධිකඛනතුක යි.

225. කවර ධම්මෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්ථනනිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම-
රූපයෙහි පරිකම්පංඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකි ද,
ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දනිමි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ප්‍රථම
ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශීය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ...
මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි.

226. කවර ධම්මෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්ථනනිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානමරූප-
යෙහි පරිකම්පංඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකි ද, ඒ
රූපයන් මැඩැගෙන දනිමි දක්මි විතකී විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ...
ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ...
පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශීය වෙයි ... අවික්ෂෙපය
වේ ... මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි.

[සතර ප්‍රතිපදා]

227. කවර ධම්මෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්ථනනිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානමරූප-
යෙහි පරිකම්පංඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍යරූපයන් දකි ද, ඒ
රූපයන් මැඩැගෙන දනිමි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛ
ප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි
ස්පර්ශීය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි.

228. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුප්පනායා මග්ගා භාවෙහි අර්ඛබන්තං අරුපසඤ්ඤාඤ්ඤා බහිද්ධා රුපානි පසානි අප්පමාණානි, නානි අභිභුසා ජානාමි පසාමි'ති විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පස්මි- ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං බ්‍යාපාතිඤ්ඤා, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකෙබ්බො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

229. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුප්පනායා මග්ගා භාවෙහි අර්ඛබන්තං අරුපසඤ්ඤාඤ්ඤා බහිද්ධා රුපානි පසානි අප්පමාණානි, නානි අභිභුසා ජානාමි පසාමි'ති විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පස්මි- ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති සුඛාපට්ඨදං දුක්ඛාපට්ඨදං, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකෙබ්බො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

230. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුප්පනායා මග්ගා භාවෙහි අර්ඛබන්තං අරුපසඤ්ඤාඤ්ඤා බහිද්ධා රුපානි පසානි අප්පමාණානි, නානි අභිභුසා ජානාමි පසාමි'ති විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පස්මි- ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති සුඛාපට්ඨදං බ්‍යාපාතිඤ්ඤා, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකෙබ්බො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

231. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුප්පනායා මග්ගා භාවෙහි අර්ඛබන්තං අරුපසඤ්ඤාඤ්ඤා බහිද්ධා රුපානි පසානි අප්පමාණානි, නානි අභිභුසා ජානාමි පසාමි'ති විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පස්මි- ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දුක්ඛාපට්ඨදං බ්‍යාපාතිඤ්ඤා, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකෙබ්බො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

විතසංසා පටිපදා.

[දෙව් ආරම්භණානි]

232. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුප්පනායා මග්ගා භාවෙහි අර්ඛබන්තං අරුපසඤ්ඤාඤ්ඤා බහිද්ධා රුපානි පසානි අප්පමාණානි, නානි අභිභුසා ජානාමි පසාමි'ති විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පස්මි- ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති පරිත්තං අප්පමාණාරම්භණං, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකෙබ්බො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

228. කවර බමියෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පන්නිය පිණිස මාගිය වඩා ද, අධ්‍යානව රූපයෙහි පරිකමිසංඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය රූපයන් දකි ද, ඒ රූපයන් මැඩගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුබ්බප්‍රතිපත් ඇති සම්ප්‍රාභිඥ වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

229. කවර බමියෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පන්නිය පිණිස මාගිය වඩා ද, අධ්‍යානව රූපයෙහි පරිකමිසංඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය රූපයන් දකි ද, ඒ රූපයන් මැඩගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... සුබ්බප්‍රතිපත් ඇති ද්‍රව්‍යභිඥ වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

230. කවර බමියෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පන්නිය පිණිස මාගිය වඩා ද, අධ්‍යානව රූපයෙහි පරිකමිසංඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය රූපයන් දකි ද, ඒ රූපයන් මැඩගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... සුබ්බප්‍රතිපත් ඇති ද්‍රව්‍යභිඥ වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

231. කවර බමියෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පන්නිය පිණිස මාගිය වඩා ද, අධ්‍යානව රූපයෙහි පරිකමිසංඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය රූපයන් දකි ද, ඒ රූපයන් මැඩගෙන දන්මි දක්මි චිත්තවිවරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ථධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... දුබ්බප්‍රතිපත් ඇති ද්‍රව්‍යභිඥ වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, ... දුබ්බප්‍රතිපත් ඇති ද්‍රව්‍යභිඥ වූ ... දුබ්බප්‍රතිපත් ඇති සම්ප්‍රාභිඥ වූ ... සුබ්බප්‍රතිපත් ඇති ද්‍රව්‍යභිඥ වූ ... සුබ්බප්‍රතිපත් ඇති සම්ප්‍රාභිඥ වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

සතර ප්‍රතිපදා යි.

[දෙ අරමුණු]

232. කවර බමියෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පන්නිය පිණිස මාගිය වඩා ද, අධ්‍යානව රූපයෙහි පරිකමිසංඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය රූපයන් දකි ද, ඒ රූපයන් මැඩගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... පරිත්‍යාග වූ අප්‍රමාණාලම්භන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

233. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුප්පනනියා මග්ගා භාවෙනි අර්ඝ්ඤාතනං අරුපසඤ්ඤාදි බතිද්ධා රුපානි පසානි අප්පමාණානි, තානි අභිභූය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං, තසම් සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිනේතිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

234. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුප්පනනියා මග්ගා භාවෙනි අර්ඝ්ඤාතනං අරුපසඤ්ඤාදි බතිද්ධා රුපානි පසානි අප්පමාණානි, තානි අභිභූය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විතකක විචාරතං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඤානං -පෙ- තතියං ඤානං -පෙ- චතුත්ථං ඤානං -පෙ- පඨමං ඤානං -පෙ- පඤ්චමා ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති පටිත්තං අප්පමාණාරම්මං -පෙ- අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං, තසම් සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිනේතිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

දෙවආරම්මණානි.

235. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුප්පනනියා මග්ගා භාවෙනි අර්ඝ්ඤාතනං අරුපසඤ්ඤාදි බතිද්ධා රුපානි පසානි අප්පමාණානි, තානි අභිභූය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිඤ්ඤං පටිත්තං අප්පමාණාරම්මණං, තසම් සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිනේතිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

236. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුප්පනනියා මග්ගා භාවෙනි අර්ඝ්ඤාතනං අරුපසඤ්ඤාදි බතිද්ධා රුපානි පසානි අප්පමාණානි, තානි අභිභූය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං, තසම් සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිනේතිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

237. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුප්පනනියා මග්ගා භාවෙනි අර්ඝ්ඤාතනං අරුපසඤ්ඤාදි බතිද්ධා රුපානි පසානි අප්පමාණානි, තානි අභිභූය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං බ්‍රහ්මානිඤ්ඤං පටිත්තං අප්පමාණාරම්මණං, තසම් සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිනේතිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

233 කවර බමියෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පන්නිස පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානමරූප-
යෙහි පරිකමිසංඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍යරූපයන් දකි ද, ඒ
රූපයන් මැඩැගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රමාණ
වූ අප්‍රමාණාලමිත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය
වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

234. කවර බමියෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පන්නිස පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම
රූපයෙහි පරිකමිසංඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍යරූපයන් දකි ද, ඒ
රූපයන් මැඩැගෙන දන්මි දක්මි චිත්තවිචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ...
ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ථධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ...
පරිත්ත වූ අප්‍රමාණාලමිත වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, ... අප්‍රමාණ
වූ අප්‍රමාණාලමිත වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය
වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

ඥෙ අරමුණු යි.

235. කවර බමියෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පන්නිස පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම-
රූපයෙහි පරිකමිසංඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකි ද,
ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
දූෂ්ටත්වය ඇති දකුණින් වූ පරිත්ත වූ අප්‍රමාණාලමිත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට
පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ
බමියෝ කුශලයෝ යි.

236. කවර බමියෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පන්නිස පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම
රූපයෙහි පරිකමිසංඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකි ද,
ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
දූෂ්ටත්වය ඇති දකුණින් වූ අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණාලමිත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට
පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ
බමියෝ කුශලයෝ යි.

237 කවර බමියෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පන්නිස පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම
රූපයෙහි පරිකමිසංඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකි ද,
ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දූෂ්ට
ත්වය ඇති කමුණින් වූ පරිත්ත වූ අප්‍රමාණාලමිත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට
පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ
බමියෝ කුශලයෝ යි.

238. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමසෙ රුපුපපහනියා මග්ගං භාවෙති අභිකිත්තං අරුපසඤ්ඤාදි බහිද්ධා රුපානි පසානි අප්පමාණානි, තානි අභිතුය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පසම් කිංචාං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපරිපදා බිප්පාහිඤ්ඤා අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මි සමසෙ එසො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

239. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමසෙ රුපුපපහනියා මග්ගං භාවෙති අභිකිත්තං අරුපසඤ්ඤාදි බහිද්ධා රුපානි පසානි අප්පමාණානි, තානි අභිතුය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පසම් කිංචාං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපරිපදා දකුණිඤ්ඤා පටිත්තං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මි සමසෙ එසො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

240. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමසෙ රුපුපපහනියා මග්ගං භාවෙති අභිකිත්තං අරුපසඤ්ඤාදි බහිද්ධා රුපානි පසානි අප්පමාණානි, තානි අභිතුය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පසම් කිංචාං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපරිපදා දකුණිඤ්ඤා පටිත්තං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මි සමසෙ එසො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

241. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමසෙ රුපුපපහනියා මග්ගං භාවෙති අභිකිත්තං අරුපසඤ්ඤාදි බහිද්ධා රුපානි පසානි අප්පමාණානි, තානි අභිතුය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පසම් කිංචාං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපරිපදා බිප්පාහිඤ්ඤා පටිත්තං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මි සමසෙ එසො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

242. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමසෙ රුපුපපහනියා මග්ගං භාවෙති අභිකිත්තං අරුපසඤ්ඤාදි බහිද්ධා රුපානි පසානි අප්පමාණානි, තානි අභිතුය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පසම් කිංචාං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපරිපදා බිප්පාහිඤ්ඤා අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මි සමසෙ එසො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

238. කවර බමුණෝ කුහලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්තනනිය පිණිස මාණිස වඩා ද, අධ්‍යානව-
රූපයෙහි පරිකම්පාඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකි ද,
ඒ රූපයන් මැඩුණෙහ දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
සුබප්‍රතිපත් ඇති කම්ප්‍රාහිඳ වූ අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණාලබ්ධි වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට
පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ආර්ථය වෙයි ... අවිකෞපය වේ ... මේ
මේ බමුණෝ කුහලයෝ යි.

239. කවර බමුණෝ කුහලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්තනනිය පිණිස මාණිස වඩා ද, අධ්‍යානව-
රූපයෙහි පරිකම්පාඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකි ද,
ඒ රූපයන් මැඩුණෙහ දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
සුබප්‍රතිපත් ඇති අධ්‍යානිඳ වූ පරිතත වූ අප්‍රමාණ ලබ්ධි වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට
පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ආර්ථය වෙයි ... අවිකෞපය වේ ... මේ
බමුණෝ කුහලයෝ යි.

240. කවර බමුණෝ කුහලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්තනනිය පිණිස මාණිස වඩා ද, අධ්‍යානව-
රූපයෙහි පරිකම්පාඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකි ද,
ඒ රූපයන් මැඩුණෙහ දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
සුබප්‍රතිපත් ඇති අධ්‍යානිඳ වූ පරිතත වූ අප්‍රමාණ ලබ්ධි වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට
පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ආර්ථය වෙයි ... අවිකෞපය වේ ... මේ
බමුණෝ කුහලයෝ යි.

241. කවර බමුණෝ කුහලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්තනනිය පිණිස මාණිස වඩා ද, අධ්‍යානව-
රූපයෙහි පරිකම්පාඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකි ද,
ඒ රූපයන් මැඩුණෙහ දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
සුබප්‍රතිපත් ඇති කම්ප්‍රාහිඳ වූ පරිතත වූ අප්‍රමාණ ලබ්ධි වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට
පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ආර්ථය වෙයි ... අවිකෞපය වේ ... මේ
බමුණෝ කුහලයෝ යි.

242. කවර බමුණෝ කුහලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්තනනිය පිණිස මාණිස වඩා ද, අධ්‍යානව-
රූපයෙහි පරිකම්පාඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකි ද,
ඒ රූපයන් මැඩුණෙහ දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
සුබප්‍රතිපත් ඇති කම්ප්‍රාහිඳ වූ අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණාලබ්ධි වූ ප්‍රථමධ්‍යා-
නයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ආර්ථය වෙයි ... අවිකෞපය වේ ...
මේ බමුණෝ කුහලයෝ යි.

243. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣතනං අරුපසඤ්ඤා ඛනිද්ධා රූපානි පසානි අප්පමාණානි, තානි අභිභූය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විතකකම්බාරුතං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඤානං -පෙ- තතියං ඤානං -පෙ- චතුත්ථං ඤානං -පෙ- පඨමං ඤානං -පෙ-1 පඤ්චමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දැකාහිඤ්ඤා පරිතතං අප්පමාණාරම්මණං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං දැකාහිඤ්ඤා අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං බිප්පාහිඤ්ඤා පරිතතං අප්පමාණාරම්මණං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං බිප්පා-හිඤ්ඤා අප්පමාණං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං දැකාහිඤ්ඤා පරිතතං අප්පමාණාරම්මණං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං දැකාහිඤ්ඤා අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බිප්පාහිඤ්ඤා පරිතතං අප්පමාණාරම්මණං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බිප්පාහිඤ්ඤා අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵසොං හොති -පෙ- අවිකෙධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

අපරමපි අට්ඨකඛනතුකං.

244. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣතනං අරුපසඤ්ඤා ඛනිද්ධා රූපානි පසානි අප්පමාණානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි, තානි අභිභූය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵසොං හොති -පෙ- අවිකෙධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

245. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣතනං අරුපසඤ්ඤා ඛනිද්ධා රූපානි පසානි අප්පමාණානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි, තානි අභිභූය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විතකකම්බාරුතං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඤානං -පෙ- තතියං ඤානං -පෙ- චතුත්ථං ඤානං -පෙ- පඨමං ඤානං -පෙ- පඤ්චමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵසොං හොති අවිකෙධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

ඉදමපි අට්ඨකඛනතුකං.

246. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣතනං අරුපසඤ්ඤා ඛනිද්ධා රූපානි පසානි නිලානි නිලවණ්ණානි නිලනිදසානානි නිලනිභාසානි, තානි අභිභූය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵසොං හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

243. කවර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පත්තිය පිණිස මාගිය වඩා ද, අධ්‍යාත්ම-
රූපයෙහි පරිකමිසංඥා රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකි ද,
ඒ රූපයන් මැඩගෙන දන්මි දක්මි විතකිවිචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ...
ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ථධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ...
දූෂිතප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඥ වූ පරිත්ත වූ අප්‍රමාණාලම්භ වූ පඤ්චමධ්‍යා-
නයට පැමිණ වෙසේ ද, ... දූෂිතප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඥ වූ අප්‍රමාණ වූ
අප්‍රමාණාලම්භ වූ ... දූෂිතප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ පරිත්ත වූ අප්‍රමාණ-
ලම්භ වූ ... දූෂිතප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ අප්‍රමාණාලම්භ වූ ... සුඛප්‍රති-
පත් ඇති දකුණිඥ වූ පරිත්ත වූ අප්‍රමාණාලම්භ වූ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති
දකුණිඥ වූ අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණාලම්භ වූ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ
පරිත්ත වූ අප්‍රමාණාලම්භ වූ ... දූෂිතප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ අප්‍රමාණ වූ
අප්‍රමාණාලම්භ වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සප්තීය වෙයි ...
අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

අනෙකුදු අවධිකඛනතුකයෙකි.

244. කවර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පත්තිය පිණිස මාගිය වඩා ද, අධ්‍යාත්ම-
රූපයෙහි පරිකමිසංඥා රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ සුචර්ණිද්‍රව්‍ය වූ බාහ්‍ය වූ
රූපයන් දකි ද, ඒ රූපයන් මැඩගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන්
වෙන් ව ම ... ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සප්තීය වෙයි...
අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

245. කවර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පත්තිය පිණිස මාගිය වඩා ද, අධ්‍යාත්ම-
රූපයෙහි පරිකමිසංඥා රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ සුචර්ණිද්‍රව්‍ය වූ බාහ්‍ය වූ
රූපයන් දකි ද, ඒ රූපයන් මැඩගෙන දන්මි දක්මි විතකිවිචාරයන්ගේ
සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ථධ්‍යානයට ...
ප්‍රථමධ්‍යානයට ... පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සප්තීය
වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

මෙද අවධිකඛනතුකයෙකි.

246 කවර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පත්තිය පිණිස මාගිය වඩා ද, අධ්‍යාත්මරූප-
යෙහි පරිකමිසංඥා රහිත වූයේ නිල් වූ නිල් වන් වූ හුදුනිල් වූ නිල්පැහැ වූ
බැහැරි රූපයන් දකි ද, ඒ රූපයන් මැඩගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන්
වෙන් ව ම ... ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සප්තීය වෙයි...
අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි

247. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුප්‍රපපතනියා මග්ගා භාවෙහි අජ්ඣන්තං අරුපසඤ්ඤා ඛණ්ඩා රූපානි පසාති පිතානි පිතවණ්ණානි පිතතිදස්සතානි පිතතිභාසානි -පෙ- ලොභිතකානි ලොභිතකවණ්ණානි ලොභිතකතිදස්සතානි ලොභිත-කතිභාසානි -පෙ- ඔද්දතානි ඔද්දතවණ්ණානි ඔද්දතතිදස්සතානි ඔද්දතති-භාසානි, තානි අභිභූයා ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ඤානං උපසම්පජ්ජ පිහරති, තසම් සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

ඉමානිපි අභිභාසනනානි සොලසකඛනතුභානි.

[හිණි විමොක්ඛානි සොලසකඛනතුභානි]

248. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුප්‍රපපතනියා මග්ගා භාවෙහි, රුපි රූපානි පසාති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ඤානං උපසම්පජ්ජ පිහරති, තසම් සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

249. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුප්‍රපපතනියා මග්ගා භාවෙහි, අජ්ඣන්තං අරුපසඤ්ඤා ඛණ්ඩා රූපානි පසාති, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ඤානං උපසම්පජ්ජ පිහරති, තසම් සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

250. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුප්‍රපපතනියා මග්ගා භාවෙහි, සුභනාහි අභිච්ඡන්තො¹ හොති, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ඤානං උපසම්පජ්ජ පිහරති, තසම් සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

ඉමානිපි හිණි විමොක්ඛානි සොලසකඛනතුභානි.

[වනනාදි බ්‍රහ්මචිහාරජ්ඣානානි සොලසකඛනතුභානි]

251. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුප්‍රපපතනියා මග්ගා භාවෙහි, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ඤානං උපසම්පජ්ජ පිහරති මෙත්තාසත්තනා, තසම් සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

1. සුභනාවිවිච්චෙව. PTS.

247. කවර බමියෝ කුශල හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්ම-
රූපයෙහි පරික්ෂණයෙහි රහිත වූයේ පිත වූ පිතවණ්ණ වූ පිතනිදගීන වූ
පිතප්‍රභ වූ බාහ්‍යරූපයන් දකි ද ... ලොහිතක වූ ලොහිතකවණ්ණ වූ ලොහිතක
නිදගීන වූ ලොහිතකප්‍රභ වූ ... අවදාන වූ අවදානවණ්ණ වූ අවදානනිදගීන වූ
අවදානප්‍රභ වූ (චාත්‍ය) රූපයන් දකි ද, ඒ රූපයන් මැඩගෙන දන්ති
දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,
එකල්හි ස්වරූපය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

මේ අභිනායකයන්ගේ සොලසකඩනතුකයෝ යි.

[විමෝක්ෂ සොලසකඩනතුකය]

248. කවර බමියෝ කුශල හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්ම-
රූපධ්‍යාන ඇතිකර (බාහ්‍ය වූ ද) රූපයන් දකි ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි ස්වරූපය වෙයි ...
අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

249. කවර බමියෝ කුශල හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්මයෙහි
රූපසංඥා රහිත වූයේ බාහ්‍ය රූපයන් දකි ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි ස්වරූපය වෙයි ... අවික්ෂේපය
වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

250. කවර බමියෝ කුශල හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, සුභ ය යි
කඳිණ අරමුණෙහි නිසල වූයේ වේ ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි ස්වරූපය වෙයි ... අවික්ෂේපය
වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

මේ තුන් විමෝක්ෂයෝග්‍ය සොලසකඩනතුකයෝ යි.

[බ්‍රහ්මචරිණීභාරධ්‍යාන සොලසකඩනතුකය]

251. කවර බමියෝ කුශල හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන්
වෙන් ව ම ... මෙමත්‍රිසතත ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි
ස්වරූපය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

252. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්මි සමයෙ රුපුප්පත්තියා මග්ගං භාවෙති, විතකක්ඛිමාරුතං චූප-සමා -පෙ- දුතියං කුතං උපසම්පජ්ජි විහරති මෙත්තාසහගතං, තසම්මි සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිනෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

253. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්මි සමයෙ රුපුප්පත්තියා මග්ගං භාවෙති, පීතියා ච විරුතා -පෙ- තතියං කුතං උපසම්පජ්ජි විහරති මෙත්තාසහගතං, තසම්මි සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිනෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

254. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්මි සමයෙ රුපුප්පත්තියා මග්ගං භාවෙති, විච්චේච්ච කාමෙති -පෙ- පඨමං කුතං උපසම්පජ්ජි විහරති මෙත්තාසහගතං, තසම්මි සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිනෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

255. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්මි සමයෙ රුපුප්පත්තියා මග්ගං භාවෙති, අවිතකකං විචාරමන්තං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං කුතං උපසම්පජ්ජි විහරති මෙත්තාසහගතං, තසම්මි සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිනෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

256. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්මි සමයෙ රුපුප්පත්තියා මග්ගං භාවෙති, විතකක්ඛිමාරුතං චූපසමා -පෙ- තතියං කුතං උපසම්පජ්ජි විහරති මෙත්තාසහගතං, තසම්මි සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිනෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

257. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්මි සමයෙ රුපුප්පත්තියා මග්ගං භාවෙති, පීතියා ච විරුතා -පෙ- චතුස්ථං කුතං උපසම්පජ්ජි විහරති මෙත්තාසහගතං, තසම්මි සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිනෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

258. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්මි සමයෙ රුපුප්පත්තියා මග්ගං භාවෙති, විච්චේච්ච කාමෙති -පෙ- පඨමං කුතං උපසම්පජ්ජි විහරති කරුණාසහගතං, තසම්මි සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිනෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

252. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, විතකීවිචාර-
යන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... මෙමත්‍රිසභගත ද්විතීයධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,
එසමයෙහි ස්වභාවය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

253. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, ප්‍රීතියෙන් ද
විරාගයෙන් ... මෙමත්‍රිසභගත තෘතීයධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි
ස්වභාවය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

254. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන්
වෙන් වූ මා ... මෙමත්‍රිසභගත ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි
ස්වභාවය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

255. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අවිතකී වූ
විචාරමාත්‍ර වූ සමාධියෙන් උපන් ප්‍රීතිය හා සුඛය දැකි මෙමත්‍රිසභගත
ද්විතීයධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්වභාවය වෙයි ... අවික්ෂේපය
වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

256. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, විතකීවිචාර-
යන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... මෙමත්‍රිසභගත වූ තෘතීයධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ
ද, එසමයෙහි ස්වභාවය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

257. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, ප්‍රීතියෙන් ද
විරාගයෙන් ... මෙමත්‍රිසභගත චතුර්ථධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි
ස්වභාවය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

258. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන්
වෙන් ව ම ... කරුණාසභගත ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,
එසමයෙහි ස්වභාවය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

259. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති, විතකකවිමාරුතං චූපසමා -පෙ- දුතියං කුතං -පෙ- තතියං කුතං -පෙ- පඨමං කුතං¹ -පෙ- චතුත්තං කුතං උපසමපජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

260. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති, විච්චේව ඤාමෙති -පෙ- පඨමං කුතං උපසමපජ්ජ විහරති මුද්දිතාසහගතං, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකේධපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

261. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති, විතකකවිමාරුතං චූපසමා -පෙ- දුතියං කුතං -පෙ- තතියං කුතං -පෙ- පඨමං කුතං -පෙ- චතුත්තං කුතං උපසමපජ්ජ විහරති මුද්දිතාසහගතං, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකේධපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.*

262. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති, සුබ්බසංඝං ච පඤානා -පෙ- චතුත්තං කුතං උපසමපජ්ජ විහරති උපෙක්ඛාසහගතං, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකේධපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

වග්ගාදි බුහුමිභාරජකානාහි සොලසකඛනතුනාහි.

[අසුභජකානං සොලසකඛනතුනං.]

263. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති, විච්චේව ඤාමෙති -පෙ- පඨමං කුතං උපසමපජ්ජ විහරති උද්ධුමාතකසංකප්පසහගතං, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකේධපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

264. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති විච්චේව ඤාමෙති -පෙ- පඨමං කුතං උපසමපජ්ජ විහරති විතීලකසංකප්පසහගතං -පෙ- විපුබ්බක සංකප්පසහගතං -පෙ- විච්ඡිද්ධකසංකප්පසහගතං -පෙ- විකම්බිතකසංකප්පසහගතං -පෙ- විකම්බිතකසංකප්පසහගතං -පෙ- හතවිකම්බිතකසංකප්පසහගතං -පෙ- ලොභිතකසංකප්පසහගතං -පෙ- පුරවකසංකප්පසහගතං -පෙ- අධිකසංකප්පසහගතං, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකේධපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

අසුභජකානං සොලසකඛනතුනං.

රුපාවචරකුසලං.

* අයං වාග්ගෙ ඩුට්ඨෙ පොත්තෙ න දිස්සතෙ 1. පඨමං කුතං - උතං, ඩුට්ඨං.

259. කවර බමියෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පතනිය පිණිස මාගිය වඩා ද, විතකීවිවාර-
යන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... දවතියධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ප්‍රථමධ්‍යාන-
යට ... කරුණසහගත චතුර්ධ්‍යානයට ... පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය
වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

260. කවර බමියෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පතනිය පිණිස මාගිය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් ව ම ... මුදිතා සහගත ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,
එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි

261. කවර බමියෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පතනිය පිණිස මාගිය වඩා ද, විතකීවිවාර-
යන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... දවතියධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... ප්‍රථම-
ධ්‍යානයට ... මුදිතාසහගත චතුර්ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි
සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

262. කවර බමියෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පතනිය පිණිස මාගිය වඩා ද, සුඛයාගේ
ද ප්‍රභාණයෙන් ... උපෙක්‍ෂාසහගත චතුර්ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසම-
යෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

සතර බ්‍රහ්මචිහාරධ්‍යානික සංලක්ෂණතනුකය යි.

[අශුභධ්‍යාන සංලක්ෂණතනුකය]

263. කවර බමියෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පතනිය පිණිස මාගිය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් ව ම ... උද්ධමානකසංඥාසහගත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ
වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ
කුශලයෝ යි.

264. කවර බමියෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පතනිය පිණිස මාගිය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් ව ම ... විනිලකසංඥාසහගත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ
වෙසේ ද ... විප්‍රබකසංඥාසහගත වූ ... විච්ඡද්දකසංඥාසහගත වූ ... විකඩාසි-
තකසංඥා සහගත වූ ... විකබ්භතකසංඥාසහගත වූ ... හතවිකබ්භතකසංඥා
සහගත වූ ... ලොභිතකසංඥාසහගත වූ ... පුලවකසංඥාසහගත වූ ... අට්ඨක-
සංඥා සහගත වූ (ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) එසමයෙහි සංගීය
වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ. මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

අශුභධ්‍යාන සංලක්ෂණතනුකය යි.

රූපාවචර කුශල යි.

[අරුපාවචරකුසලං]

265. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්. සමයෙ අරුපුප්පනතියා මග්ගං භාවෙති, සබ්බසො රූපසංඝාතං සමතික්කමම උපිසසංඝාතං අසුඛමා¹ නානත්තසංඝාතං අච්ඡන්තිකාරු ආකාසානඤ්චායතනසංඝාතසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති උපෙක්ඛාසහගතං, තස්මිං සමයෙ එස්සො භොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

266. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්. සමයෙ අරුපුප්පනතියා මග්ගං භාවෙති, සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කමම විඤ්ඤාණඤ්චායතනසංඝාතසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති උපෙක්ඛාසහගතං, තස්මිං සමයෙ එස්සො භොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

267. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්. සමයෙ අරුපුප්පනතියා මග්ගං භාවෙති, සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කමම ආකිඤ්චායතනසංඝාතසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති උපෙක්ඛාසහගතං, තස්මිං සමයෙ එස්සො භොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

268. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්. සමයෙ අරුපුප්පනතියා මග්ගං භාවෙති, සබ්බසො ආකිඤ්චායතනං සමතික්කමම නෙවසංඝාතාසංඝාතයනසංඝාතසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති උපෙක්ඛාසහගතං, තස්මිං සමයෙ එස්සො භොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

විනතාදි අරුපජ්ඣානාහි සොලසකඛනතුනාහි.

අරුපාවචරකුසලං.

269. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්. සමයෙ කාමාවචරං කුසලං විනතං උප්පන්නං භොති සොමනස්ස සහගතං ඤ්ඤාණසම්පයුතං භීතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- ඡන්දුති-පතෙය්‍යං -පෙ- විරියාතිපතෙය්‍යං -පෙ- විතතාතිපතෙය්‍යං -පෙ- විමංසාති-පතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්දුතිපතෙය්‍යං භීතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විතතාතිපතෙය්‍යං භීතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විමංසාතිපතෙය්‍යං භීතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තස්මිං සමයෙ එස්සො භොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

1. අසුඛමා - සිමු 3.

[අරුපාවචර කුශල]

265. කචර බමියෝ කුශල හ යන්:

යම් කලෙකැ අරුපහවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, සම්ප්‍රකාර-
යෙන් රුපසංඥාවන්ගේ ඉක්මැමෙන් ප්‍රතිසංඥාවන්ගේ ප්‍රභාණයෙන්
නානාසංඥාවන්ගේ නොමෙනෙහි කිරීමෙන් ආකාසානඤ්ඤායතන සංඥ-
සහගත වූ, සුබයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... උපෙක්ඛාසහගත වූ චතුර්ධ්‍යානසංඥා-
පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ඛේපය වේ ... මේ
බමියෝ කුශලයෝ යි.

266. කචර බමියෝ කුශල හ යන්:

යම් කලෙකැ අරුපහවෙත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, සම්ප්‍රකාර-
යෙන් ආකාසානඤ්ඤායතනය ඉක්මවා විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනසංඥා සහගත වූ,
සුබයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... උපෙක්ඛාසහගත වූ චතුර්ධ්‍යානසංඥා-
පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ඛේපය වේ ... මේ
බමියෝ කුශලයෝ යි.

267. කචර බමියෝ කුශල හ යන්:

යම් කලෙකැ අරුපහවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, සම්ප්‍රකාර-
යෙන් විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනය ඉක්මවා ආකිඤ්ඤායතන සංඥාසහගත වූ,
සුබයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... උපෙක්ඛාසහගත වූ චතුර්ධ්‍යානසංඥා-
පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ඛේපය වේ ... මේ
බමියෝ කුශලයෝ යි.

268. කචර බමියෝ කුශල හ යන්:

යම් කලෙකැ අරුපහවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, සර්වප්‍රකාර-
යෙන් ආකිඤ්ඤායතනය ඉක්මවා නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසංඥා සහ-
ගත වූ, සුබයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... උපෙක්ඛාසහගත වූ චතුර්ධ්‍යානසංඥා-
පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ඛේපය වේ ... මේ
බමියෝ කුශලයෝ යි.

අරුපධ්‍යාන සොලසකඛනානුකූල යි.

අරුපාවචර කුශල යි.

269. කචර බමියෝ කුශල හ යන්:

යම් කලෙකැ සොමන සංගීයගත වූ ඤානසම්ප්‍රසන්න වූ හිත වූ කාමාවචර
කුශලචිත්තය උපදනේ වේ ද ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... ඡන්දය අධිපති
කොට ඇති ... විසිස අධිපති කොට ඇති ... විකල්පය අධිපති කොට ඇති ...
විමංසාව අධිපති කොට ඇති ... ඡන්දය අධිපති කොට ඇති හිත වූ ...
මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විකල්පය අධිපති කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ
ප්‍රණීත වූ ... විකල්පය අධිපති කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ...
විමංසාව අධිපති කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ප්‍රණීත වූ - (කාමාවචර
කුශලචිත්තය උපදනේ වේ ද) එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ඛේපය වේ ...
මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

270. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ කාමාවචරං කුසලං විනතං උප්පන්නං හොති සොම-
නස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසංඛාරෙත -පෙ- සොමනස්සසහගතං
ඤාණවිප්පයුත්තං -පෙ- සොමනස්සසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසංඛාරෙත
-පෙ- උප්පෙකම්පසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං -පෙ- උප්පෙකම්පසහගතං ඤාණ-
සම්පයුත්තං සසංඛාරෙත -පෙ- උප්පෙකම්පසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං -පෙ-
උප්පෙකම්පසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසංඛාරෙත භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ-
පණීතං -පෙ- ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විතතාධිප-
තෙය්‍යං -පෙ- ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ-
විරියාධිපතෙය්‍යං භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විතතාධි-
පතෙය්‍යං භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තස්මි සමයෙ එසෙසා
හොති -පෙ- අවිකෙකපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

කාමාවචරකුසලං.

271. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුප්පරපතනියා මග්ගං භාවෙති, විවිච්චව කාමෙහි -පෙ-
පඨමං ඤාතං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ-
පණීතං -පෙ- ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විතතාධිප-
තෙය්‍යං -පෙ- විමංසාධිපතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං
-පෙ- පණීතං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ-
පණීතං -පෙ- විතතාධිපතෙය්‍යං භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ-
විමංසාධිපතෙය්‍යං භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තස්මි සමයෙ
එසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙකපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා

272. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුප්පරපතනියා මග්ගං භාවෙති විතකකවිචාරිතං -පෙ-
දුතියං ඤාතං -පෙ- තතියං ඤාතං -පෙ- චතුස්ථං ඤාතං -පෙ- පඨමං ඤාතං
-පෙ- පඤ්චමං ඤාතං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං භිතං -පෙ-
මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ-
විතතාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විමංසාධිපතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං භිතං -පෙ-
මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ-
පණීතං -පෙ- විතතාධිපතෙය්‍යං භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං
-පෙ- විමංසාධිපතෙය්‍යං භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තස්මි සමයෙ
එසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙකපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

රුපාවචරකුසලං.

270. කවර ධම්මෝ කුශලෙය් සත්:

යම් කලෙකැ සොමනස්සසහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ කාමාවචර කුශලවිතතය සංසාර සහිත වැ උපදනේ මේ ද ... සොමනස්සසහගත වූ ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ ... සොමනස්ස සහගත වූ ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ, සංසාර සහිත වැ ... උපෙක්‍ෂාසහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ ... උපෙක්‍ෂාසහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ, සංසාර සහිත වැ ... උපෙක්‍ෂාසහගත ඥානවිප්‍රයුක්ත, සංසාර සහිත වැ හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ... විශ්වීය අධිපති කොට ඇති ... විතතය අධිපති කොට ඇති ... ඡන්දය අධිපති කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විශ්වීය අධිපති කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විතතය අධිපති කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ (කාමාවචර කුශලවිතතය) උපදනේ මේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවිනේයය මේ ... මේ ධම්මෝ කුශලෙය් සි.

කාමාවචරකුශල සි.

271. කවර ධම්මෝ කුශලෙය් සත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොහපනතිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් වැ මැ ... හිත වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ... විශ්වීය අධිපති කොට ඇති ... විතතය අධිපති කොට ඇති ... විමංසාව අධිපති කොට ඇති ... ඡන්දය අධිපති කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විශ්වීය අධිපති කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විතතය අධිපති කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විමංසාව අධිපති කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ (ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවිනේයය මේ ... මේ ධම්මෝ කුශලෙය් සි.

272. කවර ධම්මෝ කුශලෙය් සත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොහපනතිය පිණිස මාගීය වඩා ද, විතතීවිචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... දවිතියධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... හිත වූ පඨවිකසිණ - පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ... විශ්වීය අධිපති කොට ඇති ... විතතය අධිපති කොට ඇති ... විමංසාව අධිපති කොට ඇති ... ඡන්දය අධිපති කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විශ්වීය අධිපති කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විතතය අධිපති කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විමංසාව අධිපති කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවිනේයය මේ ... මේ ධම්මෝ කුශලෙය් සි.

රූපාවචරකුශල සි.

273. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ අරුපුප්පතනියා මග්ගං භාවෙති, සබ්බසො රූපසංස්කෘතං සමතික්කමා පටිසංස්කෘතං අත්ථගමා¹ නානත්තසංස්කෘතං අමනසිකාරා ආකාසානඤ්චායත්තසංස්කෘතසහගතං සුබ්බසං ව පහාතා -පෙ- චතුත්ථං කාතං උපසම්පජ්ජ විහරති භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- ඡන්දුතිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාතිපතෙය්‍යං -පෙ- විතතාතිපතෙය්‍යං -පෙ- විමංසාතිපතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්දුතිපතෙය්‍යං භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විරියාතිපතෙය්‍යං භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විතතාතිපතෙය්‍යං භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තස්මිං සමයෙ ඵසොං හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

274 කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ අරුපුප්පතනියා මග්ගං භාවෙති, සබ්බසො ආකාසානඤ්චායත්තං සමතික්කමම විඤ්ඤාණඤ්චායත්තසංස්කෘතසහගතං සුබ්බසං ව පහාතා -පෙ- චතුත්ථං කාතං උපසම්පජ්ජ විහරති භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- ඡන්දුතිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාතිපතෙය්‍යං -පෙ- විතතාතිපතෙය්‍යං -පෙ- විමංසාතිපතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්දුතිපතෙය්‍යං භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විරියාතිපතෙය්‍යං භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විතතාතිපතෙය්‍යං භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තස්මිං සමයෙ ඵසොං හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

275. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ අරුපුප්පතනියා මග්ගං භාවෙති, සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායත්තං සමතික්කමම ආකිඤ්චඤ්ඤායත්තසංස්කෘතසහගතං සුබ්බසං ව පහාතා -පෙ- චතුත්ථං කාතං උපසම්පජ්ජ විහරති භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- ඡන්දුතිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාතිපතෙය්‍යං -පෙ- විතතාතිපතෙය්‍යං -පෙ- විමංසාතිපතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්දුතිපතෙය්‍යං භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විරියාතිපතෙය්‍යං භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විතතාතිපතෙය්‍යං භිතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තස්මිං සමයෙ ඵසොං හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

273. කවර බමිසෝ කුශලත යත්:

යම් කලෙකැ අරුපහවෛතප්පනිස පිණිස මාගීය වඩා ද, සඵප්පකාර-
යෙන් රූපසංඥවත්තේ ඉක්මයාමෙන් ප්‍රතිසංඥවත්තේ ප්‍රභාණයෙන්
කානාකුසංඥවත්තේ නො මෙතෙති කිරීමෙන් ආකාසානඤ්ඤායතන-
සංඥ සහගත වූ, සුබ්බයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... භිත වූ චතුර්ධ්‍යානතයට
පැමිණ වෙසේ ද ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... ඡන්දය අභිපති කොට ඇති...
විශ්චිත අභිපති කොට ඇති ... විතතය අභිපති කොට ඇති ... විමංසාව
අභිපති කොට ඇති ... ඡන්දය අභිපති කොට ඇති භිත වූ ... මධ්‍යම වූ ...
ප්‍රණීත වූ ... විශ්චිත අභිපති කොට ඇති භිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත
වූ ... විතතය අභිපති කොට ඇති භිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ...
විමංසාව අභිපති කොට ඇති භිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ (චතුර්-
ධ්‍යානතයට පැමිණ වෙසේ ද) එසමයෙහි සංවර්ධිත වෙයි ... අවිනේශපය වේ ...
මේ බමිසෝ කුශලයෝ යි.

274. කවර බමිසෝ කුශලත යත්:

යම් කලෙකැ අරුපහවෛතප්පනිස පිණිස මාගීය වඩා ද, සඵප්පකාර-
යෙන් ආකාසානඤ්ඤායතනය ඉක්මවා විඤ්ඤාණඤ්ඤායතන සංඥ සහගත වූ,
සුබ්බයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... භිත වූ චතුර්ධ්‍යානතයට පැමිණ වෙසේ ද ...
මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... ඡන්දය අභිපති කොට ඇති ... විශ්චිත අභිපති
කොට ඇති ... විතතය අභිපති කොට ඇති ... විමංසාව අභිපති කොට ඇති...
ඡන්දය අභිපති කොට ඇති භිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විශ්චිත
අභිපති කොට ඇති භිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විතතය අභිපති
කොට ඇති භිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විමංසාව අභිපති කොට
ඇති භිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ (චතුර්ධ්‍යානතයට පැමිණ වෙසේ ද)
එසමයෙහි සංවර්ධිත වෙයි ... අවිනේශපය වේ ... මේ බමිසෝ කුශලයෝ යි.

275. කවර බමිසෝ කුශලත යත්:

යම් කලෙකැ අරුපහවෛතප්පනිස පිණිස මාගීය වඩා ද, සඵප්පකාර-
යෙන් විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනය ඉක්මවා ආකිඤ්ඤායතන සංඥ සහගත වූ,
සුබ්බයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... භිත වූ චතුර්ධ්‍යානතයට පැමිණ වෙසේ ද ...
මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... ඡන්දය අභිපති කොට ඇති ... විශ්චිත අභිපති
කොට ඇති ... විතතය අභිපති කොට ඇති ... විමංසාව අභිපති කොට
ඇති ... ඡන්දය අභිපති කොට ඇති භිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ...
විශ්චිත අභිපති කොට ඇති භිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විතතය
අභිපති කොට ඇති භිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විමංසාව අභිපති
කොට ඇති භිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ චතුර්ධ්‍යානතයට පැමිණ වෙසේ
ද, එසමයෙහි සංවර්ධිත වෙයි ... අවිනේශපය වේ ... මේ බමිසෝ කුශලයෝ යි.

276. කතමෙ බමමා කුසලා?

අසමිං සමයෙ අරුප්පපනතියා මග්ගා භා වෙති, සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤා-
 යතනා සමතික්කමම නෙවසඤ්ඤාතාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුබස්ස ව
 පහානා -පෙ- චතුඡං කොතං උපසම්පජ්ජි විහරති භීතං -පෙ- මජ්ඣිමං
 -පෙ- පණීතං -පෙ- ඡන්දුතිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාතිපතෙය්‍යං -පෙ-
 විතතාතිපතෙය්‍යං -පෙ- විමංසාතිපතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්දුතිපතෙය්‍යං භීතං
 -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විරියාතිපතෙය්‍යං භීතං -පෙ- මජ්ඣිමං
 -පෙ- පණීතං -පෙ- විමංසාතිපතෙය්‍යං භීතං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ-
 පණීතං, තස්මිං සමයෙ එසෙස්සා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ-
 ඉමෙ බමමා කුසලා.

අරුපාච්චරකුසලං.

තෙහුමකකුසලං නිට්ඨිතං.

[ලොකුතතරං විතතං]

277. කතමෙ බමමා කුසලා?

අසමිං සමයෙ ලොකුතතරං කොතං භාවෙති නිය්‍යාතීකං අපචග්ගාමිං
 දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පනතියා විවිඤ්චව ඛාමෙති -පෙ-
 පඨමං කොතං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤා, තස්මිං
 සමයෙ එසෙස්සා හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති,
 විතතං හොති, විතකෙකා හොති, විචරෙ හොති, පිති හොති, සුඛං
 හොති, විතතසෙස්සකග්ගතා හොති, සද්ධිඤ්ඤා හොති, විරිඤ්ඤා හොති,
 සතිඤ්ඤා හොති, සමාධිඤ්ඤා හොති, පඤ්ඤාඤ්ඤා හොති, මනිඤ්ඤා හොති,
 සොමනසසිඤ්ඤා හොති, ජීවිතිඤ්ඤා හොති, අනඤ්ඤාතඤ්ඤාසංඝාතීඤ්ඤා
 හොති, සමමාදිට්ඨි හොති, සමමාසංකප්පා හොති, සමමාචාරා හොති, සමමා
 කමමනෙතා හොති, සමමාආජිවො හොති, සමමාචාරාමො හොති, සමමාසති
 හොති, සමමාසමාධි හොති, සද්ධාබලං හොති, විරිඤ්ඤා හොති, සතිබලං
 හොති, සමාධිබලං හොති, පඤ්ඤාබලං හොති, හිරිබලං හොති, ඉතතප්පබලං
 හොති, අලොභො හොති, අදොෂො හොති, අමොහො හොති, අනතිජ්ඣා
 හොති, අව්‍යාපාදො හොති, සමමාදිට්ඨි හොති, හිරි තොති, ඕතතප්පං හොති,
 කායපස්සද්ධි හොති, විතතපස්සද්ධි හොති, කායලහුතා හොති, විතතලහුතා
 හොති, කායමුද්‍රතා හොති, විතතමුද්‍රතා හොති, කායකමමඤ්ඤාතා හොති,
 විතතකමමඤ්ඤාතා හොති, කායපාගුඤ්ඤාතා හොති, විතතපාගුඤ්ඤාතා
 හොති, කායුප්ප්පකතා හොති, විනතුප්ප්පකතා හොති, සති හොති, සමප-
 ජ්ඤා හොති, සමපො හොති, විපස්සනා හොති, පග්ගාහො හොති,
 අවිකෙඛපො හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අසුචි පටිච්ච
 සමුප්පාදනා අරුපිනො බමමා, ඉමෙ බමමා කුසලා.

276. කචර බමිසෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ අරුපහවොත්තනං පිණ්ණ මාතීය වඛා ද, සමුප්පාදයෙන්
 ආකිකුචකුසුයතතය ඉන්මවා නෙවසකුසුතායකුසුයතතසංඝෙ සහගත වු
 සුබයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් නින වු චතුම්බානසට පැමිණ වෙසේ ද ...
 මධ්‍යම වු ... ප්‍රණීත වු ... ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ... වීර්යය අධිපති
 කොට ඇති ... විතනය අධිපති කොට ඇති ... විමංසාව අධිපති කොට
 ඇති ... ඡන්දය අධිපති කොට ඇති නින වු ... මධ්‍යම වු ... ප්‍රණීත වු ...
 වීර්යය අධිපති කොට ඇති නින වු ... මධ්‍යම වු ... ප්‍රණීත වු ... විතනය
 අධිපති කොට ඇති නින වු ... මධ්‍යම වු ... ප්‍රණීත වු ... විමංසාව අධිපති
 කොට ඇති නින වු ... මධ්‍යම වු ... ප්‍රණීත වු (චතුම්බානසට පැමිණ
 වෙසේ ද) එයමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමිසෝ
 කුශලයෝ යි.

අරුපාවචරකුශල යි:

සෞභුමකකුශලය නිමි:

[ලොකොත්තර යිත්]

277. කචර බමිසෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතාත්තේ ප්‍රභාණය පිණ්ණ (සොත්තපනතිථල
 සංඛාරාන) ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස තේනයසාණික වු අපවයයාමී වු
 (ව්‍යුතිප්‍රතිසංකී තසමින් යන) ලෙ.කෙ.නතරධ්‍යානය වඛා ද, කාමයන්ගෙන්
 වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වු ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ
 වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි, වෙදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වේතනාව
 වෙයි, විතනය වෙයි, විතකීය වෙයි, විචාරය වෙයි, ප්‍රීතිය වෙයි,
 සුබය වෙයි, විනේශකාග්‍රහාව වෙයි, සද්ධිඤ්ඤා වෙයි, විරිඤ්ඤා වෙයි,
 සතිඤ්ඤා වෙයි, සමාධිඤ්ඤා වෙයි, පඤ්ඤාඤ්ඤා වෙයි, මනිඤ්ඤා වෙයි,
 තොමනසංකිඤ්ඤා වෙයි, ජිවිතිඤ්ඤා වෙයි, අනුකුසලකුසුයාමීතිඤ්ඤා වෙයි,
 සමාදිට්ඨි වෙයි, සමාචාරා වෙයි, සමාකමමනන වෙයි, සමාආජිව
 වෙයි, සමාචාරායම වෙයි, සමාසති වෙයි, සමාසමාධි වෙයි, සද්ධාබල
 වෙයි, විරියබල වෙයි, සතිබල වෙයි, සමාධිබල වෙයි, පඤ්ඤාබල වෙයි,
 හිරිබල වෙයි, ඔත්තප්පබල වෙයි, අලොභය වෙයි, අදෝසය වෙයි, අමොහය
 වෙයි, අනභිජ්ඣා වෙයි, අව්‍යාපාද වෙයි, සමාදිට්ඨි වෙයි, හිරි වෙයි,
 ඔත්තප්ප වෙයි, කායපසංඝද්ධි වෙයි, විතනපසංඝද්ධි වෙයි, කායලග්‍රහා වෙයි,
 විතලග්‍රහා වෙයි, කායමුද්‍රහා වෙයි, විතනමුද්‍රහා වෙයි, කායකම්මකුසුයා
 වෙයි, විතනකම්මකුසුයා වෙයි, කායපාගුකුසුයා වෙයි, විතනපාගුකුසුයා
 වෙයි, කායඤ්ජිකතා වෙයි, විතනඤ්ජිකතා වෙයි, සති වෙයි, සමපජ්ඣානා වෙයි,
 සමපය වෙයි, විපසංගතා වෙයි, පග්ගාහය වෙයි, අවිකේතවය වේ. තවද එසම-
 යෙහි ප්‍රතිතාසමුත්තර වු අතර වු ද යම් අරුපිබ්බි කෙනෙක් හෝ ඇද්ද,
 මේ බමිසෝ කුශලයෝ යි.

278. කතමො තසමිං සමයෙ ඵසස්සා හොති?

යො තසමිං සමයෙ ඵසස්සා චූසනා සමචූසනා සමචූසිතතනං, අයං තසමිං සමයෙ ඵසස්සා හොති.

279. කතමො තසමිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තසමිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසමඵස්සජ්ජං වෙතසිකං සාතං වෙතසිකං සුඛං වෙතෙ සමඵස්සජ්ජං සාතං සුඛං වෙදසිතං වෙතො-සමඵස්සජ්ජං සාතා සුඛා වෙදනා, අයං තසමිං සමයෙ වෙදනා හොති.

280. කතමො තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යා තසමිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසමඵස්සජ්ජං සඤ්ඤා සඤ්ඤානනා සඤ්ඤාතිතතනං, අයං තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

281. කතමො තසමිං සමයෙ වෙතනා හොති?

යා තසමිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසමඵස්සජ්ජං වෙතනා සඤ්ඤාතනා වෙතසිතතනං, අයං තසමිං සමයෙ වෙතනා හොති.

282. කතමං තසමිං සමයෙ විතතං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතා මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනිඤ්ඤං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකකො තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණ-ධාතු, ඉදං තසමිං සමයෙ විතතං හොති.

283. කතමො තසමිං සමයෙ විතතෙකා හොති?

යො තසමිං සමයෙ තතෙකා විතතෙකා සබ්බසො අප්පනා ව්‍යප්පනා වෙතසො අභිනිරෝපනා සමමාසබ්බසො මහබ්බං මහපරියාපනං, අයං තසමිං සමයෙ විතතෙකා හොති.

284. කතමො තසමිං සමයෙ විවාරෙ හොති?

යො තසමිං සමයෙ වාරෙ විවාරෙ අනුවාරෙ විතතස්ස අනුසංඝාතනා¹ අනුපෙක්ඛනා, අයං තසමිං සමයෙ විවාරෙ හොති.

285. කතමො තසමිං සමයෙ පිති හොති?

යා තසමිං සමයෙ පිති පාමොජ්ජං ආමොදනා පමොදනා භාසො පභාසො විතති ඔදග්ගං අතභමනනා විතතස්ස පිතිසමෙබ්බාජ්ඣබ්බො, අයං තසමිං සමයෙ පිති හොති.

1. අනුසංඝාතනා, සිවු. මජ්ඣ. සං. PTS.

278. කවරක් එසමයෙහි ස්වර්ණ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ස්වර්ණයෙක් ස්වර්ණ කරන අයුරෙන් මොනවට ස්වර්ණ කරන අයුරක් මොනවට ස්වර්ණ කළ බවක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ස්වර්ණ වේ.

279. කවරක් එසමයෙහි වෙදනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ මනෝවිඥානානුසංස්කරණයෙන් උපන් වෛරය සිත වූ යම් භූත බවක් වෛරයෙහි ස්වර්ණයෙන් විනාශයෙහි ස්වර්ණයෙන් උපන් මධුර වූ වෙදනාවෙන් විනාශයෙහි ස්වර්ණයෙන් උපන් මධුර වූ සුඛ වූ වෙදනා-යෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි වෙදනාව වේ.

280. කවරක් එසමයෙහි සංඥා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ මනෝවිඥානානුසංස්කරණයෙන් උපන් යම් සංඥායෙක් සංස්කරණයෙහි ස්වර්ණයෙන් හැඳින්වෙත් බවක් වේ ද, මේ එසම-යෙහි සංඥා වේ.

281. කවරක් එසමයෙහි වේදනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ මනෝවිඥානානුසංස්කරණයෙන් උපන් යම් වේදනායෙක් සංස්කරණයෙහි ස්වර්ණයෙන් හැඳින්වෙත් බවක් වේ ද, මේ එසමයෙහි වේදනා වේ.

282. කවරක් එසමයෙහි විනාශ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විනාශයක් මනසෙක් මනසෙක් සිතෙක් හවාසින සිතෙක්, මනසෙක් මනසෙක් මනසෙක් මනසෙක් විඥානෙක් විඥානෙක් සිතෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඥානානුසංස්කරණයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි විනාශය වේ.

283. කවරක් එසමයෙහි විනාශී වෙයි යත්:

එසමයෙහි මානසික වූ මානසිකයෙක් යම් තනිකමක් විනාශයෙක් සංකල්පයෙක් අභිමතයෙක් බලවත් අභිමතයෙක් (අරමුණෙහි) සිත පිහිටුවීමෙන් සමයක් සංකල්පයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විනාශී වේ.

284. කවරක් එසමයෙහි විවාර වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් (අරමුණෙහි හැසිරෙන) වාරයෙක් විවාරයෙක් අනුචාරයෙක් උපවිවාරයෙක් (අරමුණෙහි) සිත ගලපන බවක් අනුප්‍රාප්තියෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විවාරය වේ.

285. කවරක් එසමයෙහි ප්‍රීති වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රීතියෙක් ප්‍රාමොදයෙක් ආමොදනාකාරයෙක් ප්‍රමොදනාකාරයෙක් හමියෙක් ප්‍රහමියෙක් ප්‍රීතිධනයෙක් ඔදවැසි බවක් විනාශයෙන් සතුටු බවක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ප්‍රීති වේ.

286. කතමං තසමිං සමයෙ සුඛං හොති?

යං තසමිං සමයෙ වෙනසිකං සාතං වෙනසිකං සුඛං වෙනොසමථස්සජං සාතං සුඛං වෙදසිතං වෙනොසමථස්සජං සාතං සුඛං වෙදනා, ඉදං තසමිං සමයෙ සුඛං හොති.

287. කතමා තසමිං සමයෙ විතනස්සකග්ගතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විතනස්ස සීති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවිකේඛපො අවිසාහට්ඨානසතා සමථො සමාධිඤ්ඤං සමාධිබලං සමමාසමාධි සමාධිසමේවාජ්ඣකේගා මග්ගඛගං මග්ගපරියාපනාං, අයං තසමිං සමයෙ විතනස්සකග්ගතා හොති.

288. කතමං තසමිං සමයෙ සද්ධිඤ්ඤං හොති?

යා තසමිං සමයෙ සද්ධා සද්දනතා ඔක්කප්පතා අභිප්පසාදෙ සද්ධා සද්ධිඤ්ඤං සද්ධාබලං, ඉදං තසමිං සමයෙ සද්ධිඤ්ඤං හොති.

289. කතමං තසමිං සමයෙ විරිසිඤ්ඤං හොති?

යො තසමිං සමයෙ වෙනසිකො විරියාරමේහා නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සාලුති ථාමො ඛිති අසිථිලපරක්කමතා අනිකම්භතජ්ජනා අනිකම්භතධුරතා ධුරසමපග්ගාහො විරියං විරිසිඤ්ඤං විරියබලං සමමාවායාමො විරියසමේවාජ්ඣකේගා මග්ගඛගං මග්ගපරියාපනාං, ඉදං තසමිං සමයෙ විරිසිඤ්ඤං හොති.

290. කතමං තසමිං සමයෙ සතිඤ්ඤං හොති?

යා තසමිං සමයෙ සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපතතා අපමුස්සතතා සති සතිඤ්ඤං සතිබලං සමමාසති සතිසමේවාජ්ඣකේගා මග්ගඛගං මග්ගපරියාපනාං, ඉදං තසමිං සමයෙ සතිඤ්ඤං හොති.

291. කතමං තසමිං සමයෙ සමාධිඤ්ඤං හොති?

යා තසමිං සමයෙ විතනස්ස සීති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවිකේඛපො අවිසාහට්ඨානසතා සමථො සමාධිඤ්ඤං සමාධිබලං සමමාසමාධි සමාධිසමේවාජ්ඣකේගා මග්ගඛගං මග්ගපරියාපනාං, ඉදං තසමිං සමයෙ සමාධිඤ්ඤං හොති.

292. කතමා තසමිං සමයෙ පඤ්ඤාඤ්ඤං හොති?

යා තසමිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානතා විචයො පට්ඨප්පතා බමමවිචයො සලලකකණො උපලකකණො පච්චුපලකකණො පණ්ඨිච්චං කොසලලං තෙපුඤ්ඤං වෙහව්‍යා විතතා උපපරිකතා භූරි මේඛා පරිනාසිකා විපස්සතා සමපජඤ්ඤං පතතාදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤාඤ්ඤං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසන්ථං පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤා-ආලොපතා පඤ්ඤාභ්‍යාසො පඤ්ඤාපජජාතො පඤ්ඤාරතතං අමොහො බමම-විචයො සමමාද්ධි බමමවිචයසමේවාජ්ඣකේගා මග්ගඛගං මග්ගපරියාපනාං, ඉදං තසමිං සමයෙ පඤ්ඤාඤ්ඤං හොති.

286. කවරෙක් එසමයෙහි සුඛ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වෛතසික වූ ඉතිරි බවක් වෛතසික සුඛයෙක් විතතසංසප්පියෙන් උපන් සාතසුඛවෙදසිතයෙක් විතතසංසප්පියෙන් උපන් සාතසුඛවෙදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සුඛවෙදනා වේ.

287. කවරෙක් එසමයෙහි විනේයකාග්‍රතා වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාග්ගික වූ මාග්ගිකාපන්න වූ, විතතයාගේ යම් (නිසල බැවින් අරමුණෙහි) සිටීමෙන් බැසූ සිටීමෙන් නොවිසිරීමෙන් අවික්ෂේප-යෙන් නො විසුළු සිත ඇති බවෙන් ශමථයෙක් සමාධිඥයෙක් සමාධි බලයෙක් සමාන්තසමාධියෙන් සමාධි සමෙබ්බාධායාමයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විනේයකාග්‍රතා වේ.

288. කවරෙක් එසමයෙහි ශ්‍රද්ධාඥය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ශ්‍රද්ධායෙක් හැදෑරීම අසුරෙක් (ගුණයෙහි) බැසූ ගැනීමෙන් අභිප්‍රාදයෙක් ශ්‍රද්ධායෙක් ශ්‍රද්ධාඥයෙක් ශ්‍රද්ධාබලයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ශ්‍රද්ධාඥය වේ.

289. කවරෙක් එසමයෙහි විශේෂීඥය වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාග්ගික වූ මාග්ගිකාපන්න වූ, යම් වෛතසික වූ විශේෂීරම-යෙක් නිෂක්‍රම (කුසිත බැවින් නික්මෙන විශේෂී) යෙක් පරාක්‍රමයෙක් උද්‍යමයෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්සාහයෙක් අධිමාත්‍රඋත්සාහයෙක් ඵලයෙක් ධෛර්‍යයෙක් ස්ථිරපරාක්‍රමයෙක් නො තැබූ ඡන්දය ඇති බවෙන් නො තැබූ විශේෂීබුරු ඇති බවෙන් විශේෂීය දැන වැ ගැනීමෙන්, විශේෂීයෙක් විශේෂීඥ-යෙක් විශේෂීබලයෙක් සමාන්තවිශේෂීයෙක් විශේෂීසමෙබ්බාධායාමයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විශේෂීඥය වේ.

290. කවරෙක් එසමයෙහි සමාතිඥය වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාග්ගික වූ මාග්ගිකාපන්න වූ යම් සිහි කිරීමෙන් පුතපුතා සිහි කිරීමෙන් අභිමුඛ කොට සිහි කිරීමෙන් සමාති සබ්බායාන සිහි කරන අසුරෙක් දරන බවෙන් අරමුණෙහි පිළියෙන බවෙන් නො මුළු වන බවෙන් සමාතියෙක් සමාතිඥයෙක් සමාතිබලයෙක් සමාන්තසමාතියෙක් සමාති සමෙබ්බාධායාමයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමාතිඥය වේ.

291. කවරෙක් එසමයෙහි සමාධිඥය වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාග්ගික වූ මාග්ගිකාපන්න වූ විතතයාගේ යම් සිටීමෙන් මොනොවට සිටීමෙන් බැසූගෙන සිටීමෙන් නො විසිරීමෙන් අවික්ෂේප-යෙන් නො විසුළු සිත ඇති බවෙන් ශමථයෙක් සමාධිඥයෙක් සමාධි-බලයෙක් සමාන්තසමාධියෙන් සමාධි සමෙබ්බාධායාමයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමාධිඥය වේ.

292. කවරෙක් එසමයෙහි ප්‍රඥාඥය වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාග්ගික වූ මාග්ගිකාපන්න වූ, යම් (අනිත්‍යාදි ප්‍රකාර-යෙන් දහම්) දැනීමෙන් දන්නා අසුරෙක් (අනිත්‍යාදිය) විමසීමෙන් සිටුවස්දහම් විමසීමෙන් (අනිත්‍යාදිය) සැලැකීමෙන් උපලක්ෂණයෙන් පුත්‍රපුලක්ෂණයෙන් පණ්ණාසක බවෙන් කුසල බවෙන් නිපුණ බවෙන් විභාවනයෙන් විතතනයෙන් උපපරික්ෂායෙන් ගුරිප්‍රඥයෙන් ධාරණප්‍රඥයෙන් පරිණායිකායෙන් විදගීනායෙන් සමාන්තඥනයෙන් (සිත විදගීනාවිවිධ නගන) පනොදයෙක් ප්‍රඥායෙක් ප්‍රඥාඥයෙන් ප්‍රඥාබලයෙන් ප්‍රඥාසංග්‍රහයෙන් ප්‍රඥාප්‍රාසාදයෙන් ප්‍රඥාභාලාකයෙන් ප්‍රඥාභාසයෙන් ප්‍රඥාප්‍රසංඝයෙන් ප්‍රඥා රත්නයෙන් අමොහයෙන් ධම්මිවයයෙන් සමාන්තදෘෂ්ටියෙන් ධම්මිවය-සමෙබ්බාධායාමයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ප්‍රඥාඥය වේ.

293 කතමං තසම් සමයෙ මනිත්‍රියං හොති?

යං තසම් සමයෙ විනතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ණිරං මනෝ මනාසතනා මනිත්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකතාං චායාමහොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තසම් සමයෙ මනිත්‍රියං හොති.

294 කතමං තසම් සමයෙ සොමනස්සිත්‍රියං හොති?

යං තසම් සමයෙ වෙනසිකං සාතං වෙනසිකං සුඛං වෙනොසමථස්සජං සාතං සුඛං වෙදසිතං වෙනොසමථස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා, ඉදං තසම් සමයෙ සොමනස්සිත්‍රියං හොති.

295 කතමං තසම් සමයෙ ජීවිතිත්‍රියං හොති?

යො තෙසං¹ අරුපිතං බමමානං ආසු ධිති යපනා යාපනා ඉරියනා වතනනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතිත්‍රියං, ඉදං තසම් සමයෙ ජීවිතිත්‍රියං හොති.

296 කතමං තසම් සමයෙ අනඤ්ඤාතඤ්ඤාස්සාමිතිත්‍රියං හොති?

යා තෙසං බමමානා අනඤ්ඤාතානං අදිට්ඨානං අප්පභතානං අවිදිතානං අසම්පිකතානං සම්පිකිට්ඨාය පඤ්ඤා පජානනා විචයො පටිචයො බමම-
විචයො සලලකඛණා උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පණ්ණිවචං කොසලලං තෙජඤ්ඤා වෙහව්‍යා විනතා උපපරිකතා භූරි මෙධා පරිනාසිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤා පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤාදිත්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤා-
පාසාදෙ පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාභිනාසො පඤ්ඤාපජෝතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො බමමවිචයො සමමාදිට්ඨි බමමවිච්ඡසමෙබ්බසමෙබ්බා මග්ගබ්බා මග්ගපරිසාරතනං, ඉදං තසම් සමයෙ අනඤ්ඤාතඤ්ඤාස්සාමිතිත්‍රියං හොති.

297 කතමා තසම් සමයෙ සමමාදිට්ඨි හොති?

යා තසම් සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පටිචයො බමමවිචයො සලලකඛණා උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පණ්ණිවචං කොසලලං තෙජඤ්ඤා වෙහව්‍යා විනතා උපපරිකතා භූරි මෙධා පරිනාසිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤා පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤාදිත්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤා-
ආලොකො පඤ්ඤාභිනාසො පඤ්ඤාපජෝතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො බමමවිචයො සමමාදිට්ඨි බමමවිච්ඡසමෙබ්බසමෙබ්බා මග්ගබ්බා මග්ගපරිසාර-
තනං, අයං තසම් සමයෙ සමමාදිට්ඨි හොති.

298 කතමා තසම් සමයෙ සමමාසබ්බසප්පා හොති?

යො තසම් සමයෙ තකෙකා විතකෙකා සබ්බසප්පා අප්පභා ව්‍යප්පනා වෙනසො අනිතිකරතා සමමාසබ්බසප්පා මග්ගබ්බා මග්ගපරිසාරතනං, අයං තසම් සමයෙ සමමාසබ්බසප්පා හොති.

293. කවරෙක් එසමයෙහි මනිනුය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විභවයෙක් මනසක් මානසයෙක් හාදය (විභව)යෙක් භවාඛ්‍යවිභවයෙක් චිත්තසංඛ්‍යා මානසයෙක් මනිනුයෙක් විභවයෙක් විභවයෙක් මනිනුයෙක් තදනුරූප වූ විනේශානුකරණයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි මනිනුය වේ.

294. කවරෙක් එසමයෙහි සොමනසිනුය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වෛතසික වූ මිහිරි බවෙක් වෛතසික සුඛයෙක් වෛතසික උපන් සාත්‍යබවෙදසිතයෙක් වෛතසික උපන් සාත්‍යබවෙදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සොමනසිනුය වේ.

295. කවරෙක් එසමයෙහි ජිවිතෙයෙහි වෙයි යත්:

ඒ අරුපිබ්බන්තේ යම් අයුසයෙක් සිටීමෙක් යපනයෙක් යැපීමෙක් ඉරියව් පැවැත්මෙක් වර්තමානයෙක් පාලනයෙක් ජිවිතයෙක් ජිවිතෙයෙහි වෙයි ද, මේ එසමයෙහි ජිවිතෙයෙහි වේ.

296. කවරෙක් එසමයෙහි අනඤ්ඤානඤ්ඤාසංඝාතීනිනුය වෙයි යත්:

නො දත් විරු නුදුටු විරු නො පත් විරු නුච්ඡිත් නො පාල කල නො පසක් කල ඒ සිද්ධි සදහනුයේ ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීම පිණිස මාග්ගික වූ මාග්ගිකාපනා වූ යම් ප්‍රඥයෙක් පජානනාකාරයෙක් විමසීමෙක් ප්‍රවිච්ඡයෙක් (අනිත්‍යාදිය) සැලකීමෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙක් පාණිතිතයෙක් කොසලයෙක් තෙජ්‍යයෙක් විභාවනයෙක් විභාවනයෙක් උපපරික්ෂායෙක් භූරිප්‍රඥයෙක් ධාරණප්‍රඥයෙක් පරිණාසිකාවක් තිද්ධිතායෙක් සමග්ගභූතයෙක් ප්‍රතාදයෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥෙය්‍යයෙක් ප්‍රඥබලයෙක් ප්‍රඥශක්තියෙක් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙක් ප්‍රඥආලෝකයෙක් ප්‍රඥද්වයාසයෙක් ප්‍රඥප්‍රසංගතයෙක් ප්‍රඥරත්නයෙක් අමොග්ගයෙක් බම්මිවයයෙක් සමග්ගභූතයෙක් බම්මිවයසමොග්ගයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි අනඤ්ඤානඤ්ඤාසංඝාතීනිනුය වේ.

297. කවරෙක් එසමයෙහි සමග්ගභූත වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාග්ගික වූ මාග්ගිකාපනා වූ යම් ප්‍රඥයෙක් පජානනාකාරයෙක් විමසීමෙක් ප්‍රවිච්ඡයෙක් (අනිත්‍යාදිය) සැලකීමෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙක් පාණිතිතයෙක් කොසලයෙක් තෙජ්‍යයෙක් විභාවනයෙක් විභාවනයෙක් උපපරික්ෂායෙක් භූරිප්‍රඥයෙක් ධාරණප්‍රඥයෙක් පරිණාසිකාවක් තිද්ධිතායෙක් සමග්ගභූතයෙක් ප්‍රතාදයෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥෙය්‍යයෙක් ප්‍රඥබලයෙක් ප්‍රඥශක්තියෙක් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙක් ප්‍රඥආලෝකයෙක් ප්‍රඥද්වයාසයෙක් ප්‍රඥප්‍රසංගතයෙක් ප්‍රඥරත්නයෙක් අමොග්ගයෙක් බම්මිවයයෙක් සමග්ගභූතයෙක් බම්මිවයසමොග්ගයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමග්ගභූත වේ.

298. කවරෙක් එසමයෙහි සමග්ගසංකල්ප වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාග්ගික වූ මාග්ගිකාපනා වූ යම් තකියෙක් විතකියෙක් සංකල්පයෙක් අභිමතයෙක් බලපත් අභිමතයෙක් විතකියෙක් අභිතිරොපණයෙක් සමග්ග සංකල්පයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමග්ග සංකල්ප වේ.

299. කතමා තසමිං සමයෙ සම්මාවාවා හොති?

යා තසමිං සමයෙ චතුති වජ්ඣවට්ඨනෙති ආරති විරති පටිවිරති වෙර-
මණි අකිරියා අකරණං අනඤ්ඤාපනති චෙලාඅතතික්කමො සෙතුසාතො
සම්මාවාවා මග්ගඛං මග්ගපරියාපනතං, අයං තසමිං සමයෙ සම්මාවාවා
හොති.

300. කතමො තසමිං සමයෙ සම්මාකම්මනො හොති?

යා තසමිං සමයෙ තිති කායඤ්ඤවට්ඨනෙති ආරති විරති පටිවිරති
වෙරමණි අකිරියා අකරණං අනඤ්ඤාපනති චෙලාඅතතික්කමො සෙතුසාතො
සම්මාකම්මනො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනතං, අයං තසමිං සමයෙ සම්මා-
කම්මනො හොති.

301. කතමො තසමිං සමයෙ සම්මාආජ්ඣො හොති?

යා තසමිං සමයෙ මච්ඡාආජ්ඣා ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණි
අකිරියා අකරණං අනඤ්ඤාපනති චෙලාඅතතික්කමො සෙතුසාතො සම්මා-
ආජ්ඣො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනතං, අයං තසමිං සමයෙ සම්මාආජ්ඣො
හොති.

302. කතමො තසමිං සමයෙ සම්මාවායාමො හොති?

යො තසමිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරමො නික්කමො පරක්කමො
උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සාලති ථාමො ධිති අසිච්ඡපරක්කමො
අතික්කිත්තඡද්දො අතික්කිත්තධුරතො ධුරසම්පග්ගාහො විරියං විරිසිත්ථියං
විරියබලං සම්මාවායාමො විරියසම්මොඤ්ඤො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනතං,
අයං තසමිං සමයෙ සම්මාවායාමො හොති.

303. කතමා තසමිං සමයෙ සම්මාසති හොති?

යා තසමිං සමයෙ සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා
අපිලාපතතා අපමුක්ඛානතා සති සතිත්ථියං සතිබලං සම්මාසති සති-
සම්මොඤ්ඤො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනතං, අයං තසමිං සමයෙ සම්මා-
සති හොති.

304. කතමො තසමිං සමයෙ සම්මාසමාධි හොති?

යා තසමිං සමයෙ විත්තස්ස ධිති සණ්ඨිති අවට්ඨති අවිසාහාරො
අවිකෙඛපො අවිසාහරමානසතා සමථො සමාධිත්ථියං සමාධිබලං සම්මා-
සමාධි සමාධිසම්මොඤ්ඤො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනතං, අයං තසමිං
සමයෙ සම්මාසමාධි හොති.

305. කතමං තසමිං සමයෙ සද්ධාබලං හොති?

යා තසමිං සමයෙ සද්ධා සද්දතො ඔකප්පතො අභිප්පසාදො සද්ධා
සද්ධිත්ථියං සද්ධාබලං, ඉදං තසමිං සමයෙ සද්ධාබලං හොති.

299. කවරක් එසමයෙහි සමවාචාලා වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයඝීපනන වූ, සතර වාග්දුශවර්තයෙන් යම් දුරුවීමෙන් විරතියෙන් පටිවිරතියෙන් විරමණයෙන් අක්‍රියයෙන් අකරණයෙන් නො පැමිණීමෙන් ආචාරසීමා නො ඉක්මැවීමෙන් ප්‍රත්‍යය සිදීමෙන් සමයන්වචනයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමවාචාලා වේ.

300. කවරක් එසමයෙහි සමයක්කමානන වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයඝීපනන වූ, තිවිධ කායදුශවර්තයෙන් යම් දුරුවීමෙන් විරතියෙන් පටිවිරතියෙන් විරමණයෙන් අක්‍රියයෙන් අකරණයෙන් නො පැමිණීමෙන් සීමා නො ඉක්මැවීමෙන් ප්‍රත්‍යය සිදීමෙන් සමයක්කමානනයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමයක්කමානන වේ.

301. කවරක් එසමයෙහි සමයගාථිව වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයඝීපනන වූ, භිජ්ජා ආථිවයෙන් යම් දුරුවීමෙන් විරතියෙන් පටිවිරතියෙන් විරමණයෙන් අක්‍රියයෙන් අකරණයෙන් නො පැමිණීමෙන් සීමා නො ඉක්මැවීමෙන් ප්‍රත්‍යය සිදීමෙන් සමයගාථිවයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමයගාථිව වේ.

302. කවරක් එසමයෙහි සමයන්ව්‍යායාම වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයඝීපනන වූ, යම් චෙවනසික වූ විශඝී-රමනයෙන් (කුසිත බැවින්) නික්මීමෙන් පරාක්‍රමයෙන් උද්‍යමයෙන් ව්‍යායාමයෙන් උත්සාහයෙන් දෘඪ උත්සාහයෙන් දෘඪපරාක්‍රමයෙන් ධෛර්‍යයෙන් ස්විරපරාක්‍රමයෙන් නො නැඹු ජ්‍යෙය ඇති බවෙන් නො නැඹු විශඝීචුර ඇති බවෙන් විශඝීය දෘඪ වැ ගැනීමෙන් විශඝීයෙන් විශෙඝීචුරයෙන් විශඝී බලයෙන් සමයන්ව්‍යායාමයෙන් විශඝීසමෙබ්‍යායාමයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමයන්ව්‍යායාම වේ.

303. කවරක් එසමයෙහි සමයක්සමාති වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයඝීපනන වූ, යම් සමාතියෙන් අනුසමාතියෙන් ප්‍රතිසමාතියෙන් සති සකිත්ත සිති කරන අසුරෙක් දරන බවෙන් අරමුණෙහි පිටිසෙන බවෙන් නො මුලා වන බවෙන් සමාතියෙන් සමාතිචුරයෙන් සමාතිබලයෙන් සමයක්සමාතියෙන් සමාතිසමෙබ්‍යායාමයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමයක්සමාති වේ.

304. කවරක් එසමයෙහි සමයක්සමාති වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයඝීපනන වූ, යම් විතතයාගේ සිටීමෙන් මොනවට සිටීමෙන් බැසැගෙන සිටීමෙන් නො පිසිරීමෙන් අපිණ්ණපයෙන් නො විසුල සිත ඇති බවෙන් ශමපයෙන් සමාතිචුරයෙන් සමාතිබලයෙන් සමයක්සමාතියෙන් සමාතිසමෙබ්‍යායාමයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමයක්සමාති වේ.

305. කවරක් එසමයෙහි සුඛාබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සුඛායෙක් හදනන අසුරෙක් (ගුණයෙහි) බැසැ-ගැනීමෙන් අතිප්‍රසාදයෙන් සුඛායෙක් සුඛචුරයෙන් සුඛාබලයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි සුඛාබල වේ.

306. කතමං තසමිං සමයෙ විරියබලං හොති?

යො තසමිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරමො නිකකමො පරකකමො උග්ගාමො වායාමො උස්සාමො උස්සාලානි ථාමො ධිත් අපිටිලපරකකමො අනිකම්පාජන්දා අනිකම්පාධුරතා ධුරසමපග්ගාමො විරියං විරිසිත්‍රියං විරියබලං සමවාචායාමො විරියසංලෝඡකාමො මග්ගමො මග්ගපරියාපනාං, ඉදං තසමිං සමයෙ විරියබලං හොති.

307. කතමං තසමිං සමයෙ සතිබලං හොති?

යො තසමිං සමයෙ සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අපමුක්ඛතා සති සතිත්‍රියං සතිබලං සමාසති සති-සංලෝඡකො මග්ගමො මග්ගපරියාපනාං, ඉදං තසමිං සමයෙ සතිබලං හොති.

308. කතමං තසමිං සමයෙ සමාධිබලං හොති?

යො තසමිං සමයෙ විතතස්ස ධිත් සණ්ඨිත් අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවිකේධපො අවිසාහට්ඨානසතා සමථො සමාධිත්‍රියං සමාධිබලං සමාසමාධි සමාධිසංලෝඡකො මග්ගමො මග්ගපරියාපනාං, ඉදං තසමිං සමයෙ සමාධිබලං හොති.

309. කතමං තසමිං සමයෙ පඤ්ඤාබලං හොති?

යො තසමිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානතා විචයො පටිචයො බමමවිචයො සලකකණං උපලකකණං පච්චුපලකකණං පඤ්චවිචං කොසලලං නෙඤ්ඤං චෙභව්‍යා විනතා උපපජ්ඣකා හුරි මෙධා පරිනාසිකා විපස්සනා සමපජ්ඤාදො පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤාත්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාමහාසො පඤ්ඤාපඤ්ජාතො පඤ්ඤාරතාං අමොහො බමමවිචයො සමමාදිට්ඨි බමමවිචයසංලෝඡකො මග්ගමො මග්ගපරියාපනාං, ඉදං තසමිං සමයෙ පඤ්ඤාබලං හොති.

310. කතමං තසමිං සමයෙ භිරිබලං හොති?

යො තසමිං සමයෙ භිරියං භිරිසිතබ්බො භිරියති පාපකානං අකුසලානං බමමානං සමාපනතියා, ඉදං තසමිං සමයෙ භිරිබලං හොති.

311. කතමං තසමිං සමයෙ ඕතතප්පබලං හොති?

යො තසමිං සමයෙ ඕතතප්පං ඕතතප්පිතබ්බො ඕතතප්පති පාපකානං අකුසලානං බමමානං සමාපනතියා, ඉදං තසමිං සමයෙ ඕතතප්පබලං හොති.

306. කවරෙක් එසමයෙහි විශ්චිබ්‍ර වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාග්ගික වූ මාග්ගිකභාවය වූ, යම් වෛතසික විශ්චාරණ-
යෙක් නික්මීමෙන් පර භූමියෙක් උද්භූමියෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්සාහයෙක්
දූෂෝත්සාහයෙක් දූෂපරාභූමියෙක් ධාතියෙක් ස්ථිරපරාභූමියෙක් අනික්මාන
ජ්‍යෙෂ්ඨතාවයෙක් අනික්මානාධිකාරයෙක් ධූරසම්ප්‍රග්‍රාහයෙක් විශ්චියෙක්
විශ්චියුත්තරයෙක් විශ්චිබ්‍රයෙක් සමයන්තරායාමයෙක් විශ්චිකලෝධරායෙක්
වේ ද, මේ එසමයෙහි විශ්චිබ්‍ර වේ.

307. කවරෙක් එසමයෙහි සමාතිබ්‍ර වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාග්ගික වූ මාග්ගිකභාවය වූ, යම් සමාතිකයෙක් අනුසමාති-
යෙක් ප්‍රතිසමාතියෙක් සති සංඛ්‍යාත සිති කරන අයුරෙන් දරන බවක්
අරමුණෙහි පිළිසෙන බවක් නො වුලා වන බවක් සමාතියෙක් සමාතියුත්ත-
රයෙක් සමාතිබ්‍රයෙක් සමයන්තරායෙක් සමාතිසමෝධරායෙක් වේ ද,
මේ එසමයෙහි සමාතිබ්‍ර වේ.

308. කවරෙක් එසමයෙහි සමාතිබ්‍ර වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාග්ගික වූ මාග්ගිකභාවය වූ, යම් විනාශයෙන් සිටීමෙන්
මොනවට සිටීමෙන් බැසැලෙන සිටීමෙන් නො විසිරීමෙන් අවිකෂේපයෙක්
නො විසුළු සිත ඇති බවක් සමාතිබ්‍රයෙක් සමාතියුත්තරයෙක් සමාතිබ්‍රයෙක්
සමයන්තරායෙක් සමාතිසමෝධරායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමාති
බ්‍ර වේ.

309. කවරෙක් එසමයෙහි ප්‍රඥබ්‍ර වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාග්ගික වූ මාග්ගිකභාවය වූ, යම් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රජානනයෙන්
විවිධයක් ප්‍රවිච්ඡයෙක් ධම්මවිච්ඡයෙක් සංලක්ෂණයෙක් උපලක්ෂණයෙක්
ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙක් පාණ්ඩ්‍යයෙක් කොහොල්ලයෙක් ගෙනෙන්නෙයෙක්
විනාශයෙක් විනාශයෙක් උපපත්තිකයෙක් පතල ප්‍රඥයෙක් ධාරණ-
ප්‍රඥයෙක් පරිණාමිකයෙක් විද්විතයෙක් සමයන්තරායෙක් පතොදයෙක්
ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥොද්‍යයෙක් ප්‍රඥබ්‍රයෙක් ප්‍රඥශ්‍යයෙක් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙක්
ප්‍රඥ ආලෝකයෙක් ප්‍රඥ අවිනාශයෙක් ප්‍රඥප්‍රද්‍යානයෙක් ප්‍රඥරත්නයෙක්
අමොහයෙක් ධම්මවිච්ඡයෙක් සමයන්තරායෙක් ධම්මවිච්ඡයෙක් ධම්මවිච්ඡයෙක්
වේ ද, මේ එසමයෙහි ප්‍රඥබ්‍ර වේ.

310. කවරෙක් එසමයෙහි නිරිබ්‍ර වෙයි යත්:

එසමයෙහි යමෙකින් ලජ්ජාවිසසුතු කායදුෂ්චරිතාදිය ජුගුප්සා කෙරේ
ද, ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ පැමිණීමේ ජුගුප්සා කෙරේ ද, මේ එසමයෙහි
නිරිබ්‍ර වේ.

311. කවරෙක් එසමයෙහි භික්ෂුභාවය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යමෙකින් තැවීමට කරුණු වූ කායදුෂ්චරිතාදිය හෙතුකොට
බිය වේ ද, ලාමක වූ අකුශලධර්මයන්ගේ පැමිණීමෙන් බිය වේ ද, මේ
එසමයෙහි භික්ෂුභාවය වේ.

312. කතමො තස්මිං සමයෙ අලොභො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ අලොභො අලුබ්භනා අලුබ්භිතතනං අසාරථො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතතනං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමූලං, අයං තස්මිං සමයෙ අලොභො හොති.

313. කතමො තස්මිං සමයෙ අද්දෙසො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ අද්දෙසො අදුස්සනා අදුස්සිතතනං අව්‍යාපාදෙ අව්‍යාපජේඤා අද්දෙසො කුසලමූලං, අයං තස්මිං සමයෙ අද්දෙසො හොති.

314. කතමො තස්මිං සමයෙ අමොහො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පච්චයො බමමව්වයො සලලකකිණා උපලකකිණා පච්චුපලකකිණා පණ්ඩිතචං කොසලලං නෙපුඤ්ඤං චෙහව්‍යා විනතා උපපරිකතා භුරි මෙධා පරිනාසිකා විපස්සනා සමපජඤ්ඤං පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤාදිත්‍යං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඛිනාසො පඤ්ඤාපජේජාතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො බමමව්වයො සමමාදිට්ඨි බමමව්වයසමෙබ්බාජ්ඣාමෙහි මග්ගබ්බං මග්ගපරියාපනං, අයං තස්මිං සමයෙ අමොහො හොති.

315. කතමො තස්මිං සමයෙ අනභිජ්ඣා හොති?

යො තස්මිං සමයෙ අලොභො අලුබ්භනා අලුබ්භිතතනං අසාරථො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතතනං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමූලං, අයං තස්මිං සමයෙ අනභිජ්ඣා හොති.

316. කතමො තස්මිං සමයෙ අව්‍යාපාදෙ හොති?

යො තස්මිං සමයෙ අද්දෙසො අදුස්සනා අදුස්සිතතනං අව්‍යාපාදෙ අව්‍යාපජේඤා අද්දෙසො කුසලමූලං, අයං තස්මිං සමයෙ අව්‍යාපාදෙ හොති.

317. කතමො තස්මිං සමයෙ සමමාදිට්ඨි හොති?

යො තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පච්චයො බමමව්වයො සලලකකිණා උපලකකිණා පච්චුපලකකිණා පණ්ඩිතචං කොසලලං නෙපුඤ්ඤං චෙහව්‍යා විනතා උපපරිකතා භුරි මෙධා පරිනාසිකා විපස්සනා සමපජඤ්ඤං පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤාදිත්‍යං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඛිනාසො පඤ්ඤාපජේජාතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො බමමව්වයො සමමාදිට්ඨි බමමව්වයසමෙබ්බාජ්ඣාමෙහි මග්ගබ්බං මග්ගපරියාපනං, අයං තස්මිං සමයෙ සමමාදිට්ඨි හොති.

318. කතමො තස්මිං සමයෙ හිරි හොති?

යො තස්මිං සමයෙ හිරියති හිරියතබ්බෙන හිරියති පාපකානං අකුසලානං බමමානං සමාපනතියා, අයං තස්මිං සමයෙ හිරි හොති.

312. කවරෙක් එසමයෙහි අලොභ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් අලොභයෙක් අලොභාකාරයෙක් අලුබ්බ බවෙක් නො ඇලීමෙක් නො ඇලෙන අයුරෙක් නො ඇලුණු බවෙක් අනභිධ්‍යායෙක් අලොභ සංඛ්‍යාත වූ කුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි අලොභ වේ.

313. කවරෙක් එසමයෙහි අදෝෂ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් අදෝෂයෙක් අදෝෂාකාරයෙක් අදව්ෂට බවෙක් අව්‍යාපාදයෙක් නිදුක්බවෙක් අදෝෂසංඛ්‍යාත කුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි අදෝෂ වේ.

314. කවරෙක් එසමයෙහි අමෝහ වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාග්ගික වූ මාග්ගිකසංස්කාර වූ, යම් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රකාරයෙන් දන්නා අයුරෙක් විමසීමෙක් ප්‍රකාරයෙන් විමසීමෙක් සිටුවස් දහම් විමසීමෙක් සාලාකීමෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙක් පණ්ණාසක බවෙක් කොශලයෙක් නෙත්‍රණයෙක් විභාවනයෙක් විනාශයෙක් භූරිප්‍රඥයෙක් ධාරණප්‍රඥයෙක් පරිණාමිකාවක් විදග්ගිතායෙක් සමන්ත්ඥනයෙක් පතොද-යෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥෙත්‍රිකයෙක් ප්‍රඥබලයෙක් ප්‍රඥශක්තියෙක් ප්‍රඥප්‍රද්‍යා-යෙක් ප්‍රඥරත්නයෙක් අමෝහයෙක් ධම්මිවිචයෙක් සමන්ත්ඥවිචයෙක් ධම්මිවිචයසමෙධ්‍යානිකයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි අමෝහ වේ.

315. කවරෙක් එසමයෙහි අනභිධ්‍යා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් අලොභයෙක් අලොභාකාරයෙක් අලුබ්බ බවෙක් නො ඇලීමෙක් නො ඇලෙන අයුරෙක් නො ඇලුණු බවෙක් අනභිධ්‍යායෙක් අලොභ සංඛ්‍යාත කුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි අනභිධ්‍යා වේ.

316. කවරෙක් එසමයෙහි අව්‍යාපාද වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් අදෝෂයෙක් අදෝෂාකාරයෙක් අදව්ෂට බවෙක් අව්‍යාපාදයෙක් නිදුක්බවෙක් අදෝෂසංඛ්‍යාත කුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි අව්‍යාපාද වේ.

317. කවරෙක් එසමයෙහි සමන්ත්ඥවි වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාග්ගික වූ මාග්ගිකසංස්කාර වූ, යම් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රජානනාකාරයෙක් විමසීමෙක් ප්‍රකාරයෙන් විමසීමෙක් සිටුවස් දහම් විමසීමෙක් අනිත්‍යාදි විසින් සාලාකීමෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙක් පණ්ණාසක බවෙක් කොශලයෙක් නෙත්‍රණයෙක් වෛභව්‍යයෙක් විනාශයෙක් උපපරික්ෂායෙක් භූරිප්‍රඥයෙක් මෙධායෙක් පරිණාමිකායෙක් විදග්ගිතායෙක් සමන්ත්ඥනයෙක් ප්‍රතොදයෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥෙත්‍රිකයෙක් ප්‍රඥබලයෙක් ප්‍රඥශක්තියෙක් ප්‍රඥප්‍රාපාදයෙක් ප්‍රඥආලෝකයෙක් ප්‍රඥවහාසයෙක් ප්‍රඥ-ප්‍රද්‍යාතයෙක් ප්‍රඥරත්නයෙක් අමෝහයෙක් ධම්මිවිචයෙක් සමන්ත්ඥවිචයෙක් ධම්මිවිචයසමෙධ්‍යානිකයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමන්ත්ඥවි වේ.

318. කවරෙක් එසමයෙහි භිර වෙයි යත්:

එසමයෙහි යමෙකින් ලජ්ජාවයග්‍රතු කායදුඛවර්තාදිය ජ්‍යෙෂ්ඨ කෙරේ ද, ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ පැමිණීම ජ්‍යෙෂ්ඨ කෙරේ ද, මේ එසමයෙහි භිර වේ.

319. කතමා තසමිං සමයෙ ඔත්තප්පං හොති?

යං තසමිං සමයෙ ඔත්තප්පති ඔත්තප්පිතසබ්බන ඔත්තප්පති පාපකානං අක්කසලානං ධම්මානං සමාපත්තිං, අයං තසමිං සමයෙ ඔත්තප්පං හොති.

320. කතමා තසමිං සමයෙ කායපසංදායි හොති?

යං තසමිං සමයෙ චෙදනාකකිකිසං සංකුසුකකිකිසං සංඛාරකකිකිසං පසංදායි පටිප්පසංදායි පසංඝාතා පටිප්පසංඝාතා පටිප්පසංමතිතතං පසංදායිසමොඤ්ඤිමො, අයං තසමිං සමයෙ කායපසංදායි හොති.

321. කතමා තසමිං සමයෙ චිත්තපසංදායි හොති?

යං තසමිං සමයෙ විකුසුණකකිකිසං පසංදායි පටිප්පසංදායි පසංඝාතා පටිප්පසංඝාතා පටිප්පසංමතිතතං පසංදායිසමොඤ්ඤිමො, අයං තසමිං සමයෙ චිත්තපසංදායි හොති.

322. කතමා තසමිං සමයෙ කායලහුතා හොති?

යං තසමිං සමයෙ චෙදනාකකිකිසං සංකුසුකකිකිසං සංඛාරකකිකිසං ලහුතා ලහුපරිනාමතා අදකිනතා අවිජ්ජනතා, අයං තසමිං සමයෙ කායලහුතා හොති.

323. කතමා තසමිං සමයෙ චිත්තලහුතා හොති?

යං තසමිං සමයෙ විකුසුණකකිකිසං ලහුතා ලහුපරිනාමතා අදකිනතා අවිජ්ජනතා, අයං තසමිං සමයෙ චිත්තලහුතා හොති.

324. කතමා තසමිං සමයෙ කායමුද්දතා හොති?

යං තසමිං සමයෙ චෙදනාකකිකිසං සංකුසුකකිකිසං සංඛාරකකිකිසං මුද්දතා මද්දවතා අකකිලතා අකසිනතා, අයං තසමිං සමයෙ කායමුද්දතා හොති.

325. කතමා තසමිං සමයෙ චිත්තමුද්දතා හොති?

යං තසමිං සමයෙ විකුසුණකකිකිසං මුද්දතා මද්දවතා අකකිලතා අකසිනතා, අයං තසමිං සමයෙ චිත්තමුද්දතා හොති.

326. කතමා තසමිං සමයෙ කායකම්මඤ්ඤතා හොති?

යං තසමිං සමයෙ චෙදනාකකිකිසං සංකුසුකකිකිසං සංඛාරකකිකිසං කම්මඤ්ඤතා කම්මඤ්ඤතං කම්මඤ්ඤනාවො, අයං තසමිං සමයෙ කාය-කම්මඤ්ඤතා හොති.

327. කතමා තසමිං සමයෙ චිත්තකම්මඤ්ඤතා හොති?

යං තසමිං සමයෙ විකුසුණකකිකිසං කම්මඤ්ඤතා කම්මඤ්ඤතං කම්මඤ්ඤනාවො, අයං තසමිං සමයෙ චිත්තකම්මඤ්ඤතා හොති.

319. කවරක් එසමයෙහි ඔහුගේ වෙළු යන:

එසමයෙහි යමෙකිත් තැපීමට කරුණු වූ කායදුගිරිතාදිය හෙතු කොට
ගෙන ත්‍රස්ත වේ ද, ලාභක වූ අභ්‍යුත්පාදයන්ගේ පැමිණීමෙන් ත්‍රස්ත වේ ද,
මේ එසමයෙහි බහතප්‍ර (උත්තස්ත) වේ.

320. කවරක් එසමයෙහි කායපුග්ගබ්බි වෙයි යත්:

එයමයෙහි වෙදනාසහනයාගේ සංදේශසහනයාගේ සංසාරසහනයාගේ යම් සන්තිදීමෙන් වෙසෙසින් සන්තිදීමෙන් සන්තිදුණු අසුරෙක් වෙසෙසින් සන්තිදුණු අසුරෙක් සන්තිදුණු බවෙන් ප්‍රභවසිසංඛොධා-
 බන්ධයක් වේ ද, මේ එයමයෙහි කායප්‍රතිබි වේ.

321. කවරක් එසමයෙහි විනාශයුතියි වෙයි යත්:

එසමයෙහි විද්‍යානසකකාශයේ යම් සන්තිදීමක් වෙසෙසින් සන්තිදී
මෙක් සන්ත්‍රත් අයුරක් වෙසෙසින් සන්ත්‍රත් අයුරක් සන්ත්‍රත් බවෙන්
ප්‍රශ්නිසමෝධාරකයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විත්තප්‍රශ්නි වේ.

322. කවරක් එසමයෙහි කායලඝ්‍යතා වෙයි යන්:

එසමයෙහි වෙදනාසකයියාගේ සංඥාසකයියාගේ සංසකාරසකයියාගේ යම් ලක්ෂණයක් යුග්ම වැටෙරුලෙන බවෙක් නොබර බවෙක් නොවද බවෙක් වෙද, මේ එසමයෙහි කාලලක්ෂණ වේ.

323 කවරක් එසමයෙහි විනාශවූවා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විද්‍යාසකකියාගේ යම් ලඝුතායෙක් යුහු වූ පිරිවැටෙන බවක් හෝ බර බවක් හෝ තද බවක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විභාග ලඝුතා වේ.

324. කවරක් එසමයෙහි කායමාදනා වෙසී යන්:

එසමයෙහි වෙදභාසකයාගේ ස ඥානාධිපතියාගේ සංසාරඥානාධිපතියාගේ යම් මාද්‍ර ඛවෙක් මාද්‍රවයෙක් නො කැපුම ඛවෙක් නො තද ඛවෙක් වෙද, මේ එසමයෙහි කායමාද්‍රනා වේ.

325. කවරක් එසමගෙහි විනාශයදතා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විශ්වසකරියාගේ යම් මාදු බවක් පාදිවයෙන් නො
කැනවි බවෙන් නො තර බවෙන් සිදු ද, මේ එසමයෙහි විනාශමාදනා වේ

326. කවරක් එසමයෙහි කායකම්ණ්ණා වෙයි යත්:

එසමයෙහි වෙදනාසහතිකයාගේ සංඥාසහතිකයාගේ සංස්කාරසහතිකයාගේ සම කමිණියකාගෙන් කමිණියවසෙකක් කමිණිය බවෙකක් වෙද, මේ එසමයෙහි කායකමිණියකා වේ.

327. කවරක් එසමයෙහි විභවකම්ණයා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විද්‍යාපනකර්මයෙන් යම් කම්ණ්‍යතාවයක් කම්ණ්‍යවීමෙන් කම්ණ්‍ය බවෙන් මේ ද, මේ එසමයෙහි විතරකම්ණ්‍යතා වේ.

328. කතමා තසමිං සමයෙ කායපාගුඤ්ඤානා හොති?

යා තසමිං සමයෙ වෙදනාකකිකිසං සංඤ්ඤාකකිකිසං සංඛාරකකිකිසං පගුණතා පගුණතනං පගුණභාවො, අයං තසමිං සමයෙ කායපාගුඤ්ඤානා හොති.

329. කතමා තසමිං සමයෙ විතනපාගුඤ්ඤානා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකකිකිසං පගුණතා පගුණතනං පගුණභාවො, අයං තසමිං සමයෙ විතනපාගුඤ්ඤානා හොති.

330. කතමා තසමිං සමයෙ කායඤ්ඤානා හොති?

යා තසමිං සමයෙ වෙදනාකකිකිසං සංඤ්ඤාකකිකිසං සංඛාරකකිකිසං උජ්ජතා උජ්ජකතා අජ්ඣමතා අවඞ්කතා අකුට්ඨතා, අයං තසමිං සමයෙ කායඤ්ඤානා හොති.

331. කතමා තසමිං සමයෙ විනතුඤ්ඤානා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකකිකිසං උජ්ජතා උජ්ජකතා අජ්ඣමතා අවඞ්කතා අකුට්ඨතා, අයං තසමිං සමයෙ විනතුඤ්ඤානා හොති.

332. කතමා තසමිං සමයෙ සති හොති?

යා තසමිං සමයෙ සති අනුසංඛි පටිසංඛි සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අපමුච්ඡානතා සති සතිඤ්ඤා සතිඛලං සමාසති සතිසමෙබ්බාජ්ඣකිකිසං මග්ගඛිතං මග්ගපරියාපනතං, අයං තසමිං සමයෙ සති හොති.

332. කතමං තසමිං සමයෙ සමපජ්ඤානං හොති?

යා තසමිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානතා විචයො පච්චයො ඛම්මවිචයො සලලකකිකිසං උපලකකිකිසං පච්චුපලකකිකිසං පණ්ඨිතං කොසලලං නෙපුඤ්ඤං වෙභව්‍යා විනතා උපපරිකකිසං භූරි මෙධා පරිනාසිකා විපස්සනා සමපජ්ඤානං පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤාඤ්ඤානං පඤ්ඤාඛලං පඤ්ඤාසන්ථං පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤාභාලොකො පඤ්ඤාඛිතාසො පඤ්ඤාපඤ්ඤානො පඤ්ඤාපනතං අමොභො ඛම්මවිචයො සමාදිට්ඨි ඛම්මවිචයසමෙබ්බාජ්ඣකිකිසං මග්ගඛිතං මග්ගපරියාපනතං, ඉදං තසමිං සමයෙ සමපජ්ඤානං හොති.

334. කතමො තසමිං සමයෙ සමපො හොති?

යා තසමිං සමයෙ විතතස්ස ධුති සංඝති අවට්ඨති අවිසානාරො අවිකෙතිපො අවිසානවමානසතා සමපො සමාධිඤ්ඤා සමාධිඛලං සමාධි සමාධි සමාධිසමෙබ්බාජ්ඣකිකිසං මග්ගඛිතං මග්ගපරියාපනතං, අයං තසමිං මයෙ සමපො හොති.

328. කවරක් එසමයෙහි කායප්‍රාගුණය වෙයි යත්:

එසමයෙහි වෙදනාසංකෘතියාගේ සංඥාසංකෘතියාගේ සංසකාරසංකෘතියාගේ යම් ප්‍රගුණතායෙක් ප්‍රගුණතාවයෙක් ප්‍රගුණ (නො හිලත්) බවෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි කායප්‍රාගුණය වේ.

329. කවරක් එසමයෙහි විතනප්‍රාගුණය වෙයි යත්:

එසමයෙහි විඤ්ඤාසංකෘතියාගේ යම් ප්‍රගුණතායෙක් ප්‍රගුණතාවයෙක් ප්‍රගුණ බවෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි විතනප්‍රාගුණය වේ.

330. කවරක් එසමයෙහි කායසාප්‍රතා වෙයි යත්:

එසමයෙහි වෙදනාසංකෘතියාගේ සංඥාසංකෘතියාගේ සංසකාරසංකෘතියාගේ යම් සාප්‍රතායෙක් සාප්‍රතාවයෙක් අජ්ඣත්තායෙක් අවඤ්ඤාතායෙක් අකුට්ඨතා-යෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි කායසාප්‍රතා වේ.

331. කවරක් එසමයෙහි විතනසාප්‍රතා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විඤ්ඤාසංකෘතියාගේ යම් සාප්‍රතායෙක් සාප්‍රතාවයෙක් අජ්ඣත්තායෙක් අවඤ්ඤාතායෙක් අකුට්ඨතායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විතන - සාප්‍රතා වේ.

332. කවරක් එසමයෙහි සමාති වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාග්ගික වූ මාග්ගිකභාවය වූ, යම් සමාතියෙක් අනුසමාති-යෙක් ප්‍රතිසමාතියෙක් සමාති සංඛ්‍යාත සිහි කරන අයුරක් දරන බවෙන් (අරමුණෙහි) විවිධව බවෙන් නො මූලා වන බවෙන් සමාතියෙක් සමාතිඤ්ඤායෙක් සමාතිචලයෙක් සමාතිසමාතියෙක් සමාතිසමාතිචලයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමාති වේ.

333. කවරක් එසමයෙහි සමන්ඤ්ඤා වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාග්ගික වූ මාග්ගිකභාවය වූ, යම් ප්‍රඥායෙක් පුරාතනා-කාරයෙක් විමසීමෙන් ප්‍රකාරයෙන් විමසීමෙන් පිටුපස් දහම් විමසීමෙන් සැලකීමෙන් උපලක්ෂණයෙන් ප්‍රතිපලක්ෂණයෙන් පාලකත්වයෙන් කො-භවයෙන් නොපුරුණයෙන් සමන්ඤ්ඤායෙක් විතනායෙක් උපරිපක්ෂණයෙන් හරිප්‍රඥායෙක් මෙධායෙක් පරිණාමිකායෙක් විදග්ගායෙක් සමන්ඤ්ඤායෙක් ප්‍රතාදයෙක් ප්‍රඥායෙක් ප්‍රඥාඤ්ඤායෙක් ප්‍රඥාචලයෙක් ප්‍රඥානුභවයෙක් ප්‍රඥාසාදයෙක් ප්‍රඥාලොකයෙක් ප්‍රඥාචාර්යයෙක් ප්‍රඥාප්‍රඥාතයෙක් ප්‍රඥා-රත්නයෙක් අමානසයෙක් ධම්මිචයයෙක් සමන්ඤ්ඤායෙක් ධම්මිචය-සමන්ඤ්ඤායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමන්ඤ්ඤා වේ.

334. කවරක් එසමයෙහි ශමථ වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාග්ගික වූ මාග්ගිකභාවය වූ, විතනායෙක් යම් සිටීමෙන් මොනවට සිටීමෙන් බැසැහෙන සිටීමෙන් නො විසිරීමෙන් අවිකල්පයෙන් නො විසිරුණු සිහි ඇති බවෙන් ශමථයෙක් සමාතිඤ්ඤායෙක් සමාති-චලයෙක් සමාතිසමාතියෙක් සමාතිසමන්ඤ්ඤායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ශමථ වේ.

335. කතමො තසමිං සමයෙ විපස්සනා හොති?

යො තසමිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පච්චයො ධම්මවිචයො සලලකඛණං උපලකඛණං පච්චුපලකඛණං පණ්ණව්චං භොසලලං තෙජ්ජඤ්ඤං චෙතව්‍යා විනතා උපපරිකඛා හුරි මෙධා පරිකාසිකා විපස්සනා සමප-
ජඤ්ඤං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤාදිනුයං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපංසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාභිනාසො පඤ්ඤාපජෝතො පඤ්ඤාරතනා අමොනො ධම්මවිචයො සමොද්ධිං ධම්මවිචයසමෝඤ්ඤිකො මග්ගඛා මග්ගපරියාපනං, අයං තසමිං සමයෙ විපස්සනා හොති.

336. කතමො තසමිං සමයෙ පග්ගාභො හොති?

යො තසමිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරමො නිකකමො පරකකමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාභො උස්සාලති ථාමො ධ්වං අසිච්ඡපරකකමතා අතිකම්පනජන්තා අතිකම්පනධුරතා ධුරසමපග්ගාභො විරියං විරිසිනුයං විරියාලං සමවාචායාමො විරියසමෝඤ්ඤිකො මග්ගඛා මග්ගපරියාපනං, අයං තසමිං සමයෙ පග්ගාභො හොති.

337. කතමො තසමිං සමයෙ අවිකෙකිපො හොති?

යො තසමිං සමයෙ විතතස්ස ධ්වං සණ්ඨිති අවධිති අවිසානාරො අවිකෙකිපො අවිසානවමානස්සා සමපො සමාධිනුයං සමාධිබලං සමාසමාධි සමාධිසමෝඤ්ඤිකො මග්ගඛා මග්ගපරියාපනං, අයං තසමිං සමයෙ අවිකෙකිපො හොති.

යෙවා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාදි අනු පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

තසමිං ඛො පන සමයෙ චන්තාරො බන්ධා හොතති, ද්වාරතනාති හොතති, දො වාතුයො හොතති, තයො ආහාරා හොතති, නවිනුයාති හොතති, පඤ්චබ්බිකං කාතං හොති, අවිධිකො ඡිකො හොති, සත්ත බලාති හොතති, තයො හෙතු හොතති, එකො එසස්සා හොති, එකා චෙදනා හොති, එකා සඤ්ඤා හොති, එකා චෙතනා හොති, එකං විතතං හොති, එකො චෙදනානිකො හොති, එකො සඤ්ඤානිකො හොති, එකො සංකාරානිකො හොති, එකො විඤ්ඤානිකො හොති, එකං මනාසතනං හොති, එක මනිනුයං හොති, එකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති, එකා ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති යෙවා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාදි අනු පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

335. කවරක් එසමයෙහි විදගීනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයඝීපනන වූ, යම් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රජානනා-
කාරයෙක් විමසීමෙක් ප්‍රකාරයෙන් විමසීමෙක් සිද්ධසස් දහම් විමසීමෙක්
සැලැකීමෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙක් පාණ්ඩිතයෙක්
කෞශල්‍යයෙක් නෛපුණ්‍යයෙක් චෛත්‍යයෙක් විනාශයෙක් උපපරික්ෂා-
යෙක් භූරිප්‍රඥයෙක් මේධායෙක් පරිණිසිද්ධියෙක් විදගීනායෙක් සමයන්-
ඥතයෙක් ප්‍රතොදයෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥච්ඡිදයෙක් ප්‍රඥබලයෙක්
ප්‍රඥසංක්‍රමයෙක් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙක් ප්‍රඥආලෝකයෙක් ප්‍රඥවහාසයෙක්
ප්‍රඥප්‍රද්‍යොතයෙක් ප්‍රඥරත්නයෙක් අමොහයෙක් ධම්මිවයයෙක් සමයන්-
දෘෂ්ටියෙක් ධම්මිවයසමේධාධ්‍යානසයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විදගීනා වේ.

336. කවරක් එසමයෙහි ප්‍රග්‍රාහ වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයඝීපනන වූ, යම් චෛතසික විශර්ෂිත-
යෙක් (කුසිත බැවින්) නික්මීමෙක් පරාක්‍රමයෙක් උද්‍යමයෙක් ව්‍යායාමයෙක්
උත්සාහයෙක් දුෂෝන්සාහයෙක් දුෂ්පරාක්‍රමයෙක් ධෛර්‍යයෙක් සචිර
පරාක්‍රමයෙක් නො තැබූ ඡන්දය ඇති බවෙක් නො තැබූ විශර්ඛර ඇති
බවෙක් විශර්ඛරය දැඩි වැ ගැන්මෙක් විශර්ෂියෙක් විශර්ච්ඡිදයෙක්
විශර්බලයෙක් සමයන්ව්‍යායාමයෙක් විශර්සමේධාධ්‍යානසයෙක් වේ ද, මේ
එසමයෙහි ප්‍රග්‍රාහ වේ.

337. කවරක් එසමයෙහි අවික්ෂේප වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයඝීපනන වූ, විනාශයෙන් යම් සිටීමෙක්
මොනවට සිටීමෙක් බැසැනෙන සිටීමෙක් නො විසිරීමෙක් අවික්ෂේපයෙක්
නො විසුරුණු සිත ඇති බවෙක් ශමජයෙක් සමාධිච්ඡිදයෙක් සමාධිබල-
යෙක් සමයක් සමාධියෙක් සමාධිසමේධාධ්‍යානසයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි
අවික්ෂේප වේ.

එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසම්‍ප්‍රවෘත්ත වූ යම් අරුපිධම් කෙනෙක්
වෙත් නම්, මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි.

තවද එසමයෙහි සතර සකකම් කෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක්
වෙති, වානුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආභාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉච්ඡිකයෝ
නව දෙනෙක් වෙති, පඤ්චාබ්‍යාස ධ්‍යානය වෙයි, අභ්‍යාසිකමාගීය වෙයි,
සප්තබල කෙනෙක් වෙති, හෙතුහු තිදෙනෙක් වෙති, එක් ආර්ථයෙක්
වෙයි, එක් වේදනයෙක් වෙයි, එක් සංඥයෙක් වෙයි, එක් චේතනයෙක්
වෙයි, එක් විතතයෙක් වෙයි, එක් වේදනාසකකම්යෙක් වෙයි, එක්
සංඥාසකකම්යෙක් වෙයි, එක් සංඝකාරකකම්යෙක් වෙයි, එක් විඥානසකකම්-
යෙක් වෙයි, එක් මෑ මනාසතතය වෙයි, එක් මනිච්ඡිකයෙක් වෙයි, එක්
මනාවිඥානධාතුයෙක් වෙයි, එක් මෑ ධර්මාසතතය වෙයි, එක් මෑ
ධම්මානුච වේ. එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසම්‍ප්‍රවෘත්ත වූ යම් අරුපිධම්
කෙනෙක් වෙත් නම්, මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි.

338. කතමො තසමිං සමයෙ සංඛාරකකිකො හොති?

එසෙසා චෙනනා විතකෙකා විචාරො පිති විතතසෙසකගනනා සද්ධිඤ්ඤාං පිරිසිඤ්ඤාං¹ සතිඤ්ඤාං සමාධිඤ්ඤාං උඤ්ඤාඤ්ඤාං ජීවිතඤ්ඤාං අනඤ්ඤා-
තඤ්ඤාසංඝාමිතිඤ්ඤාං සමමද්ධිං සමමාසංඝප්පාං සමමාවාචාං සමමාකමමනොං
සමමාආජිවො සමමවායාමො සමමාසනි සමමාසමාධි සඤ්ඤාං විරියබලං
සතිබලං සමාධිබලං උඤ්ඤාබලං භිරිබලං ඕත්තප්පබලං අප්පොභො අදොසො
අමොභො අනනිජ්ඣා අව්‍යාපාදො සමමද්ධිං හිරි² ඕත්තප්පං කායපසංදධිං
විතතපසංදධිං කායලභ්‍යතා විතතලභ්‍යතා කායමුද්දතා විතතමුද්දතා කාය-
කමමඤ්ඤාතා විතතකමමඤ්ඤාතා කායපාගුඤ්ඤාතා විතතපාගුඤ්ඤාතා
කායඤ්ජිකතා විතතඤ්ජිකතා සති සමපජඤ්ඤාං සමපො විපස්සනා පග්ගාභො
අවිකෙඛිපො, යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අනු පටිච්ච-
සමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා ධංපෙතො චෙදනානාඤ්ඤාං ධංපෙතො සඤ්ඤානාඤ්ඤාං
ධංපෙතො විඤ්ඤාණකකායං - අයං තසමිං සමයෙ සංඛාරකකිකො හොති,
-පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

339. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසමිං සමයෙ ලොකුතතරං කුඤ්ඤාං භාවෙති නිශ්ශාතිකං³ අපචයගාමිං
දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විච්ඡේදව ඤාමෙති -පෙ-
පඨමං කුඤ්ඤාං උපසමපජ්ජ විතරති දුක්ඛාපට්ඨදං දඤ්ඤාතිඤ්ඤාං, තසමිං සමයෙ
එසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා*,

340. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසමිං සමයෙ ලොකුතතරං කුඤ්ඤාං භාවෙති නිශ්ශාතිකං අපචයගාමිං
දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විච්ඡේදව ඤාමෙති -පෙ-
පඨමං කුඤ්ඤාං උපසමපජ්ජ විතරති දුක්ඛාපට්ඨදං⁴ දඤ්ඤාතිඤ්ඤාං, තසමිං සමයෙ
එසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

341. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසමිං සමයෙ ලොකුතතරං කුඤ්ඤාං භාවෙති නිශ්ශාතිකං අපචයගාමිං
දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විච්ඡේදව ඤාමෙති -පෙ-
පඨමං කුඤ්ඤාං උපසමපජ්ජ විතරති දුක්ඛාපට්ඨදං⁵ දඤ්ඤාතිඤ්ඤාං, තසමිං සමයෙ
එසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

342. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසමිං සමයෙ ලොකුතතරං කුඤ්ඤාං භාවෙති නිශ්ශාතිකං³ අපචයගාමිං
දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා, විච්ඡේදව ඤාමෙති -පෙ-
පඨමං කුඤ්ඤාං උපසමපජ්ජ විතරති දුක්ඛාපට්ඨදං⁵ දඤ්ඤාතිඤ්ඤාං, තසමිං සමයෙ
එසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා

1. පිරිසිඤ්ඤා - මජ්ඣ.
3. නිශ්ශාතිකං - සිමු 1, 3.
5. සුධට්ඨදං - මජ්ඣ.

2. හිරි - මජ්ඣ.
4. දුක්ඛාපට්ඨදං - මජ්ඣ.
* අයං වාචො මජ්ඣං පොඤ්ඤානානා.

338. කවරෙක් එසමයෙහි සංසකාරසකක වෙයි යත්:

සංසි ය වෙනතා ය විතකී ය විවාර ය ප්‍රිති ය විනේතනාශ්‍රතා ය
ශ්‍රද්ධාන්‍ය ය විශේෂීන්‍ය ය සමාතින්‍ය ය සමාධින්‍ය ය ප්‍රඥෙන්‍ය ය
ඒවිතෙන්‍ය ය අනඤ්ඤානඤ්ඤාසාමිතින්‍ය ය සමන්ද්‍රෂ්ටි ය සමන්-
සංකල්ප ය සමන්ග්වචා ය සමන්කම්පන ය සමන්-ආජීව ය සමන්-
ව්‍යායාම ය සමන්සමාති ය සමන්සමාධි ය ශ්‍රද්ධාබල ය විශ්වීබල ය
සමාතිබල ය සමාධිබල ය ප්‍රඥාබල ය භිරිබල ය ඔත්තප්පබල ය අලෝභ ය
අද්‍රෝශ ය අමෝහ ය අනභිශා ය අව්‍යාපාද ය සමන්ද්‍රෂ්ටි ය භිරි ය
ඔත්තප්ප ය කායප්‍රසුඛි ය විතප්‍රසුඛි ය කායලක්‍ෂ්‍යා ය විතලක්‍ෂ්‍යා ය
කායමාද්‍යා ය විතමාද්‍යා ය කායකම්පණයා ය විතකම්පණයා ය
කායප්‍රාගුණයා ය විතප්‍රාගුණයා ය කායසාප්‍ර්තා ය විතසාප්‍ර්තා ය
සමාති ය සමන්ද්‍රේත ය ශමථ ය විදුකීනා ය ප්‍රත්‍යාහ ය අවික්‍ෂේප යි, තවද
එසමයෙහි වේදනාසකකිය තවා සංඥාසකකිය තවා විඤ්ඤාසකකිය තවා
අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිතා සමුහපනන වූ යම් අරුපිටම් කෙරෙත් වෙද්ද, මේ
එසමයෙහි සංසකාරසකක වේ... මේ බම්බෝ කුශලයෝ යි.

339. කවර බම්බෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රතාණය පිණිස ප්‍රොතාපනතිඵල
සංකිශාත ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ
(ව්‍යුතිප්‍රතිපත්ති නසංඛ්‍යා යන) ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන්
වෙන් ව ම ... දුබ්‍රහ්මිකයන් ඇති දකුණික වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,
එසමයෙහි සංසි ය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ බම්බෝ කුශලයෝ යි.

340. කවර බම්බෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රතාණය පිණිස ප්‍රොතාපනතිඵල
සංකිශාත ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ
ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුබ්‍රහ්මිකයන්
ඇති සම්ප්‍රාප්තික වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංසි ය
වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ බම්බෝ කුශලයෝ යි.

341. කවර බම්බෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රතාණය පිණිස ප්‍රොතාපනතිඵල
සංකිශාත ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ
ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුබ්‍රහ්මිකයන්
ඇති සම්ප්‍රාප්තික වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංසි ය
වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ බම්බෝ කුශලයෝ යි.

342. කවර බම්බෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රතාණය පිණිස ප්‍රොතාපනතිඵල
සංකිශාත වූ ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ
ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුබ්‍රහ්මිකයන්
ඇති සම්ප්‍රාප්තික වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංසි ය
වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ බම්බෝ කුශලයෝ යි.

343. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුහතරං ඛානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පනතිශා, විතකකපිචාරුතං චූපසමා -පෙ- දුතියං ඛානං -පෙ- තතියං ඛානං -පෙ- චතුසං ඛානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං¹ දඤ්ඤාසංකප්පං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨපදං ඛිප්පා-භිසංකප්පං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං² දඤ්ඤාසංකප්පං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං ඛිප්පාභිසංකප්පං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

සුද්ධිකාපට්ඨපදං.

[සුද්ධිකාපට්ඨපදං]

344. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුහතරං ඛානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පනතිශා, විපිට්ඨෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඛානං උපසමපජ්ජ විහරති සුද්ධිසංකප්පං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

345. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුහතරං ඛානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පනතිශා, විතකකපිචාරුතං චූපසමා -පෙ- දුතියං ඛානං -පෙ- තතියං ඛානං -පෙ- චතුසං ඛානං -පෙ- පඨමං ඛානං³ -පෙ- පඤ්චමං ඛානං උපසමපජ්ජ විහරති සුද්ධිසංකප්පං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

සුද්ධිකාපට්ඨපදං.

[සුද්ධිකාපට්ඨපදං]

346. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුහතරං ඛානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පනතිශා, විපිට්ඨෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඛානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දඤ්ඤාසංකප්පං සුද්ධිසංකප්පං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

347. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුහතරං ඛානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පනතිශා, විපිට්ඨෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඛානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං ඛිප්පාභිසංකප්පං සුද්ධිසංකප්පං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

1. දුක්ඛාපට්ඨපදං - මජ්ඣිම. 2. සුඛාපට්ඨපදං - මජ්ඣිම. 3. පඨමං ඛානං - සී.මු. 3. උභයං.

343. කවර බමියෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රොතාපනතිඵල සබ්බාන ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස තෙතයඝාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විතකී විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... දුෂ්ප්‍රතිපද ඇති දකුණින් වූ පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද ... දුෂ්ප්‍රතිපද ඇති ක්ෂිප්‍රාතිද වූ ... සුඛප්‍රතිපද ඇති දකුණින් වූ ... සුඛප්‍රතිපද ඇති ක්ෂිප්‍රාතිද වූ (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

සුද්ධිකපටිපද යි.

[ශුන්‍යතය]

344. කවර බමියෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස තෙතයඝාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ශුන්‍යත ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

345. කවර බමියෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස තෙතයඝාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තර ධ්‍යානය වඩා ද, විතකී විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... ශුන්‍යතපඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

ශුන්‍යත යි.

[ශුන්‍යත මූලකප්‍රතිපද]

346. කවර බමියෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස තෙතයඝාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුෂ්ප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ ශුන්‍යත ප්‍රථම ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

347. කවර බමියෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස තෙතයඝාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුෂ්ප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාතිද වූ ශුන්‍යත ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

348. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුහතරා කොතං භාවෙති නියානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පස්මාය භූමියා පතනියා, විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පස්මං කොතං උපසම්පජ්ජි විහරති සුබාපට්ඨදං දකුණිකුසලං, තසම් සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිනේකපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

349. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුහතරා කොතං භාවෙති නියානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පස්මාය භූමියා පතනියා, විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පස්මං කොතං උපසම්පජ්ජි විහරති සුබාපට්ඨදං බ්‍රහ්මාණිකුසලං, තසම් සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිනේකපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

350. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුහතරා කොතං භාවෙති නියානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පස්මාය භූමියා පතනියා, විනකකම්මාරුතං චූරසමා -පෙ- දුතියං කොතං -පෙ- තතියං කොතං -පෙ- චතුත්ථං කොතං -පෙ- පස්මං කොතං¹ -පෙ- පඤ්චමං කොතං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිකුසලං, තසම් සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිනේකපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

සුඤ්ඤාන මූලක පටිපදා.

[අපසංකිතං.]

351. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුහතරා කොතං භාවෙති නියානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පස්මාය භූමියා පතනියා, විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පස්මං කොතං උපසම්පජ්ජි විහරති අපසංකිතං, තසම් සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිනේකපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

352. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුහතරා කොතං භාවෙති නියානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පස්මාය භූමියා පතනියා, විනකකම්මාරුතං චූරසමා -පෙ- දුතියං කොතං -පෙ- තතියං කොතං -පෙ- චතුත්ථං කොතං -පෙ- පස්මං කොතං -පෙ- පඤ්චමං කොතං උපසම්පජ්ජි විහරති අපසංකිතං, තසම් සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිනේකපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

අපසංකිතං.

1. පස්මං කොතං - උතං. සිවු 3.

348. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රතාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස තෙතයඝාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාම-යන්ගෙන් වෙන් ව ම ... සුබප්‍රතිපත් ඇති දකුණිභූමි වූ ශුන්‍යතප්‍රථම-ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

349. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රතාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස තෙතයඝාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාම-යන්ගෙන් වෙන් ව ම ... සුබප්‍රතිපත් ඇති කම්ප්‍රාභිභූමි වූ ශුන්‍යතප්‍රථම-ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

350 කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රතාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස තෙතයඝාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විතකිවිචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... දුෂ්ප්‍රතිපත් ඇති, දකුණිභූමි වූ ශුන්‍යත පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද ... දුෂ්ප්‍රතිපත් ඇති කම්ප්‍රාභිභූමි වූ ශුන්‍යත වූ ... සුබප්‍රතිපත් ඇති දකුණිභූමි වූ ශුන්‍යත වූ ... සුබප්‍රතිපත් ඇති කම්ප්‍රා-භිභූමි වූ ශුන්‍යත වූ පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

ශුන්‍යතවූලක ප්‍රතිපදා යි.

[අසංශ්‍යතිය]

351. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රතාණය පිණිස ප්‍රථම භූමියට පැමිණීම පිණිස තෙතයඝාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාම-යන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රණිතිත ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

352. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රතාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස තෙතයඝාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විතකි විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... අප්‍රණිතිත පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

අප්‍රණිතිතය යි.

[අපණ්ණිහිත මූලකපටිපද]

353. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ඤානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පස්මාය භූමියා පතනියා, විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දඤ්ඤානං අපණ්ණිහිතං, තසම් සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙබ්බො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

354. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ඤානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පස්මාය භූමියා පතනියා, විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං බිප්පාහිඤ්ඤා අපණ්ණිහිතං, තසම් සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙබ්බො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

355. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ඤානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පස්මාය භූමියා පතනියා, විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපට්ඨදං දඤ්ඤානං අපණ්ණිහිතං, තසම් සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙබ්බො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

356. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ඤානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පස්මාය භූමියා පතනියා, විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපට්ඨදං බිප්පාහිඤ්ඤා අපණ්ණිහිතං, තසම් සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙබ්බො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

357. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ඤානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පස්මාය භූමියා පතනියා, විතකකම්මාරානං මූලසමා -පෙ- දුක්ඛං ඤානං -පෙ- තතිං ඤානං -පෙ- චතුසං ඤානං -පෙ- පස්මං ඤානං -පෙ- පඤ්චමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දඤ්ඤානං අපණ්ණිහිතං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං බිප්පාහිඤ්ඤා අපණ්ණිහිතං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං දඤ්ඤානං අපණ්ණිහිතං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බිප්පාහිඤ්ඤා අපණ්ණිහිතං, තසම් සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙබ්බො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

අපණ්ණිහිත මූලක පටිපද.

[අප්‍රණිති හිමි මූලාශ්‍රය]

353. කවර බම්බරයා කුසල් හි යන්:

යම් කලෙකැ දූෂිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෛයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුබ්‍රහ්මිකත් ඇති දැඩිප්‍රාහිඳ වූ අප්‍රණිති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවිකෂේපය වේ ... මේ බම්බරයා කුසල්ගේ යි.

354. කවර බම්බරයා කුසල් හි යන්:

යම් කලෙකැ දූෂිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෛයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුබ්‍රහ්මිකත් ඇති කම්ප්‍රාහිඳ වූ අප්‍රණිති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවිකෂේපය වේ ... මේ බම්බරයා කුසල්ගේ යි.

355. කවර බම්බරයා කුසල් හි යන්:

යම් කලෙකැ දූෂිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෛයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම සුබ්‍රහ්මිකත් ඇති දැඩිප්‍රාහිඳ වූ අප්‍රණිති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවිකෂේපය වේ ... මේ බම්බරයා කුසල්ගේ යි.

356. කවර බම්බරයා කුසල් හි යන්:

යම් කලෙකැ දූෂිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෛයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... සුබ්‍රහ්මිකත් ඇති කම්ප්‍රාහිඳ වූ අප්‍රණිති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවිකෂේපය වේ ... මේ බම්බරයා කුසල්ගේ යි.

357. කවර බම්බරයා කුසල් හි යන්:

යම් කලෙකැ දූෂිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෛයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විනාශී විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... දුබ්‍රහ්මිකත් ඇති දැඩිප්‍රාහිඳ වූ අප්‍රණිති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, දුබ්‍රහ්මිකත් ඇති කම්ප්‍රාහිඳ වූ අප්‍රණිති වූ ... සුබ්‍රහ්මිකත් ඇති දැඩිප්‍රාහිඳ වූ අප්‍රණිති වූ ... සුබ්‍රහ්මිකත් ඇති කම්ප්‍රාහිඳ වූ අප්‍රණිති වූ (ප්‍රභවධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවිකෂේපය වේ ... මේ බම්බරයා කුසල්ගේ යි.

අප්‍රණිති මූලාශ්‍රය ප්‍රතිපදා යි.

[විසතිමහානසා]

358. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං මග්ගං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සති-පට්ඨානං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සමමප්පධානං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඉද්ධිපාදා භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඉඤ්ඤං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඛලං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං බොජ්ඣංගිකං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සමමං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සමථං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ධම්මං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං බ්‍රහ්මං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ආයතනා භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ධාතුං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ආභාරං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඵස්සා භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං චේදනං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සඤ්ඤං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං චේතනං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං චිත්තං භාවෙති නිශ්ශානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා, විච්චේව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දක්ඛාභිඤ්ඤං, තසම් සමයෙ ඵස්සා හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

විසතිමහානසා.

[අධිපති පඨමො මග්ගො]

359. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්කානං භාවෙති නිශ්ශානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා, විච්චේව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දක්ඛාභිඤ්ඤං ඡන්ද්‍රාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- චිත්තාධිපතෙය්‍යං -පෙ- චිමංසාධිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵස්සා හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

360. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්කානං භාවෙති නිශ්ශානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා, විතකකම්චාරානං චූපසමා -පෙ- දුතියං ක්කානං -පෙ- තතියං ක්කානං -පෙ- චතුත්තං ක්කානං -පෙ- පඨමං ක්කානං -පෙ- පඤ්ඤිමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දක්ඛාභිඤ්ඤං ඡන්ද්‍රාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- චිත්තාධිපතෙය්‍යං -පෙ- චිමංසාධිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵස්සා හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

[විංශද්වහානය]

358 කවර බමියෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ ලොකොත්තර වූ මාගීය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ සතිපට්ඨානය වඩා ද ලොකොත්තර වූ සමයන්ප්‍රධානය වඩා ද... ලොකොත්තර වූ සාද්ධිපාදය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ ඉන්ද්‍රිය වඩා ද... ලොකොත්තර වූ බලය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ බොධ්‍යඛනය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ සත්‍යය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ ශමජය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ බමිය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ සකායය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ ආයතනය වඩා ද... ලොකොත්තර වූ ධාතු වඩා ද... ලොකොත්තර වූ ආහාරය වඩා ද... ලොකොත්තර වූ ස්පර්ශ වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ වේදනාව වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ සංඥාව වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ චේතනාව වඩා ද ... දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස නේයර්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තර චිත්තය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුසල්ගෝ යි.

විංශද්වහානය යි.

[අභිපති ප්‍රථමමාගිය]

359. කවර බමියෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නේයර්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද ... විධර්මය අභිපති කොට ඇති ... විතනය අභිපති කොට ඇති ... විමංසාව අභිපති කොට ඇති (ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙයි. ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුසල්ගෝ යි.

360. කවර බමියෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නේයර්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විතකීවිචාරයන්ගේ සංහිදීමෙන් ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ථධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද ... විධර්මය අභිපති කොට ඇති ... විතනය අභිපති කොට ඇති ... විමංසාව අභිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුසල්ගෝ යි.

361. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං මග්ගං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සතිපට්ඨානං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සමමප්පධානං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඉද්ධිපාදං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඉච්ඡියං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඛලා භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං බොජ්ඣංගිකං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සච්චං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සමථං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං බමමං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං බ්බං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ආයතනං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ධාතුං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ආහාරං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං එසංසං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං වෙදනං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සඤ්ඤං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං චෙතනං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං විතතං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතතිසා, විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ටදං දකුණිඤ්ඤං, ඡන්දයිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විතතාධි-පතෙය්‍යං -පෙ- විමංසාධිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

අභිපති පඨමො මග්ගො.

362. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්කානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං කාමරාගව්‍යාපාදනං තනුභාවාය දුතියාය භූමියා පතතිසා, විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ටදං දකුණිඤ්ඤං, තසම් සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අඤ්ඤිඤ්ඤං හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

දුතියො මග්ගො.

363. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්කානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං කාමරාගව්‍යාපාදනං අනවසේසප්පහානාය තතියාය භූමියා පතතිසා, විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ටදං දකුණිඤ්ඤං, තසම් සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අඤ්ඤිඤ්ඤං හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

තතියො මග්ගො.

364. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්කානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං රුප්රාගආරුප්රාගමානඋද්ධමආවිජ්ජාය අනවසේසප්පහානාය චතුත්ථාය භූමියා පතතිසා, විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ටදං දකුණිඤ්ඤං, තසම් සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අඤ්ඤිඤ්ඤං හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

361. කවර බමියෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙක ලොකොත්තර වූ මාහීය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ සඨි පට්ඨානය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ සමයක්ප්‍රධානය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ සංඛිපාදය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ ඉන්ද්‍රිය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ බලය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ බොධ්‍යඛනය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ සත්‍යය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ ශම්පය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ බමිය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ සකකිය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ ආයතනය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ බත්තු වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ ආභාරය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ සංගීය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ වෙදතාව වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ සංඥාව වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ චේතනාව වඩා ද ... දූෂිතතාන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙයර්ගිණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තර විතනය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුබ්‍රහ්මිකත් ඇති දකුණික වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද ... මිහිය අධිපති කොට ඇති ... විතනය අධිපති කොට ඇති ... විමංසාව අධිපති කොට ඇති (ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) එකමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුසලයෝ යි.

අධිපති ප්‍රථමමාර්ගය යි.

362. කවර බමියෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙක කාමරාගව්‍යාපාදයන්ගේ තුනිබව පිණිස ද්විතීයභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙයර්ගිණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුබ්‍රහ්මිකත් ඇති දකුණික වූ ප්‍රථම-ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකල සංගීය වෙයි ... අඤ්ඤාන්තය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුසලයෝ යි.

ද්විතීයමාර්ගය යි.

363. කවර බමියෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙක කාමරාගව්‍යාපාදයන්ගේ අනවශේෂප්‍රභාණය පිණිස තෘතීයභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙයර්ගිණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තර ධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුබ්‍රහ්මිකත් ඇති දකුණික වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකල සංගීය වෙයි ... අඤ්ඤාන්තය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුසලයෝ යි.

තෘතීය මාර්ගය යි.

364. කවර බමියෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙක රූපරාග - අරුපරාග - මාන - භ්‍යාධිකාර - අවිද්‍යාවගේ අනවශේෂප්‍රභාණය පිණිස චතුර්භූමියට පැමිණීම පිණිස නෙයර්ගිණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුබ්‍රහ්මිකත් ඇති දකුණික වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකල සංගීය වෙයි ... අඤ්ඤාන්තය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුසලයෝ යි.

365. කතමං තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාදිත්‍රියා හොති?

යා තසමිං සමයෙ තෙසං බමමානං ඤානානං දිට්ඨානං පතනානං විදිතානං සව්ඡිකතානං සව්ඡිකිරියාය පඤ්ඤා පජානනා විවයො පවිවයො බමමවිවයො සලලකකණා උපලකකණා පච්චුපලකකණා උණ්ඨිවං කොසලලං තෙඤ්ඤාදො වෙහව්‍යා විනතා උපපරිකතා හුරි මෙධා පරිනාසිකා විසංසනා සමපජඤ්ඤා පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤාදිත්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්තං පඤ්ඤා-පාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාමහාසො පඤ්ඤාපඤ්ජාතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො බමමවිවයො සමවාදිට්ඨි බමමවිවයසමෙධාජාකමෙධා මග්ගබගං මග්ග-පරියාපනනං, ඉදං තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාදිත්‍රියා හොති -පෙ- අවිකෙබ්‍රපො හොති -පෙ- යෙ වා පත තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාදි අනු පටිච්චසමුප්පානනා අරුපිනො බමමා, ඉමෙ බමමා කුසලා.

වතුසථා මග්ගො
ලොකුනගරං විනතං.

[ද්වාදස අකුසලවිතතානි.]

366 කතමෙ බමමා අකුසලා?

යසමිං සමයෙ අකුසලා විතතං උප්පානා හොති සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතසමපසුතනං රුපාරමමණං වා සද්දාරමමණං වා ගඤ්ඤාරමමණං වා රසාරමමණං වා ජොට්ඨබ්බාරමමණං වා බමමාරමමණං වා යං යං වා පතාරබ්බ, තසමිං සමයෙ එසෙසා හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වෙනනා හොති, විතතං හොති, විතකෙකා හොති, විවාරෙ තොති, පිති හොති, සුඛං හොති, විතතස්සෙකග්ගතා හොති, විරිසිත්‍රියං හොති, සමාධිත්‍රියං හොති, මනිත්‍රියං හොති, සොමනස්සිත්‍රියං හොති, ජීවිතිත්‍රියං හොති, ඡිව්ජාදිට්ඨි හොති, ඡිව්ජාසංකප්පා හොති, මුච්ජාචායාමො හොති, මුච්ජාසමාධි හොති, විරියබලං හොති, සමාධිබලං හොති, අභිරිබලං¹ හොති, අනොත්තප්පබලං හොති, ලොහො හොති, මොහො හොති, අභිජායා හොති, මුච්ජාදිට්ඨි හොති, අභිරිකං හොති, අනොත්තප්පං හොති, සමපො හොති, පග්ගාහො හොති, අවිකෙබ්‍රපො හොති, යෙ වා පත තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාදි අනු පටිච්චසමුප්පානනා අරුපිනො බමමා, ඉමෙ බමමා අකුසලා.

367 කතමො තසමිං සමයෙ එසෙසා හොති?

යො තසමිං සමයෙ එසෙසා උප්පානා සමුච්ඡිකතා සමුච්ඡිසිතතනං, අයං තසමිං සමයෙ එසෙසා හොති.

368 කතමා තසමිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තසමිං සමයෙ තජ්ජාමතොච්ඤ්ඤාණධාතුසමථස්සජං වෙනසිකං සාතං වෙනසිකං සුඛං වෙනොසමථස්සජං සාතං සුඛං වෙදසිතං මෙතො-සමථස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා, අයං තසමිං සමයෙ වෙදනා හොති.

1. අභිරිකබලං - සිමු.

365. කවරෙක් එසමයෙහි අඤ්ඤාදිය වෙයි යත්:

(පලමු මහින්) දන්තා ලද දක්තා ලද අධිගම කරන ලද ප්‍රකට කරන ලද ප්‍රත්‍යක්ෂ කරන ලද ඒ ධර්මයන්ගේ ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීම පිණිස මාභීතික වූ මාභීජයඝාතනන වූ යම් ප්‍රඥාවක් ප්‍රජානනාකාරයෙන් විවයයෙන් ප්‍රවිවයයෙන් ධර්මවිවයයෙන් සංලක්ෂණයෙන් උපලක්ෂණයෙන් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙන් පාණි-
ත්‍යයෙන් කෞශල්‍යයෙන් තේජශ්‍යයෙන් භේදප්‍රණයෙන් වෛභවයෙන් විනතායෙන් උප පරික්ෂායෙන් භූරිප්‍රඥයෙන් මේධායෙන් පරිණායිකාවක් විදර්ශිතායෙන් සමයන් ඥානයෙන් ප්‍රතොදයෙන් ප්‍රඥයෙන් ප්‍රඥාදියයෙන් ප්‍රඥබලයෙන් ප්‍රඥශක්ත-
යෙන් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙන් ප්‍රඥආලෝකයෙන් ප්‍රඥඅවනාමයෙන් ප්‍රඥප්‍රද්‍යුතයෙන් ප්‍රඥරත්නයෙන් අමොහයෙන් ධර්මවිවයයෙන් සමයක්දූෂටියෙන් ධර්මවිව-
යමේධාධ්‍යානවයෙන් වේ ද, මේ එකල්හි අඤ්ඤාදිය වෙයි. ... අවික්ෂේපය වේ ... තවද එකල අත්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කෙතෙක් ඇත් ද, මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

වතුපිමාණීය යි.

ලොකොත්තරවිනනය යි.

[දෙළොස් අකුසල්හින්]

366. කවර ධර්මයෝ අකුසල්හි යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලම්භන වේවයි ශබ්දාලම්භන වේවයි ගන්ධාලම්භන වේවයි රසාලම්භන වේවයි සප්‍රභව්‍යාලම්භන වේවයි ධර්මාලම්භන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණෙකැ කෝ එල්ලා සොම්නස් සහගත වූ දූෂටිගත-
සම්ප්‍රසූතන වූ අකුශලවිතනය උපන්නේ වේ ද, එකලා සංයාය වෙයි. වෙදනාව වෙයි. සංඥාව වෙයි. චේතනාව වෙයි. විතතය වෙයි. විතතීය වෙයි. විචාරය වෙයි. ප්‍රීතිය වෙයි. සුඛය වෙයි. විනේශකාග්‍රතාව වෙයි. විශේෂීඤ්ඤා වෙයි. සමාධීඤ්ඤා වෙයි. මනීඤ්ඤා වෙයි. සොම-
නස්සිඤ්ඤා වෙයි. ජීවිතඤ්ඤා වෙයි. මිථ්‍යාදූෂටිය වෙයි. මිථ්‍යාසංකල්පය වෙයි. මිථ්‍යාච්ඡායාමය වෙයි. මිථ්‍යාසංකල්පය වෙයි. විෂ්ඨිකල්පය වෙයි. සමාධිකල්පය වෙයි. අභිරිකල්පය වෙයි. අනොත්තප්‍යකල්පය වෙයි. ලොභය වෙයි. මොහය වෙයි. අභිධ්‍යාව වෙයි. මිථ්‍යාදූෂටිය වෙයි. අභිරිකය වෙයි. අනොත්තප්‍යය වෙයි. ශමථය වෙයි. ප්‍රග්‍රාහය වෙයි. අවික්ෂේපය වෙයි. තවද එකල අත්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කෙතෙක් වෙත් නම්, මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

367. කවරෙක් එසමයෙහි සංයාය වෙයි යත්:

එ සමයෙහි යම් සංයායෙක් සංයායාකාරයෙන් සංසංයායාකාරයෙන් මොන-
වට සංයායකල්පවෙන් වේ ද, එකල මේ සංයාය වේ.

368. කවරෙක් එසමයෙහි වෙදනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප මතොපිඤ්ඤාධ්‍යානසංයායයෙන් උපන් වෛතසික වූ යම් මිහිරි බවක් වෛතසික සුඛයෙන් විතතසංයායයෙන් උපන් සාත සුඛ වෙදසිතයෙන් විතතසංයායයෙන් උපන් සාත සුඛ වෙදනා යෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි වෙදනා වේ.

369. කතමො තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යා තසමිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසමථස්සජා සඤ්ඤා සඤ්ඤානතා සඤ්ඤාභිතතනා, අයං තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

370. කතමො තසමිං සමයෙ චේතනා හොති?

යා තසමිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසමථස්සජා චේතනා සඤ්ඤාචතනා චේතනිතතනං¹, අයං තසමිං සමයෙ චේතනා හොති.

371. කතමො තසමිං සමයෙ විතතං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩරං මනෝ මනායතනං මනිෂ්ටියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකෝ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තසමිං සමයෙ විතතං හොති.

372. කතමො තසමිං සමයෙ විතකෙකා හොති?

යො තසමිං සමයෙ තකෙකා විතකෙකා සංඛකප්පො අප්පතා ව්‍යප්පතා චේතසො අභිනිරෝපනා ඕච්ජාසංඛකප්පො, අයං තසමිං සමයෙ විතකෙකා හොති.

373. කතමො තසමිං සමයෙ විචාරෙ හොති?

යො තසමිං සමයෙ චාරෙ විචාරෙ අනුචිචාරෙ උපචිචාරො විතතස්ස අනුසංඛානතා අනුපෙක්ඛිතතා, අයං තසමිං සමයෙ විචාරො හොති.

374. කතමො තසමිං සමයෙ පිති හොති?

යා තසමිං සමයෙ පිති පාමොජ්ජං ආමොදනා පමොදනා භාසො පභාසො විතති ඔදග්ගං අත්තමනතා විතතස්ස, අයං තසමිං සමයෙ පිති හොති.

375. කතමො තසමිං සමයෙ සුඛං හොති?

යං තසමිං සමයෙ චේතසිකං සාතං චේතසිකං සුඛං චේතො-සමථස්සජං සාතං සුඛං චේදසිතං චේතොසමථස්සජං සාතා සුඛං චේදනා, ඉදං තසමිං සමයෙ සුඛං හොති.

376. කතමො තසමිං සමයෙ විතතසෙසකග්ගතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විතතස්ස ධීති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාභාරො අවිකෙකිප්පො අවිසාහට්ඨානසතා සමප්පො සමාධිඤ්ඤං සමාධිඛලං ඕච්ජා-සමාධි, අයං තසමිං සමයෙ විතතසෙසකග්ගතා හොති.

1. සංචේතසිතතතං - සංච

369. කවරක් එසමයෙහි සංඥ වෙයි යත්;

එසමයෙහි තදනුරූප මනෝවිඥානබාහුසංස්ථයෙන් උපන් යම් සංඥාවක් සංජානනාකාරයෙන් සංස්ථානිතබවෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි සංඥ වේ.

370. කවරක් එසමයෙහි වේතනා වෙයි යත්;

එසමයෙහි තදනුරූප මනෝවිඥානබාහු සංස්ථයෙන් උපන් යම් වේතනාවක් සංවේතනාවක් සිතනදබවෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි වේතනා වේ.

371. කවරෙක් එසමයෙහි විහත වෙයි යත්;

එසමයෙහි යම් විහතයෙක් මනසෙක් මාත්සයෙක් හාදයෙක් හාවාභිත විහතයෙක්, මනසෙක් මනාසභනසෙක් මනිංජ්‍යයෙක් විඥානසෙක් විඥානසංකඩයෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඥානබාහුසංස්ථයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි විහත වේ.

372. කවරෙක් එසමයෙහි විහතී වෙයි යත්;

එසමයෙහි යම් තක්සයක් විතක්සයක් සංකල්පයෙක් අවිණියෙක් ව්‍යවිණියෙක් සිතට තනාලීමක් මිථ්‍යාසංකල්පයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විහතී වේ.

373. කවරෙක් එසමයෙහි විචාර වෙයි යත්;

එසමයෙහි යම් (අරමුණෙහි) කැපීමකින් විචාරයෙක් අනුචිචාරයෙක් උපවිචාරයෙක් විතතයාගේ (අරමුණෙහි සිත) ගලපනබවෙන් අනුප්‍රාණණනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විචාර වේ.

374. කවරක් එසමයෙහි ප්‍රිති වෙයි යත්;

එසමයෙහි යම් ප්‍රිතියෙක් ප්‍රාමොද්‍යයෙක් ආපමාදනාකාරයෙක් ප්‍රමොදනාකාරයෙක් තක්සයක් ප්‍රහමසයක් ප්‍රිතිධනයෙක් ඔදවැඩිබවෙන් විතතයාගේ සතුටුබවෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි ප්‍රිති වේ.

375. කවරෙක් එසමයෙහි සුඛ වෙයි යත්;

එසමයෙහි යම් චෛතසික වූ මිනිරිබවක් චෛතසික සුඛයෙක් විතතසංස්ථයෙන් උපන් සාත සුඛ වේදයිතයෙක් විතතසංස්ථයෙන් උපන් සාත සුඛ වේදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සුඛ වේ.

376. කවරක් එසමයෙහි විවේකකාග්‍රතා වෙයි යත්;

එසමයෙහි විතතයාගේ යම් සිටීමක් මොනවට සිටීමක් බැඳුනෙහි සිටීමක් නො විසිරීමක් අවිඥාපයෙක් නො විසිරුණු සිත ඇති බවෙන් ගම්භයෙක් සමාධිප්‍රියයෙක් සමාධිබලයෙක් මිථ්‍යාසමාධියෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විවේකකාග්‍රතා වේ.

377. කතමං තසම් සමයෙ විරිසිඤ්ඤාං හොති?

යො තසම් සමයෙ චෙතසිකො විරියාරමො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උසායාමො උසෙසාලාභි ථාමො තිති අභිඵලපරක්කමතා අතික්කිත්තාඡ්ඤානා අතික්කිත්තාමුරතා මුරසමපග්ගාහො විරියං විරිසිඤ්ඤාං විරියබලං මිච්ඡාචායාමො, ඉදං තසම් සමයෙ විරිසිඤ්ඤාං හොති.

378. කතමං තසම් සමයෙ සමාධිඤ්ඤාං හොති?

යො තසම් සමයෙ විනතස්ස ධීති සකෙසිති අවට්ඨති අවිසාහාරෙ අවිකෙබ්බො අවිසාහට්ඨානසතා සමපො සමාධිඤ්ඤාං සමාධිබලං මිච්ඡා-සමාධි, ඉදං තසම් සමයෙ සමාධිඤ්ඤාං හොති.

379. කතමං තසම් සමයෙ මනිඤ්ඤාං හොති?

යො තසම් සමයෙ විතතං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං, මනො මනාසතතං මනිඤ්ඤාං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකබ්බො තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණ-බාතු, ඉදං තසම් සමයෙ මනිඤ්ඤාං හොති.

380. කතමං තසම් සමයෙ සොමනසසිඤ්ඤාං හොති?

යො තසම් සමයෙ චෙතසිකා සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසමථස්සජ්ජං සාතං සුඛං චෙදසිතා චෙතොසමථස්සජ්ජං සාතා සුඛා චෙදතා, ඉදං තසම් සමයෙ සොමනසසිඤ්ඤාං හොති.

381. කතමං තසම් සමයෙ ජීවිතිඤ්ඤාං හොති?

යො තෙසං අරුපිතං බමමානං ආයුසිති යපතා යාපතා ඉරියතා චතතතා පාලනා ජීවිතං ජීවිතිඤ්ඤාං, ඉදං තසම් සමයෙ ජීවිතිඤ්ඤාං හොති.

382. කතමා තසම් සමයෙ මිච්ඡාදිට්ඨි හොති?

යො තසම් සමයෙ දිට්ඨි දිට්ඨිතං දිට්ඨිතතනං දිට්ඨිකන්තාරෙ දිට්ඨි-විසුකාසිකං¹ දිට්ඨිප්පථඤ්ඤානං දිට්ඨිසකෙඤ්ඤාජනං ගාහො පත්ට්ඨාහො² අභිනිවෙසො පරමාසො කුමමහො මිච්ඡාපථො මිච්ඡතතං තිජ්ජායතනං විපරිසෙසගාහො,³ අයං තසම් සමයෙ මිච්ඡාදිට්ඨි හොති.

383. කතමො තසම් සමයෙ මිච්ඡාසංකප්පො හොති?

යො තසම් සමයෙ නතෙකා විතතෙකා සංකප්පො අප්පනා ව්‍යප්පනා චෙතසො අභිනිවෙසනා මිච්ඡාසංකප්පො, අයං තසම් සමයෙ මිච්ඡා-සංකප්පො හොති.

1. දිට්ඨිවිසුකාසිකං සිමු 1, 2, 2. පටික්ඛණො - සිමු 3, - මජ්ඣ, PTS.
3. විපරිසෙසගාහො - මජ්ඣ. විපරිසෙසගාහො ස්‍යා.

377. කවරෙක් එසමයෙහි විරිසිඤ්ඤා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වෛතසික වූ විසාරමයෙක් නිෂ්ක්‍රමයෙක් පරික්‍රම-
යෙක් උද්‍යමයෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්සාහයෙක් අභිමාන උත්සාහයෙක්
දෘඪපරික්‍රමයෙක් ධේරුමයෙක් ස්ථිර පරික්‍රමයෙක් නො තැබූ ඡන්දය ඇති
බවක් නො තැබූ ධුර ඇති බවක් වැර දැන වැ ගැන්වෙත් විසීමක්
විසීමක් වෙයි විසීමක් මිත්‍යාව්‍යායාමයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි
විරිසිඤ්ඤා වේ.

378. කවරෙක් එසමයෙහි සමාධිඤ්ඤා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විතතයාගේ යම් සිටීමක් මොනවට සිටීමක් බැසී
නො සිටීමක් නො විසිරීමක් අවිඤ්ඤාපයක් නො විසිරුණු සිත ඇති
බවක් යමථයෙක් සමාධිඤ්ඤායෙක් සමාධිවලයෙක් මිත්‍යාසමාධියෙක් වේ
ද, මේ එසමයෙහි සමාධිඤ්ඤා වේ.

379. කවරෙක් එසමයෙහි මනිඤ්ඤා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් භාදයෙක් භවාභග-
විතතයෙක්, මනසෙක් මනාසතතයෙක් මනිඤ්ඤායෙක් විඤ්ඤායෙක් විඤ්ඤා-
සකකිංචලයෙක් තදනුරූප වූ මනොවිඤ්ඤායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි
මනිඤ්ඤා වේ.

380. කවරෙක් එසමයෙහි සොමනසිඤ්ඤා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වෛතසික වූ මිහිරිබවක් වෛතසික සුඛයෙක්
විතතසංසුඤ්ඤායෙක් උපත් සාත සුඛ වෛදයිතයෙක් විතතසංසුඤ්ඤායෙක්
උපත් සාත සුඛ වෛදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සොමනසිඤ්ඤා වේ.

381. කවරෙක් එසමයෙහි ජ්විතඤ්ඤා වෙයි යත්:

ඒ අරුපිධර්මයන්ගේ යම් ආයුසයෙක් සිටීමක් යපනයෙක් යාපනයෙක්
ඉරියව් පැවැත්වෙත් වර්තනයෙක් පාලනයෙක් ජ්විතයෙක් ජ්විතඤ්ඤායෙක්
වේ ද, මේ එසමයෙහි ජ්විතඤ්ඤා වේ.

382. කවරෙක් එසමයෙහි මිත්‍යාදූෂටි වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් දූෂටියෙක් දූෂටිතයෙක් දූෂටිගහනයෙක් දූෂටි-
කානතාරයෙක් විලෝමදූෂටියෙක් දූෂටිවිසාදිතයෙක් දූෂටිසංයෝජන-
යෙක් ග්‍රාහයෙක් පිහිටා සිටීමක් (නිත්‍යාද්වයයෙක්) අභිනිවේදනයෙක්
පරමභිමයෙක් කුමාරිකයෙක් මිත්‍යාපථයෙක් මිත්‍යාකියෙක් නිම්බායනයෙක්
විපසික්කායනයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි මිත්‍යාදූෂටි වේ.

383. කවරෙක් එසමයෙහි මිත්‍යාසංකල්ප වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් තඤ්ඤායෙක් විතතියෙක් සංකල්පයෙක් අභිමයෙක්
බලවත් අභිමයෙක් විතතියාගේ අභිනිවේදනයෙක් මිත්‍යාසංකල්පයෙක්
වේ ද, මේ එසමයෙහි මිත්‍යාසංකල්ප වේ.

384. කතමො තස්මිං සමයෙ භිව්ජාවායාමො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ වෙතසිකො විරියාරමො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සාලති ථාමො ඛිති අසිච්ඡපරක්කමතා අනික්ඛිතත්ඤානා අනික්ඛිතාධුරතා ධුරසමපග්ගාහො විරියං විරිසිඤ්ඤං විරියබලං භිව්ජාවායාමො, අයං තස්මිං සමයෙ භිව්ජාවායාමො හොති.

385. කතමො තස්මිං සමයෙ භිව්ජාසමාධි හොති?

යා තස්මිං සමයෙ විනතස්ස සිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවිකෙබ්බො අවිසාහට්ඨානසතා සමපො සමාධිඤ්ඤං සමාධිබලං භිව්ජා-සමාධි, අයං තස්මිං සමයෙ භිව්ජාසමාධි හොති.

386. කතමං තස්මිං සමයෙ විරියබලං හොති?

යො තස්මිං සමයෙ වෙතසිකො විරියාරමො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සාලති ථාමො ඛිති අසිච්ඡපරක්කමතා අනික්ඛිතත්ඤානා අනික්ඛිතාධුරතා ධුරසමපග්ගාහො විරියං විරිසිඤ්ඤං විරියබලං භිව්ජාවායාමො, ඉදං තස්මිං සමයෙ විරියබලං හොති.

387. කතමං තස්මිං සමයෙ සමාධිබලං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ විනතස්ස සිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවිකෙබ්බො අවිසාහට්ඨානසතා සමපො සමාධිඤ්ඤං සමාධිබලං භිව්ජා-සමාධි, ඉදං තස්මිං සමයෙ සමාධිබලං හොති.

388. කතමං තස්මිං සමයෙ අභිරික්ඛලං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ න භිරියති භිරියිතබ්බෙන, න භිරියති පාපකාතං අභ්‍යුප්පාතං ධම්මානං සමාපතන්සා, ඉදං තස්මිං සමයෙ අභිරික්ඛලං හොති.

389. කතමං තස්මිං සමයෙ අනොතතප්පබලං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ න ඔත්තප්පති ඔත්තප්පිතබ්බෙන, න ඔත්තප්පති පාපකාතං අභ්‍යුප්පාතං ධම්මානං සමාපතන්සා, ඉදං තස්මිං සමයෙ අනොතතප්පබලං හොති.

390. කතමො තස්මිං සමයෙ ලොභො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ ලොභො ලුඛනා ලුඛිතතතං සාරාහො සාරජ්ඣනා සාරජ්ඣනතතං අභිජ්ඣා ලොභො අභ්‍යුප්පමුලං, අයං තස්මිං සමයෙ ලොභො හොති.

384. කවරෙක් එසමයෙහි මිථ්‍යාව්‍යායාම වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වෛතසිකවිශිෂ්ටයෙක් නිෂක්‍රමයෙක් පරක්‍රමයෙක් උද්‍යමයෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්සාහයෙක් අධිමාත්‍ර උත්සාහයෙක් ස්වරූපයෙක් ධෛර්යයෙක් ස්වරූපයකැයි කොතැනු ඡන්දය ඇතිබවක් නොතැනු විශිෂ්ට ඇතිබවක් විශිෂ්ටය වැ ගැනීමක් විශිෂ්ටයෙක් විශිෂ්ටයෙක් විශිෂ්ටයෙක් මිථ්‍යාව්‍යායාමයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි මිථ්‍යාව්‍යායාම වේ.

385. කවරෙක් එසමයෙහි මිථ්‍යාසමාධි වෙයි යත්:

එසමයෙහි විනාශයෙන් යම් සිටීමක් මොනවට සිටීමක් අවිනිශ්චයයක් නොවිසිරුණු සිත් ඇතිබවක් ගම්භීරයක් සමාධිභූතයෙක් සමාධිබලයක් මිථ්‍යාසමාධියෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි මිථ්‍යාසමාධි වේ.

386. කවරෙක් එසමයෙහි විශිෂ්ට වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වෛතසික වූ විශිෂ්ටයෙක් නිෂක්‍රමයෙක් පරක්‍රමයෙක් උද්‍යමයෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්සාහයෙක් අධිමාත්‍රපරක්‍රමයෙක් ස්වරූපයකැයි කොතැනු ඡන්දය ඇතිබවක් නොතැනු විශිෂ්ට ඇතිබවක් විශිෂ්ටය වැ ගැනීමක් විශිෂ්ටයෙක් විශිෂ්ටයෙක් විශිෂ්ටයෙක් මිථ්‍යාව්‍යායාමයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විශිෂ්ට වේ.

387. කවරෙක් එසමයෙහි සමාධිබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි විනාශයෙන් යම් සිටීමක් මොනවට සිටීමක් බැස ගෙන සිටීමක් නොවිසිරුණු අවිනිශ්චයයක් නොවිසිරුණු සිත් ඇතිබවක් ගම්භීරයක් සමාධිභූතයෙක් සමාධිබලයක් මිථ්‍යාසමාධියෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමාධිබල වේ.

389. කවරෙක් එසමයෙහි අභිරික්කල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යමෙකින් ලජ්‍යාකටයුතු කායදුග්වර්තදිය පිළිකුල් නොකෙරේද, ලාමක අකුශල බමිසන්ගේ පැමිණීම පිළිකුල් නොකෙරේ ද, මේ එසමයෙහි අභිරික්කල වේ.

389. කවරෙක් එසමයෙහි අනොන්ධප්‍රබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යමෙකින් බියපත් වීමට කරුණු වූ කායදුග්වර්තදිය හෙතු කොට ගෙන බිය නොවේ ද, ලාමක වූ අකුශල බමිසන්ගේ පැමිණීමෙන් බිය නොවේ ද, මේ එසමයෙහි අනොන්ධප්‍රබල වේ.

390. කවරෙක් එසමයෙහි ලොභ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ලොභයෙක් ලොභාකාරයෙක් ලබ්ධිබවක් ඇල්මක් ඇලෙන අයුරෙක් ඇලුණුවක් අභිබ්‍යාසයක් ලොභසංඛ්‍යාත අකුශල මූලයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ලොභ වේ.

391. කතමො තසම් සමයෙ මොහො හොති?

යං තසම් සමයෙ අඤ්ඤාණං අදස්සනං අනභිසම්යො අනනුබොධො අසමේධොධො අප්පට්ඨෙධො අසංගාහනා අපරියොගාහනා අසම්මතකකතා අපච්චවෙකකතා අපච්චකකමමං¹ දුමමජ්ඣං බාලාං අසම්පජ්ඣඤ්ඤා මොහො පමොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජාභො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපට්ඨානං අවිජ්ජාලබ්ධි මොහො අකුසලමූලං, අයං තසම් සමයෙ මොහො හොති.

392. කතමො තසම් සමයෙ අභිජ්ඣා හොති?

යො තසම් සමයෙ ලොහො ලුබ්භතා ලුබ්භිතතනං සාරාගො සාරජ්ජානා සාරජ්ජිතතනං අභිජ්ඣා ලොහො අකුසලමූලං, අයං තසම් සමයෙ අභිජ්ඣා හොති.

393. කතමො තසම් සමයෙ ඔච්ඡාදිට්ඨි හොති?

යා තසම් සමයෙ දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨි-විසුකාසිකං² දිට්ඨිවිපථඤ්ඤා දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං ගාහො පඨිට්ඨාහො³ අභි-නිවෙසො පරාමාසො කුමමගො මිච්ඡාපථො ඔච්ඡතනං නිජායතනං විපරිසෙසගාහො,⁴ අයං තසම් සමයෙ ඔච්ඡාදිට්ඨි හොති.

394. කතමං තසම් සමයෙ අභිරික්ඛං හොති?

යං තසම් සමයෙ න භිරිසති භිරිසිතබ්බෙන, න භිරිසති පාපකානං අකුසලානං බමමානං සමාපනතියා, ඉදං තසම් සමයෙ අභිරික්ඛං හොති.

395. කතමං තසම් සමයෙ අනොත්තප්පං හොති?

යං තසම් සමයෙ න ඔත්තප්පති ඔත්තප්පිතබ්බෙන, න ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං බමමානං සමාපනතියා, ඉදං තසම් සමයෙ අනොත්තප්පං හොති.

396. කතමො තසම් සමයෙ සමථො හොති?

යා තසම් සමයෙ විතනස්ස සිති සණ්ඨති අට්ටසිති අවිසාහාරො අවිකොපො අවිසාහට්ඨානසතා සමථො සමාධිඤ්ඤා සමාධිබලං ඔච්ඡා-සමාධි, අයං තසම් සමයෙ සමථො හොති.

397. කතමො තසම් සමයෙ පග්ගාහො හොති?

යො තසම් සමයෙ චේතසිකො විරියාරමො නික්ඛමො පරක්ඛමො උරුගමො වායමො උස්සාහො උස්සාලුති ථාමො සිති අසිට්ඨපරක්ඛමතා අනික්ඛිතනධුරතා ධුරසම්පග්ගාහො විරිසං විරිසිඤ්ඤා අනික්ඛිතනජ්ඣතා විරිසබලං ඔච්ඡාචායාමො, අයං තසම් සමයෙ පග්ගාහො හොති.

1. අපච්චවෙකකතා අපච්චකකමමං - සඤා.

2. දිට්ඨිවිසුකාසිකං - සිමු 1, 2,

3. පටිග්ගාහො - සිමු 3, මජ්ඣ. PTS.

4. විපරිසෙසගාහො - මජ්ඣ.

විපරිසෙසගාහො සඤා.

391. කවරෙක් එසමයෙහි මොහ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් නො දැනීමෙන් නො දැක්වෙත් අතවබොධයෙන් අසවෙබොධයෙන් අප්‍රතිවෙධයෙන් අසංග්‍රාහණයෙන් අපයථිච්ඡාහණයෙන් (-හාත්පසින් නො බැසගැන්වීමෙන්) සම් වෑ නො බැලීමෙන් ප්‍රත්‍යවෙක්‍ෂා නො කිරීමෙන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ නො කිරීමෙන් අපචිත්‍රබවෙන් චාලබවෙන් අසමයග්-ඥානයෙන් මොහයෙක් ප්‍රමොහයෙන් සමොහයෙන් අවිද්‍යාවෙන් අවිද්‍යාබ්‍ය-යෙන් අවිද්‍යායාගයෙන් අවිද්‍යානුගතයෙන් අවිද්‍යාපරිණිතභාවයෙන් අවිද්‍යාපරි-ණයෙන් මොහසංඛ්‍යාත අකුශලමූලයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි මොහ වේ.

392. කවරෙක් එසමයෙහි අභිධ්‍යා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ලොහයෙක් ලොහාකාරයෙක් දුබ්බබවෙන් ඇල්මෙන් ඇලෙන අයුරෙක් ඇදුණුවෙන් අභිධ්‍යායෙක් ලොහ සංඛ්‍යාත අකුශල මූලයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි අභිධ්‍යා වේ.

393. කවරෙක් එසමයෙහි මිථ්‍යාදූෂට් වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් දූෂටියෙක් දූෂටිගතයෙක් දූෂටිගහනයෙක් දූෂටිකා-නතාරයෙක් විලෝමදූෂටියෙක් දූෂටිවිසංජදිතයෙක් දූෂටිසංයෝජනයෙක් ග්‍රාහයෙක් පිහිටා සිටීමෙන් අභිතිවෙශයෙක් පරමසීයෙක් කුමාරීයෙක් මිථ්‍යාපථයෙක් මිථ්‍යානිවෙශයක් තිථ්‍යාතනයෙක් විපරිසංග්‍රාහයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි මිථ්‍යාදූෂට් වේ.

394. කවරෙක් එසමයෙහි අතිරික වෙයි යත්:

එසමයෙහි යමෙකින් ලජ්ජා විසසුතු කායදුශ්චරිතාදිය පිළිකුල් නො කෙරේ ද, ලාමක වූ අකුශල බමිසන්ගේ පැමිණීමෙන් පිළිකුල් නො කෙරේ ද, මේ එසමයෙහි අතිරික වේ.

395. කවරෙක් එසමයෙහි අනොත්තප්‍ය වෙයි යත්:

එසමයෙහි තැවීමට හැරුණු වූ කායදුශ්චරිතාදිය හෙතු කොටගෙන බිය නො වේ ද, ලාමක වූ අකුශල බමිසන්ගේ පැමිණීමෙන් බිය නො වේ ද, මේ එසමයෙහි අනොත්තප්‍ය වේ.

396. කවරෙක් එසමයෙහි ශමථ වෙයි යත්:

එසමයෙහි විතතයාගේ යම් සිටීමෙන් මොනවට සිටීමෙන් බැසෑ ගෙන සිටීමෙන් නො විසිරීමෙන් අවික්‍ෂේපයෙන් නො විසුරුණු සිත් ඇතිබවෙන් ශමථයෙක් සමාධිජ්‍යයෙක් සමාධිබලයෙක් මිථ්‍යාසමාධියෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ශමථ වේ.

397. කවරෙක් එසමයෙහි ප්‍රග්‍රාහ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෙට්‍තසික විසාරමයෙක් නිෂක්‍රමයෙක් පරක්‍රමයෙක් උද්‍රමයෙක් උත්සාහයෙක් අධිමාත්‍රඋත්සාහයෙක් සචිරපරක්‍රමයෙක් ධෛර්‍යයෙක් සචිරපරක්‍රමතායෙක් බහා නො තැබූ ජ්‍යද ඇතිබවෙන් බහා නො තැබූ විසිඳුර ඇතිබවෙන් විසීය දැනී වෑ ගැනීමෙන් විසීයෙක් විසීයජ්‍යයෙක් විසීයලයෙක් මිථ්‍යාව්‍යායාමයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ප්‍රග්‍රාහ වේ.

398. කතමො තස්මිං සමයෙ අවිකේධපො හොති?

යා තස්මිං සමයෙ විභ්වතස්ස ධීනි සංඝස්මිති අවට්ඨති අවිසංඝාතෙ අවිකේධපො අවිසංඝට්ඨානසත්තා සමපො සමාධිත්‍රියං සමාධිබලං මිච්ඡාසමාධි, අයං තස්මිං සමයෙ අවිකේධපො හොති.

යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාදි අත්ථ පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා, ඉමෙ බමමා අකුසලා.

තස්මිං බො පන සමයෙ ව්‍යාපාරෙ ඛණ්ඩා හොන්ති, ආයතනාති හොන්ති, දො ධාතුසො හොන්ති, තස්ස ආතාර හොන්ති, උඤ්ඤිත්‍රියාති හොන්ති, පඤ්ඤාබ්‍යාසා කානා හොති, වකුරසිතිකො මග්ගො හොති, ව්‍යාපාරි බලාති හොන්ති, දො භෙත්තු¹ හොන්ති, එකො ඵසෙසො හොති -පෙ- එකං බමමාසත්තං හොති, එකා බමමාභාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාදි අත්ථ පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා, ඉමෙ බමමා අකුසලා. -පෙ-

399. කතමො තස්මිං සමයෙ සංඛාරකඛණො හොති?

ඵසෙසො වේතනා විතකෙකා විචාරො පිති විභ්වතස්සාසනගතා විරිඤ්ඤියං සමාධිත්‍රියං ජිවිතිත්‍රියං මිච්ඡාද්විති මිච්ඡාසමාධිපො මිච්ඡාචායාමො මිච්ඡා-සමාධි විරියබලං සමාධිබලං අභිරික්කබලං අනොභ්‍යාසබලං ලොභො මොහො අභිඤ්ඤා මිච්ඡාද්විති අභිරික්කං අනොභ්‍යාසං සමපො පග්ගාහො අවිකේධපො. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාදි අත්ථ පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා භවෙත්වා වේදනාකඛණං ධර්මො සංඤ්ඤාකඛණං ධර්මො විඤ්ඤානකඛණං, අයං තස්මිං සමයෙ සංඛාරකඛණො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අකුසලා.

400. කතමෙ බමමා අකුසලා?

සමිං සමයෙ අකුසලං විභ්වං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ද්විතීයකසම්පූර්ණං සංඛාරොත්ත රූපාරම්මණං වා -පෙ- බමමාරම්මණං වා යං යං වා පනාරම්මා, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අකුසලා.

401 කතමෙ බමමා අකුසලා?

සමිං සමයෙ අකුසලං විභ්වං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ද්විතීයකසම්පූර්ණං රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගතාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා චොඨස්සාරම්මණං වා බමමාරම්මණං වා යං යං වා පනාරම්මා, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසො හොති, වේදනා හොති, සංඤ්ඤා හොති, වේතනා හොති, විභ්වං හොති, විතකෙකා හොති, විචාරෙ හොති, පිති හොති, ධුබං හොති, විචාරකෙකාසහගතා හොති, විරිඤ්ඤියං හොති, සමාධිත්‍රියං හොති, ජිවිත්‍රියං හොති, සොමනස්සත්‍රියං හොති, පඤ්ඤිත්‍රියං හොති, මිච්ඡා සමාධිපො හොති, මිච්ඡාචායාමො හොති, මිච්ඡාසමාධි හොති, විරියබලං හොති, සමාධිබලං හොති, අභිරික්කබලං² හොති, අනොභ්‍යාසබලං හොති, ලොභො හොති, මොහො හොති, අභිඤ්ඤා හොති, අභිරික්කං³ හොති, අනො-භ්‍යාසං හොති, සමපො හොති, අවිකේධපො හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාදි අත්ථ පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා, ඉමෙ බමමා අකුසලා.

1. භෙත්තුසො - සිමු 1, 2 2. අභිරික්කබලං - මජ්ඣ. 3. අභිරික්කං - මජ්ඣ.

398. කවරෙක් එසමයෙහි අවික්ෂේප වෙයි යන්න:

එසමයෙහි විනයයාගේ යම් සිටීමක් මොනවට සිටීමක් බැස ගෙන සිටීමක් නො වීසිරීමක් අවික්ෂේපයෙන් නො විසුරුණු සිත් ඇතිබවෙන් ශමථයෙන් සමාධිඥයෙන් සමාධිබලයෙන් මිථ්‍යාසමාධියෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි අවික්ෂේප වේ.

තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්ෂමුත්තර වූ යම් අරුපිබ්බි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බමියෝ අකුශලයෝ යි.

එසමයෙහි සකකියෝ සතර දෙනෙක් වෙති. ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති. බාහුහු දෙදෙනෙක් වෙති. ආහාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ පස්දෙනෙක් වෙති. පක්‍ෂාඛික බ්‍යානය වෙයි. චතුර්ඛික මාගීය වෙයි. බලයෝ සතරදෙනෙක් වෙති. භෙදානුහු දෙදෙනෙක් වෙති. එක් මැ සංගී යෙක් වෙයි. ... එක් මැ බමියතනය වෙයි. එක් මැ බමිබාහුව වෙයි. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්ෂමුත්තර වූ යම් අරුපි බමි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බමියෝ අකුශලයෝ යි. ...

399. කවරෙක් එසමයෙහි සංසකාරසකකි වෙයි යන්න:

සංගී ය වෙනතා ය විතකී ය විචාර ය ප්‍රිති ය විනේශකාග්‍රතා ය විශේෂීඥිය ය සමාධිඥිය ය ජීවිතේඥිය ය මිථ්‍යාදූෂි ය මිථ්‍යාසංකල්පය මිථ්‍යාව්‍යායාම ය මිථ්‍යාසමාධි ය විශ්චිල ය සමාධි බල ය අභිරිකබල ය අනොත්තප්පබල ය ලොභ ය මොහ ය අභිධ්‍යා ය මිථ්‍යාදූෂි ය අභිරික ය අනොත්තප්පය ශමථ ය ප්‍රත්‍යාග ය අවික්ෂේප යි. තවද එසමයෙහි වේදනාසකකිය තබා සංඥාසකකිය තබා විඥාසකකිය තබා අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්ෂමුත්තර වූ යම් අරුපිබ්බි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංසකාරසකකි වේ ... මේ බමියෝ අකුශලයෝ යි.

400. කවර බමියෝ අකුසල්පක යන්න:

යම් කලෙකැ රූපාලම්භන වේවයි ... බමාලම්භන වේවයි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ සොමනස්සහගියා වූ දූෂිතසම්ප්‍රසන්න වූ අකුශලවිතතය සංසකාර සහිත වූ උපදනේ වේද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි. ... අවික්ෂේපය වේ. ... මේ බමියෝ අකුශලයෝ යි.

401. කවර බමියෝ අකුසල්පක යන්න:

යම් කලෙකැ රූපාලම්භන වේවයි ශබ්දාලම්භන වේවයි ගන්ධාලම්භන වේවයි රසාලම්භන වේවයි ස්ප්‍රස්ථව්‍යාලම්භන වේවයි බමාලම්භන වේවයි යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට සොමනස්සහගන වූ දූෂිතසම්ප්‍රසන්න වූ අකුශලවිතතය උදනේ වේ ද, එකල්හි සංගීය වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වෙනතාව වෙයි, විතතය වෙයි, විතකීය වෙයි, විචාරය වෙයි, ප්‍රිතිය වෙයි, සුඛය වෙයි, විනේශකාග්‍රතාව වෙයි, විශේෂීඥිය වෙයි, සමාධිඥිය වෙයි, මනිඥිය වෙයි, සොමනස්සීඥිය වෙයි, ජීවිතේඥිය වෙයි, මිථ්‍යාසංකල්පය වෙයි, මිථ්‍යාව්‍යායාමය වෙයි, මිථ්‍යාසමාධිය වෙයි, විශ්චිලය වෙයි, සමාධිබලය වෙයි, අභිරිකබලය වෙයි, අනොත්තප්පබලය වෙයි, ලොභය වෙයි, මොහය වෙයි, අභිධ්‍යාව වෙයි, අභිරිකය වෙයි, අනොත්තප්පය වෙයි, ශමථය වෙයි, ප්‍රත්‍යාගය වෙයි, අවික්ෂේපය වේ. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්ෂමුත්තර වූ යම් අරුපිබ්බි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බමියෝ අකුශලයෝ යි.

තසම්. බො පන සමයෙ චතතාරො ඛණිං හොනති, ආයතනාති හොනති, දො ඛානුසො හොනති, තසො ආභාරා හොනති, පඤ්චෙත්තියාති හොනති, පඤ්චබ්බිකං ඛානං හොති, නිපඤ්ඤා මහො හොති, චතතාරි බලාති හොනති, දො තෙත්තං හොනති, එකො ඵසො හොති, -පෙ- එකං බමමාසනං හොති, එකා බමමබ්බානු හොති යෙ වා පන තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පාදනා අරුපිනො බමමා, ඉමෙ බමමා අකුසලා. -පෙ-

402. කතමො තසම් සමයෙ සංඛාරකඛණො හොති?

එසො චෙතනා විතකො විචාරො පිති විතතසොකගතා විරිතිත්ථිං සමාධිත්ථිං ජිවිතිත්ථිං මිත්ථිසංඝායො මිත්ථිවාරාමො මිත්ථිසමාධි විරිය බලං සමාධිබලං අභිරිකබලං අනොතනපබලං ලොභො මොහො අභිජ්ඣා අභිරිකං අනොතනපං සමපො පග්ගාහො අපිකෙවපො. යෙ වා පන තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පාදනා අරුපිනො බමමා ඵපෙත්වා වෙදනාකඛණං ඵපෙත්වා සංඤ්ඤාකඛණං ඵපෙත්වා විඤ්ඤාණකඛණං, අයං තසම් සමයෙ සංඛාරකඛණො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අකුසලා.

403. කතමෙ බමමා අකුසලා?

යසම් සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පාදනං හොති සොමනස්සංඝගතං දිට්ඨිගතපිපසුතතං සංඛාරොත්ත රූපාරම්මණං වා -පෙ- බමමාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්බ, තසම් සමයෙ එසො හොති -පෙ- අපිකෙවපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අකුසලා.

404. කතමෙ බමමා අකුසලා?

යසම් සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පාදනං හොති උපෙකබ්බංගතං දිට්ඨිගතසම්පසුතතං රූපාරම්මණං වා සංඝාරම්මණං වා ගඤ්ඤාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා භොගාරම්මණං වා බමමාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්බ, තසම් සමයෙ එසො හොති, වෙදනා හොති, සංඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, විතතං හොති, විතතකො හොති, විචාරො හොති, උපෙකබ්බා හොති, විතතසොකගතා හොති, විරිතිත්ථිං හොති, සමාධිත්ථිං හොති, මනිත්ථිං හොති, උපෙකත්ථිං හොති, ජිවිතිත්ථිං හොති, මිත්ථිසංඝායො හොති, මිත්ථිවාරාමො හොති, මිත්ථිසමාධි හොති, විරිය-බලං හොති, සමාධිබලං හොති, අභිරිකබලං හොති, අනොතනපබලං හොති, ලොභො හොති, මොහො හොති, අභිජ්ඣා හොති, මිත්ථිදිට්ඨි හොති, අභිරිකං හොති, අනොතනපං හොති, සමපො හොති, පග්ගාහො හොති, අපිකෙවපො හොති, යෙ වා පන තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පාදනා අරුපිනො බමමා, ඉමෙ බමමා අකුසලා.

405. කතමො තසම් සමයෙ එසො හොති?

යො තසම් සමයෙ එසො උප්පාදනං සම්ප්පාදනං සම්ප්පිතතතං, අයං තසම් සමයෙ එසො හොති.

තවද, එසමයෙහි සනාථයෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආහාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ උස්දෙනෙක් වෙති, පඤ්චාබ්‍යාසධර්මය වෙයි, ත්වංඛිතික මාණිය වෙයි, බලයෝ සතර දෙනෙක් වෙති, තෙතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, එක් මැ සමයෙක් වෙයි, ... එක් මැ ධර්මායතනය වෙයි, එක් මැ ධර්ම ධාතුව වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසම්ප්‍රත්තන වූ යම් අරුපි ධර්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි. ...

402. කවරෙක් එසමයෙහි සංසකාරසකානු වෙයි යත්:

සමයී ය වෙනතා ය විතනී ය විචාර ය චුති ය විනේශකාග්‍රතා ය විශේෂිත්‍වය ය සමාධිත්‍වය ය ජීවිතේන්ද්‍රිය ය උපාසාංගල්‍ය ය උපාසාමායි ය විශ්චිල ය සමාධිබල ය අභිරික්ඛල ය අනොත්තප්‍යබල ය ලොභ ය අභිධ්‍යා ය අභිරික්ඛ ය අනොත්තප්‍ය ය ශමථ ය ප්‍රත්‍යාග ය අවික්ෂේප ය. තවද එසමයෙහි වේදනාසකානු තවා සංඥනසකානු තවා විඥනසකානු තවා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසම්ප්‍රත්තන වූ යම් අරුපිධර්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංසකාරසකානු වේ. ... මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි.

403. කවර ධර්මයෝ අකුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලම්භන චේවයි ... ධර්මාලම්භන චේවයි යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට සොම්නස් සහගත වූ දෘෂ්ටිගතවිප්‍රසුක්ක වූ අකුශලචිත්තය සංසකාර සහිත වැ උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සමයීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි.

404. කවර, ධර්මයෝ අකුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලම්භන චේවයි ශබ්දාලම්භන චේවයි ගන්ධාලම්භන චේවයි රසාලම්භන චේවයි ස්ප්‍රෂ්ට්ව්‍යාලම්භන චේවයි ධර්මාලම්භන චේවයි යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට උපෙක්‍ෂාසහගත වූ දෘෂ්ටිගත සම්ප්‍රසුක්ක වූ අකුශලචිත්තය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සමයීය වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වෙනතාව වෙයි, විතනය වෙයි, චිත්තය වෙයි, විචාරය වෙයි, උපෙක්‍ෂාව වෙයි, විනේශකාග්‍රතාව වෙයි, විශේෂිත්‍වය වෙයි, සමාධිත්‍වය වෙයි, මනිත්‍වය වෙයි, උපෙක්‍ෂේන්ද්‍රිය වෙයි, ජීවිතේන්ද්‍රිය වෙයි, මිථ්‍යාදෂ්ටිය වෙයි, මිථ්‍යාසංකල්පය වෙයි, මිථ්‍යාච්‍යායාමය වෙයි, මිථ්‍යා සමායික වෙයි, විශ්චිලය වෙයි, සමාධිබලය වෙයි, අභිරික්ඛලය වෙයි, අනොත්තප්‍යබලය වෙයි, ලොභය වෙයි, මොහය වෙයි, අභිධ්‍යාව වෙයි, මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය වෙයි, අභිරික්ඛය වෙයි, අනොත්තප්‍යය වෙයි, ශමථය වෙයි, ප්‍රත්‍යාගය වෙයි, අවික්ෂේපය වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසම්ප්‍රත්තන වූ යම් අරුපිධර්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි.

405. කවරෙක් එසමයෙහි සමයී වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සමයීයෙක් සමයීකාරයෙක් මොනවට සමයී කරන අයුරෙක් සමයී කල බවක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමයී වේ,

406. කතමා තසමි සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තසමි සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසමථස්සජං වෙනසිකං නෙව සාතං නාසාතං වෙතොසමථස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදසිතං වෙතො සමථස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං තසමි සමයෙ වෙදනා හොති.

407. කතමා තසමි සමයෙ උපෙක්ඛා හොති?

යං තසමි සමයෙ වෙනසිකං නෙව සාතං නාසාතං වෙතොසමථස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදසිතං වෙතොසමථස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං තසමි සමයෙ උපෙක්ඛා හොති.

408. කතමං තසමි සමයෙ උපෙක්ඛිත්ථිතං හොති?

යං තසමි සමයෙ වෙනසිකං නෙව සාතං නාසාතං වෙතොසමථස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදසිතං වෙතොසමථස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, ඉදං තසමි සමයෙ උපෙක්ඛිත්ථිතං හොති. -පෙ-

යෙ වා පන තසමි සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

තසමි බො පන සමයෙ චතතාරො බිඤ්ඤා හොනති, ආයතනානි හොනති, දො ධාතුසො හොනති, තසො ආභාරා හොනති, පඤ්චිත්ථිතානි හොනති, චතුරඛිනිකං ක්කානං හොති, චතුරඛිනිකො මග්ගො හොති, චතතාරි බලාති හොනති, දො හෙතු හොනති, එකො එස්සො හොති, එකා වෙදනා හොති, -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තසමි සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා. -පෙ-

409. කතමො තසමි සමයෙ සංඛාරකකඤ්ඤා හොති?

එස්සො වෙනතා විතකෙකා විචාරො විතකස්සෙකගතතා විරිසිත්ථිතං සමා-
ධිත්ථිතං ජිවිතිත්ථිතං මුච්ඡාසඤ්ඤාප්පා මුච්ඡාචායාමො මුච්ඡාසමාධි විරියබලං
සමාධිබලං අභිරික්ඛබලං අනොත්තප්පබලං ලොභො මොහො අභිජ්ඣා මුච්ඡාදිවසි
අභිරික්ඛං අනොත්තප්පං සමථො පග්ගාහො අවිකෙකිපො. යෙ වා පන තසමි
සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා ධූපජනා වෙද-
නාකකිකං ධූපෙචා සඤ්ඤාකකිකං ධූපෙචා විඤ්ඤාණකකිකං, අයං තසමි
සමයෙ සංඛාරකකඤ්ඤා හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

410. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යසමි සමයෙ අකුසලං විතතා උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං
දිට්ඨිතකසමපසුතතං සසංඛාරෙන රූපාරමණං වා -පෙ- ධම්මාරමණං
වා යං යං වා පතාරබ්බ, තසමි සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකෙකිපො
හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

406. කවරක් එසමයෙහි වෙදනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදබුරුප මනෙවිඥානාධාතුහුගේ සංස්ථායෙන් උපන් චෛතසික වූ නො මැ මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ විතන-සංස්ථායෙන් උපන් අදුඛ වූ අසුඛ වූ යම් වෙදසිතයෙක් විතනසංස්ථායෙන් උපන් අදුඛ වූ අසුඛ වූ යම් වෙදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි වෙදනා වේ.

407. කවරක් එසමයෙහි උපෙක්ඛා වෙයි යත්:

එසමයෙහි චෛතසික වූ නො මැ මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ විතන-සංස්ථායෙන් උපන් අදුඛ වූ අසුඛ වූ යම් වෙදසිතයෙක්, විතනසංස්ථායෙන් උපන් අදුඛ වූ අසුඛ වූ යම් වෙදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි උපෙක්ඛා වේ.

408. කවරෙක් එසමයෙහි උපෙක්ඛිත්ථය වෙයි යත්:

එසමයෙහි චෛතසික වූ නො මැ මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ විතන-සංස්ථායෙන් උපන් අදුඛ වූ අසුඛ වූ යම් වෙදසිතයෙක්, විතනසංස්ථායෙන් උපන් අදුඛ වූ අසුඛ වූ යම් වෙදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි උපෙක්ඛිත්ථය වේ ...

තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්ඛුත්තන වූ යම් අරුපි බමි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බමියෝ අකුශලයෝ යි.

තවද එසමයෙහි සකකයෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආහාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ පස් දෙනෙක් වෙති, චතුරස්‍රිකධ්‍යානය වෙයි, චතුරබ්ධික-මාගීය වෙයි, බලයෝ සතර දෙනෙක් වෙති, හෙතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, එක් මැ සංස්ථායෙක් වෙයි, එක් මැ වෙදනායෙක් වෙයි, ... එක් මැ බමි-යතනය වෙයි, එක් මැ බමියාකුච වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්ඛුත්තන වූ යම් අරුපි බමි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බමියෝ අකුශලයෝ යි ...

409. කවරෙක් එසමයෙහි සංස්කාරසකකි වෙයි යත්:

ස්වයං ය චේතනා ය විතනී ය විචාර ය විනේශකාග්‍රහා ය විචේත්‍යය ය සමාධිත්‍යය ය ජීවිතේත්‍යය ය මිථ්‍යාදූෂි ය මිථ්‍යාසංකල්ප ය මිථ්‍යාව්‍යායාම ය මිථ්‍යාසමාධි ය විරියබල ය සමාධිබල ය අභිරික්කබල ය අනොත්තප්පබල ය ලොභ ය මොහ ය අභිධ්‍යා ය මිථ්‍යාදූෂි ය අභිරික්ක ය අනොත්තප්ප ය ශමථ ය ප්‍රග්‍රාහ ය අවික්ෂේප යි. තවද එසමයෙහි වෙදනාසකකිය තබා සංඥ-සකකිය තබා විඥාපසකකිය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්ඛුත්තන වූ යම් අරුපි බමි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංස්කාරසකකි වේ. ... මේ බමියෝ අකුශලයෝ යි.

410. කවර බමියෝ අකුසල් වෙති යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලච්ඛන වේවයි ... බමිලච්ඛන වේවයි, යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට උපෙක්ඛා සහනන වූ දූෂිතනසම්ප්‍රසන්න වූ අකුශල විභවය සංස්කාර සහිත වැ උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්ථාය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ අකුශලයෝ යි.

411. කතමෙ බමමා අකුසලා?

යසම් සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං හොති උප්පන්නාසහගතං දිට්ඨිගතවිප්පය්‍යතනං රූපාරම්මණං වා සද්ධාරම්මණං වා ගක්ඛාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ථොට්ඨ්ඛාරම්මණං වා බම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනා-
රබ්බ, තසම් සමයෙ එසෙසා හොති, වෙදනා හොති, සංකෘතා හොති, වේදනා
හොති, විතතං හොති, විතතෙකා හොති, විවර්ධෙ හොති, උප්පන්නා හොති,
විතතසෙසකගහතා හොති, විරිඨිඤ්ඤා හොති, සමාධිඤ්ඤා හොති, මනිඤ්ඤා
හොති, උප්පන්නිඤ්ඤා හොති, ජීවිතිඤ්ඤා හොති, මිච්ඡාසංකප්පො හොති,
මිච්ඡාචායාමො හොති, මිච්ඡාසමාධි හොති, විරියබලං හොති, සමාධිබලං
හොති, අභිරික්ඛබලං හොති, අනොත්තප්පබලං හොති, ලොභො හොති, මොහො
හොති, අභිජ්ඣා හොති, අභිරික්ඛං හොති, අනොත්තප්පං හොති, සම්පේදා
හොති, පශ්‍යාහො හොති, අවිකේධපො හොති යෙවා පන තසම් සමයෙ
අඤ්ඤාපි අත්ථ පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා, ඉමෙ බමමා අකුසලා.

තසම් බො පන සමයෙ විතතාරො බබ්බා හොන්ති, ද්වායතනාති
හොන්ති, දො බාතුයො හොන්ති, තසො ආහාර හොන්ති, පඤ්ඤාඤ්ඤාති
හොන්ති, චතුර්ඛිකං ක්කානං හොති, නිවර්ධනො මජ්ඣා හොති, වතනාරි
බලාති හොන්ති, දො හෙතු හොන්ති, එකො එසෙසා හොති, -පෙ- එකං
බමමාසහගතං හොති, එකං බමමාබාතු හොති. යෙ වා පන තසම් සමයෙ
අඤ්ඤාපි අත්ථ පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා, ඉමෙ බමමා අකුසලා.

412. කතමො තසම් සමයෙ සංඛාරකම්මෙය්‍යා හොති?

එසෙසා වේදනා විතතෙකා විවර්ධො විතතසෙසකගහතා විරිඨිඤ්ඤා
සමාධිඤ්ඤා ජීවිතිඤ්ඤා මිච්ඡාසංකප්පො මිච්ඡාචායාමො මිච්ඡාසමාධි
විරියබලං සමාධිබලං අභිරික්ඛබලං අනොත්තප්පබලං ලොභො මොහො අභිජ්ඣා
අභිරික්ඛං අනොත්තප්පං සම්පේදා පශ්‍යාහො අවිකේධපො. යෙ වා පන
තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථ පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා ධූපෙත්වා
වෙදනාකම්මෙය්‍යා ධූපෙත්වා සංකෘතාකම්මෙය්‍යා ධූපෙත්වා විඤ්ඤාණකම්මෙය්‍යා, අයං තසම්
සමයෙ සංඛාරකම්මෙය්‍යා හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අකුසලා.

413. කතමෙ බමමා අකුසලා?

යසම් සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං හොති උප්පන්නාසහගතං
දිට්ඨිගතවිප්පය්‍යතනං සංඛාරාරොන් රූපාරම්මණං වා -පෙ- බම්මාරම්මණං වා
යං යං වා පනාරබ්බ, තසම් සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිකේධපො
හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අකුසලා.

411. කවර බමියෝ අකුශලයෝ යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලමින වෙවසි ශබ්දාලමින වෙවසි ගන්ධාලමින වෙවසි රසාලමින වෙවසි ස්ප්‍ර්ෂාව්‍යාලමින වෙවසි ධර්මාලමින වෙවසි යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට උපෙක්‍ෂාසහගත වූ දෘෂ්ටිගතවිප්‍රසන්න වූ අකුශලචිත්තය උපදනේ චේද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි, වෙදතාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වෙනතාව වෙයි, විතතය වෙයි, විතකීය වෙයි, විචාරය වෙයි, උපෙක්‍ෂාව වෙයි, විනේශකාග්‍රතාව වෙයි, විශේෂීඥය වෙයි, සමාධිඥය වෙයි, මනිඥය වෙයි, උපෙක්‍ෂෙඥය වෙයි, ජීවිතෙඥය වෙයි, මිථ්‍යාසංකල්පය වෙයි, මිථ්‍යාව්‍යායාමය වෙයි, මිථ්‍යාසමාධි ය වෙයි, විශ්ඛලය වෙයි, සමාධිඛලය වෙයි, අභිරික්ඛලය වෙයි, අනෝතනප්පඛලය වෙයි, ලොභය වෙයි, මොහය වෙයි, අභිධ්‍යාව වෙයි, අභිරික්කය වෙයි, අනෝතනප්පය වෙයි, ශමථය වෙයි, ප්‍රග්‍රාහය වෙයි, අවික්‍ෂේපය වේ. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්‍ෂමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබමි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බමියෝ අකුශලයෝ යි.

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආහාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉඤ්ඤයෝ පඤ්ඤෙතෙක් වෙති, චතුරඛිතිකධ්‍යානය වෙයි, නිවඛිතික මාතීය වෙයි, ඛලයෝ සතරදෙනෙක් වෙති, හෙතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, එක් මැ සංගීයෙක් වෙයි ... එක් මැ ධර්මායතනය වෙයි, එක් මැ බමිවානුව වේ. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්‍ෂමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබමි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බමියෝ අකුශලයෝ යි ...

412. කවරෙක් එසමයෙහි සංස්කාරසකකි වෙයි යත්:

සංගීය ය වෙනතා ය විතකී ය විචාර ය විනේශකාග්‍රතා ය විශේෂීඥය ය සමාධිඥය ය ජීවිතෙඥය ය මිථ්‍යාසංකල්ප ය මිථ්‍යාව්‍යායාම ය මිථ්‍යාසමාධි ය විශ්ඛල ය සමාධිඛල ය අභිරික්ඛල ය අනෝතනප්පඛල ය ලොභ ය මොහ ය අභිධ්‍යා ය අභිරික්ක ය අනෝතනප්ප ය ශමථ ය ප්‍රග්‍රාහ ය අවික්‍ෂේප යි. තවද එසමයෙහි වෙදනාසංඝයාය තවා සංඥසකකිය තවා විඤ්ඤසකකිය තවා අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්‍ෂමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබමි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංස්කාරසකකිය වේ. ... මේ බමියෝ අකුශලයෝ යි.

413. කවර බමියෝ අකුශලයෝ යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලමින වෙවසි ... ධර්මාලමින වෙවසි, යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට උපෙක්‍ෂාසහගත වූ දෘෂ්ටිගතවිප්‍රසන්න වූ අකුශලචිත්තය සංස්කාර සකිත වැ උපදනේ චේද, එසමයෙහි ස්වරිය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ අකුශලයෝ යි.

414. කතමේ බමම, අකුසලා?

සමීං සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං හොති දොමනස්සසහගතං පටිසංඝම්පසුත්තං රුපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගතිාරම්මණං වා ජොධ්ධාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්බ, තස්මිං සමයෙ එස්සො හොති, වෙදනා හොති, සංඤ්ඤා හොති, චේතනා හොති, විතතං හොති, විතකෙකා හොති, විචාරො හොති, දුක්ඛං හොති, විතතස්සෙකග්ගතා හොති, විරිදිඤ්ඤා හොති, සමාධිඤ්ඤා හොති, මනිඤ්ඤා හොති, දොමනස්සිඤ්ඤා හොති, ජිවිතිඤ්ඤා හොති, භිව්ඤ්ඤා හොති, භිව්ඤ්ඤා හොති, භිව්ඤ්ඤා හොති, විජිතබලං හොති, සමාධිබලං හොති, අභිරික්ඛලං හොති, අනොත්තප්පබලං හොති, දොසො හොති, මොහො හොති, ව්‍යාපාදො හොති, අභිරික්ඛං හොති, අනොත්තප්පං හොති, සමපො හොති, පග්ගාතො හොති, අවිකේධපො හොති. සෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිතො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

415. කතමෝ, තසමිං සමිඤ්ජෙ එවෙසසා හොති?

ශ්‍රී ලංකා සමගම පක්ෂයේ, ප්‍රධාන සාමාජිකයන් සමුළුවකින්, අදාළ
 කණ්ඩායම සමගම පක්ෂයේ නොවේ.

416. කතමා නසමි. සමයෙ වෙදනා හොති?

[illegible]

417. කතමි. තසමි. සමයෙ දුකඛි. පොති?

ශං තසමි සමසෙ වෙතසිකං අසාතං වෙතසිකං දුකං වෙනො-
සමථසුඡරං අසාතං දුකං වෙදසිතං වෙනොසමථසුඡරං අසාතං දුකං
වෙදනා, ඉදං තසමි සමසෙ දුකං හොති. -පෙ-

418. කතමං වසමි. සමයේ ද්‍රෝණිසසිඤ්ඤාං හොති?

යං තසම්මිං සමසෙ වේතසිකං අසාතං වේතසිකං දුක්ඛං මේතො-
සප්පසාර්ථං අසාතං දුක්ඛං මේදසිතං මේතොම්පසාර්ථං අසාතං දුක්ඛං වෙදනා,
ඉදං තසම්මිං සමසෙ දෙමතසසිඤ්ඤිං හොති. -පෙ-

419. කතමෝ, තසම්, සමයෙ දෙසෝ, නොති?

සෞ තැනිතලා සමයේ දෙසො උස්සානා උස්සිතනා ව්‍යාපනති
ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතනා විරෝධෝ පටිච්ඡරෝධෝ මහේශකා අසුරෝපො
අනතමතනා විතක්ඛං, අසා තැනිතලා සමයේ දෙසො හෝති. -පෙ-

420. කතමො තසමි සමයෙ ව්‍යාපාදෙ හොති?

යො තසමි සමයෙ දෙසො දුස්සතා දුස්සිතතනා ව්‍යාපනති ව්‍යාපජනා ව්‍යාපජනතනා විරොධො පටිවිරොධො චණ්ඩිකකං අසුරොපො අතතන-
මතනා විතනස්ස, අයං තසමි සමයෙ ව්‍යාපාදෙ හොති -පෙ-

යෙ වා පත තසමි සමයෙ අඤ්ඤාපි අජි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

තසමි බො පත සමයෙ චතතාරො බන්ධා හොනති, ආයතනාති හොනති, දො ධාතුයො හොනති, තයො ආභාරා හොනති, පඤ්චායුගාති හොනති, චතුරභිකං ක්කානං හොති, ත්වච්චිකං මග්ගො හොති, චතතාරි බලාති හොනති, දො හෙතු හොනති, එකො ඵසො හොති -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මිකානු හොති. යෙ වා පත තසමි සමයෙ අඤ්ඤාපි අජි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා. -පෙ-

421. කතමො තසමි සමයෙ සංඛාරකඛණො හොති?

ඵසො චෙතනා විතතෙකා විචාරො විතතසොකග්ගතා විරිඨායුගං සමාධිදුගං ජිවිතිදුගං ඕච්ඡාසඛාපො ඕච්ඡාසමාධි විරිඨ-
බලං සමාධිබලං අභිරික්ඛලං අනොතනපබලං දෙසො මොහො ව්‍යා-
පාදෙ අභිරික්ඛං අනොතනපං සමපො පග්ගාහො අවිනෙධපො. යෙ වා පත තසමි සමයෙ අඤ්ඤාපි අජි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා ඤාපනො වෙදනාකඛණං ඤාපනො සංඝාතකඛණං ඤාපනො විඤ්ඤාණකඛණං, අයං තසමි සමයෙ සංඛාරකඛණො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

422. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යසමි සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං හොති දෙමනස්සසග්ගතං පටිඝසමප්පත්තං සංඛාරොක රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්බ, තසමි සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිනෙධපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

423. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යසමි සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසග්ගතං විචිකිච්ඡාසමප්පත්තං රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගඤ්ඤාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොධිබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාර-
බ්බ, තසමි සමයෙ ඵසො හොති, වෙදනා හොති, සංඝාත හොති, චෙතනා හොති, විතතං හොති, විතතෙකා හොති, විචාරො හොති, උපෙක්ඛා හොති, විතතසොකග්ගතා හොති, විරිඨායුගං හොති, මනිදුගං හොති, උපෙක්ඛිදුගං හොති, ජිවිතිදුගං හොති, ඕච්ඡාසඛාපො හොති, ඕච්ඡාසමාධි හොති, විරිඨබලං හොති, අභිරික්ඛලං හොති, අනොතනප-
බලං හොති, විචිකිච්ඡා හොති, මොහො හොති, අභිරික්ඛං හොති, අනොතනපං හොති, පග්ගාහො හොති, අවිනෙධපො හොති, යෙ වා පත තසමි සමයෙ අඤ්ඤාපි අජි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

420. කවරෙක් එසමයෙහි ව්‍යාපාද වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් දෙප්‍රයෝගී දූෂණකාරකයක් දූෂිත බවක් ව්‍යාප්තවී-
යෙන් ව්‍යාප්තවීයෙන් ව්‍යාප්තවී බවක් විරෝධයක් ප්‍රතිවිරෝධයක්
තද බවක් නො පිරිපුන් වචන ඇති බවක් විනාශයෙන් නො සතුටු
බවක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ව්‍යාපාද වේ. ...

තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්ෂේපයක් පවතී වූ යම් අරුපිබුම
කෙතෙක් ඇද්ද, මේ බමුණේ අකුශලයෝ යි.

තවද එසමයෙහි සකයාගේ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයේ දෙදෙ-
නෙක් වෙති, බාහුනු දෙදෙනෙක් වෙති, ආහාරයේ තිදෙනෙක් වෙති,
ඉන්ද්‍රියයේ පස්දෙනෙක් වෙති, චතුර්විධකාමයාගේ වෙයි, නිර්විකල්පයාගේ
වෙයි, සතර බලයේ වෙති, හෙතෙමු දෙදෙනෙක් වෙති, එක් මැ සංසාරී-
යෙක් වෙයි, එක් මැ බමුණෙකු වෙයි ... එක් මැ බමුණෙකු වේ තවද
එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්ෂේපයක් පවතී වූ යම් අරුපිබුම කෙතෙක්
ඇද්ද, මේ බමුණේ අකුශලයෝ යි ...

421. කවරෙක් එසමයෙහි සංසාරකයෙකු වෙයි යත්:

සංසාරී ය වෙනතා ය විකල්පී ය විවිධාය විනෝදකාමයා ය විශේෂී-
න්ද්‍රිය ය සමානන්දිය ය ජීවිතන්ද්‍රිය ය මිත්‍රාසංකල්ප ය මිත්‍රාසංකල්ප ය
මිත්‍රාසංකල්ප ය විශේෂීන්ද්‍රිය ය සමානන්දිය ය අතිරික්තය ය අනොත්තමය
ය දේවත ය මොහ ය ව්‍යාපාද ය අතිරික්ත ය අනොත්තමය ය ගම්ම ය
ප්‍රමාණ ය අවිශේෂ ය. තවද එසමයෙහි මවදනාසකයාගේ තබා ගැනීම-
සකයාගේ තබා විශේෂකයාගේ තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්ෂේපයක් පවතී වූ
යම් අරුපිබුම කෙතෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංසාරකයෙකු වේ ... මේ
බමුණේ අකුශලයෝ යි.

422. කවර බමුණේ අකුශල්‍ය යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලම්භන වේවයි ... බමුණෙකු වේවයි යමක් යමක්
හෝ අරමුණු කොට දෙමිනස් සහගත වූ ප්‍රතික්ෂේපයක් පවතී වූ අකුශල
විනය සංසාර සතිත මැ උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංසාරී වෙයි ...
අවිශේෂය වේ ... මේ බමුණේ අකුශලයෝ යි.

423. කවර බමුණේ අකුශල්‍ය යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලම්භන වේවයි, භවදාලම්භන වේවයි, ගතාලම්භන
වේවයි, රසාලම්භන වේවයි, ස්ප්‍රණ්ඩාලම්භන වේවයි, බමුණෙකු වේවයි,
යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට උපෙක්ෂාසහගත වූ විවිධවිෂය සම්ප්‍රයුක්ත
වූ අකුශලවිනය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංසාරී වෙයි, මවදනාව
වෙයි, සංසාරී වෙයි, වෙනතාව වෙයි, විනයය වෙයි, විකල්පී වෙයි, විවිධාය
වෙයි, උපෙක්ෂාව වෙයි, විනෝදකාමයා වෙයි, විශේෂීන්ද්‍රිය වෙයි,
මනිෂ්ට වෙයි, උපෙක්ෂාන්ද්‍රිය වෙයි, ජීවිතන්ද්‍රිය වෙයි, මිත්‍රාසංකල්පය
වෙයි, මිත්‍රාසංකල්පය වෙයි, විශේෂීන්ද්‍රිය වෙයි, අතිරික්තය වෙයි,
අනොත්තමය වෙයි, විවිධවිෂය වෙයි, මොහය වෙයි, අතිරික්තය වෙයි,
අනොත්තමය වෙයි. ප්‍රමාණය වෙයි. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද
ප්‍රතික්ෂේපයක් පවතී වූ යම් අරුපිබුම කෙතෙක් ඇද්ද, මේ බමුණේ
අකුශලයෝ යි.

424. කතමො තසම් සමයෙ ඵසො හොති?

යො තසම් සමයෙ ඵසො පුසනා සමප්පසනා සමප්පතිහතනා, අයං තසම් සමයෙ ඵසො හොති. -පෙ-

425. කතමා තසම් සමයෙ විතතස්සකග්ගතා හොති?

යා තසම් සමයෙ විතතස්ස ධීති -පෙ- අයං තසම් සමයෙ විතතස්සකග්ගතා හොති. -පෙ-

426 කතමං තසම් සමයෙ විවිකිච්ඡා හොති?

යා තසම් සමයෙ කඛිං කඛධායනා කඛධාසිතතනා විමති විවිකිච්ඡා දොළඹකං දොඩාප්පො සංසයො අනෙකංසගාහො ¹ අසප්පනා පරිසප්පනා අපරිසොග්ගතා ඵමතිතතනං විතතස්ස මතො විප්ප්ලබ්බො, අයං තසම් සමයෙ විවිකිච්ඡා හොති -පෙ-

යෙ වා පත තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අභි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

තසම් බො පත සමයෙ වතනාරො බඛා හොනති, ආසතනාති හොනති, දො ධාතුසො හොනති, තයො ආනාරා හොනති, වතනාරි ඉද්දියාති හොනති, චතුරඛිතිකා ක්කානං හොති, දුච්ඛිතිකො මග්ගො හොති, තිණි බ්ලාති හොනති, ඵකො හෙතු හොති, ඵකො ඵසො හොති -පෙ- ඵකං ධම්මායතනං හොති, ඵකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පත තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අභි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා. -පෙ-

427. කතමො තසම් සමයෙ සඛිං රකඛකො හොති?

ඵසො වෙතනා විතතො විචාරො විතතස්සකග්ගතා විරිසිද්ධියං ජිවිතිද්ධියං මිච්ඡාසඛිතප්පා මිච්ඡාවායාමො විරියබ්ලං අභිරික්ඛලං අනොත්තප්පබ්ලං විවිකිච්ඡා මොහො අභිරික්ඛං අනොත්තප්පං පග්ගාහො. යෙ වා පත තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අභි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා ඵපෙමා චෙදනාකඛිකං ඵපෙමා සඤ්ඤාකඛිකං ඵපෙමා විඤ්ඤාණකඛිකං, අයං තසම් සමයෙ සඛිං රකඛකො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

428. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යසම් සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං හොති උපෙකඛාසග්ගතං උද්ධච්චසමප්පන්නං රුපාරමමණං වා සද්දාරමමණං වා ගතිාරමමණං වා රසාරමමණං වා ඵොඨාබ්බාරමමණං වා ධම්මාරමමණං වා යං යං වා පතාරබ්බං තසම් සමයෙ ඵසො හොති, ඵෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වෙතනා හොති, විතතං හොති, විතතො හොති, විචාරෙ හොති, උපෙකඛා හොති, විතතස්සකග්ගතා හොති, විරිසිද්ධියං හොති, සමාධිද්ධියං හොති, මතිද්ධියං හොති, උපෙකඛිද්ධියං හොති, ජිවිතිද්ධියං හොති, මිච්ඡාසඛිතප්පා හොති, මිච්ඡාවායාමො හොති, මිච්ඡාසමාධි හොති, විරියබ්ලං හොති, සමාධි බ්ලං හොති, අභිරික්ඛලං හොති, අනොත්තප්පබ්ලං හොති, උද්ධච්චං හොති, මොහො හොති, අභිරික්ඛං හොති, අනොත්තප්පං හොති, සමිපො හොති, පග්ගාහො හොති, අවිනෙකිපො හොති. යෙ වා පත තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අභි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

1. අනෙකංසගාහො - මජ්ඣං.

424. කවරෙක් එසමයෙහි සහති වෙයි යන්න:

එසමයෙහි යම් සාමාජිකයෙක් සාමාකාරයෙක් මොනවට සහති කරන අයුරෙක් මොනවට සහති කළ බවත් මේ ද, මේ එසමයෙහි සහති වේ ...

425. කවරෙක් එසමයෙහි විනෝදානුකූල වෙයි යන්න:

එසමයෙහි විනෝදයෙන් යම් සිටීමක් ... මේ එසමයෙහි විනෝදානුකූල වේ ...

426. කවරෙක් එසමයෙහි විවිකිච්ඡා වෙයි යන්න:

එසමයෙහි යම් සාමාජිකයෙක් සාක කරන අයුරෙක් සාක කළ බවක් විමසියෙන් විවිකිච්ඡායෙන් දෝලනකයෙන් ද්විධාපරයෙන් සංශයෙන් අනෝගානනායෙන් පසුබැස්මෙන් තාත්පසින් පසුබැස්මෙන් නො බැසැ ගැන්මෙන් තදබවෙන් සිත පිළිබඳ මනෝවිලෝචනයක් මේ ද, මේ එසමයෙහි විවිකිච්ඡා වේ ...

තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්ෂේපයන් වූ යම් අරුපිබ්බි කෙතෙක් ඇද්ද, මේ බිම්මේ අකුලයෝ යි...

තවද එසමයෙහි සාමාජිකයෝ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයේ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුන් දෙදෙනෙක් වෙති, ආහාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ සතරදෙනෙක් වෙති, වතුරබිහිකරණය වෙයි, උච්චික මාත්‍රය වෙයි, බලයෝ තිදෙනෙක් වෙති, එක් මැ සෙවණක් වෙයි, එක් ම සාමාජිකයෙක් වෙයි ... එක් මැ බලයන් වෙයි, එක් මැ බලයන් වෙයි. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්ෂේපයන් වූ යම් අරුපිබ්බි කෙතෙක් ඇද්ද, මේ බිම්මේ අකුලයෝ යි ...

427. කවරෙක් එසමයෙහි සංස්කාරස්කන්ධ වෙයි යන්න:

සහති ය වෙනතා ය විකාරී ය විචාර ය විනෝදානුකූල ය විරෝධීන්ද්‍රිය ය ජීවිතේන්ද්‍රිය ය මිත්‍යාසංකල්ප ය මිත්‍යාව්‍යායාම ය මිත්‍යා බල ය අභිජිකබල ය අනෝගානනාය බල ය විවිකිච්ඡා ය මොහ ය අභිජික ය අනෝගානනාය ය ප්‍රමාණ යි. තවද එසමයෙහි වෙදන, සංකෘතිය තබා සංකෘතිය තබා විකෘතිය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්ෂේපයන් වූ යම් අරුපිබ්බි කෙතෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංස්කාරස්කන්ධ වේ ... මේ බිම්මේ අකුලයෝ යි.

428. කවර බිම්මේ අකුලයෝ යන්න:

යම් කලෙක රූපාලම්භ වෙයි ශබ්දාලම්භ වෙයි ගන්ධාලම්භ වෙයි රසාලම්භ වෙයි ස්ප්‍ර්ෂාවාලම්භ වෙයි බලාලම්භ වෙයි යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට උපෙක්ෂාසන්න වූ භෞතිකයම්ප්‍ර සුක්ක වූ අකුලවිනාශ උපදෙස් වේ ද, එසමයෙහි සහති වෙයි, වෙදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වෙනතාව වෙයි, විනාශය වෙයි, විකාරීය වෙයි, විචාරය වෙයි, උපෙක්ෂාව වෙයි, විනෝදානුකූල වෙයි, විරෝධීන්ද්‍රිය වෙයි, සමාධින්ද්‍රිය වෙයි, මනිනීන්ද්‍රිය වෙයි, උපෙක්ෂාන්ද්‍රිය වෙයි, ජීවිතේන්ද්‍රිය වෙයි, මිත්‍යාසංකල්පය වෙයි, මිත්‍යාව්‍යායාමය වෙයි, මිත්‍යාසමාධිය වෙයි, මිත්‍යාබලය වෙයි, සමාධිබලය වෙයි, අභිජිකබලය වෙයි, අනෝගානනාය බලය වෙයි, භෞතිකය වෙයි, මොහය වෙයි, අභිජිකය වෙයි, අනෝගානනාය වෙයි, ශබ්දය වෙයි, ප්‍රමාණය වෙයි, අපිකෘතිය වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්ෂේපයන් වූ යම් අරුපිබ්බි කෙතෙක් ඇද්ද, මේ බිම්මේ අකුලයෝ යි.

429. කතමො තසමිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති?

යො තසමිං සමයෙ එසෙය්‍යා පුස්සනා සමපුස්සනා සමපුස්සිතතනං, අයං තසමිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති. -පෙ-

430. කතමං තසමිං සමයෙ උද්ධවමං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතස්ස උද්ධවමං අට්ඨපසමො¹ චෙතසො විකෙතපො භනනතනං විතතස්ස, ඉදං තසමිං සමයෙ උද්ධවමං හොති. -පෙ-

යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අභි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා, ඉමෙ බමමා අකුසලා.

තසමිං බො පන සමයෙ වන්නාතරං බන්ධා හොනති, ආයතනානි හොනති, දේව බාහුයො හොනති, තයො ආතාර හොනති, පඤ්චාද්වයානි හොනති, චතුර්බිහිකං ක්කාතං හොති, තිව්බිහිකො මග්ගො හොති, වත්තාර් බලානි හොනති, එකො හෙතු හොති, එකො එසෙය්‍යා හොති, -පෙ- එකං බමමායතනං හොති, එකා බමමබාහු හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අභි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා, ඉමෙ බමමා අකුසලා. -පෙ-

431. කතමො තසමිං සමයෙ සංඛාරකකණ්ඩො හොති?

එසෙය්‍යා චෙතනා විතතෙකා පිච්ඡෙරං විතතස්සකග්ගනා පිරිබ්බුද්ධං සමාබ්බුද්ධං ජිවිතිඤ්ඤං ඤිව්ජාසංඝිකපෙය්‍යා ඤිව්ජාචායාමො ඤිව්ජාසමාපි විරිත්තලං සමාබ්බලං අභිවික්ඛලං අනොතනප්පාලං උද්ධවමං මොහො අභිතිං අනොතනප්පං සමපො පනාහො අවිකෙතපො. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අභි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා ධර්මො ධර්මො වෙදනාකකණ්ඩං ධර්මො සංඝායකකණ්ඩං ධර්මො විඤ්ඤාණකකණ්ඩං, අයං තසමිං සමයෙ සංඛාරකකණ්ඩො හොති. -පෙ- ඉමෙ බමමා අකුසලා.

දවාදස අකුසල විතතානි.

[අව්‍යාකත විපාකවිතතානි]

432. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසමිං සමයෙ කාමාවච්චරස්ස කුසලස්ස කමමස්ස කතතනා උපවිතතනා විපකං චක්ඛුසිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙකබාසගතනං රූපාරමමණං, තසමිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති, වෙදනා හොති, සංඝාය හොති, චෙතනා හොති, විතතං හොති, උපෙකබා හෙති, විතතස්සකග්ගනා හොති, මතිඤ්ඤං හොති, උපෙකබිඤ්ඤං හොති, ජිවිතිඤ්ඤං හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අභි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා, ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

433. කතමො තසමිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති?

යො තසමිං සමයෙ එසෙය්‍යා පුස්සනා සමපුස්සනා සමපුස්සිතතනං, අයං තසමිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති.

434 කතමා තසමි සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තසමි සමයෙ තප්පාවකුට්ඨිකුසලං භවති. වෙතසිකං තෙව සාතං නාසාතං වෙතොසමථස්සජ්. අදුක්ඛමුත්ථං වෙදසිතං, වෙතොසමථස්සජ් අදුක්ඛමුත්ථං වෙදනා, අයං තසමි සමයෙ වෙදනා හොති.

435 කතමා තසමි සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යා තසමි සමයෙ තප්පාවකුට්ඨිකුසලං භවති. සඤ්ඤා සඤ්ඤානනා සඤ්ඤාතිතතතං, අයං තසමි සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

436 කතමා තසමි සමයෙ වෙතනා හොති?

යා තසමි සමයෙ තප්පාවකුට්ඨිකුසලං භවති. වෙතනා සඤ්ඤානනා වෙතසිතතතං, අයං තසමි සමයෙ වෙතනා හොති.

437 කතමා තසමි සමයෙ විතතං හොති?

යං තසමි සමයෙ විතතං මනෝ මාතසං හදයං පණ්ණරං, මනෝ මනාසතතං මනිජ්ඣයං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො තප්පාවකුට්ඨිකුසලං භවති, ඉදං තසමි සමයෙ විතතං හොති.

438 කතමා තසමි සමයෙ උපෙකකා හොති?

යං තසමි සමයෙ වෙතසිකං තෙව සාතං නාසාතං වෙතොසමථස්සජ්. අදුක්ඛමුත්ථං වෙදසිතං, වෙතොසමථස්සජ් අදුක්ඛමුත්ථං වෙදනා, අයං තසමි සමයෙ උපෙකකා හොති.

439 කතමා තසමි සමයෙ විතතසෙසකගගතා හොති?

යා තසමි සමයෙ විතතසෙසකිති - පෙ - අයං තසමි සමයෙ විතතසෙසකගගතා හොති.

440 කතමා තසමි සමයෙ මනිජ්ඣයං හොති?

යං තසමි සමයෙ විතතං මනෝ මාතසං හදයං පණ්ණරං, මනෝ මනාසතතං මනිජ්ඣයං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො තප්පාවකුට්ඨිකුසලං භවති, ඉදං තසමි සමයෙ මනිජ්ඣයං හොති.

441 කතමා තසමි සමයෙ උපෙකකිජ්ඣයං හොති?

යං තසමි සමයෙ වෙතසිකං තෙව සාතං නාසාතං වෙතොසමථස්සජ්. අදුක්ඛමුත්ථං වෙදසිතං, වෙතොසමථස්සජ් අදුක්ඛමුත්ථං වෙදනා, ඉදං තසමි සමයෙ උපෙකකිජ්ඣයං හොති.

434. කවරක් එසමයෙහි වෙදනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ වක්‍රවිභේදනවාත සංස්පෘෂ්ටයෙන් උපන් වෛතසික වූ නො මැ මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ විනාශසංස්පෘෂ්ටයෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙදයිතයෙක්, විනාශ සංස්පෘෂ්ටයෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි වෙදනා වේ.

435. කවරක් එසමයෙහි සංඥා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ වක්‍රවිභේදනවාත සංස්පෘෂ්ටයෙන් උපන් යම් හැඳිනීමක් හඳුනන අසුරෙක් හැඳිනගත් බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සංඥා වේ.

436. කවරක් එසමයෙහි වෙතනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ වක්‍රවිභේදනවාත සංස්පෘෂ්ටයෙන් උපන් යම් වෙතනායෙක් සංඥාතනායෙක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි වෙතනා වේ.

437. කවරෙක් එසමයෙහි විනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විනාශයක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් හවාඛ්‍ය සිතෙක්, මනසෙක් මනාශතනයෙක් මනිඤ්ඤයෙක් විභේදයෙක් විභේදසකකායෙක් තදනුරූප වූ වක්‍රවිභේදනවාතයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විනා වේ.

438. කවරක් එසමයෙහි උපෙක්‍ෂා වෙයි යත්:

එසමයෙහි වෛතසික වූ නො මැ සාත වූ අසාත නො වූ විනාශසංස්පෘෂ්ටයෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙදයිතයෙක්, විනාශසංස්පෘෂ්ටයෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි උපෙක්‍ෂා වේ.

439. කවරක් එසමයෙහි විනෝදකාග්‍රහා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විනාශයෙන් යම් සිටීමක් ... මේ එසමයෙහි විනෝදකාග්‍රහා වේ.

440. කවරෙක් එසමයෙහි මනිඤ්ඤ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විනාශයක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් හවාඛ්‍ය සිතෙක්, මනසෙක් මනාශතනයෙක් මනිඤ්ඤයෙක් විභේදයෙක් විභේදසකකායෙක් තදනුරූප වූ වක්‍රවිභේදනවාතයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි මනිඤ්ඤ වේ.

441. කවරෙක් එසමයෙහි උපෙක්‍ෂෙඤ්ඤ වෙයි යත්:

එසමයෙහි වෛතසික වූ නො මැ සාත වූ අසාත නො වූ විනාශසංස්පෘෂ්ටයෙන් උපන් අද්‍යව වූ අසුර වූ යම් වෙදයිතයෙක්, විනාශසංස්පෘෂ්ටයෙන් උපන් අද්‍යව වූ අසුර වූ යම් වෙදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි උපෙක්‍ෂෙඤ්ඤ වේ.

442. කතමං තසමිං සමයෙ ජීවිතින්ද්‍රියං හොති?

යං තෙසාං අරුපිනා බිම්මානං ආයු ධිත් සපනා ශාපනා ඉරියනා වන්තනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතින්ද්‍රියං, ඉදං තසමිං සමයෙ ජීවිතින්ද්‍රියං හොති.

යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අභි පටිච්චසම්මුත්ථානනා අරුපිනො බිම්මා, ඉමෙ බිම්මා අව්‍යාකතා.

තසමිං බො පන සමයෙ වන්තනො ධ්‍යානා හොනති, දායකතාති හොනති, දේව ධාතුසො හොනති, තයො ආකාර හොනති, තිණි ඉන්ද්‍රියාති හොනති, එකො එසෙසා හොති -පෙ- එකා වහ්ලුපිඤ්ඤාණධාතු හොති, එකං බිම්මායතනං හොති, එකා බිම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අභි පටිච්චසම්මුත්ථානනා අරුපිනො බිම්මා, ඉමෙ බිම්මා අව්‍යාකතා. -පෙ-

443. කතමො තසමිං සමයෙ සංඛාරකම්මකො හොති?

එසෙසා වෙනතා විතතසොකගතා ජීවිතින්ද්‍රියං. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අභි පටිච්චසම්මුත්ථානනා අරුපිනො බිම්මා ස්පෙත්වා වෙදනාකම්මකං, ස්පෙත්වා සඤ්ඤාකම්මකං, ස්පෙත්වා පිඤ්ඤාණකම්මකං, අයං තසමිං සමයෙ සංඛාරකම්මකො හොති -පෙ- ඉමෙ බිම්මා අව්‍යාකතා.

444. කතමෙ බිම්මා අව්‍යාකතා?

යසමිං සමයෙ කාමාවචරණා කුසලසංකම්මසංකතනා උපවිතතතා විපාකං සොතපිඤ්ඤාණං උපපන්නං හොති උපෙකඛා සහගතං සද්දරම්මණං -පෙ- විපාකං ඝාතපිඤ්ඤාණං උපපන්නං හොති උපෙකඛා සහගතං ගැඬාරම්මණං -පෙ- විපාකං ජීව්‍යාපිඤ්ඤාණං උපපන්නං හොති උපෙකඛා සහගතං රසාරම්මණං -පෙ- විපාකං කායපිඤ්ඤාණං උපපන්නං හොති සුඛසහගතං ථොට්ඨබ්බාරම්මණං, තසමිං සමයෙ එසෙසා හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වෙනතා හොති, විතතා හොති, සුඛං හොති, විතතසොකගතා හොති, මිතින්ද්‍රියං හොති, සුඛීන්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අභි පටිච්චසම්මුත්ථානනා අරුපිනො බිම්මා, ඉමෙ බිම්මා අව්‍යාකතා.

445. කතමො තසමිං සමයෙ එසෙසා හොති?

යො තසමිං සමයෙ එසෙසා උප්පතා සම්උප්පතා සම්උසිතතනා, අයං තසමිං සමයෙ එසෙසා හොති.

446. කතමා තසමිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තසමිං සමයෙ තප්පකායපිඤ්ඤාණධාතුසම්පස්සජං කාසිකං සාතං කාසිකං සුඛං කායසම්පස්සජං සාතං සුඛං වෙදසිතං කායසම්පස්සජං සාතං සුඛා වෙදනා, අයං තසමිං සමයෙ වෙදනා හොති.

442. කවරෙක් එසමයෙහි ජීවිතෙහි වෙසී යත්:

ඒ අරුපිබ්බාසන් ගේ යම් ආයුසයෙක් සිටීමෙන් යැපීමෙන් යාපනයෙන් ඉරියව් පැවැත්මෙන් වනිතයෙක් පාලනයෙන් ජීවිතයෙක් ජීවිතෙහි වෙසී ද, මේ එසමයෙහි ජීවිතෙහි වෙසී.

තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසම්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බාසන් කෙතෙක් ඇද්ද, මේ බමිසෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

තවද එසමයෙහි සංකර්මයෝ සංකර්මයෙන් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, බාහුපු දෙදෙනෙක් වෙති, ආභාරයෝ නිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් වෙති, එක් මැ සංගීයෙක් වෙයි ... එක් මැ වස්ත්‍ර-විඤ්ඤානබාහුයෙක් වෙයි, එක් මැ බමිසභ්‍යතාවය වෙයි, එක් මැ බමිසභ්‍ය වෙයි. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසම්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බාසන් කෙතෙක් ඇද්ද, මේ බමිසෝ අව්‍යාකාතයෝ යි ...

443. කවරෙක් එසමයෙහි සංකාරසංකත වෙයි යත්:

සංගීය වෙනතා ය විනෝදකායා ය ජීවිතෙහි ය, තවද එසමයෙහි වේදනාසංකතය තවා සංඥාසංකතය තවා විඤ්ඤානසංකතය තවා අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසම්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බාසන් කෙතෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංකාරසංකත වෙයි ... මේ බමිසෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

444. කවර බමිසෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ කාමාවචර භූතලකමිත කළ හෙයින් රැස් කළ හෙයින් ගඛදුලමඛන වූ උපෙක්ඛාසංගත විපාක වූ ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤාන උපදනේ වේ ද ... ගංගාලමඛන වූ උපෙක්ඛාසංගත විපාක වූ ස්පර්ශවිඤ්ඤාන උපදනේ වේ ද ... රසාලමඛන වූ උපෙක්ඛාසංගත විපාක වූ ජිහ්වාවිඤ්ඤාන උපදනේ වේ ද ... ස්ප්‍රථව්‍යාලමඛන වූ සුඛසංගත විපාක වූ කායවිඤ්ඤාන උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, විනෝද වෙයි, විනෝද වෙයි, සුඛය වෙයි, විනෝදකායාව වෙයි, මනිෂ්ට වෙයි, සුඛෙත්‍ය වෙයි, ජීවිතෙහි වෙයි. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසම්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බාසන් කෙතෙක් ඇද්ද, මේ බමිසෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

445. කවරෙක් එසමයෙහි සංගීය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සංගීයෙක් සංගීකාරයෙක් මොනවට සංගීකාරක ආකාරයෙක් මොනවට සංගී කළ බවෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි සංගී වේ.

446. කවරෙක් එසමයෙහි වේදනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ කායවිඤ්ඤානබාහු සංගීයෙක් උපන් යම් කාසික වූ මිහිරි බවෙන් කාසික වූ සුඛයෙක් කායසංගීයෙක් උපන් සාත වූ සුඛ වූ වේදනිතයෙක් කායසංගීයෙක් උපන් සාත වූ සුඛ වූ වේදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි වේදනා වේ.

447. කතමා තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යං තසමිං සමයෙ තජ්ජාකායවිඤ්ඤාණධාතුසමථස්සජා සඤ්ඤා සඤ්ජානනා සඤ්ජානිතතතං, අයං තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

448. කතමා තසමිං සමයෙ වෙතනා හොති?

යං තසමිං සමයෙ තජ්ජාකායවිඤ්ඤාණධාතුසමථස්සජා වෙතනා සඤ්ඤානතනා වෙතසිතතතං, අයං තසමිං සමයෙ වෙතනා හොති.

449. කතමා තසමිං සමයෙ විතතං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩරං, මනෝ මනාසතතං මනිත්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකබ්බො තජ්ජාකායවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තසමිං සමයෙ විතතං - හොති.

450. කතමා තසමිං සමයෙ සුඛං හොති?

යං තසමිං සමයෙ කාසිකං සාතං කාසිකං සුඛං කායසමථස්සජා සාතං සුඛං වෙදසිතං, කායසමථස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා, ඉදං තසමිං සමයෙ සුඛං හොති.

451. කතමා තසමිං සමයෙ විතතසෙසකගගතා හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතසෙස සිති - උප - අයං තසමිං සමයෙ විතතසෙසකගගතා හොති.

452. කතමා තසමිං සමයෙ මනිත්‍රියං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩරං, මනෝ මනාසතතං මනිත්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකබ්බො තජ්ජාකායවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තසමිං සමයෙ මනිත්‍රියං හොති.

453. කතමා තසමිං සමයෙ සුඛිත්‍රියං හොති?

යං තසමිං සමයෙ කාසිකං සාතං කාසිකං සුඛං කායසමථස්සජා සාතං සුඛං වෙදසිතං, කායසමථස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා, ඉදං තසමිං සමයෙ සුඛිත්‍රියං හොති.

454. කතමා තසමිං සමයෙ ජිවිතිත්‍රියං හොති?

යං තෙසං අරුපිතං ධම්මානං ආපු සිති යපනා යාපනා ඉරියතා වතතනා පාලනා ජිවිතං ජිවිතිත්‍රියං, ඉදං තසමිං සමයෙ ජිවිතිත්‍රියං හොති.

යෙ මා පත තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාදි අපි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිතො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාසතා.

447. කවරක් එසමයෙහි සංඥා වෙයි යත්:

එසමයෙහි නදඳුරුප වූ කාංචිඥනබාහු සංඝපඨියෙන් උපන් යම් සංඥායෙක් සංඤ්ඤානාභාරයෙක් සංඤ්ඤානිත (හැඳින්වන) බවෙන් මේ ද, මේ එසමයෙහි සංඥා වේ

443. කවරක් එසමයෙහි වෙනනා වෙයි යිත්:

එසමයෙහි තදනුරූපවූ කායවිඥානධාතු සංඝට්ඨයෙන් උපන් යම් වේදනායෙකක් සංඥොත්තායෙකක් සිතන ලද බවෙන් මේ ද, මේ එසමයෙහි වේදනා, මේ.

449. කවරෙක් එසමයෙහි විනාන වෙසී යන්:

එසමයෙහි යම් විනයයෙක් මතයෙක් මානසයෙක් සිතෙක් හවාඛන සිතෙක්, මතයෙක් මනායතනයෙක් මිනිසුයෙක් විඥනයෙක් විඥන භනාඬයෙක් තදනුරූප වූ කායවිඥනධාතුයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විනය වේ.

450. හම්බන්තොට පිහිටි ප්‍රධාන වෙඩි යන්:

එසමයෙහි යම් කාසික වූ සාතයෙක් කාසික වූ සුබයෙක් කාස-
සංස්පෘතියෙන් උපන් සාත වූ සුබ වූ වෛද්‍යිකයෙක්, කාසසංස්පෘතියෙන්
උපන් සාත වූ සුබ වූ වෛද්‍යායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සුබ වේ.

451. කරුණු එසමයෙහි විවේචනාගතා වෙයි යන්:

එසමයෙහි විවාහයෙන් යම් සිටින්නෙක් ... මේ එසමයෙහි විවේචනා-
කාන්තා වේ.

452. කම්මරක් එසමයෙහි මනිනුය වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් විභවයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් හවාඩා සිතෙක්, මනසෙක් මනායතනයෙක් මනිනුයෙක් විද්‍යාගයෙක් විද්‍යාසකනුයෙක් තදනුරූප කායවිද්‍යාධාතුයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි මනිනුය තව.

453. කවරක් එහිමගහි සබෙණිය වෙයි යන්:

එහමයෙහි යම් කායික වූ සාතයෙක් කායික වූ සුඛයෙක් කාය-සංසාරිතයන් උපන් සාත වූ සුඛ වූ වේදනිතයක්, කායසංසාරිතයන් උපන් සාත වූ සුඛ වූ වේදනායෙක් වේ ද, මේ එහමයෙහි සුබෝධය වේ.

454. කමරෙක් එසමයෙහි ජීවිතෙකුය වෙයි යන්:

ඒ අරුච්චම්පන්ගේ යම් ආශ්‍රයකින් සිටිමින් ගැටිමින් යාපනයක්
ඉරියම් පැවැත්මෙන් වැටුමෙන් පාලනයකින් ජීවිතයෙන් ජීවිතෙහියකින්
වේ ද, මේ එසමයෙහි ජීවිතෙහිය වේ.

තවද එසමයෙහි අනෙක් ද ප්‍රතික්ෂේපයක් වන වූ සම් අරුචියම
කෙතෙක් ඇද්ද, මේ බමියෝ අව්‍යාසානයෝ යි.

තසම්. බො පන සමයෙ වතනාරෙ බන්ධා හොනති, චායනනාති හොනති, දේව ධාතුයො හොනති, තයො ආනාර හොනති, තිණ්ණියාති හොනති, එකො එසො හොති -පෙ- එකා කායවිඤ්ඤාණධාතු හොති, එකා බිම්මායතනා හොති, එකා බිම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තසම්. සමයෙ අඤ්ඤාපි අනි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බිම්මා, ඉමෙ බිම්මා අව්‍යාකතා -පෙ-

455. කතමො තසම්. සමයෙ සබ්බාරක්ඛන්ධො හොති?

එසො වෙතනා විතතසොකගතා ජිවිතිජ්‍යො. යෙ වා පන තසම්. සමයෙ අඤ්ඤාපි අනි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බිම්මා ධූපෙතා වෙදනාකන්ධං ධූපෙතා සඤ්ඤාකන්ධං ධූපෙතා විඤ්ඤාණකන්ධං, අයං තසම්. සමයෙ සබ්බාරක්ඛන්ධො හොති. -පෙ- ඉමෙ බිම්මා අව්‍යාකතා.

කුසලවිපාකානි පඤ්චවිඤ්ඤාණානි.

[කුසලවිපාකා මනොධාතු]

456. කතමෙ බිම්මා අව්‍යාකතා?

යසම්. සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතනනා උපචිතතනා විපාකා මනොධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛා සහගතා රූපාරම්මණා වා සද්දාරම්මණා වා ගක්ඛාරම්මණා වා ථොට්ඨබ්බාරම්මණා වා යං යං වා පනාරබ්බ, තසම්. සමයෙ එසො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වෙතනා හොති, විතනා හොති, විතතකතා හොති, විචාරෙ කොති, උපෙක්ඛා හොති, විතතසොකගතා හොති, උපෙක්ඛිජ්‍යො හොති, ජිවිතිජ්‍යො හොති. යෙ වා පන තසම්. සමයෙ අඤ්ඤාපි අනි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බිම්මා, ඉමෙ බිම්මා අව්‍යාකතා.

457. කතමො තසම්. සමයෙ එසො හොති?

යො තසම්. සමයෙ එසො ථුසනා සමුද්ධතා සමුද්ධිතතනං අයං තසම්. සමයෙ එසො හොති.

458. කතමා තසම්. සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තසම්. සමයෙ තජ්ජාමනොධාතුසම්ප්පස්සජං. වෙතසිකං තෙවසානං නාසානං වෙතො සම්ප්පස්සජං අදුක්ඛමුත්ථං වෙදසිතං වෙතොසම්ප්පස්සජං අදුක්ඛමුත්ථං වෙදනා, අයං තසම්. සමයෙ වෙදනා හොති.

459. කතමා තසම්. සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යා තසම්. සමයෙ තජ්ජාමනොධාතුසම්ප්පස්සජං සඤ්ඤා සංජානනා සංජානිතතනං, අයං තසම්. සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

460. කතමා තසම්. සමයෙ වෙතනා හොති?

යා තසම්. සමයෙ තජ්ජාමනොධාතුසම්ප්පස්සජං වෙතනා සංඥොතනා වෙතසිතතනා, අයං තසම්. සමයෙ වෙතනා හොති.

තවද එසමයෙහි සංඝායකෝ සභරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධංකුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආකාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් වෙති, එක් මැ සංඝියෙක් වෙයි ... එක් මැ කායවිභ්‍යාසයක් වෙයි, එක් මැ ධර්මානුකූලයක් වෙයි, එක් මැ ධර්මානුකූලයක් වෙයි. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්ෂේපයක් වන වූ යම් අරුතිකම් කෙතෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාශයෝ යි ...

455. කවරෙක් එසමයෙහි සංඝායකයෙක් වෙයි යත්:

සංඝියෙකු ය වෙනතා ය විවේකයෙකු ය ජීවිතයෙකු ය. එසමයෙහි වෙදනාසංඝියක් නම් සංඝායකයෙකු නම් විභ්‍යාසයක් නම් අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්ෂේපයක් වන වූ යම් අරුතිකම් කෙතෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංඝායකයෙක් වෙයි. ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාශයෝ යි.

කුලලවිපාක පඤ්චවිභ්‍යාසයෝ යි.

[කුලලවිපාකවිභ්‍යාසයෝ]

456. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාශ වෙති යත්:

යම් කුලලකු ආරාමවර කුලලකු කුල බැවින් රැස් කුල බැවින් රුපාලමක ඇති වේවයි ගඳාලමක ඇති වේවයි ගඳාලමක ඇති වේවයි රසාලමක ඇති වේවයි සප්තරසාලමක ඇති වේවයි යමක් හෝ අරමුණු කෙටි උපෙක්ඛාසයක වූ විපාකවිභ්‍යාසයක් වේ ද, එසමයෙහි සංඝියක් වෙයි, වෙදනාවක් වෙයි, සංඝ්‍යාවක් වෙයි, විභ්‍යාසයක් වෙයි, විභ්‍යාසයක් වෙයි, විචාරයක් වෙයි, උපෙක්ඛාවක් වෙයි, විවේකයක් වෙයි, චිත්තයක් වෙයි, උපෙක්ඛාසයක් වෙයි, ජීවිතයක් වෙයි තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්ෂේපයක් වන වූ යම් අරුතිකම් කෙතෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාශයෝ යි.

457. කවරෙක් එසමයෙහි සංඝියක් වෙයි යත්: ...

එසමයෙහි යම් සංඝියෙක් සංඝායකයෙක් වෙතොවට සංඝියක් කරන අයුරෙක් වෙතොවට සංඝියක් කල බවක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සංඝියක් වෙයි.

458. කවරෙක් එසමයෙහි වෙදනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි හදනුරූප වූ විභ්‍යාසයක් සංඝියෙක් උපන් කෙටිකමක වූ නො මැ මිනිසුන් වූ අමිනිසුන් නො වූ විභ්‍යාසයක් සංඝියෙක් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙදනාවක්, විභ්‍යාසයක් සංඝියෙක් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙදනාවක් වේ ද, මේ එසමයෙහි වෙදනා වෙයි.

459. කවරෙක් එසමයෙහි සංඝ්‍යාවක් වෙයි යත්:

එසමයෙහි හදනුරූප වූ විභ්‍යාසයක් සංඝියෙක් උපන් යම් හැඳින්වෙත් කළහන අයුරෙක් හැඳින්වෙත් බවක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සංඝ්‍යාවක් වෙයි.

460. කවරෙක් එසමයෙහි විභ්‍යාසයක් වෙයි යත්:

එසමයෙහි හදනුරූප වූ විභ්‍යාසයක් සංඝියෙක් උපන් යම් විභ්‍යාසයක් සංඝියෙක් සිතන ලද බවක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විභ්‍යාසයක් වෙයි.

461. කතමං තසමිං සමයෙ විතතං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩරං, මනෝ මනාසතතං මනිජ්ඣයං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිංකො තජ්ජාමනෝධාතු, ඉදං තසමිං සමයෙ විතතං හොති.

462. කතමො තසමිං සමයෙ විතකෙකා හොති?

යො තසමිං සමයෙ තකෙකා විතකෙකා සබ්බස්සො අස්සනා ව්‍යාප්පනා චෙතසො අභිඤ්ඤාපනා, අයං තසමිං සමයෙ විතකෙකා හොති.

463. කතමො තසමිං සමයෙ විචාරෙ හොති?

යො තසමිං සමයෙ චාරෙ විචාරො අනුචිචාරො උපචිචාරො විතනස්ස අනුසංකිතනා අනුපෙකකිතනා, අයං තසමිං සමයෙ විචාරෙ හොති.

464. කතමං තසමිං සමයෙ උපෙකං හොති?

යං තසමිං සමයෙ චෙතසිකා නෙව සාතං නාසාතං චෙතොසම්පූර්ණං අදුක්ඛමසුඛං චෙදසිතං, චෙතොසම්පූර්ණං අදුක්ඛමසුඛං චෙදනා, අයං තසමිං සමයෙ උපෙකං හොති.

465. කතමං තසමිං සමයෙ විතනස්ස සංගතා හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතනස්ස සිති -පෙ- අයං තසමිං සමයෙ විතන-සංගතා හොති.

466. කතමං තසමිං සමයෙ මනිජ්ඣයං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජාමනෝධාතු, ඉදං තසමිං සමයෙ මනිජ්ඣයං හොති.

467. කතමං තසමිං සමයෙ උපෙකක්ඛිජ්ඣයං හොති?

යං තසමිං සමයෙ චෙතසිකා නෙව සාතං නාසාතං චෙතොසම්පූර්ණං අදුක්ඛමසුඛං චෙදසිතං, චෙතොසම්පූර්ණං අදුක්ඛමසුඛං චෙදනා, ඉදං තසමිං සමයෙ උපෙකක්ඛිජ්ඣයං හොති.

468. කතමං තසමිං සමයෙ ජිවිතිජ්ඣයං හොති?

යං තෙසං අරුපිතං බමමතං ආයු සිති යපනා යාපනා ඉරියනා වතතනා පාලනා ජිවිතං ජිවිතිජ්ඣයං, ඉදං තසමිං සමයෙ ජිවිතිජ්ඣයං හොති.

යෙ වා පට තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පානනා අරුපිතො බමමා, ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

461. කවරෙක් එසමයෙහි විතන වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතනයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් හවාභිසිතෙක්, මනසෙක් මනාසතනයෙක් මනිජ්‍යයෙක් විඥානයෙක් විඥානසකාශයෙක් තදනුරූප වූ මනෝධාතුයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විතන වේ.

462. කවරෙක් එසමයෙහි විතකී වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් තකීයෙක් විතකීයෙක් සංකල්පයෙක් අභිණායෙක් ඛලවත් අභිණායෙක් සිත අරමුණව නැතිමෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විතකී වේ.

463. කවරෙක් එසමයෙහි විවාර වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වාරයෙක් විවාරයෙක් අනුවාරයෙක් උපවිවාරයෙක් (අරමුණෙකි) සිත ගලපන බවෙක් අනුප්‍රේක්ෂණතායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විවාර වේ.

464. කවරෙක් එසමයෙහි උපෙක්ෂා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික වූ නො මැ මිනිරි වූ අමිනිරි නො වූ විතනසංස්ථායෙක් උපත් නො දුක් නො සුව වූ වේදසිතයෙක්, විතනසංස්ථායෙක් උපත් නො දුක් නො සුව වූ වේදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි උපෙක්ෂා වේ.

465. කවරෙක් එසමයෙහි විතේනකාග්‍රතා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විතතායාගේ යම් සිටීමෙක් ... මේ එසමයෙහි විතේනකාග්‍රතා වේ.

466. කවරෙක් එසමයෙහි මනිජ්‍ය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතනයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූපමනෝධාතුයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි මනිජ්‍ය වේ.

467. කවරෙක් එසමයෙහි උපෙක්ෂෙජ්‍ය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික වූ නො මැ මිනිරි වූ අමිනිරි නො වූ විතනසංස්ථායෙක් උපත් නො දුක් නො සුව වූ වේදසිතයෙක්, විතනසංස්ථායෙක් උපත් නො දුක් නො සුව වූ වේදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි උපෙක්ෂෙජ්‍ය වේ.

468. කවරෙක් එසමයෙහි ජිවිතෙජ්‍ය වෙයි යත්:

ඒ අරුපිබ්බිතයාගේ යම් ආයුසයෙක් සිටීමෙක් යැපීමෙක් යාපනයෙක් ඉරියම් පැවැත්මෙක් වර්තනයෙක් සාලනයෙක් ජිවිතයෙක් ජිවිතෙජ්‍යයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ජිවිතෙජ්‍ය වේ.

තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රත්‍යක්ෂමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බිතයෙක් ඇද්ද, මේ බිම්සෝ අවසානාතයෝ යි.

තසම්මං බො පන සමයෙ චතතාරණං බිඤ්ඤාං භොනති, ආයතනානි භොනති, දේව ඛාදුස්සො භොනති, තස්සො ආහාරං භොනති, තිණ්ණි ඉන්ද්‍රියානි භොනති, එකො ඵසස්සා භොති. -පෙ- එකා මනොධාතු භොති, එකං ධම්මායතනං භොති, එකා ධම්මධාතු භොති. යෙ වා පන තසම්මං සමයෙ අඤ්ඤාපි අනු පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

469. කතමො තසම්මං සමයෙ සබ්බාරකකිංඤ්ඤා භොති?

ඵසස්සා වෙතනා විතකෙකා විචාරෙණ විතතස්සෙකත්තනා ජිවිතින්ද්‍රියං. යෙ වා පන තසම්මං සමයෙ අඤ්ඤාපි අනු පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා ඵසපච්චා වෙදනාකකිංඤ්ඤා ඵසපච්චා සඤ්ඤාකකිංඤ්ඤා ඵසපච්චා විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා, අයං තසම්මං සමයෙ සබ්බාරකකිංඤ්ඤා භොති. -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

කුසලවිපාකා මනොධාතු.

[කුසලවිපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු සොමනස්සසහගතා]

470. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසම්මං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපචිතතනා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා භොති සොමනස්සසහගතා රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගන්ධාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා පොඨස්ඛාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්බා, තසම්මං සමයෙ ඵසස්සා භොති, වෙදනා භොති, සඤ්ඤා භොති, වෙතනා භොති, විතනා භොති, විතකෙකා භොති, විචාරෙණ භොති, පීඨි භොති, සුඛං භොති, විතතස්සෙකත්තනා භොති, මනිත්තියං භොති, සොමනස්සින්ද්‍රියං භොති, ජිවිතින්ද්‍රියං භොති. යෙ වා පන තසම්මං සමයෙ අඤ්ඤාපි අනු පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

471. කතමො තසම්මං සමයෙ ඵසස්සා භොති?

යො තසම්මං සමයෙ ඵසස්සා උසනා සමුප්පන්නා සමුප්පිහිතතනං, අයං තසම්මං සමයෙ ඵසස්සා භොති.

472. කතමා තසම්මං සමයෙ වෙදනා භොති?

යං තසම්මං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසමඵසස්සා වෙතසිකං සුඛං වෙතොසමඵසස්සා සාතං සුඛං වෙදසිකං වෙතොසමඵසස්සා සාතං සුඛං වෙදනා, අයං තසම්මං සමයෙ වෙදනා භොති.

473. කතමා තසම්මං සමයෙ සඤ්ඤා භොති?

යං තසම්මං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසමඵසස්සා සඤ්ඤා සඤ්ඤානතා සඤ්ඤාතිතතනං, අයං තසම්මං සමයෙ සඤ්ඤා භොති.

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුන් දෙදෙනෙක් වෙති, ආභාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, එක් මැ සංඝීයෙක් වෙයි ... එක් මැ මනොධාතුව වෙයි, එක් මැ බමියතනය වෙයි, එක් මැ බම්බාතුව වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යංසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබම්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි

469. කවරෙක් එසමයෙහි සංසකාරසකකි වෙයි යත්:

සංඝී ය වෙනතා ය විතතී ය විචාර ය විනේශකාග්‍රතා ය ජිවිතේන්ද්‍රිය යි. තවද එසමයෙහි වෙදනාසකකිය තබා සංඥාසකකිය තබා විඤ්ඤාසකකිය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යංසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබම්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංසකාරසකකි වේ ... මේ බම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

කුශලවිපාකමනොධාතු යි.

[සොම්මස්ස ඝහගත කුශලවිපාක මනොවිඤ්ඤාධාතු]

470. කවර බම්මෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කුශලකා කාමාවචර කුශලකම්ම කළ හෙයින් රුස් කළ හෙයින් රූපාලම්භන ඇති වේවයි, ශබ්දලම්භන ඇති වේවයි, ගන්ධාලම්භන ඇති වේවයි, රසාලම්භන ඇති වේවයි, ස්ප්‍ර්ශාව්‍යාලම්භන ඇති වේවයි, බමාලම්භන ඇති වේවයි, යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට සොචිතසංසගත වූ විපාකමනොවිඤ්ඤාධාතුව උපදනේ වේද, එසමයෙහි සංඝීය වෙයි, වෙදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වෙනතාව වෙයි, විතනය වෙයි, විතතීය වෙයි, විචාරය වෙයි, ප්‍රීතිය වෙයි, සුඛය වෙයි, විනේශකාග්‍රතාව වෙයි, මතින්ද්‍රිය වෙයි, සොමනසසිත්තිය වෙයි, ජිවිතේන්ද්‍රිය වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යංසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබම්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

471. කවරෙක් එසමයෙහි සංඝී වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සංඝීයෙක් සංඝීකාරයෙක් මොනවට සංඝී කරන අයුරෙක් මොනවට සංඝී කළ බවෙක් වේද, මේ එසමයෙහි සංඝී වේ.

472. කවරෙක් එසමයෙහි වෙදනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ මනොවිඤ්ඤාධාතුසංඝීයෙන් උපන් යම් චේතසික වූ භිතරී බවෙක් චේතසික වූ සුඛයෙක් විතනසංඝීයෙන් උපන් සාත වූ සුඛ වූ වෙදයිතයක් විතනසංඝීයෙන් උපන් සාත වූ සුඛ වූ වෙදනායෙක් වේද, මේ එසමයෙහි වෙදනා වේ.

473. කවරෙක් එසමයෙහි සංඥා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ මනොවිඤ්ඤාධාතුසංඝීයෙන් උපන් යම් සංඥයෙක් සංඥානතාකාරයෙන් සංඥානිත බවෙක් වේද, මේ එසමයෙහි සංඥා වේ

474. කතමා තසමිං සමයෙ වෙතනා හොති?

යං තසමිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසමථස්සජා වෙතනා සංඤ්ඤාතනා වෙතඤ්ඤාතනං, අයං තසමිං සමයෙ වෙතනා හොති.

475. කතමං තසමිං සමයෙ විතතං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතා මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩුරං, මනෝ මනායතනං මනිඤ්ඤං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිංකරී තජ්ජාමනො විඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තසමිං සමයෙ විතතං හොති.

476. කතමො තසමිං සමයෙ විතතෙතා හොති?

යො තසමිං සමයෙ තතෙතා විතතෙතා සංකප්පො අප්පතා ව්‍යප්පතා වෙතස්ස අභිතිරොපනා, අයං තසමිං සමයෙ විතතෙතා හොති.

477. කතමො තසමිං සමයෙ විචාරො හොති?

යො තසමිං සමයෙ චාරො විචාරො අනුචාරො විතතස්ස අනුසන්ධානතා අනුපෙක්ඛතතා, අයං තසමිං සමයෙ විචාරෙ හොති.

478. කතමා තසමිං සමයෙ පිති හොති?

යං තසමිං සමයෙ පිත් පාමොජ්ජං ආමොදනා පමොදනා භාසො පභාසො විනති ඕදග්ගං අත්තමතතා විතතස්ස, අයං තසමිං සමයෙ පිති හොති.

479. කතමා තසමිං සමයෙ සුඛං හොති?

යං තසමිං සමයෙ වෙතඤ්ඤා සුඛං වෙතොසමථස්සජං සාතං සුඛං වෙදපිතං වෙදනාසමථස්සජං සාතං සුඛං වෙදනා, ඉදං තසමිං සමයෙ සුඛං හොති.

480. කතමා තසමිං සමයෙ විතතස්සකායගතා හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතස්ස ජීරී -පෙ- අයං තසමිං සමයෙ විතතස්සකායගතා හොති.

481. කතමා තසමිං සමයෙ මනිඤ්ඤං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතා මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩුරං, මනෝ මනායතනං මනිඤ්ඤං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිංකරී තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තසමිං සමයෙ මනිඤ්ඤං හොති.

474. කවරක් එසමයෙහි වෙනතා වෙයි යන්න:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ මනෝවිඥානානුසංස්කරණයන් උපන් යම් වෙනතායෙක් සංකල්පනයායෙක් සිත්ත ලද බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි වෙනතා වේ.

475. කවරක් එසමයෙහි විතත වෙයි යන්න:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මතයෙක් මාතසයෙක් හාදයෙක් හවාභිසිතෙක්, මතයෙක් මනාසතනයෙක් මනිෂ්ටයෙක් විඥානයෙක් විඥාසංකතියෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඥානානුසංස්කරණයන් වේ ද, මේ එසමයෙහි විතතය වේ.

476. කවරක් එසමයෙහි විතතී වෙයි යන්න:

එසමයෙහි යම් තතීයෙක් විතතීයෙක් සංකල්පයෙක් අපිණ්ණයෙක් බලවත් අපිණ්ණයෙක් සිත අරමුණට නැගීමෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විතතී වේ.

477. කවරක් එසමයෙහි විචාර වෙයි යන්න:

එසමයෙහි යම් චාරයෙක් විචාරයෙක් අනුච්චාරයෙක් උපවිචාරයෙක් (අරමුණෙහි) සිත ගලපන බවෙක් අනුප්‍රේක්ෂණතායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විචාර වේ.

478. කවරක් එසමයෙහි ලිති වෙයි යන්න:

එසමයෙහි යම් ලිතියෙක් ප්‍රාමෝද්‍යයෙක් ආමෝදනාභාරයෙක් ප්‍රමෝදනාභාරයෙක් හමියෙක් ප්‍රාණියෙක් ලිතිධනයෙක් ඔදවැඩි බවෙක් විතතයාගේ සතුටු බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ලිති වේ.

479. කවරක් එසමයෙහි සුඛ වෙයි යන්න:

එසමයෙහි යම් චෛතසික වූ භීතිරි බවෙක් චෛතසික වූ සුඛයෙක් විතතසංස්කරණයන් උපන් සාත සුඛ වෛදයිතයෙක් විතතසංස්කරණයන් උපන් සාතසුඛවෛද්‍යතායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සුඛ වේ.

480. කවරක් එසමයෙහි විනෝදකාන්තතා වෙයි යන්න:

එසමයෙහි විතතාගේ යම් සිටීමෙක් ... මේ එසමයෙහි විනෝදකාන්තතා වේ.

481. කවරක් එසමයෙහි මනිෂ්ට වෙයි යන්න:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මතයෙක් මාතසයෙක් හාදයෙක් හවාභිසිතෙක්, මතයෙක් මනාසතනයෙක් මනිෂ්ටයෙක් විඥානයෙක් විඥාසංකතියෙක් තදනුරූපමනෝවිඥානානුසංස්කරණයන් වේ ද, මේ එසමයෙහි මනිෂ්ට වේ.

482. කරමි. තසමි. සමයෙ සොමිතසසිඤ්ඤිං හොති?

ය. තසම් සමයෙ වෙනසිකං සාතං වෙනසිකං සුඛං වෙනො-
 ඤ්චෙසසජං සාතං සුඛං වෙද්ධිතං වෙනොඤ්චෙසසජං සාතං සුඛං වෙද්ධිතං,
 ඉදං තසම් සමයෙ සොමතසිත්ථියං නොති.

483. කතමි. තසමි. සමයෙ ජිවිතින්ද්‍රිය. හොති?

සෞ තෙසං අරුචිනං ධම්මානං ආපු ඕති සප්පතං යාපතං ඉරියතං
චනනතං පාලතං ජිවිතං ජිවිතින්ද්‍රියං, ඉදං තස්මිං සමසෙ ජිවිතින්ද්‍රියං තොති.

සෙ වා පන තසම්. සමසෙ අසෙය්දෙති අසම් පටිච්චසමුප්පාදනා අරුපිතො ධම්මා, ඉසෙ ධම්මා අව්‍යාධතා.

තසමිං බො පන සමසෙ වහ්නාරෙ ඛකා හොනති, ආයතනාති හොනති, ද්වෙ ධාතුසො හොනති, තසො ආහාරා හොනති, ඡිණ්ණි ඉන්ද්‍රියාති හොනති, එකො එසෙසා හොති -පෙ- එකා ටනො විශ්කුණධාතු හොති, එකං ඛම්මායතනා හොති, එකා ඛම්මධාතු භොති. යො වා පන තසමිං සමසෙ අඤ්ඤාපි අභි පටිච්චසමුප්පන්නා, අරුපිනො ඛම්මා, ඉමෙ ඛම්මා අව්‍යාකතා.

484. කරුණෙහි නිසඞ්. එමසෙ සබ්බරුකඩනෙහි හොති?

එසේය. ටෙනිසා විනාශකාරී විචාරය පිළි විවිධාසයක් කෙරෙහි පිළිගත්තේය. සෑම වා පන තසමි සමයේ අභිබවායී අයුරු පවතින සමුප්පාදනා අරාපිතො. ධම්මා ස්පෙණි ටෙදනානනිං ස්පෙණි සභානනිං ස්පෙණි විභාදනනිං, අයං තසමි සමයේ සබ්බරානනිකො හොති - පෙ - ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාහතා.

සුභවිප්‍රියා මනෝවිශ්ලේෂණ ආයතන සමාජික සභාගත.

[සුසංවිධාන, විනෝදාස්වාදය, උපෙක්ඛා සහගතා]

485. කතෘමි බිමම, අව්‍යාකතා?

සැමිම සමයෙ කාමාවචරයා කුසලයා කම්මයා කතවතා උපවිත්තා විපාකා මනෝවිකල්පණයාතු උප්පන්නා හොති උපේක්ඛාසගගතා රූපාරම්මණා වා -පෙ- ධම්මාරම්මණා වා යං යං වා පනාරබ්භා තසමිං සමයෙ එකස්සා හොති, වෙදිතා හොති, සංකල්පා හොති, වෙකතා හොති, විතතං හොති, විතකකා හොති, විවාදො හොති, උපෙක්ඛා හොති, විතකස්සෙකගගතා හොති, මනිජ්ජිතං හොති, උපෙක්ඛාමිජ්ජිතං හොති, ජිපිතිජ්ජිතං හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අනෙකෙකෙසි අසු පටිච්චසම්ප්පන්නා අරුපිනො, ධම්මා ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

486. කතෘමය තසම්. සම්මතය එසෙය් ගොති?

ශ්‍රී ලංකා නැව් සේවා සමාගම, සමස්ත සේවා සැපයීම, අය
නැව් සමාගම, සමස්ත සේවා සැපයීම.

482. කවරෙක් එසමයෙහි සොමනසිනිද්‍රිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි වෛතසික වූ යම් ඡිනිති බවෙක් වෛතසික වූ සුඛයෙක් විතනසංඝාතියෙන් උපන් සාතසුඛවෛදිකයෙක් විතනසංඝාතියෙන් උපන් සාතසුඛවෛදිකයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සොමනසිනිද්‍රිය වේ.

483. කවරෙක් එසමයෙහි ජිවිතෙත්‍රිය වෙයි යත්:

ඒ අරුපිබ්බියන්ගේ යම් ආයුසයෙක් සිටීමෙන් යැපීමෙන් යාපනයෙන් ඉරියව් පැවැත්මෙන් වැටුමෙන් පාලනයෙන් ජිවිතයෙන් ජිවිතෙත්‍රියයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ජිවිතෙත්‍රිය වේ.

තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආකාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉත්‍රියයෝ තිදෙනෙක් වෙති, එක් මැ ඝාතියෙක් වෙයි ... එක් මැ මනෝවිඤ්ඤානධාතුව වෙයි, එක් මැ බමියතනය වෙයි, එක් මැ බමිධාතුව වේ. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

484. කවරෙක් එසමයෙහි සංඝාරසකකි වෙයි යත්:

සංඝාතිය වෙනතා ය විතකී ය විචාර ය ප්‍රිති ය විනේශකාග්‍රතාය ජිවිතෙත්‍රිය යි. තවද එසමයෙහි වෛදනාසකකිය තබා සංඥාසකකිය තබා විඤ්ඤානසකකිය තබා අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංඝාරසකකි වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

සොමනසිනිද්‍රිය සහගත භූගලවිපාක මනෝවිඤ්ඤානධාතූ යි.

[උපපක්ඛා සහගත භූගලවිපාක මනෝවිඤ්ඤානධාතූ]

485. කවර බමියෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ කාමාවචර භූගලකමීය කළ බැවින් රූස් කළ බැවින් රූපාලමන ඇති වේවයි, ... ධර්මාලමන ඇති වේවයි, යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට උපෙක්ඛාසනත වූ විපාකමනෝවිඤ්ඤානධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංඝාතිය වෙයි, වෛදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වෙනතාව වෙයි, විතනය වෙයි, විතකීය වෙයි, විචාරය වෙයි, උපෙක්ඛාව වෙයි, විනේශකාග්‍රතාව වෙයි, මනිත්‍රිය වෙයි, උපෙක්ඛාත්‍රිය වෙයි, ජිවිතෙත්‍රිය වේ. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

486. කවරෙක් එසමයෙහි සංඝාතිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සංඝාතියෙක් සංඝාතියෙක් මොනවට සංඝාතිය කරන අයුරෙක් මොනවට සංඝාතිය කළ බවක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සංඝාතිය වේ.

487. කතමා තසමිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තසමිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්පූර්ණං චේතසිකං නෙවසානං නාසානං චෙතොසම්පූර්ණං අදුක්ඛමසුඛවෙදසිතං චෙතොසම්පූර්ණං අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං තසමිං සමයෙ වෙදනා හොති.

488. කතමා තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යා තසමිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්පූර්ණා සඤ්ඤා සඤ්ජානනා සඤ්ජාතිතතනං, අයං තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

489. කතමා තසමිං සමයෙ චේතනා හොති?

යා තසමිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්පූර්ණා චේතනා සඤ්ඤාතනා චේතසිතතනං, අයං තසමිං සමයෙ චේතනා හොති.

490. කතමං තසමිං සමයෙ විතතං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මභතා මාතසං හදයං ජර්ණධරං, මනොමිතායතනං මනිජ්ඣිකං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකම්මෙඛා තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තසමිං සමයෙ විතතං හොති.

491. කතමො තසමිං සමයෙ විතකෙකා හොති?

යො තසමිං සමයෙ තකෙකා විතකෙකා සංඝකප්පා අප්පනා ව්‍යප්පනා චේතසො අභිනිරුපතා, අයං තසමිං සමයෙ විතකෙකා හොති.

492. කතමො තසමිං සමයෙ විවාඨෙ හොති?

යො තසමිං සමයෙ වාඨෙ විවාඨෙ අනුච්චාඨෙ උපච්චාඨෙ විතතස්ස අනුසංඝාතනා අනුපෙක්ඛනතා, අයං තසමිං සමයෙ විවාඨෙ හොති.

493. කතමා තසමිං සමයෙ උපෙක්ඛා හොති?

යා තසමිං සමයෙ චේතසිකං නෙවසානං නාසානං චෙතොසම්පූර්ණං අදුක්ඛමසුඛං වෙදසිතං චෙතොසම්පූර්ණං අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං තසමිං සමයෙ උපෙක්ඛා හොති.

494. කතමා තසමිං සමයෙ විතතස්සකග්ගනා හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතස්ස ධීති -පෙ- අයං තසමිං සමයෙ විතතස්සකග්ගනා හොති.

487. කවරක් එසමයෙහි වෙදනා වෙයි යන්න:

එසමයෙහි තදනුරූපමනෝවිඥානධාතු සංස්ථිතියෙන් උපන් චෛතසික වූ නො මැ මිනිරි වූ අමිනිරි නො වූ විතතසංස්ථිතියෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙදසිතයෙක්, විතතසංස්ථිතියෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි වෙදනා වේ.

488. කවරක් එසමයෙහි සංඥා වෙයි යන්න:

එසමයෙහි තදනුරූපමනෝවිඥානධාතුසංස්ථිතියෙන් උපන් යම් සංඥායෙක් සඤ්ඤානිකාකාරයෙන් කැඳිනගන් බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සංඥා වේ.

489. කවරක් එසමයෙහි චේතනා වෙයි යන්න:

එසමයෙහි තදනුරූපමනෝවිඥානධාතුසංස්ථිතියෙන් උපන් යම් චේතනායෙක් සඤ්ඤානිකායෙක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි චේතනා වේ.

490. කවරක් එසමයෙහි විතතා - වෙයි යන්න:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් භාදයෙක් භවාබ්‍යසිතෙක්, මනසෙක් මනාසතතයෙක් මනිඤ්ඤයෙක් විඥානයෙක් විඥානසංකතියෙක් තදනුරූපමනෝවිඥානධාතුයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විතතා වේ.

491. කවරක් එසමයෙහි විතකී වෙයි යන්න:

එසමයෙහි යම් තකීයෙක් විතකීයෙක් සංකල්පයෙන් අභිණායෙන් බලවත් අභිණායෙක් සිත අරමුණට නැගීමක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විතකී වේ.

492. කවරක් එසමයෙහි විචාර වෙයි යන්න:

එසමයෙහි යම් චාරයෙක් විචාරයෙක් අනුවිචාරයෙක් උපවිචාරයෙක් සිත (අරමුණෙන්) ගලපන බවෙක් අනුප්‍රේෂණයායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විචාර වේ.

493. කවරක් එසමයෙහි උපෙක්ඛා වෙයි යන්න:

එසමයෙහි චෛතසික වූ නො මැ මිනිරි වූ අමිනිරි නො වූ විතත සංස්ථිතියෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙදසිතයෙක් විතත සංස්ථිතියෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි උපෙක්ඛා වේ.

494. කවරක් එසමයෙහි විතේනකාග්‍රහා වෙයි යන්න:

එසමයෙහි විතතයාගේ යම් සිටීමක් ... වේ ද, මේ එසමයෙහි විතේනකාග්‍රහා වේ.

495. කතමං තසමිං සමයෙ මනිත්‍රියං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩරං, මනෝ මනායතනං මනිත්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිංකො තප්පාමනෝවිඤ්ඤාණං-
බාහු, ඉදං තසමිං සමයෙ මනිත්‍රියං හොති.

496. කතමං තසමිං සමයෙ උපෙක්ඛිත්‍රියං හොති?

යං තසමිං සමයෙ චෙතසිකං කෙවසානං නාසානං චෙතොසම්පසාරං අදුක්ඛමුත්‍රධා වෙදසිතං චෙතොසම්පසාරං අදුක්ඛමුත්‍රධා වෙදනා, ඉදං තසමිං උපෙක්ඛිත්‍රියං හොති.

497. කතමං තසමිං සමයෙ ජිවිතිත්‍රියං හොති?

යො තෙසං අරුපිතං ධම්මානං ආග්‍ර සිති යපනා යාපනා ඉරියනා වතනනා පාලනා ජිවිතං ජිවිතිත්‍රියං, ඉදං තසමිං සමයෙ ජිවිතිත්‍රියං හොති.

යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පානනා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අවසාකතා.

තසමිං ඥා පන සමයෙ විතතාරො බන්ධා හොනති, ආයතනානි හොනති, දො බාහුයො හොනති, තයො අභාරා හොනති, තිණි ඉත්‍රියානි හොනති, එකා එසෙසා හොති - පෙ - එකා මනෝ විඤ්ඤාණබාහු හොති, එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මබාහු හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පානනා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අවසාකතා.

498. කතමො තසමිං සමයෙ සංඛාරකකිංකො හොති?

එසෙසා චෙතනා විතකෙසා විචාරො විතතසෙසකග්ගතා ජිවිතිත්‍රියං. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පානනා අරුපිනො ධම්මා ධරෙතො චෙදනාකකිංකං ධරෙතො සඤ්ඤාකකිංකං ධරෙතො විඤ්ඤාණකකිංකං, අයං තසමිං සමයෙ සංඛාරකකිංකො හොති - පෙ - ඉමෙ ධම්මා අවසාකතා.

භුසලවිපාකා මනෝවිඤ්ඤාණබාහු උපෙක්ඛා සහගතා.

495. කවරෙක් එසමයෙහි මනිනුය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විභවයෙක් මනසෙක් මාත්‍යයෙක් හාදායෙක් හවාසිහ සිතෙක්, මනසෙක් මනාසතනයෙක් මනිනුයෙක් විභවයෙක් විභව-සකනියෙක් හදානුරූපමනෝවිභවයානුයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි මනිනුය වේ.

496. කවරෙක් එසමයෙහි උපෙක්‍ෂෙණුය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික වූ නො මැ මිනිරි වූ අමිනිරි නො වූ විතන-සාසනිකයෙක් උපන් නො දුක් නො සුව වූ වේදනිකයෙක් විතනසංසරිකයෙක් උපන් නො දුක් නො සුව වූ වේදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි උපෙක්‍ෂෙණුය වේ.

497. කවරෙක් එසමයෙහි ජිවිතෙණුය වෙයි යත්:

ඒ අරූපිබ්බිසත්තේ යම් ආයුසයෙක් සත්ත්වයෙක් යැපිලෙක් යාසන-යෙක් ඉරියව් පැවැත්මෙක් වැටුප්මෙක් පාලනයෙක් ජිවිතයෙක් ජිවිතෙණුය-යෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ජිවිතෙණුය වේ.

තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්‍ෂමුත්පන්න වූ යම් අරූපිබ්බි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බිම්සෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

තවද එසමයෙහි සකන්තයෝ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආභාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉණුයයෝ තිදෙනෙක් වෙති, එක් මැ සංගීයෙක් වෙයි ... එක් මැ මනෝවිභවයානුව වෙයි, එක් මැ බිම්සතනය වෙයි, එක් මැ බිම්-ධාතුව වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්‍ෂමුත්පන්න වූ යම් අරූපිබ්බි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බිම්සෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

498. කවරෙක් එසමයෙහි සංකාරසකනි වෙයි යත්:

සංගී ය වේතනා ය විතතී ය විචාර ය විභේදකාග්‍රහා ය ජිවිතෙණුය යි. තවද එසමයෙහි වේදනාසකනිය තබා සංඥාසකනිය තබා විභවසකනිය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්‍ෂමුත්පන්න වූ යම් අරූපිබ්බි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංකාරසකනි වේ ... මේ බිම්සෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

උපෙක්‍ෂාසහනන කුලඋමිපාති මනෝවිභවයානු යි.

[අට්ඨ මහා විපාකා]

499. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපවිතන්තා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උප්පාදානා තොති සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්පයුතතා -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්පයුතතා සසංඛාරෙන -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණවිපයුතතා -පෙ- උපෙකිකාසහගතා ඤාණසම්පයුතතා සසංඛාරෙන -පෙ- උපෙකිකාසහගතා ඤාණවිපයුතතා -පෙ- උපෙකිකාසහගතා ඤාණසම්පයුතතා සසංඛාරෙන -පෙ- උපෙකිකාසහගතා ඤාණවිපයුතතා -පෙ- උපෙකිකාසහගතා ඤාණසම්පයුතතා සසංඛාරෙන රූපාරම්මණා වා -පෙ- ධම්මාරම්මණා වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ එසෙස්සා තොති -පෙ- අවිජ්ඣාපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. අලොභො අව්‍යාකතමූලා -පෙ- අද්‍යොසො අව්‍යාකතමූලං -පෙ- අමොහො අව්‍යාකතමූලං -පෙ- * ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

අට්ඨ මහා විපාකා.

[රූපාවචර විපාකා]

500. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ රූපුප්පත්තිං මග්ගං භාවෙති චිච්චෙච්ච භාවෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති පඨවිකසිණං, තස්මිං සමයෙ එසෙස්සා තොති -පෙ- අවිජ්ඣාපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපවිතන්තා විපාකා විච්චෙච්ච කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති පඨවිකසිණං, තස්මිං සමයෙ එසෙස්සා හොති -පෙ- අවිජ්ඣාපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

501. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ රූපුප්පත්තිං මග්ගං භාවෙති විතකකවිචාරනා මූලසමා -පෙ- දුතියං ක්කානං -පෙ- තතියං ක්කානං -පෙ- චතුත්තං ක්කානං -පෙ- පඨමං ක්කානං -පෙ- පඤ්චමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති පඨවිකසිණං, තස්මිං සමයෙ එසෙස්සා තොති -පෙ- අවිජ්ඣාපො -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපවිතන්තා විපාකා තුඛස්ස ව පහානා -පෙ- පඤ්චමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති, පඨවිකසිණං, තස්මිං සමයෙ එසෙස්සා හොති -පෙ- අවිජ්ඣාපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

රූපාවචර විපාකා.

* අමොහො අව්‍යාකතමූලා -පෙ- ඉති මජ්ඣ. PTS. පටාස්සකසු න දිසානෙ.

[අසංවිභාවිපාක]

499. කවර බමුණෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ කාමාවචර කුශලකමීය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපා-
ලමින ඇති වේවයි ... ධර්මාලමින ඇති වේවයි, යමක් යමක් හෝ අරමුණු
කොට සොම්නස් සහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ විපාකමනෝවිඥානධාතුව
උපදුනේ වේ ද ... සොම්නස් සහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංඝාර සහිත
වැ ... සොම්නස් සහගත වූ ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ ... සොම්නස් සහගත වූ ඥා-
නවිප්‍රයුක්ත වූ සංඝාර සහිත වැ ... උපෙක්‍ෂා සහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ ...
උපෙක්‍ෂා සහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංඝාර සහිත වැ ... උපෙක්‍ෂා
සහගත වූ ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ ... උපෙක්‍ෂා සහගත වූ ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ
සංඝාර සහිත වැ (විපාකමනෝවිඥානධාතුව උපදුනේ වේ ද) එසමයෙහි
සංගීය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ බමුණෝ අව්‍යාකාතයෝ යි. අලෝභ
අව්‍යාකාතමූල ය ... අද්වේෂ අව්‍යාකාතමූල ය. ... අමෝහ අව්‍යාකාතමූල යි ...
මේ බමුණෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

අසංවිභාවිපාකයෝ යි.

[රූපාවචර විපාක]

500. කවර බමුණෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ රූපනවොන්පනතිය පිණිස මාගීය වඩා ද කාමයන්-
ගෙන් වෙන් ව ම ... පස්විකසිණ සංඛ්‍යාත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ
වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ බමුණෝ
කුශලයෝ යි. එ ම රූපාවචර කුශලකමීය කළ බැවින් රැස්කළ බැවින්
කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... විපාක වූ පස්විකසිණ සංඛ්‍යාත ප්‍රථමධ්‍යානයට
පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ
බමුණෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

501. කවර බමුණෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ රූපනවොන්පනතිය පිණිස මාගීය වඩා ද, විනාස්විචාර-
යන්ගේ සන්තිදීමෙන් පස්විකසිණ සංඛ්‍යාත ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීය
ධ්‍යානයට ... චතුර්ථධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ
වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ බමුණෝ
කුශලයෝ යි. එ ම රූපාවචර කුශලකමීය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින්
ශුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... විපාක වූ පස්විකසිණ සංඛ්‍යාත පඤ්චම-
ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වේ ...
මේ බමුණෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

රූපාවචර විපාකයෝ යි.

[අරාපාච්චර විපාකා]

502. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ අරුපුප්පත්තියා මග්ගා භාවෙහි සබ්බසො රූපසංඝාතං සමිඤ්ඤාමි පටිසංඝාතං අත්ථංගමා නාතත්තසංඝාතං අමනසිකාරා ආකාසානඤ්චායතනසංඝාතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං කාතං උපසම්පජ්ජි විහරති, තස්මි සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසල්ලා. තස්සෙව අරුපාච්චරස්ස කුසල්ලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සබ්බසො රූපසංඝාතං සමිඤ්ඤාමි පටිසංඝාතං අත්ථංගමා නාතත්තසංඝාතං අමනසිකාරා ආකාසානඤ්චායතනසංඝාතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං කාතං උපසම්පජ්ජි විහරති, තස්මි සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිනේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

503. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ අරුපුප්පත්තියා මග්ගා භාවෙහි සබ්බසො අකාසානඤ්චායතනං සමිඤ්ඤාමි විඤ්ඤාණඤ්චායතනසංඝාතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං කාතං උපසම්පජ්ජි විහරති, තස්මි සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිනේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසල්ලා. තස්සෙව අරුපාච්චරස්ස කුසල්ලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සබ්බසො අකාසානඤ්චායතනං සමිඤ්ඤාමි විඤ්ඤාණඤ්චායතනසංඝාතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං කාතං උපසම්පජ්ජි විහරති, තස්මි සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිනේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

504. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ අරුපුප්පත්තියා මග්ගා භාවෙහි සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමිඤ්ඤාමි ආනිඤ්චායතනසංඝාතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං කාතං උපසම්පජ්ජි විහරති, තස්මි සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිනේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසල්ලා. තස්සෙව අරුපාච්චරස්ස කුසල්ලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමිඤ්ඤාමි ආනිඤ්චායතනසංඝාතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං කාතං උපසම්පජ්ජි විහරති, තස්මි සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිනේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

505. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ අරුපුප්පත්තියා මග්ගා භාවෙහි සබ්බසො ආනිඤ්චායතනං සමිඤ්ඤාමි තේවසංඝාතාසංඝාතයතනසංඝාතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං කාතං උපසම්පජ්ජි විහරති, තස්මි සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිනේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසල්ලා. -

[අරුපාවචර විපාක]

502. කචර බමිසෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ අරුපහවොත්පත්තිය පිණිස මාගිය වඩා ද, සම්ප්‍රකාරයෙන් රූපසංඥාවන්ගේ ඉක්මවාලීමෙන් ප්‍රතිසංඥාවන්ගේ ප්‍රභාණයෙන් තානාත්වසංඥාවන්ගේ නො මෙතෙහි කිරීමෙන් ආකාශානඤ්චායතනසංඥා සහගත වූ, සුබ්‍යාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... චතුර්විධානාසව පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමිසෝ කුශලයෝ යි. එ ම අරුපාවචර කුශලකමීය කළ බැවින් රූප කළ බැවින් සම්ප්‍රකාරයෙන් රූපසංඥාවන්ගේ ඉක්මවාලීමෙන් ප්‍රතිසංඥාවන්ගේ ප්‍රභාණයෙන් තානාත්වසංඥාවන්ගේ නො මෙතෙහි කිරීමෙන් විපාක වූ ආකාශානඤ්චායතනසංඥා සහගත වූ, සුබ්‍යාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... චතුර්විධානාසව පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමිසෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

503. කචර බමිසෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ අරුපහවොත්පත්තිය පිණිස මාගිය වඩා ද සම්ප්‍රකාරයෙන් ආකාශානඤ්චායතනය ඉක්මවා විඤ්ඤාණඤ්චායතනසංඥා සහගත වූ, සුබ්‍යාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... චතුර්විධානාසව පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමිසෝ කුශලයෝ යි. එ ම අරුපාවචරකුශලකමීය කළ බැවින් රූප කළ බැවින් සම්ප්‍රකාරයෙන් ආකාශානඤ්චායතනය ඉක්මවා විපාක වූ විඤ්ඤාණඤ්චායතනසංඥා සහගත වූ, සුබ්‍යාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... චතුර්විධානාසව පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමිසෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

504. කචර බමිසෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ අරුපහවොත්පත්තිය පිණිස මාගිය වඩා ද, සම්ප්‍රකාරයෙන් විඤ්ඤාණඤ්චායතනය ඉක්මවා ආකිඤ්චායතනසංඥා සහගත වූ, සුබ්‍යාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... චතුර්විධානාසව පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමිසෝ කුශලයෝ යි. එ ම අරුපාවචරකුශලකමීය කළ බැවින් රූප කළ බැවින් සම්ප්‍රකාරයෙන් විඤ්ඤාණඤ්චායතනය ඉක්මවා විපාක වූ ආකිඤ්චායතනසංඥා සහගත වූ, සුබ්‍යාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... චතුර්විධානාසව පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමිසෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

505. කචර බමිසෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ අරුපහවොත්පත්තිය පිණිස මාගිය වඩා ද, සම්ප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්චායතනය ඉක්මවා තේවසඤ්ඤාතාසඤ්ඤායතනසංඥා සහගත වූ, සුබ්‍යාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... චතුර්විධානාසව පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමිසෝ කුශලයෝ යි.

තස්සෙව අරුපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපවිතන්තා විපාකං සබ්බසො ආකිඤ්ඤාසතනං සම්මතිකම්ම තෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාසතන සඤ්ඤාසතනා සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුර්ථං ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

අරුපාවචර විපාකා.

[ලොකුත්තරවිපාකා]

[සුඤ්ඤික පටිපදා]

506. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඤානං භාවෙති තිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පස්මාය භූමියා පතතිතා, විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දැකාහිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඤානස්ස කතන්තා භාවිතන්තා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛා-පට්ඨපදං දැකාහිඤ්ඤං සුඤ්ඤානං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අඤ්ඤිඤ්ඤායං හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

507. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඤානං භාවෙති තිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පස්මාය භූමියා පතතිතා, විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දැකාහිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඤානස්ස කතන්තා භාවිතන්තා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛා-පට්ඨපදං දැකාහිඤ්ඤං අනිශ්චිතතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අඤ්ඤිඤ්ඤායං හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

508. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඤානං භාවෙති තිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පස්මාය භූමියා පතතිතා, විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දැකාහිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඤානස්ස කතන්තා භාවිතන්තා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දැකාහිඤ්ඤං අපචයගාමිතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අඤ්ඤිඤ්ඤායං හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

එ ම අරූපාවචර කුශලකමීය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් සම්ප්‍රකාර-
යෙන් ආකිඤ්චාදායකතාය ඉක්මවා විපාක වූ තෙවසකුඤ්චායකුඤ්චායකතා-
සංඥාසහගත වූ, සුබ්බායේ ද ප්‍රකාශයෙන් ... චතුර්ධ්‍යානගත පාමිණ
වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බම්මයෝ
අව්‍යාකාතයෝ යි.

අරූපාවචරවිපාකයෝ යි.

[ලොකානන්තර විපාක]

[සුද්ධික පටිපදා]

506. කවර බම්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රකාශය පිණිස, ප්‍රොතාපනඵල
සබ්බාන ප්‍රථමභූමියට පාමිණිම පිණිස, තෙතෙසිණික වූ අපවයගාමී වූ
ලොකොනන්තරධ්‍යානගත වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත්
ඇති දකුණිඤ වූ ප්‍රථමධ්‍යානගත පාමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය
වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බම්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොනන්තර
කුශලධ්‍යානගත කළ බැවින් වැඩු බැවින් විපාක වූ, කාමයන්ගෙන් වෙන්
ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ගුණගත වූ ප්‍රථමධ්‍යානගත පාමිණ
වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අඤ්ඤාදිඤ්ඤ වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ.
මේ බම්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

507. කවර බම්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රකාශය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පාමිණිම
පිණිස, තෙතෙසිණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොනන්තරධ්‍යානගත වඩා ද, කාම-
යන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ප්‍රථමධ්‍යානගත
පාමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ
බම්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොනන්තර කුශලධ්‍යානගත කළ බැවින්
වැඩු බැවින් විපාක වූ, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති
දකුණිඤ වූ අනිත්ත වූ ප්‍රථමධ්‍යානගත පාමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි
සංගීය වෙයි ... අඤ්ඤාදිඤ්ඤ වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බම්මයෝ අව්‍යා-
කාතයෝ යි.

508. කවර බම්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රකාශය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට
පාමිණිම පිණිස, තෙතෙසිණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොනන්තරධ්‍යානගත
වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ
ප්‍රථමධ්‍යානගත පාමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය
වේ ... මේ බම්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොනන්තරකුශලධ්‍යානගත කළ
බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති
දකුණිඤ වූ අප්‍රණිතිත වූ විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානගත පාමිණ වෙසේ ද, එසම-
යෙහි සංගීය වෙයි ... අඤ්ඤාදිඤ්ඤ වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බම්මයෝ
අව්‍යාකාතයෝ යි.

509. කහමේ බිමට, අව්‍යාකතයා?

සසම්. සමයෙ ලොකුතතර. ක්ෂාත. භාවෙනි නියානික. අපවයගාමි.
දිව්‍යිකතාත. පතාතාය පස්මය භූමියා පතනියා, විතකකම්මාරුත. මුපසම.
-පෙ- දුතිය. ක්ෂාත. -පෙ- තනිය. ක්ෂාත. -පෙ- චතුත්ත. ක්ෂාත. -පෙ-
පස්ම. ක්ෂාත. -පෙ- පඤ්චම. ක්ෂාත. උපසමපජ්ජ විතරනි දුක්ඛාපට්ඨදං.
දුක්ඛාභිඤ්ඤානනි කුසලං. -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං. දුක්ඛාභිඤ්ඤා. සුඤ්ඤානනනි
විපාකො. -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං. දුක්ඛාභිඤ්ඤානනි කුසලං. -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං.
දුක්ඛාභිඤ්ඤා. අනිමිත්තනනි විපාකො. -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං. දුක්ඛාභිඤ්ඤානනි
කුසලං. -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං. දුක්ඛාභිඤ්ඤා. අපසංකිතිතනනි විපාකො,
තසම්. සමයෙ ඵසොසා ගොති -පෙ- අවිකෙතපො ගොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා
අත්තාසකතා.

510. කහමේ බිම්මා අව්‍යංකතාර්

යහමිං සමයෙ ලොකුකතරං. ක්කානං භාවෙති තිස්සාතිකං අපවයගාමිං
දිව්විතතානං. පහාතාය පස්මයං සුමියං පනාතියා විච්චෙව්ව කාමෙති -පෙ-
පස්මං ක්කානං උපසමපඡ්ඡි විතරති දුක්ඛාපට්ටදං. බ්ප්පාභිඤ්ඤං -පෙ- සුඛා-
පට්ටදං දකුභිඤ්ඤං -පෙ- සුඛාපට්ටදං. බ්ප්පාභිඤ්ඤං -පෙ- දුතියං ක්කානං
-පෙ- තතියං ක්කානං. -පෙ- චතුස්සං ක්කානං. -පෙ- පස්මං ක්කානං. -පෙ-
පඤ්ඤමං ක්කානං උපසමපඡ්ඡි විතරති, සුඛාපට්ටදං. බ්ප්පාභිඤ්ඤානති
කුසලං. -පෙ- සුඛාපට්ටදං. බ්ප්පාභිඤ්ඤං. සුඤ්ඤතනාති විපාකො -පෙ-
සුඛාපට්ටදං. බ්ප්පාභිඤ්ඤානති කුසලං. -පෙ- සුඛාපට්ටදං. බ්ප්පාභිඤ්ඤං
අනිත්තනනාති විපාකො. පෙ- සුඛාපට්ටදං. බ්ප්පාභිඤ්ඤානති කුසලං. -පෙ-
සුඛාපට්ටදං. බ්ප්පාභිඤ්ඤං අප්පණ්ණිතනාති විපාකො, තසමිං සමයෙ ඵසෙසා
තොති -පෙ- අවිජ්ඣාපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

සුද්ධිකරණය.

[ॐ नमो भगवते वासुदेवाय]

511. କାହାଣୀର ନାମ କ'ଣ?

සසම්මි සම්මය ලොකුහතරු කිහිපයකටත් නිශ්චයයක් අපවිශ්වාසයෙන් දිවයිනකානං පහානාය පස්මාය භූමියා පනතිනා විවිච්චිත කාමෙති - පෙ - පස්මි කිහිපය පස්මපඡ්ඡි විතර්ති සුඤ්ඤතං, තසම්මි සම්මය ඵසෙයා තොති - පෙ - අවිසෙකිප්පා මහාති - මෙ - ඉමම් ධම්මා කුසලා. තසෙව ලොකුහතරස්ස කුසලස්ස කිහිපයකටත් නිශ්චයයක් විවිච්චිත කාමෙති - පෙ - පස්මි කිහිපය පස්මපඡ්ඡි විතර්ති සුඤ්ඤතං, තසම්මි සම්මය ඵසෙයා තොති - පෙ - අවිසෙකිප්පා මහාති - මෙ - ඉමම් ධම්මා අවිශ්වාසයා.

509. කවර බමිසෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙක දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෙෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විතතිවිචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... දුබ්‍රහිපත් ඇති දකුණිඤ වූ දවිතියධ්‍යානයට ... තාතියධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසල යි ... දුබ්‍රහිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ඉත්‍යත වූ (ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි ... දුබ්‍රහිපත් ඇති දකුණිඤ වූ (ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසල යි ... දුබ්‍රහිපත් ඇති දකුණිඤ වූ අතිමිත්ත වූ (ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි ... දුබ්‍රහිපත් ඇති දකුණිඤ වූ (ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසල යි ... දුබ්‍රහිපත් ඇති දකුණිඤ වූ අප්‍රණිහිත වූ (ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්‍ෂෙපය මේ ... මේ බමිසෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

510. කවර බමිසෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙක දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෙෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන් හෙත් වෙන් ව ම ... දුබ්‍රහිපත් ඇති ක්‍ෂිප්‍රාහිඤ වූ ... සුබ්‍රහිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ... සුබ්‍රහිපත් ඇති ක්‍ෂිප්‍රාහිඤ වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට ... දවිතියධ්‍යානයට ... තාතියධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද ... සුබ්‍රහිපත් ඇති ක්‍ෂිප්‍රාහිඤ වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට ... පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසල යි ... සුබ්‍රහිපත් ඇති ක්‍ෂිප්‍රාහිඤ වූ ඉත්‍යත වූ (ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි ... සුබ්‍රහිපත් ඇති ක්‍ෂිප්‍රාහිඤ වූ (ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසල යි ... සුබ්‍රහිපත් ඇති ක්‍ෂිප්‍රාහිඤ වූ අතිමිත්ත වූ (ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි ... සුබ්‍රහිපත් ඇති ක්‍ෂිප්‍රාහිඤ වූ (ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසල යි ... සුබ්‍රහිපත් ඇති ක්‍ෂිප්‍රාහිඤ වූ අප්‍රණිහිත වූ (ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්‍ෂෙපය මේ ... මේ බමිසෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

සුද්ධිතපටිපදා යි.

[ශුද්ධික ඉත්‍යත]

511. කවර බමිසෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙක දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථම භූමියට පැමිණීම පිණිස, නෙෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන් හෙත් වෙන් ව ම ... ඉත්‍යතප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්‍ෂෙපය මේ ... මේ බමිසෝ කුසලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තර කුසලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන් හෙත් වෙන් ව ම ... ඉත්‍යත වූ විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්‍ෂෙපය මේ ... මේ බමිසෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

512. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමසෙ ලොකුතතරං ඤානං භාවෙති තිස්සාතිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පස්මාය භූමියා පනතිතා, විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති සුඤ්ඤතං, තසම් සමසෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා. තසොව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ඤානස්ස කතතතා භාවිතතතා විජාකං විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති අනිමිතතං. තසම් සමසෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

513. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමසෙ ලොකුතතරං ඤානං භාවෙති තිස්සාතිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පස්මාය භූමියා පනතිතා විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති සුඤ්ඤතං, තසම් සමසෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා. තසොව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ඤානස්ස කතතතා භාවිතතතා විජාකං විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති අප්පණ්ණිතිතං. තසම් සමසෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

514. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමසෙ ලොකුතතරං ඤානං භාවෙති තිස්සාතිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පස්මාය භූමියා පනතිතා විතනනවිචාරනං වූරසමා -පෙ- දුතියං ඤානං -පෙ- තතියං ඤානං -පෙ- චතුත්ථං ඤානං -පෙ- පස්මං ඤානං -පෙ- ඊශ්වරං ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති සුඤ්ඤතනති කුසලං -පෙ- සුඤ්ඤතනති විජාකො -පෙ- සුඤ්ඤතනති කුසලං -පෙ- අනිමිතතනති විජාකො -පෙ- සුඤ්ඤතනති කුසලං -පෙ- අප්පණ්ණිතිතනති විජාකො. තසම් සමසෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

සුද්ධිසාසුඤ්ඤතං.

[සුඤ්ඤතපටිපදා]

515. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමසෙ ලොකුතතරං ඤානං භාවෙති තිස්සාතිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පස්මාය භූමියා පනතිතා විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පස්මං ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපටිපදා දඬාහිඤ්ඤා සුඤ්ඤතං, තසම් සමසෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා. -

512. කවර බමියෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නේශය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ශූන්‍යත ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධ්‍යානය කළ හෙයින් වැඩු වැඩින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අනිත්ත වූ විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

513. කවර බමියෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නේශය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ශූන්‍යත ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තර කුශලධ්‍යානය කළ හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රණිති වූ විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ. එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

514. කවර බමියෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නේශය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විතකිවිචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ථධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... ශූන්‍යත වූ පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී ... ශූන්‍යත වූ (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි ... ශූන්‍යත වූ (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලී ... අනිත්ත වූ (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි, ශූන්‍යත වූ (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලී ... අප්‍රණිති වූ (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි. එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

ශුද්ධිකශූන්‍යත යි.

[ශූන්‍යතප්‍රතිපදා]

514. කවර බමියෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නේශය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දෘඪප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඳු වූ ශූන්‍යත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි. -

තස්සෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ඛානස්ස කතන්තා භාවිතන්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඛානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛා-පට්ඨදං දැකාහිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිතෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

516. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ඛානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පනතිශා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඛානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දැකාහිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිතෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා. තස්සෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ඛානස්ස කතන්තා භාවිතන්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඛානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දැකාහිඤ්ඤං අනිමිත්තං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිතෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

517. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ඛානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පනතිශා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඛානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දැකාහිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිතෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා. තස්සෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ඛානස්ස කතන්තා භාවිතන්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඛානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දැකාහිඤ්ඤං අප්පණ්ණිතිතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිතෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

518. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ඛානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පනතිශා විතකකප්ච්චාදිතං චූපසමා -පෙ- දුතියං ඛානං -පෙ- තතියං ඛානං -පෙ- චතුත්ථං ඛානං -පෙ- පඨමං ඛානං -පෙ- පඤ්චමං ඛානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දැකාහිඤ්ඤං සුඤ්ඤතනති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං දැකාහිඤ්ඤං සුඤ්ඤතනති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං දැකාහිඤ්ඤං සුඤ්ඤතනති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං දැකාහිඤ්ඤං අනිමිත්තනති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං දැකාහිඤ්ඤං සුඤ්ඤතනති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං දැකාහිඤ්ඤං අප්පණ්ණිතිතනති විපාකො, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිතෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

එ ම ලොකොත්තරකුශලධර්මය කළ බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ ශුන්‍යත වූ විපාක වූ ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

516 කවර, බමියෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙක දූෂිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තේජසාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධර්මය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ ශුන්‍යත වූ ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධර්මය කළ බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ අනිමිත්ත වූ විපාක වූ ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙසේ. එකමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

517. කවර, බමියෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙක දූෂිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තේජසාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධර්මය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ ශුන්‍යත වූ ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධර්මය කළ බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ අප්‍රණිතික වූ විපාක වූ ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද එකමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

518. කවර, බමියෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙක දූෂිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තේජසාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධර්මය වඩා ද, විකල්පිතවශයෙන් යන්තිදීමෙන් ... දවිජ්ජධර්මයට ... තානිකධර්මයට ... චතුර්ධර්මයට ... ප්‍රථමධර්මයට ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ ශුන්‍යත වූ පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ ශුන්‍යත වූ (පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ ශුන්‍යත වූ (පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලී ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ අනිමිත්ත වූ (පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ ශුන්‍යත වූ (පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලී ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ අප්‍රණිතික වූ (පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි. එකමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

519. කතමේ බමම, අවසානකාරී

සසම් සමයෙ ලොකුතරං ඤාතං භාවෙති නිශ්ශාන්තං අපවයගාමිං
දිව්යිතතාතං පතානාය පඨමාය භුමියා පතනිෆා විවිදවච්ච කාමෙති -පෙ-
පඨමං ඤාතං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ටදං බ්ව්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං
-පෙ- සුඛාපට්ටදං දඤ්ඤාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං -පෙ- සුඛාපට්ටදං බ්ව්පාභිඤ්ඤං
සුඤ්ඤතං දුතියං ඤාතං -පෙ- තතියං ඤාතං -පෙ- චතුත්තං ඤාතං -පෙ-
පඨමං ඤාතං -පෙ- පඤ්චමං ඤාතං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපට්ටදං බ්ව්පා-
භිඤ්ඤං සුඤ්ඤතනනි භුසලං -පෙ- සුඛාපට්ටදං බ්ව්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතනනි
විපාකො -පෙ- සුඛාපට්ටදං බ්ව්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතනනි භුසලං -පෙ-
සුඛාපට්ටදං බ්ව්පාභිඤ්ඤං අනිමිත්තනනි විපාකො -පෙ- සුඛාපට්ටදං
බ්ව්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතනනි භුසලං -පෙ- සුඛාපට්ටදං බ්ව්පාභිඤ්ඤං අප්ප-
ණ්ණිතනනි විපාකො, තසම් සමයෙ පණ්ණා හොති -පෙ- අවිකේධපරා
හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්ශාසකා,

မိမိတို့၏ နားထောင်မှုကို အတည်ပြုရန် အောက်ပါအတိုင်း ဆောင်ရွက်ပါ။

[සුඛයාගේ ස්වරූපය.]

520. කහමේ බිමට, අමරාකතාර්

යසම්. සමයෙ ලොකුතතරං ඤාතං භාවෙති තිය්‍යාතිකං අපවයගාමිං දිශිතතාතං පහාතාය පඨමාය භූමියා පනතියා විවිච්චං කාමෙති -පෙ-පඨමං ඤාතං උපසම්පජ්ජ විතරති අප්පණ්ණිතිතං, තසම්. සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසෙසව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ඤාතස්ස ඝතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චං කාමෙති -පෙ- පඨමං ඤාතං උපසම්පජ්ජ විතරති අප්පණ්ණිතිතං. තසම්. සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

521. කතමේ බිම්ම, අවසානකර?

සසම්. සම්මේ ලොකුතරං ක්කිතං භාවෙති නිසානිකං අපවසගාමිං දිට්ඨිගහිතං පනාතය පඨමාය භුමියා පතනියා විට්ඨෙව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කිතං. උපසම්පජ්ජ විතරති අප්පණ්ණිතිකා, තසම් සම්මේ ඵසො හොති -පෙ- අවිනේධපො හොති -රෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුතරස්ස කුසලස්ස ක්කිතස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විට්ඨෙව කාමෙති -රෙ- පඨමං ක්කිතං. උපසම්පජ්ජ විතරති අතිත්තතං, තසම් සම්මේ ඵසො හොති. රෙ- අවිනේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

519. කචර ධම්මෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තේතසාරීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුබ්බප්‍රතිපත් ඇති ඤාප්‍රාග්‍රහිඤ වූ භූතාසන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද ... සුබ්බප්‍රතිපත් ඇති දඤ්ඤාග්‍රහිඤ වූ භූතාසන වූ ... සුබ්බප්‍රතිපත් ඇති ඤාප්‍රාග්‍රහිඤ වූ භූතාසන වූ ... දව්නීයධ්‍යානයට ... තාතීය ධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... සුබ්බප්‍රතිපත් ඇති ඤාප්‍රාග්‍රහිඤ වූ භූතාසන වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී ... සුබ්බප්‍රතිපත් ඇති ඤාප්‍රාග්‍රහිඤ වූ භූතාසන වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ විපාක සි ... සුබ්බප්‍රතිපත් ඇති ඤාප්‍රාග්‍රහිඤ වූ භූතාසන වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී ... සුබ්බප්‍රතිපත් ඇති ඤාප්‍රාග්‍රහිඤ වූ අනිමිතත වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ විපාක සි ... සුබ්බප්‍රතිපත් ඇති ඤාප්‍රාග්‍රහිඤ වූ භූතාසන වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී ... සුබ්බප්‍රතිපත් ඇති ඤාප්‍රාග්‍රහිඤ වූ අප්‍රණිහිත වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ විපාක සි. එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

භූතාසන ප්‍රතිපදා යි.

[ශුද්ධික අප්‍රණිහිත]

520. කචර ධම්මෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තේතසාරීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රණිහිත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධම්මෝ කුසලයෝ යි. එම ලොකොත්තර කුසලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රණිහිත වූ විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

521. කචර ධම්මෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තේතසාරීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රණිහිත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධම්මෝ කුසලයෝ යි. එම ලොකොත්තර කුසලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අනිමිතත වූ විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

522. කතමෙ බමමා අවසාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ඛානං භාවෙති නිශ්ශානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පණ්ණිතිනං, තසම් සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා, තසොව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ඛානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඤ්ඤානං, තසම් සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අවසාකතා.

523. කතමෙ බමමා අවසාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ඛානං භාවෙති නිශ්ශානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විනිකාමිවාදානං චූළසමා -පෙ- දුතියං ඛානං -පෙ- තතියං ඛානං -පෙ- චතුත්ථං ඛානං -පෙ- පඨමං ඛානං -පෙ- පඤ්චමං ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පණ්ණිතිතනාති කුසලං -පෙ- අප්පණ්ණිතිතනාති විපාකො -පෙ- අප්පණ්ණිතිතනාති කුසලං -පෙ- අනිම්මතතනාති විපාකො -පෙ- අප්පණ්ණිතිතනාති කුසලං -පෙ- සුඤ්ඤානතනාති විපාකො, තසම් සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අවසාකතා.

සුද්ධිකඅප්පණ්ණිතිතං.

[අප්පණ්ණිතිතපට්ඨය]

524. කතමෙ බමමා අවසාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ඛානං භාවෙති නිශ්ශානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දැකාහිඤ්ඤා අප්පණ්ණිතිතං, තසම් සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා, තසොව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ඛානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දැකාහිඤ්ඤා අප්පණ්ණිතිතං, තසම් සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අවසාකතා.

525. කතමෙ බමමා අවසාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ඛානං භාවෙති නිශ්ශානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දැකාහිඤ්ඤා අප්පණ්ණිතිතං, තසම් සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා. -

522. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතත්‍වයෙන් ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තේතයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රණිතිත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ඝර්භීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එම ලෝකොත්තරකුශලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ගුණ්‍යත වූ විරාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද එසමයෙහි ඝර්භීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

523. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතත්‍වයෙන් ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තේතයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විතතිවිචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... අප්‍රණිතිත වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී ... අප්‍රණිතිත වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ විරාක යි ... අප්‍රණිතිත වූ (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) මේ කුසලී ... අතිමිත්ත වූ (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විරාක යි ... අප්‍රණිතිත වූ (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලී ... ගුණ්‍යත වූ (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විරාක යි. එසමයෙහි ඝර්භීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

ශුද්ධික අප්‍රණිතිතය යි.

[අප්‍රණිතිත ප්‍රතිපදා]

524. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතත්‍වයෙන් ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තේතයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුෂ්ප්‍රතිපත් ඇති දකුණික වූ අප්‍රණිතිත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ඝර්භීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එම ලෝකොත්තර කුශලධ්‍යානය කළ තෙතින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුෂ්ප්‍රතිපත් ඇති දකුණික වූ අප්‍රණිතිත වූ විරාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ඝර්භීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

525. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතත්‍වයෙන් ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තේතයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුෂ්ප්‍රතිපත් ඇති දකුණික වූ අප්‍රණිතිත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ඝර්භීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. -

තස්සෙව ලොකුතතරං ඥානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපවයගාමිං
දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විච්චෙව ඤාමෙති -පෙ-
පඨමං ඥානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දඤ්ඤාසුඤ්ඤා අප්පණ්ණිතිනං,
තස්මිං සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකේධපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

526. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ඥානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපවයගාමිං
දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විච්චෙව ඤාමෙති -පෙ-
පඨමං ඥානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දඤ්ඤාසුඤ්ඤා අප්පණ්ණිතිනං,
තස්මිං සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකේධපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා
කුසලා. තස්සෙව ලොකුතතරං ඥානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපවයගාමිං
දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විච්චෙව ඤාමෙති -පෙ-
පඨමං ඥානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දඤ්ඤාසුඤ්ඤා අප්පණ්ණිතිනං,
තස්මිං සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකේධපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

527. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ඥානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපවයගාමිං
දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විච්චෙව ඤාමෙති -පෙ-
පඨමං ඥානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දඤ්ඤාසුඤ්ඤා අප්පණ්ණිතිනං,
තස්මිං සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකේධපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

528. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ඥානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපවයගාමිං
දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විච්චෙව ඤාමෙති -පෙ-
පඨමං ඥානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දඤ්ඤාසුඤ්ඤා අප්පණ්ණිතිනං,
තස්මිං සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකේධපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

එ ම ලොකොත්තර කුසලධර්මයක් හැර බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුටුප්පතිපත් ඇති දකුණින් වූ අතිමහත් වූ විපාක වූ ප්‍රථමධර්මයකට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකානගෝ යි.

526. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාන වෙති යත්:

යම් කලෙක දෘටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෛයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධර්මයක් වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුටුප්පතිපත් ඇති දකුණින් වූ අප්‍රණිතික වූ ප්‍රථමධර්මයකට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලධර්මයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුසලධර්මයක් කළ හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුටුප්පතිපත් ඇති දකුණින් වූ ආත්මයක වූ විපාක වූ ප්‍රථමධර්මයකට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකානගෝ යි.

527. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාන වෙති යත්:

යම් කලෙක දෘටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෛයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධර්මයක් වඩා ද, විතතිවිචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... අවික්ෂේපයකට ... තාතීයධර්මයකට වතුම්ධර්මයකට ... ප්‍රථමධර්මයකට ... දුටුප්පතිපත් ඇති දකුණින් වූ අප්‍රණිතික වූ පඤ්චධර්මයකට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී ... දුටුප්පතිපත් ඇති දකුණින් වූ අප්‍රණිතික වූ (පඤ්චධර්මයකට පැමිණ වෙසේ ද,) මේ විපාක යි ... දුටුප්පතිපත් ඇති දකුණින් වූ අප්‍රණිතික වූ (පඤ්චධර්මයකට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලී ... දුටුප්පතිපත් ඇති දකුණින් වූ අප්‍රණිතික වූ (පඤ්චධර්මයකට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි ... දුටුප්පතිපත් ඇති දකුණින් වූ අප්‍රණිතික වූ (පඤ්චධර්මයකට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලී ... දුටුප්පතිපත් ඇති දකුණින් වූ ආත්මයක වූ (පඤ්චධර්මයකට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකානගෝ යි.

528. කවර, ධර්මයෝ අව්‍යාකාන වෙති යත්:

යම් කලෙක දෘටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෛයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධර්මයක් වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුටුප්පතිපත් ඇති කම්ප්‍රාහික වූ අප්‍රණිතික වූ ප්‍රථමධර්මයකට පැමිණ වෙසේ ද, සුටුප්පතිපත් ඇති දකුණින් වූ අප්‍රණිතික වූ ... සුටුප්පතිපත් ඇති අප්‍රණිතික වූ ... අවික්ෂේපයකට ... තාතීයධර්මයකට ... වතුම්ධර්මයකට ... ප්‍රථමධර්මයකට ... සුටුප්පතිපත් ඇති කම්ප්‍රාහික වූ අප්‍රණිතික වූ පඤ්චධර්මයකට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී... සුටුප්පතිපත් ඇති කම්ප්‍රාහික වූ අප්‍රණිතික වූ (පඤ්චධර්මයකට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි ... සුටුප්පතිපත් ඇති කම්ප්‍රාහික වූ (පඤ්චධර්මයකට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලී ... සුටුප්පතිපත් ඇති කම්ප්‍රාහික වූ අතිමහත් වූ (පඤ්චධර්මයකට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි ... සුටුප්පතිපත් ඇති කම්ප්‍රාහික වූ අප්‍රණිතික වූ (පඤ්චධර්මයකට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී ... සුටුප්පතිපත් ඇති කම්ප්‍රාහික වූ ආත්මයක වූ (පඤ්චධර්මයකට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකානගෝ යි.

අප්‍රණිතිකප්‍රතිපද යි.

[විසති මහානායා]

529. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං මහා භාවෙහි -පෙ- ලොකුතතරං සති-
පට්ඨානං භාවෙහි -පෙ- ලොකුතතරං සමමප්පධානං භාවෙහි -පෙ-
ලොකුතතරං ඉද්ධිපාදං භාවෙහි -පෙ- ලොකුතතරං ඉන්ද්‍රියං භාවෙහි -පෙ-
ලොකුතතරං බලං භාවෙහි -පෙ- ලොකුතතරං බොජ්ඣංගිකං භාවෙහි -පෙ-
ලොකුතතරං සම්මං භාවෙහි -පෙ- ලොකුතතරං සමථං භාවෙහි -පෙ-
ලොකුතතරං ධම්මං භාවෙහි -පෙ- ලොකුතතරං බ්‍රහ්මං භාවෙහි -පෙ-
ලොකුතතරං ආයතනං භාවෙහි -පෙ- ලොකුතතරං ධ්‍යානං භාවෙහි -පෙ-
ලොකුතතරං ආහාරං භාවෙහි පෙ- ලොකුතතරං ඵසං භාවෙහි -පෙ-
ලොකුතතරං වේදනං භාවෙහි -පෙ- ලොකුතතරං සංඝඤ්ඤා භාවෙහි -පෙ-
ලොකුතතරං චේතනං භාවෙහි -පෙ- ලොකුතතරං විතනං භාවෙහි
නිශ්ශාන්තිකං අපව්‍යාතං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා
විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං
දකුණිඤ්ඤං තස්මිං සමයෙ ඵසංගා ගොති -පෙ- අවිසේකධර්මා ගොති -පෙ-
ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍රියාස්ස කතතතා
භාවිතතා විපාකා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ
විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤං සුඤ්ඤං -පෙ- අනිමිතතං -පෙ-
අප්‍රාණිතිතං, තස්මිං සමයෙ ඵසංගා ගොති -පෙ- අවිසේකධර්මා ගොති -පෙ-
ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

විසති මහානායා.

[ඡන්දාබ්‍යුත්තයාදිකපටිපදා]

530. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රියානං භාවෙහි නිශ්ශාන්තිකං අපව්‍යාතං
දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ-
පඨමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤං ඡන්දාබ්‍යු-
ත්තයං, තස්මිං සමයෙ ඵසංගා ගොති -පෙ- අවිසේකධර්මා ගොති -පෙ-
ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍රියාස්ස කතතතා
භාවිතතා විපාකා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ
විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤං සුඤ්ඤං ඡන්දාබ්‍යුත්තයං, තස්මිං
සමයෙ ඵසංගා ගොති -පෙ- අවිසේකධර්මා ගොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා
අව්‍යාකතා.

[အိမ်ထောင်ရေး]

529. කවර බමුණෝ අව්‍යාකෘත වෙහි සත්:

ගම් කලෙකැ ලොකොතනර වූ මාගිය වඩා ද ... ලොකොතනර වූ
 සනිට්ටියකය වඩා ද ... ලොකොතනර වූ සමාස්ප්‍රධානය වඩා ද ...
 ලොකොතනර වූ සාද්ධිපාදය වඩා ද ... ලොකොතනර වූ ඉන්ද්‍රියය
 වඩා ද ... ලොකොතනර වූ බලය වඩා ද ... ලොකොතනර වූ බොධ්‍යාන
 වඩා ද ... ලොකොතනර වූ සත්‍යය වඩා ද ... ලොකොතනර වූ ශම්පය
 වඩා ද ... ලොකොතනර වූ ධර්මය වඩා ද ... ලොකොතනර වූ සකාශය
 වඩා ද ... ලොකොතනර වූ ආයතනය වඩා ද ... ලොකොතනර වූ බාහුව
 වඩා ද ... ලොකොතනර වූ ආනාරය වඩා ද ... ලොකොතනර වූ ආර්ථික
 වඩා ද ... ලොකොතනර වූ වෙදනාව වඩා ද ... ලොකොතනර වූ සංඥාව
 වඩා ද ... ලොකොතනර වූ වෙනනාව වඩා ද ... දූෂිතතයන්ගේ ප්‍රහාණය
 පිණිස, ප්‍රථමමුණිට පැමිණීම පිණිස, තෙය්‍යාර්ථික වූ අපවයගාමි වූ
 ලොකොතනර විනයය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දූෂිතතයන්
 ඇති දකුණිඳු වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ආර්ථික වෙයි ...
 අවිකෛරය වේ ... මේ ධර්මයේ කුසලයෝ යි. එ ම ලොකොතනරකුසල-
 ධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
 දූෂිතතයන් ඇති දකුණිඳු වූ ශුන්‍යත වූ විරාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ
 වෙසේ ද ... අනිමිත වූ ... අප්‍රණිති වූ (ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ
 වෙසේ ද) එසමයෙහි ආර්ථික වෙයි ... අවිකෛරය වේ ... මේ ධර්මයේ
 අව්‍යාකාතයෝ යි.

ସମ୍ପାଦକଙ୍କୁ ଶ୍ରଦ୍ଧଂସୁ.

[පරිපූර්ණයෙන්ම සිද්ධිමත් පරිපූර්ණ]

530. කවර බමිලෙහි අව්‍යාකෘත වෙති යන්:

ගම් කලෙකැ දැව්ගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමදූෂිතව පැමිණිම පිණිස, තෙතසැණික වූ අපවයගාමි වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම දූඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩිභිද වූ ඡන්දය අතිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෛශ්‍ය ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවිශේෂය වේ ... මේ ධර්මයේ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තර කුශලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දූඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩිභිද වූ ශුන්‍යත වූ ඡන්දය අතිපති කොට ඇති විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෛශ්‍ය ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි... අවිශේෂය වේ ... මේ ධර්මයේ අව්‍යාකාතයෝ යි.

531. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ඛානං භාවෙති නිය්‍යාතිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විවිධෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඛානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිකුදං ඡන්දුධි-පතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵයෙසා හොති -පෙ- අවිකෙතිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා, තයෙසෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ඛානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිධෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඛානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිකුදං අනිත්තතා ඡන්දුධිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵයෙසා හොති -පෙ- අවිකෙතිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

532. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ඛානං භාවෙති නිය්‍යාතිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විවිධෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඛානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිකුදං ඡන්දුධි-පතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵයෙසා හොති -පෙ- අවිකෙතිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා, තයෙසෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ඛානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිධෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඛානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිකුදං අපචණ්ඨිතා ඡන්දුධිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵයෙසා හොති පෙ- අවිකෙතිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

533. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ඛානං භාවෙති නිය්‍යාතිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විවිධකම්මාරතං වූපසමා -පෙ- දුභිසං ඛානං -පෙ- තනිසං ඛානං -පෙ- චතුස්සං ඛානං -පෙ- පඨමං ඛානං -පෙ- පඤ්චමං ඛානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිකුදං ඡන්දුධිපතෙය්‍යනති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිකුදං සුඤ්ඤතා ඡන්දුධිපතෙය්‍යනති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිකුදං ඡන්දුධිපතෙය්‍යනති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිකුදං අනිත්තතා ඡන්දුධිපතෙය්‍යනති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිකුදං ඡන්දුධිපතෙය්‍යනති කුසලං පෙ දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිකුදං අපචණ්ඨිතා ඡන්දුධිපතෙය්‍යනති විපාකො, තසම් සමයෙ ඵයෙසා හොති -පෙ- අවිකෙතිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

531. කචර බමිසෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථම භූමියට පැමිණීම පිණිස, තෙතෙතියාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩිභාවය වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංඝිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ බමිසෝ කුසලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තර කුසලධ්‍යානය කල හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩිභාවය වූ අතිමිත්ත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංඝිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ බමිසෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

532. කචර බමිසෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථම භූමියට පැමිණීම පිණිස, තෙතෙතියාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තර ධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩිභාවය වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංඝිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ බමිසෝ කුසලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුසලධ්‍යානය කල හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩිභාවය වූ අප්‍රණිති වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංඝිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ බමිසෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

533. කචර බමිසෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථම භූමියට පැමිණීම පිණිස, තෙතෙතියාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, භිතති විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩිභාවය වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩිභාවය වූ භූතය වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩිභාවය වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලී ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩිභාවය වූ අතිමිත්ත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩිභාවය වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලී ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩිභාවය වූ අප්‍රණිති වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි. එසමයෙහි සංඝිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ බමිසෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

534. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුහතරං කුතං භාවෙති නියයානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පතානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං කුතං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මාභිඤ්ඤං ඡන්දුධිපතෙය්‍යං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං දකුභිඤ්ඤං ඡන්දුධිපතෙය්‍යං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මාභිඤ්ඤං ඡන්දුධිපතෙය්‍යං -පෙ- දුතියං කුතං -පෙ- තතියං කුතං -පෙ- චතුසං කුතං -පෙ- පඨමං කුතං -පෙ- පඤ්චමං කුතං උපසම්පජ්ජි විහරති සුඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මාභිඤ්ඤං ඡන්දුධිපතෙය්‍යනති කුසලං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දුධිපතෙය්‍යනති විපාකො -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මාභිඤ්ඤං ඡන්දුධිපතෙය්‍යනති කුසලං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මාභිඤ්ඤං අනිමිතං ඡන්දුධිපතෙය්‍යනති විපාකො -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මාභිඤ්ඤං ඡන්දුධිපතෙය්‍යනති කුසලං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මාභිඤ්ඤං අප්පඤ්ඤිතං ඡන්දුධිපතෙය්‍යනති විපාකො, තසම් සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

ඡන්දුධිපතෙය්‍යසුද්ධිභවට්ඨදං.

[ඡන්දුධිපතෙය්‍යසුද්ධිභවට්ඨදං]

535. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුහතරං කුතං භාවෙති නියයානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පතානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං කුතං උපසම්පජ්ජි විහරති සුඤ්ඤතං ඡන්දුධිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා, තසෙව ලොකුහතරස්ස කුසලස්ස කුතස්ස කතන්තා භාවිතන්තා විපාකං විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං කුතං උපසම්පජ්ජි විහරති සුඤ්ඤතං ඡන්දුධිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

536. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුහතරං කුතං භාවෙති නියයානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පතානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං කුතං උපසම්පජ්ජි විහරති සුඤ්ඤතං ඡන්දුධිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා, තසෙව ලොකුහතරස්ස කුසලස්ස කුතස්ස කතන්තා භාවිතන්තා විපාකං විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං කුතං උපසම්පජ්ජි විහරති අනිමිතං ඡන්දුධිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

534 කවර ධර්මයේ අව්‍යාකෘතිය යන්:

ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධානම ව්‍යවසායය වන්නේ කෘෂිකර්මයයි. එහෙත් මෙම කර්මයේ දියුණුවීම සඳහා අපට බොහෝ දුෂ්කරතා හමු වේ. ඒවායින් ප්‍රධානම වන්නේ භූමියේ දියුණුවීමයි. භූමියේ දියුණුවීම සඳහා අපට බොහෝ දුෂ්කරතා හමු වේ. ඒවායින් ප්‍රධානම වන්නේ භූමියේ දියුණුවීමයි.

ජනප්‍රියතම නිශ්‍යංඡු අතිකපටිපද, සි.

[**ජනප්‍රියතමය ශ්‍රී ලංකා ශ්‍රී ලාංක**]

535. කවර ධර්මයෝ අවශ්‍යකාරී වෙති යන්:

ශ්‍රී කලෙකා දූෂිතයන්ගේ ප්‍රහාණය පිණිස ප්‍රථමකූභයට පැමිණීම පිණිස, තෙය්‍යාරීන්ක වූ අපවයසාම් වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ගුණය වූ ඡන්දය අතිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එයමයෙහි ස්වර්ග වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එම ලොකොත්තරකුශල ධ්‍යානය කළ හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ගුණය වූ ඡන්දය අතිපති කොට ඇති විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එයමයෙහි ස්වර්ග වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකානශෝ යි.

536. කවර බමිසෝ අව්‍යාසාන වෙති යන්:

යම් කලෙක දැවෙන තැන්ගේ ප්‍රකාශය පිණිස, ප්‍රථම භූමියට පැමිණීම පිණිස, හෙය්සියාණික වූ අපවිත්‍රතාව වූ ලොකොභතරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ශුන්‍යතාව වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්වර්ණ වෙයි ... අපි කෙසේ වේ ... මේ බමුණෝ කුශලයෝ යි. එම ලොකොභතරභූතල-ධ්‍යානය කළ හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... විපාක වූ අතිශ්ඨතාව වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්වර්ණ වෙයි .. අපි කෙසේ වේ ... මේ බමුණෝ අමාත්‍යයෝ යි.

537. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං කොතං භාවෙති නිත්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කොතං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඤ්ඤං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා, තසෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස කොතස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කොතං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පණ්ණිතිතං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

538. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං කොතං භාවෙති නිත්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං කොතං -පෙ- තතියං කොතං -පෙ- චතුසං කොතං -පෙ- පඨමං කොතං -පෙ- පඤ්චමං කොතං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඤ්ඤං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඤ්ඤං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- සුඤ්ඤං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- අනිම්මතං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- සුඤ්ඤං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- අප්පණ්ණිතිතං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යන්ති විපාකො, තසම් සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා

ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යසුඤ්ඤානි සුඤ්ඤානා.

[පඨමමග්ග විපාකො]

539. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං කොතං භාවෙති නිත්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කොතං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිකුඤ්ඤං සුඤ්ඤං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා, තසෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස කොතස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කොතං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිකුඤ්ඤං සුඤ්ඤං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙකිපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

537. කවර බමියෝ අව්‍යාකෘත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෛයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ශූන්‍යත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ඥාණීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලෝකෝත්තර-කුශලධ්‍යානය කළ හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... විපාක වූ අප්‍රණීතිත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ඥාණීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි.

538. කවර බමියෝ අව්‍යාකෘත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෛයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විතක්ඛිවාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්වතියධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ථධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... ශූන්‍යත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී ... ශූන්‍යත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි ... ශූන්‍යත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලී ... අතිමිත්ත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි ... ශූන්‍යත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලී ... අප්‍රණීතිත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි. එසමයෙහි ඥාණීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි.

ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍ය ශුද්ධික ශුන්‍යත යි.

[ප්‍රථම මාහි විපාකය]

539. කවර බමියෝ අව්‍යාකෘත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෛයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දූෂප්‍රතිපත් ඇති දක්‍ෂාතීඥ වූ ශූන්‍යත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ඥාණීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලෝකෝත්තරකුශලධ්‍යානය කළ හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දූෂප්‍රතිපත් ඇති දක්‍ෂාතීඥ වූ ශූන්‍යත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ඥාණීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි.

540. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රිතං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විච්චේව ඛාමෙති -පෙ- පඨමං ක්‍රිතං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිකාදාසං සුද්දාසං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකේධපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා. තසෙසව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍රිතස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විච්චේව ඛාමෙති -පෙ- පඨමං ක්‍රිතං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිකාදාසං අනිමිතතං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකේධපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

541. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රිතං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විච්චේව ඛාමෙති -පෙ- පඨමං ක්‍රිතං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිකාදාසං සුද්දාසං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකේධපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා. තසෙසව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍රිතස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විච්චේව ඛාමෙති -පෙ- පඨමං ක්‍රිතං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිකාදාසං අපචණ්ඨිතං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකේධපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

542. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රිතං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විතකකට්ඨාදානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ක්‍රිතං -පෙ- තතියං ක්‍රිතං -පෙ- චතුත්ථං ක්‍රිතං -පෙ- පඨමං ක්‍රිතං -පෙ- පඤ්චමං ක්‍රිතං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිකාදාසං සුද්දාසං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යනති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිකාදාසං සුද්දාසං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යනති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිකාදාසං සුද්දාසං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යනති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිකාදාසං අනිමිතතං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යනති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිකාදාසං සුද්දාසං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යනති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිකාදාසං අපචණ්ඨිතං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යනති විපාකො, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකේධපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

540. කවර බමියෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තෙතයඝාණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩියානු වූ ගුණය වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්වර්ග වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුලලයෝ යි. එ ම ලෝකොත්තරකුලලධ්‍යානය කළ හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති අතිමිත්ත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්වර්ග වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

541. කවර බමියෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තෙතයඝාණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩියානු වූ ගුණය වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්වර්ග වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුලලයෝ යි. එ ම ලෝකොත්තරකුලලධ්‍යානය කළ හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩියානු වූ අප්‍රණිතිත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්වර්ග වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

542. කවර බමියෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තෙතයඝාණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විතතිවිචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ථධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩියානු වූ ගුණය වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩියානු වූ ගුණය වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) මේ විපාක යි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩියානු වූ ගුණය වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) මේ කුසලී ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩියානු වූ අතිමිත්ත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) මේ විපාක යි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩියානු වූ ගුණය වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලී ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩියානු වූ අප්‍රණිතිත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) මේ විපාක යි. එසමයෙහි ස්වර්ග වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

543. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං කුතං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතතියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුතං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං බ්‍රහ්මාණිකුසලං සුඤ්ඤානං ඡන්ද්‍රායිපතෙය්‍යං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං දකුණිකුසලං සුඤ්ඤානං ඡන්ද්‍රායිපතෙය්‍යං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං බ්‍රහ්මාණිකුසලං සුඤ්ඤානං ඡන්ද්‍රායිපතෙය්‍යං, -පෙ- දුතියං කුතං -පෙ- තතියං කුතං -පෙ- චතුත්තං කුතං -පෙ- පඨමං කුතං -පෙ- පඤ්චමං කුතං උපසම්පජ්ජි විහරති සුඛාපට්ඨපදං බ්‍රහ්මාණිකුසලං සුඤ්ඤානං ඡන්ද්‍රායිපතෙය්‍යනති කුසලං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං බ්‍රහ්මාණිකුසලං සුඤ්ඤානං ඡන්ද්‍රායිපතෙය්‍යනති විපාකො -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං බ්‍රහ්මාණිකුසලං සුඤ්ඤානං ඡන්ද්‍රායිපතෙය්‍යනති කුසලං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං බ්‍රහ්මාණිකුසලං අනිමිතනං ඡන්ද්‍රායිපතෙය්‍යනති විපාකො -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං බ්‍රහ්මාණිකුසලං සුඤ්ඤානං ඡන්ද්‍රායිපතෙය්‍යනති කුසලං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං බ්‍රහ්මාණිකුසලං අප්පණ්ණිතං ඡන්ද්‍රායිපතෙය්‍යනති විපාකො තස්මිං සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙබ්බො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

544. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං කුතං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතතියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුතං උපසම්පජ්ජි විහරති අප්පණ්ණිතං ඡන්ද්‍රායිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙබ්බො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා, තස්සෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස කුතස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුතං උපසම්පජ්ජි විහරති අනිමිතනං ඡන්ද්‍රායිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙබ්බො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

545. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං කුතං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතතියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුතං උපසම්පජ්ජි විහරති අප්පණ්ණිතං ඡන්ද්‍රායිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙබ්බො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා, තස්සෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස කුතස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුතං උපසම්පජ්ජි විහරති අනිමිතනං ඡන්ද්‍රායිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙබ්බො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

543. කවර බමියෝ අව්‍යාකාත වෙති යන්:

යම් කලෙකැ දූෂිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෙෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුබ්‍රප්‍රතිපත් ඇති සම්ප්‍රාතිඥ වූ ගුත්‍යත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ... සුබ්‍රප්‍රතිපත් ඇති දක්‍ෂාතිඥ වූ ගුත්‍යත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ... සුබ්‍රප්‍රතිපත් ඇති සම්ප්‍රාතිඥ වූ ගුත්‍යත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... සුබ්‍රප්‍රතිපත් ඇති සම්ප්‍රාතිඥ වූ ගුත්‍යත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී ... සුබ්‍රප්‍රතිපත් ඇති සම්ප්‍රාතිඥ වූ ගුත්‍යත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක සි ... සුබ්‍රප්‍රතිපත් ඇති සම්ප්‍රාතිඥ වූ ගුත්‍යත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලී ... සුබ්‍රප්‍රතිපත් ඇති සම්ප්‍රාතිඥ වූ අනිමිත්ත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක සි ... සුබ්‍රප්‍රතිපත් ඇති සම්ප්‍රාතිඥ වූ ගුත්‍යත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලී ... සුබ්‍රප්‍රතිපත් ඇති සම්ප්‍රාතිඥ වූ අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක සි. එසමයෙහි ස්‍යගීය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

544. කවර බමියෝ අව්‍යාකාත වෙති යන්?

යම් කලෙකැ දූෂිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෙෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්‍යගීය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුසලයෝ යි. එ ම ලෝකෝත්තරකුසලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්‍යගීය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

545. කවර බමියෝ අව්‍යාකාත වෙති යන්?

යම් කලෙකැ දූෂිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෙෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්‍යගීය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුසලයෝ යි. එ ම ලෝකෝත්තරකුසලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අනිමිත්ත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්‍යගීය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

516. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ඤානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති අප්පණ්ණිහිතං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙතිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ඤානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති සුඤ්ඤානං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙතිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

547. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ඤානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විහක්ඛවිචාරනං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඤානං -පෙ- තතියං ඤානං -පෙ- චතුත්ථං ඤානං -පෙ- පඨමං ඤානං -පෙ- පඤ්චමං ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති අප්පණ්ණිහිතං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යානි කුසලං -පෙ- අප්පණ්ණිහිතං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යානි විපාකො -පෙ- අප්පණ්ණිහිතං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යානි කුසලං -පෙ- අතිඝ්ඤානං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යානි විපාකො -පෙ- අප්පණ්ණිහිතං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යානි කුසලං -පෙ- සුඤ්ඤානං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යානි විපාකො. තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙතිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

548. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ඤානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දඤ්ඤානං අප්පණ්ණිහිතං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙතිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ඤානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දඤ්ඤානං අප්පණ්ණිහිතං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

549. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ඤානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දඤ්ඤානං අප්පණ්ණිහිතං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙතිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ඤානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඤානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දඤ්ඤානං අතිඝ්ඤානං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙතිපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

546. කවර බම්මෝ අව්‍යාකාන වෙති යත්:

යම් කලෙක දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තේයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බම්මෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ගුණය වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බම්මෝ අව්‍යාකානෝ යි.

547. කවර බම්මෝ අව්‍යාකාන වෙති යත්:

යම් කලෙක දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තේයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විතතිවිචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ථධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී ... අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) මේ විපාක යි ... අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) මේ කුසලී ... අනිත්ත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) මේ විපාක යි ... අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) මේ කුසලී ... ගුණය වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) මේ විපාක යි, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බම්මෝ අව්‍යාකානෝ යි.

548. කවර බම්මෝ අව්‍යාකාන වෙති යත්:

යම් කලෙක දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තේයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බම්මෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බම්මෝ අව්‍යාකානෝ යි.

549. කවර බම්මෝ අව්‍යාකාන වෙති යත්:

යම් කලෙක දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තේයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බම්මෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ අනිත්ත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බම්මෝ අව්‍යාකානෝ යි.

550. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසමිං සමයෙ ලොකුතතරං ඛානං භාවෙති තිත්‍යානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පනතියා විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ඛානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දැනාහිඤ්ඤං අප්පණ්ණිතිනං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යං, තසමිං සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙබ්‍රපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා. තසෙසව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ඛානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විච්ච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ඛානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛා පට්ඨදං දැනාහිඤ්ඤං සුඤ්ඤං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යං, තසමිං සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

551. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසමිං සමයෙ ලොකුතතරං ඛානං භාවෙති තිත්‍යානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පනතියා විතකකම්මවාදනං චූපසමා දුතියං ඛානං -පෙ- තතියං ඛානං -පෙ- චතුත්ථං ඛානං -පෙ- පඨමං ඛානං -පෙ- පඤ්චමං ඛානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දැනාහිඤ්ඤං අප්පණ්ණිතිනං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යනති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං දැනාහිඤ්ඤං අප්පණ්ණිතිනං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යනති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං දැනාහිඤ්ඤං අතිමිතනං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යනති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං දැනාහිඤ්ඤං අප්පණ්ණිතිනං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යනති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං දැනාහිඤ්ඤං සුඤ්ඤං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යනති විපාකො, තසමිං සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙබ්‍රපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

552. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසමිං සමයෙ ලොකුතතරං ඛානං භාවෙති තිත්‍යානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පනතියා විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ඛානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මාහිඤ්ඤං අප්පණ්ණිතිනං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං දැනාහිඤ්ඤං අප්පණ්ණිතිනං ඡන්ද්‍රයිප- තෙය්‍යං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං දැනාහිඤ්ඤං අප්පණ්ණිතිනං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යං -පෙ- දුතියං ඛානං -පෙ- තතියං ඛානං -පෙ- චතුත්ථං ඛානං -පෙ- පඨමං ඛානං -පෙ- පඤ්චමං ඛානං උපසමපජ්ජ විහරති සුඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මාහිඤ්ඤං අප්පණ්ණිතිනං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යනති කුසලං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මාහිඤ්ඤං අප්පණ්ණිතිනං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යනති විපාකො -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මාහිඤ්ඤං අප්පණ්ණිතිනං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යනති කුසලං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මාහිඤ්ඤං අතිමිතනං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යනති විපාකො -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මාහිඤ්ඤං අප්පණ්ණිතිනං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යනති කුසලං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මාහිඤ්ඤං සුඤ්ඤං ඡන්ද්‍රයිපතෙය්‍යනති විපාකො, තසමිං සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

550. කවර බලිතයේ අව්‍යාකෘති වෙති යත්:

යම් කළෙකැ දැව්ගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, කෙසේදීර්ශක වූ අපවයනාමි වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීමකු වූ අප්‍රණිතිත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි ස්පඨිය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුලලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුලධ්‍යානය කප්‍ර හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීමකු වූ ශූන්‍යත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි ස්පඨිය වෙයි... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකානසෝ යි.

551. කවර බමිලෙය් අව්‍යාකෘත වෙති සත්:

යම් කලෙක දූෂවිතයන්ගේ ප්‍රභාණය විණිස, ප්‍රථමාදියට පැමිණීමට විණිස, තෙසසාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විතක්ඛිවාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... දව්තියධ්‍යානයට ... තාතියධ්‍යානයට... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩිභිඤ්චි අපුණිතිත වූ ඡන්දය අතිපති කොට ඇති පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩිභිඤ්චි අපුණිතිත වූ ඡන්දය අතිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩිභිඤ්චි අපුණිතිත වූ ඡන්දය අතිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩිභිඤ්චි අතිමිත්ත වූ ඡන්දය අතිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩිභිඤ්චි අපුණිතිත වූ ඡන්දය අතිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩිභිඤ්චි අපුණිතිත වූ ඡන්දය අතිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩිභිඤ්චි ආත්මත වූ ඡන්දය අතිපති කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි. එසමයෙහි ස්වර්ග වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

552. කවර බමිසෝ අවශ්‍යතාව වෙති සත්:

යම් කලෙක දැනටත්ම ප්‍රකාශය පිණිස, ප්‍රථම කුමක් පැමිණිම
 පිණිස, තෙවන වරින් වැඩි වූ අවස්ථාවක වූ ලොකොත්තරධානතාවය වඩා ද,
 කාමයන්ගෙන් වෙන් වීම ... සුබප්‍රතිපත් ඇති ක්‍රියානු වූ අප්‍රණිති
 වූ ඡන්දය අතිපති කොට ඇති ... සුබප්‍රතිපත් ඇති දකෘතිය වූ අප්‍රණි
 තිත වූ ඡන්දය අතිපති කොට ඇති ... සුබප්‍රතිපත් ඇති ක්‍රියානු වූ
 අප්‍රණිති වූ ඡන්දය අතිපති කොට ඇති ප්‍රථමධානතාව පැමිණ වෙසේ
 ද ... ද්විතීයධානතාව ... තෘතීයධානතාව ... චතුර්ධානතාව ... ප්‍රථමධා-
 නතාව ... සුබප්‍රතිපත් ඇති ක්‍රියානු වූ අප්‍රණිති වූ ඡන්දය අතිපති
 කොට ඇති පඤ්චධානතාව පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී ... සුබප්‍රතිපත්
 ඇති ක්‍රියානු වූ අප්‍රණිති වූ ඡන්දය අතිපති කොට ඇති (පඤ්චධාන-
 තාව පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාකයී ... සුබප්‍රතිපත් ඇති ක්‍රියානු වූ
 අප්‍රණිති වූ ඡන්දය අතිපති කොට ඇති (පඤ්චධානතාව පැමිණ වෙසේ
 ද) මේ කුසලී ... සුබප්‍රතිපත් ඇති ක්‍රියානු වූ අතිනිත වූ ඡන්දය
 අතිපති කොට ඇති (පඤ්චධානතාව පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාකයී ...
 සුබප්‍රතිපත් ඇති ක්‍රියානු වූ අප්‍රණිති වූ ඡන්දය අතිපති කොට
 ඇති (පඤ්චධානතාව පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලී ... සුබප්‍රතිපත්
 ඇති ක්‍රියානු වූ ඡන්දය අතිපති කොට ඇති (පඤ්චධානත-
 වය පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාකයී, අසම්පූර්ණ සංග්‍රහය වෙයි ... අවිනිශ්-
 චය වේ ... මේ බලයෝ අවිනිශ්චයෝ යි.

553. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං මග්ගා භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සත්පට්ඨානං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සමමුප්පාදිතං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඉද්ධිපාදං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඉන්ද්‍රියං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඛලං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං බොජ්ඣංගිකං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සච්චං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සම්පා භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං බමමං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං බ්‍රහ්මං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ආයතනං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ධාතුං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ආභාරං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඵසං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං වේදනං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සංකෘතං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං චේතනං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං විතතං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපවයගාමී. දිට්ඨිගතානං පහානාය පස්මාය භූමියා පතනියා විවිච්චෙව කාමෙති -පෙ- පස්මං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිකාදං ජන්දගිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිනේශපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා, තස්සෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍රියාස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙති -පෙ- පස්මං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිකාදං සුඤ්ඤතං, -පෙ- අනිම්මතං, -පෙ- අසංකිතිතං ජන්දගි- පතෙය්‍යං, -පෙ- විරියාගිපතෙය්‍යං, -පෙ- වික්කාගිපතෙය්‍යං, -පෙ- විමංසාගිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිනේශපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා

පස්ම මග්ග විපාකො.

554. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රියානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපවයගාමී කාමරුහව්‍යාපාදනං තනුභාවාය දුතියාය භූමියා පතනියා -පෙ- කාමරු- හව්‍යාපාදනං අනවසේසප්පතානාය තතියාය භූමියා පතනියා -පෙ- රූප- රුහ අරූපරුහ මාන උද්ධිච්ච අවිජ්ජාය අනවසේසප්පතානාය චතුර්ත්තාය භූමියා පතනියා විවිච්චෙව කාමෙති -පෙ- පස්මං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිකාදං, තස්මිං සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අඤ්ඤා තාවිඤ්ඤං හොති -පෙ- අවිනේශපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා, තස්සෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍රියාස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙති -පෙ- පස්මං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිකාදං සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අඤ්ඤා තා- විඤ්ඤං හොති -පෙ- අවිනේශපො හොති -පෙ- යෙ වා සන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අප්පි පටිච්චසමුප්පාදනා අරූපිකො බමමා, ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

555. කතමො තස්මිං සමයෙ ඵසො හොති?

යෙ තස්මිං සමයෙ ඵසො දුක්ඛා සමුද්ධිසනා සමුද්ධිතතනා, අයං තස්මිං සමයෙ ඵසො හොති.

553. කවර බමියෝ අව්‍යාකාන වෙති යන්:

යම් කලෙකැ ලෝකොත්තරමාගීය වඩා ද ... ලෝකොත්තරසන්ධානය වඩා ද ... ලෝකොත්තරසමයන්ප්‍රධානය වඩා ද ... ලෝකොත්තරසාදාපාදය වඩා ද ... ලෝකොත්තර ඉන්ද්‍රියය වඩා ද ... ලෝකොත්තර බලය වඩා ද ... ලෝකොත්තර බොධ්‍යවිනය වඩා ද ... ලෝකොත්තර සත්‍යය වඩා ද ... ලෝකොත්තරගම්භය වඩා ද ... ලෝකොත්තරබමිය වඩා ද ... ලෝකොත්තරසකකිය වඩා ද ... ලෝකොත්තර ආයතනය වඩා ද ... ලෝකොත්තරධාතුව වඩා ද ... ලෝකොත්තර ආභාරය වඩා ද ... ලෝකොත්තර සංඝීය වඩා ද ... ලෝකොත්තර වේදනාව වඩා ද ... ලෝකොත්තර සංඥාව වඩා ද ... ලෝකොත්තර වේදනාව වඩා ද ... දෘෂ්ටිතයන්ගේ ප්‍රකාශය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තේජසාණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකොත්තර විනයය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුෂ්ප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එකමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි එ ම ලෝකොත්තර කුශලධ්‍යානය කළ හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුෂ්ප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ අනන්ත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද ... අභිමිතන ... අපසාණිතිත ඡන්ද්‍රියපතෙය් ... මිටියාධිපතෙය් ... විතන ධිපතෙය් ... විමසාධිපතෙය් වූ (ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද,) එකමයෙහි සංගීය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකානයෝ යි.

ප්‍රථමමාගිවිසාක යි.

554. කවර බමියෝ අව්‍යාකාන වෙති යන්:

යම් කලෙකැ කාමරූප ව්‍යාපාදයන්ගේ කුහුබව පිණිස, (සකාදගාමී සබ්බාන) දවතියභූමියට පැමිණීම පිණිස, ... කාමරූපව්‍යාපාදයන්ගේ නිරවශේෂප්‍රකාශය පිණිස, (අනාගාමිමාගී සබ්බාන) තාතියභූමියට පැමිණීම පිණිස ... රූපරූප - අරූපරූප - මාන - උභ්‍යව - අභ්‍යවගේ නිරවශේෂප්‍රකාශය පිණිස, (අභිත්මාගී සබ්බාන) චතුර්භූමියට පැමිණීම පිණිස, තේජසාණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුෂ්ප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එකමයෙහි සංගීය වෙයි අක්කුඤ්ඤිය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ බමියෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලෝකොත්තරකුශලධ්‍යානය කළ හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුෂ්ප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ අනන්ත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එකමයෙහි සංගීය වෙයි ... අක්කුඤ්ඤාවිඤ්ඤා වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... තවද එකමයෙහි අනන්ත වූ අ ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පන්න වූ යම් අරූපිබමි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බමියෝ අව්‍යාකානයෝ යි.

555. කවරෙක් එකමයෙහි සංගීය වෙයි යන්:

එකමයෙහි යම් සංගීයයක් සංගීකාරයෙක් මොනොවට සංගී කරන බවෙක් මොනොවට සංගී කළ බවක් වේ ද, මේ එකමයෙහි සංගී වේ.

556. කතමං තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාතාච්ඡ්‍යයං හොති?

යං තෙසාං අඤ්ඤාතාච්ඡිතං ධම්මානං අඤ්ඤා පඤ්ඤා පජානනා විචයො පටිචයො ධම්මවිචයො සලලකඛණා උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පණ්ණිවචං. කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤාං චෙහව්‍යා විනනා උපපරිකඛා භූරි මේධා පරිනාසිකා විපසානා සමපජ්ඤාං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤාච්ඡ්‍යයං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසන්ධං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤා ආලොකො පඤ්ඤාඛිභාසො පඤ්ඤාපරෙජාතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සමමාදිට්ඨි ධම්මවිචයසමෝජ්ඣකිඛො මග්ගබ්බං මග්ගපරිනාපනතං, ඉදං තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාතාච්ඡ්‍යයං හොති. යෙ වා පත තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාදපි අසී පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

ලොකුත්තර විපාකා.

[අනුසලවිපාකපඤ්ඤාණාහි]

557. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසමිං සමයෙ අනුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපවිතතතා විපාකං චක්ඛුට්ඨඤ්ඤාණං උප්පන්නා හොති, උපෙකඛාසග්ගතං රූපාරම්මණං -පෙ- සොතට්ඨඤ්ඤාණං උප්පන්නා හොති, උපෙකඛාසග්ගතං සද්දාරම්මණං -පෙ- ඝාතට්ඨඤ්ඤාණං උප්පන්නා හොති, උපෙකඛාසග්ගතං ගැකාරම්මණං -පෙ- ජිව්‍යාට්ඨඤ්ඤාණං උප්පන්නා හොති, උපෙකඛාසග්ගතං රසාරම්මණං -පෙ- කායට්ඨඤ්ඤාණං උප්පන්නා හොති, දුක්ඛසග්ගතං ථොට්ඨබ්බාරම්මණං, තසමිං සමයෙ ඵෙය්‍යා හොති, වේදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චේතනා හොති, විතතං හොති, දුක්ඛං හොති, විතතස්සෙකග්ගතා හොති, මනිච්ඡ්‍යයං හොති, දුක්ඛිච්ඡ්‍යයං හොති, ජිවිතීච්ඡ්‍යයං හොති. යෙ වා පත තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාදපි අසී පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

558. කතමො තසමිං සමයෙ ඵෙය්‍යා හොති යො තසමිං සමයෙ ඵෙය්‍යා -පෙ- අයං තසමිං සමයෙ ඵෙය්‍යා හොති.

559. කතමා තසමිං සමයෙ වේදනා හොති?

යං තසමිං සමයෙ තප්පාකායට්ඨඤ්ඤාණධාතුසම්ප්පාදා කායිකං අසානං කායිකං දුක්ඛං කායසම්ප්පාදා අසානං දුක්ඛං වේදයිතං කායසම්ප්පාදා අසානං දුක්ඛං වේදනා, අයං තසමිං සමයෙ වේදනා හොති. -පෙ-

560. කතමං තසමිං සමයෙ දුක්ඛං හොති?

යං තසමිං සමයෙ කායිකං දුක්ඛං කායසම්ප්පාදා අසානං දුක්ඛං වේදයිතං කායසම්ප්පාදා අසානං දුක්ඛං වේදනා, ඉදං තසමිං සමයෙ දුක්ඛං හොති. -පෙ-

556. කවරෙක් එසමයෙහි අඤ්ඤාතාවිඤ්ඤා වෙයි යන්න:

එ අඤ්ඤාතාවිඤ්ඤා (සමප්‍රග්‍රහන්ත) බම්මසන් අනුරෙහි මාග්ගික වූ මාග්ගිකයෝපනත වූ යම් දැනීමෙන් ප්‍රඥයෙක් පජානනයෙන් විවයයෙන් පවිවයයෙන් බම්මිවයයෙන් සංලක්ෂණයෙන් උපලක්ෂණයෙන් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙන් පාණ්ඩිතයෙන් කොසලයෙන් තෙතප්‍රණයෙන් වෛහව්‍යයෙන් විතතායෙන් උපපජිත්තයෙන් භූරිප්‍රඥාතෙන් ධාරණප්‍රඥාතෙන් පරිණාමිකායෙන් විදගිතායෙන් සමාග්ගිකයෙන් පතොදයෙන් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥෙත්‍රියයෙන් ප්‍රඥබලයෙන් ප්‍රඥගහත්‍රයෙන් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙන් ප්‍රඥආලෝකයෙන් ප්‍රඥවහාසයෙන් ප්‍රඥප්‍රද්‍යාතයෙන් ප්‍රඥරන්තරයෙන් අමොහයෙන් බම්මිවයයෙන් සමාග්ගිකයෙන් බම්මිවිවයසමෝධායකයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි අඤ්ඤාතාවිඤ්ඤා වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසම්බන්ධතාවන වූ යම් අරුපිබම්මි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බම්මියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

ලොකොත්තරවිපාක යි.

[අනුගලවිපාක පක්ඛවිඤ්ඤා]

557. කවර බම්මියෝ අව්‍යාකාත වෙති යන්න:

යම් කලෙක අනුගලකමය කල බැවින් රූත් කල බැවින් රූපාලම්භන උපෙක්ඛා සහගත වූ චක්ඛුර්විඤ්ඤා උපදනේ මේ ද ... භක්ඛාලම්භන උපෙක්ඛා සහගත වූ ස්ප්‍රානුර්විඤ්ඤා උපදනේ මේ ද ... භක්ඛාලම්භන උපෙක්ඛා සහගත වූ ස්ප්‍රානුර්විඤ්ඤා උපදනේ මේ ද ... රසාලම්භන උපෙක්ඛා සහගත වූ ජීව්‍යාවිඤ්ඤා උපදනේ මේ ද ... සප්‍රභව්‍යාලම්භන දුඛ සහගත වූ කායවිඤ්ඤා උපදනේ මේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, චේතනාව වෙයි, විතතය වෙයි, දුඛය වෙයි, විතෙකතාග්‍රතාව වෙයි, මනිත්‍රියය වෙයි, දුක්ඛත්‍රියය වෙයි, ජීවිතත්‍රියය වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසම්බන්ධතාවන වූ යම් අරුපිබම්මි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බම්මියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

558. කවරෙක් එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙයි යන්න:

එසමයෙහි යම් ස්පර්ශයක් ... මේ එසමයෙහි ස්පර්ශ වේ.

559. කවරෙක් එසමයෙහි වේදනා වෙයි යන්න:

එසමයෙහි තදනුරූප කායවිඤ්ඤාතා සංස්පර්ශයෙන් උපන් යම් කායික වූ අසාතයක් කායික වූ දුඛයෙන්, කායසංස්පර්ශයෙන් උපන් අසාත වූ දුඛ වූ වේදනිකයෙක්, කායසංස්පර්ශයෙන් උපන් අසාත වූ දුඛ වූ වේදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි වේදනා වේ...

560. කවරෙක් එසමයෙහි දුඛ වෙයි යන්න:

එසමයෙහි යම් කායික වූ අසාතයක් කායික වූ දුඛයෙන් කායසංස්පර්ශයෙන් උපන් අසාත වූ දුඛ වූ වේදනිකයෙක් කායසංස්පර්ශයෙන් උපන් අසාත වූ දුඛ වූ වේදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි දුඛ වේ ...

561. කතමං තසමිං සමයෙ දුක්ඛිජ්ජයං හොති?

යං තසමිං සමයෙ කාසිකං අසානං කාසිකං දුක්ඛං වෙදයිතං කායසම්ඵ-
ස්සාජා අසානං දුක්ඛං වෙදනා, ඉදං තසමිං සමයෙ දුක්ඛිජ්ජයං හොති -පෙ-
යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො
බම්මා, ඉමෙ බම්මා අව්‍යාකතා.

තසමිං බො පන සමයෙ ව්‍යාකාරෙ බ්‍යාකා හොනති, ආයතනාති
හොනති, දො බාහුයො හොනති, තයො ආහාරා හොනති, තිණි ඉජ්ජයාති
හොනති, එකො එස්සො හොති -පෙ- එකා කායවිඤ්ඤාණධාතු හොති,
එකං බම්මායතනං හොති, එකා බම්මධාතු හොති, යෙ වා පන තසමිං
සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බම්මා, ඉමෙ බම්මා
අව්‍යාකතා. -පෙ-

562. කතමො තසමිං සමයෙ සබ්බාරක්ඛණො හොති?

එස්සො චේතනා විතතස්සෙකග්ගතා ජිවිතිජ්ජයං, යෙ වා පන තසමිං
සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බම්මා ධූපෙතො
වෙදනාක්ඛණං ධූපෙතො සඤ්ඤාක්ඛණං ධූපෙතො විඤ්ඤාණක්ඛණං, අයං
තසමිං සමයෙ සබ්බාරක්ඛණො හොති -පෙ- ඉමෙ බම්මා අව්‍යාකතා.

අකුසලවිපාහ පඤ්චවිඤ්ඤාණාහි.

[අකුසලවිපාහා මනෝධාතු.]

563. කතමෙ බම්මා අව්‍යාකතා?

යසමිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකා
මනෝධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛා සත්තතා රූපාරම්මණං වා -පෙ-
චොඨ්ඨබ්බාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්බ, තසමිං සමයෙ එස්සො හොති,
චෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චේතනා හොති, විතතං හොති, විතතෙකා
හොති, විචාරෙ හොති, උපෙක්ඛා හොති, විතතස්සෙකග්ගතා හොති, මතිජ්ජයං
හොති, උපෙක්ඛිජ්ජයං හොති, ජිවිතිජ්ජයං හොති, යෙ වා පන තසමිං සමයෙ
අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්ච සමුප්පන්නා අරුපිනො බම්මා, ඉමෙ බම්මා අව්‍යාකතා.
-පෙ-

තසමිං බො පන සමයෙ ව්‍යාකාරෙ බ්‍යාකා හොනති, ආයතනාති
හොනති, දො බාහුයො හොනති, තයො ආහාරා හොනති, තිණි ඉජ්ජයාති
හොනති, එකො එස්සො හොති -පෙ- එකා මනෝ ධාතුහොති. එකං
බම්මායතනං හොති. එකා බම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ
අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බම්මා, ඉමෙ බම්මා අව්‍යා-
කතා. -පෙ-

561. කවරෙක් එසමයෙහි දුකඛිඤ්ඤා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් කායික වූ අසාත්යයක් කායික වූ දුඃඛයෙක් කායසං-
ස්පෘෂ්ටයන් උපන් අසාත් වූ දුඃඛ වූ වේදනිකයෙක් කායසංස්පෘෂ්ටයන් උපන්
අසාත් වූ දුඃඛ වූ වේදනායෙක් වේද, මේ එසමයෙහි දුකඛිඤ්ඤා වේ ...
තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්ෂමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බි කෙතෙක්
ඇද්ද, මේ බම්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ
දෙදෙනෙක් වෙති, බාහුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආභාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති,
ඉඤ්ඤායෝ තිදෙනෙක් වෙති, එක් ම ජප්පයෙක් වෙයි, ... එක් ම
කායවිඤ්ඤානානුයෙක් වෙයි, එක් ම ඛණිකානුයෙක් වෙයි, එක් ම බම්-
බානු වේ. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්ෂමුත්පන්න වූ යම්
අරුපිබ්බි කෙතෙක් ඇද්ද, මේ බම්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි...

562. කවරෙක් එසමයෙහි සංසාරසකකි වෙයි යත්:

ජප්පය වෙනතා ය විනේශකායා ය ජීවිතඤ්ඤා ය, තවද
එසමයෙහි වේදනාසකකිය තබා සංඥාසකකිය තබා විඤ්ඤාසකකිය තබා
අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්ෂමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බි කෙතෙක් ඇද්ද, මේ
එසමයෙහි සංසාරසකකි වේ ... මේ බම්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

අනුගලවිපාකපඤ්ඤානුයෝ යි.

[අනුගලවිපාකමනොධානු]

563. කවර බම්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කප්පකා අනුගලකම්ප කළ බැවින් රූප කළ බැවින් රූපා-
ලබ්භිත වේවයි ... ස්ප්‍රමව්‍යාලබ්භිත වේවයි, යමක් යමක් හෝ අරමුණු
කොට උපෙක්ඛා සහගත වූ විපාක මනෝධානුව උපදනේ වේද, එසම-
යෙහි ජප්පය වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වෙනතාව වෙයි,
විතතය වෙයි, විතක්ක වෙයි, විචාරය වෙයි, උපෙක්ඛාව වෙයි, විනේශ-
කායානුයෙක් වෙයි, මහිඤ්ඤා වෙයි, උපෙක්ඛිඤ්ඤා වෙයි, ජීවිතඤ්ඤා වේ.
තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්ෂමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බි
කෙතෙක් ඇද්ද, මේ බම්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි ...

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ
දෙදෙනෙක් වෙති, බාහුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආභාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති,
ඉඤ්ඤායෝ තිදෙනෙක් වෙති, එක් ම ජප්පයෙක් වෙයි ... එක් ම
මනෝධානුයෙක් වෙයි, එක් ම ඛණිකානුයෙක් වෙයි, එක් ම බම්බානු වේ.
තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යක්ෂමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්බි කෙතෙක්
ඇද්ද, මේ බම්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි...

564. කතමො තසමිං සමයෙ සබ්බාරකකිකො හොති?

එස්සො වෙනනා විතතෙකා විචාරෙ විතතස්සකග්ගනා ජීවිතීන්ද්‍රියං, යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා ඵපෙත්වා වෙදනාකකිකාං ඵපෙත්වා සඤ්ඤාකකිකං ඵපෙත්වා විඤ්ඤාණකකිකං, අයං තසමිං සමයෙ සබ්බාරකකිකො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

අකුසලපිපාසා මනෝබාහු.

[අකුසලපිපාසා අව්‍යාකතා]

565. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසමිං සමයෙ අකුසලස්ස කමමස්ස කතතතා උපවිතතතා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණබාහු උප්පන්නා හොති උපෙකබ්‍යසග්ගනා රූපාරමමණං වා -පෙ- බමමාරමමණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තසමිං සමයෙ එස්සො හොති. වෙදනා හොති. සඤ්ඤා හොති. චෙතනා හොති. විතතං හොති. විතතෙකා හොති. විචාරෙ හොති උපෙකබ්‍යසග්ගනා හොති. මනිත්තියං හොති. උපෙකබ්‍යසග්ගනා හොති. ජීවිතීන්ද්‍රියං හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා, ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා -පෙ-

තසමිං බො පන සමයෙ වතතාතෙරෙ බන්ධා හොනති. ද්වායතනානි හොනති. ද්වෙ බාහුස්සො හොනති. තස්සො ආභාරං හොනති. තිණ්ණි ඉන්ද්‍රියානි හොනති. එකො එස්සො පහාති. -පෙ- එකා මනෝවිඤ්ඤාණබාහු හොති. එකං බමමායතනං හොති. එකා බමමබාහු හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා, ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා. -පෙ-

566. කතමො තසමිං සමයෙ සබ්බාරකකිකො හොති?

එස්සො වෙනනා විතතෙකා විචාරෙ විතතස්සකග්ගනා ජීවිතීන්ද්‍රියං, යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා ඵපෙත්වා වෙදනාකකිකාං ඵපෙත්වා සඤ්ඤාකකිකං ඵපෙත්වා විඤ්ඤාණකකිකං, අයං තසමිං සමයෙ සබ්බාරකකිකො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

අකුසලපිපාසා අව්‍යාකතා.

564. කවරෙක් එසමයෙහි සංසාරසකක වෙයි යත්:

සංගී ය වෙනතා ය විතති ය විවාර ය විතෙතකාග්‍රතා ය ජිවිතෙත්‍රිය ය, තවද එසමයෙහි වෙදනාසකකය තබා සංඥසකකය තබා විඥනසකකය තබා අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්මි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංසාරසකක වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

අකුශලවිපාක මනෝධාතු යි.

[අකුශල විපාක අව්‍යාකාත]

565. කවර බමියෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ අකුශලකමීය කල බැවින් රැස් කල බැවින් රූපාලම්බන වේවයි ... බමිලම්බන වේවයි, යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට උපෙක්‍ෂා සහගත වූ විපාක මනෝවිඥනධාතුව උපදුනේ ඵෙ ද, එසමයෙහි සංගීය වෙයි, වෙදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වෙනතාව වෙයි, විතතය වෙයි, විතතිය වෙයි, විවාරය වෙයි, උපෙක්‍ෂාව වෙයි, විතෙතකාග්‍රතාව වෙයි, භනිත්‍රිය වෙයි, උපෙක්‍ෂිත්‍රිය වෙයි, ජිවිතෙත්‍රිය වේ. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්මි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි ...

තවද එසමයෙහි සකකමයෝ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආභාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් වෙති, එක් ම සංගීයෙක් වෙයි ... එක් ම මනෝවිඥනධාතුවෙක් වෙයි, එක් ම බමියතනය වෙයි, එක් මුබ්මධාතුව වේ. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්මි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි ...

566. කවරෙක් එසමයෙහි සංසාරසකක වෙයි යත්:

සංගී ය වෙනතා ය විතති ය විවාර ය විතෙතකාග්‍රතා ය ජිවිතෙත්‍රිය ය, තවද එසමයෙහි වෙදනාසකකය තබා සංඥසකකය තබා විඥනසකකය තබා අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබ්මි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංසාරසකක වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

අකුශලවිපාක අව්‍යාකාතයෝ යි.

[කිට්ඨියාමනොධාතු]

567. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ මනොධාතු උප්පන්නා හෙති කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ව කමමිථිපාකා උපෙකකාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- පොඨස්ඛාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තසම් සමයෙ එසෙසා හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වේතනා හොති, චිත්තං හොති, විතකෙකා හොති, විචාරේ හොති, උපෙකකා හොති, විතතසෙසකහගතා හොති, මනිජ්ඣයං හොති, උපෙකබ්ඤ්ඤියං හොති, ජිවිතිජ්ඣයං හොති, යෙ වා පන තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අපි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. -පෙ-

තසම් ඛො පන සමයෙ ව්‍යතාරේ ඛනිා හොනති. ද්වායතනානි හොනති. ද්වෙ ධාතුයො හොනති. තයො ආකාර හොනති. තිණි ඉන්ද්‍රියානි හොනති. එකො එසෙසා හොති -පෙ- එකා මනොධාතු හොති. එකං ධම්මාසතනං හොති. එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අපි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. -පෙ-

568. කතමො තසම් සමයෙ සඛාරකකිංකො හොති?

එසෙසා වේතනා විතකෙකා විචාරේ විතතසෙසකහගතා ජිවිතිජ්ඣයං, යෙ වා පන තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අපි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා ඨපෙචා වෙදනාකකිංකං ඨපෙචා සඤ්ඤාකකිංකං ඨපෙචා විඤ්ඤා-ණකකිංකං, අයං තසම් සමයෙ සඛාරකකිංකො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

කිට්ඨියාමනොධාතු.

[කිට්ඨියාමනොවිඤ්ඤාණධාතු සොමනස්සහගතවිතතං]

569. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හෙති කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ව කමමිථිපාකා සොමනස්සහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තසම් සමයෙ එසෙසා හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වේතනා හොති, චිත්තං හොති, විතකෙකා හොති, විචාරේ හොති, පිති හොති, සුඛං හොති, විතතසෙසා-කහගතා හොති, විරිඤ්ඤියං හොති, සමාධිජ්ඣයං හොති, මනිජ්ඣයං හොති, සොමනස්සහගතං හොති, ජිවිතිජ්ඣයං හොති. යෙ වා පන තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අපි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

[ක්‍රියාමනෝධාතු]

567. කවර බම්මෝ අව්‍යාකෘත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලබ්‍හ වේවයි ... සප්‍රභව්‍යාලබ්‍හ වේවයි, යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ උපෙක්‍ෂා සහගත වූ ක්‍රියාමනෝධාතු උපදනේ වේද, එසමයෙහි ස්වරූපය වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, චේතනාව වෙයි, විතතය වෙයි, විතක්‍ය වෙයි, විචාරය වෙයි, උපෙක්‍ෂාව වෙයි, විනේතකාග්‍රතාව වෙයි, මනිත්‍රිය වෙයි, උපෙක්‍ෂිත්‍රිය වෙයි, ජිවිතේත්‍රිය වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබම්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බම්මෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි ...

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආකාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉත්‍රියයෝ තිදෙනෙක් වෙති, එක් ම ස්වරූපයක් වෙයි ... එක් ම මනෝධාතුයෙක් වෙයි, එක් ම බම්මායතනය වෙයි, එක් ම බම්බරයා වේ, තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබම්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බම්මෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි ...

568. කවරෙක් එසමයෙහි සංඝකාරසකකි වෙයි යත්:

ස්වරූපය වෙතනා ය විතක්‍ය විචාර ය විනේතකාග්‍රතා ය ජිවිතේත්‍රිය ය, තවද එසමයෙහි වේදනාසකකිය තබා සංඥාසකකිය තබා විඥාසකකිය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබම්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංඝකාරසකකි වේ ... මේ බම්මෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි.

ක්‍රියාමනෝධාතු යි.

[ක්‍රියාමනෝවිඤ්ඤාණධාතු භෞමනස්සහගත විතතය]

569. කවර බම්මෝ අව්‍යාකෘත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලබ්‍හ වේවයි ... බම්මාලබ්‍හ වේවයි ය ශ්‍රී යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට ක්‍රියාමාන වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ භෞමනස්සහගත වූ මනෝවිඤ්ඤාධාතු උපදනේ වේද, එසමයෙහි ස්වරූපය වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, චේතනාව වෙයි, විතතය වෙයි, විතක්‍ය වෙයි, විචාරය වෙයි, ප්‍රීතිය වෙයි, සුඛය වෙයි, විනේතකාග්‍රතාව වෙයි, විශේෂිත්‍රිය වෙයි, සමාධිත්‍රිය වෙයි, මනිත්‍රිය වෙයි, සංමනස්සිත්‍රිය වෙයි, ජිවිතේත්‍රිය වේ, තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිබම්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බම්මෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි.

570. කතමො තසමිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති?

යො තසමිං සමයෙ එසෙය්‍යා ජුසනා සමජුසනා සමජුසිතනං, අයං තසමිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති. -පෙ-

571. කතමා තසමිං සමයෙ විතනසෙසකග්ගතා හොති?

යො තසමිං සමයෙ විතනසෙස ධීති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරෙ අවිකෙඛපො අවිසංගමානසනා සමපො සමාධිඤ්ඤං සමාධිබලං, අයං තසමිං සමයෙ විතනසෙසකග්ගතා හොති.

572. කතමං තසමිං සමයෙ විරිඨිඤ්ඤං හොති?

යො තසමිං සමයෙ වේතසිකො විරියාරමො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උසාහො උසොලොති ආමො ඛිති අභිච්චපරක්කමො අතික්කිත්තඡද්දනා අතික්කිත්තධුරතා ධුරසමපග්ගාහො විරියං විරිඨිඤ්ඤං විරිඨබලං, ඉදං තසමිං සමයෙ විරිඨිඤ්ඤං හොති.

573. කතමං තසමිං සමයෙ සමාධිඤ්ඤං හොති?

යො තසමිං සමයෙ විතනසෙස ධීති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරෙ අවිකෙඛපො අවිසංගමානසනා සමපො සමාධිඤ්ඤං සමාධිබලං, ඉදං තසමිං සමයෙ සමාධිඤ්ඤං හොති. -පෙ- යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අසෙද්දපි අභි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

තසමිං ඛො පන සමයෙ වතනාරෙ ඛඤ්ඤා හොනති. ආයතනානි හොනති. දේව ධාතුයො හොනති. තයො ආහාරා හොනති. පඤ්චඤ්ඤානි හොනති. එකො එසෙය්‍යා හොති. -පෙ- එකා මනො විඤ්ඤාණධාතු හොති. එකං ධම්මායතනං හොති. එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අසෙද්දපි අභි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. -පෙ-

574. කතමො තසමිං සමයෙ සංඛාරකඛඤ්ඤා හොති?

එසෙය්‍යා වේතනා විතකෙකා විවාදෙ පිති විතනසෙසකග්ගතා විරිඨිඤ්ඤං සමාධිඤ්ඤං ජීවිතිඤ්ඤං, යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අසෙද්දපි අභි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා සපෙඤ්ඤා වේදනාකඛඤ්ඤා සපෙඤ්ඤා සඤ්ඤාකඛඤ්ඤා සපෙඤ්ඤා විඤ්ඤාණකඛඤ්ඤා, අයං තසමිං සමයෙ සංඛාරකඛඤ්ඤා හොති. -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

කිංසාමනොවිඤ්ඤාණධාතු සොමනසසහගවිතනං.

570. කවරෙක් එසමයෙහි ස්වර්ගී වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ස්වර්ගීයෙක්, ස්වර්ගාකාරයෙක්, මොනොවට ස්වර්ගී කරන අයුරක්, මොනොවට ස්වර්ගී කළ බවක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ස්වර්ගී වේ ...

671. කවරෙක් එසමයෙහි විනේශකාග්‍රතා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විනේශයෙන් යම් (අරමුණෙහි) සිටීමෙන්, මොනොවට සිටීමෙන්, බැසැගෙන සිටීමෙන්, නො විසිරීමෙන්, අවික්ෂේපයෙන්, නො විසුළු සිත ඇති බවෙන්, ශම්ප්පයෙන්, සමාධිඥයෙන්, සමාධිබලයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි විනේශකාග්‍රතා වේ.

572. කවරෙක් එසමයෙහි විශේෂඥය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික වූ විශේෂාරම්භයෙන්, නිෂ්ක්‍රමයෙන්, පරාක්‍රමයෙන්, උද්‍යමයෙන්, ව්‍යායාමයෙන්, උත්සාහයෙන්, අතිමාත්‍ර උත්සාහයෙන්, දෘඪපරාක්‍රමයෙන්, ධෛර්‍යයෙන්, ස්ථිරපරාක්‍රමනයෙන්, නො නැවූ ජන්‍ය ඇති බවෙන්, නො නැවූ විශේෂිත ඇති බවෙන්, විශේෂ දෘඪ වූ ගැනීමෙන්, විශේෂයෙන්, විශේෂඥයෙන්, විශේෂබලයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි විශේෂඥය වේ.

573. කවරෙක් එසමයෙහි සමාධිඥය වෙයි යත්:

එසමයෙහි විනේශයෙන් යම් සිටීමෙන්, මොනොවට සිටීමෙන්, බැසැගෙන සිටීමෙන්, නො විසිරීමෙන්, අවික්ෂේපයෙන්, නො විසුළු සිත ඇති බවෙන්, ශම්ප්පයෙන්, සමාධිඥයෙන්, සමාධිබලයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමාධිඥය වේ, තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසම්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයේ අව්‍යාකාතයෝ යි.

තවද එසමයෙහි සංකර්මයෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආභාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ පස්දෙනෙක් වෙති, එක් ම ස්වර්ගීයෙක් වෙයි ... එක් ම මනෝවිඥානධාතුයෙක් වෙයි, එක් ම ධර්මායතනය වෙයි, එක් ම ධර්මධාතුව වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසම්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයේ අව්‍යාකාතයෝ යි ...

574. කවරෙක් එසමයෙහි සංසාරසංකත වෙයි යත්:

ස්වර්ගීය වේතනා ය විනේශ ය විචාර ය ප්‍රීති ය විනේශකාග්‍රතා ය, විශේෂඥය ය සමාධිඥය ය ජිවිතඥය ය, තවද එසමයෙහි වේදනාසංකතය තබා සංඥාසංකතය තබා විඥානසංකතය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසම්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංසාරසංකත වේ ... මේ ධර්මයේ අව්‍යාකාතයෝ යි.

ත්‍රියාමනෝවිඤ්ඤාණධාතු සොමනසසංහතන විනේශ යි.

[කිරියාමනොවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛාසහගතිවිතතං.]

575. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති කිරියා තෙව කුසලා නා කුසලාන ව භමමවිපාකා උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තසම් සමයෙ එස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වේදනා හොති, විතතං හොති, විතකෙකා හොති, විචාරේ භොති, උපෙක්ඛා හොති, විතතස්සෙකහතතා හොති, විරිදිඤ්ඤා හොති, සමාධිඤ්ඤා හොති, මනිඤ්ඤා හොති, උපෙක්ඛිඤ්ඤා හොති, ජිවිතිඤ්ඤා හොති. යෙ වා පන තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අප්පි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. -පෙ-

තසම් බො පන සමයෙ වතනාරේ බන්ධා හොනති ද්වයායතනාති හොනති. ද්වෙ ධාතුයො හොනති. තයො ආහාර හොනති. පඤ්චිඤ්ඤාති හොනති එකො එස්සො හොති. -පෙ- එකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති. එකං ධම්මායතනං හොති. එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අප්පි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. -පෙ-

576. කතමො තසම් සමයෙ සංඛාරකඛ්ඤො හොති?

එස්සො වේදනා විතකෙකා විචාරේ විතතස්සෙකහතතා විරිදිඤ්ඤා සමාධිඤ්ඤා ජිවිතිඤ්ඤා, යෙ වා පන තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අප්පි පටිච්ච සමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා සංපෙක්ඛා වෙදනාකඛ්ඤා සංපෙක්ඛා සඤ්ඤා-කඛ්ඤා සංපෙක්ඛා විඤ්ඤාණකඛ්ඤා, අයං තසම් සමයෙ සංඛාරකඛ්ඤො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

කිරියාමනොවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛාසහගතිවිතතං.

[භාමාච්චරකිරියා.]

577. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති කිරියා තෙව කුසලා නාකුසලා න ව කමමවිපාකා සොමනස්සහගතා ඤ්ඤාණසම්පයුතතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- යං යං වා පනාරබ්භ, තසම් සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකේඨරො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා -පෙ- අලොභො අව්‍යාකතමූලං -පෙ- අද්දෙසො අව්‍යාකතමූලං -පෙ- අමොහො අව්‍යාකතමූලං -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

[ක්‍රියාමනෝවිඥානාධිපති උපේක්ෂාසහගත විනයය]

575. කවර බම්බරයෝ අව්‍යාකාන වෙති යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලමක වෙවයි, ... බමාලමක මේවයි, යළි යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට ක්‍රියාමානු වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්පිපාක වූ උපේක්ෂාසහගත වූ මනෝවිඥානාධිපති උපදනේ මේ ද, එසමයෙහි සපයීම වෙයි, වෙදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වෙනතාව වෙයි, විනයය වෙයි, විතකිය වෙයි, විචාරය වෙයි, උපේක්ෂාව වෙයි, විනේතකාග්‍රතාව වෙයි, විශේෂීන්‍යය වෙයි, සමාධීන්‍යය වෙයි, මනීන්‍යය වෙයි, උපේක්ෂීන්‍යය වෙයි, ජීවිතේන්‍යය මේ, තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසම්ප්‍රත්‍යාන වූ යම් අරුපිබම්බ කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බම්බරයෝ අව්‍යාකානවෝ යි. ...

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනියෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආභාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්‍යයෝ පස්දෙනෙක් වෙති, එක් ම සපයීමක් වෙයි ... එක් මනෝවිඥානාධිපතියෙක් වෙයි, එක් ම බමායතනය වෙයි, එක් ම බම්බාතුව වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසම්ප්‍රත්‍යාන වූ යම් අරුපිබම්බ කෙනෙක් ඇද්ද, මේ බම්බරයෝ අව්‍යාකානවෝ යි ...

576. කවරෙක් එසමයෙහි සංසාරසකකි වෙයි යත්:

සපයීම ය වෙනතා ය විතකිය ය විචාර ය විනේතකාග්‍රතා ය විශේෂීන්‍යය ය සමාධීන්‍යය ය ජීවිතේන්‍යය ය, තවද එසමයෙහි වෙදනාසකකිය තබා සංඥාසකකිය තබා විඥානසකකිය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසම්ප්‍රත්‍යාන වූ යම් අරුපිබම්බ කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංසාරසකකි වේ ... මේ බම්බරයෝ අව්‍යාකානවෝ යි.

ක්‍රියාමනෝවිඥානාධිපති උපේක්ෂාසහගත විනයය යි.

[කාමාවචරක්‍රියා]

577. කවර බම්බරයෝ අව්‍යාකාන වෙති යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලමක වෙවයි ... යළි යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට ක්‍රියාමානු වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්පිපාක වූ සොම්මකස් සහගත ඥානසම්ප්‍රසූතක වූ මනෝවිඥානාධිපති උපදනේ මේ ද, එසමයෙහි සපයීම වෙයි ... අවිකේෂය වෙයි ... මේ බම්බරයෝ අව්‍යාකානවෝ යි ... අලෝභ සංකප්‍යාන අව්‍යාකානවූර යැ ... අද්‍රෝහ සංකප්‍යාන අව්‍යාකානවූර යැ ... අමොහ සංකප්‍යාන අව්‍යාකානවූර යැ ... මේ බම්බරයෝ අව්‍යාකානවෝ යි.

578. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා භෝති කිරියා තෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසබ්බාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණවිපස-
යුත්තා -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණවිපසයුත්තා සසබ්බාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණසම්ප-
යුත්තා සසබ්බාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණවිපසයුත්තා -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණවිපසයුත්තා සසබ්බාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ-
ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා භෝති -පෙ- අවිතෙකඛපො භෝති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා -පෙ- අලොභො අව්‍යා-
කතමූලං -පෙ- අද්දෙහො අව්‍යාකතමූලං -පෙ-¹ ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

නාමාවචරකිණියා.

[රූපාවචරකිණියා]

579. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ රූපාවචරං ක්‍ෂාතං භාවෙති කිරියං තෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං විවිචෙච්ච කාමෙඤ් -පෙ- පඨමං ක්‍ෂාතං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා භෝති -පෙ- අවිතෙකඛපො භෝති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

580. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ රූපාවචරං ක්‍ෂාතං භාවෙති කිරියං තෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං විතකකපිචාදනං වූ-
පසමා -පෙ- දුතියං ක්‍ෂාතං -පෙ- තතියං ක්‍ෂාතං -පෙ- චතුස්සං ක්‍ෂාතං -පෙ- පඨමං ක්‍ෂාතං -පෙ- පඤ්චමං ක්‍ෂාතං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං,
තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා භෝති -පෙ- අවිතෙකඛපො භෝති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

රූපාවචරකිණියා.

[අරූපාවචරකිණියා]

581. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ අරූපාවචරං ක්‍ෂාතං භාවෙති කිරියං තෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං, සබ්බසො රූපසංඥාතං සමතිකකාමා පටිසසඤ්ඤාතං අත්ථංගමා නානිත්තසංඥාතං අමනසිකාද්
ආකාසානඤ්ඤාතනිත්තසංඥාතහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුස්සං ක්‍ෂාතං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා භෝති -පෙ- අවිතෙකඛපො භෝති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

1. අමොභො අව්‍යාකතමූලං -පෙ- PTS.

578. කචර ධම්මෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලම්භන චේවපි ... ක්‍රියාමාත්‍ර වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ සොම්නස් සහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ මනෝවිඤ්ඤාධාතුව සංඝකාර සතින වැ ... සොම්නස් සහගත ඥාන-විප්‍රයුක්ත ... සොම්නස් සහගත ඥානවිප්‍රයුක්ත (මනෝවිඤ්ඤා ධාතුව) සංඝකාර සතින වැ ... උපෙක්‍ෂා සහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත ... උපෙක්‍ෂා සහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත (මනෝවිඤ්ඤාධාතුව) සංඝකාර සතින ව ... උපෙක්‍ෂා සහගත ඥානවිප්‍රයුක්ත ... රූපාලම්භන චේවපි ... බමාලම්භන චේවපි යද්‍රි යම් යම් අරමුණක් හෝ අරමුණු කොට උපෙක්‍ෂා සහගත ඥානවිප්‍රයුක්ත (මනෝවිඤ්ඤාධාතුව) උපදනේ චේ ද, එසමයෙහි ස්වරූපය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය වෙයි ... චේ ධම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි ... අලෝභ සංඛ්‍යාත අව්‍යාකාතමූල ය ... අපදස සංඛ්‍යාත අව්‍යාකාතමූල ය ... චේ ධම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

කාමාවචරක්‍රියා යි.

[රූපාවචරක්‍රියා]

579. කචර ධම්මෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ ක්‍රියාමාත්‍ර වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ ඉභාතම සුබවිතරණ ඇති රූපාවචරධ්‍යානය වඩා ද, කාම-යන්ගෙන් වෙන් ව ම ... පඨමිකසිණ සංඛ්‍යාත ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්වරූපය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය චේ ... චේ ධම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

580. කචර ධම්මෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ ක්‍රියාමාත්‍ර වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ ඉභාතම සුබවිතරණ ඇති රූපාවචරධ්‍යානය වඩා ද, විතර්කී විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... පඨමිකසිණ සංඛ්‍යාත පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්වරූපය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය චේ ... චේ ධම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

රූපාවචරක්‍රියා යි.

[අරූපාවචරක්‍රියා]

581. කචර ධම්මෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ ක්‍රියාමාත්‍ර වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ ඉභාතම සුබවිතරණ ඇති අරූපාවචර ධ්‍යානය වඩා ද, සම්ප්‍රකාරයෙන් රූපසංඥාවන්ගේ ඉක්මවීමෙන් ප්‍රතිසංඥාවන්ගේ අත්‍යවශ්‍යතාවයෙන්, නානාථ සංඥාවන්ගේ නො මෙනෙහි කිරීමෙන්, අකාසානඤ්චා-යතන සහගත වූ, සුබයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... චතුර්ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්වරූපය වෙයි ... අවික්‍ෂේපය චේ ... චේ ධම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

582. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම්. සමයෙ අරූපාවචරං කෘතං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කමමිපාකං දිට්ඨබමමසුබවිහාරං, සබ්බසො ආකාසානඤ්චා-
යනනං සමතිකකමම විඤ්ඤාණඤ්චායනනසඤ්ඤාසහගනං සුබස්ස ච පභානා
-පෙ- චතුත්ථං කෘතං උපසම්පජ්ජ විහරති, තසම්. සමයෙ එසෙසා හොති
-පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

583. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම්. සමයෙ අරූපාවචරං කෘතං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කමමිපාකං දිට්ඨබමමසුබවිහාරං, සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායනනං සමතිකකමම ආනිඤ්චායනනසඤ්ඤාසහගනං සුබස්ස ච පභානා
-පෙ- චතුත්ථං කෘතං උපසම්පජ්ජ විහරති, තසම්. සමයෙ එසෙසා හොති
-පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

584. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම්. සමයෙ අරූපාවචරං කෘතං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කමමිපාකං දිට්ඨබමමසුබවිහාරං, සබ්බසො ආනිඤ්චායනනං සමතිකකමම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනනසඤ්ඤාසහගනං සුබස්ස ච පභානා
-පෙ- චතුත්ථං කෘතං උපසම්පජ්ජ විහරති, තසම්. සමයෙ එසෙසා හොති
-පෙ- අවිකේධපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා
-පෙ- අලොභො අව්‍යාකතමුලං -පෙ- අදොසො අව්‍යාකතමුලං -පෙ- අමොහො අව්‍යාකතමුලං -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

අරූපාවචරකිරියා.

විනතුපාදකණික.

582. කවර, බමියෝ අව්‍යාකෘත වෙති යන්:

යම් කලෙකැ ක්‍රියාමාත්‍ර වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ ඉහාතමසුබවිහරණ ඇති අරූපාවචරධ්‍යානය වඩා ද, සමී-ප්‍රකාරයෙන් ආකාසානඤ්චායතනය ඉක්ම විඤ්ඤායතන සංඥ සහ-ගත වූ, සුබයාගේ ද ප්‍රතාණයෙන් ... චතුර්ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංඝීය වෙයි ... අවිකෛපය වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි.

583. කවර, බමියෝ අව්‍යාකෘත වෙති යන්:

යම් කලෙකැ ක්‍රියාමාත්‍ර වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ ඉහාතමසුබවිහරණ ඇති අරූපාවචරධ්‍යානය වඩා ද, සමීප්‍රකාරයෙන් විඤ්ඤායතනය ඉක්ම ආකිඤ්ඤායතන සංඥ සහ-ගත වූ සුබයාගේ ද ප්‍රතාණයෙන් ... චතුර්ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංඝීය වෙයි ... අවිකෛපය වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි.

584. කවර, බමියෝ අව්‍යාකෘත වෙති යන්:

යම් කලෙකැ ක්‍රියාමාත්‍ර වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ ඉහාතමසුබවිහරණ ඇති අරූපාවචරධ්‍යානය වඩා ද, සමී-ප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්ඤායතනය ඉක්ම තෙවසඤ්ඤායතන සංඥ සහගත වූ, සුබයාගේ ද ප්‍රතාණයෙන් ... චතුර්ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංඝීය වෙයි ... අවිකෛපය වේ ... මේ බමියෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි ... අලොභ සංඛ්‍යාත අව්‍යාකෘතමූල ය ... අදෝස සංඛ්‍යාත අව්‍යාකෘත මූල ය ... අමොහ සංඛ්‍යාත අව්‍යාකෘතමූල ය ... මේ බමියෝ අව්‍යා-කෘතයෝ යි

අරූපාවචරක්‍රියා යි.

විනේශාන්තපාදකාණ්ඩය නිමි.

2. රූපකණ්ඩං

585. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

කුසලාකුසලානං බමමානං විපාකා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරිශාපනා වෙදහාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සබ්බාරකකිකො විඤ්ඤාණකකිකො, යෙ ව බමමා කිරියා තෙව කුසලා නාකුසලා න ච කමම-විපාකා, සබ්බඤ්ච රූපං අසබ්බතා ව ඛානු. ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

[මානිකා]

586. තත්ථ කතමං සබ්බං රූපං?

චතතාරො ව මහාභුතා, වතුවනඤ්ච මහාභුතානං උපාදයරූපං, ඉදං චූළචති සබ්බං රූපං.

587. එකවිධෙන රූපසඟහතො:

සබ්බං රූපං න හෙතු අහෙතුකා හෙතුවිපසසුතනං සප්පච්චයං සබ්බතං රූපි¹ ලොකියං සාසවං සඤ්ඤාජනියං ගජනීයං ඔසනීයං යොගනීයං² නිවරණීයං පරාමවං උපාදනීයං සබ්බිලෙසිකං අව්‍යාකතං අතාරමමණං අවෙනසිකං චිත්තවිපසසුතනං තෙව විපාකතවිපාකබමමමං අසබ්බි-ලිච්චසබ්බිලෙසිකං න සචිත්තකසචිචාරං න අචිත්තකවිචාරමහතං අචිත්තකඅචිචාරං න චිතිසතගතං න සුබසගතං න උපපනාසගතං තෙව දස්සනෙන න භාවනාය සභාතබ්බං තෙවදස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බතෙසුකං තෙව ආවයනාමි න අපවයනාමි තෙව සෙකබ්බං නාසෙකබ්බං පරිතනං කාමාවචරං න රූපාවචරං න අරූපාවචරං පරිශා-පනනං තො අපරිශාපනං අතියතං අතියසාතිකං උපපනනං ඡිසි විඤ්ඤා-ණෙහි විඤ්ඤාඤායං අනිච්චං ජරාතීභුතං, එවං එකවිධෙන රූපසඟහතො.

එ ක කං.

588. දුට්ඨෙන රූපසඟහතො:

අත්ථි රූපං උපාදා, අත්ථි රූපං තො උපාදා

අත්ථි රූපං උපාදින්නං, අත්ථි රූපං අනුපාදින්නං.

අත්ථි රූපං උපාදින්නුපාදිතියං, අත්ථි රූපං අනුපාදින්නුපාදිතියං.

අත්ථි රූපං සතිදස්සනං, අත්ථි රූපං අතිදස්සනං

අත්ථි රූපං සප්පට්ඨං, අත්ථි රූපං අප්පට්ඨං.

1. රූපියං - සිමු. 3. PTS. රූපං - සිමු. 1, ෧෪සං.

2. යොගනීයං - සිමු. 1, 3, ෧෪සං. PTS.

2. රූපකාණ්ඩය

585. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

කාමාවචර වූ රූපාවචර වූ අරූපාවචර වූ අපරිපාකන වූ කුශලා-
කුශලධර්මයන්ගේ විපාකයෝ ය, වෙදනාසකකාම ය, සංඥාසකකාම ය, සංසකාර-
සකකාම ය, විඤ්ඤාසකකාම ය, නො ම කුශල වූ අකුශල නො වූ නො ද
කම්මිපාක වූ යම් ක්‍රියාධර්ම කෙතෙක් වෙන් ද, හැම රූපය ද, අසංඛත
ධාතුව ද යන මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

586. එහි හැම රූපය කවරු යත්:

සතර මහාභූතයෝ ද, සතර මහාභූතයන් නිසා පවත්නා රූපය ද
යන මේ හැම රූප යයි කියනු ලැබේ.

587. එක් කොටසෙකින් රූපසංග්‍රහය වෙයි:

හැම රූපය නගෙනු ය, අනෙකු ය, හෙකු විප්‍රසූතක ය, සප්තය ය,
සංඛිත ය, රූපවත් ය, ලොකික ය, සාමුපි ය, සංයෝජනීය ය, ග්‍රන්ථනීය ය.
ඔසනීය ය, යෝගනීය ය, නිවරණීය ය, පරමාශ්‍රව ය, උපාදානීය ය,
සාංකෘලික ය, අව්‍යාකාත ය, අතාරමඛන ය, අවේනසික ය, විතනවිප්‍ර-
සූතක ය, තේවමිපාකතමිපාකධර්මි ය, අසංකලිතවසංකෘලික ය,
තසවිතනිවිචාර ය, තථවිතනිවිචාරමාත්‍ර ය, අවිතකිථවිචාර ය, නප්‍රිති-
සහගත ය, තසුඛසහගත ය, තඋපෙක්ඛා සහගත ය, නො ම දර්ශකයෙන්
නො ද භාවකායෙන් ප්‍රභානව්‍ය ය, නො ම දර්ශකයෙන් නො ද භාවනා-
යෙන් ප්‍රභානව්‍යනෙකුක ය, නො ම ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී ය,
නො ම සෛක්‍ෂ නායෙය්‍ය ය, පරිත්‍ය ය, කාමාවචර ය, නරූපාවචර ය,
නඅරූපාවචර ය, පරිපාකන ය, නො ම අපරිපාකන ය, අනිශ්ච ය,
අනේතසාක්ෂික ය, උත්පන්න ය, අභිවිඤ්ඤායෙන් විඤ්ඤ ය, අනිත්‍ය ය,
ජරාභිනුත යි. මෙසේ එක් කොටසින් රූපසංග්‍රහය වේ.

එකත යි.

588. දෙකොටසෙකින් රූපසංග්‍රහය වෙයි:

උපාදාරූපයෙක් ඇත, උපාදා නො වූ රූපයෙක් ඇත.

උපාදින්නරූපයෙක් ඇත, අනුපාදින්නරූපයෙක් ඇත.

උපාදින්නාපාදානීය රූපයෙක් ඇත, අනුපාදින්නාපාදානීය රූපයෙක්
ඇත;

සතිදර්ශනරූපයෙක් ඇත, අතිදර්ශනරූපයෙක් ඇත.

සප්තිකරූපයෙක් ඇත, අප්තිකරූපයෙක් ඇත.

අභි රූපං ඉන්ද්‍රියං, අභි රූපං න ඉන්ද්‍රියං.

අභි රූපං මහාභූතං, අභි රූපං න මහාභූතං.

අභි රූපං විඤ්ඤානනි, අභි රූපං න විඤ්ඤානනි.

අභි රූපං චිත්තසම්මුට්ඨානං, අභි රූපං න චිත්තසම්මුට්ඨානං.

අභි රූපං චිත්තසහසු, අභි රූපං න චිත්තසහසු.

අභි රූපං චිත්තානුපරිච්ඡෙදනි, අභි රූපං න චිත්තානුපරිච්ඡෙදනි.

අභි රූපං අජිකිත්තිකා, අභි රූපං බාහිරං.

අභි රූපං ඔළාරිකං, අභි රූපං සුමුමං.

අභි රූපං දුරෙ, අභි රූපං සිත්තිකෙ.

පතිණ්ණකුලං. (14)

අභි රූපං චක්ඛුසම්මසංස්ස චන්ත්‍රි, අභි රූපං චක්ඛුසම්මසංස්ස න චන්ත්‍රි. අභි රූපං චක්ඛුසම්මසංස්ස භේදනාය -පෙ- සංඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- චක්ඛුචිඤ්ඤාණස්ස චන්ත්‍රි, අභි රූපං චක්ඛුචිඤ්ඤාණස්ස න චන්ත්‍රි.

අභි රූපං සොතසම්මසංස්ස -පෙ- ඝාතසම්මසංස්ස -පෙ- ජ්වහාසම්මසංස්ස -පෙ- කායසම්මසංස්ස චන්ත්‍රි, අභි රූපං කායසම්මසංස්ස න චන්ත්‍රි. අභි රූපං කායසම්මසංස්ස භේදනාය -පෙ- සංඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- කායචිඤ්ඤාණස්ස චන්ත්‍රි, අභි රූපං කායචිඤ්ඤාණස්ස න චන්ත්‍රි.

චන්ත්‍රිකුලං. (25)

අභි රූපං චක්ඛුසම්මසංස්ස ආරම්මණං, අභි රූපං චක්ඛුසම්මසංස්ස තාරම්මණං. අභි රූපං චක්ඛුසම්මසංස්ස භේදනාය -පෙ- සංඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- චක්ඛුචිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං, අභි රූපං චක්ඛුචිඤ්ඤාණස්ස තාරම්මණං.

අභි රූපං සොතසම්මසංස්ස -පෙ- ඝාතසම්මසංස්ස -පෙ- ජ්වහාසම්මසංස්ස -පෙ- කායසම්මසංස්ස ආරම්මණං, අභි රූපං කායසම්මසංස්ස තාරම්මණං. අභි රූපං කායසම්මසංස්ස භේදනාය -පෙ- සංඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- කායචිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං, අභි රූපං කායචිඤ්ඤාණස්ස තාරම්මණං.

ආරම්මණකුලං. (25)

ඉන්ද්‍රියරූපයෙක් ඇත, ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූපයෙක් ඇත.

මහාභූත රූපයෙක් ඇත, මහාභූත නො වූ රූපයෙක් ඇත.

විඤ්චිතරූපයෙක් ඇත, විඤ්චි නො වූ රූපයෙක් ඇත.

චිත්තසමුප්පාතරූපයෙක් ඇත, චිත්තසමුප්පාත නො වූ රූපයෙක් ඇත.

සිත සමග උපත් රූපයෙක් ඇත, සිත සමග නූපත් රූපයෙක් ඇත.

චිත්තානුපරිවර්තී වූ රූපයෙක් ඇත, චිත්තානුපරිවර්තී නො වූ රූපයෙක් ඇත.

ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් ඇත, බාහ්‍යරූපයෙක් ඇත.

ඕෂද්‍රික රූපයෙක් ඇත, සුක්ෂමරූපයෙක් ඇත.

දුරෙ රූපයෙක් ඇත, සන්නිකෙ රූපයෙක් ඇත.

ප්‍රතිශේකදුක සි. (14)

චක්ඛුසම්මසංයම වසනු වූ රූපයෙක් ඇත, චක්ඛු සම්මසංයම වසනු නො වූ රූපයෙක් ඇත. චක්ඛුසම්මසංයම වූ චෛදිකාවට ... සංඥාවට ... චේතනාවට ... චක්ඛුර්විඤ්ඤායට වසනු වූ රූපයෙක් ඇත, චක්ඛුර්විඤ්ඤායට වසනු නො වූ රූපයෙක් ඇත.

සොතසම්මසංයම ... ඝාතසම්මසංයම ... ජිව්හාසම්මසංයම ... කාය-සම්මසංයම වසනු වූ රූපයෙක් ඇත. කායසම්මසංයම වසනු නො වූ රූපයෙක් ඇත. කායසම්මසංයම චෛදිකාවට ... සංඥාවට ... චේතනාවට ... කායවිඤ්ඤායට වසනු වූ රූපයෙක් ඇත, කායවිඤ්ඤායට වසනු නො වූ රූපයෙක් ඇත.

වසනුදුක සි. (25)

චක්ඛුසම්මසංයම අරමුණු වූ රූපයෙක් ඇත, චක්ඛුසම්මසංයම අරමුණු නො වූ රූපයෙක් ඇත. චක්ඛුසම්මසංයම චෛදිකාවට ... සංඥාවට ... චේතනාවට ... චක්ඛුචික්ඛාණ්ඩයට අරමුණු වූ රූපයෙක් ඇත, චක්ඛුචික්ඛාණ්ඩයට අරමුණු නො වූ රූපයෙක් ඇත.

සොතසම්මසංයම ... ඝාතසම්මසංයම ... ජිව්හාසම්මසංයම ... කාය-සම්මසංයම අරමුණු වූ රූපයෙක් ඇත, කායසම්මසංයම අරමුණු නො වූ රූපයෙක් ඇත. කායසම්මසංයම චෛදිකාවට ... සංඥාවට ... චේතනාවට ... කායචික්ඛාණ්ඩයට අරමුණු වූ රූපයෙක් ඇත, කායචික්ඛාණ්ඩයට අරමුණු නො වූ රූපයෙක් ඇත.

ආලම්බනදුක සි. (25)

අත්ථි රූපං චක්ඛායතනං, අත්ථි රූපං න චක්ඛායතනං.

අත්ථි රූපං සොනායතනං -පෙ- සානායතනං -පෙ- ජ්වහායතනං -පෙ- කායායතනං, අත්ථි රූපං න කායායතනං.

අත්ථි රූපං රූපායතනං, අත්ථි රූපං න රූපායතනං.

අත්ථි රූපං සද්දායතනං, අත්ථි රූපං න සද්දායතනං.

අත්ථි රූපං ගඤ්ඤායතනං, අත්ථි රූපං න ගඤ්ඤායතනං.

අත්ථි රූපං රසායතනං, අත්ථි රූපං න රසායතනං.

අත්ථි රූපං ථොට්ඨබ්බායතනං, අත්ථි රූපං න ථොට්ඨබ්බායතනං.

ආයතනදුකං. (10)

අත්ථි රූපං චක්ඛු ධාතු, අත්ථි රූපං න චක්ඛුධාතු.

අත්ථි රූපං සොතධාතු, අත්ථි රූපං න සොතධාතු.

අත්ථි රූපං සානධාතු, අත්ථි රූපං න සානධාතු.

අත්ථි රූපං ජ්වහාධාතු, අත්ථි රූපං න ජ්වහාධාතු.

අත්ථි රූපං කායධාතු, අත්ථි රූපං න කායධාතු.

අත්ථි රූපං රූපධාතු, අත්ථි රූපං න රූපධාතු.

අත්ථි රූපං සද්දධාතු, අත්ථි රූපං න සද්දධාතු.

අත්ථි රූපං ගඤ්ඤාධාතු, අත්ථි රූපං න ගඤ්ඤාධාතු.

අත්ථි රූපං රසධාතු, අත්ථි රූපං න රසධාතු.

අත්ථි රූපං ථොට්ඨබ්බධාතු, අත්ථි රූපං න ථොට්ඨබ්බධාතු.

ධාතුදුකං. (10)

අත්ථි රූපං චක්ඛුජ්‍යයං, අත්ථි රූපං න චක්ඛුජ්‍යයං.

අත්ථි රූපං සොතිජ්‍යයං, අත්ථි රූපං න සොතිජ්‍යයං.

අත්ථි රූපං සාතිජ්‍යයං, අත්ථි රූපං න සාතිජ්‍යයං.

අත්ථි රූපං ජ්වතිජ්‍යයං, අත්ථි රූපං න ජ්වතිජ්‍යයං.

අත්ථි රූපං කායිජ්‍යයං, අත්ථි රූපං න කායිජ්‍යයං.

අත්ථි රූපං ඉන්ද්‍රියයං, අත්ථි රූපං න ඉන්ද්‍රියයං.

අත්ථි රූපං පුරිසිජ්‍යයං, අත්ථි රූපං න පුරිසිජ්‍යයං.

අත්ථි රූපං ජිව්තිජ්‍යයං, අත්ථි රූපං න ජිව්තිජ්‍යයං.

ඉන්ද්‍රියදුකං. (8)

චක්කායන රූපයෙක් ඇත, චක්කායන නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 සොභායන රූපයෙක් ඇත, සොභායන නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ජම්භායන රූපයෙක් ඇත, ජම්භායන නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 කාශායන රූපයෙක් ඇත, කාශායන නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 රූපායන රූපයෙක් ඇත, රූපායන නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ශබ්දායන රූපයෙක් ඇත, ශබ්දායන නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ගන්ධායන රූපයෙක් ඇත, ගන්ධායන නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 රසායන රූපයෙක් ඇත, රසායන නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ථොට්ඨබ්බායන රූපයෙක් ඇත, ථොට්ඨබ්බායන නො වූ රූපයෙක් ඇත.

ආයතන දූත සි. (10)

චක්ඛුධාතු රූපයෙක් ඇත, චක්ඛුධාතු නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 සොතධාතු රූපයෙක් ඇත, සොතධාතු නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 සාතධාතු රූපයෙක් ඇත, සාතධාතු නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ජම්භාධාතු රූපයෙක් ඇත, ජම්භාධාතු නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 කාශධාතු රූපයෙක් ඇත, කාශධාතු නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 රූපධාතු රූපයෙක් ඇත, රූපධාතු නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ශබ්දධාතු රූපයෙක් ඇත, ශබ්දධාතු නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ගන්ධධාතු රූපයෙක් ඇත, ගන්ධධාතු නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 රසධාතු රූපයෙක් ඇත, රසධාතු නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 සත්ත්වමයධාතු රූපයෙක් ඇත, සත්ත්වමයධාතු නො වූ රූපයෙක් ඇත.

ධාතු දූත සි. (10)

චක්ඛුරිඤ්ඤ රූපයෙක් ඇත, චක්ඛුරිඤ්ඤ නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ශ්‍රොත්‍රෙඤ්ඤ රූපයෙක් ඇත, ශ්‍රොත්‍රෙඤ්ඤ නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ස්පර්ශෙඤ්ඤ රූපයෙක් ඇත, ස්පර්ශෙඤ්ඤ නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ජිහ්වෙඤ්ඤ රූපයෙක් ඇත, ජිහ්වෙඤ්ඤ නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 කාශෙඤ්ඤ රූපයෙක් ඇත, කාශෙඤ්ඤ නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 සත්ත්වරූපයෙක් ඇත, සත්ත්වරූපයෙක් ඇත.
 පුරුෂෙඤ්ඤ රූපයෙක් ඇත, පුරුෂෙඤ්ඤ නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ජිව්හෙඤ්ඤ රූපයෙක් ඇත, ජිව්හෙඤ්ඤ නො වූ රූපයෙක් ඇත.

ඉන්ද්‍රිය දූත සි. (8)

අඤ්ඤා රූපං කායවිඤ්ඤානති, අඤ්ඤා රූපං න කායවිඤ්ඤානති.

අඤ්ඤා රූපං චචිචිඤ්ඤානති, අඤ්ඤා රූපං න චචිචිඤ්ඤානති.

අඤ්ඤා රූපං ආකාසධාතු, අඤ්ඤා රූපං න ආකාසධාතු.

අඤ්ඤා රූපං ආපොධාතු, අඤ්ඤා රූපං න ආපොධාතු.

අඤ්ඤා රූපං රූපස්ස ලහුතා, අඤ්ඤා රූපං රූපස්ස න ලහුතා.

අඤ්ඤා රූපං රූපස්ස මුදුතා, අඤ්ඤා රූපං රූපස්ස න මුදුතා.

අඤ්ඤා රූපං රූපස්ස කම්මඤ්ඤාතා, අඤ්ඤා රූපං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤාතා.

අඤ්ඤා රූපං රූපස්ස උපචයො, අඤ්ඤා රූපං රූපස්ස න උපචයො.

අඤ්ඤා රූපං රූපස්ස සන්නති, අඤ්ඤා රූපං රූපස්ස න සන්නති.

අඤ්ඤා රූපං රූපස්ස ජරතා, අඤ්ඤා රූපං රූපස්ස න ජරතා.

අඤ්ඤා රූපං රූපස්ස අනිච්චතා, අඤ්ඤා රූපං රූපස්ස න අනිච්චතා.

අඤ්ඤා රූපං කබලිකාපො ආභාපො, අඤ්ඤා රූපං න කබලිකාපො ආභාපො.

එවං දුට්ඨෙත රූපසමනතො.

[සුමුමරූපදුකං. 12]

දුකං.

589. තිව්ඨෙත රූපසමනතො:

යං තං රූපං අජකිත්තිකං තං උපාදා. යං තං රූපං බාහිරං තං අඤ්ඤා උපාදා, අඤ්ඤා තො උපාදා.

යං තං රූපං අජකිත්තිකං තං උපාදින්නා. යං තං රූපං බාහිරං තං අඤ්ඤා උපාදින්නා, අඤ්ඤා අනුපාදින්නා.

යං තං රූපං අජකිත්තිකං තං උපාදින්නපාදානි. යං තං රූපං බාහිරං තං අඤ්ඤා උපාදින්නපාදානි, අඤ්ඤා අනුපාදින්නපාදානි.

යං තං රූපං අජකිත්තිකං තං අනිදස්සනං. යං තං රූපං බාහිරං තං අඤ්ඤා සනිදස්සනං, අඤ්ඤා අනිදස්සනං.

කායවිඤ්චාරූපයෙක් ඇත, කායවිඤ්චා නො වූ රූපයෙක් ඇත.

වාග්විඤ්චාරූපයෙක් ඇත, වාග්විඤ්චා නො වූ රූපයෙක් ඇත.

ආකාශධාතුරූපයෙක් ඇත, ආකාශධාතු නො වූ රූපයෙක් ඇත.

අඛණ්ඩාරූපයෙක් ඇත, අඛණ්ඩා නො වූ රූපයෙක් ඇත.

රූපයාගේ ලක්ෂණාරූපයෙක් ඇත, රූපයාගේ ලක්ෂණ නො වූ රූපයෙක් ඇත;

රූපයාගේ මාද්වාරූපයෙක් ඇත, රූපයාගේ මාද්ව නො වූ රූපයෙක් ඇත.

රූපයාගේ කම්මණ්ණතා රූපයෙක් ඇත, රූපයාගේ කම්මණ්ණතා නො වූ රූපයෙක් ඇත.

රූපයාගේ උපවයාරූපයෙක් ඇත, රූපයාගේ උපවය නො වූ රූපයෙක් ඇත.

රූපයාගේ සන්නතිරූපයෙක් ඇත, රූපයාගේ සන්නති නො වූ රූපයෙක් ඇත.

රූපයාගේ ජරතාරූපයෙක් ඇත, රූපයාගේ ජරතා නො වූ රූපයෙක් ඇත.

රූපයාගේ අතිත්තාරූපයෙක් ඇත, රූපයාගේ අතිත්තා නො වූ රූපයෙක් ඇත.

කමලිකාරුහාරූපයෙක් ඇත, කමලිකාරුහාර නො වූ රූපයෙක් ඇත.

මෙසේ දෙකොටසින් රූපසංග්‍රහය වේ.

[සූක්ෂ්මරූප දසක සි. 12]

දමිතිය සි.

589. තුන් කොටසෙකින් රූපසංග්‍රහය වෙයි:

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එ උපාද්‍යරූප ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එ උපාද්‍යවූයේ ඇත, උපාද්‍ය නො වූයේ ඇත.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එ උපාදින්න ය. යම් බාහිර රූපයෙක් වේ ද එය උපාදින්න වූයේ ඇත, අනුපාදින්න වූයේ ඇත.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය උපාදින්නපාදනීය ය. යම් බාහිර රූපයෙක් වේ ද එය උපාදින්නපාදනීය වූයේ ඇත, අනුපාදින්නපාදනීය වූයේ ඇත.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය අනිදගීන ය. යම් බාහිර රූපයෙක් වේ ද එය සනිදගීන වූයේ ඇත, අනිදගීන වූයේ ඇත.

යං තං රූපං අභිකතතිකං තං සප්පට්ඨං. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි සප්පට්ඨං, අත්ථි අප්පට්ඨං.

යං තං රූපං අභිකතතිකං තං ඉන්ද්‍රියං. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි ඉන්ද්‍රියං, අත්ථි න ඉන්ද්‍රියං.

යං තං රූපං අභිකතතිකං තං න මනාභූතං. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි මනාභූතං, අත්ථි න මනාභූතං.

යං තං රූපං අභිකතතිකං තං න විඤ්ඤාතී. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි විඤ්ඤාතී, අත්ථි න විඤ්ඤාතී.

යං තං රූපං අභිකතතිකං තං න චිත්තසම්මුට්ඨානං. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි චිත්තසම්මුට්ඨානං, අත්ථි න චිත්තසම්මුට්ඨානං.

යං තං රූපං අභිකතතිකං තං න චිත්තසහභූ. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි චිත්තසහභූ, අත්ථි න චිත්තසහභූ.

යං තං රූපං අභිකතතිකං තං න චිත්තානුපරිචතී. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි චිත්තානුපරිචතී, අත්ථි න චිත්තානුපරිචතී.

යං තං රූපං අභිකතතිකං තං ඔලාරිකං. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි ඔලාරිකං, අත්ථි සුමුමං.

යං තං රූපං අභිකතතිකං තං සන්තතිකෙ. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි දුරෙ, අත්ථි සන්තතිකෙ.

පකිණ්ණක නිකං. (13)

යං තං රූපං බාහිරං තං චක්ඛුසම්මසංස්සාන වඤ්ඤා. යං තං රූපං අභිකතතිකං තං අත්ථි චක්ඛුසම්මසංස්සාන වඤ්ඤා, අත්ථි චක්ඛුසම්මසංස්සාන වඤ්ඤා.

යං තං රූපං බාහිරං තං චක්ඛුසම්මසංස්සාන චෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- චක්ඛුචිඤ්ඤාණස්සාන වඤ්ඤා. යං තං රූපං අභිකතතිකං තං අත්ථි චක්ඛුචිඤ්ඤාණස්සාන වඤ්ඤා, අත්ථි චක්ඛුචිඤ්ඤාණස්සාන වඤ්ඤා.

යං තං රූපං බාහිරං තං සොතසම්මසංස්සාන -පෙ- ආනසම්මසංස්සාන -පෙ- ජිව්හාසම්මසංස්සාන -පෙ- කායසම්මසංස්සාන වඤ්ඤා. යං තං රූපං අභිකතතිකං තං අත්ථි කායසම්මසංස්සාන වඤ්ඤා, අත්ථි කායසම්මසංස්සාන වඤ්ඤා.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය සප්තස්ස (-ගැටුම් සහිත) ය. යම් බාහිර රූපයෙක් වේ ද එය සප්තස්ස වූයේ ඇත, අප්‍රතිස්ස වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය ඉන්ද්‍රිය ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය ඉන්ද්‍රිය වූයේ ඇත, ඉන්ද්‍රිය නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මික රූපයෙක් වේ ද එය මහාභූත නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය මහාභූත වූයේ ඇත, මහාභූත නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මික රූපයෙක් වේ ද එය විඤ්ජනි නො වූයේ ය. යම් බාහිර රූපයෙක් වේ ද එය විඤ්ජනි වූයේ ඇත, විඤ්ජනි නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය චිත්තසමුප්පාදන නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය චිත්තසමුප්පාදන වූයේ ඇත, චිත්තසමුප්පාදන නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය චිත්තසහභූ නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය චිත්තසහභූ වූයේ (-සිත සමග උපත්තේ) ඇත. චිත්තසහභූ නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය චිත්තානුපරිවර්තී නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය චිත්තානුපරිවර්තී වූයේ ඇත, චිත්තානුපරිවර්තී නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය ඖදරික ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය ඖදරික වූයේ ඇත, සුක්ෂ්ම වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය සනතික වූයේ ය. යම් බාහිර රූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත, සනතික වූයේ ඇති.

ප්‍රතිශේෂ නිසා යි. (13)

යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය චක්ඛුසම්ඵස්සයට වසනු නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය චක්ඛුසම්ඵස්සයට වසනු වූයේ ඇත, චක්ඛුසම්ඵස්සයට වසනු නො වූයේ ඇති.

යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය චක්ඛුසම්ඵස්සජ්වෙදතාවට ... සංඝ-වට ... වේදනාවට ... චක්ඛුපිඤ්ඤාණයට වසනු නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යාත්මික රූපයෙක් වේ ද එය චක්ඛුපිඤ්ඤාණයට වසනු වූයේ ඇත, චක්ඛුපිඤ්ඤාණයට වසනු නො වූයේ ඇති.

යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය සොතසම්ඵස්සයට ... ඝාතසම්ඵස්සයට ... ජ්විභාසම්ඵස්සයට ... කායසම්ඵස්සයට වසනු නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යාත්මික රූපයෙක් වේ ද එය කායසම්ඵස්සයට වසනු වූයේ ඇත, කායසම්ඵස්සයට වසනු නො වූයේ ඇති.

යං තං රූපං බාහිරං තං කායසම්ප්පාදාය වෙදනාය -පෙ-සඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- කායවිඤ්ඤාණස්ස න වජ්ඣ. යං තං රූපං අභිකම්මනිකං තං අභි කායවිඤ්ඤාණස්ස වජ්ඣ, අභි කායවිඤ්ඤාණස්ස න වජ්ඣ.

වජ්ඣනිකං. (25)

යං තං රූපං අභිකම්මනිකං තං චක්ඛුසම්ප්පාදාය නාරම්මණං. යං තං රූපං බාහිරං තං අභි චක්ඛුසම්ප්පාදාය ආරම්මණං, අභි චක්ඛුසම්ප්පාදාය නාරම්මණං.

යං තං රූපං අභිකම්මනිකං තං චක්ඛුසම්ප්පාදාය වෙදනාය -පෙ-සඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- චක්ඛුසඤ්ඤාණස්ස නාරම්මණං. යං තං රූපං බාහිරං තං අභි චක්ඛුසඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං, අභි චක්ඛුසඤ්ඤාණස්ස නාරම්මණං.

යං තං රූපං අභිකම්මනිකං තං සොභසම්ප්පාදාය -පෙ- ඝාත-සම්ප්පාදාය -පෙ- ජීවිතාසම්ප්පාදාය -පෙ- කායසම්ප්පාදාය නාරම්මණං. යං තං රූපං බාහිරං තං අභි කායසම්ප්පාදාය ආරම්මණං, අභි කාය-සම්ප්පාදාය නාරම්මණං.

යං තං රූපං අභිකම්මනිකං තං කායසම්ප්පාදාය වෙදනාය -පෙ-සඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- කායවිඤ්ඤාණස්ස නාරම්මණං. යං තං රූපං බාහිරං තං අභි කායවිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං, අභි කායවිඤ්ඤාණස්ස නාරම්මණං.

ආරම්මණනිකං. (26)

යං තං රූපං බාහිරං තං න චක්ඛායතනං. යං තං රූපං අභිකම්මනිකං තං අභි චක්ඛායතනං, අභි න චක්ඛායතනං.

යං තං රූපං බාහිරං තං න සොභායතනං. යං තං රූපං අභිකම්මනිකං තං අභි සොභායතනං, අභි න සොභායතනං.

යං තං රූපං බාහිරං තං න ඝාතායතනං -පෙ- න ජීවිතායතනං -පෙ- න කායායතනං. යං තං රූපං අභිකම්මනිකං තං අභි කායායතනං අභි න කායායතනං.

යං තං රූපං අභිකම්මනිකං තං න රූපායතනං. යං තං බාහිරං තං අභි රූපායතනං, අභි න රූපායතනං.

යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය කායසම්පූර්ණතාවය වෙදනාවට ... සංඥාවට ... වෙනතාවට ... කායවිඤ්ඤාතාවය වසනු නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය කායවිඤ්ඤාතාවය වසනු වූයේ ඇත, කාය විඤ්ඤාතාවය වසනු නො වූයේ ඇති.

වස්තු ත්‍රික සි. (25)

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය වක්‍රසම්පූර්ණතාවයට අරමුණු නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය වක්‍රසම්පූර්ණතාවයට අරමුණු වූයේ ඇත, වක්‍රසම්පූර්ණතාවයට අරමුණු නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මික රූපයෙක් වේ ද එය වක්‍රසම්පූර්ණතාවයට වෙදනාවට ... සංඥාවට ... වෙනතාවට ... වක්‍රවිඤ්ඤාතාවයට අරමුණු නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය වක්‍රවිඤ්ඤාතාවයට අරමුණු වූයේ ඇත, වක්‍ර-විඤ්ඤාතාවයට අරමුණු නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය සොතසම්පූර්ණතාවයට ... ඝාත-සම්පූර්ණතාවයට ... ජීවිතාසම්පූර්ණතාවයට ... කායසම්පූර්ණතාවයට අරමුණු නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය කායසම්පූර්ණතාවයට අරමුණු වූයේ ඇත, කායසම්පූර්ණතාවයට අරමුණු නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය කායසම්පූර්ණතාවයට වෙදනාවට ... සංඥාවට ... වෙනතාවට ... කායවිඤ්ඤාතාවයට අරමුණු නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය කායවිඤ්ඤාතාවයට අරමුණු වූයේ ඇත, කාය-විඤ්ඤාතාවයට අරමුණු නො වූයේ ඇති.

ආලම්බන ත්‍රික සි. (26)

යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය වක්‍රරාශ්වතන නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යාත්මික රූපයෙක් වේ ද එය වක්‍රරාශ්වතන වූයේ ඇත, වක්‍රරාශ්වතන නො වූයේ ඇති.

යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය ශ්‍රෝත්‍රාශ්වතන නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යාත්මික රූපයෙක් වේ ද එය ශ්‍රෝත්‍රාශ්වතන වූයේ ඇත, ශ්‍රෝත්‍රාශ්වතන නො වූයේ ඇති.

යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය ප්‍රාණාශ්වතන නො වූයේ ය ... ජීව්නා-ශ්වතන නො වූයේ ය. ... කායාශ්වතන නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යාත්මික රූපයෙක් වේ ද එය කායාශ්වතන වූයේ ඇත, කායාශ්වතන නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය රූපාශ්වතන නො වූයේ ය. යම් බාහිර රූපයෙක් වේ ද එය රූපාශ්වතන වූයේ ඇත, රූපාශ්වතන නො වූයේ ඇති.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං ත සද්දයතනං -පෙ- න ගඤ්ඤා-
යතනං -පෙ- න රසායතනං -පෙ- න ඵොට්ඨබ්බායතනං, යං තං රූපං
බාහිරං තං අජ්ඣ ඵොට්ඨබ්බායතනං, අජ්ඣ න ඵොට්ඨබ්බායතනං.

ආයතනනිකං. (10)

යං තං රූපං බාහිරං තං න චක්ඛුධාතු. යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං
තං අජ්ඣ චක්ඛුධාතු, අජ්ඣ න චක්ඛුධාතු.

යං තං රූපං බාහිරං තං න සොතධාතු -පෙ- න ඝාතධාතු -පෙ-
න ජ්වහාධාතු -පෙ- න කායධාතු. යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං අජ්ඣ
කායධාතු, අජ්ඣ න කායධාතු.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න රූපධාතු. යං තං රූපං බාහිරං
තං අජ්ඣ රූපධාතු, අජ්ඣ න රූපධාතු.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න සද්දධාතු -පෙ- න ගඤ්ඤාතු -පෙ-
න රසධාතු -පෙ- න ඵොට්ඨබ්බධාතු. යං තං රූපං බාහිරං තං අජ්ඣ
ඵොට්ඨබ්බධාතු, අජ්ඣ න ඵොට්ඨබ්බධාතු.

බාතුනිකං. (10)

යං තං රූපං බාහිරං තං න චක්ඛුන්ද්‍රියං. යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං
තං අජ්ඣ චක්ඛුන්ද්‍රියං, අජ්ඣ න චක්ඛුන්ද්‍රියං.

යං තං රූපං බාහිරං තං න සොතින්ද්‍රියං -පෙ- න ඝාතින්ද්‍රියං -පෙ-
න ජ්වහින්ද්‍රියං -පෙ- න කායින්ද්‍රියං. යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං අජ්ඣ
කායින්ද්‍රියං, අජ්ඣ න කායින්ද්‍රියං.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න ඉන්ද්‍රියං. යං තං රූපං බාහිරං
තං අජ්ඣ ඉන්ද්‍රියං, අජ්ඣ න ඉන්ද්‍රියං.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න පුරිසින්ද්‍රියං. යං තං රූපං බාහිරං
තං අජ්ඣ පුරිසින්ද්‍රියං, අජ්ඣ න පුරිසින්ද්‍රියං.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න ජිවිතින්ද්‍රියං. යං තං රූපං බාහිරං
තං අජ්ඣ ජිවිතින්ද්‍රියං, අජ්ඣ න ජිවිතින්ද්‍රියං.

ඉන්ද්‍රියනිකං. (8)

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය ශබ්දාශ්‍රයක නො වූයේ ය. ... ගතිශාසනය නො වූයේ ය. ... රසාශ්‍රයක නො වූයේ ය. ... ස්ප්‍රභවයාශ්‍රයක නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය ස්ප්‍රභවයාශ්‍රයක නො වූයේ ය. ස්ප්‍රභවයාශ්‍රයක නො වූයේ ඇති.

ආයතන ත්‍රික සි. (10)

යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය වක්‍රවිධාන නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යාත්මික රූපයෙක් වේ ද එය වක්‍රවිධාන වූයේ ඇති, වක්‍රවිධාන නො වූයේ ඇති.

යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය ශ්‍රෝත්‍රවිධාන නො වූයේ ය. ... ප්‍රාණ විධාන නො වූයේ ය. ... ජීව්‍යවිධාන නො වූයේ ය. ... කායවිධාන නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය කායවිධාන වූයේ ඇති, කායවිධාන නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය රූපවිධාන නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය රූපවිධාන වූයේ ඇති, රූපවිධාන නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය ශබ්දවිධාන නො වූයේ ය. ... ගතිවිධාන නො වූයේ ය. ... රසවිධාන නො වූයේ ය. ... ස්ප්‍රභවයාශ්‍රයක නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය ස්ප්‍රභවයාශ්‍රයක නො වූයේ ඇති, ස්ප්‍රභවයාශ්‍රයක නො වූයේ ඇති.

විධාන ත්‍රික සි. (10)

යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය වස්තුරූපය නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යාත්මික රූපයෙක් වේ ද එය වස්තුරූපය වූයේ ඇති, වස්තුරූපය නො වූයේ ඇති.

යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය ශ්‍රෝත්‍රරූපය නො වූයේ ය. ... ප්‍රාණරූපය නො වූයේ ය. ... ජීව්‍යරූපය නො වූයේ ය. ... කායරූපය නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය කායරූපය වූයේ ඇති, කායරූපය නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය සත්‍යරූපය නො වූයේ ය. යම් බාහිර රූපයෙක් වේ ද එය සත්‍යරූපය වූයේ ඇති, සත්‍යරූපය නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය පුරුෂරූපය නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය පුරුෂරූපය වූයේ ඇති, පුරුෂරූපය නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය ජීවිතරූපය නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය ජීවිතරූපය වූයේ ඇති, ජීවිතරූපය නො වූයේ ඇති.

ඉන්ද්‍රිය ත්‍රික සි. (8)

යං නං රූපං අජ්ඣතතිකං නං න කායවිඤ්ඤානති. යං නං රූපං බාහිරං නං අජ්ඣ කායවිඤ්ඤානති, අජ්ඣ න කායවිඤ්ඤානති.

යං නං රූපං අජ්ඣතතිකං නං න චචිචිඤ්ඤානති. යං නං රූපං බාහිරං නං අජ්ඣ චචිචිඤ්ඤානති, අජ්ඣ න චචිචිඤ්ඤානති.

යං නං රූපං අජ්ඣතතිකං නං න ආකාසධාතු. යං නං රූපං බාහිරං නං අජ්ඣ ආකාසධාතු, අජ්ඣ න ආකාසධාතු.

යං නං රූපං අජ්ඣතතිකං නං න ආපොධාතු. යං නං රූපං බාහිරං නං අජ්ඣ ආපොධාතු, අජ්ඣ න ආපොධාතු.

යං නං රූපං අජ්ඣතතිකං නං රූපස්ස න ලහුතා. යං නං රූපං බාහිරං නං අජ්ඣ රූපස්ස ලහුතා, අජ්ඣ රූපස්ස න ලහුතා.

යං නං රූපං අජ්ඣතතිකං නං රූපස්ස න මුදුතා. යං නං රූපං බාහිරං නං අජ්ඣ රූපස්ස මුදුතා, අජ්ඣ රූපස්ස න මුදුතා.

යං නං රූපං අජ්ඣතතිකං නං රූපස්ස න කමමඤ්ඤානා. යං නං රූපං බාහිරං නං අජ්ඣ රූපස්ස කමමඤ්ඤානා, අජ්ඣ රූපස්ස න කමමඤ්ඤානා.

යං නං රූපං අජ්ඣතතිකං නං රූපස්ස න උපචයො. යං නං රූපං බාහිරං නං අජ්ඣ රූපස්ස උපචයො, අජ්ඣ රූපස්ස න උපචයො.

යං නං රූපං අජ්ඣතතිකං නං රූපස්ස න සන්තති. යං නං රූපං බාහිරං නං අජ්ඣ රූපස්ස සන්තති, අජ්ඣ රූපස්ස න සන්තති.

යං නං රූපං අජ්ඣතතිකං නං රූපස්ස න ජරතා. යං නං රූපං බාහිරං නං අජ්ඣ රූපස්ස ජරතා, අජ්ඣ රූපස්ස න ජරතා.

යං නං රූපං අජ්ඣතතිකං නං රූපස්ස න අනිච්චතා. යං නං රූපං බාහිරං නං අජ්ඣ රූපස්ස අනිච්චතා, අජ්ඣ රූපස්ස න අනිච්චතා.

යං නං රූපං අජ්ඣතතිකං නං න කඛලීකාරො ආභාරො¹. යං නං රූපං බාහිරං නං අජ්ඣ කඛලීකාරො ආභාරො, අජ්ඣ න කඛලීකාරො ආභාරො.

එවං නිවිධෙත රූපසඞ්ගතො.

[සුචුමරූපනිකං. 12]

නිකං.

1. කඛලීකාරො - සිමු 1, 2, 3. මජ්ඣ.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය කායවිඤ්ඤානි නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය කායවිඤ්ඤානි වූයේ ඇත, කායවිඤ්ඤානි නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මික රූපයෙක් වේ ද එය වාග්විඤ්ඤානි නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය වාග්විඤ්ඤානි වූයේ ඇත, වාග්විඤ්ඤානි නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය ආකාශධාතු නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය ආකාශධාතු වූයේ ඇත, ආකාශධාතු නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය අඛණ්ඩා නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය අඛණ්ඩා වූයේ ඇත, අඛණ්ඩා නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ ලක්ෂණ නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ ලක්ෂණ වූයේ ඇත, රූපයාගේ ලක්ෂණ නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ මාද්‍රව්‍ය නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ මාද්‍රව්‍ය වූයේ ඇත, රූපයාගේ මාද්‍රව්‍ය නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ කම්මණ්ණතා නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ කම්මණ්ණතා වූයේ ඇත, රූපයාගේ කම්මණ්ණතා නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ උපච්ඡය නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ උපච්ඡය වූයේ ඇත, රූපයාගේ උපච්ඡය නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ සන්නති නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ සන්නති වූයේ ඇත, රූපයාගේ සන්නති නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ ජරතා නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ ජරතා වූයේ ඇත, රූපයාගේ ජරතා නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ අනිත්‍යතා නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ අනිත්‍යතා වූයේ ඇත, රූපයාගේ අනිත්‍යතා නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය කවලිකාරාහාර නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය කවලිකාරාහාර වූයේ ඇත, කවලිකාරාහාර නො වූයේ ඇති.

මෙසේ භූත් කොටසින් රූපසංග්‍රහය වේ.

[සුක්කමරූප සූත්ත සි. 12]

ත්‍රිකය සි.

590. චතුක්ඛිධෙන රූපසංඝයො:

යං තං රූපං උපාදා තං අත්ථි උපාදින්නං, අත්ථි අනුපාදින්නං. යං තං රූපං තො උපාදා තං අත්ථි උපාදින්නං, අත්ථි අනුපාදින්නං.

යං තං රූපං උපාදා තං අත්ථි උපාදිනනුපාදානිසං, අත්ථි අනුපාදිනනුපාදානිසං. යං තං රූපං තො උපාදා තං අත්ථි උපාදිනනුපාදානිසං, අත්ථි අනුපාදිනනුපාදානිසං.

යං තං රූපං උපාදා තං අත්ථි සප්පට්ඨිං, අත්ථි අප්පට්ඨිං. යං තං රූපං තො උපාදා තං අත්ථි සප්පට්ඨිං, අත්ථි අප්පට්ඨිං.

යං තං රූපං උපාදා තං අත්ථි ඔලාරිකං, අත්ථි සුචුමං. යං තං රූපං තො උපාදා තං අත්ථි ඔලාරිකං, අත්ථි සුචුමං.

යං තං රූපං උපාදා තං අත්ථි දුරෙ, අත්ථි සන්නිකෙ. යං තං රූපං තො උපාදා තං අත්ථි දුරෙ, අත්ථි සන්නිකෙ.

යං තං රූපං උපාදින්නං තං අත්ථි සතිදස්සනං, අත්ථි අතිදස්සනං. යං තං රූපං අනුපාදින්නං තං අත්ථි සතිදස්සනං, අත්ථි අතිදස්සනං.

යං තං රූපං උපාදින්නං තං අත්ථි සප්පට්ඨිං, අත්ථි අප්පට්ඨිං. යං තං රූපං අනුපාදින්නං තං අත්ථි සප්පට්ඨිං, අත්ථි අප්පට්ඨිං.

යං තං රූපං උපාදින්නං තං අත්ථි මහාභුතං, අත්ථි න මහාභුතං. යං තං රූපං අනුපාදින්නං තං අත්ථි මහාභුතං, අත්ථි න මහාභුතං.

යං තං රූපං උපාදින්නං තං අත්ථි ඔලාරිකං, අත්ථි සුචුමං. යං තං රූපං අනුපාදින්නං තං අත්ථි ඔලාරිකං, අත්ථි සුචුමං.

යං තං රූපං උපාදින්නං තං අත්ථි දුරෙ, අත්ථි සන්නිකෙ. යං තං රූපං අනුපාදින්නං තං අත්ථි දුරෙ, අත්ථි සන්නිකෙ.

යං තං රූපං උපාදිනනුපාදානිසං තං අත්ථි සතිදස්සනං, අත්ථි අතිදස්සනං. යං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදානිසං තං අත්ථි සතිදස්සනං, අත්ථි අතිදස්සනං.

යං තං රූපං උපාදිනනුපාදානිසං තං අත්ථි සප්පට්ඨිං, අත්ථි අප්පට්ඨිං. යං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදානිසං තං අත්ථි සප්පට්ඨිං, අත්ථි අප්පට්ඨිං.

590. සතර කොටසෙකින් රූපසංහිතය වෙයි:

යම් උපාදරූපයෙක් වේ ද එය උපාදින්න වූයේ ඇත, අනුපාදින්න වූයේ ඇත. යම් උපාද නො වූ රූපයෙක් වේ ද එය උපාදින්න වූයේ ඇත, අනුපාදින්න වූයේ ඇත.

යම් උපාදරූපයෙක් වේ ද එය උපාදිනනුපාදනීය වූයේ ඇත, අනුපාදිනනුපාදනීය වූයේ ඇත. යම් උපාද නො වූ රූපයෙක් වේ ද එය උපාදිනනුපාදනීය වූයේ ඇත, අනුපාදිනනුපාදනීය වූයේ ඇත.

යම් උපාදරූපයෙක් වේ ද එය සප්තීය වූයේ ඇත, අප්තීය වූයේ ඇත. යම් උපාද නො වූ රූපයෙක් වේ ද එය සප්තීය වූයේ ඇත, අප්තීය වූයේ ඇත.

යම් උපාදරූපයෙක් වේ ද එය ඔද්දරික වූයේ ඇත, සිග්නම් වූයේ ඇත. යම් උපාද නො වූ රූපයෙක් වේ ද එය ඔද්දරික වූයේ ඇත, සිග්නම් වූයේ ඇත.

යම් උපාදරූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත, සන්තික වූයේ ඇත. යම් උපාද නො වූ රූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත, සන්තික වූයේ ඇත.

යම් උපාදින්නරූපයෙක් වේ ද එය සතිදශීන වූයේ ඇත, අතිදශීන වූයේ ඇත. යම් අනුපාදින්නරූපයෙක් වේ ද එය සතිදශීන (=චක්ෂුර්-විඤ්ඤානං ගොචර බව සහිත) වූයේ ඇත, අතිදශීන වූයේ ඇත.

යම් උපාදින්නරූපයෙක් වේ ද එය සප්තීය (-ගැට්ඨි සහිත) වූයේ ඇත, අප්තීය වූයේ ඇත. යම් අනුපාදින්නරූපයෙක් වේ ද එය සප්තීය වූයේ ඇත, අප්තීය වූයේ ඇත.

යම් උපාදින්නරූපයෙක් වේ ද එය මහාභූත වූයේ ඇත, මහාභූත නො වූයේ ඇත. යම් අනුපාදින්නරූපයෙක් වේ ද එය මහාභූත වූයේ ඇත, මහාභූත නො වූයේ ඇත.

යම් උපාදින්නරූපයෙක් වේ ද එය ඔද්දරික වූයේ ඇත, සුක්කම් වූයේ ඇත. යම් අනුපාදින්නරූපයෙක් වේ ද එය ඔද්දරික වූයේ ඇත, සුක්කම් වූයේ ඇත.

යම් උපාදින්නරූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත, සන්තික වූයේ ඇත. යම් අනුපාදින්නරූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත, සන්තික වූයේ ඇත.

යම් උපාදිනනුපාදනීයරූපයෙක් වේ ද එය සතිදශීන වූයේ ඇත, අතිදශීන වූයේ ඇත. යම් අනුපාදිනනුපාදනීය රූපයෙක් වේ ද එය සතිදශීන වූයේ ඇත, අතිදශීන වූයේ ඇත.

යම් උපාදිනනුපාදනීයරූපයෙක් වේ ද එය සප්තීය වූයේ ඇත, අප්තීය වූයේ ඇත. යම් අනුපාදිනනුපාදනීය රූපයෙක් වේ ද එය සප්තීය වූයේ ඇත, අප්තීය වූයේ ඇත.

යං තං රූපං උපාදිනනුපාදනිසං තං අභි මහාභූතං, අභි න මහා-
භූතං. යං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනිසං තං අභි මහාභූතං, අභි න
මහාභූතං.

යං තං රූපං උපාදිනනුපාදනිසං තං අභි ඔලාරිකං, අභි සුබ්බමං.
යං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනිසං තං අභි ඔලාරිකං, අභි සුබ්බමං.

යං තං රූපං උපාදිනනුපාදනිසං තං අභි දුරෙ, අභි සනතිකෙ.
යං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනිසං තං අභි දුරෙ, අභි සනතිකෙ.

යං තං රූපං අප්පට්ඨං තං අභි ඉන්ද්‍රියං, අභි න ඉන්ද්‍රියං. යං තං
රූපං අප්පට්ඨං තං අභි ඉන්ද්‍රියං, අභි න ඉන්ද්‍රියං.

යං තං රූපං අප්පට්ඨං තං අභි මහාභූතං, අභි න මහාභූතං. යං තං
රූපං අප්පට්ඨං තං අභි මහාභූතං, අභි න මහාභූතං.

යං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං තං අභි ඔලාරිකං, අභි සුබ්බමං. යං තං රූපං
න ඉන්ද්‍රියං තං අභි ඔලාරිකං, අභි සුබ්බමං.

යං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං තං අභි දුරෙ, අභි සනතිකෙ. යං තං රූපං
න ඉන්ද්‍රියං තං අභි දුරෙ, අභි සනතිකෙ.

යං තං රූපං මහාභූතං තං අභි ඔලාරිකං, අභි සුබ්බමං. යං තං
රූපං න මහාභූතං තං අභි ඔලාරිකං, අභි සුබ්බමං.

යං තං රූපං මහාභූතං තං අභි දුරෙ, අභි සනතිකෙ. යං තං
රූපං න මහාභූතං තං අභි දුරෙ, අභි සනතිකෙ.

දිට්ඨං සුතං මුතං විඤ්ඤානං රූපං.

එවං චතුර්විධෙන රූපසඞ්ගතො.

චතුර්තකං. (22)

591. පඤ්චවිධෙන රූපසඞ්ගතො:

පඨවිඛාදා, ආපොඛාදා, තෙජොඛාදා, වායොඛාදා, යං ච රූපං උපාදා.

එවං පඤ්චවිධෙන රූපසඞ්ගතො.

පඤ්චකං.

යම් උපාදිනනුපාදනියරූපයෙක් වේ ද එය මහාභුත වූයේ ඇත, මහාභුත නොවූයේ ඇත. යම් අනුපාදිනනුපාදනිය රූපයෙක් වේ ද එය මහාභුත වූයේ ඇත, මහාභුත නොවූයේ ඇත.

යම් උපාදිනනුපාදනියරූපයෙක් වේ ද එය ඖදරික වූයේ ඇත, සුක්ෂ්ම වූයේ ඇත. යම් අනුපාදිනනරූපයෙක් වේ ද එය ඖදරික වූයේ ඇත, සුක්ෂ්ම වූයේ ඇත.

යම් උපාදිනනුපාදනිය රූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත, සන්නික වූයේ ඇත. යම් අනුපාදිනනුපාදනියරූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත, සන්නික වූයේ ඇත.

යම් සප්තිකරූපයෙක් වේ ද එය ඉන්ද්‍රිය වූයේ ඇත, ඉන්ද්‍රිය නොවූයේ ඇත. යම් අප්‍රතිකරූපයෙක් වේ ද එය ඉන්ද්‍රිය වූයේ ඇත, ඉන්ද්‍රිය නොවූයේ ඇත.

යම් සප්තිකරූපයෙක් වේ ද එය මහාභුත වූයේ ඇත, මහාභුත නොවූයේ ඇත. යම් අප්‍රතිකරූපයෙක් වේ ද එය මහාභුත වූයේ ඇත, මහාභුත නොවූයේ ඇත.

යම් ඉන්ද්‍රියරූපයෙක් වේ ද එය ඖදරික වූයේ ඇත, සුක්ෂ්ම වූයේ ඇත. යම් ඉන්ද්‍රිය නොවූ රූපයෙක් වේ ද එය ඖදරික වූයේ ඇත, සුක්ෂ්ම වූයේ ඇත.

යම් ඉන්ද්‍රියරූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත, සන්නික වූයේ ඇත. යම් ඉන්ද්‍රිය නොවූ රූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත, සන්නික වූයේ ඇත.

යම් මහාභුතරූපයෙක් වේ ද එය ඖදරික වූයේ ඇත, සුක්ෂ්ම වූයේ ඇත. යම් මහාභුත නොවූ රූපයෙක් වේ ද එය ඖදරික වූයේ ඇත, සුක්ෂ්ම වූයේ ඇත.

යම් මහාභුතරූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත, සන්නික වූයේ ඇත. යම් මහාභුත නොවූ රූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත, සන්නික වූයේ ඇත.

රූපායතන සංකීර්ණ දෘෂ්ටිකෝණය ය, අභිධානන සංකීර්ණ ශ්‍රීතරූපය, ගති - රස - ස්ප්‍රේෂ්ට්‍යායතන සංකීර්ණ මුහුර්තය ය, ධර්මායතන සංකීර්ණ විභූතරූපය යයි.

මෙසේ සතර කොටසින් රූපසංග්‍රහය වේ.

චතුෂ්ඨක සි. (22)

591. පස් කොටසකින් රූපසංග්‍රහය වෙයි:

පාචිච්ඛානු ය, අභිධානු ය, නෙජොධානු ය, වායොධානු ය, යම් උපාදරූපයකුත් වේ ද ඒ යැයි.

මෙසේ පස් කොටසින් රූපසංග්‍රහය වේ.

පස්ථානක සි.

592. ජබ්බිමෙත රූපසමුච්ඡේදනං:

චක්ඛවිඤ්ඤායං රූපං, සොතවිඤ්ඤායං රූපං, ඝාතවිඤ්ඤායං රූපං, ජිව්හාවිඤ්ඤායං රූපං, කායවිඤ්ඤායං රූපං, මනෝවිඤ්ඤායං රූපං.

එවං ජබ්බිමෙත රූපසමුච්ඡේදනං.

ජබ්බිමං.

593. සත්තවිමෙත රූපසමුච්ඡේදනං:

චක්ඛවිඤ්ඤායං රූපං, සොතවිඤ්ඤායං රූපං, ඝාතවිඤ්ඤායං රූපං, ජිව්හාවිඤ්ඤායං රූපං, කායවිඤ්ඤායං රූපං, මනෝධාතු විඤ්ඤායං රූපං, මනෝවිඤ්ඤාණධාතු විඤ්ඤායං රූපං.

එවං සත්තවිමෙත රූපසමුච්ඡේදනං.

සත්තං.

594. අට්ඨවිමෙත රූපසමුච්ඡේදනං:

චක්ඛවිඤ්ඤායං රූපං, සොතවිඤ්ඤායං රූපං, ඝාතවිඤ්ඤායං රූපං, ජිව්හාවිඤ්ඤායං¹ රූපං, කායවිඤ්ඤායං රූපං, අභ්‍යුත්තරාසවිඤ්ඤායං, අභ්‍යුත්තරාසවිඤ්ඤායං, මනෝධාතු විඤ්ඤායං රූපං, මනෝවිඤ්ඤාණධාතු විඤ්ඤායං රූපං.

එවං අට්ඨවිමෙත රූපසමුච්ඡේදනං.

අට්ඨං.

595. නවවිමෙත රූපසමුච්ඡේදනං:

චක්ඛන්ද්‍රියං, සොතන්ද්‍රියං, ඝාතන්ද්‍රියං, ජිව්හන්ද්‍රියං, කායන්ද්‍රියං, ඉන්ද්‍රියන්ද්‍රියං, පුරිස්සන්ද්‍රියං, ජිව්හන්ද්‍රියං, යඤ්ච රූපං න ඉන්ද්‍රියං.

එවං නවවිමෙත රූපසමුච්ඡේදනං.

නවං.

596. දසවිමෙත රූපසමුච්ඡේදනං:

චක්ඛන්ද්‍රියං, සොතන්ද්‍රියං, ඝාතන්ද්‍රියං, ජිව්හන්ද්‍රියං, කායන්ද්‍රියං, ඉන්ද්‍රියන්ද්‍රියං, පුරිස්සන්ද්‍රියං, ජිව්හන්ද්‍රියං, න ඉන්ද්‍රියං රූපං අභ්‍යුත්තරාසවිඤ්ඤායං, අභ්‍යුත්තරාසවිඤ්ඤායං

එවං දසවිමෙත රූපසමුච්ඡේදනං.

දසං.

597. එකාදසවිමෙත රූපසමුච්ඡේදනං:

චක්කායතනං, සොතායතනං, ඝාතායතනං, ජිව්හායතනං, කායායතනං, රූපායතනං, ආරුහතනං, ගම්මායතනං, රසායතනං, චෝට්ඨිකායතනං, යඤ්ච රූපං අනිදස්සනං අප්පට්ඨං බිම්මායතනපරිශාරායතනං.

එවං එකාදසවිමෙත රූපසමුච්ඡේදනං.

එකාදසං.

මානිකං.

1. ජිව්හාවිඤ්ඤායං, සිමු 3.

592. ස කොටසෙකින් රූපසමුහය වෙයි:

චක්‍ෂුර්විඥෙයරූප ය, ශ්‍රොත්‍රවිඥෙයරූප ය, ස්පර්ශවිඥෙයරූප ය, ජිහ්වාවිඥෙයරූප ය, කායවිඥෙයරූප ය, මනෝවිඥෙයරූප යයි.

මෙසේ ස කොටසින් රූපසමුහය වේ.

පටිභාස යි.

593. සත් කොටසෙකින් රූපසමුහය වෙයි:

චක්‍ෂුර්විඥෙයරූප ය, ශ්‍රොත්‍රවිඥෙයරූප ය, ස්පර්ශවිඥෙයරූප ය, ජිහ්වාවිඥෙයරූප ය, කායවිඥෙයරූප ය, මනෝවිඥෙයරූප ය, මනෝවිඥානධාතුවිඥෙයරූප යයි.

මෙසේ සත් කොටසින් රූපසමුහය වේ.

සප්තභාස යි.

594. අට කොටසෙකින් රූපසමුහය වෙයි:

චක්‍ෂුර්විඥෙයරූප ය, ශ්‍රොත්‍රවිඥෙයරූප ය, ස්පර්ශවිඥෙයරූප ය, ජිහ්වාවිඥෙයරූප ය, කායවිඥෙයරූප ය, සුඛසංඝාතී වූයෙක් අත, දුඃඛ සංඝාතී වූයෙක් අත, මනෝධාතුවිඥෙයරූප ය, මනෝවිඥානධාතුවිඥෙයරූප යයි.

මෙසේ අට කොටසින් රූපසමුහය වේ.

අෂ්ටභාස යි.

595. නව කොටසෙකින් රූපසමුහය වෙයි:

චක්‍ෂුර්භ්‍යය ය, ශ්‍රොත්‍රභ්‍යය ය, ස්පර්ශභ්‍යය ය, ජිහ්වභ්‍යය ය, කායභ්‍යය ය, සත්‍රිභ්‍යය ය, පුරුෂභ්‍යය ය, ජීවිතභ්‍යය ය, යම් ඉභ්‍යය නො වූ රූපයෙකුත් වේ ද, ඒ ය යි.

මෙසේ නව කොටසින් රූපසමුහය වේ.

නවභාස යි.

596. දස කොටසෙකින් රූපසමුහය වෙයි:

චක්‍ෂුර්භ්‍යය ය, ශ්‍රොත්‍රභ්‍යය ය, ස්පර්ශභ්‍යය ය, ජිහ්වභ්‍යය ය, කායභ්‍යය ය, සත්‍රිභ්‍යය ය, පුරුෂභ්‍යය ය, ජීවිතභ්‍යය ය, ඉභ්‍යය නො වූ සප්තභ්‍යරූපයෙක් අත, අප්‍රතික්ෂරූපයෙක් අත.

මෙසේ දස කොටසින් රූපසමුහය වේ.

දශභාස යි.

597. එකොළොස් කොටසෙකින් රූපසමුහය වෙයි:

චක්‍ෂුර්භ්‍යය ය, ශ්‍රොත්‍රභ්‍යය ය, ස්පර්ශභ්‍යය ය, ජිහ්වභ්‍යය ය, කායභ්‍යය ය, රූපභ්‍යය ය, භේදභ්‍යය ය, ගණ්‍යභ්‍යය ය, රසභ්‍යය ය, ස්ප්‍රේෂ්‍යභ්‍යය ය, යම් අනිදගිත වූ අප්‍රතික්ෂ වූ බර්හ්‍යභ්‍යය ය, රූපයෙකුත් වේ ද, ඒ ය යි.

මෙසේ එකොළොස් කොටසින් රූපසමුහය වේ.

එකාදශභාස යි.

මාතෘකා යි.

[එකකනිදෙදසො:]

598. සබ්බං රූපං න හෙතුමෙව, අහෙතුකමෙව, හෙතුපිපාසුන්තමෙව, සප්පච්චයමෙව, සබ්බතමෙව, රූපිමෙව,¹ ලොකීයමෙව, සාසවමෙව, සඤ්ඤාජනීයමෙව, ගන්තනීයමෙව, ඔසනීයමෙව, යොගනීයමෙව, නිවරණීයමෙව, පරාමධිමෙව, උපදනීයමෙව, සංකිලෙසිකමෙව, අව්‍යාකතමෙව, අතාරමණමෙව, අවෙනසිකමෙව, වින්තවිපාසුන්තමෙව, නෙවවිපාකනවිපාකබමමධමමෙව, අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකමෙව, න සවිතකකසවිචාරමෙව, න අවිතකකවිචාරමන්තමෙව, අවිතකකඅවිචාරමෙව, න පීඨිසහගතමෙව, න සුඛිසහගතමෙව, න උපෙක්ඛාසිතගතමෙව, නෙව දස්සනෙන නිභාවනාය පභාතබ්බමෙව, නෙව දස්සනෙන නිභාවනාය පභාතබ්බහෙතුකමෙව, නෙව අචයගාමී න අපචයගාමීමෙව, නෙව සෙකඛනාසෙකඛමෙව, පරිත්තමෙව, කාමාවචරමෙව, න රූපාවචරමෙව, න අරූපාවචරමෙව, පරියාපන්නමෙව, නො අපරියාපන්නමෙව, අනියතමෙව, අනිය්‍යානිකමෙව, උප්පන්නං ජනී විඤ්ඤාණෙහි විඤ්ඤාය්‍යමෙව, අනිච්චමෙව, ජරාභිභ්‍රතමෙව, එවං එකවිධෙන රූපසඟහණො.

එකකනිදෙදසො.

[දුකනිදෙදසො:]

(උපාද්‍යරූපං)

599. කතමං තං රූපං උපාද්‍ය?

චක්ඛායතනං, සොඛායතනං, ඝාතායතනං, ජීවනායතනං, කායායතනං, රූපායතනං, සද්දායතනං, ගන්ධායතනං, රසායතනං, ඉන්ද්‍රියං, පුරිසිඤ්ඤා, ජීවිතීඤ්ඤා, කායවිඤ්ඤානී, චිත්තිඤ්ඤානී, ආකාසඛාතු, රූපස්‍ය ලහුතා, රූපස්‍ය චූෂ්ණා, රූපස්‍ය කම්මඤ්ඤානා, රූපස්‍ය උපවිශො, රූපස්‍ය සන්නතී, රූපස්‍ය ජරතා, රූපස්‍ය අනිච්චතා, කලිංගාතරො ආකාතරො.

600. කතමං තං රූපං චක්ඛායතනං?

යං චක්ඛුං² චතුන්නං මහාභුතානං උපාද්‍ය පසාදෙ අත්තභාවපරිභාසනො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යෙන චක්ඛුතා අනිදස්සනෙන සප්පට්ඨෙන රූපං සනිදස්සනං සප්පට්ඨං පසිඨි වා පසුභි වා පසුභස්සති වා පසුභො වා, චක්ඛුමෙපනං, චක්ඛායතනමෙපනං, චක්ඛුඛාතුපෙසා, චක්ඛුඤ්ඤාමෙපනං, ලොකොපෙසො, ද්විතීයො³, සමුදෙද්‍යපෙසො, පණ්ඩරමෙපනං, බෙන්නමෙපනං, චුච්ඡමෙපනං, නෙන්නමෙපනං, නයනමෙපනං, ඔරිමං තීරමෙපනං, සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො ඉදං තං රූපං චක්ඛායතනං.

1. රූපමෙව - සිවු, 2. මජ්ඣ. සෘණ අ. රූපිකමෙව - සිවු 3.

2. චක්ඛු - සිවු. 1, 2. මජ්ඣ. 3. ද්විතීයොපෙසො - සිවු 3.

601. කතමං තං රූපං චක්ඛායතනං?

යං චක්ඛුං¹ චතුන්නං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ අත්තභාවපරිසා-
පනො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යම්චි චක්ඛුමිති අනිදස්සනමිති සප්පට්ඨමිති
රූපං සනිදස්සනං සප්පට්ඨො පටිගඤ්ඤි වා පටිගඤ්ඤති වා පටිගඤ්ඤස්සති
වා පටිගඤ්ඤෙ වා, චක්ඛුමෙපනං, චක්ඛායතනමෙපනං, චක්ඛුධාතුපෙසා,
චක්ඛුඤ්ඤමෙපනං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා², සමුද්දෙපෙසො,
පණ්ඩරමෙපනං, බෙතනමෙපනං, වජ්ජමෙපනං, තෙතනමෙපනං, නිස-
නමෙපනං, ඔරිමං තීරමෙපනං, සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං
චක්ඛායතනං.

602. කතමං තං රූපං චක්ඛායතනං?

යං චක්ඛුං චතුන්නං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ අත්තභාවපරිසා-
පනො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යං චක්ඛුං අනිදස්සනං සප්පට්ඨං රූපමිති
සනිදස්සනමිති සප්පට්ඨමිති පටිගඤ්ඤි වා පටිගඤ්ඤති වා පටිගඤ්ඤස්සති
වා පටිගඤ්ඤෙ වා, චක්ඛුමෙපනං, චක්ඛායතනමෙපනං, චක්ඛුධාතුපෙසා,
චක්ඛුඤ්ඤමෙපනං, ලොකොපෙසො ආරුපෙසා, සමුද්දෙපෙසො,
පණ්ඩරමෙපනං, බෙතනමෙපනං, වජ්ජමෙපනං, තෙතනමෙපනං,
නිසනමෙපනං, ඔරිමං තීරමෙපනං, සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං
චක්ඛායතනං.

603. කතමං තං රූපං චක්ඛායතනං?

යං චක්ඛුං චතුන්නං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ අත්තභාවපරිසා-
පනො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යං චක්ඛුං නිසංසාය රූපං ආරබ්භ
චක්ඛුසම්මස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙ
වා -පෙ- යං චක්ඛුං නිසංසාය රූපං ආරබ්භ චක්ඛුසම්මස්සජා වෙදනා -පෙ-
සඤ්ඤා -පෙ- වෙතනා -පෙ- චක්ඛුචිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති
වා උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං චක්ඛුං නිසංසාය රූපාරම්භණො
චක්ඛුසම්මස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙ
වා -පෙ- යං චක්ඛුං නිසංසාය රූපාරම්භණො චක්ඛුසම්මස්සජා වෙදනා -පෙ-
සඤ්ඤා -පෙ- වෙතනා -පෙ- චක්ඛුචිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා
උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා චක්ඛුමෙපනං, චක්ඛායතනමෙපනං, චක්ඛු-
ධාතුපෙසා, චක්ඛුඤ්ඤමෙපනං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා, සමුද්දෙපෙසො,
පණ්ඩරමෙපනං, බෙතනමෙපනං, වජ්ජමෙපනං, තෙතනමෙපනං, නිස-
නමෙපනං, ඔරිමං තීරමෙපනං, සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං
චක්ඛායතනං.

1. චක්ඛු - සිමු 1, 2, 3 පසං.

2. දමාරොපෙසො - සිමු 3.

601. ඒ වක්‍රාසන්නරූපය කවරෙ යන්:

යම් ඇසෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා (උපන්) ආනම්භාවපයඝාපනන වූ අනිද්දීන වූ සප්තස් වූ ප්‍රසාදය වේ ද, අනිද්දීන වූ සප්තස් වූ යම් ඇසෙක් සනිද්දීන වූ සප්තස් වූ රූපය කැටුණේ හෝ ගැටෙයි හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙලෙ (වක්‍රාසන්නරූපය) වක්‍ර නමුදු වෙයි, තෙලෙ වක්‍රාසන්න නමුදු වෙයි, තෙලෙ වක්‍රාසන්න නමුදු වෙයි, තෙලෙ වක්‍රාසන්න නමුදු වෙයි, තෙලෙ ලොක නමුදු වෙයි, තෙලෙ ආර නමුදු වෙයි, තෙලෙ සමුද්‍ර නමුදු වෙයි, තෙලෙ පණ්ඩර නමුදු වෙයි, තෙලෙ කේතු නමුදු වෙයි, තෙලෙ වාස්තු නමුදු වෙයි, තෙලෙ තෙත්ත නමුදු වෙයි, තෙලෙ නයන නමුදු වෙයි, තෙලෙ ඔරිමතීර නමුදු වෙයි, තෙලෙ භූතාශ්‍රම නමුදු වේ. මේ ඒ වක්‍රාසන්න රූප යයි.

602. ඒ වක්‍රාසන්නරූපය කවරෙ යන්:

යම් ඇසෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ආනම්භාවපයඝාපනන වූ අනිද්දීන වූ සප්තස් වූ ප්‍රසාදය වේ ද, අනිද්දීන වූ සප්තස් වූ යම් ඇසෙක් සනිද්දීන වූ සප්තස් වූ රූපයෙහි කැටුණේ හෝ ගැටෙයි හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙලෙ වක්‍ර නමුදු වෙයි, තෙලෙ වක්‍රාසන්න ද වෙයි, තෙලෙ වක්‍රාසන්න ද වෙයි, තෙලෙ වක්‍රාසන්න ද වෙයි, තෙලෙ ලොක ද වෙයි, තෙලෙ ආර ද වෙයි, තෙලෙ සමුද්‍ර ද වෙයි, තෙලෙ පණ්ඩර ද වෙයි, තෙලෙ කේතු ද වෙයි, තෙලෙ වාස්තු ද වෙයි, තෙලෙ තෙත්ත ද වෙයි, තෙලෙ නයන ද වෙයි, තෙලෙ ඔරිමතීර ද වෙයි, තෙලෙ භූතාශ්‍රම ද වේ. මේ ඒ වක්‍රාසන්න රූප යයි.

603. ඒ වක්‍රාසන්නරූපය කවරෙ යන්:

යම් ඇසෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ආනම්භාවපයඝාපනන වූ අනිද්දීන වූ සප්තස් වූ ප්‍රසාදය වේ ද, යම් වක්‍රාසන්න නිසා රූපය අරමුණු කොට වක්‍රාසන්නරූපය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් වක්‍රාසන්න නිසා රූපය අරමුණු කොට වක්‍රාසන්නරූපයෙහි උපන් වෙදනාව ... සංඥාව ... වක්‍රාසන්නරූපය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් වක්‍රාසන්න නිසා රූපාලම්භන වූ වක්‍රාසන්නරූපය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් වක්‍රාසන්න නිසා රූපාලම්භන වූ වක්‍රාසන්නරූපයෙහි උපන් වෙදනාව ... සංඥාව ... වෙදනාව ... වක්‍රාසන්නරූපය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ, තෙලෙ වක්‍ර ද වෙයි, තෙලෙ වක්‍රාසන්න ද වෙයි, තෙලෙ වක්‍රාසන්න ද වෙයි, තෙලෙ වක්‍රාසන්න ද වෙයි, තෙලෙ ලොක ද වෙයි, තෙලෙ ආර ද වෙයි, තෙලෙ සමුද්‍ර ද වෙයි, තෙලෙ පණ්ඩර ද වෙයි, තෙලෙ කේතු ද වෙයි, තෙලෙ වාස්තු ද වෙයි, තෙලෙ තෙත්ත ද වෙයි, තෙලෙ නයන ද වෙයි, තෙලෙ ඔරිමතීර ද වෙයි, තෙලෙ භූතාශ්‍රම ද වේ. මේ ඒ වක්‍රාසන්න රූප යයි.

604. කතමං තං රූපං සොතායතනං?

යං සොතං චතුන්නං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ අත්තභාවපරිශා-
පනො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යෙන සොතෙන අනිදස්සනෙන
සප්පට්ඨෙන සදදං අනිදස්සනං සප්පට්ඨං සුඤ්චි වා සුඤ්ඤානි වා සුඤ්ඤානි
වා සුඤ්ඤානි වා, සොතමෙපනං, සොතායතනමෙපනං, සොතබාහුපෙසා,
සොතිඤ්ඤමෙපනං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා, සමුද්දෙපෙසො,
පණ්ඩරමෙපනං, බෙත්තමෙපනං, වජ්ජමෙපනං, ඔරිමං තීරමෙපනං, සුඤ්ඤා
ශාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං සොතායතනං.

605. කතමං තං රූපං සොතායතනං?

යං සොතං චතුන්නං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ අත්තභාවපරිශා-
පනො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යමහි සොතමහි අනිදස්සනමහි
සප්පට්ඨමහි සද්දෙ අනිදස්සනො සප්පට්ඨො පට්ඨකඤ්ඤා වා පට්ඨකඤ්ඤානි
වා පට්ඨකඤ්ඤාසානි වා පට්ඨකඤ්ඤා වා, සොතමෙපනං, සොතායතනමෙපනං,
සොතබාහුපෙසා, සොතිඤ්ඤමෙපනං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා,
සමුද්දෙපෙසො, පණ්ඩරමෙපනං, බෙත්තමෙපනං, වජ්ජමෙපනං, ඔරිමං
තීරමෙපනං, සුඤ්ඤා ශාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං සොතායතනං.

606. කතමං තං රූපං සොතායතනං?

යං සොතං චතුන්නං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ අත්තභාවපරිශා-
පනො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යං සොතං අනිදස්සනං සප්පට්ඨං
සද්දමහි අනිදස්සනමහි සප්පට්ඨමහි පට්ඨකඤ්ඤා වා පට්ඨකඤ්ඤානි වා පට්-
ඨකඤ්ඤාසානි වා පට්ඨකඤ්ඤා වා, සොතමෙපනං, සොතායතනමෙපනං,
සොතබාහුපෙසා, සොතිඤ්ඤමෙපනං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා,
සමුද්දෙපෙසො, පණ්ඩරමෙපනං, බෙත්තමෙපනං, වජ්ජමෙපනං, ඔරිමං
තීරමෙපනං, සුඤ්ඤා ශාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං සොතායතනං.

607. කතමං තං රූපං සොතායතනං?

යං සොතං චතුන්නං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ අත්තභාවපරිශා-
පනො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යං සොතං නිස්සාය සද්දං ආරබ්භ
සොතසම්මසො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජේ
වා -පෙ- යං සොතං නිස්සාය සද්දං ආරබ්භ සොතසම්මසජා වෙදනා -පෙ-
සඤ්ඤා -පෙ- වෙත්තා -පෙ- සොතවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා
උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජේ වා -පෙ- යං සොතං නිස්සාය සද්දාරම්මණො
සොතසම්මසො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජේ
වා -පෙ- යං සොතං නිස්සාය සද්දාරම්මණො සොතසම්මසජා වෙදනා -පෙ-
සඤ්ඤා -පෙ- වෙත්තා -පෙ- සොතවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා
උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජේ වා සොතමෙපනං, සොතායතනමෙපනං,
සොතබාහුපෙසා, සොතිඤ්ඤමෙපනං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා,
සමුද්දෙපෙසො, පණ්ඩරමෙපනං, බෙත්තමෙපනං, වජ්ජමෙපනං, ඔරිමං
තීරමෙපනං, සුඤ්ඤා ශාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං සොතායතනං.

604. ඒ ශ්‍රෝත්‍රායතනරූපය කවරේ යන්:

යම් ශ්‍රෝත්‍රයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ආත්මභාවපයසී-
පනත වූ අනිද්‍රශීත වූ සප්තරිස වූ ප්‍රසාදය මේ ද, අනිද්‍රශීත වූ සප්තරිස වූ
යම් ශ්‍රෝත්‍රයෙකින් අනිද්‍රශීත වූ සප්තරිස වූ ශබ්දය ඇසුරේ හෝ අසා
හෝ අසන්නේ හෝ අසා නම් හෝ තෙලෙ (ශ්‍රෝත්‍රප්‍රසාදය) ශ්‍රෝත්‍ර නමුදු
වෙයි, තෙලෙ ශ්‍රෝත්‍රායතන නමුදු වෙයි, තෙල ශ්‍රෝත්‍රධාතු නමුදු වෙයි,
තෙලෙ ශ්‍රෝත්‍රෙහිය නමුදු වෙයි, තෙලෙ ලොක නමුදු වෙයි, තෙල
චාර නමුදු වෙයි, තෙලෙ සමුද්‍ර නමුදු වෙයි, තෙලෙ පණ්ඩර නමුදු වෙයි,
තෙලෙ ක්ෂේත්‍ර නමුදු වෙයි, තෙලෙ වාස්තු නමුදු වෙයි, තෙලෙ ඔරිමතීර
නමුදු වෙයි, තෙලෙ ගුණාග්‍රාම නමුදු වේ. මේ ඒ ශ්‍රෝත්‍රායතනරූප ය යි.

605. ඒ ශ්‍රෝත්‍රායතනරූපය කවරේ යන්:

යම් ශ්‍රෝත්‍රයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ආත්මභාවපයසී-
පනත වූ අනිද්‍රශීත වූ සප්තරිස වූ ප්‍රසාදය මේ ද, අනිද්‍රශීත වූ සප්තරිස වූ
යම් ශ්‍රෝත්‍රයෙකින් අනිද්‍රශීත වූ සප්තරිස වූ ශබ්දය ගැටුණේ හෝ ගැටෙයි
හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙලෙ ශ්‍රෝත්‍ර ද වෙයි, තෙලෙ
ශ්‍රෝත්‍රායතන ද වෙයි, තෙල ශ්‍රෝත්‍රධාතු ද වෙයි, තෙලෙ ශ්‍රෝත්‍රෙහිය ද
වෙයි, තෙලෙ ලොක ද වෙයි, තෙල චාර ද වෙයි, තෙලෙ සමුද්‍ර ද
වෙයි, තෙලෙ පණ්ඩර ද වෙයි, තෙලෙ ක්ෂේත්‍ර ද වෙයි, තෙල වාස්තු ද
වෙයි, තෙලෙ ඔරිමතීර ද වෙයි, තෙලෙ ගුණාග්‍රාම ද වේ. මේ ඒ
ශ්‍රෝත්‍රායතනරූප ය යි.

606. ඒ ශ්‍රෝත්‍රායතනරූපය කවරේ යන්:

යම් ශ්‍රෝත්‍රයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ
ආත්මභාවපයසීපනත අනිද්‍රශීත සප්තරිස වූයේ ද, අනිද්‍රශීත සප්තරිස වූ
යම් ශ්‍රෝත්‍රයෙක් අනිද්‍රශීත සප්තරිස වූ ශබ්දයෙහි ගැටුණේ හෝ ගැටෙයි
ගැටෙන්නේ ගැටේ නම් හෝ තෙලෙ (ශ්‍රෝත්‍ර ප්‍රසාදය) ශ්‍රෝත්‍ර නමුදු,
තෙලෙ ශ්‍රෝත්‍රායතන නමුදු, තෙල ශ්‍රෝත්‍රධාතු නමුදු, තෙලෙ
ශ්‍රෝත්‍රෙහිය නමුදු, තෙලෙ ලොක නමුදු, තෙල චාර නමුදු, තෙලෙ
සමුද්‍ර නමුදු, තෙලෙ පණ්ඩර නමුදු, තෙලෙ ක්ෂේත්‍ර නමුදු තෙලෙ වාස්තු
නමුදු, තෙලෙ ඔරිමතීර නමුදු, තෙලෙ ගුණාග්‍රාම නමුදු වේ. ඒ ශ්‍රෝත්‍රායතන
රූප ය යි.

607. ඒ ශ්‍රෝත්‍රායතනරූපය කවරේ යන්:

යම් ශ්‍රෝත්‍රයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ
ආත්මභාවපයසීපනත අනිද්‍රශීත සප්තරිස වූයේ ද, යම් ශ්‍රෝත්‍රයක් නිසා
ශබ්දය අරමුණු කොට ශ්‍රෝත්‍රසංස්ථය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ
හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් ශ්‍රෝත්‍රයක් නිසා ශබ්දය අරමුණු කොට
ශ්‍රෝත්‍රසංස්ථයෙන් උපදනා වෙදනාව ... සංඥාව ... වෙනතාව ... ශ්‍රෝත්‍ර-
විඥානය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ...
යම් ශ්‍රෝත්‍රයක් නිසා ශබ්දලබ්ධි වූ ශ්‍රෝත්‍රසංස්ථය උපතේ හෝ උපදී
හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් ශ්‍රෝත්‍රයක් නිසා ශබ්දලබ්ධි
වූ සොනසම්ප්‍රසාර වෙදනාව ... සංඥාව ... වෙනතාව ... ශ්‍රෝත්‍රවිඥානය
උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ, තෙලෙ (ශ්‍රෝත්‍ර
ප්‍රසාදය) ශ්‍රෝත්‍ර නමුදු, තෙලෙ ශ්‍රෝත්‍රායතන නමුදු, තෙල ශ්‍රෝත්‍රධාතු
නමුදු, තෙලෙ ශ්‍රෝත්‍රෙහිය නමුදු, තෙලෙ ලොක නමුදු, තෙල චාර
නමුදු, තෙලෙ සමුද්‍ර නමුදු, තෙලෙ පණ්ඩර නමුදු, තෙලෙ ක්ෂේත්‍ර නමුදු,
තෙලෙ වාස්තු නමුදු, තෙලෙ ඔරිමතීර නමුදු, තෙලෙ ගුණාග්‍රාම නමුදු
වේ. මේ ඒ ශ්‍රෝත්‍රායතනරූප ය යි.

608. කතමං නං රූපං සානායකනං?

යං සානං චතුරාං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ අනන්තභාවපරිශා-
පනො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යෙන සානෙන අනිදස්සනෙන සප්පට්ඨෙන
ගඤ්ඤං අනිදස්සනං සප්පට්ඨො සාධි වා සාධති වා සාධිස්සති වා සාධෙ වා
සානමෙවනං, සානායකනමෙවනං, සානධාතුපෙසා, සානිඤ්ඤමෙවනං,
ලොකොපෙසො, ආරාමපෙසා, සමුද්දෙවෙසො, පණ්ඩිතමෙවනං, බෙනන-
මෙවනං, චන්ද්‍රමෙවනං, ඔරිමං තීරමෙවනං, සුඤ්ඤං ගාමොපෙසො. ඉදං
නං රූපං සානායකනං.

609. කතමං නං රූපං සානායකනං?

යං සානං චතුරාං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ අනන්තභාවපරිශා-
පනො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යමි සානමි අනිදස්සනමි සප්පට්-
ඨමි ගඤ්ඤං අනිදස්සනො සප්පට්ඨො පටිභස්සෙති වා පටිභස්සෙති වා
පටිභස්සෙති වා පටිභස්සෙති වා, සානමෙවනං, සානායකනමෙවනං,
සානධාතුපෙසා, සානිඤ්ඤමෙවනං, ලොකොපෙසො, ආරාමපෙසා, සමුද්දෙ-
වෙසො, පණ්ඩිතමෙවනං, බෙනනමෙවනං, චන්ද්‍රමෙවනං, ඔරිමං තීරමෙවනං,
සුඤ්ඤං ගාමොපෙසො. ඉදං නං රූපං සානායකනං.

610. කතමං නං රූපං සානායකනං?

යං සානං චතුරාං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ අනන්තභාවපරිශා-
පනො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යං සානං අනිදස්සනං සප්පට්ඨං ගඤ්ඤං
අනිදස්සනමි සප්පට්ඨමි පටිභස්සෙති වා පටිභස්සෙති වා පටිභස්සෙති වා
පටිභස්සෙති වා, සානමෙවනං, සානායකනමෙවනං, සානධාතුපෙසා,
සානිඤ්ඤමෙවනං, ලොකොපෙසො, ආරාමපෙසා, සමුද්දෙවෙසො, පණ්ඩි-
තමෙවනං, බෙනනමෙවනං, චන්ද්‍රමෙවනං, ඔරිමං තීරමෙවනං, සුඤ්ඤං ගාමො-
පෙසො. ඉදං නං රූපං සානායකනං.

611. කතමං නං රූපං සානායකනං?

යං සානං චතුරාං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ අනන්තභාවපරිශා-
පනො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යං සානං නිස්සංග ගඤ්ඤං ආරබ්භ
සානසම්මොඤ්ඤං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජන්ති වා උප්පජ්ජෙති වා
-පෙ- යං සානං නිස්සංග ගඤ්ඤං ආරබ්භ සානසම්මොඤ්ඤං වෙදනා -පෙ-
සසෙසං -පෙ- වෙනනා -පෙ- සානවිඤ්ඤං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා
උප්පජ්ජන්ති වා උප්පජ්ජෙති වා -පෙ- යං සානං නිස්සංග ගඤ්ඤං
සානසම්මොඤ්ඤං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජන්ති වා උප්පජ්ජෙති වා
-පෙ- යං සානං නිස්සංග ගඤ්ඤං සානසම්මොඤ්ඤං වෙදනා -පෙ-
සසෙසං -පෙ- වෙනනා -පෙ- සානවිඤ්ඤං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා
උප්පජ්ජන්ති වා උප්පජ්ජෙති වා, සානමෙවනං, සානායකනමෙවනං, සාන-
ධාතුපෙසා, සානිඤ්ඤමෙවනං, ලොකොපෙසො, ආරාමපෙසා, සමුද්දෙවෙසො,
පණ්ඩිතමෙවනං, බෙනනමෙවනං, චන්ද්‍රමෙවනං, ඔරිමං තීරමෙවනං, සුඤ්ඤං
ගාමොපෙසො. ඉදං නං රූපං සානායකනං.

608. ඒ ප්‍රාණායාමනිරූපය කවිමය යයි.

[illegible]

609. ඒ සීමාගතවනතුරුම කවරෙ අන්:

යම් ස්ත්‍රීණයෙක් සතර මහාගුණයක් තිසා උපන් පුරුෂයෙකු වුවේ ආත්මභාවපරිවර්තනය අනිදිගින සපුරාන වූයේ ද, අනිදිගින සපුරාන වූ යම් ස්ත්‍රීණයෙක්ගේ අනිදිගින සපුරාන වූ ශක්තිය ගැටුණේ කෝ ගැටේ කෝ ගැටෙන්නේ ගැටෙන්නේ කෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙලෙ (ස්වාභාවික) ස්ත්‍රීණයකු වූද, තෙලෙ ස්ත්‍රීණයකු නමුදු තෙල ස්ත්‍රීණයකු නමුදු තෙලෙ ස්ත්‍රීණයකු නමුදු, තෙලෙ ලොක නමුදු, තෙල ආර නමුදු, තෙලෙ සමුද්‍ර නමුදු, තෙලෙ පරිකාර නමුදු, තෙලෙ කේශ්‍ර නමුදු, තෙලෙ වාස්තු නමුදු, තෙලෙ භික්ෂු නමුදු, තෙලෙ අනාගත නමුදු මේ මේ ඒ ස්ත්‍රීණයකුත්; ප ය යි

610 ඒ ප්‍රාණායාමවර්ගය කවර යැයි:

යම් ප්‍රාණයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආත්මභාවයදීපන්න අතිදීනිත සප්තසි වූයේ ද, අතිදීනිත සප්තසි වූ යම් ප්‍රාණයෙක් අතිදීනිත සප්තසි වූ නඩියෙහි ගැටුණේ හෝ ගැටේ හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙලෙ (ප්‍රාණප්‍රසාදය) ප්‍රාණ නමුදු, තෙලෙ ප්‍රාණායතන නමුදු, තෙල ප්‍රාණබාහු නමුදු, තෙලෙ ප්‍රාණෙත්ථිත නමුදු, තෙලෙ ලොක නමුදු, තෙල දාර නමුදු, තෙලෙ සමුද්‍ර නමුදු, තෙලෙ පණ්ඩර නමුදු, තෙලෙ කොහු නමුදු, තෙලෙ වාස්තු නමුදු තෙලෙ ඔරිමේර නමුදු, තෙලෙ ගුහාග්‍රාම නමුදු ඒ මේ ඒ ප්‍රාණායතනරූප යයි.

611. ඒ ප්‍රාණායාමවර්ගය කවර යන්:

යම් ප්‍රාණයක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආත්මාවාප්‍යාප්ත අනිද්විත සත්‍යය වූයේ ද, යම් ප්‍රාණයක් නිසා ගතිය අරමුණු කොට ඝාතයමස්සය උපතේ හෝ උපදි හෝ උපදහේ හෝ උපදි නම් හෝ ... යම් ප්‍රාණයක් නිසා ගතිය අරමුණු කොට ඝාතයමස්සය වෙදනාව ... සංඥාව වෙතනාව ... ප්‍රාණවිඥානය උපතේ හෝ උපදි හෝ උපදහේ හෝ උපදි නම් හෝ ... යම් ප්‍රාණයක් නිසා ගතියමගින වූ ඝාතයමස්සය උපතේ හෝ උපදි හෝ උපදහේ හෝ උපදි නම් හෝ ... යම් ප්‍රාණයක් නිසා ගතියමගින වූ ඝාතයමස්සය වෙදනාව ... සංඥාව ... වෙතනාව ... ප්‍රාණවිඥානය උපතේ හෝ උපදි හෝ උපදහේ හෝ උපදි නම් හෝ වෙලෙ (ප්‍රසාදය) ප්‍රාණ නමුදු, තෙලෙ ප්‍රාණායතන නමුදු, තෙලෙ ප්‍රාණධාතු නමුදු, තෙලෙ ප්‍රාණේන්ද්‍රිය නමුදු, තෙලෙ ලොක නමුදු, තෙලෙ ආර නමුදු, තෙලෙ සමුද්‍ර නමුදු, තෙලෙ පණ්ඩර නමුදු, තෙලෙ කෞතු නමුදු, තෙලෙ වාස්තු නමුදු, තෙලෙ ඔරිමතිර නමුදු, තෙලෙ දාතෘග්‍රාමි නමුදු වේ. මේ ඒ ප්‍රාණායතනරූප යයි.

612. කතමං තං රූපං ජිව්‍යායතනං?

යා ජිව්‍යා චතුන්නා මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ අත්තභාවපරියා-පනෙනා අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යා ජිව්‍යා අනිදස්සනාය සප්පට්ඨාය රසං අනිදස්සනං සප්පට්ඨං සාඨී වා සායති වා සාඨිස්සති වා සායෙ වා, ජිව්‍යාපෙසා ජිව්‍යායතනමෙවං, ජිව්‍යාබාභුපෙසා, ජිව්හිඤ්ඤමෙවං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරමෙවං, බෙත්තමෙවං, චඤ්ඤමෙවං, ඔරිමං තීරමෙවං, සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං ජිව්‍යායතනං.

613. කතමං තං රූපං ජිව්‍යායතනං?

යා ජිව්‍යා චතුන්නා මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ අත්තභාවපරියා-පනෙනා අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යා ජිව්‍යා අනිදස්සනාය සප්පට්ඨාය රසො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො පට්ඨංඤ්ඤා වා පට්ඨංඤ්ඤාති වා පට්ඨංඤ්ඤාසී-ස්සති වා පට්ඨංඤ්ඤා වා, ජිව්‍යාපෙසා, ජිව්‍යායතනමෙවං, ජිව්‍යාබාභුපෙසා, ජිව්හිඤ්ඤමෙවං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරමෙවං, බෙත්තමෙවං, චඤ්ඤමෙවං, ඔරිමං තීරමෙවං, සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො. ඉදං රූපං ජිව්‍යායතනං.

614. කතමං තං රූපං ජිව්‍යායතනං?

යා ජිව්‍යා චතුන්නා මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ අත්තභාවපරියා-පනෙනා අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යා ජිව්‍යා අනිදස්සනා සප්පට්ඨො රසමහි අනිදස්සනමහි සප්පට්ඨමහි පට්ඨංඤ්ඤා වා පට්ඨංඤ්ඤාති වා පට්ඨංඤ්ඤාසීස්සති වා පට්ඨංඤ්ඤා වා, ජිව්‍යාපෙසා, ජිව්‍යායතනමෙවං, ජිව්‍යාබාභුපෙසා, ජිව්හිඤ්ඤමෙවං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරමෙවං, බෙත්තමෙවං, චඤ්ඤමෙවං, ඔරිමං තීරමෙවං, සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං ජිව්‍යායතනං.

615. කතමං තං රූපං ජිව්‍යායතනං?

යා ජිව්‍යා චතුන්නා මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ අත්තභාවපරියා-පනෙනා අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යං ජිව්‍යා නිස්සාය රසං ආරබ්භ ජිව්‍යාසම්මසා උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙති වා -පෙ- යං ජිව්‍යා නිස්සාය රසං ආරබ්භ ජිව්‍යාසම්මසා චෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චෙතනා -පෙ- ජිව්‍යාච්ඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙති වා -පෙ- යං ජිව්‍යා නිස්සාය රසාරම්මණො ජිව්‍යාසම්මසා උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙති වා -පෙ- යං ජිව්‍යා නිස්සාය රසාරම්මණො ජිව්‍යාසම්මසා චෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චෙතනා -පෙ- ජිව්‍යාච්ඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙති වා, ජිව්‍යාපෙසා, ජිව්‍යායතනමෙවං, ජිව්‍යා-බාභුපෙසා, ජිව්හිඤ්ඤමෙවං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරමෙවං, බෙත්තමෙවං, චඤ්ඤමෙවං, ඔරිමං තීරමෙවං, සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං ජිව්‍යායතනං.

612. එ ජීව්‍යායතනරූපය කවර යැයි:

යම් ජිව්තාවක් සතර මහාතුතන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආත්ම භාවපයච්ඡාසනා අනිදගිත සප්තභ වූයේ ද, අනිදගිත සප්තභ වූ යම් දිවෙකින් අනිදගිත සප්තභ වූ රසය වින්දේ හෝ විදි හෝ විදුනේ හෝ විදි නම් හෝ, තෙල (ජිව්තාප්‍රසාදය) ජිව්තා නමුදු, තෙලෙ ජිව්තායතන නමුදු, තෙල ජිව්තාඛාතු නමුදු, තෙලෙ ජිව්තව්‍යය නමුදු, තෙලෙ ලෝක නමුදු, තෙල ආර නමුදු, තෙලෙ සංද නමුදු, තෙලෙ පණ්ඩිත නමුදු, තෙලෙ ක්ෂේත්‍ර නමුදු, තෙලෙ වාස්තු නමුදු, තෙලෙ ඔරමනිර නමුදු, තෙලෙ ගුණාශ්‍රම නමුදු වේ. මේ ඒ ජිව්තායතනරූප යයි.

613. ඒ ජිව්වායතනරූපය කවරෙ යක්:

යම් දිවක් සතර මහාගුහයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආන්ම-
භාවපසාරිකක අතිදර්ශන සප්තක වූයේ ද, අතිදර්ශන සප්තක වූ යම්
දිවෙක්ගේ අතිදර්ශන සප්තක වූ රසය ගැටුණේ හෝ ගැටේ හෝ ගැටෙන්නේ
හෝ ගැටේ නම් හෝ, ජ්‍යොතිර් නමුදු තෙල ය, ජ්‍යොතිර් නමුදු තෙල
ය, ජ්‍යොතිර් නමුදු තෙල ය, ජ්‍යොතිර් නමුදු තෙල ය, ලොක නමුදු
තෙල ය, දොර නමුදු තෙල ය, සිදුර නමුදු තෙල ය, පණ්ඩුර නමුදු
තෙල ය, කේතු නමුදු තෙල ය, වාස්තු නමුදු තෙල ය, ඔරිමිතිර
නමුදු තෙල ය, ගුහානාම නමුදු තෙල ය. මේ ජ්‍යොතිර්ගුහානාම ය යි.

814. ඒ ජීවත්වන්නා රූපය කවරේ යැයි:

යම් දිවක් සතර මනාභ්‍යාසත් තිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආන්ම-
භාවරයභීපනන අතිදශීන සප්තක වූයේ ද, අතිදශීන සප්තක වූ යම්
දිවෙක් අතිදශීන සප්තක වූ රසයෙහි ගැටුණේ හෝ ගැටේ හෝ ගැටෙන්නේ
හෝ ගැටේ නම් හෝ ජිත්වා නමුදු තෙල (ජිහ්වාප්‍රසාද) ය, ජිහ්වායතන
නමුදු තෙලෙ ය, ජිත්වායාතු නමුදු තෙලෙ ය, ජිහ්වෙක්‍ෂ්‍ය නමුදු තෙලෙ ය,
ලොක නමුදු තෙලෙ ය, දොර නමුදු තෙලෙ ය, සමුද්‍ර නමුදු තෙලෙ ය,
පණ්ඩර නමුදු තෙලෙ ය, ක්ෂෙත්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, වාස්තු නමුදු තෙලෙ ය,
ධර්මනීර නමුදු තෙලෙ ය, යුක්තාමි නමුදු තෙලෙ යි. මේ ජිහ්වායතන-
රූප ය යි.

615. ඒ ජීව්‍යායනාකරූපය කවරෙ යන්:

යම් දිවෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආතම-
භාවයයාපනන අනිදගීත සප්තකිස වූයේ ද, යම් දිවෙක් නිසා රසය අරමුණු
කොට ජීවිතාසම්පන්න උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදි
නම් හෝ ... යම් දිවෙක් නිසා රසය අරමුණු කොට ජීවිතාසම්පන්න
වෙදනාව ... සංඥාව ... වෙනතාව ... ජ්‍යොතිශ්‍යනය උපතේ හෝ උපදී හෝ
උපදනේ හෝ උපදි නම් හෝ ... යම් දිවෙක් නිසා රසාලම්භන වූ ජීවිතා-
සම්පන්න උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදි නම් හෝ ...
යම් දිවෙක් නිසා රසාලම්භන වූ ජීවිතාසම්පන්න වෙදනාව ... සංඥාව ...
වෙනතාව ... ජ්‍යොතිශ්‍යනය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ
උපදි නම් හෝ, ජීවිතා නමුදු තෙල (ජ්‍යොතිශ්‍යනය) ය, ජ්‍යොතිශ්‍යන නමුදු
තෙල ය, ජ්‍යොතිශ්‍යන නමුදු තෙල ය, ජ්‍යොතිශ්‍යන නමුදු තෙල ය,
ලෝක නමුදු තෙල ය, ද්වාර නමුදු තෙල ය, සමුද්‍ර නමුදු තෙල ය,
පණ්ඩු නමුදු තෙල ය, පණ්ඩු නමුදු තෙල ය, වාස්තු නමුදු තෙල
ය, ඔරිමතිර නමුදු තෙල ය, යුක්තානම් නමුදු තෙල ය. මේ ජීවිතා-
සන්නරූප ය යි.

616. කතමං තං රූපං කායායතනං?

යො කායො චතුන්නං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ අත්තභාවාපරිසා-
පනො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යෙන කායෙන අනිදස්සනෙන සප්පට්-
ඨො ථොට්ඨං අනිදස්සනං සප්පට්ඨං චුඨි වා චුසති වා චුසිස්සති වා
චුසෙ වා, කායොපෙසො, කායායතනමෙපනං, කායධාතුපෙසා, කාසිඤ්ඤා-
මෙපනං, ලොකොපෙසො, ද්වාරපෙසා, සමුද්දෙපෙසො, පණ්ඩරමෙපනං,
බෙතනමෙපනං, චජ්ඣමෙපනං, ඔරිමං තීරමෙපනං, සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො.
ඉදං තං රූපං කායායතනං.

617. කතමං තං රූපං කායායතනං?

යො කායො චතුන්නං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ අත්තභාවාපරිසා-
පනො සප්පට්ඨො, යම්හි කායම්හි අනිදස්සනම්හි සප්පට්ඨම්හි ථොට්ඨංබො
අනිදස්සනො සප්පට්ඨො පටිහඤ්ඤා වා පටිහඤ්ඤාති වා පටිහඤ්ඤාසීති වා
පටිහඤ්ඤා වා, කායොපෙසො, කායායතනමෙපනං, කායධාතුපෙසා,
කාසිඤ්ඤාමෙපනං, ලොකොපෙසො, ද්වාරපෙසා, සමුද්දෙපෙසො, පණ්ඩර-
මෙපනං, බෙතනමෙපනං, චජ්ඣමෙපනං, ඔරිමං තීරමෙපනං, සුඤ්ඤා ගාමො
පෙසො. ඉදං තං රූපං කායායතනං.

618. කතමං තං රූපං කායායතනං?

යො කායො චතුන්නං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ අත්තභාවාපරිසා-
පනො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යො කායො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො
ථොට්ඨංබමහි අනිදස්සනමහි සප්පට්ඨමහි පටිහඤ්ඤා වා පටිහඤ්ඤාති වා
පටිහඤ්ඤාසීති වා පටිහඤ්ඤා වා, කායොපෙසො, කායායතනමෙපනං,
කායධාතුපෙසා, කාසිඤ්ඤාමෙපනං, ලොකොපෙසො, ද්වාරපෙසා, සමුද්දෙ-
පෙසො, පණ්ඩරමෙපනං, බෙතනමෙපනං, චජ්ඣමෙපනං, ඔරිමං තීරමෙපනං,
සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං කායායතනං.

619. කතමං තං රූපං කායායතනං?

යො කායො චතුන්නං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ අත්තභාවා-
පරිසාපනො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යං කායං නිස්සාය ථොට්ඨංබො
ආරබ්භ කායසම්පස්සා උප්පජ්ඣති වා උප්පජ්ඣති වා උප්පජ්ඣස්සති වා
උප්පජ්ඣති වා -පෙ- යං කායං නිස්සාය ථොට්ඨංබො ආරබ්භ කායසම්පස්සා
චෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වෙතනා -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ඣති වා
උප්පජ්ඣති වා උප්පජ්ඣස්සති වා උප්පජ්ඣති වා -පෙ- යං කායං නිස්සාය
ථොට්ඨංබොරමමණො කායසම්පස්සා උප්පජ්ඣති වා උප්පජ්ඣති වා
උප්පජ්ඣස්සති වා උප්පජ්ඣති වා -පෙ- යං කායං නිස්සාය ථොට්ඨංබොරමමණො
කායසම්පස්සා චෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වෙතනා -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං
උප්පජ්ඣති වා උප්පජ්ඣති වා උප්පජ්ඣස්සති වා උප්පජ්ඣති වා, කායොපෙසො,
කායායතනමෙපනං, කායධාතුපෙසා, කාසිඤ්ඤාමෙපනං, ලොකොපෙසො,
ද්වාරපෙසා, සමුද්දෙපෙසො, පණ්ඩරමෙපනං, බෙතනමෙපනං, චජ්ඣමෙපනං,
ඔරිමං තීරමෙපනං, සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං කායායතනං.

616. ඒ කායායතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් කයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආත්ම-භාවපරිණාමික අතිදර්ශන සප්තක වූයේ ද, අතිදර්ශන සප්තක වූ යම් කයෙක් අතිදර්ශන සප්තක වූ සප්තව්‍යය පැහැසි හෝ පහසා හෝ පහස්නේ හෝ පහසා නම් හෝ, කාය නමුදු තෙලෙ (කායප්‍රසාද) ය, කායායතන නමුදු තෙලෙ ය, කායධාතු නමුදු තෙලෙ ය, කායේන්ද්‍රිය නමුදු තෙලෙ ය, ලොක නමුදු තෙලෙ ය, දාර නමුදු තෙලෙ ය, සමුද්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, පණ්ඩර නමුදු තෙලෙ ය, ක්ෂේත්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, වාස්තු නමුදු තෙලෙ ය, ඔරිමතිර නමුදු තෙලෙ ය, ශුන්‍යග්‍රාම නමුදු තෙලෙ යි. මේ ඒ කායායතනරූප යි.

617. ඒ කායායතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් කයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආත්ම-භාවපරිණාමික අතිදර්ශන සප්තක වූයේ ද, අතිදර්ශන සප්තක වූ යම් කයෙක් යම් සප්තව්‍යයෙක් ගැටුණේ හෝ ගැටේ හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ කාය නමුදු තෙලෙ ය, කායායතන නමුදු තෙලෙ ය, කායධාතු නමුදු තෙලෙ ය, කායේන්ද්‍රිය නමුදු තෙලෙ ය, ලොක නමුදු තෙලෙ ය, දාර නමුදු තෙලෙ ය, සමුද්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, පණ්ඩර නමුදු තෙලෙ ය, ක්ෂේත්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, වාස්තු නමුදු තෙලෙ ය, ඔරිමතිර නමුදු තෙලෙ ය, ශුන්‍යග්‍රාම නමුදු තෙලෙ යි. මේ ඒ කායායතනරූප යි.

618. ඒ කායායතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් කයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආත්ම-භාවපරිණාමික අතිදර්ශන සප්තක වූයේ ද, අතිදර්ශන සප්තක වූ යම් කයෙක් අතිදර්ශන සප්තක වූ සප්තව්‍යයෙහි ගැටුණේ හෝ ගැටේ හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, කාය නමුදු තෙලෙ ය, කායායතන නමුදු තෙලෙ ය, කායධාතු නමුදු තෙලෙ ය, කායේන්ද්‍රිය නමුදු තෙලෙ ය, ලොක නමුදු තෙලෙ ය, දාර නමුදු තෙලෙ ය, සමුද්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, පණ්ඩර නමුදු තෙලෙ ය, ක්ෂේත්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, වාස්තු නමුදු තෙලෙ ය, ඔරිමතිර නමුදු තෙලෙ ය, ශුන්‍යග්‍රාම නමුදු තෙලෙ යි. මේ ඒ කායායතන රූප යි.

619. ඒ කායායතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් කයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආත්ම-භාවපරිණාමික අතිදර්ශන සප්තක වූයේ ද, යම් කයක් නිසා සප්තව්‍යය අරමුණු කොට කායසංස්ථායීය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් කයක් නිසා සප්තව්‍යය අරමුණු කොට කාය-සම්පූර්ණ වෙදනාව ... සංඥාව ... චේතනාව ... කායවිඤ්ඤාන උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් කයක් නිසා සප්තව්‍යා-ලම්භික වූ කායසංස්ථායීය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් කයක් නිසා සප්තව්‍යාලම්භික වූ කායසම්පූර්ණ වෙදනාව ... සංඥාව ... චේතනාව ... කායවිඤ්ඤාන උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ කාය නමුදු තෙලෙ (කායප්‍රසාද) ය, කායායතන නමුදු තෙලෙ ය, කායධාතු නමුදු තෙලෙ ය, කායේන්ද්‍රිය නමුදු තෙලෙ ය, ලොක නමුදු තෙලෙ ය, දාර නමුදු තෙලෙ ය, සමුද්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, පණ්ඩර නමුදු තෙලෙ ය, ක්ෂේත්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, වාස්තු නමුදු තෙලෙ ය, ඔරිමතිර නමුදු තෙලෙ ය, ශුන්‍යග්‍රාම නමුදු තෙලෙ යි. මේ ඒ කායායතන රූප යි.

620. කතමා තං රූපං රූපාඤ්ඤානං?

යා රූපං චතුත්තං මහාභූතානං උපාදය වණ්ණනිහා සතිදස්සනං
 සප්පට්ඨිකං නිලං පිතං ලොහිතං ඔදුතං කාලං ඔදෙඤ්චිකා¹ හරි²
 හරිවණ්ණං අබ්බිකුර්වණ්ණං දීපං රසං අඤ්ඤා පුලං චට්ටං පරිමන්ධලං
 චතුරස්සං³ ඡත්තං අට්ඨානං සොළසං නිත්තං ඵලං මාසං ආතපො
 ආලොකො අභ්බකාරො අබ්බා මණ්ඩා ධුමො රජො වන්දමං ධ්වලස්ස වණ්ණ-
 නිහා සුරිඨමං කලස්සං⁴ වණ්ණනිහා තාරකරූපානං වණ්ණනිහා ආදස-
 මන්ධලස්ස වණ්ණනිහා මණ්ඩපබ්බවුහනාචෙට්ඨස්ස වණ්ණනිහා ජාතරූප-
 රජතස්ස වණ්ණනිහා, යා වා පතංඤ් ඔපි අපි රූපං චතුත්තං මහාභූතානං
 උපාදය වණ්ණනිහා සතිදස්සනං සප්පට්ඨිකං, යං රූපං සතිදස්සනං
 සප්පට්ඨිකං වධ්වුනා අතිදස්සනෙන සප්පට්ඨෙන පස්සි වා පස්සති වා
 පස්සියාති වා පසස්ස වා, රූපමෙවං, රූපාසතනමෙවං, රූපාධ්වුරෙසා,
 ඉදං තං රූපං රූපාසතනං.

621. කතමිං තං රූපං රූපායනනං

යං රූපං චක්‍රතාං මහාභූතානං උපාදය වණ්ණනිහා සතිදස්සනං සප්පට්ඨිකං නිලං පිතකං ලොභිතකං ඕද්ධං කාලකං මණ්ණෙට්ඨිකං හරි හරිවණ්ණං අච්චෙක්ඛුරවණ්ණං දිසං රස්සං අණ්ණං පුලං වට්ටං පරිමණ්ඩලං චක්‍රසං³ ඡත්‍රංසං අට්ඨංසං කොලසංස නිතනං ඵලං ඡායා ආතපො ආලොකො අනිකායො අඛො මහිකා ධූමො රජො චන්ද්‍රමාසිලස්ස වණ්ණනිහා සුරිසමණ්ඩලස්ස වණ්ණනිහා තාරකාරූපානං වණ්ණනිහා ආදයං මණ්ඩලස්ස වණ්ණනිහා මණ්ඩපබ්බුත්තානංචජරස්ස වණ්ණනිහා ඡාතාරූප- රජ්වස්ස වණ්ණනිහා, යං චා පනඤ්ඤමි අඤ්ච රූපං චක්‍රතාං මහාභූතානං උපාදය වණ්ණනිහා සතිදස්සනං සප්පට්ඨිකං, යමිති රූපමිති සතිදස්සනමිති සප්පට්ඨිකමිති චක්‍රො අතිදස්සනං සප්පට්ඨිකං පටිඛඤ්ඤාච චා පටිඛඤ්ඤාති වං පටිඛඤ්ඤාස්සති වා පටිඛඤ්ඤා චා, රූපමෙවතං, රූපායතනමෙවතං. රූප- ධාතුවෙසා, ඉදං තා රූපං රූපායතනං.

622. කතමිං තා රූපං රූපායතනං?

යං රූපං චතුර්තං මිහාදුකානං උපාදය වණණතිහා සනිදස්සනං සප්පච්ඡා : නිලං පිතකං ලොභිතකං ඕද්ධං කාලකා : මනෙඤ්ජය්කං හරි හරිවණණං අබ්බසාදවණණං දිසා රස්සා අඤ්ඤා පුලං ඵට්ඨං පරිවණ්ඤලං චතුරස්සා ඡලංසං අට්ඨ සං කොලසංසං නිනතං ඵලා ඡායා ආතපො ආලොකො අනුකාරො අභිහා මිතිකා ධුමො රජො චිද්දවණ්ඤලස්ස වණණ නිහා සුරියමණ්ඤලස්ස වණණතිහා කාරකරූපානං වණණතිහා ආදුසං මණ්ඤලස්ස වණණතිහා මණ්ඩපංබ්ලතතාවෙඵරස්ස වණණතිහා ජාතරූපං රජකස්ස වණණතිහා, යං වා පට්ඨාඤ්ඤාටී අභි රූපං චතුර්තං මහාගුතානං උපාදය වණණතිහා සනිදස්සනං සප්පච්ඡා, යං රූපං සනිදස්සනං සප්පච්ඡා චක්ඛුමහි අනිදස්සනමහි සප්පච්ඡාමහි පටිහඤ්ඤා වා පටිහඤ්ඤාහි වා පටිහඤ්ඤාස්සහි වා පටිහඤ්ඤා වා, රූපමෙතං, රූපානනමෙතං, රූප ධාතුපෙසා ඉදං තං රූපං රූපායතනං.

1. **ଭିନ୍ନାବିଦ୍ୟା - ଭିନ୍ନତା:**

2 'කරි' ඉති උගතං - PTS

3. මධුරංගං - සහ, PTS.

4. සූර්ය මණ්ඩලය - මජ්ඣ.

620. ඒ රූපායනනරූපය කවරේ යන්න:

යම් රූපයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පාහැසවහන වූයේ සතිදශීන සප්තස් වූ නිල් ය - කහවනා ලේපාහැස සුදු ය කළු ය මදව-
වනා සම්වනා නිල්තණපාහැස අඹදළුපාහැස උස් ය මිටි ය කුදු ය මහතා වට ය පිරිමඩුලු ය සිසුරුසැ සඳැසැ අවැසැ සොළොසැසැ වල ය ගොඩ ය සෙවණ ය අච් ය එළිය අදුරු වලා ය හිම ය දුම් ය රජසැ සදමඩලෙහි පාහැස හිරු මඩලෙහි පාහැස තරුපාහැස කැටපත්-
මඩලෙහි පාහැස මිණි සක් මුතු වෙරළමිණි පාහැස රන් රිදි පාහැස, යළි අත්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පාහැසවහනායි කිසිකලෙකු සතිදශීන සප්තස් වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, සතිදශීන සප්තස් වූ යම් රූපයෙක් අතිදශීන සප්තස් වූ ඇසින් දුටුයේ හෝ දකි හෝ දක්නේ හෝ දකි නම් හෝ තෙලෙ (රූපවහන) රූප නමුදු වෙයි, තෙලෙ රූපායනන නමුදු වෙයි, තෙල රූපබාහු නමුදු වේ. මේ ඒ රූපායනනරූප යි.

621. ඒ රූපායනනරූපය කවරේ යන්න:

යම් රූපයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පාහැසවහන වූයේ සතිදශීන සප්තස් වූ - නිල් ය කහවනා ලේපාහැස සුදු ය කළු ය මදව-
වනා සම්වනා නිල්තණපාහැස අඹදළුපාහැස උස් ය මිටි ය කුදු ය මහතා වට ය පිරිමඩුලු ය සිසුරුසැ සඳැසැ අවැසැ සොළොසැසැ වල ය ගොඩ ය සෙවණ ය අච් ය එළිය අදුරු වලා ය හිම ය දුම් ය රජසැ සදමඩලෙහි පාහැස හිරු මඩලෙහි පාහැස තරුපාහැස කැටපත් මඩලෙහි පාහැස මිණි සක් මුතු වෙරළමිණිපාහැස රන් රිදිපාහැස, යළි අත්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පාහැසවහනායි කිසිකලෙකු සතිදශීන සප්තස් වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, සතිදශීන සප්තස් වූ යම් රූපයෙක් අතිදශීන සප්තස් වූ ඇස ගැටුණේ හෝ ගැටෙයි හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙලෙ (රූපවහන) රූප නමුදු වෙයි, තෙලෙ රූපායනන නමුදු වෙයි, තෙල රූපබාහු නමුදු වේ. මේ ඒ රූපායනනරූප යි.

622. ඒ රූපායනනරූපය කවරේ යන්න:

යම් රූපයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පාහැසවහන වූයේ සතිදශීන සප්තස් වූ - නිල් ය කහවනා ලේපාහැස සුදු ය කළු ය මදව-
වනා සම්වනා නිල්තණපාහැස අඹදළුපාහැස උස් ය මිටි ය කුදු ය මහතා වට ය පිරිමඩුලු ය සිසුරුසැ සඳැසැ අවැසැ සොළොසැසැ වල ය ගොඩ ය සෙවණ ය අච් ය එළිය අදුරු වලා ය හිම ය දුම් ය රජසැ සදමඩලෙහි පාහැස හිරු මඩලෙහි පාහැස තරුපාහැස කැටපත් මඩලෙහි පාහැස මිණි සක් මුතු වෙරළමිණිපාහැස රන් රිදිපාහැස, යළි අත්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පාහැසවහනායි කිසිකලෙකු සතිදශීන සප්තස් වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, සතිදශීන සප්තස් වූ යම් රූපයෙක් අතිදශීන සප්තස් වූ ඇසෙහි ගැටුණේ හෝ ගැටෙයි හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙලෙ රූප නමුදු වෙයි, තෙලෙ රූපායනන නමුදු වෙයි, තෙල රූපබාහු නමුදු වේ. මේ ඒ රූපායනන රූප යි.

623. කතමං තං රූපං රූපායතනං?

යො රූපං චතුන්නං මහාභුතානං උපාදාය වණණනිහා සනිදස්සනං සප්පට්ඨං: නීලං පීතකං ලොහිතකං ඔදනා කාලකා මඤ්ඤාදිකං හරි හරිවණණං අමබ්බාදරවණණං දිසං රස්සා අණ්ණං පුලං වට්ටං පරිමණ්ඩලං වතුරස්සා ජලංසං අට්ඨංසං සොළසංසං නින්නා ඵලා ඡායා ආතපො ආලොකො අකාමාරො අබ්බා මහිකා ධුමො රජො වජ්ජමණ්ඩලස්ස වණණනිහා සුරියමණ්ඩලස්ස වණණනිහා තාරකරූපානං වණණනිහා ආදායමණ්ඩලස්ස වණණනිහා මණ්ණිකබ්බමුත්තාවෙචරියස්ස වණණනිහා ජාතරූපරජතස්ස වණණනිහා, යං වා පතඤ්ඤාමි අප්පි රූපං චතුන්නං මහාභුතානං උපාදාය වණණනිහා සනිදස්සනං සප්පට්ඨං, යං රූපං ආරබ්භා වකඤ්ඤා නිස්සාය වකඤ්ඤාසම්මසො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙති වා -පෙ- යං රූපං ආරබ්භා වකඤ්ඤා නිස්සාය වකඤ්ඤාසම්මසා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වෙතනා -පෙ- වකඤ්ඤාසඤ්ඤා උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙති වා -පෙ- යං වකඤ්ඤා නිස්සාය රූපාරම්මණො¹ වකඤ්ඤාසම්මසො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙති වා -පෙ- යං වකඤ්ඤා නිස්සාය රූපාරම්මණා වකඤ්ඤාසම්මසා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වකඤ්ඤාසඤ්ඤා උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙති වා, රූපමෙපනං, රූපායතනං -මෙපනං, රූපබාහුපෙසා ඉදං තං රූපං රූපායතනං.

624. කතමං තං රූපං සද්දායතනං?

යො සද්දො චතුන්නං මහාභුතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පට්ඨො: හෙරිසද්දො මුද්දිඛසද්දො සබ්බසද්දො පණ්ණවසද්දො ගීතසද්දො වාදිතසද්දො සම්මසද්දො පාණ්ණිසද්දො සත්තානං නිගොසාසසද්දො බාහුතං සන්තිසාතං -සද්දො වාතසද්දො උදකසද්දො මනුස්සසද්දො අමනුස්සසද්දො, යො වා පතඤ්ඤාමි අප්පි සද්දො චතුන්නං මහාභුතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යං සද්දං අනිදස්සනං සප්පට්ඨං සොතෙන අනිදස්සනෙන සප්පට්ඨෙන සුණ්ඨි වා සුණ්ඨති වා සුණ්ඨස්සති වා සුණ්ඨො වා, සද්දොපෙසො, සද්දායතනමෙපනං, සද්දායතනමෙපනං. ඉදං තං රූපං සද්දායතනං.

625. කතමං තං රූපං සද්දායතනං?

යො සද්දො චතුන්නං මහාභුතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පට්ඨො: හෙරිසද්දො මුද්දිඛසද්දො සබ්බසද්දො පණ්ණවසද්දො ගීතසද්දො වාදිතසද්දො සම්මසද්දො පාණ්ණිසද්දො සත්තානං නිගොසාසසද්දො බාහුතං සන්තිසාතං -සද්දො වාතසද්දො උදකසද්දො මනුස්සසද්දො අමනුස්සසද්දො, යො වා පතඤ්ඤාමි අප්පි සද්දො චතුන්නං මහාභුතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යං සද්දං අනිදස්සනං සප්පට්ඨං සොතෙන අනිදස්සනං සප්පට්ඨෙන සුණ්ඨි වා සුණ්ඨති වා සුණ්ඨස්සති වා සුණ්ඨො වා, සද්දොපෙසො, සද්දායතනමෙපනං, සද්දායතනමෙපනං. ඉදං තං රූපං සද්දායතනං.

1. යං රූපාරම්මණො වකඤ්ඤා නිස්සාය - සිමු 1, 2, 3, මජ්ඣ. සූ. 1.
 යං රූපාරම්මණො වකඤ්ඤා නිස්සාය, PTS.

623. ඒ රූපායතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් රූපයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පැහැසවනන වූයේ සතිදශීන සප්තස් වූ - නිල් ය කහවනැ ලේපැහැ ය සුදු ය කළු ය මදව-
වනැ සම්වනැ නිල්කණ්ඨකැ ය අඹදළුපැහැ ය උස් ය මිටි ය කුඳු ය මහනැ වට ය පිරිමඩුලු ය සිසුරුසැ සඟුසැ අවුසැ සොළොසැසැ වල ය ගොඩ ය සෙවණ ය අඹ ය එළි ය අඳුරු වලා ය හිම ය දුම් ය රජසැ සදමළුලු පැහැ ය තිරුමඩලෙති පැහැ ය කරුපැහැ ය කැටපන් මඩලෙති පැහැ ය මිණිසක් වුතු වෙරළමිණිපැහැ ය රන් රිදිපැහැ ය, යළි අත්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පැහැසවනනැ යි කියන ලද සතිදශීන සප්තස් වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, යම් රූපයක් අරමුණු කොට ඇස නිසා වකුකුසම්බසුර වෙදනාව ... සංඥාව ... චේතනාව ... වක්‍රානුභූතය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් රූපයක් අරමුණු කොට ඇස නිසා වකුකුසම්බසුර වෙදනාව ... සංඥාව ... චේතනාව ... වක්‍රානුභූතය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් රූපයක් අරමුණු කොට ඇස නිසා වකුකුසම්බසුර වෙදනාව ... සංඥාව ... චේතනාව ... වක්‍රානුභූතය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් ඇසක් නිසා රූපාලම්බන වූ වකුකුසම්බසුර උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් ඇසක් නිසා රූපාලම්බන වූ වකුකුසම්බසුර වෙදනාව ... සංඥාව ... චේතනාව ... වක්‍රානුභූතය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ, තෙලෙ රූප නමුදු වෙයි, තෙලෙ රූපායතන නමුදු වෙයි, තෙල රූපබාහු නමුදු වේ. මේ ඒ රූපායතන රූප යි.

634. ඒ ශබ්දයතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් ශබ්දයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අතිදශීන සප්තස් වූයේ ද - බෙරහඬ ය මිහිභු හඬ ය සක්හඬ ය පණ්ණබෙරහඬ ය හිහඬ ය වැසුම් හඬ ය කස්තලහඬ ය අත්තලහඬ ය සත්තයන්ගේ නිශේසාය (-අවයව) හඬ ය බාහුන් ගේ (උනුනුන්) ගැටුම් හඬ ය සුලංහඬ ය දියහඬ ය මිනිස් හඬ ය නොමිනිස්හඬ ය, යළි අත්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අතිදශීන සප්තස් වූ යම් ශබ්දයෙකුත් ඇද්ද, අතිදශීන සප්තස් වූ යම් ශබ්දයෙක් අතිදශීන සප්තස් වූ ශ්‍රෝත්‍රයෙන් ඇසි හෝ අසා හෝ අසන්නේ හෝ අසා නම් හෝ, තෙලෙ ශබ්ද නමුදු වෙයි, තෙලෙ ශබ්දායතන නමුදු වෙයි, තෙල ශබ්දබාහු නමුදු වේ. මේ ඒ ශබ්දායතනරූප යි.

625. ඒ ශබ්දායතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් ශබ්දයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අතිදශීන සප්තස් වූයේ - බෙරහඬ ය මිහිභු හඬ ය සක්හඬ ය පණ්ණබෙරහඬ ය හිහඬ ය වැසුම්හඬ ය කස්තලහඬ ය අත්තලහඬ ය සත්තයන්ගේ අවයව හඬ ය බාහුන්ගේ ගැටුම් හඬ ය සුලංහඬ ය දියහඬ ය මිනිස්හඬ ය නොමිනිස් හඬ ය, යළි අත්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අතිදශීන සප්-
තස් වූ යම් ශබ්දයෙක් හෝ ඇද්ද, අතිදශීන සප්තස් වූ යම් ශබ්දයෙක් අතිදශීන සප්තස් වූ ශ්‍රෝත්‍රය ගැටුණේ හෝ ගැටේ හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙලෙ ශබ්ද නමුදු වෙයි, තෙලෙ ශබ්දායතන නමුදු වෙයි, තෙල ශබ්දබාහු නමුදු වේ. මේ ඒ ශබ්දායතනරූප යි.

626. කතමං තං රූපං සද්දායනනං'

යො සඳො චතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පට්ඨො
 නෙට්ඨසඳො මුද්ධිතසඳො සංඝිසඳො පඤ්චසඳො ගිතසඳො චාදිතසඳො
 සමමසඳො පාණිසඳො සත්තානං නිතෙසාසසඳො ඛාතුනං සන්තිසාත-
 සඳො වාතසඳො උදකසඳො මනුස්සසඳො අමනුස්සසඳො, යො වා
 පතඤ්ඤාපි අනි සඳො චතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය අනිදස්සනො
 සප්පට්ඨො, යො සඳො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො සොනමිති අනිදස්සනමිති
 සප්පට්ඨමිති පටිගඤ්ඤාච වා පටිගඤ්ඤාච වා පටිගඤ්ඤාස්සති වා පටිගඤ්ඤා
 වා, සඳොපෙසො, සදායතනමෙවං, සදාධාතුපෙසා, ඉදං නං රූපං
 සදායතනං.

627. කතමිං තං රූපං සද්දායතනං?

යො සද්දො වතුනනං මහාභුතානං උපාදය අතිදසානො සප්පට්ඨො
 හෙජ්සද්දො මුද්ධිගසද්දො සබ්බසද්දො ජණවසද්දො ගිතසද්දො වාදිතසද්දො
 සමමසද්දො පාණිසද්දො සත්තායං නිගෙහාසසද්දො බාහුනං සනනිසාත
 සද්දො වාතසද්දො උදකසද්දො මිත්තසද්දො අමිත්තසද්දො, යො වා
 පනඤ්ඤාපි අත්ථි සද්දො වතුනනං මහාභුතානං උපාදය අතිදසානො
 සප්පට්ඨො, යං සද්දං ආරබ්භ සොනං නිසාය සොතසම්මසංඝො උප්පජ්ඣි වා
 උප්පජ්ඣති වා උප්පජ්ඣස්සති වා උප්පජ්ඣති වා -පෙ- යං සද්දං ආරබ්භ සොනං
 නිසාය සොතසම්මසංඝා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වෙතනා -පෙ-
 සොතවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ඣි වා උප්පජ්ඣති වා උප්පජ්ඣස්සති වා උප්පජ්ඣති
 වා -පෙ- යං සොනං නිසාය සද්දාරම්මණො සොතසම්මසංඝො උප්පජ්ඣි
 වා උප්පජ්ඣති වා උප්පජ්ඣස්සති වා උප්පජ්ඣති වා -පෙ- යං සොනං නිසාය
 සද්දාරම්මණො සොතසම්මසංඝා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වෙතනා -පෙ-
 සොතවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ඣි වා උප්පජ්ඣති වා උප්පජ්ඣස්සති වා උප්පජ්ඣති
 වා, සද්දොපෙසො, සද්දොයතනමෙවනං, සද්දබාහුපෙසා, ඉදං තං රූපං
 සද්දායතනං.

628. කතමං නං රූපං ගණිතං වනං?

යෝ ගණකා චක්‍රාන්තං මහාභූතානං උපාද්‍යං අනිද්‍යුක්තො සප්තවිෂ්ඨො
 මූලගණකො සාරගණකො තවගණකො පතනගණකො පුළුඵගණකො ඵලගණකො
 ආමකණකො¹ විසූගණකො සුතණකො දුගගණකො, යෝ වා පතක්ෂෙසුප්ති අභි
 ගණකො චක්‍රාන්තං මහාභූතානං උපාද්‍යං අනිද්‍යුක්තො සප්තවිෂ්ඨො, යං ගණි
 අනිද්‍යුක්තං සප්තවිෂ්ඨො ඝාතෙන අනිද්‍යුක්තෙන සප්තවිෂ්ඨෙන සාධි වා ඝායති
 වා සාධිස්සති වා ඝායෙ වා, ගණොපෙතො, ගණිංගතනවෙපතා, ගණිධාතු-
 පෙතො, ඉදං තං රූපං ගණිංගතනං.

1. අංකයන් - සිල 1, 3, සහ, PTS

626. ඒ ඉබ්බාසතතරූපය කවරෙ යත්:

යම් ඉබ්බසෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිද්දීන සප්තස්ස වුජ්ඣේ - බේරහඬ ය මිහිභූතඬ ය සක්ඛඬ ය පණ්ණබේරහඬ ය ගිහඬ ය වැසුම්හඬ ය කස්තලහඬ ය අත්තලහඬ ය සත්ථායන්ගේ අවිසන් හඬ ය බාතුන්ගේ ගැටුම්හඬ ය සුළංහඬ ය දියහඬ ය මිනිස්හඬ ය නොමිනිස්හඬ ය, යළි අත්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිද්දීන සප්තස්ස වු යම් ඉබ්බසෙක් හෝ ඇද්ද, අනිද්දීන වූ සප්තස්ස වූ යම් ඉබ්බසෙක් අනිද්දීන සප්තස්ස වූ ශ්‍රෝත්‍රසෙති ගැටුණේ හෝ ගැටේ හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙලෙ ඉබ්බ නමුදු වෙයි, තෙලෙ ඉබ්බසතත නමුදු වෙයි, තෙල ඉබ්බධාතු නමුදු වේ. මේ ඒ ඉබ්බසතතරූප යි.

627. ඒ ඉබ්බාසතතරූපය කවරෙ යත්:

යම් ඉබ්බසෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිද්දීන සප්තස්ස වුජ්ඣේ - බේරහඬ ය මිහිභූතඬ ය සක්ඛඬ ය පණ්ණබේරහඬ ය ගිහඬ ය වැසුම්හඬ ය කස්තලහඬ ය අත්තලහඬ ය සත්ථායන්ගේ අවිසන් හඬ ය බාතුන්ගේ ගැටුම් හඬ ය සුළංහඬ ය දියහඬ ය මිනිස්හඬ ය නොමිනිස්හඬ ය, යළි අත්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිද්දීන සප්තස්ස වූ යම් ඉබ්බසෙක් හෝ ඇද්ද, යම් ඉබ්බසෙක් අරමුණු කොට ශ්‍රෝත්‍රය නිසා සොතසම්චස්සය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් ඉබ්බසෙක් අරමුණු කොට ශ්‍රෝත්‍රය නිසා සොතසම්චස්සජ් වෙදනාව ... සංඥාව ... වෙනතාව ... ශ්‍රෝත්‍රවිඥනය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් ශ්‍රෝත්‍රයක් නිසා ඉබ්බාලම්භන වූ සොතසම්චස්සය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් ශ්‍රෝත්‍රයක් නිසා ඉබ්බාලම්භන වූ සොතසම්චස්සජ් වෙදනාව ... සංඥාව ... වෙනතාව ... ශ්‍රෝත්‍රවිඥනය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ, තෙලෙ ඉබ්බ නමුදු වෙයි, තෙලෙ ඉබ්බසතත නමුදු වෙයි, තෙල ඉබ්බධාතු නමුදු වේ. මේ ඒ ඉබ්බසතත රූප යි.

628. ඒ ගඤ්ඤාසතත රූපය කවරෙ යත්:

යම් ගඤ්ඤසෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිද්දීන සප්තස්ස වුජ්ඣේ - මුල්ගඳ ය හරගඳ ය පොතුගඳ ය පත්ගඳ ය මල්ගඳ ය පලගඳ ය අමුගඳ ය කුණ්ණගඳ ය සුවඳ ය දුගඳ ය, යළි අත්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිද්දීන සප්තස්ස වූ යම් ගඤ්ඤසෙක් හෝ ඇද්ද, අනිද්දීන සප්තස්ස වූ යම් ගඤ්ඤසෙක් අනිද්දීන සප්තස්ස වූ ප්‍රාණසෙන් ඇසී හෝ අසා හෝ අසන්නේ හෝ අසා නම් හෝ, ගඳ නමුදු තෙලෙ ය, ගඤ්ඤාසතත නමුදු තෙලෙ ය, ගඤ්ඤධාතු නමුදු තෙලෙ යි. මේ ඒ ගඤ්ඤාසතත රූප යි.

629. කතමං තං රූපං ගතියතනං?

යො ගතො වතුන්තං මහාභුතානං උපාදය අනිදස්සනො සප්පරිඝො:
මූලගතො සාරගතො තවගතො පත්තගතො පුප්ඵගතො ඵලගතො
ආමකගතො විස්සගතො සුගතො දුගගතො, යො වා පනඤ්ඤපි අත්ථි
ගතො වතුන්තං මහාභුතානං උපාදය අනිදස්සනො සප්පරිඝො,
යමහි ගතමහි අනිදස්සනමහි සප්පරිඝමහි ඝාතං අනිදස්සනං සප්පරිඝං
පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා ගතො-
පෙසො, ගතියතනමෙපනං, ගතිධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං ගතියතනං.

630. කතමං තං රූපං ගතියතනං?

යො ගතො වතුන්තං මහාභුතානං උපාදය අනිදස්සනො සප්පරිඝො:
මූලගතො සාරගතො තවගතො පත්තගතො පුප්ඵගතො ඵලගතො
ආමකගතො විස්සගතො සුගතො දුගගතො, යො වා පනඤ්ඤපි අත්ථි
ගතො වතුන්තං මහාභුතානං උපාදය අනිදස්සනො සප්පරිඝො, යො
ගතො අනිදස්සනො සප්පරිඝො ඝාතමහි අනිදස්සනමහි සප්පරිඝමහි
පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා, ගතො-
පෙසො, ගතියතනමෙපනං, ගතිධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං ගතියතනං.

631. කතමං තං රූපං ගතියතනං?

යො ගතො වතුන්තං මහාභුතානං උපාදය අනිදස්සනො සප්පරිඝො:
මූලගතො සාරගතො තවගතො පත්තගතො පුප්ඵගතො ඵලගතො
ආමකගතො විස්සගතො සුගතො දුගගතො, යො වා පනඤ්ඤපි අත්ථි-
ගතො වතුන්තං මහාභුතානං උපාදය අනිදස්සනො සප්පරිඝො, යං ගතං
ආරබ්භ ඝාතං නිස්සාය ඝාතසම්ප්ප්පො උප්පජ්ඣි වා උප්පජ්ඣති වා උප්පජ්ජි-
ස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං ගතං ආරබ්භ ඝාතං නිස්සාය ඝාත-
සම්ප්පජ්ඣ වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වේතනා -පෙ- ඝාතවිඤ්ඤාණං
උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං ඝාතං
නිස්සාය ගතිාරම්භො ඝාතසම්ප්පො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා
උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං ඝාතං නිස්සාය ගතිාරම්භො
ඝාතසම්ප්පජ්ඣ වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වේතනා -පෙ- ඝාතවිඤ්ඤාණං
උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා, ගතොපෙසො,
ගතියතනමෙපනං, ගතිධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං ගතියතනං.

632. කතමං තං රූපං රසායතනං?

යො රසො වතුන්තං මහාභුතානං උපාදය අනිදස්සනො සප්පරිඝො:
මූලරසො බකිරසො තවරසො පත්තරසො පුප්ඵරසො ඵලරසො අබ්බිලං
මධුරං තිත්තකං කට්ඨකං ලොණිකං බාරිකං ලපිලං¹ කසාවො සාදු අසාදු,
යො වා පනඤ්ඤපි අත්ථි රසො වතුන්තං මහාභුතානං උපාදය අනිදස්සනො
සප්පරිඝො, යං රසං අනිදස්සනං සප්පරිඝං ජ්ඣාය අනිදස්සනාය සප්ප-
රිඝාය සාගි වා සාගති වා සාගිස්සති වා සාගෙ වා, රසොපෙසො,
රසායතනමෙපනං, රසධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං රසායතනං.

1 ලබ්බිලං - මජ්ඣිම, ලපිලකං - සීමු 1, 2, 3, අ.

629. ඒ ගනායකනරූපය කවරෙ යත්:

යම් ගනායකෝ සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අතිදශීන සප්තසී වූයේ - මුලගනාය සාරගනාය නිගනාය පත්‍රගනාය ප්‍රථමගනාය ඵල-ගනාය ආමකගනාය විප්‍රගනාය ස්‍රගනාය දුගීනාය, යළි අත්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අතිදශීන සප්තසී වූ යම් ගනායකෝ හෝ ඇද්ද, අතිදශීන සප්තසී වූ යම් ගනායකෝ අතිදශීන සප්තසී වූ ස්‍රාණය හැවුණේ හෝ ගැටේ හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, ගනා නමුදු තෙලෙය ගනායකන නමුදු තෙලෙය, ගනාබාභු නමුදු තෙලෙය. මේ ඒ ගනායකනරූපය යි.

630. ඒ ගනායකනරූපය කවරෙ යත්:

යම් ගනායකෝ සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අතිදශීන සප්තසී වූයේ - මුල්ගද ය හරගද ය පොතුගද ය පන්ගද ය මල්ගද ය පලගද ය අමුගද ය කුණ්ණගද ය සුවද ය දුගද ය, යළි අත්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අතිදශීන සප්තසී වූ යම් ගනායකෝ හෝ ඇද්ද, අතිදශීන සප්තසී වූ යම් ගනායකෝ අතිදශීන සප්තසී වූ ස්‍රාණයෙහි හැවුණේ හෝ හැටේ හෝ හැටෙන්නේ හෝ හැටේ නම් හෝ, ගනා නමුදු තෙලෙය, ගනායකන නමුදු තෙලෙය, ගනාබාභු නමුදු තෙලෙය යි. මේ ඒ ගනායකනරූපය යි.

631. ඒ ගනායකනරූපය කවරෙ යත්:

යම් ගනායකෝ සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අතිදශීන සප්තසී වූයේ - මුල්ගද ය හරගද ය පොතුගද ය පන්ගද ය මල්ගද ය පලගද ය අමුගද ය කුණ්ණගද ය සුවද ය දුගද ය, යළි අත්‍ය වූ ද සතර මහාභූත-යන් නිසා උපන් අතිදශීන සප්තසී වූ යම් ගනායකෝ හෝ ඇද්ද, යම් ගනායකෝ අරමුණු කොට ස්‍රාණය නිසා ඝාතසම්ප්‍රසාර උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් ගනායකෝ අරමුණු කොට ස්‍රාණය නිසා ඝාතසම්ප්‍රසාර වෙදනාව ... සංඥාව ... චේතනාව ... ස්‍රාණවිඤ්ඤාන උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් ස්‍රාණයකින් නිසා ගනාලම්භන වූ ඝාතසම්ප්‍රසාර උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් ස්‍රාණයකින් නිසා ගනාලම්භන වූ ඝාතසම්ප්‍රසාර වෙදනාව ... සංඥාව ... චේතනාව ... ස්‍රාණවිඤ්ඤාන උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ, ගනා නමුදු තෙලෙය, ගනායකන නමුදු තෙලෙය, ගනාබාභු නමුදු තෙලෙය යි. මේ ඒ ගනායකන රූපය යි.

632. ඒ රසායකනරූපය කවරෙ යත්:

යම් රසයකෝ සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අතිදශීන සප්තසී වූයේ - මුල්රසය කදරරසය පොතුරසය පන්රසය මල්රසය පලරසය ඇමුලා මිහිරා තිත්තය කුළුය ලුණුය කරය ලපිල (-දිවල් ඇ කසටැමුල) ය කසටය මිහිරිය නොමිහිරිය, යළි අත්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අතිදශීන සප්තසී වූ යම් රසයකෝ හෝ ඇද්ද, අතිදශීන සප්තසී වූ යම් රසයකෝ අතිදශීන සප්තසී වූ දිවින් වින්දේ හෝ විදී හෝ විදුනේ හෝ විදී නම් හෝ, තෙලෙ රස නමුදු වෙයි, තෙලෙ රසායකන නමුදු වෙයි, තෙලෙ රසබාභු නමුදු වේ. මේ ඒ රසායකන රූපය යි.

633. කතමං තං රූපං රසායනනං?

යො රසො වතුනනං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පට්ඨො:
මුලරසො බ්‍යාධිරසො තවරසො පතතරසො පුප්පරසො ඵලරසො අමබ්බං
මධුරං තිත්තකං කට්ඨකං ලොණිකං බාරිකං ලපිලං කසාවො සාදු අසාදු,
යො වා පනඤ්ඤාපි අත්ථි රසො වතුනනං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො
සප්පට්ඨො, යමති රසමති අනිදස්සනමති සප්පට්ඨමති ජිව්‍යා අනිදස්සනා
සප්පට්ඨා පටිභඤ්ඤාදි වා පටිභඤ්ඤාදි වා පටිභඤ්ඤාදිස්සති වා පටිභඤ්ඤාදි වා,
රසොපෙසො, රසායනනමෙවනං, රසධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං
රසායනනං.

634. කතමං තං රූපං රසායනනං?

යො රසො වතුනනං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පට්ඨො:
මුලරසො බ්‍යාධිරසො තවරසො පතතරසො පුප්පරසො ඵලරසො අමබ්බං
මධුරං තිත්තකං කට්ඨකං ලොණිකං බාරිකං ලපිලං කසාවො සාදු අසාදු,
යො වා පනඤ්ඤාපි අත්ථි රසො වතුනනං මහාභූතානං උපාදාය අනි-
දස්සනො සප්පට්ඨො, යො රසො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො ජිව්‍යාය
අනිදස්සනාය සප්පට්ඨාය පටිභඤ්ඤාදි වා පටිභඤ්ඤාදි වා පටිභඤ්ඤාදිස්සති
වා පටිභඤ්ඤාදි වා, රසොපෙසො, රසායනනමෙවනං, රසධාතුපෙසා. ඉදං
තං රූපං රසායනනං.

635. කතමං තං රූපං රසායනනං?

යො රසො වතුනනං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පට්ඨො:
මුලරසො බ්‍යාධිරසො තවරසො පතතරසො පුප්පරසො ඵලරසො අමබ්බං
මධුරං තිත්තකං කට්ඨකං ලොණිකං බාරිකං ලපිලං කසාවො සාදු අසාදු,
යො වා පනඤ්ඤාපි අත්ථි රසො වතුනනං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො
සප්පට්ඨො, යං රසං ආරබ්භ ජිව්‍යං නිස්සාය ජිව්‍යාසම්මසෙසා උප්පජ්ජි
වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං රසං ආරබ්භ
ජිව්‍යං නිස්සාය ජිව්‍යාසම්මසෙසා වෙදනා පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වේතනා -පෙ-
ජිව්‍යාවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙ
වා -පෙ- යං ජිව්‍යං නිස්සාය රසාරම්මණො ජිව්‍යාසම්මසෙසා උප්පජ්ජි වා
උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං ජිව්‍යං නිස්සාය
රසාරම්මණො ජිව්‍යාසම්මසෙසා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වේතනා -පෙ-
ජිව්‍යාවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා,
රසොපෙසො, රසායනනමෙවනං, රසධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං රසායනනං.

636. කතමං තං රූපං ඉත්ථිජ්ඣිතං?

යං ඉත්ථි යං ඉත්ථිලිඛිතං:¹ ඉත්ථිනිමිතනං ඉත්ථිකුතනං ඉත්ථිකප්පො
ඉත්ථිතනං.² ඉත්ථිභාවො, ඉදං තං රූපං ඉත්ථිජ්ඣිතං.

1. ඉත්ථිලිඛිතං - සත්‍යා.

2. ඉත්ථිතනං - සත්‍යා.

633. ඒ රසායනනරූපය කවරෙ යත්:

යම් රසයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපත් අනිද්ධින සප්තකි වූයේ - මුලරසය සකකාරසය කිංකරසය පඤ්ඤරසය පෘෂ්ඨරසය අභිලය මධුරය නිකනය ඝට්ටකය ලවණය ක්ෂාරය ලපිලය කසාවය ස්වාදය අස්වාදය, යළි අන්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපත් අනිද්ධින සප්තකි වූ යම් රසයෙක් හෝ ඇද්ද, අනිද්ධින සප්තකි වූ යම් රසයෙක්හි අනිද්ධින සප්තකි වූ දිව ගැටුණේ හෝ ගැටේ හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙලෙ රස නමුදු වෙයි, තෙලෙ රසායනන නමුදු වෙයි, තෙල රසබාහු නමුදු වේ. මේ ඒ රසායනනරූප යි.

634. ඒ රසායනනරූපය කවරෙ යත්:

යම් රසයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපත් අනිද්ධින සප්තකි වූයේ - මුල්රසය කදරසය පොභුරසය පත්රසය මල්රසය පලරසය ඇඹුලා මිහිරු නිත්තය කුචරසය ලුණුරසය කරරසය ලපිලරසය කසවරසය මිහිරි ය නොමිහිරි ය, යළි අන්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපත් යම් රසයෙක් හෝ ඇද්ද, අනිද්ධින සප්තකි වූ යම් රසයෙක් අනිද්ධින සප්තකි වූ දිවෙහි ගැටුණේ හෝ ගැටේ හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙලෙ රස නමුදු වෙයි, තෙලෙ රසායනන නමුදු වෙයි, තෙල රසබාහු නමුදු වේ. මේ ඒ රසායනනරූප යි.

635. ඒ රසායනනරූපය කවරෙ යත්:

යම් රසයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපත් අනිද්ධින සප්තකි වූයේ - මුල්රසය කදරසය පොභුරසය පත්රසය මල්රසය පලරසය ඇඹුලා මිහිරි ය නිත්තය කට්ටකය ලුණුරසය කරරසය ලපිලරසය කසව ය මිහිරි ය නොමිහිරි ය, යළි අන්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපත් අනිද්ධින සප්තකි වූ යම් රසයෙක් හෝ ඇද්ද, යම් රසයක් අරමුණු කොට දිව නිසා ජිව්හාසම්ප්පාදය උපතේ හෝ උපදි හෝ උපදනේ හෝ උපදි නම් හෝ ... යම් රසයක් අරමුණු කොට දිව නිසා ජිව්හාසම්ප්පාද වෙදනාව ... සංඥාව ... වෙනතාව ... ජිහ්වාමිඥානය උපතේ හෝ උපදි හෝ උපදනේ හෝ උපදි නම් හෝ ... යම් දිවක් නිසා රසාලබ්ධි වූ ජිව්හාසම්ප්පාදය උපතේ හෝ උපදි හෝ උපදනේ හෝ උපදි නම් හෝ ... යම් දිවක් නිසා රසාලබ්ධි වූ ජිව්හාසම්ප්පාද වෙදනාව ... සංඥාව ... වෙනතාව ... ජිහ්වාමිඥානය උපතේ හෝ උපදි හෝ උපදනේ හෝ උපදි නම් හෝ, තෙලෙ රස නමුදු වෙයි, තෙලෙ රසායනන නමුදු වෙයි, තෙල රසබාහු නමුදු වේ. මේ ඒ රසායනන රූප යි.

636. ඒ ඉන්ද්‍රිය රූපය කවරෙ යත්:

යම් කරුණෙකින් සත්‍රිය පිළිබඳ සත්‍රිසම්භවන සත්‍රිසලකුණ සත්‍රිත්‍රිතා සත්‍රිදාකල්පය සත්‍රිත්‍රිස සත්‍රිත්‍රිතාවය වේ ද, මේ ඒ සත්‍රිත්‍රිසරූප යි.

637. කතමං තං රූපං පුරිහිජ්ඣියං?

යං පුරිසස්ස පුරිසලිඛිතං පුරිසනිමිතතං පුරිසකුතතං පුරිසාකප්පො පුරිසතතං පුරිසභාවො, ඉදං තං රූපං පුරිහිජ්ඣියං.

638. කතමං තං රූපං ජිවිතිජ්ඣියං?

යං තෙසං රූපීනං බමමානං ආයු සිති යපනා යාපනා ඉරියතා වතනතා පාලනා ජිවිතං ජිවිතිජ්ඣියං, ඉදං තං රූපං ජිවිතිජ්ඣියං.

639. කතමං තං රූපං කායවිඤ්ඤානති?

යා කුසලවිතතස්ස වා අකුසලවිතතස්ස වා අව්‍යාකතවිතතස්ස වා අභිකකමනතස්ස වා පටිකකමනතස්ස වා ආලෝකෙනතස්ස වා විලෝකෙනතස්ස වා සම්මිඤ්ඤත්තස්ස වා පසාරෙනතස්ස වා කායස්ස ඵමිනතා සන්ධමිනතා සන්ධමිතිතතං විඤ්ඤානති විඤ්ඤාපනා විඤ්ඤාපිතතං, ඉදං තං රූපං කායවිඤ්ඤානති.

640. කතමං තං රූපං චචිවිඤ්ඤානති?

යා කුසලවිතතස්ස වා අකුසලවිතතස්ස වා අව්‍යාකතවිතතස්ස වා වාචා සිරා ව්‍යප්පථො උදිරණං සොසො සොසකමමං වාචා චචිභෙදො, අයං චුච්චති වාචා. යා තාය වාචාය විඤ්ඤානති විඤ්ඤාපනා විඤ්ඤාපිතතං, ඉදං තං රූපං චචිවිඤ්ඤානති.

641. කතමං තං රූපං ආකාසධාතු?

යො ආකාසො ආකාසගතං අසං අඝගතං විචරො විචරගතං අසමුප්පිං. චතුභි මහාභුතෙහි, ඉදං තං රූපං ආකාසධාතු.

642. කතමං තා රූපං රූපස්ස ලහුතා?

යා රූපස්ස ලහුතා ලහුපරිතාමතා අදකිනතා අවිජ්ජනතා, ඉදං තං රූපං රූපස්ස ලහුතා.

643. කතමං තං රූපං රූපස්ස මුදුතා?

යා රූපස්ස මුදුතා මද්දවතා අකකබ්බතා අකසිනතා, ඉදං තං රූපං රූපස්ස මුදුතා.

637. ඒ පුරිසිඤ්ඤාරූපය කවරෙ යත්:

යම් කරුණෙකින් පුරුෂයාගේ පුරුෂසංඝත පුරුෂසලකුණ පුරුෂ-
ත්‍රියා පුරුෂාකල්පය පුරුෂත්වය පුරුෂභාවය වේ ද, මේ ඒ පුරුෂෙඤ්ඤාරූපයි.

638. ඒ ජිවිතඤ්ඤාරූපය කවරෙ යත්:

ඒ රූපිධම්මයන්ගේ යම් ආයුෂ්‍යයෙක් සිටීමෙක් යපනයෙක් යාපනයෙක්
ඉරියනයෙක් පාවැත්තෙක් පාලනයෙක් ජිවිතයෙක් ජිවිතෙඤ්ඤයෙක් වේ
ද, මේ ඒ ජිවිතෙඤ්ඤාරූප යි.

639. ඒ කායවිඤ්ඤානතිරූපය කවරෙ යත්:

කුසල්සිත් ඇත්තනුගේ හෝ අකුසල්සිත් ඇත්තනුගේ හෝ අව්‍යා-
කාන සිත් ඇත්තනුගේ හෝ ඉදිරිපට යන්නනුගේ හෝ පෙරලා
එන්නනුගේ හෝ සෘජු ව බලන්නනුගේ හෝ භාත්පස බලන්නනුගේ
හෝ සකි හකුළුවන්නනුගේ හෝ දිගහරින්නනුගේ හෝ ශරීරය
පිළිබඳ යම් තද කිරීමෙක් බලවත් තද කිරීමෙක් තද කළ බවෙක්
විඤ්ඤානයෙක් විඤ්ඤානාකාරයෙක් විඤ්ඤානසංකල්පය කළ බවෙක් වේ ද,
මේ ඒ කායවිඤ්ඤානතිරූප යි.

640. ඒ වච්චිඤ්ඤානතිරූපය කවරෙ යත්:

කුසල් සිත් ඇත්තනුගේ හෝ අකුසල්සිත් ඇත්තනුගේ හෝ
අව්‍යාකාන සිත් ඇත්තනුගේ හෝ යම් වචනයෙක් තෙපුලෙක් වාක්‍ය-
භෙදයෙක් උද්දරණයෙක් ඝෝෂයෙක් ඝෝෂකම්මයෙක් වාක්සංඛ්‍යාත
වාග්භෙදයෙක් වේ ද, මේ වාචා යයි කියනු ලැබේ. ඒ වචනයෙන් යම්
විඤ්ඤානයෙක් විඤ්ඤානාකාරයෙක් විඤ්ඤානය කළ බවෙක් වේ ද,
මේ ඒ වාග්විඤ්ඤානතිරූප යි.

641. ඒ ආකාශධාතුරූපය කවරෙ යත්:

යම් ආකාශයෙක් ආකාශගතයෙක් (නො ගැටී නැති) අභයෙක්
අභගතයෙක් විවරයෙක් විවරගතයෙක් සතර මහාභූතයන් විසින් නො
පහස්නා ලද්දෙක් වේ ද, මේ ඒ ආකාශධාතුරූප යි.

642. ඒ රූපයාගේ ලක්ෂණාරූපය කවරෙ යත්:

රූපයාගේ යම් ලක්ෂණාකාරයෙක් යුග්‍ය වෑ පරිවර්තන වන බවෙක්
නො බර බවෙක් නො තද බවෙක් වේ ද, මේ ඒ රූපයාගේ ලක්ෂණ-
රූප යි.

643. ඒ රූපයාගේ මුද්‍රානාරූපය කවරෙ යත්:

රූපයාගේ යම් මාද්‍රව්‍යයෙක් මාද්වයෙක් (-සිනිදු බවෙක්) නො
කැකුළු බවෙක් නො තද බවෙක් වේ ද, මේ ඒ රූපයාගේ මාද්‍රව්‍යාරූප යි.

644. කතමං තං රූපං රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා?

යො රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා කම්මඤ්ඤතං කම්මඤ්ඤහාවො, ඉදං තං රූපං රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා.

645. කතමං තං රූපං රූපස්ස උපවයො?

යො ආයතනානං ආවයො, සො රූපස්ස උපවයො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස උපවයො.

646. කතමං තං රූපං රූපස්ස සන්තති?

යො රූපස්ස උපවයො, සා රූපස්ස සන්තති. ඉදං තං රූපං රූපස්ස සන්තති.

647. කතමං තං රූපං රූපස්ස ජරතා?

යො රූපස්ස ජරා ජීරණතා ඛණ්ඩිතං පාලිතං වලිහනවතා ආයුතො සංභාති ඉඤ්ජිසානං පරිපාකො, ඉදං තං රූපං රූපස්ස ජරතා.

648. කතමං තං රූපං රූපස්ස අනිවචනා?

යො රූපස්ස ඛයො වයො හෙදෙ පරිහෙදෙ අනිවචනා අනතරධානං, ඉදං තං රූපං රූපස්ස අනිවචනා.

649. කතමං තං රූපං කබලිංකාණෙ ආභාණෙ?

ඔදනො කුමමාසො සනතු වට්ඨේ මංසං ධරං දඬු පප්පි නවනිතං තෙලං මධු පාණිහං, යං වා පනඤ්ඤමිති අසා රූපං යමිති යමිති ජනපදෙ තෙසං තෙසං සත්තානං මුඛාසීයං දන්තවිබාදනං ගලපේකාභරණීයං කුච්ඡිපිසම්භනං යාය ඕජාය සත්තා යාපෙනති, ඉදං තං රූපං කබලිංකාණෙ ආභාණෙ. ඉදං තං රූපං උපාදු.

උපාදු භාජනීයං.

රූපකණ්ඩ පඨමාග්ගවාරං.

644. ඒ රූපයාගේ කම්මසුදුසුතා රූපය කවරෙ යන්:

රූපයාගේ යම් කම්මය බවෙක් කම්මයාවයෙක් කම්මයභාවයෙක් වේ ද, මේ ඒ රූපයාගේ කම්මයතාරූප යි.

645. ඒ රූපයාගේ උපවයරූපය කවරෙ යන්:

(අවිකල්පයෙන් රූපයකට සම්බන්ධ) ආයතනයන්ගේ යම් නිපැදීමක් වේ ද, හෝ රූපයාගේ උපවය නම්. මේ ඒ රූපයාගේ උපවයරූප යි.

646. ඒ රූපයාගේ සන්නතිරූපය කවරෙ යන්:

රූපයාගේ යම් වැඩිවෙක් වේ ද, ඒ රූපයාගේ සන්නති නම්. මේ ඒ රූපයාගේ සන්නතිරූප යි.

647. ඒ රූපයාගේ ජරතාරූපය කවරෙ යන්:

රූපයාගේ ජරාවක් ජරණකාරයෙක් (දනතාදිය) කැවුණු බවෙක් (කෙසෙයින්ගේ) පලිත බවෙක් රැළි වැටුණු සම ඇති බවෙක් දායුෂයාගේ පිපිටීමක් ඉදිවීමක් මිනිසිරීමක් වේ ද, මේ ඒ රූපයාගේ ජරතාරූප යි.

648. ඒ රූපයාගේ අතිව්වතා රූපය කවරෙ යන්:

රූපයාගේ යම් කසය වීමෙන් වනාහයෙක් බිඳීමෙන් පරිභෙදයෙක් අතිත්වයාගෙන් අතුරුදහන් වීමෙන් වේ ද, මේ ඒ රූපයාගේ අතිත්වතාරූප යි.

649. ඒ කම්මකාරාගාරරූපය කවරෙ යන්:

ඔදන ය කුල්මාස ය හත්වට ය මාළු මස් ය කිරි ය දිනිය ගිතෙල් ය වෙඬුරු ය තෙල් ය මිනි ය පැණි ය, තවද යම් යම් ජන පදයෙක් හි ඒ ඒ ස්වභාවයන් විසින් මුගින් කැ යුතු දහින් විකිස යුතු ගෙලෙන් ගිලිය යුතු කුස පුරුලන යම් ඔපාවෙකින් ස්වභාවයෙන් යැපෙත් නම්, එවැනි අන්ය වූත් යම් රූපයෙක් ඇද්ද, මේ ඒ කම්මකාරාගාර රූප යි. මේ ඒ උපාදරූප යි.

උපාදානාප්තිය යි.

රූපකාණ්ඩයෙහි පළමුවැනි බණවර යි.

650. කතමං තං රූපං තො උපාදා?

ථොට්ඨබ්බායතනං ආපොඛාතු, ඉදං තං රූපං තො උපාදා.

651. කතමං තං ථොට්ඨබ්බායතනං?

පඨවිඛාතු තෙජෝඛාතු වායොඛාතු කකබලං මුද්‍රකං සණ්ඨං ඵරුසං සුඛසම්ප්ප්පං දුක්ඛසම්ප්පං ගරුකං ලහුකං, යං ථොට්ඨබ්බං අනිදස්සනං සප්පරිසං කායෙන අනිදස්සනෙන සප්පරිසෙන චූෂි වා චූෂති වා චූෂිස්සති වා චූෂෙ වා, ථොට්ඨබ්බොපෙසො, ථොට්ඨබ්බායතනමෙපතං, ථොට්ඨබ්බං ඛාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං ථොට්ඨබ්බායතනං.

652. කතමං තං රූපං ථොට්ඨබ්බායතනං?

පඨවිඛාතු තෙජෝඛාතු වායොඛාතු කකබලං මුද්‍රකං සණ්ඨං ඵරුසං සුඛසම්ප්පං දුක්ඛසම්ප්පං ගරුකං ලහුකං, යථි ථොට්ඨබ්බමිති අනිදස්සනමිති සප්පරිසමිති කායො අනිදස්සනො සප්පරිසො පටිහඤ්ඤාදි වා පටිහඤ්ඤාති වා පටිහඤ්ඤාදිස්සති වා පටිහඤ්ඤාදි වා, ථොට්ඨබ්බොපෙසො, ථොට්ඨබ්බායතනමෙපතං, ථොට්ඨබ්බං ඛාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං ථොට්ඨබ්බායතනං.

653. කතමං තං රූපං ථොට්ඨබ්බායතනං?

පඨවිඛාතු තෙජෝඛාතු වායොඛාතු කකබලං මුද්‍රකං සණ්ඨං ඵරුසං සුඛසම්ප්පං දුක්ඛසම්ප්පං ගරුකං ලහුකං, යො ථොට්ඨබ්බො අනිදස්සනො සප්පරිසො කායමිති අනිදස්සනමිති සප්පරිසමිති පටිහඤ්ඤාදි වා පටිහඤ්ඤාති වා පටිහඤ්ඤාදිස්සති වා පටිහඤ්ඤාදි වා, ථොට්ඨබ්බොපෙසො, ථොට්ඨබ්බායතනමෙපතං, ථොට්ඨබ්බං ඛාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං ථොට්ඨබ්බායතනං.

654. කතමං තං රූපං ථොට්ඨබ්බායතනං?

පඨවිඛාතු තෙජෝඛාතු වායොඛාතු කකබලං මුද්‍රකං සණ්ඨං ඵරුසං සුඛසම්ප්පං දුක්ඛසම්ප්පං ගරුකං ලහුකං, යං ථොට්ඨබ්බං ආරබ්භ කායං නිස්සාය කායසම්ප්පෙසො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජස්සති වා වා උප්පජ්ජෙ වා -රෙ- යං ථොට්ඨබ්බං ආරබ්භ කායං නිස්සාය කායසම්ප්පෙසො වෙදනා -රෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වේතනා -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං කායං නිස්සාය ථොට්ඨබ්බාරම්මණො කායසම්ප්පෙසො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං කායං නිස්සාය ථොට්ඨබ්බාරම්මණො කායසම්ප්පෙසො වෙදනා -රෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වේතනා -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා, ථොට්ඨබ්බොපෙසො, ථොට්ඨබ්බායතනමෙපතං, ථොට්ඨබ්බං ඛාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං ථොට්ඨබ්බායතනං.

650. ඒ උපාදා නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

ස්ප්‍රමව්‍යායතන ය, අබිධානු සි. මේ ඒ උපාදා නො වූ රූප සි.

651. ඒ ජොට්ඨබ්බායතන කවරෙ යත්:

තද වූ මොළොක් වූ සිලුටු වූ රථ වූ සුවපහස් වූ දුක්පහස් වූ බර වූ නොබර වූ (කකිගවුණ්ණ) පාපිම්බානු ය උපහේනි ලක්ෂණ වූ තෙජෝධානු ය (විසන්තනලක්ෂණ වූ) වායොධානු සි. අනිද්දීන සප්තක වූ යම් ස්ප්‍රමව්‍යායක් අනිද්දීන සප්තක වූ කසින් පැනැසි හෝ පහසා හෝ පහස්නේ හෝ පහසා නම් හෝ, තෙල (පස්වි - තෙජෝ - වායොධානුව) ජොට්ඨබ්බ නමුදු වෙයි, තෙල ජොට්ඨබ්බායතන නමුදු වෙයි, තෙල ජොට්ඨබ්බායතන නමුදු වේ. මේ ඒ ස්ප්‍රමව්‍යායතනරූප සි.

652. ඒ ජොට්ඨබ්බායතනරූපය කවරෙ යත්:

කකිග වූ මාද වූ සිලුටු වූ පරුෂ වූ සුවපහස් වූ දුක්පහස් වූ බර වූ නො බර වූ පාපිම්බානු ය තෙජෝධානු ය වායොධානු සි. අනිද්දීන සප්තක වූ යම් ස්ප්‍රමව්‍යායක් අනිද්දීන සප්තක වූ කස ගැටුණේ හෝ ගැටේ හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙල ජොට්ඨබ්බ නමුදු වෙයි, තෙල ජොට්ඨබ්බායතන නමුදු වෙයි, තෙල ජොට්ඨබ්බායතන නමුදු වේ. මේ ඒ ස්ප්‍රමව්‍යායතනරූප සි.

653. ඒ ජොට්ඨබ්බායතන රූපය කවරෙ යත්:

තද වූ මොළොක් වූ සිලුටු වූ රථ වූ සුවපහස් වූ දුක් පහස් වූ බර වූ නොබර වූ පාපිම්බානු ය තෙජෝධානු ය වායොධානු සි. අනිද්දීන සප්තක වූ යම් ස්ප්‍රමව්‍යායක් අනිද්දීන සප්තක වූ කස ගැටුණේ හෝ ගැටේ හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙල ජොට්ඨබ්බ නමුදු වෙයි, තෙල ජොට්ඨබ්බායතන නමුදු වෙයි, තෙල ජොට්ඨබ්බායතන නමුදු වේ. මේ ඒ ජොට්ඨබ්බායතනරූප සි.

654. ඒ ජොට්ඨබ්බායතනරූපය කවරෙ යත්:

තද වූ මොළොක් වූ සිලුටු වූ රථ වූ සුවපහස් වූ දුක් පහස් වූ බර වූ නොබර වූ පාපිම්බානු ය තෙජෝධානු ය වායොධානු සි. යම් ස්ප්‍රමව්‍යායක් අරමුණු කොට කස නිසා කායසම්පූර්ණ උපනේ හෝ උපදි හෝ උපදනේ හෝ උපදි නම් හෝ ... යම් ස්ප්‍රමව්‍යායක් අරමුණු කොට කස නිසා කායසම්පූර්ණ වෙදනාව ... සංඥාව ... චෙතනාව ... කායවිඤ්ඤා උපනේ හෝ උපදි හෝ උපදනේ හෝ උපදි නම් හෝ ... යම් කසක් නිසා ස්ප්‍රමව්‍යායාලම්බන වූ කායසම්පූර්ණ උපනේ හෝ උපදි හෝ උපදනේ හෝ උපදි නම් හෝ ... යම් කසක් නිසා ස්ප්‍රමව්‍යායාලම්බන වූ කායසම්පූර්ණ වෙදනාව ... සංඥාව ... චෙතනාව ... කායවිඤ්ඤා උපනේ හෝ උපදි හෝ උපදනේ හෝ උපදි නම් හෝ තෙල ජොට්ඨබ්බ නමුදු වෙයි, තෙල ජොට්ඨබ්බායතන නමුදු වෙයි, තෙල ජොට්ඨබ්බායතන නමුදු වේ. මේ ඒ ස්ප්‍රමව්‍යායතනරූප සි.

655. කතමං තං රූපං ආපොඛාතු?

යං ආපො ආපොගතා සිනෙහො සිනෙහගතං බ්බන්තනං රූපස්ස, ඉදං තං රූපං ආපොඛාතු. ඉදං තං රූපං තො උපාදා.

656. කතමං තං රූපං උපාදින්නං?

චක්ඛායතනං සොතායතනං ඝාතායතනං ජීව්හායතනං කායායතනං ඉන්ද්‍රියං පුරිස්සිද්‍රියං ජීවිතිද්‍රියං, යං වා පනඤ්ඤමපී අඤ්ඤි රූපං කමමස්ස කතන්තා රූපායතනං ගක්ඛායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොඛාතු රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං.

657. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං?

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤානති වචිවිඤ්ඤානති රූපස්ස ලුහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කමමඤ්ඤානා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤමපී අඤ්ඤි රූපං න කමමස්ස කතන්තා රූපායතනං ගක්ඛායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොඛාතු රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං.

658. කතමං තං රූපං උපාදිනනුපාදනිකං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං ඉන්ද්‍රියං පුරිස්සිද්‍රියං ජීවිතිද්‍රියං, යං වා පනඤ්ඤමපී අඤ්ඤි රූපං කමමස්ස කතන්තා රූපායතනං ගක්ඛායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොඛාතු රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං උපාදිනනුපාදනිකං.

659. කතමං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනිකං?

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤානති වචිවිඤ්ඤානති රූපස්ස ලුහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කමමඤ්ඤානා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤමපී අඤ්ඤි රූපං න කමමස්ස කතන්තා රූපායතනං සද්දායතනං ගක්ඛායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොඛාතු රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනිකං.

660. කතමං තං රූපං සනිදස්සනං?

රූපායතනං, ඉදං තං රූපං සනිදස්සනං.

661. කතමං තං රූපං අනිදස්සනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං අනිදස්සනං.

655. ඒ ආපොඛාතුරූපය කවරෙ යන්:

යම් ආපයෙක් ආපොගනයෙක් ස්තෙනයෙක් ස්තෙනගනයෙක් (පාටිච්චාසාදි) භූතරූපයාගේ බන්ධනභාවයෙක් වේ ද, මේ ඒ ආපොඛාතුරූපයයි. මේ ඒ උපාද, නො වූ රූප යි.

656. ඒ උපාදින්නරූපය කවරෙ යන්:

වක්‍ෂුරයතන ය ශ්‍රොත්‍රයතන ය ස්ත්‍රියයතන ය ජිව්වායතන ය කායායතන ය සත්‍රිකිය ය පුරුෂෙකිය ය ජීවිතෙකිය ය, යළි අන්‍ය වූ ද කම්පමුත්ත වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගතියතන ය රසායතන ය ස්ප්‍රභවයායතන ය ආකාශවාත ය අබ්බාත ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්නති ය කවලිකාරුතාර යි. මේ ඒ උපාදින්නරූප යි.

657. ඒ අනුපාදින්නරූපය කවරෙ යන්:

ගබ්ඳයතන ය කායවිඤ්ඤානි ය වාග්විඤ්ඤානි ය රූපයාගේ ලඝුභි ය රූපයාගේ මාදුභි ය රූපයාගේ කම්ණ්ණභි ය රූපයාගේ ජරතා ය රූපයාගේ අතිත්‍යතා ය, යළි අන්‍ය වූ ද කම්පමුත්ත නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගතියතන ය රසායතන ය ස්ප්‍රභවයායතන ය ආකාශවාත ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්නති ය කවලිකාරුතාර යි. මේ ඒ අනුපාදින්නරූප යි.

658. ඒ උපාදිනනුපාදනිකරූපය කවරෙ යන්:

වක්‍ෂුරයතන ය ... කායායතන ය සත්‍රිකිය ය පුරුෂෙකිය ය ජීවිතෙකිය ය, යළි අන්‍ය වූ ද කම්පමුත්ත වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගතියතන ය රසායතන ය ස්ප්‍රභවයායතන ය ආකාශවාත ය අබ්බාත ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්නති ය කවලිකාරුතාර යි. මේ ඒ උපාදිනනුපාදනිකරූප යි.

659. ඒ අනුපාදිනනුපාදනිකරූපය කවරෙ යන්:

ගබ්ඳයතන ය කායවිඤ්ඤානි ය වාග්විඤ්ඤානි ය රූපයාගේ ලඝුභි ය රූපයාගේ මාදුභි ය රූපයාගේ කම්ණ්ණභි ය රූපයාගේ ජරතා ය රූපයාගේ අතිත්‍යතා ය, යළි අන්‍ය වූ ද කම්පමුත්ත නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගබ්ඳයතන ය ගතියතන ය රසායතන ය ස්ප්‍රභවයායතන ය ආකාශවාත ය අබ්බාත ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්නති ය කවලිකාරුතාර ය යි. මේ ඒ අනුපාදිනනුපාදනික රූප යි.

660 ඒ සතිදස්සනරූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන යි. මේ ඒ සතිදස්සනරූප යි.

661. ඒ අතිදස්සනරූපය කවරෙ යන්:

වක්‍ෂුරයතන ය ... කවලිකාරුතාර යි. මේ ඒ අතිදස්සනරූප යි.

662. කතමං තං රූපං සප්පිසං?

චක්ඛායතනං සොත්ථායතනං ඝාතායතනං ජීව්හායතනං කායායතනං රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං සප්පිසං.

663. කතමං තං රූපං අප්පිසං?

ඉන්ද්‍රියං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං අප්පිසං.

664. කතමං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං?

චක්ඛුන්ද්‍රියං සොත්ථින්ද්‍රියං ඝාතීන්ද්‍රියං ජීවහීන්ද්‍රියං කායීන්ද්‍රියං ඉන්ද්‍රියං ජුරිහීන්ද්‍රියං ජීවිතීන්ද්‍රියං, ඉදං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං.

665. කතමං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං.

666. කතමං තං රූපං මහාභූතං?

ථොට්ඨබ්බායතනං ආපොධාතු, ඉදං තං රූපං මහාභූතං.

667. කතමං තං රූපං න මහාභූතං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න මහාභූතං.

668. කතමං තං රූපං විඤ්ඤානි?

කායවිඤ්ඤානි චචිවිඤ්ඤානි, ඉදං තං රූපං විඤ්ඤානි.

669. කතමං තං රූපං න විඤ්ඤානි?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න විඤ්ඤානි.

670. කතමං තං රූපං විතතසමුට්ඨානං?

කායවිඤ්ඤානි චචිවිඤ්ඤානි, යං වා පනඤ්ඤමපි අත්ථි රූපං විතතජං විතතතෙභුකං විතතසමුට්ඨානං රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උත්තරා රූපස්ස මුද්දතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤානා රූපස්ස උපවඥො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං විතතසමුට්ඨානං.

662. ඒ සප්පරිසරූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රායනය ය ශ්‍රොත්‍රායනය ය ප්‍රාණායනය ය ජීව්වායනය ය කායායනය ය රූපායනය ය ශබ්දායනය ය ගන්ධායනය ය රසායනය ය ස්ප්‍රස්වයායනය යි. මේ ඒ සප්පරිසරූප යි.

663 ඒ අප්පරිසරූපය කවරෙ යන්:

... සත්‍රිත්‍රිය ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ අප්පරිසරූප යි.

664. ඒ ඉන්ද්‍රියරූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රායත්‍රිය ය ශ්‍රොත්‍රෙත්‍රිය ය ප්‍රාණෙත්‍රිය ය ජීව්වත්‍රිය ය කායෙත්‍රිය ය සත්‍රිත්‍රිය ය පුරුෂෙත්‍රිය ය ජීවිතෙත්‍රිය යි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රියරූප යි.

665. ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායනය ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූප යි.

666. ඒ මහාභුතරූපය කවරෙ යන්:

ස්ප්‍රස්වයායනය ය අබ්බාදා යි. මේ ඒ මහාභුතරූප යි.

667. ඒ මහාභුත නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රායනය ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ මහාභුත නො වූ රූප යි.

668. ඒ විඤ්ජිතරූපය කවරෙ යන්:

කායවිඤ්ජනි ය, වාග්විඤ්ජනි යි. මේ ඒ විඤ්ජිතරූප යි.

669. විඤ්ජනි නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රායනය ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ විඤ්ජනි නො වූ රූප යි.

670. ඒ විතතසමුත්තරූපය කවරෙ යන්:

කායවිඤ්ජනි ය වාග්විඤ්ජනි ය, යළි අත්‍ය වූ ද විතතථ වූ විතත-
තෙතක වූ විතතසමුත්තර වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායනය ය
ශබ්දායනය ය ගන්ධායනය ය රසායනය ය ස්ප්‍රස්වයායනය ය ආකාශ-
බාදා ය අබ්බාදා ය රූපලක්‍ෂණි ය රූපමාද්‍රව්‍ය ය රූපකම්මණ්ණනි ය රූපො-
පච්ඡය ය රූපසන්නති ය කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ විතතසමුත්තරරූප යි.

671. කතමං තං රූපං න චිත්තසමුට්ඨානං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං ඉන්ද්‍රියං පුරිෂිත්තියං ජීවිතිත්තියං රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්ඡතා, යං චා පනඤ්ඤමපි අපච්ඡ රූපං න චිත්තජං න චිත්තභෙදාකං න චිත්තසමුට්ඨානං රූපායතනං සද්දායතනං ගණායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උග්‍රතා රූපස්ස මුද්‍රතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස උපව්‍යයා රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න චිත්තසමුට්ඨානං.

672. කතමං තං රූපං චිත්තසහභු?

කායවිඤ්ඤානති වචිවිඤ්ඤානති, ඉදං තං රූපං චිත්තසහභු.

673. කතමං තං රූපං න චිත්තසහභු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න චිත්තසහභු.

674. කතමං තං රූපං චිත්තානුපරිවතති?

කායවිඤ්ඤානති වචිවිඤ්ඤානති, ඉදං තං රූපං චිත්තානුපරිවතති.

675. කතමං තං රූපං න චිත්තානුපරිවතති?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න චිත්තානුපරිවතති.

676. කතමං තං රූපං අජිකිත්තිකං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං, ඉදං තං රූපං අජිකිත්තිකං.

677. කතමං තං රූපං බාහිරං?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං බාහිරං.

678. කතමං තං රූපං ඔලාරිකං?

චක්ඛායතනං -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං ඔලාරිකං.

679. කතමං තං රූපං සුමුමං?

ඉන්ද්‍රියං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං සුමුමං.

680. කතමං තං රූපං දුරෙ?

ඉන්ද්‍රියං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං දුරෙ.

671. ඒ විතතසමුත්ථාන නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්ෂුරාශතන ය ... කාශාශතන ය සත්ත්වය ය පුරුෂෙත්ථිය ය ජීවි-
තෙත්ථිය ය රූපයානේ ජරතා ය රූපයානේ අනිත්‍යතා ය, යම් අත්‍ය වූ ද
විතතජ් ජනා වූ විතතතෙත්ථිය නො වූ විතතසමුත්ථාන නො වූ යම්
රූපයෙක් ඇද්ද, රූපාශතන ය භේදාශතන ය ගතාශතන ය රසාශතන
ය ස්ප්‍රස්තව්‍යාශතන ය ආකාශධාතූ ය අබ්ධාතූ ය රූපලක්ෂණ ය රූපමාදුක
ය රූපකම්ණ්ණි ය රූපොපවය ය රූපසන්නති ය කවලිකාරාභාර ය.
මේ ඒ විතතසමුත්ථාන නො වූ රූප යි.

672. ඒ විතතසහභූරූපය කවරෙ යත්:

කායවිඥාපති ය වාග්විඥාපති යි. මේ ඒ විතත සහභූරූප යි.

673. ඒ විතතසහභූ නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්ෂුරාශතන ය ... කවලිකාරාභාර යි. මේ ඒ විතතසහභූ නො වූ
රූප යි.

674. ඒ විතතානුපරිවර්ති රූපය කවරෙ යත්:

කායවිඥාපති ය වාග්විඥාපති යි. මේ ඒ විතතානුපරිවර්ති රූප යි.

675. ඒ විතතානුපරිවර්ති නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්ෂුරාශතන ය ... කවලිකාරාභාර යි. මේ ඒ විතතානුපරිවර්ති
නො වූ රූප යි.

676. ඒ අජකිත්තිකරූපය කවරෙ යත්:

චක්ෂුරාශතන ය ... කාශාශතන යි. මේ ඒ අජකිත්තිකරූප යි.

677. ඒ බාහිරරූපය කවරෙ යත්:

රූපාශතන ය ... කවලිකාරාභාර යි. මේ ඒ බාහිරරූප යි.

678. ඒ ඔලාරිකරූපය කවරෙ යත්:

චක්ෂුරාශතන ය ... ස්ප්‍රස්තව්‍යාශතන යි. මේ ඒ ඔලාරිකරූප යි.

679. ඒ සුමුමරූපය කවරෙ යත්:

සත්ත්වය ය ... කවලිකාරාභාර යි. මේ ඒ සුමුමරූප යි.

680. ඒ දුරෙරූපය කවරෙ යත්:

සත්ත්වය ය ... කවලිකාරාභාර යි. මේ ඒ දුරෙරූප යි.

681. කතමං තං රූපං සනතිකේ?

වක්ඛායතනං -පෙ- චෝට්ඨිකායතනං, ඉදං තං රූපං සනතිකේ.

682. කතමං තං රූපං චක්ඛුසම්මසාසං වජ්ඣ?

වක්ඛායතනං, ඉදං තං රූපං චක්ඛුසම්මසාසං වජ්ඣ.

683. කතමං තං රූපං චක්ඛුසම්මසාසං න වජ්ඣ?

සොතායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං චක්ඛු-
සම්මසාසං න වජ්ඣ.

684. කතමං තං රූපං චක්ඛුසම්මසාසාය වෙදනාය -පෙ-
සඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- චක්ඛුවිඤ්ඤාණසං වජ්ඣ?

වක්ඛායතනං, ඉදං තං රූපං චක්ඛුවිඤ්ඤාණසං වජ්ඣ.

685. කතමං තං රූපං චක්ඛුවිඤ්ඤාණසං න වජ්ඣ?

සොතායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං චක්ඛු-
විඤ්ඤාණසං න වජ්ඣ.

686. කතමං තං රූපං සොතසම්මසාසං -පෙ- ඤාතසම්මසාසං -පෙ-
ච්චාසම්මසාසං -පෙ- කායසම්මසාසං වජ්ඣ?

කායායතනං, ඉදං තං රූපං කායසම්මසාසං වජ්ඣ.

687. කතමං තං රූපං කායසම්මසාසං න වජ්ඣ?

වක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං කාය-
සම්මසාසං න වජ්ඣ.

688. කතමං තං රූපං කායසම්මසාසාය වෙදනාය -පෙ-
සඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- කායවිඤ්ඤාණසං වජ්ඣ?

කායායතනං, ඉදං තං රූපං කායවිඤ්ඤාණසං වජ්ඣ.

689. කතමං තං රූපං කායවිඤ්ඤාණසං න වජ්ඣ?

වක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං කාය-
විඤ්ඤාණසං න වජ්ඣ.

(වජ්ඣ දුකං)

690. කතමං තං රූපං චක්ඛුසම්මසාසං ආරම්භණං?

රූපායතනං, ඉදං තං රූපං චක්ඛුසම්මසාසං ආරම්භණං.

681. ඒ සන්නිකෙරුපය කවරෙ යත්:

වක්‍ෂුරායතන ය ... ස්ප්‍රමව්‍යායතන යි. මේ ඒ සන්නිකෙරුප යි.

582. ඒ චක්‍රසම්ප්‍රසාරයට වස්තු වූ රූපය කවරෙ යත්:

වක්‍ෂුරායතන ය, මේ ඒ චක්‍රසම්ප්‍රසාරයට වස්තු වූ රූප යි.

683. ඒ චක්‍රසම්ප්‍රසාරයට වස්තු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

ශ්‍රොත්‍රායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ චක්‍රසම්ප්‍රසාරයට වස්තු නො වූ රූප ය යි.

684. ඒ චක්‍රසම්ප්‍රසාරයේ වෙදනාවට ... සංඥාවට ... චේතනාවට ... වක්‍ෂුර්විඥනයට වස්තු වූ රූපය කවරෙ යත්:

වක්‍ෂුරායතනය යි. මේ ඒ වක්‍ෂුර්විඥනයට වස්තු වූ රූප යි.

685. ඒ වක්‍ෂුර්විඥනයට වස්තු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

ශ්‍රොත්‍රායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ වක්‍ෂුර්විඥනයට වස්තු නො වූ රූප යි.

686. ඒ කායසම්ප්‍රසාරයට ... ඝාතසම්ප්‍රසාරයට ... ජිව්හාසම්ප්‍රසාරයට ... කායසම්ප්‍රසාරයට වස්තු වූ රූපය කවරෙ යත්:

කායායතන යි. මේ ඒ කායසංස්ප්‍රසාරයට වස්තු වූ රූප යි.

687. ඒ කායසම්ප්‍රසාරයට වස්තු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

වක්‍ෂුරායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ කායසංස්ප්‍රසාරයට වස්තු නො වූ රූප යි.

688. ඒ කායසම්ප්‍රසාරයේ වෙදනාවට ... සංඥාවට ... චේතනාවට ... කායවිඥනයට වස්තු වූ රූපය කවරෙ යත්:

කායායතන යි. මේ ඒ කායවිඥනයට වස්තු වූ රූප යි.

689. ඒ කායවිඥනයට වස්තු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

වක්‍ෂුරායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ කායවිඥනයට වස්තු නො වූ රූප යි.

(වස්තු දූත යි.)

690. ඒ චක්‍රසම්ප්‍රසාරයට ආලබ්‍ධන වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය, මේ ඒ චක්‍රසම්ප්‍රසාරයට ආලබ්‍ධන වූ රූප යි.

691. කතමං තං රූපං චක්ඛුසල්පස්සස්ස න ආරම්මණං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං චක්ඛුසල්පස්සස්ස න ආරම්මණං.

692. කතමං තං රූපං චක්ඛුසල්පස්සජාය වෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- චක්ඛුචිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං?

රූපායතනං, ඉදං තං රූපං චක්ඛුචිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං.

693. කතමං තං රූපං චක්ඛුචිඤ්ඤාණස්ස න ආරම්මණං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං චක්ඛුචිඤ්ඤාණස්ස න ආරම්මණං.

694. කතමං තං රූපං සොතසල්පස්සස්ස -පෙ- ඝාතසල්පස්සස්ස -පෙ- ජිව්හසල්පස්සස්ස -පෙ- කායසල්පස්සස්ස ආරම්මණං?

ජෝට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං කායසල්පස්සස්ස ආරම්මණං.

695. කතමං තං රූපං කායසල්පස්සස්ස න ආරම්මණං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං කායසල්පස්සස්ස න ආරම්මණං.

696. කතමං තං රූපං කායසල්පස්සජාය වෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- කායචිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං?

ජෝට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං කායචිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං.

697. කතමං තං රූපං කායචිඤ්ඤාණස්ස න ආරම්මණං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං කායචිඤ්ඤාණස්ස න ආරම්මණං.

(ආරම්මණදුකං.)

698. කතමං තං රූපං චක්ඛායතනං?

යං චක්ඛුං චතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො, ඉදං තං රූපං චක්ඛායතනං.

699. කතමං තං රූපං ත චක්ඛායතනං?

සොතායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං ත චක්ඛායතනං.

700. කතමං තං රූපං සොතායතනං -පෙ- ඝාතායතනං -පෙ- ජිව්හායතනං -පෙ- කායායතනං?

සො කායො චතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො, ඉදං තං රූපං කායායතනං.

691. ඒ වක්ඛසම්පස්සයට ආලම්බන නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

වක්ඛරායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ වක්ඛසම්පස්සයට ආලම්බන නො වූ රූප යි.

692. ඒ වක්ඛසම්පස්සජ වෙදනාවට ... සංයුවට ... වෙනනාවට ... වක්ඛර්විඥනයට ආලම්බන වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන යි. මේ ඒ වක්ඛර්විඥනයට ආලම්බන වූ රූප යි.

693. ඒ වක්ඛර්විඥනයට ආලම්බන නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

වක්ඛරායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ වක්ඛර්විඥනයට ආලම්බන නො වූ රූප යි.

694. ඒ සොතසම්පස්සයට සාතසම්පස්සයට ... ජිව්හාසම්පස්සයට ... කායසම්පස්සයට ආලම්බන වූ රූපය කවරෙ යත්:

ස්ප්‍රභවචාරායතන යි. මේ ඒ කායසම්පස්සයට ආලම්බන වූ රූප යි.

695. ඒ කායසම්පස්සයට ආලම්බන නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

වක්ඛරායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ කායසම්පස්සයට අරමුණු නො වූ රූප යි.

696. ඒ කායසම්පස්සජ වෙදනාවට ... සංයුවට ... වෙනනාවට ... කායවිඥනයට අරමුණු වූ රූපය කවරෙ යත්:

ස්ප්‍රභවචාරායතන යි. මේ ඒ කායවිඥනයට අරමුණු වූ රූප යි.

697. ඒ කායවිඥනයට අරමුණු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

වක්ඛරායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ කායවිඥනයට අරමුණු නො වූ රූප යි.

(ආලම්බන දූත යි.)

698. ඒ වක්ඛායතනරූපය කවරෙ යත්:

යම් ඇසෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ද ... තෙලෙ ගුණාශ්‍රාම නමුදු වේ. මේ ඒ වක්ඛරායතන රූප යි.

699. ඒ වක්ඛරායතන නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

ශ්‍රොත්‍රායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ වක්ඛරායතන නො වූ රූප යි.

700. ඒ ශ්‍රොත්‍රායතන ... ස්ප්‍රභායතන ... ජිහ්වායතන ... කායායතන රූපය කවරෙ යත්:

යම් කෙසෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ද ... තෙලෙ ගුණාශ්‍රාම නමුදු වේ. මේ ඒ කායායතනරූප යි.

701. කතමං තං රූපං න කායායතනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න කායා-
යතනං.

702. කතමං තං රූපං රූපායතනං?

යං රූපං චතුන්තං මහාභුතානං උපාදය චණ්ණනිහා -පෙ- රූපධාතු-
පෙසා, ඉදං තං රූපං රූපායතනං.

703. කතමං තං රූපං න රූපායතනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න
රූපායතනං.

704. කතමං තං රූපං සද්දයතනං -පෙ- ගඤ්ඤායතනං -පෙ-
රසායතනං -පෙ- පොඨඨබ්බායතනං?

පඨවිධාතු -පෙ- පොඨඨබ්බධාතුපෙසා, ඉදං තං රූපං පොඨඨාබ්බා-
යතනං.

705. කතමං තං රූපං න පොඨඨබ්බායතනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න
පොඨඨබ්බායතනං.

(ආයතනනි දුභං.)

706. කතමං තං රූපං චක්ඛුධාතු?

චක්ඛායතනං, ඉදං තං රූපං චක්ඛුධාතු.

707. කතමං තං රූපං න චක්ඛුධාතු?

සොනායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න
චක්ඛුධාතු.

708. කතමං තං රූපං සොනධාතු -පෙ- සානධාතු -පෙ- ජ්වහා-
ධාතු -පෙ- කායධාතු?

කායායතනං, ඉදං තං රූපං කායධාතු.*

709. කතමං තං රූපං න කායධාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න
කායධාතු*.

710. කතමං තං රූපං රූපධාතු?

රූපායතනං, ඉදං තං රූපං රූපධාතු.

711. කතමං තං රූපං න රූපධාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න රූපධාතු.

* ඉමෙ දෙවමාද PTS. පොසකෙ උභායා.

701. ඒ කාශායනන නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රායනන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ කාශායනන නො වූ රූප සි.

702. ඒ රූපායනනරූපය කවරෙ යන්:

යම් රූපයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පැහැසවහන වූයේ ද ... තෙල රූපධාතු නමුදු වේ. මේ ඒ රූපායනනරූප සි.

703. ඒ රූපායනන නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රායනන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ රූපායනන නො වූ රූප සි.

704. ඒ අබ්‍යසනරූපය අබ්‍යසනන ... රසායනන ... ස්ප්‍රභව-
ව්‍යායනනරූපය කවරෙ යන්:

පාචිච්චාතු ය ... තෙල ස්ප්‍රභවව්‍යායනන නමුදු වේ. මේ ඒ ස්ප්‍රභවව්‍යා-
යනනරූපය සි.

705. ඒ ජොට්ඨබ්බායනන නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රායනන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ ස්ප්‍රභවව්‍යායනන
නො වූ රූප සි.

(ආයතන දස සි.)

706. ඒ වක්‍රධාතු රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රායනන සි. මේ ඒ වක්‍රධාතුරූප සි.

707. ඒ වක්‍රධාතු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

ශ්‍රොත්‍රායනන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ වක්‍රධාතු නො වූ
රූප සි.

708. ඒ සොනධාතුරූපය ... සොනධාතු ... ජිව්හාධාතු ... කාශධාතු-
රූපය කවරෙ යන්:

කාශායනන සි. මේ ඒ කාශධාතුරූප සි.

709. ඒ කාශධාතු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රායනන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ කාශධාතු නො වූ
රූප සි.

710. ඒ රූපධාතුරූපය කවරෙ යන්:

රූපායනන සි. මේ ඒ රූපධාතුරූප සි.

711. ඒ රූපධාතු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රායනන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ රූපධාතු නො වූ රූප සි.

712. කතමං තං රූපං සද්දමාතු -පෙ- නකිමාතු -පෙ- රසමාතු -පෙ- ථොට්ඨබ්බමාතු?

ථොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං ථොට්ඨබ්බමාතු.

713. කතමං තං රූපං න ථොට්ඨබ්බමාතු?

විකම්බායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න ථොට්ඨබ්බමාතු.

(බාතුදුක්ඛං.)

714. කතමං තං රූපං චක්ඛුන්ද්‍රියං?

යං චක්ඛුං චතුන්නා මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො, ඉදං තං රූපං චක්ඛුන්ද්‍රියං.

715. කතමං තං රූපං න චක්ඛුන්ද්‍රියං?

සොත්ථායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න චක්ඛුන්ද්‍රියං.

716. කතමං තං රූපං සොතින්ද්‍රියං -පෙ- සානින්ද්‍රියං -පෙ- ජිව්හින්ද්‍රියං -පෙ- කායින්ද්‍රියං?

යො කායො චතුන්නා මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො, ඉදං තං රූපං කායින්ද්‍රියං.

717. කතමං තං රූපං න කායින්ද්‍රියං?

විකම්බායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න කායින්ද්‍රියං.

718. කතමං තං රූපං ඉන්ද්‍රියන්ද්‍රියං?

යං ඉන්ද්‍රියං ඉන්ද්‍රිභිං ඉන්ද්‍රිනිමිතනං ඉන්ද්‍රිකුතනං ඉන්ද්‍රාකපො ඉන්ද්‍රාතනං ඉන්ද්‍රාභාවො, ඉදං තං රූපං ඉන්ද්‍රියන්ද්‍රියං.

719. කතමං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියන්ද්‍රියං?

විකම්බායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියන්ද්‍රියං.

720. කතමං තං රූපං පුරිසින්ද්‍රියං?

යං පුරිසස්ස පුරිසලිඛං පුරිසනිමිතනං පුරිසකුතනං පුරිසාකපො පුරිසතනං පුරිසභාවො, ඉදං තං රූපං පුරිසින්ද්‍රියං.

712. ඒ ඔබ්බෙකුරුපය ... ගනිමිනු ... රසමිනු ... පොඬුබබ්බමිනු
රුපය කවරෙ යන්:

ස්ප්‍රථමව්‍යාකතන සි. මේ ඒ ස්ප්‍රථමව්‍යාකාරූප සි.

713. ඒ පොට්ඨබ්බසානු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

විකුරාසන ස ... කවලිකාරාතාර සි. මේ ඒ ස්ප්‍රමව්‍යධාතු
නො වූ රූප සි.

(බි.නු දුක සි.)

714. ඒ චක්‍රාන්තියරූපය කවර ය:

යම් ඇසෙක් සතරම් බාහු තාක් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ද ...
තෙලෙ ගුණානාම තමුද වේ. මේ වස්තු රැස යි.

715. ඒ චක්‍රාන්තය නො වූ රූපය කවරෙකි:

ශ්‍රෝත්‍රායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ වස්තුර්නිධි නො වූ රූප යි.

716. ඒ සොතින්ද්‍රියරූපය ... සාතින්ද්‍රිය ... ජිවිතින්ද්‍රිය ... කායින්ද්‍රියරූපය
කවරෙ යන:

යම් කයෙක් සතරමසාභ්‍යයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ද ...
තෙලෙ ගුරුග්‍රාම නමුදු වේ. මේ ඒ කායෙදිගරු යි.

717. ඒ කාගෙකුගේ නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

විකල්පයක නිසි ... කළමනාකරු සි. මේ ඒ කාලයේදී නිසි වූ රුපි.

718. ඒ ඉතිහාසිකවත් කවරෙ යන්:

සම කරුණෙකින් සත්‍ය පිළිබඳ සම්බන්ධතා සනිටුහන් කළ යුතුය. සම්ප්‍රදායික සත්‍යය සම්බන්ධයෙන් ද, මේ ඒ සනිටුහන් කරයි.

719. ඒ සත්‍රිඤ්ඤා නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

විකල්පයකින් ය ... කවලිකාරාභාර යි. මේ ඒ සත්‍රිනිධි නො වූ රූප යි.

720. ඒ පුරිසිඤ්ඤාරූපය කවරේ යත්:

යම් කරුණෙකින් පුරුෂයාගේ පුරුෂ සටහන පුරුෂනිෂ්ටතා පුරුෂ-
ත්වය, පුරුෂාකල්පය, පුරුෂත්වය, පුරුෂභාවය වේද, මේ ඒ පුරුෂෙහි
රූප යි.

721. කතමං තං රූපං ත පුරිසිඤ්ඤිං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං ත පුරිසිඤ්ඤිං.

722. කතමං තං රූපං ජිවිතිඤ්ඤිං?

යො තෙසං රූපිතං බමමානං ආයු සිති යපනා යාපනා ඉරීයනා චතතනා පාලනා ජිවිතං ජිවිතිඤ්ඤිං, ඉදං තං රූපං ජිවිතිඤ්ඤිං,

723. කතමං තං රූපං ත ජිවිතිඤ්ඤිං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං ත ජිවිතිඤ්ඤිං.

(ඉන්ද්‍රියස්ථානං.)

724. කතමං තං රූපං කායවිඤ්ඤානති?

යා කුසලචිතතස්ස වා අකුසලචිතතස්ස වා අව්‍යාකතචිතතස්ස වා අභිකකමනතස්ස වා පටිකකමනතස්ස වා ආලෝභෙනනතස්ස වා විලෝ-
කෙනතස්ස වා සම්මිඤ්ඤානතස්ස වා පසාරෙනතස්ස වා කායස්ස ඵලෙනා
යසාමිහනා යජ්ජමහිතතනං විඤ්ඤානති විඤ්ඤාපනා විඤ්ඤාපිතතනං, ඉදං තං
රූපං කාය විඤ්ඤානති.

725. කතමං තං රූපං ත කායවිඤ්ඤානති?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං ත කාය-
විඤ්ඤානති.

726. කතමං තං රූපං චචිවිඤ්ඤානති?

යා කුසලචිතතස්ස වා අකුසලචිතතස්ස වා අව්‍යාකතචිතතස්ස වා
වාචා ගිරා ව්‍යප්පථො උදිරණං කොසො කොසකමමං වාචා චචිභෙදො,
අයං වුච්චති වාචා. යා තාය වාචාය විඤ්ඤානති විඤ්ඤාපනා විඤ්ඤාපිතතනං,
ඉදං තං රූපං චචිවිඤ්ඤානති.

727. කතමං තං රූපං ත චචිවිඤ්ඤානති?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං ත
චචිවිඤ්ඤානති.

721. ඒ පුරුෂේන්ද්‍රිය නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ පුරුෂේන්ද්‍රිය නො වූ රූප යි.

722. ඒ ජිවිතේන්ද්‍රියරූපය කවරෙ යත්:

ඒ රූපිධම්මයන්ගේ යම් ආයුෂයෙක් සිටීමෙන් යපනයෙන් යාපනයෙන් ඉරියනයෙන් පාවැත්මෙන් පාලනයෙන් ජිවිතයෙන් ජිවිතසංස්කාරයෙන් වේ ද, මේ ඒ ජිවිතේන්ද්‍රියරූප යි.

723. ඒ ජිවිතේන්ද්‍රිය නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ ජිවිතේන්ද්‍රිය නො වූ රූප යි.

(ඉන්ද්‍රිය දූෂක යි.)

724. ඒ කායපිඤ්ඤානිරූපය කවරෙ යත්:

කුසල්සිත් ඇත්තනුගේ හෝ අකුසල්සිත් ඇත්තනුගේ හෝ අව්‍යාකාශසිත් ඇත්තනුගේ හෝ ඉදිරියට යන්නනුගේ හෝ පෙරළා එන්නනුගේ හෝ සෘජු වැ බලන්නනුගේ හෝ තාත්පසි බලන්නනුගේ හෝ සකි හකුළුවන්නනුගේ හෝ විහිදුවන්නනුගේ හෝ ශරීරය පිළිබඳ යම් තද කිරීමෙන් බලවත් තද කිරීමෙන් තද කළ බවෙන් විඤ්ඤානියෙන් විඤ්ඤානිය කළ බවෙන් වේ ද, මේ ඒ කායපිඤ්ඤානිරූප යි.

725. ඒ කායවිඤ්ඤානි නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ කායවිඤ්ඤානි නො වූ රූප යි.

726. ඒ චම්චිඤ්ඤානිරූපය කවරෙ යත්:

කුසල්සිත් ඇත්තනුගේ හෝ අකුසල්සිත් ඇත්තනුගේ හෝ අව්‍යාකාශසිත් ඇත්තනුගේ හෝ යම් වචනයෙන් තෙපුලෙක් වාක්‍යභෙදයෙන් උදිරණයෙන් සොෂයෙන් සොෂකමයෙන් වාක් සංඛ්‍යාත වාග්භෙදයෙන් වේ ද, මේ වාචා යි (කියනු ලැබේ.) ඒ වචනයෙන් යම් විඤ්ඤානියෙන් විඤ්ඤානිය කළ බවෙන් වේ ද, මේ ඒ වාග්විඤ්ඤානිරූප යි.

727. ඒ චම්චිඤ්ඤානි නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කවලිකාරාහාරය යි. මේ ඒ වාග්විඤ්ඤානි නො වූ රූප යි.

728. කතමං තං රූපං ආකාසමාදායි?

යො ආකාසො ආකාසගතො අසං අසංගතං විචරො විචරගතං අසමුප්පිං චතුති මහාභූතෙහි, ඉදං තං රූපං ආකාසමාදායි.

729. කතමං තං රූපං න ආකාසමාදායි?

චක්කායගතං -පෙ- කබලිංකාරො ආකාරො, ඉදං තං රූපං න ආකාසමාදායි.

730. කතමං කං රූපං ආපොමාදායි?

යං ආපො ආපොගතං සිතෙනො සිතෙගගතං ආරාමගතං රූපස්ස, ඉදං තං රූපං ආපොමාදායි.

731. කතමං තං රූපං න ආපොමාදායි?

චක්කායගතං -පෙ- කබලිංකාරො ආකාරො, ඉදං තං රූපං න ආපොමාදායි.

732. කතමං තං රූපං රූපස්ස ලුහුතා?

යා රූපස්ස ලුහුතා ලුහුරජිණ්ණමතා අදකිතතා අවිසිතතා, ඉදං තං රූපං රූපස්ස ලුහුතා.

733. කතමං තං රූපං රූපස්ස න ලුහුතා?

චක්කායගතං -පෙ- කබලිංකාරො ආකාරො, ඉදං තං රූපං රූපස්ස න ලුහුතා.

734. කතමං තං රූපං රූපස්ස මුදුතා?

යා රූපස්ස මුදුතා මිඤ්චතා අකකම්මතා අකකිතතා, ඉදං තං රූපං රූපස්ස මුදුතා.

735. කතමං තං රූපං රූපස්ස න මුදුතා?

චක්කායගතං -පෙ- කබලිංකාරො ආකාරො, ඉදං තං රූපං රූපස්ස න මුදුතා.

736. කතමං තං රූපං රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා?

යං රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා කම්මඤ්ඤගතං කම්මඤ්ඤභාවො, ඉදං තං රූපං රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා.

737. කතමං තං රූපං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤතා?

චක්කායගතං -පෙ- කබලිංකාරො ආකාරො, ඉදං තං රූපං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤතා.

728. ඒ ආකෘතියානුරූපය කවරෙ යත්:

යම් ආකෘතියෙක් ආකෘතියෙක් (නො ගැටිය හැකි) අසලෙක් අසලෙක් විවරයෙක් විවරගතයෙක් සතර මහාභූතයන් විසින් නො පහස්නාලද්‍රයෙක් වේ ද, මේ ඒ ආකෘතියානුරූප යි.

729. ඒ ආකෘතියානු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

විඤ්චායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ ආකෘතියානු නො වූ රූප යි.

730. ඒ ආපොඛානුරූපය කවරෙ යත්:

යම් ආපොඛෙක් අපොගතයෙක් අපොගතයෙක් අපොගතයෙක් රූප-යාගේ බිඳිනාමයෙක් වේ ද, මේ ඒ අපොඛානුරූප යි.

731. ඒ ආපොඛානු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

විඤ්චායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ අපොඛානු නො වූ රූප යි.

732. ඒ රූපයාගේ ලක්ෂණාරූපය කවරෙ යත්:

රූපයාගේ යම් ලක්ෂණයෙක් යුග්ම වැ පරිවර්තන වන බවෙක් නො බර බවෙක් වේ ද, මේ ඒ රූපයාගේ ලක්ෂණාරූප යි.

733. ඒ රූපයාගේ ලක්ෂණ නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

විඤ්චායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ රූපයාගේ ලක්ෂණ නො වූ රූප යි.

734. ඒ රූපයාගේ මුද්‍රානුරූපය කවරෙ යත්:

රූපයාගේ යම් මුද්‍රාවෙක් මුද්‍රාවෙක් අකඩ්ද බවෙක් නො නද බවෙක් වේ ද, මේ ඒ රූපයාගේ මුද්‍රානුරූප යි.

735. ඒ රූපයාගේ මුද්‍රා නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

විඤ්චායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ රූපයාගේ මුද්‍රා නො වූ රූප යි.

736. ඒ රූපයාගේ කම්මකුසලානුරූපය කවරෙ යත්:

රූපයාගේ යම් කම්මකුසලයෙක් කම්මකුසලයෙක් කම්මකුසලයෙක් වේ ද, මේ ඒ රූපයාගේ කම්මකුසලාරූප යි.

737. ඒ රූපයාගේ කම්මකුසලානු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

විඤ්චායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ රූපයාගේ කම්මකුසල නො වූ රූප යි.

738. කතමං තං රූපං රූපස්ස උපවණෝ?

යො ආයතනානං ආවණො, සො රූපස්ස උපවණො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස උපවණො.

739. කතමං තං රූපං රූපස්ස න උපවණෝ?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස න උපවණො.

740. කතමං තං රූපං රූපස්ස සන්නති?

යො රූපස්ස උපවණො, සා රූපස්ස සන්නති. ඉදං තං රූපං රූපස්ස සන්නති.

741. කතමං තං රූපං රූපස්ස න සන්නති?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස න සන්නති.

742. කතමං තං රූපං රූපස්ස ජරතා?

යා රූපස්ස ජරා ජරණතා බණ්ඩවිමං පාලිවිමං චලිතතචතා ආයුතො සංභාති ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකො, ඉදං තං රූපං රූපස්ස ජරතා.

743. කතමං තං රූපං රූපස්ස න ජරතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස න ජරතා.

744. කතමං තං රූපං රූපස්ස අනිච්චතා?

යො රූපස්ස බණො චයො තෙදො පරිතෙදො අනිච්චතා අනතරධානං, ඉදං තං රූපං රූපස්ස අනිච්චතා.

745. කතමං තං රූපං රූපස්ස න අනිච්චතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස න අනිච්චතා.

746. කතමං තං රූපං කඛලිංකාරෙ ආභාරො?

ඕදහො කුමමාසො සන්තු මුවෙණි මංසා ඝිරං දඬි සප්පි තච්ඡිතං තෙලං මුට්ඨ ථාණ්ණිකා, යං චා පතඤ්ඤමුප්පි අපං රූපං යමිති යමිති ජනපදෙ තෙසං තෙසං සන්නතා. මුඛාසියං දන්නට්ඨාදන්තං ගලප්පේකාභරණියං කුච්ඡිවිජ්ඣිමානං යංය ඕජාය සන්නා යාපෙතාති, ඉදං තං රූපං කඛලිංකාරෙ ආභාරො.

738. ඒ රූපයාගේ උපවයරූපය කවරේ යත්:

ආයතනයන්ගේ යම් කිසිදීමක් වේ ද, හෝ රූපයාගේ උපවය තිබේ. මේ ඒ රූපයාගේ උපවයරූප යි.

739. ඒ රූපයාගේ උපවය නො වූ රූපය කවරේ යත්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ රූපයාගේ උපවය නො වූ රූප යි.

740. ඒ රූපයාගේ සන්නතිරූපය කවරේ යත්:

රූපයාගේ යම් වැඩිමක් වේ ද, ඒ රූපයාගේ සන්නති තවු. මේ ඒ රූපයාගේ සන්නතිරූප යි.

741. ඒ රූපයාගේ සන්නති නො වූ රූපය කවරේ යත්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ රූපයාගේ සන්නති නො වූ රූප යි.

742. ඒ රූපයාගේ ජරතාරූපය කවරේ යත්:

රූපයාගේ යම් ජරයෙක් ජිණිකාරයෙක් කැවුණු බවෙන් පැහැණු බවෙන් රැළී වැටුණු සම ඇති බවෙන් ආයුෂ්‍යයාගේ පිරිනිමක් ඉන්ද්‍රියයන් මිනිනිරිමක් වේ ද, මේ ඒ රූපයාගේ ජරතාරූප යි.

743. ඒ රූපයාගේ ජරතා නො වූ රූපය කවරේ යත්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ රූපයාගේ ජරතා නො වූ රූප යි.

744. ඒ රූපයාගේ අතිවිවතාරූපය කවරේ යත්:

රූපයාගේ යම් ක්‍ෂය වීමෙන් මිනාශයෙක් බිඳීමෙන් පරිහෙදයෙක් අතිත්‍යයාගෙන් අතුරුදහන් වීමක් වේ ද, මේ ඒ රූපයාගේ අතිත්‍යයා රූප යි.

745. ඒ රූපයාගේ අතිවිවතා නො වූ රූපය කවරේ යත්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ රූපයාගේ අතිත්‍යයා නො වූ රූප යි.

746. ඒ කවලිකාරාහාරරූපය කවරේ යත්:

ඔදන ය කුල්මාම ය තත්වය ය මාළු ය මස් ය කිරි ය දිනි ය ගිතෙල් ය වෙඹරු ය තෙල් ය මිනි ය පැණි ය, තවද යම් යම් ජනපද-යෙක්හි ඒ ඒ සත්ත්වයන් විසින් මුත්ත කෑමට නිසි දැනින් මිනිසු යුතු ගෙලෙන් ගලනට නිසි කුස පුරාලන යම් ඔපාවෙකින් සහනියෝ ගැපෙත් නම්, එබඳු වූ අත්‍ය වූත් යම් රූපයෙක් ඇද්ද, මේ ඒ කවලිකාරාහාරරූප යි.

747. කතමං තං රූපං ත කබලිංකාරො ආභාරො?

චක්කායතනං -පෙ- රූපස්ස අනිච්චතා ඉදං තං රූපං ත කබලිංකාරො ආභාරො.

එවං දුට්ඨෙත රූපසංකතො.

(සුචම් රූපදුක්ඛං.)

දුක්ඛනිද්දෙසො.

[නිකනිද්දෙසො]

748. කතමං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං උපාදා?

චක්කායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං උපාදා.

749. කතමං තං රූපං බාහිරං උපාදා?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං උපාදා.

750. කතමං තං රූපං බාහිරං නො උපාදා?

ඓවාඨ්ඨිබ්බායතනං ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං බාහිරං නො උපාදා.

751. කතමං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං උපාදින්නං?

චක්කායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං උපාදින්නං.

752. කතමං තං රූපං බාහිරං උපාදින්නං?

ඉඤ්ඤිකං පුට්ඨිකං ජිව්ච්ඤ්ඤිකං, යං වා පනඤ්ඤමපි අත්ථ රූපං කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගඤ්ඤායතනං රසායතනං ඓවාඨ්ඨිබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සන්නති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං බාහිරං උපාදින්නං.

753. කතමං තං රූපං බාහිරං අනුපාදින්නං?

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤානති රූපස්ස ලක්ඛනා රූපස්ස මුද්දනා රූපස්ස කම්මඤ්ඤානා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤමපි අත්ථ රූපං ත කම්මස්සකතත්තා රූපායතනං සද්දායතනං ගඤ්ඤායතනං රසායතනං ඓවාඨ්ඨිබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සන්නති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං බාහිරං අනුපාදින්නං.

754. කතමං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං උපාදින්නුපාදනියං?

චක්කායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං උපාදින්නුපාදනියං.

747. ඒ කච්ඡිකාරාහාර නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛුරායතන ය ... රූපයාගේ අතිත්තාරූප යි. මේ ඒ කච්ඡි-
කාරාහාර නො වූ රූප යි. මෙසේ පද අසරින් රූපසංග්‍රහය මේ.

(සුක්කමරූප දුක යි.)

දුඛිකනිදේශ යි.

[ත්‍රිකනිදේශය]

748. ඒ ආධ්‍යාත්මික උපාදරූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛුරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික උපාද-
රූප යි.

749. ඒ බාහිර උපාදරූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... කච්ඡිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර උපාදරූප යි.

750. ඒ උපාද නො වූ බාහිරරූපය කවරෙ යත්:

ස්ප්‍රමව්‍යායතන ය ආලෝකානු යි. මේ ඒ උපාද නො වූ බාහිරරූප යි.

751. ඒ ආධ්‍යාත්මික උපාදින්නරූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛුරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික උපාදින්න-
රූප යි.

752. ඒ බාහිර උපාදින්නරූපය කවරෙ යත්:

සත්‍රිත්‍රිය ය පුරුෂෙත්‍රිය ය ජීවිතෙත්‍රිය ය, යළි අත්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය වූ
යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගතියතන ය රසායතන ය ස්ප්‍රමව්‍යා-
යතන ය ආකාශානු ය අබ්බානු ය රූපයාගේ උපමය ය රූපයාගේ
සන්නති ය කච්ඡිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර උපාදින්නරූප යි.

753. ඒ බාහිර අනුපාදින්නරූපය කවරෙ යත්:

ශබ්දායතන ය කායවිඤ්ජනි ය වාග්විඤ්ජනි ය රූපයාගේ ලක්ෂණි ය
රූපයාගේ මාද්‍රණි ය රූපයාගේ කම්ණ්‍යනි ය රූපයාගේ ජරතා ය රූපයාගේ
අතිත්තාරූප යි. යළි අත්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද,
රූපායතන ය ගතියතන ය රසායතන ය ස්ප්‍රමව්‍යායතන ය ආකාශ-
ානු ය අබ්බානු ය රූපයාගේ උපමය ය රූපයාගේ සන්නති ය කච්ඡි-
කාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර අනුපාදින්නරූප යි.

754. ඒ ආධ්‍යාත්මික උපාදිනුපාදනිරූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛුරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික උපාදිනුපා-
දනිරූප යි.

755. කතමං තං රූපං බාහිරං උපාදිනනුපාදනියං?

ඉඤ්ඤියං පුරිසිඤ්ඤියං ජිවිතිඤ්ඤියං, යං වා පනඤ්ඤමපි අනි රූපං කමමස්ස කතතතා රූපායතනං ගණායතනං රතායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං ආකාසමාචු ආපොමාචු රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආභාතරු, ඉදං තං රූපං බාහිරං උපාදිනනුපාදනියං.

756. කතමං තං රූපං බාහිරං අනුපාදිනනුපාදනියං?

සද්දායතනං කායමිඤ්ඤානති වම්මිඤ්ඤානති රූපස්ස උනුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කමමඤ්ඤානා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අතිවමතා, යං වා පනඤ්ඤමපි අනි රූපං න කමමස්ස කතතතා රූපායතනං ගණායතනං රතායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං ආකාසමාචු ආපොමාචු රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආභාතරු, ඉදං තං රූපං බාහිරං අනුපාදිනනුපාදනියං.

757. කතමං තං රූපං අජඤ්ඤානිකං අනිදස්සනං?

වක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං, ඉදං තං රූපං අජඤ්ඤානිකං අනිදස්සනං.

758. කතමං තං රූපං බාහිරං සතිදස්සනං?

රූපායතනං, ඉදං තං රූපං බාහිරං සතිදස්සනං.

759. කතමං තං රූපං බාහිරං අනිදස්සනං?

සද්දායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාතරු, ඉදං තං රූපං බාහිරං අනිදස්සනං.

760. කතමං තං රූපං අජඤ්ඤානිකං සප්පට්ඨිකං?

වක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං, ඉදං තං රූපං අජඤ්ඤානිකං සප්පට්ඨිකං.

761. කතමං තං රූපං බාහිරං සප්පට්ඨිකං?

රූපායතනං -පෙ- ථොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං බාහිරං සප්පට්ඨිකං.

762. කතමං තං රූපං බාහිරං අප්පට්ඨිකං?

ඉඤ්ඤියං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාතරු, ඉදං තං රූපං බාහිරං අප්පට්ඨිකං.

763. කතමං තං රූපං අජඤ්ඤානිකං ඉඤ්ඤියං?

චක්ඛුඤ්ඤියං -පෙ- කායිඤ්ඤියං, ඉදං තං රූපං අජඤ්ඤානිකං ඉඤ්ඤියං.

764. කතමං තං රූපං බාහිරං ඉඤ්ඤියං?

ඉඤ්ඤියං පුරිසිඤ්ඤියං ජිවිතිඤ්ඤියං, ඉදං තං රූපං බාහිරං ඉඤ්ඤියං.

755. ඒ බාහිර උපාදිනනුපාදනියරූපය කවරෙ යත්:

ස්ත්‍රීන්‍යය ය පුරුෂෝන්‍යය ය ජීවිතෝන්‍යය ය, යශ්‍රී අන්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගතියතන ය රසායනන ය ස්ප්‍රථව්‍යායතන ය ආකාශවායු ය අභිවායු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්නති ය කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර උපාදිනනුපාදනියරූප යි.

756. ඒ බාහිර අනුපාදිනනුපාදනියරූපය කවරෙ යත්:

ශබ්දායතන ය කායවිඥාපති ය වාග්විඥාපති ය රූපයාගේ ලක්‍ෂ්‍යනි ය රූපයාගේ මාද්‍යනි ය රූපයාගේ කම්ණ්‍යනි ය රූපයාගේ ජරතා ය රූපයාගේ අතිත්‍යතා යි. යශ්‍රී අන්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගතියතන ය රසායනන ය ස්ප්‍රථව්‍යායතන ය ආකාශවායු ය අභිවායු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්නති ය කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර අනුපාදිනනුපාදනියරූප යි.

757. ඒ ආධ්‍යාත්මික අනිදසුනරූපය කවරෙ යත්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික අනිදසුනරූප යි.

758. ඒ බාහිර සනිදසුනරූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන යි. මේ ඒ සනිදසුනබාහිරරූප යි.

759. ඒ බාහිරඅනිදසුනරූපය කවරෙ යත්:

ශබ්දායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර අනිදසුනරූප යි.

760. ඒ ආධ්‍යාත්මික සප්‍රතිසරූපය කවරෙ යත්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික සප්‍රතිසරූප යි.

761. ඒ බාහිර සප්‍රතිසරූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... ස්ප්‍රථව්‍යායතන යි. මේ ඒ බාහිර සප්‍රතිසරූප යි.

762. ඒ බාහිර අප්‍රතිසරූපය කවරෙ යත්:

සත්‍රීන්‍යය ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර අප්‍රතිසරූප යි.

763. ඒ ආධ්‍යාත්මික ඉන්‍ද්‍රියරූපය කවරෙ යත්:

චක්‍ෂුරින්‍යය ය ... කායෝන්‍යය යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික ඉන්‍ද්‍රියරූප යි.

764. ඒ බාහිරඉන්‍ද්‍රියරූපය කවරෙ යත්:

සත්‍රීන්‍යය ය පුරුෂෝන්‍යය ය ජීවිතෝන්‍යය යි. මේ ඒ බාහිර ඉන්‍ද්‍රියරූප යි.

765. කතමං තං රූපං බාහිරං න ඉන්ද්‍රියං?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාථො ආභාථො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න ඉන්ද්‍රියං.

766. කතමං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං න මහාභූතං?

චක්කායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං න මහාභූතං.

767. කතමං තං රූපං බාහිරං මහාභූතං?

ථොට්ඨබ්බායතනං ආපොඛාතු. ඉදං තං රූපං බාහිරං මහාභූතං.

768. කතමං තං රූපං බාහිරං න මහාභූතං?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාථො ආභාථො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න මහාභූතං.

769. කතමං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං න විඤ්ඤානි?

චක්කායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං න විඤ්ඤානි.

770. කතමං තං රූපං බාහිරං විඤ්ඤානි?

කායවිඤ්ඤානන් වච්චිඤ්ඤානානි. ඉදං තං රූපං බාහිරං විඤ්ඤානානි.

771. කතමං තං රූපං බාහිරං න විඤ්ඤානි?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාථො ආභාථො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න විඤ්ඤානානි.

772. කතමං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං න විතතසමුට්ඨානං?

චක්කායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං න විතතසමුට්ඨානං.

773. කතමං තං රූපං බාහිරං විතතසමුට්ඨානං?

කායවිඤ්ඤානානි වච්චිඤ්ඤානානි, යං වා උච්ඤ්ඤාමපි අපි රූපං විතතප් විතතභෙතුකං විතතසමුට්ඨානං රූපායතනං සද්දායතනං ගතඛායතනං උසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං ආකාශධාතු ආපොඛාතු රූපස්ස ලුහුකා රූපස්ස මුද්‍රතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤාතා රූපස්ස උපවසො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාථො ආභාථො, ඉදං තං රූපං බාහිරං විතතසමුට්ඨානං.

765. ඒ බාහිර ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි මේ ඒ බාහිර ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූප යි.

766. ඒ ආධ්‍යාත්මික මහාභූත නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික මහාභූත නො වූ රූප යි.

767. ඒ බාහිර මහාභූතරූපය කවරෙ යත්:

ස්ප්‍රථව්‍යායතන ය අබ්බානු යි. මේ ඒ බාහිර මහා භූතරූප යි.

768. ඒ බාහිර මහාභූත නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර මහාභූත නො වූ රූප යි.

769. ඒ ආධ්‍යාත්මික විඤ්ඤාන නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික විඤ්ඤාන නො වූ රූප යි.

770. ඒ බාහිර විඤ්ඤානරූපය කවරෙ යත්:

කායවිඤ්ඤානි ය වාග්විඤ්ඤානි යි. මේ ඒ බාහිරවිඤ්ඤානරූප යි.

771. ඒ බාහිර විඤ්ඤාන නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර විඤ්ඤාන නො වූ රූප යි.

772. ඒ ආධ්‍යාත්මික විතතසමුත්ථාන නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික විතතසමුත්ථාන නො වූ රූප යි.

773. ඒ බාහිර විතතසමුත්ථානරූපය කවරෙ යත්:

කායවිඤ්ඤානි ය වාග්විඤ්ඤානිය, යළි අත්‍ය වූ ද විතතප වූ විතතභෙදාක වූ විතතසමුත්ථාන වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ශබ්දයතන ය ශබ්දයතන ය රසායතන ය ස්ප්‍රථව්‍යායතන ය ආකාශබාහු ය අබ්බානු ය රූපයාගේ උසුනි ය රූපයාගේ මාදුනි ය රූපයාගේ කම්ණ්ණතා ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්ධති ය කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර විතතසමුත්ථානරූප යි.

774. කතමං තං රූපං බාහිරං න විතතසමුට්ඨානං?

ඉංද්‍රියාදිය ප්‍රතිභිද්‍රියං ජීවිතිද්‍රිත රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං චා පනඤ්ඤමිති අපං රූපං න විතතජ, න විතතනෙතුකං න විතත-සමුට්ඨානං රූපායතනං සද්දායතනං ගණ්ඨායතනං ජනායතනං ථොට්ඨබ්බා-යතනං ආකාසවාතා ආපොවාතා රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං බාහිරං න විතතසමුට්ඨානං.

775. කතමං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං න විතතසහසු?

චක්කායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං න විතත-සහසු.

776. කතමං තං රූපං බාහිරං විතතසහසු?

කායච්ඤ්ඤන්ති චම්චිඤ්ඤන්ති. ඉදං තං රූපං බාහිරං විතතසහසු.

777. කතමං තං රූපං බාහිරං න විතතසහසු?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරෙ, ආභාරො ඉදං තං රූපං බාහිරං න විතතසහසු.

778. කතමං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං න විතතානුපරිච්ඡන්ති?

චක්කායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං න විතතානුපරිච්ඡන්ති.

779. කතමං තං රූපං බාහිරං විතතානුපරිච්ඡන්ති?

කායච්ඤ්ඤන්ති චම්චිඤ්ඤන්ති. ඉදං තං රූපං බාහිරං විතතානුපරිච්ඡන්ති.

780. කතමං තං රූපං බාහිරං න විතතානුපරිච්ඡන්ති?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරෙ ආභාරෙ. ඉදං තං රූපං බාහිරං න විතතානුපරිච්ඡන්ති.

781. කතමං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං ඔලාරිකං?

චක්කායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං ඔලාරිකං.

782. කතමං තං රූපං බාහිරං ඔලාරිකං?

රූපායතනං -පෙ- ථොට්ඨබ්බායතනං. ඉදං රූපං බාහිරං ඔලාරිකං.

783. කතමං තං රූපං බාහිරං සුචුමං?

ඉන්ද්‍රියාදිය -පෙ- කබලිංකාරෙ ආභාරෙ. ඉදං තං රූපං බාහිරං සුචුමං.

774. ඒ බාහිර විතතසමුප්පාන නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

සත්‍රිඤ්ඤා ය පුරුෂේඤ්ඤා ය ජීවිතේඤ්ඤා ය රූපයාගේ ජරතා ය රූපයාගේ අතීතයතා ය. සත්‍රි අතීත වූ අ විතතජ නො වූ විතතසෙකුක නො වූ විතතසමුප්පාන නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ශබ්දයතන ය ගති යතන ය ජායතන ය ස්ප්‍රණව්‍යායතන ය ආකාශ-
වායු ය අඛිවායු ය රූපයාගේ ලඝුක ය රූපයාගේ මාද්‍රක ය රූපයාගේ කම්ණ්ණක ය රූපයාගේ උපවස ය රූපයාගේ සන්නති ය කවලි-
කාරාභාර යි. මේ ඒ බාහිර විතතසමුප්පාන නො වූ රූප යි.

775. ඒ ආධ්‍යාත්මික විතතසහභූ නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්‍ෂුරුයතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික විතතසහභූ නො වූ රූප යි.

776. ඒ බාහිර විතතසහභූරූපය කවරෙ යත්:

කායවිඤ්ජති ය වාග්විඤ්ජති යි. මේ ඒ බාහිර විතතසහභූරූප යි.

777. ඒ බාහිර විතතසහභූ නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාභාර යි. මේ ඒ බාහිර විතතසහභූ නො වූ රූප යි.

778. ඒ ආධ්‍යාත්මික විතතානුපරිවර්තනි නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්‍ෂුරුයතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික විතතානු-
පරිවර්තනි නො වූ රූප යි.

779. ඒ බාහිර විතතානුපරිවර්තනි රූපය කවරෙ යත්:

කායවිඤ්ජති ය වාග්විඤ්ජති යි. මේ ඒ බාහිර විතතානුපරිවර්තනි රූප යි.

780. ඒ බාහිර විතතානුපරිවර්තනි නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාභාර යි. මේ ඒ බාහිර විතතානුපරි-
වර්තනි නො වූ රූප යි.

781. ඒ ආධ්‍යාත්මික ඔලාරිකරූපය කවරෙ යත්:

චක්‍ෂුරුයතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික ඔදාරික-
රූප යි.

782. ඒ බාහිර ඔලාරිකරූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... ස්ප්‍රණව්‍යායතන යි. මේ ඒ බාහිර ඔදාරිකරූප යි.

783. ඒ බාහිර සුචුම්මරූපය කවරෙ යත්:

සත්‍රිඤ්ඤා ය ... කවලිකාරාභාර යි. මේ ඒ බාහිර සුක්කම්මරූප යි.

784. කතමං තං රූපං අජඤ්ඤානිකං සන්නිකේ?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජඤ්ඤානිකං සන්නිකේ.

785. කතමං තං රූපං බාහිරං දුරෙ?

ඉන්ද්‍රියං -පෙ- කබලිංකාරෙ ආභාරෙ. ඉදං තං රූපං බාහිරං දුරෙ.

786. කතමං තං රූපං බාහිරං සන්නිකේ?

රූපායතනං -පෙ- ඵෙට්ඨබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං බාහිරං සන්නිකේ.

(පති ඡාණ්ඩනිකා.)

787. කතමං තං රූපං බාහිර චක්ඛුසම්පය්‍යස්ස න වජ්ඣ?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරෙ ආභාරෙ. ඉදං තං රූපං බාහිර චක්ඛුසම්පය්‍යස්ස න වජ්ඣ.

788. කතමං තං රූපං අජඤ්ඤානිකං චක්ඛුසම්පය්‍යස්ස වජ්ඣ?

චක්ඛායතනං. ඉදං තං රූපං අජඤ්ඤානිකං චක්ඛුසම්පය්‍යස්ස වජ්ඣ.

789. කතමං තං රූපං අජඤ්ඤානිකං චක්ඛුසම්පය්‍යස්ස න වජ්ඣ?

සොභායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජඤ්ඤානිකං චක්ඛුසම්පය්‍යස්ස න වජ්ඣ.

790. කතමං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුසම්පය්‍යස්ස චෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- චක්ඛුච්ඤ්ඤාණස්ස න වජ්ඣ?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරෙ ආභාරෙ. ඉදං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුච්ඤ්ඤාණස්ස න වජ්ඣ.

791. කතමං තං රූපං අජඤ්ඤානිකං චක්ඛුච්ඤ්ඤාණස්ස වජ්ඣ?

චක්ඛායතනං. ඉදං තං රූපං අජඤ්ඤානිකං චක්ඛුච්ඤ්ඤාණස්ස වජ්ඣ.

792. කතමං තං රූපං අජඤ්ඤානිකං චක්ඛුච්ඤ්ඤාණස්ස න වජ්ඣ?

සොභායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජඤ්ඤානිකං චක්ඛුච්ඤ්ඤාණස්ස න වජ්ඣ.

793. කතමං තං රූපං බාහිරං තොතසම්පය්‍යස්ස -පෙ- සානසම්පය්‍යස්ස -පෙ- ජ්වනාසම්පය්‍යස්ස -පෙ- කායසම්පය්‍යස්ස න වජ්ඣ?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරෙ ආභාරෙ. ඉදං තං රූපං බාහිරං තොතසම්පය්‍යස්ස න වජ්ඣ.

784. ඒ ආධ්‍යාත්මික සන්නිකේරූපය කවරෙ යත්:

චක්ෂුරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික සන්නිකේරූප යි.

785. ඒ බාහිර දූරේරූපය කවරෙ යත්:

සත්‍රිඤ්ඤා ය ... කවලිකාරුහාර යි. මේ ඒ බාහිර දූරේරූප යි.

786. ඒ බාහිර සන්නිකේරූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... සප්‍රභවප්‍රායතන යි. මේ ඒ බාහිර සන්නිකේරූප යි.

(ප්‍රතිර්ණන ත්‍රිකයෝ යි.)

787. ඒ බාහිර චක්ෂුසම්මසංයම වස්තු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරුහාර යි. මේ ඒ බාහිර චක්ෂුසම්මසංයම වස්තු නො වූ රූප යි.

788. ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්ෂුසම්මසංයම වස්තු වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්ෂුරායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්ෂුසම්මසංයම වස්තු වූ රූප යි.

789. ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්ෂුසම්මසංයම වස්තු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

ශ්‍රොත්‍රායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්ෂුසම්මසංයම වස්තු නො වූ රූප යි.

790. ඒ බාහිර චක්ෂුසම්මසංයම වේදනාවට ... සංඥාවට ... චේතනාවට ... චක්ෂුචික්ෂුඤ්ඤායට වස්තු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරුහාර යි. මේ ඒ බාහිර චක්ෂුචික්ෂුඤ්ඤායට වස්තු නො වූ රූප යි.

791. ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්ෂුර්විඤ්ඤායට වස්තු වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්ෂුරායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්ෂුර්විඤ්ඤායට වස්තු වූ රූප යි.

792. ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්ෂුචික්ෂුඤ්ඤායට වස්තු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

ශ්‍රොත්‍රායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්ෂුර්විඤ්ඤායට වස්තු නො වූ රූප යි.

793. ඒ බාහිර සොතසම්මසංයම ... සාතසම්මසංයම ... ජිව්හාසම්මසංයම ... කායසම්මසංයම වස්තු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරුහාර යි. මේ ඒ බාහිර සොතසංසංයමයට වස්තු නො වූ රූප යි.

794. කතමං තං රූපං අජ්ඣතතිකං කායසම්ප්පය්සං වජ්ඣ?

කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං කායසම්ප්පය්සං වජ්ඣ.

795. කතමං තං රූපං අජ්ඣතතිකං කායසම්ප්පය්සං න වජ්ඣ?

චක්ඛායතනං -පෙ- ජ්වහායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං කායසම්ප්පය්සං න වජ්ඣ.

796. කතමං තං රූපං බාහිරං කායසම්ප්පය්සං චේදනාය -පෙ- සංඝාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- කායවිඤ්ඤාණස්ස න වජ්ඣ?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරෙ ආභාරෙ. ඉදං තං රූපං බාහිරං කායවිඤ්ඤාණස්ස න වජ්ඣ.

797. කතමං තං රූපං අජ්ඣතතිකං කායවිඤ්ඤාණස්ස වජ්ඣ?

කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං කායවිඤ්ඤාණස්ස වජ්ඣ.

798. කතමං තං රූපං අජ්ඣතතිකං කායවිඤ්ඤාණස්ස න වජ්ඣ?

චක්ඛායතනං -පෙ- ජ්වහායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං කායවිඤ්ඤාණස්ස න වජ්ඣ.

(වජ්ඣතිකා.)

799. කතමං තං රූපං අජ්ඣතතිකං චක්ඛුසම්ප්පය්සං න ආරම්මණං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං චක්ඛුසම්ප්පය්සං න ආරම්මණං.

800. කතමං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුසම්ප්පය්සං ආරම්මණං?

රූපායතනං. ඉදං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුසම්ප්පය්සං ආරම්මණං.

801. කතමං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුසම්ප්පය්සං න ආරම්මණං?

සංස්පායතනං -පෙ- කබලිංකාරෙ ආභාරෙ. ඉදං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුසම්ප්පය්සං න ආරම්මණං.

802. කතමං තං රූපං අජ්ඣතතිකං චක්ඛුසම්ප්පය්සං චේදනාය -පෙ- සංඝාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- චක්ඛුසම්ප්පය්සං න ආරම්මණං.

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං චක්ඛුසම්ප්පය්සං න ආරම්මණං.

794. ඒ ආරාධනාමය කායසම්පන්නතා වස්තු වූ රූපය කවරෙ යන්:
කායායතන යි. මේ ඒ ආරාධනාමය කායසංස්කෘතියට වස්තු වූ
රූප යි.

795. ඒ ආරාධනාමය කායසම්පන්නතා වස්තු නො වූ රූපය කවරෙ
යන්:

වික්ෂිප්තතා ය ... ජිත්වායතන යි. මේ ඒ ආරාධනාමය කායසංස්කෘ-
තියට වස්තු නො වූ රූප යි.

796. ඒ බාහිර කායසම්පන්නතා වෙදනාවට ... සංඥාවට ... වේගනා-
වට ... කායවිඤ්ඤාණයට වස්තු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරුතාර යි. මේ ඒ බාහිර කායවිඤ්ඤාණයට
වස්තු නො වූ රූප යි.

797. ඒ ආරාධනාමය කායවිඤ්ඤාණයට වස්තු වූ රූපය කවරෙ යන්:
කායායතන යි. මේ ඒ ආරාධනාමය කායවිඤ්ඤාණයට වස්තු වූ රූප යි.

798. ඒ ආරාධනාමය කායවිඤ්ඤාණයට වස්තු නො වූ රූපය කවරෙ
යන්:

වික්ෂිප්තතා ය ... ජිත්වායතන යි. මේ ඒ ආරාධනාමය කායවිඤ්-
ඤාණයට වස්තු නො වූ රූප යි.

(වස්තු ත්‍රිතයෝ යි.)

799. ඒ ආරාධනාමය චක්ඛුසම්පන්නතා අරමුණු නො වූ රූපය කවරෙ
යන්:

වික්ෂිප්තතා ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආරාධනාමය චක්ඛු-
සම්පන්නතා අරමුණු නො වූ රූප යි.

800. ඒ බාහිර චක්ඛුසම්පන්නතා අරමුණු වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන යි. මේ ඒ බාහිර චක්ඛුසම්පන්නතා අරමුණු වූ රූප යි.

801. ඒ බාහිර චක්ඛුසම්පන්නතා අරමුණු නො වූ රූපය කවරෙ
යන්:

භේදයතන ය ... කවලිකාරුතාර යි. මේ ඒ බාහිර චක්ඛුසම්පන්න-
තා අරමුණු නො වූ රූප යි.

802. ඒ ආරාධනාමය චක්ඛුසම්පන්නතා වෙදනාවට ... සංඥාවට ...
වේගනාවට ... චක්ඛුසංස්කෘතියට අරමුණු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වික්ෂිප්තතා ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආරාධනාමය චක්ඛු-
සංස්කෘතියට අරමුණු නො වූ රූප යි.

803. කතමං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුම්ඥාණස්ස ආරම්මණං?

රූපායතනං. ඉදං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුම්ඥාණස්ස ආරම්මණං.

804. කතමං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුම්ඥාණස්ස න ආරම්මණං?

සද්දායනං -පෙ- කඛ්චිංකාරේ ආභාතේ. ඉදං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුම්ඥාණස්ස න ආරම්මණං.

805. කතමං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං සොතසම්ප්පය්සං -පෙ- ඝාත-සම්ප්පය්සං -පෙ- ජීවහාසම්ප්පය්සං -පෙ- කායසම්ප්පය්සං න ආරම්මණං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං කාය-සම්ප්පය්සං න ආරම්මණං.

806. කතමං තං රූපං බාහිරං කායසම්ප්පය්සං ආරම්මණං?

ථොට්ඨබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං බාහිරං කායසම්ප්පය්සං ආරම්මණං.

807. කතමං තං රූපං බාහිරං කායසම්ප්පය්සං න ආරම්මණං?

රූපායතනං -පෙ- කඛ්චිංකාරේ ආභාතේ. ඉදං තං රූපං බාහිරං කායසම්ප්පය්සං න ආරම්මණං.

808. කතමං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං කායසම්ප්පය්සජාය වේදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- කායවිඤ්ඤාණස්ස න ආරම්මණං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං කාය-විඤ්ඤාණස්ස න ආරම්මණං.

809. කතමං තං රූපං බාහිරං කායවිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං?

ථොට්ඨබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං බාහිරං කායවිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං.

810. කතමං තං රූපං බාහිරං කායවිඤ්ඤාණස්ස න ආරම්මණං?

රූපායතනං -පෙ- කඛ්චිංකාරේ ආභාතේ. ඉදං තං රූපං බාහිරං කායවිඤ්ඤාණස්ස න ආරම්මණං.

ආරම්මණනිකා.

811. කතමං තං රූපං බාහිරං න චක්ඛායතනං?

රූපායතනං -පෙ- කඛ්චිංකාරේ ආභාතේ. ඉදං තං රූපං බාහිරං න චක්ඛායතනං.

812. කතමං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං චක්ඛායතනං?

යං චක්ඛුං චතුරන්තා මිතාදානානං උපාදාය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤායාමො පෙසො. ඉදං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං චක්ඛායතනං.

803. ඒ බාහිර ව්‍යුහිතඥාණයට අරමුණු වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන යි. මේ ඒ බාහිර ව්‍යුහිතඥාණයට අරමුණු වූ රූප යි.

804. ඒ බාහිර ව්‍යුහිතඥාණයට අරමුණු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

ශබ්දායතන ය ... කවලිකාරුහාර යි. මේ ඒ බාහිර ව්‍යුහිතඥාණයට අරමුණු නො වූ රූප යි.

805. ඒ ආධ්‍යාත්මික සාධකසම්පන්නයට ... සාධකසම්පන්නයට ... ජීවිතාසම්පන්නයට ... කායසම්පන්නයට අරමුණු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

ව්‍යුහිතතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික කායසංස්ථිතියට අරමුණු නො වූ රූප යි.

806. ඒ බාහිර කායසම්පන්නයට අරමුණු වූ රූපය කවරෙ යත්:

ස්ප්‍රභව්‍යායතන යි. මේ ඒ බාහිර කායසංස්ථිතියට අරමුණු වූ රූප යි.

807. ඒ බාහිර කායසම්පන්නයට අරමුණු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරුහාර යි. මේ ඒ බාහිර කායසංස්ථිතියට අරමුණු නො වූ රූප යි.

808. ඒ ආධ්‍යාත්මික කායසම්පන්නයේ වෙදනාවට ... සංඥාවට ... චෙතනාවට ... කායවිඥාණයට අරමුණු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

ව්‍යුහිතතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික කායවිඥාණයට අරමුණු නො වූ රූප යි.

809. ඒ බාහිර කායවිඥාණයට අරමුණු වූ රූපය කවරෙ යත්:

ස්ප්‍රභව්‍යායතන යි. මේ ඒ බාහිර කායවිඥාණයට අරමුණු වූ රූප යි.

810. ඒ බාහිර කායවිඥාණයට අරමුණු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරුහාර යි. මේ ඒ බාහිර කායවිඥාණයට අරමුණු නො වූ රූප යි.

ආලම්බන ත්‍රිකයෝ යි.

811. ඒ බාහිර ව්‍යුහිතතන නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරුහාර යි. මේ ඒ බාහිර ව්‍යුහිතතන නො වූ රූප යි.

812. ඒ ආධ්‍යාත්මික ව්‍යුහිතතනරූපය කවරෙ යත්:

යම් ඇසෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය මේ ද ... තෙතල 'භූතාග්‍රාමි' තවුද මේ. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික ව්‍යුහිතතනරූප යි.

813. කතමං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං න චක්ඛායතනං?

සොකායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං න චක්ඛායතනං.

814. කතමං තං රූපං බාහිරං න සොකායතනං -පෙ- න සාකායතනං -පෙ- න ජීව්හායතනං -පෙ- න කායායතනං?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාගේ ආහාරෙ ඉදං තං බාහිරං න කායායතනං.

815. කතමං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං කායායතනං?

සො කායො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤා ගාමො පෙසො. ඉදං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං කායායතනං.

816. කතමං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං න කායායතනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- ජීව්හායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං න කායායතනං.

817. කතමං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං න රූපායතනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං න රූපායතනං.

818. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපායතනං?

සං රූපං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය චණ්ණනිසා -පෙ- රූප- බාහුපෙසා. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපායතනං.

819. කතමං තං රූපං බාහිරං න රූපායතනං?

සද්දායතනං -පෙ- කබලිංකාගේ ආහාරෙ. ඉදං තං රූපං බාහිරං න රූපායතනං.

820. කතමං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං න සද්දායතනං -පෙ- න ගණ්ඨායතනං -පෙ- න රසායතනං -පෙ- න ථොට්ඨබ්බායතනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං න ථොට්ඨබ්බායතනං.

821. කතමං තං රූපං බාහිරං ථොට්ඨබ්බායතනං?

පඨමිබාහු -පෙ- ථොට්ඨබ්බබාහුපෙසා. ඉදං තං රූපං බාහිරං ථොට්ඨබ්බායතනං.

822. කතමං තං රූපං බාහිරං න ථොට්ඨබ්බායතනං?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාගේ ආහාරෙ. ඉදං තං රූපං බාහිරං න ථොට්ඨබ්බායතනං.

ආයතනනිකා.

813. ඒ ආර්ථිකමය වශයෙන් නො වූ රූපය කවරේ යත්:

මොහොතක ය ... කායායනන සි. මේ ඒ ආර්ථිකමය වශයෙන් නො වූ රූප සි.

814. ඒ බාහිර කායායනන නො වූ ... කායායනන නො වූ ... ජායායනන නො වූ කායායනන නො වූ රූපය කවරේ යත්:

රූපයනන ය ... කවලිකාරාභාර සි. මේ ඒ බාහිර කායායනන නො වූ රූප සි.

815. ඒ ආර්ථිකමය කායායනනරූපය කවරේ යත්:

යම් කසෙත් සතරමසාභුතයන් නිසා උපත් ප්‍රසාදය වූයේ ද ... තෙලෙ අත්‍යග්‍රාම නමුදු මේ. මේ ඒ ආර්ථිකමය කායායනනරූප සි.

816. ඒ ආර්ථිකමය කායායනන නො වූ රූපය කවරේ යත්:

වක්‍රායනන ය ජායායනන සි. මේ ඒ ආර්ථිකමය කායායනන නො වූ රූප සි.

817. ඒ ආර්ථිකමය රූපයනන නො වූ රූපය කවරේ යත්:

වක්‍රායනන ය ... කායායනන සි. මේ ඒ ආර්ථිකමය රූපයනන නො වූ රූප සි.

818. ඒ බාහිර රූපයනනරූපය කවරේ යත්:

යම් රූපයෙත් සතරමසාභුතයන් නිසා උපත් ප්‍රසාදය වූයේ ද ... තෙලෙ රූපයාභු නමුදු මේ. මේ ඒ බාහිර රූපයනනරූප සි.

819. ඒ බාහිර රූපයනන නො වූ රූපය කවරේ යත්:

අබ්දයනන ය ... කවලිකාරාභාර සි. මේ ඒ බාහිර රූපයනන නො වූ රූප සි.

820. ඒ ආර්ථිකමය අබ්දයනන නො වූ ... අබ්දයනන නො වූ ... රූපයනන නො වූ ... ස්ප්‍රේච්චායනන නො වූ රූපය කවරේ යත්:

වක්‍රායනන ය ... කායායනන සි. මේ ඒ ආර්ථිකමය ස්ප්‍රේච්චායනන නො වූ රූප සි.

821. ඒ බාහිර චෝඨාභායනන රූපය කවරේ යත්:

පාපිඨිභාය ය ... තෙල චෝඨාභායාභු නමුදු මේ. මේ ඒ බාහිර ස්ප්‍රේච්චායනනරූප සි.

822. ඒ බාහිර චෝඨාභායනන නො වූ රූපය කවරේ යත්:

රූපයනන ය ... කවලිකාරාභාර සි. මේ ඒ බාහිර ස්ප්‍රේච්චායනන නො වූ රූප සි.

ආයනන හිතසෝ සි.

823. කතමං තං රූපං බාහිරං න චක්ඛ්වාතු?

රූපායතනං -පෙ- කච්චිකාරො ආතාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න චක්ඛ්වාතු.

824. කතමං තං රූපං අජ්ඣතතිකං චක්ඛ්වාතු?

චක්ඛායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං චක්ඛ්වාතු.

825. කතමං තං රූපං අජ්ඣතතිකං න චක්ඛ්වාතු?

කොතායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං න චක්ඛ්වාතු.

826. කතමං තං රූපං බාහිරං න සොතවාතු -පෙ- න ඝානධාතු -පෙ- න ජිව්හාධාතු -පෙ- න කායධාතු?

රූපායතනං -පෙ- කච්චිකාරො ආතාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න සොතවාතු.

827. කතමං තං රූපං අජ්ඣතතිකං කායධාතු?

කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං කායධාතු.

828. කතමං තං රූපං අජ්ඣතතිකං න කායධාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- ජිව්හායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං න කායධාතු.

829. කතමං තං රූපං අජ්ඣතතිකං න රූපධාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං න රූපධාතු.

830. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපධාතු?

රූපායතනං. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපධාතු.

831. කතමං තං රූපං බාහිරං න රූපධාතු?

සද්දායතනං -පෙ- කච්චිකාරො ආතාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න රූපධාතු.

832. කතමං රූපං අජ්ඣතතිකං න සද්දධාතු -පෙ- න ගන්ධධාතු -පෙ- න රසධාතු -පෙ- න ප්‍රොච්ඡිකධාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං න ප්‍රොච්ඡිකධාතු.

823. ඒ බාහිර චක්ඛුධාතු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ බාහිර චක්ඛුර්ධාතු නො වූ රූප සි.

824. ඒ අධ්‍යාත්මික චක්ඛුධාතු රූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛුරුයතන සි. මේ ඒ අධ්‍යාත්මික චක්ඛුර්ධාතුරූප සි.

825. ඒ අධ්‍යාත්මික චක්ඛුධාතු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

ශ්‍රෝත්‍රායතන ය ... කායායතන සි. මේ ඒ අධ්‍යාත්මික චක්ඛුර්ධාතු නො වූ රූප සි.

826. ඒ බාහිර සොනධාතු නො වූ රූපය ... ඝාතධාතු නො වූ ... ජ්වලාධාතු නො වූ ... කායධාතු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ බාහිර කායධාතු නො වූ රූප සි.

827. ඒ අධ්‍යාත්මික කායධාතු රූපය කවරෙ යත්:

කායායතන සි. මේ ඒ අධ්‍යාත්මික කායධාතු රූප සි.

828. ඒ අධ්‍යාත්මික කායධාතු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛුරුයතන ය ... ජ්වලායතන සි. මේ ඒ අධ්‍යාත්මික කායධාතු නො වූ රූප සි.

829. ඒ අධ්‍යාත්මික රූපධාතු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛුරුයතන ය ... කායායතන සි. මේ ඒ අධ්‍යාත්මික රූපධාතු නො වූ රූප සි.

830. ඒ බාහිර රූපධාතු රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන සි. මේ ඒ බාහිර රූපධාතු රූප සි.

831. ඒ බාහිර රූපධාතු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

භබ්බදායතන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ බාහිර රූපධාතු නො වූ රූප සි.

832. ඒ අධ්‍යාත්මික භබ්බදධාතු නො වූ රූපය ... ගතිධාතු නො වූ ... රක්ඛධාතු නො වූ ... පොඨිබ්බධාතු නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛුරුයතන ය ... කායායතන සි. මේ ඒ අධ්‍යාත්මික ස්ප්‍රඥාප්‍රවේශ-ධාතු නො වූ රූප සි.

833. කතමං තං රූපං බාහිරං ඵොට්ඨබ්බවාදු?

ඵොට්ඨබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං බාහිරං ඵොට්ඨබ්බවාදු.

834. කතමං තං රූපං බාහිරං න ඵොට්ඨබ්බවාදු?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න ඵොට්ඨබ්බවාදු.

බාතුනිකා.

835. කතමං තං රූපං බාහිරං න චක්ඛුන්ත්‍රියං?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න චක්ඛුන්ත්‍රියං.

836. කතමං තං රූපං අජ්ඣතනිකං චක්ඛුන්ත්‍රියං?

යං චක්ඛුං චතුන්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතනිකං චක්ඛුන්ත්‍රියං.

837. කතමං තං රූපං අජ්ඣතනිකං න චක්ඛුන්ත්‍රියං?

සොත්තායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතනිකං න චක්ඛුන්ත්‍රියං.

838. කතමං තං රූපං බාහිරං න සොතින්ත්‍රියං -පෙ- න සාතින්ත්‍රියං -පෙ- න ජ්වෙතින්ත්‍රියං -පෙ- න කායින්ත්‍රියං?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො. ඉදං රූපං බාහිරං න කායින්ත්‍රියං.

839. කතමං තං රූපං අජ්ඣතනිකං කායින්ත්‍රියං?

යො කායො චතුන්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතනිකං කායින්ත්‍රියං.

840. කතමං තං රූපං අජ්ඣතනිකං න කායින්ත්‍රියං?

චක්ඛායතනං -පෙ- ජ්වයායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතනිකං න කායින්ත්‍රියං.

841. කතමං තං රූපං අජ්ඣතනිකං න ඉන්ද්‍රියන්ත්‍රියං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතනිකං න ඉන්ද්‍රියන්ත්‍රියං.

842. කතමං තං රූපං බාහිරං ඉන්ද්‍රියන්ත්‍රියං?

යං ඉන්ද්‍රියා ඉන්ද්‍රිපිතා ඉන්ද්‍රිතිමතනං ඉන්ද්‍රාභුතනං ඉන්ද්‍රාකපෙසා ඉන්ද්‍රතනං ඉන්ද්‍රාභාවො, ඉදං තං රූපං බාහිරං ඉන්ද්‍රියන්ත්‍රියං.

833. ඒ බාහිර ජොර්ජ් බොබාතුරුපය කවරෙ යන්:

ස්පර්ශව්‍යායතන යි. මේ ඒ බාහිර ස්පර්ශව්‍යායතන රූප යි.

834. ඒ බාහිර ජොර්ජ් බොබාතුරු තො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර ස්පර්ශව්‍යායතන තො වූ රූප යි.

බාහු ත්‍රිකෝණය යි.

835. ඒ බාහිර වක්‍රාස්‍රය තො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර වක්‍රාස්‍රය තො වූ රූප යි.

836. ඒ ආධ්‍යාත්මික වක්‍රාස්‍රය රූපය කවරෙ යන්:

යම් ඇසෙක් සතරමහාසුතයන් නිසා ප්‍රසාදය වූයේ ද ... තෙලෙ ගුණග්‍රාම නමුදු මේ. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික වක්‍රාස්‍රය රූප යි.

837. ඒ ආධ්‍යාත්මික වක්‍රාස්‍රය තො වූ රූපය කවරෙ යන්:

ග්‍රොත්‍රායතන ය ... කාශායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික වක්‍රාස්‍රය තො වූ රූප යි.

838. ඒ බාහිර කොතිස්‍රය තො වූ ... කොතිස්‍රය තො වූ ... ජ්වලිස්‍රය තො වූ ... කාශිස්‍රය තො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර කාශිස්‍රය තො වූ රූප යි.

839. ඒ ආධ්‍යාත්මික කාශිස්‍රය රූපය කවරෙ යන්:

යම් කෙසේ සතරමහාසුතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ද ... තෙලෙ ගුණග්‍රාම නමුදු මේ. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික කාශිස්‍රය රූප යි.

840. ඒ ආධ්‍යාත්මික කාශිස්‍රය තො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රාස්‍රායතන ය ... ජ්වලායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික කාශිස්‍රය තො වූ රූප යි.

841. ඒ ආධ්‍යාත්මික ඉන්ද්‍රියය තො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රාස්‍රායතන ය ... කාශායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික ස්ත්‍රියය තො වූ රූප යි.

842. ඒ බාහිර ඉන්ද්‍රියය රූපය කවරෙ යන්:

යම් කරුණෙකින් සත්‍රිය පිළිබඳ සත්‍රියවන සත්‍රියලකුණ සත්‍රියා සත්‍රියාකල්පය සත්‍රියය සත්‍රියාවය වේ ද, මේ ඒ බාහිර සත්‍රියය රූප යි.

843. කතමං තං රූපං බාහිරං න ඉන්ධ්‍රියියං?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න ඉන්ධ්‍රියියං.

844. කතමං තං රූපං අප්‍රකාශනිකං න පුරිසිද්ධියං?

චක්කායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අප්‍රකාශනිකං න පුරිසිද්ධියං.

845. කතමං තං රූපං බාහිරං පුරිසිද්ධියං?

යං පුරිසස්ස පුරිසලිඛනං පුරිසනිමිත්තං පුරිසභුත්තං පුරිසාකප්පො පුරිසත්තං පුරිසභාවො. ඉදං තං රූපං බාහිරං පුරිසිද්ධියං.

846. කතමං තං රූපං බාහිරං න පුරිසිද්ධියං.

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න පුරිසිද්ධියං.

847. කතමං තං රූපං අප්‍රකාශනිකං න ජිවිතිද්ධියං?

චක්කායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අප්‍රකාශනිකං න ජිවිතිද්ධියං.

848. කතමං තං රූපං බාහිරං ජිවිතිද්ධියං?

යො තෙසං රූපිනං ධම්මානං ආග්‍ර ඩ්ඨි යපනා යාපනා ඉරියනා චතතනා පාලනා ජිවිතං ජිවිතිද්ධියං, ඉදං තං රූපං බාහිරං ජිවිතිද්ධියං.

849. කතමං තං රූපං බාහිරං න ජිවිතිද්ධියං?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න ජිවිතිද්ධියං.

ඉන්ධ්‍රිය නිකා.

850. කතමං තං රූපං අප්‍රකාශනිකං න කායවිඤ්ඤානි?

චක්කායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අප්‍රකාශනිකං න කායවිඤ්ඤානි.

851. කතමං තං රූපං බාහිරං කායවිඤ්ඤානි?

යා කුසල විතනස්ස වා අකුසල විතනස්ස වා අව්‍යාකත විතනස්ස වා අභිකක්ඛනාස්ස වා පටිකක්ඛනාස්ස වා අලොකෙනාස්ස ව විලොකෙනාස්ස වා සම්මිඤ්ඤානාස්ස වා පසාරෙනාස්ස වා කායස්ස ඵලෙනා සන්තලෙනා සන්තලනිතතනං විඤ්ඤානි විඤ්ඤාපතා විඤ්ඤාපිතතනං. ඉදං තං රූපං බාහිරං කායවිඤ්ඤානි.

843. ඒ බාහිර ඉන්ද්‍රියය නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි, මේ ඒ බාහිර සත්‍රියය නො වූ රූප යි.

844. ඒ ආධ්‍යාත්මික පුරිසිද්‍රිය නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කායායතන යි, මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික පුරුෂේද්‍රිය නො වූ රූප යි.

845. ඒ බාහිර පුරිසිද්‍රියරූපය කවරෙ යත්:

යම් කරුණෙකින් පුරුෂයාගේ පුරුෂසට්ඨන පුරුෂභවකුණ පුරුෂත්‍රිය, පුරුෂාකලපය පුරුෂකිය පුරුෂභාවය වේද, මේ ඒ වාහ්‍ය පුරුෂේද්‍රියරූප යි.

846. ඒ බාහිර පුරිසිද්‍රිය නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි, මේ ඒ වාහ්‍ය පුරුෂේද්‍රිය නො වූ රූප යි.

847. ඒ ආධ්‍යාත්මික ජිවිතිය නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කායායතන යි, මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික ජිවිතේද්‍රිය නො වූ රූප යි.

848. ඒ බාහිර ජිවිතිය රූපය කවරෙ යත්:

ඒ රූපිබර්මයන්ගේ යම් ආයුසයෙක් සිටීමෙන් යපනයෙක් යාපනයෙක් ඉරියනයෙක් පැවැත්මෙන් පාලනයෙක් ජිවිතයෙක් ජිවිතේද්‍රියයෙක් වේද, මේ ඒ බාහ්‍ය ජිවිතේද්‍රිය රූප යි.

849. ඒ බාහිර ජිවිතිය නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි, මේ ඒ බාහිර ජිවිතේද්‍රිය නො වූ රූප යි.

ඉන්ද්‍රිය ත්‍රිකයෝ යි.

850. ඒ ආධ්‍යාත්මික කායවිඤ්ජනි නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කායායතන යි, මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික කායවිඤ්ජනි නො වූ රූප යි.

851. ඒ බාහිර කායවිඤ්ජනිරූපය කවරෙ යත්:

කුසල්සිත් ඇත්තනුගේ හෝ අකුසල්සිත් ඇත්තනුගේ හෝ අව්‍යාකාන සිත් ඇත්තනුගේ හෝ ඉදිරිපට යත්තනුගේ හෝ පෙරළා එත්තනුගේ හෝ සෘජු වැ බලන්නනුගේ හෝ නාත්පසැ බලන්නනුගේ හෝ යනි වාකුළුවත්තනුගේ හෝ විද්‍යාත්තනුගේ හෝ ශරීරය පිළිබඳ යම් තද කිරීමෙන් බලවත් තද කිරීමෙන් තද කළ බවෙන් විඤ්ජනයෙක් විඤ්ජනාකාරයෙක් විඤ්ජනය කළ බවෙන් වේද, මේ ඒ වාහ්‍ය කායවිඤ්ජනි රූප යි.

852. කතමං තං රූපං බාහිරං න කායවිඤ්ඤානි?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න කායවිඤ්ඤානි.

853. කතමං තං රූපං අජිඤ්ඤානිකං න චචිච්ඤ්ඤානි?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජිඤ්ඤානිකං න චචිච්ඤ්ඤානි.

854. කතමං තං රූපං බාහිරං චචිච්ඤ්ඤානි?

යා ඤාසලචිත්තායා වා අඤාසලචිත්තායා වා අව්‍යාකතචිත්තායා වා වාචා හිරා ව්‍යාප්තො රුදිරණං සොසො සොසකමං වාචා චචිභෙදො, අයං වූච්චති වාචා. යා තාය වාචාය විඤ්ඤානි විඤ්ඤාපනා විඤ්ඤාපිතතනං, ඉදං තං රූපං බාහිරං චචිච්ඤ්ඤානි.

855. කතමං තං රූපං බාහිරං න චචිච්ඤ්ඤානි?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න චචිච්ඤ්ඤානි.

856. කතමං තං රූපං අජිඤ්ඤානිකං න ආකාසමාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජිඤ්ඤානිකං න ආකාසමාතු.

857. කතමං තං රූපං බාහිරං ආකාසමාතු?

යො ආකාසො ආකාසගතං අසං අසතනං විචරො විචරගතං අසමුත්ථං චතුති මහාභූතෙති. ඉදං තං රූපං බාහිරං ආකාසමාතු.

858. කතමං තං රූපං බාහිරං න ආකාසමාතු?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න ආකාසමාතු.

859. කතමං තං රූපං අජිඤ්ඤානිකං න ආපොමාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජිඤ්ඤානිකං න ආපොමාතු.

860. කතමං තං රූපං බාහිරං ආපොමාතු?

යං ආපො ආපොගතං සිතෙතො සිතෙගගතං ඛඩ්ධතතනං රූපස්ස. ඉදං තං රූපං බාහිරං ආපොමාතු.

852. ඒ බාහිර කායවිඥප්ති නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර කායවිඥප්ති නො වූ රූප යි.

853. ඒ ආධ්‍යාත්මික චම්චිඤ්ඤානති නො වූ රූපය යන්:

චක්ඛුරායතන ය කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික චාග්චිඤ්ඤානති නො වූ රූප යි.

851. ඒ බාහිර චම්චිඤ්ඤානතිරූපය කවරෙ යන්:

කුසල්සිත් ඇත්තනුයේ හෝ අකුසල්සිත් ඇත්තනුයේ හෝ අව්‍යාකාන-
සිත් ඇත්තනුයේ හෝ යම් චම්චනයක් තෙපුලක් වාක්‍යහෙදයෙක්
උදිරණයෙක් සොෂයෙක් සොෂකමීයෙක් වාක්සබ්බාත වාග්හෙදයෙක්
වේ ද, මේ වාචා යයි කියනු ලැබේ. ඒ චම්චනයෙන් යම් විඥප්තියෙක්
විඥපතාකාරයෙක් විඥපතය කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඒ වාග්විඥප්ති
රූප යි.

855. ඒ බාහිර චම්චිඤ්ඤානති නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ වාක්‍ය වාග්විඥප්ති
නො වූ රූප යි.

856. ඒ ආධ්‍යාත්මික ආකාශවාත නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

චක්ඛුරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික ආකාශ
වාත නො වූ රූප යි.

857. ඒ බාහිර ආකාශවාත රූපය කවරෙ යන්:

යම් ආකාශයෙක් ආකාශගතයෙක් අඝයෙක් අඝගතයෙක් විචරයෙක්
විචරගතයෙක් සතරමහාභ්‍යාසන් විසින් නො පහන්නා ලද්දෙක් වේ ද,
මේ ඒ බාහිර ආකාශවාත රූප යි.

858. ඒ බාහිර ආකාශවාත නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර ආකාශවාත
නො වූ රූප යි.

859. ඒ ආධ්‍යාත්මික ආපොච්ඡා නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

චක්ඛුරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික අභිවාත
නො වූ රූප යි.

860. ඒ බාහිර ආපොච්ඡාරූපය කවරෙ යන්:

යම් ආපයෙක් ආපොගතයෙක් සෙතහසෙක් ස්තෙහගතයෙක් රූප-
යාගේ බිඳින හාවයෙන් වේ ද, මේ ඒ වාක්‍ය අභිවාතරූප යි.

861. කතමං තං රූපං බාහිරං න ආපොඛාතු?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න ආපොඛාතු.

862. කතමං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං රූපස්ස න ලුහුතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං රූපස්ස න ලුහුතා.

863. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස ලුහුතා?

යා රූපස්ස ලුහුතා ලුහුපරිණාමිතා අද්ධතතා අවිජ්ජතතා, ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස ලුහුතා.

864. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න ලුහුතා?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න ලුහුතා.

865. කතමං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං රූපස්ස න මුදුතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං රූපස්ස න මුදුතා.

866. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස මුදුතා?

යා රූපස්ස මුදුතා මද්දවතා අකකඛලතා අකසිතතා, ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස මුදුතා.

867. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න මුදුතා?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න මුදුතා?

868. කතමං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣන්තිකං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤතා.

869. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා?

යා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා කම්මඤ්ඤතනං කම්මඤ්ඤතාවො, ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා.

870. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤතා?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤතා.

861. ඒ බාහිර ආපෝධාතු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාරසි මේ ඒ වාහ්‍ය අබ්බාදා නො වූ රූප සි.

862. ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ ලක්‍ෂණ නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කායායතන සි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මිකරූපයාගේ ලක්‍ෂණ නො වූ රූප සි.

863. ඒ බාහිර රූපයාගේ ලක්‍ෂණාරූපය කවරෙ යන්:

රූපයාගේ යම් ලක්‍ෂණයක් යුක්‍ත වූ පරිවර්තන වන බවෙක් නො බර බවෙක් නො තද බවෙක් වේ ද, මේ ඒ වාහ්‍ය රූපයාගේ ලක්‍ෂණාරූප සි.

864. ඒ බාහිර රූපයාගේ ලක්‍ෂණ නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ වාහ්‍ය රූපයාගේ ලක්‍ෂණ නො වූ රූප සි.

865. ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ මුද්‍රණ නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කායායතන සි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ මුද්‍රණ නො වූ රූප සි.

866. ඒ බාහිර රූපයාගේ මුද්‍රණාරූපය කවරෙ යන්:

රූපයාගේ යම් මුද්‍රණයක් මාදිවයක් නො කැකුළු බවක් නො තද බවෙක් වේ ද, මේ ඒ වාහ්‍ය රූපයාගේ මුද්‍රණාරූප සි.

867. ඒ බාහිර රූපයාගේ මුද්‍රණ නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ වාහ්‍ය රූපයාගේ මුද්‍රණ නො වූ රූප සි.

868. ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ කම්මකුකුණ නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කායායතන සි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ කම්මකුණ නො වූ රූප සි.

869. ඒ බාහිර රූපයාගේ කම්මකුකුණාරූපය කවරෙ යන්:

රූපයාගේ යම් කම්මකුණ බවෙක් කම්මකුණවූයක් කම්මකුණ භාවයක් වේ ද, මේ ඒ වාහ්‍ය රූපයාගේ කම්මකුණාරූප සි.

870. ඒ බාහිර රූපයාගේ කම්මකුකුණ නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ වාහ්‍ය රූපයාගේ කම්මකුණ නො වූ රූප සි.

871. කතමං තං රූපං අජ්ඣතතිකං රූපස්ස න උපවයො?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං රූපස්ස න උපවයො.

872. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස උපවයො?

යො ආයතනානං ආවයො, යො රූපස්ස උපවයො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස උපවයො.

873. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න උපවයො?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න උපවයො*.

874. කතමං තං රූපං අජ්ඣතතිකං රූපස්ස න සන්නති?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං රූපස්ස න සන්නති.*

875. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස සන්නති?

යො රූපස්ස උපවයො, යො රූපස්ස සන්නති. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස සන්නති.

876. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න සන්නති?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න සන්නති.

877. කතමං තං රූපං අජ්ඣතතිකං රූපස්ස න ජරතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං රූපස්ස න ජරතා.

878. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස ජරතා?

යො රූපස්ස ජරා ජරණතා බණ්ඩිව්වං පාලිව්වං චලිතචතා ආයුතො සංඝාති ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස ජරතා.

779 කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න ජරතා?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස න ජරතා.

880. කතමං තං රූපං අජ්ඣතතිකං රූපස්ස න අනිච්චතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං රූපස්ස න අනිච්චතා.

* ඉතෙ පදව මාත් PTS පොත්පත න සන්නති.

871. ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ උපවය නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛුරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ උපවය නො වූ රූප යි.

872. ඒ බාහිර රූපයාගේ උපවයරූපය කවරෙ යත්:

ආයතනකන්තේ යම් නිපද්දමෙක් වේ ද, ඒ රූපයාගේ උපවය යි. මේ ඒ වාහ්‍යරූපයාගේ උපවයරූප යි.

873. ඒ බාහිර රූපයාගේ උපවය නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ වාහ්‍ය රූපයාගේ උපවය නො වූ රූප යි

874. ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ සන්නති නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛුරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ සන්නති නො වූ රූප යි.

875. ඒ බාහිර රූපයාගේ සන්නතිරූපය කවරෙ යත්:

රූපයාගේ යම් වැඩිමෙක් වේ ද, ඒ රූපයාගේ සන්නති යි. මේ ඒ වාහ්‍ය රූපයාගේ සන්නතිරූප යි.

876. ඒ බාහිර රූපයාගේ සන්නති නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ වාහ්‍ය රූපයාගේ සන්නති නො වූ රූප යි

877. ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ ජරතා නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛුරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ ජරතා නො වූ රූප යි.

878. ඒ බාහිර රූපයාගේ ජරතාරූපය කවරෙ යත්:

රූපයාගේ යම් ජරාමෙක් ජ්‍යෙෂ්ඨකාරයෙක් කැවුණු බවෙක් නිරතැයි බවෙක් රැළි වැවුණු යම් ඇති බවෙක් ආයුෂ්‍යයාගේ පිරිහීමෙක් ඉන්ද්‍රිය-යන්තේ මිහිකිරීමෙක් වේ ද, මේ ඒ වාහ්‍යරූපයාගේ ජරතාරූප යි.

879. ඒ බාහිර රූපයාගේ ජරතා නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ වාහ්‍ය රූපයාගේ ජරතා නො වූ රූප යි.

880. ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ අනිවච්ඡා හෝ වන රූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛුරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ අනිත්‍යතා නො වන රූප යි.

881. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස අනිච්චතා?

යො රූපස්ස බයො චයො භෙදො පරිභෙදො අනිච්චතා අනතරධානං, ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස අනිච්චතා.

882. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න අනිච්චතා?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න අනිච්චතා.

883. කතමං තං රූපං අර්ථකතීයං න කබලිංකාරො ආභාරො?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අර්ථකතීයං න කබලිංකාරො ආභාරො.

884. කතමං තං රූපං බාහිරං කබලිංකාරො ආභාරො?

ඔදනො කුමාරසො සංඝා මචෙත්ථ මංසං ධිරං දුග්ගං සප්පි නවතිතං තෙලං මධු එංකිතං, යං වා පතඤ්ඤාමි අපි රූපං යමහි යමහි ජනපදෙ තෙසං තෙසං සත්තානං මුඛාසිං දන්තවිධාදනං ගලලේඛානරණිංසං කුච්ඡි විජ්ඣෙන යාය මජ්ඣං සත්තා යාපෙහති, ඉදං තං රූපං බාහිරං කබලිංකාරො ආභාරො.

885. කතමං තං රූපං බාහිරං න කබලිංකාරො ආභාරො?

රූපායතනං -පෙ- රූපස්ස අනිච්චතා, ඉදං තං රූපං බාහිරං න කබලිංකාරො ආභාරො. එවං තිව්ඛෙන රූපසංඝකතො.

(සුච්ඡාරූපභිනා)

තිකතිදදසො.

චතුශ්ඤා

886. කතමං තං රූපං උපාදි උපාදිතනා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං ඉන්ද්‍රියං පුරිසිද්ධිං ජිවිතිද්ධිං, යං වා පතඤ්ඤාමි අපි රූපං කමමස්ස කතන්තා රූපායතනං ගතො-යතනං රසායතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපවසො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං උපාදි උපාදිතනං.

887. කතමං තං රූපං උපාදි අනුපාදිතනා?

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤානති චචිචිඤ්ඤානති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස කමමඤ්ඤාතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පතඤ්ඤාමි අපි රූපං න කමමස්ස කතන්තා රූපායතනං ගතොයතනං රසායතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපවසො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං උපාදි අනුපාදිතනං.

881. ඒ බාහිර රූපයාගේ අනිවච්ඡාරූපය කවරේ යත්:

රූපයාගේ යම් ක්ෂණයකදී විනාශයක් බිඳීමක් පරිභෙදයක් අනිත්‍යතාවයක් අනුරූද්ධත්වයෙන් විභවයක් වේද, මේ ඒ බාහිර රූපයාගේ අනිත්‍යතාරූපය යි.

882. ඒ බාහිර රූපයාගේ අනිවච්ඡා නො වූ රූපය කවරේ යත්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර රූපයාගේ අනිත්‍යතා නො වූ රූපය යි.

883. ඒ ආධ්‍යාත්මික කවලිකාරාහාර නො වූ රූපය කවරේ යත්:

චක්ෂුරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික කවලිකාරාහාර නො වූ රූපය යි.

884. ඒ බාහිර කවලිකාරාහාරරූපය කවරේ යත්:

භිද්ධ ය කුල්මාස ය භත්තව ය මාච ය මිස් ය කිරි ය දිහි ය ගිතෙල් ය වෙඩරු ය තෙල් ය මිහි ය පැණි ය, තවද යම් යම් ද්‍රව්‍යවිශේෂයකි ඒ ඒ සන්ධානයන් පිළිගත් මුළුත් කැ යුතු දේවත්විකිය යුතු තෙලෙන් ගිලිස යුතු කුස පුරුලන යම් භිජාවෙකින් සන්ධානයෝ යැපෙත් නම් එබඳු වූ අන්‍ය වූ ද යම් රූපයෙක් ඇද්ද, මේ ඒ වාහ්‍ය කවලිකාරාහාර රූපය යි.

885. ඒ බාහිර කවලිකාරාහාර නො වූ රූපය කවරේ යත්:

රූපායතන ය ... රූපයාගේ අනිත්‍යතා යි. මේ ඒ වාහ්‍ය කවලිකාරාහාරරූපය යි. මෙසේ තුන් අසුරෙකින් රූපසංග්‍රහය වේ.

සුක්ෂ්මරූප ත්‍රිකයෝ යි.

ත්‍රිකනිදේශය යි.

චතුෂ්කය

886. ඒ උපාද්‍යුරූපාදින්නරූපය කවරේ යත්:

චක්ෂුරායතන ය ... කායායතන ය ස්ත්‍රීත්වය ය පුරුෂත්වය ය ජීවිතත්වය, යළි අන්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය වූ රූපායතනය ගණ්ධායතන ය රසායතන ය ආකාශධාතු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්තති ය කවලිකාරාහාර ය යන යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ඒ උපාද්‍යුරූපාදින්න රූපය යි.

887. ඒ උපාද්‍යුරූපාදින්නරූපය කවරේ යත්:

ශබ්දායතන ය කායවිඤ්ඤාන ය මාත්විඤ්ඤාන ය රූපලක්ෂණික ය රූපමාද්‍රව්‍ය ය රූපකම්මණ්ණතා ය රූපයාගේ ජරනා ය රූපයාගේ අනිත්‍යතා ය, යළි අන්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය නො වූ රූපායතන ය ගණ්ධායතන ය රසායතන ය ආකාශධාතු ය රූපපාපවය ය රූපසන්තති ය කවලිකාරාහාර ය යන යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ඒ උපාද්‍යුරූපාදින්නරූපය යි.

888. කතමං තං රූපං තො උපාදුට්ඨපාදින්නෝ?

කමමස්ස කතන්තා ථොට්ඨබ්බායතනං ආපොඛාතු. ඉදං තං රූපං තො උපාදුට්ඨපාදින්නං.

889. කතමං තං රූපං තො උපාදුඅනුපාදින්නෝ?

න කමමස්ස කතන්තා ථොට්ඨබ්බායතනං, ආපොඛාතු. ඉදං තං රූපං තො උපාදුඅනුපාදින්නං.

890. කතමං තං රූපං උපදුට්ඨපාදිනනුපාදතිසං?

වකඛායතනං -පෙ- කායායතනං ඉඤ්ඤිතං පුරිභිඤ්ඤිතං ජීවිතිඤ්ඤිතං, යං වා පනඤ්ඤමිති අනු රූපං කමමස්ස කතන්තා රූපායතනං ගකඛායතනං ආකාසකාතු රූපස්ස උපවසො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං උපාදුට්ඨපාදිනනුපාදතිසං.

891. කතමං තං රූපං උපාදුඅනුපාදිනනුපාදතිසං?

සද්දයතනං කායවිඤ්ඤානති වච්චිඤ්ඤානති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කමමඤ්ඤානා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤමිති අනු රූපං න කමමස්ස කතන්තා රූපායතනං ගකඛායතනං රසායතනං ආකාසකාතු රූපස්ස උපවසො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං උපාදුඅනුපාදිනනුපාදතිසං.

892. කතමං තං රූපං තො උපාදුට්ඨපාදිනනුපාදතිසං?

කමමස්ස කතන්තා ථොට්ඨබ්බායතනං ආපොඛාතු. ඉදං තං රූපං තො උපාදුට්ඨපාදිනනුපාදතිසං.

893. කතමං තං රූපං තො උපාදුඅනුපාදිනනුපාදතිසං?

න කමමස්ස කතන්තා ථොට්ඨබ්බායතනං ආපොඛාතු. ඉදං තං රූපං තො උපාදුඅනුපාදිනනුපාදතිසං.

894. කතමං තං රූපං උපාදුසප්පට්ඨිසං?

වකඛායතනං -පෙ- රසායතනං. ඉදං තං රූපං උපාදුසප්පට්ඨිසං.

895. කතමං තං රූපං උපාදුඅප්පට්ඨිසං?

ඉඤ්ඤිතං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං උපාදුඅප්පට්ඨිසං.

896. කතමං තං රූපං තො උපාදුසප්පට්ඨිසං?

ථොට්ඨබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං තො උපාදුසප්පට්ඨිසං.

897. කතමං තං රූපං තො උපාදුඅප්පට්ඨිසං?

ආපොඛාතු. ඉදං තං රූපං තො උපාදුඅප්පට්ඨිසං.

888. ඒ උපාදුරුපාදින්න නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

කම්ප්‍රත්‍ය වූ ස්ප්‍රමව්‍යායතන ය අබ්බාතු සි. මේ ඒ උපාදුරුපාදින්න නො වූ රූප සි.

889. ඒ උපාදුරුපාදින්න නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

කම්ප්‍රත්‍යය නො වූ ස්ප්‍රමව්‍යායතන ය, අබ්බාතු සි. මේ ඒ උපාදුරුපාදින්න නො වූ රූපය සි.

890. ඒ උපාදුරුපාදින්නපාදනිරූපය කවරෙ යත්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කායායතන ය සත්‍රිඤ්ඤ ය පුරුෂෙඤ්ඤ ය ජිවි-
තෙඤ්ඤ ය, යළි අත්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය වූ රූපායතන ය ගණ්ඨායතන ය
රසායතන ය ආකාශබාහු ය රූපපාචය ය රූපසන්නති ය කවලිකාරාහාර
ය යන යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ඒ උපාදුරුපාදින්නපාදනිරූප සි.

891. ඒ උපාදුරුපාදින්නපාදනිරූපය කවරෙ යත්:

ශබ්දායතන ය කායවිඤ්ඤා ය වාග්විඤ්ඤා ය රූපයාගේ ලක්‍ෂණ ය
රූපයාගේ මාද්‍රව්‍ය ය රූපයාගේ කම්ප්‍රත්‍යය රූපයාගේ ජරතා ය රූපයාගේ
අනිත්‍යතා ය, යළි අත්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය නො වූ රූපායතන ය ගණ්ඨායතන
ය රසායතන ය ආකාශබාහු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්නති ය
කවලිකාරාහාර ය යන යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ඒ උපාදුරු-
පාදින්නපාදනිරූප සි.

892. ඒ උපාදුරුපාදින්නපාදනිරූපය නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

කම්ප්‍රත්‍යය වූ ස්ප්‍රමව්‍යායතන ය අබ්බාතු සි. මේ ඒ උපාදුරුපාදින්න-
පාදනිරූප නො වූ රූප සි.

893. ඒ උපාදුරුපාදින්නපාදනිරූපය නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

කම්ප්‍රත්‍යය නො වූ ස්ප්‍රමව්‍යායතන ය අබ්බාතු සි. මේ ඒ උපාදුරු-
පාදින්නපාදනිරූප නො වූ රූප සි.

894. ඒ උපාදුරුපාදින්නපාදනිරූපය කවරෙ යත්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... රසායතන සි. මේ ඒ උපාදුරුපාදින්නපාදනිරූප සි.

895. ඒ උපාදුරුපාදින්නපාදනිරූපය කවරෙ යත්:

සත්‍රිඤ්ඤ ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ උපාදුරුපාදින්නපාදනිරූප සි.

896. ඒ උපාදුරුපාදින්නපාදනිරූපය නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

ස්ප්‍රමව්‍යායතන සි. මේ ඒ උපාදුරුපාදින්නපාදනිරූප නො වූ රූප සි.

897. ඒ උපාදුරුපාදින්නපාදනිරූපය කවරෙ යත්:

අබ්බාතු සි. මේ ඒ උපාදුරුපාදින්නපාදනිරූප නො වූ රූප සි.

898. කතමං තං රූපං උපාද්‍යමිත්‍රාරිකං?

චක්කායතනං -පෙ- රසායතනං. ඉදං තං රූපං උපාද්‍යමිත්‍රාරිකං.

899. කතමං තං රූපං උපාද්‍යමිමං?

ඉත්ථිඤ්ඤං -පෙ- කබලිංකාරො ආභායේ. ඉදං තං රූපං උපාද්‍යමිමං.

900. කතමං තං රූපං නො උපාද්‍යමිත්‍රාරිකං?

ථොට්ඨබ්බායතනං ඉදං තං රූපං නො උපාද්‍යමිත්‍රාරිකං.

901. කතමං තං රූපං නො උපාද්‍යමිමං?

ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං නො උපාද්‍යමිමං.

902. කතමං තං රූපං උපාද්‍යරේ?

ඉත්ථිඤ්ඤං -පෙ- කබලිංකාරො ආභායේ ඉදං තං රූපං උපාද්‍යරේ.

903. කතමං තං රූපං උපාද්‍යසන්නිකේ?

චක්කායතනං -පෙ- රසායතනං. ඉදං තං රූපං උපාද්‍යසන්නිකේ.

904. කතමං තං රූපං නො උපාද්‍යරේ?

ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං නො උපාද්‍යරේ.

905. කතමං තං රූපං නො උපාද්‍යසන්නිකේ?

ථොට්ඨබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං නො උපාද්‍යසන්නිකේ.

906. කතමං තං රූපං උපාදින්නං සතිදස්සනං?

කමමස්ස කතන්තා රූපායතනං. ඉදං තං රූපං උපාදින්නං සතිදස්සනං.

907. කතමං තං රූපං උපාදින්නං අනිදස්සනං?

චක්කායතනං -පෙ- කාසායතනං. ඉත්ථිඤ්ඤං පුරිසිඤ්ඤං ජිවිතිඤ්ඤං, යං වා පනස්සමප්. අත්ථි රූපං කමමස්ස කතන්තා ගඤ්ඤායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපමසො රූපස්ස සන්නති කබලිංකාරො ආභායේ, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං අනිදස්සනං.

908. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං සතිදස්සනං?

න කමමස්ස කතන්තා රූපායතනං. ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං සතිදස්සනං.

898. ඒ උපාද්‍යමලාචකරූපය කවරෙ යන්:

වස්තුරාශතන ය ... රසායනන යි. මේ ඒ උපාද්‍යමලාචකරූප යි.

899. ඒ උපාද්‍යසුමුරූපය කවරෙ යන්:

සත්‍රිකිය ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ උපාද්‍ය සුමුරූප යි.

900. ඒ උපාද්‍යමලාචක නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

ස්ප්‍රමව්‍යායනන යි. මේ ඒ උපාද්‍යමලාචක නො වූ රූප යි.

901. ඒ උපාද්‍යසුමු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

අබ්බානු යි. මේ ඒ උපාද්‍යසුමු නො වූ රූප යි.

902. ඒ උපාද්‍යරෙ රූපය කවරෙ යන්:

සත්‍රිකිය ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ උපාද්‍යරෙ රූප යි.

903. ඒ උපාද්‍ය සන්නිකේරූපය කවරෙ යන්:

වස්තුරාශතන ය ... රසායනන යි. මේ ඒ උපාද්‍යසන්නිකේ රූප යි.

904. ඒ උපාද්‍යරෙ නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

අබ්බානු යි. මේ ඒ උපාද්‍යරෙ නො වූ රූප යි.

905. ඒ උපාද්‍යසන්නිකේ නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

ස්ප්‍රමව්‍යායනන යි. මේ ඒ උපාද්‍යසන්නිකේ නො වූ රූප යි.

906. ඒ උපාදින්න වූ සනිදස්සතරූපය කවරෙ යන්:

කම්ප්‍රත්‍යය වූ රූපායනන යි. මේ ඒ උපාදින්න වූ සනිද්ගිත රූප යි.

907. ඒ උපාදින්න වූ අනිද්ද්ගිතරූපය කවරෙ යන්:

වස්තුරාශතන ය ... කාශායනන ය සත්‍රිකිය ය පුරුෂේන්ද්‍රිය ය ජීවිතේන්ද්‍රිය ය, යනු අත්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය වූ ගතියතන ය රසායනන ය ස්ප්‍රමව්‍යා-
ව්‍යායනන ය ආකාශබාහු ය අබ්බානු ය රූපයාගේ උපව්‍යය රූපයාගේ
සන්නතිය කවලිකාරාහාර ය යන යම් රූපයෙක් හෝ අද්ද, මේ ඒ
උපාදින්න වූ අනිද්ද්ගිත රූප යි.

908. ඒ අනුපාදින්න වූ සනිද්ද්ගිතරූපය කවරෙ යන්:

කම්ප්‍රත්‍යය නො වූ රූපායනන යි. මේ ඒ අනුපාදින්න වූ සනිද්ද්ගිත
රූප යි.

909. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නා අනිදස්සනං?

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤානානි චචිච්ඤ්ඤානානි රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කමමඤ්ඤානා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං න කමමස්ස කතතතා ගනිායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සන්නති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නා අනිදස්සනං.

910. කතමං තං රූපං උපාදින්නං සප්පට්ඨං?

විකම්බායතනං -පෙ- කායායතනං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං කමමස්ස කතතතා රූපායතනං ගනිායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං සප්පට්ඨං.

911. කතමං තං රූපං උපාදින්නා අප්පට්ඨං?

ඉඤ්ඤිං පුරිසිඤ්ඤිං ජිව්හිඤ්ඤිං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං කමමස්ස කතතතා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සන්නති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං උපාදින්නා අප්පට්ඨං.

912. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං සප්පට්ඨං?

සද්දායතනං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං න කමමස්ස කතතතා රූපායතනං ගනිායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං සප්පට්ඨං.

913. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං අප්පට්ඨං?

කායවිඤ්ඤානානි චචිච්ඤ්ඤානානි රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කමමඤ්ඤානා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං න කමමස්ස කතතතා ආකාසධාතු රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සන්නති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නා අප්පට්ඨං.

914. කතමං තං රූපං උපාදින්නං මහාභුතං?

කමමස්ස කතතතා ථොට්ඨබ්බායතනං, ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං උපාදින්නං මහාභුතං.

915. කතමං තං රූපං උපාදින්නං න මහාභුතං?

විකම්බායතනං -පෙ- කායායතනං ඉඤ්ඤිං පුරිසිඤ්ඤිං ජිව්හිඤ්ඤිං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං කමමස්ස කතතතා රූපායතනං ගනිායතනං රසායතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සන්නති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං න මහාභුතං.

909. ඒ අනුපාදින්න අතිදසාන වූ රූපය කමරෙ යත්:

භබ්බායතන ය කායවිඤ්ඤානි ය වාග්විඤ්ඤානි ය රූපලක්ෂණා ය රූපමාදුතා ය රූපකම්ණ්ණතා ය රූපයානේ ජරතා ය රූපයානේ අනිත්‍යතා ය, යළි අන්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය නො වූ නකායතන ය රසායතන ය ස්ප්‍රමච්ඡායා-යතන ය ආකාශමාදු ය අබ්බාතා ය රූපොපච්ඡා ය රූපසන්නති ය කච්ඡි-කාරානාර ය යන යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ඒ අනුපාදින්න වූ අති-දශීන රූප යි.

910. ඒ උපාදින්න වූ සප්පට්ඨරූපය කමරෙ යත්:

චක්ඛුරායතන ය ... කායායතන ය, යළි අන්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය වූ රූපායතන ය ගඤ්ඤායතන ය රසායතන ය ස්ප්‍රමච්ඡායායතන ය යන යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ඒ උපාදින්න වූ සප්පට්ඨරූප යි.

911. ඒ උපාදින්න වූ අප්පට්ඨරූපය කමරෙ යත්:

සත්‍රිඤ්ඤා ය පුරුෂේඤ්ඤා ය ජීවිතේඤ්ඤා ය, යළි අන්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය වූ ආකාශමාදු ය අබ්බාතා ය රූපයානේ උපච්ඡා ය රූපයානේ සන්නති ය කච්ඡිකාරානාර ය යන යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ඒ උපාදින්න වූ අප්පට්ඨරූප යි.

912. ඒ අනුපාදින්න වූ සප්පට්ඨරූපය කමරෙ යත්:

භබ්බායතන ය, යළි අන්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය වූ රූපායතන ය භබ්බාය-තන ය රසායතන ය ස්ප්‍රමච්ඡායායතන ය යන යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ඒ අනුපාදින්න වූ සප්පට්ඨරූප යි.

913. ඒ අනුපාදින්න වූ අප්පට්ඨරූපය කමරෙ යත්:

කායවිඤ්ඤානි ය වාග්විඤ්ඤානි ය රූපලක්ෂණා ය රූපමාදුතා ය රූපකම්-ණ්ණතා ය රූපයානේ ජරතා ය රූපයානේ අනිත්‍යතා ය, යළි අන්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය නො වූ ආකාශමාදු ය අබ්බාතා ය රූපයානේ උපච්ඡා ය රූපයානේ සන්නති ය කච්ඡිකාරානාර ය යන යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ඒ අනුපාදින්න වූ අප්පට්ඨරූප යි.

914. ඒ උපාදින්න වූ මහාභුතරූපය කමරෙ යත්:

කම්ප්‍රත්‍යය වූ ස්ප්‍රමච්ඡායායතන ය, අබ්බාතා යි. මේ ඒ උපාදින්න වූ මහාභුතරූප යි.

915. ඒ උපාදින්න වූ මහාභුත නො වූ රූපය කමරෙ යත්:

චක්ඛුරායතන ය ... කායායතන ය ස්ත්‍රිඤ්ඤා ය පුරුෂේඤ්ඤා ය ජීවි-තේඤ්ඤා ය, යළි අන්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය වූ රූපායතන ය ගඤ්ඤායතන ය රසායතන ය ආකාශමාදු ය රූපයානේ උපච්ඡා ය රූපයානේ සන්නති ය කච්ඡිකාරානාර ය යන යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ඒ උපාදින්න වූ මහාභුත නො වූ රූප යි.

916. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං මහාභූතං?

ත කමමස්ස කතන්තා ථෙට්ඨබ්බායතනං ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං මහාභූතං.

917. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං ත මහාභූතං?

සංස්ථායතනං කායවිඤ්ඤානති චෙට්ඨිඤ්ඤානති රූපස්ස ලුහුතා රූපස්ස මුද්දතා රූපස්ස කමමඤ්ඤානා රූපස්ස ඡරතා රූපස්ස අතිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං ත කමමස්ස කතන්තා රූපායතනං ගණ්ඩායතනං රසායතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපච්ඡෙයා රූපස්ස සන්නති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං ත මහාභූතං.

918. කතමං තං රූපං උපාදින්නං ඔලාරිකං?

වනඛායතනං -පෙ- කායායතනං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං කමමස්ස කතන්තා රූපායතනං ගණ්ඩායතනං රසායතනං ථෙට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං ඔලාරිකං.

919. කතමං තං රූපං උපාදින්නං සුමුමං?

ඉත්ථිඤ්ඤායං පුරිසිඤ්ඤායං ජිම්බිඤ්ඤායං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං කමමස්ස කතන්තා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපච්ඡෙයා රූපස්ස සන්නති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං සුමුමං.

920. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං ඔලාරිකං?

සංස්ථායතනං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං ත කමමස්ස කතන්තා රූපායතනං ගණ්ඩායතනං රසායතනං ථෙට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං ඔලාරිකං.

921. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං සුමුමං?

කායවිඤ්ඤානති චෙට්ඨිඤ්ඤානති රූපස්ස ලුහුතා රූපස්ස මුද්දතා රූපස්ස කමමඤ්ඤානා රූපස්ස ඡරතා රූපස්ස අතිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං ත කමමස්ස කතන්තා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපච්ඡෙයා රූපස්ස සන්නති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං සුමුමං.

922. කතමං තං රූපං උපාදින්නං දුරෙ?

ඉත්ථිඤ්ඤායං පුරිසිඤ්ඤායං ජිම්බිඤ්ඤායං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං කමමස්ස කතන්තා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපච්ඡෙයා රූපස්ස සන්නති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං දුරෙ.

916. ඒ අනුපාදින්න මහාභූතරූපය කවරෙ යන්:

කමිත්‍රත්‍යය නො වූ ස්ප්‍රමව්‍යායතන ය, අබිබාභු යි. මේ ඒ අනුපාදින්න වූ මහාභූතරූප යි.

917. ඒ අනුපාදින්න මහාභූත නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

භබ්දායතන ය කායවිඤ්ඤානි ය වාග්විඤ්ඤානි ය රූපායානේ ලක්‍ෂණි ය රූපායානේ මාදුනි ය රූපායානේ කමිණ්‍යතා ය රූපායානේ ජරතා ය රූපායානේ අනිත්‍යතා ය, තවද අත්‍ය වූත් කමිත්‍රත්‍යය නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගඤ්ඤායතන ය රසායතන ය ආකාශබාහු ය රූපායානේ උපවය ය රූපායානේ සන්නති ය කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ අනුපාදින්න මහාභූත නො වූ රූප යි.

918. ඒ උපාදින්න ඔලාරිකරූපය කවරෙ යන්:

මධ්‍යුරායතන ය ... කායායතන ය, තවද අත්‍ය වූත් කමිත්‍රත්‍යය වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගඤ්ඤායතන ය රසායතන ය ස්ප්‍රමව්‍යායතන යි. මේ ඒ උපාදින්න ඔලාරිකරූප යි.

919. ඒ උපාදින්න සුමුමරූපය කවරෙ යන්:

ස්ත්‍රිඤ්ඤා ය පුරුෂෙඤ්ඤා ය ජීවිතෙඤ්ඤා ය, තවද අත්‍ය වූත් කමිත්‍රත්‍යය වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, ආකාශබාහු ය අබිබාභු ය රූපායානේ උපවය ය රූපායානේ සන්නති ය කවලිකාරාහාර යි මේ ඒ උපාදින්න සුමුමරූප යි.

920. ඒ අනුපාදින්න ඔලාරිකරූපය කවරෙ යන්:

භබ්දායතන ය, තවද අත්‍ය වූත් කමිත්‍රත්‍යය වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගඤ්ඤායතන ය රසායතන ය ස්ප්‍රමව්‍යායතන යි. මේ ඒ අනුපාදින්න ඔලාරිකරූප යි.

921. ඒ අනුපාදින්න සුමුමරූපය කවරෙ යන්:

කායවිඤ්ඤානි ය වාග්විඤ්ඤානි ය රූපායානේ ලක්‍ෂණි ය රූපායානේ මාදුනි ය රූපායානේ කමිණ්‍යතා ය රූපායානේ ජරතා ය රූපායානේ අනිත්‍යතා ය, තවද අත්‍ය වූත් කමිත්‍රත්‍යය නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, ආකාශබාහු ය අබිබාභු ය රූපායානේ උපවය ය රූපායානේ සන්නති ය කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ අනුපාදින්න සුමුමරූප යි.

922. ඒ උපාදින්න දුරෙරූපය කවරෙ යන්:

ස්ත්‍රිඤ්ඤා ය පුරුෂෙඤ්ඤා ය ජීවිතෙඤ්ඤා ය, තවද අත්‍ය වූත් කමිත්‍රත්‍යය වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, ආකාශබාහු ය අබිබාභු ය රූපායානේ උපවය ය රූපායානේ සන්නති ය කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ උපාදින්න දුරෙරූප යි.

923. කතමං තං රූපං උපාදින්නං සන්නිකේ?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං, යං වා පනඤ්ඤමපි අප්පි රූපං කමමස්ස කතන්තා රූපායතනං ගණායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං සන්නිකේ.

924. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං දුරේ?

කායවිඤ්ඤානති චච්චිඤ්ඤානති රූපස්ස ලුහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කමමඤ්ඤාතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤමපි අප්පි රූපං ත කමමස්ස කතන්තා ආකාසමානු ආපොමානු රූපස්ස උපවග්ගො රූපස්ස සන්නති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං දුරේ.

925. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං සන්නිකේ?

සද්දායතනං, යං වා පනඤ්ඤමපි අප්පි රූපං ත කමමස්ස කතන්තා රූපායතනං ගණායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං සන්නිකේ.

926. කතමං භං රූපං උපාදිනනුපාදානිකං සනිදස්සනං?

කමමස්ස කතන්තා රූපායතනං, ඉදං තං රූපං උපාදිනනුපාදානිකං සනිදස්සනං.

927. කතමං තං රූපං උපාදිනනුපාදානිකං අනිදස්සනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං ඉන්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජිවිතින්ද්‍රියං, යං වා පනඤ්ඤමපි අප්පි රූපං කමමස්ස කතන්තා ගණායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං ආකාසමානු ආපොමානු රූපස්ස උපවග්ගො රූපස්ස සන්නති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං උපාදිනනුපාදානිකං අනිදස්සනං.

928. කතමං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදානිකං සනිදස්සනං?

ත කමමස්ස කතන්තා රූපායතනං, ඉදං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදානිකං සනිදස්සනං.

929. කතමං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදානිකං අනිදස්සනං?

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤානති චච්චිඤ්ඤානති රූපස්ස ලුහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කමමඤ්ඤාතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤමපි අප්පි රූපං ත කමමස්ස කතන්තා ගණායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං ආකාසමානු ආපොමානු රූපස්ස උපවග්ගො රූපස්ස සන්නති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදානිකං අනිදස්සනං.

923. ඒ උපාදින්න සන්තිකෙරූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛුරායතන ය ... කායායතන ය, තවද අන්‍ය වූත් කම්ප්‍රත්‍යය වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගතායතන ය රසායතන ය ස්ප්‍රථව්‍යායතන යි. මේ ඒ උපාදින්න සන්තිකෙරූප යි.

934. ඒ අනුපාදින්න දුරෙරූපය කවරෙ යත්:

කායවිඥප්ති ය වාග්විඥප්ති ය රූපයාගේ ලක්ඛණීය රූපයාගේ මාදුක්ඛීය රූපයාගේ කම්ණ්‍යතා ය රූපයාගේ ජරතා ය රූපයාගේ අනිත්‍යතා ය, තවද අන්‍ය වූත් කම්ප්‍රත්‍යය නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, ආකාශධාතු ය අඛිධාතු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්තති ය කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ අනුපාදින්න දුරෙරූප යි.

925. ඒ අනුපාදින්න සන්තිකෙරූපය කවරෙ යත්:

භෙදායතන ය. තවද අන්‍ය වූත් කම්ප්‍රත්‍යය නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගතායතන ය රසායතන ය ස්ප්‍රථව්‍යායතන යි. මේ ඒ අනුපාදින්න සන්තිකෙරූප යි.

926. ඒ උපාදිනනුපාදනීය සතිදස්සතරූපය කවරෙ යත්:

කම්ප්‍රත්‍යය වූ රූපායතන යි. මේ ඒ උපාදිනනුපාදනීය සතිදස්සතරූප යි.

927. ඒ උපාදිනනුපාදනීය අතිදස්සතරූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛුරායතන ය ... කායායතන ය සත්‍රිඤ්ඤි ය පුරුෂේඤ්ඤි ය, ජීවි-තෙජ්ඤි ය, තවද අන්‍ය වූත් කම්ප්‍රත්‍යය වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, ගතා-යතන ය රසායතන ය ස්ප්‍රථව්‍යායතන ය ආකාශධාතු ය අඛිධාතු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්තති ය කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ උපාදිනනුපාදනීය අතිදස්සතරූප යි.

928. ඒ අනුපාදිනනුපාදනීය සතිදස්සතරූපය කවරෙ යත්:

කම්ප්‍රත්‍යය නො වූ රූපායතන යි. මේ ඒ අනුපාදිනනුපාදනීය සතිදස්සතරූප යි.

929. ඒ අනුපාදිනනුපාදනීය අතිදස්සතරූපය කවරෙ යත්:

භෙදායතන ය කායවිඥප්ති ය වාග්විඥප්ති ය රූපයාගේ ලක්ඛණීය රූපයාගේ මාදුක්ඛීය රූපයාගේ කම්ණ්‍යතා ය රූපයාගේ ජරතා ය රූපයාගේ අනිත්‍යතා ය, තවද අන්‍ය වූත් කම්ප්‍රත්‍යය නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, ගතායතන ය රසායතන ය ස්ප්‍රථව්‍යායතන ය ආකාශධාතු ය අඛිධාතු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්තති ය කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ අනුපාදිනනුපාදනීය අතිදස්සතරූප යි.

930. කතමං තං රූපං උපාදිනනුපාදනිකං සප්පට්ඨං?

විකම්බායතනං -පෙ- කායායතනං, යං වා පනඤ්ඤමපි අත්ථි රූපං කමමස්ස කතතතා රූපායතනං ගඤ්ඤායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං උපාදිනනුපාදනිකං සප්පට්ඨං.

931. කතමං තං රූපං උපාදිනනුපාදනිකං අප්පට්ඨං?

ඉඤ්ඤිකං පුරිසිඤ්ඤිකං ජිවිතිඤ්ඤිකං, යං වා පනඤ්ඤමපි අත්ථි රූපං කමමස්ස කතතතා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපවසො රූපස්ස සන්නති කබලිංකාරො ආකාරො, ඉදං තං රූපං උපාදිනනුපාදනිකං අප්පට්ඨං.

932. කතමං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනිකං සප්පට්ඨං?

සද්දායතනං, යං වා පනඤ්ඤමපි අත්ථි රූපං ත කමමස්ස කතතතා රූපායතනං ගඤ්ඤායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනිකං සප්පට්ඨං.

933. කතමං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනිකං අප්පට්ඨං?

කායවිඤ්ඤානති වපිට්ඨඤ්ඤානති රූපස්ස ලනුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කමමඤ්ඤානා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්ඡතා, යං වා පනඤ්ඤමපි අත්ථි රූපං ත කමමස්ස කතතතා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපවසො රූපස්ස සන්නති කබලිංකාරො ආකාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනිකං අප්පට්ඨං.

934. කතමං තං රූපං උපාදිනනුපාදනිකං මහාභූතං?

කමමස්ස කතතතා ථොට්ඨබ්බායතනං ආපොධාතු ඉදං තං රූපං උපාදිනනුපාදනිකං මහාභූතං.

935. කතමං තං රූපං උපාදිනනුපාදනිකං ත මහාභූතං?

විකම්බායතනං -පෙ- කායායතනං ඉඤ්ඤිකං පුරිසිඤ්ඤිකං ජිවිතිඤ්ඤිකං, යං වා පනඤ්ඤමපි අත්ථි රූපං කමමස්ස කතතතා රූපායතනං ගඤ්ඤායතනං රසායතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපවසො රූපස්ස සන්නති කබලිංකාරො ආකාරො, ඉදං තං රූපං උපාදිනනුපාදනිකං ත මහාභූතං.

936. කතමං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනිකං මහාභූතං?

ත කමමස්ස කතතතා ථොට්ඨබ්බායතනං ආපොධාතු ඉදං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනිකං මහාභූතං.

930. ඒ උපාදින්නපාදනිය සප්තවිංශතික කවරෙ යත්:

වික්ෂිප්තාසනන ය ... කාශාසනන ය, තවද අන්ය වූත් කම්ප්‍රත්‍යය වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපාසනන ය ගම්බාසනන ය රසාසනන ය ස්ප්‍රමව්‍යාසනන යි, මේ ඒ උපාදින්නපාදනිය සප්තවිංශතික කවරෙ යත්.

931. ඒ උපාදින්නපාදනිය අප්‍රතිසරූපය කවරෙ යත්:

සත්‍රිච්ඡික ය පුරුෂෙඤ්ඤා ය ජීවිතෙඤ්ඤා ය, තවද අන්ය වූත් කම්ප්‍රත්‍යය වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, අකාශමාත්‍ර ය අභිමාත්‍ර ය රූපයාගේ උපමය ය රූපයාගේ සන්නති ය කවලිකාරාතාර යි. මේ ඒ උපාදින්නපාදනිය අප්‍රතිසරූපය යි.

932. ඒ අනුපාදින්නපාදනිය සප්තවිංශතික කවරෙ යත්:

ගම්බාසනන ය, තවද අන්ය වූත් කම්ප්‍රත්‍යය නොවූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපාසනන ය ගම්බාසනන ය රසාසනන ය ස්ප්‍රමව්‍යාසනන යි. මේ ඒ අනුපාදින්නපාදනිය සප්තවිංශතික රූප යි.

933. ඒ අනුපාදින්නපාදනිය අප්‍රතිසරූපය කවරෙ යත්:

කාශවිඤ්ඤා ය වාග්විඤ්ඤා ය රූපයාගේ උපමා ය රූපයාගේ මාද්‍රව්‍ය ය රූපයාගේ කම්ප්‍රත්‍යය ය රූපයාගේ ජරතා ය රූපයාගේ අතින්‍යතා ය, තවද අන්ය වූත් කම්ප්‍රත්‍යය නොවූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, අකාශමාත්‍ර ය අභිමාත්‍ර ය රූපයාගේ උපමය ය රූපයාගේ සන්නති ය කවලිකාරාතාර යි. මේ ඒ අනුපාදින්නපාදනිය අප්‍රතිසරූපය යි.

934. ඒ උපාදින්නපාදනිය මහාභූතරූපය කවරෙ යත්:

කම්ප්‍රත්‍යය වූ ස්ප්‍රමව්‍යාසනන ය අභිමාත්‍ර යි. මේ ඒ උපාදින්නපාදනිය මහාභූතරූපය යි.

935. ඒ උපාදින්නපාදනිය මහාභූත නොවූ රූපය කවරෙ යත්:

වික්ෂිප්තාසනන ය ... කාශාසනන ය සත්‍රිච්ඡික ය පුරුෂෙඤ්ඤා ය ජීවිතෙඤ්ඤා ය, තවද අන්ය වූත් කම්ප්‍රත්‍යය වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපාසනන ය ගම්බාසනන ය රසාසනන ය අකාශමාත්‍ර ය රූපයාගේ උපමය ය රූපයාගේ සන්නති ය කවලිකාරාතාර යි. මේ ඒ උපාදින්නපාදනිය මහාභූත නොවූ රූප යි.

936. ඒ අනුපාදින්නපාදනිය මහාභූතරූපය කවරෙ යත්:

කම්ප්‍රත්‍යය නොවූ ස්ප්‍රමව්‍යාසනන ය අභිමාත්‍ර යි. මේ ඒ අනුපාදින්නපාදනිය මහාභූතරූපය යි.

937. කතමං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනියං න මහාභූතං.

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤානති චම්චිඤ්ඤානති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤානා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතතතා රූපායතනං ගනායතනං රසායතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරෙ ආභාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනියං න මහාභූතං.

938. කතමං තං රූපං උපාදිනනුපාදනියං ඔලාරිකං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතතතා රූපායතනං ගනායතනං රසායතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරෙ ආභාරො, ඉදං තං රූපං උපාදිනනුපාදනියං ඔලාරිකං.

939. කතමං තං රූපං උපාදිනනුපාදනියං සුමුමං?

ඉඤ්ඤිකං පුරිසිකං ජිවිතිකං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතතතා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරෙ ආභාරො, ඉදං තං රූපං උපාදිනනුපාදනියං සුමුමං.

940. කතමං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනියං ඔලාරිකං?

සද්දායතනං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතතතා රූපායතනං ගනායතනං රසායතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරෙ ආභාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනියං ඔලාරිකං.

941. කතමං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනියං සුමුමං?

කායවිඤ්ඤානති චම්චිඤ්ඤානති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤානා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතතතා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරෙ ආභාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනියං සුමුමං.

942. කතමං තං රූපං උපාදිනනුපාදනියං දුරෙ?

ඉඤ්ඤිකං පුරිසිකං ජිවිතිකං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතතතා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරෙ ආභාරො, ඉදං තං රූපං උපාදිනනුපාදනියං දුරෙ.

943. කතමං තං රූපං උපාදිනනුපාදනියං සන්තිකෙ?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතතතා රූපායතනං ගනායතනං රසායතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරෙ ආභාරො, ඉදං තං රූපං උපාදිනනුපාදනියං සන්තිකෙ.

937. ඒ අනුපාදින් යුතාදායක මතභූත නො වූ රූපය කවරේ සත්:

ශබ්දාශ්වත ය කායවිඤ්ඤානී ය වාග්විඤ්ඤානී ය රූපයාගේ ලක්ෂණී ය රූපයාගේ මාද්‍රව්‍යී ය රූපයාගේ කම්මන්තරාය රූපයාගේ ජරතාය රූපයාගේ අනිත්‍යතා ය, තවද අත්‍ය චූත් කම්මත්‍රයාය නො වූ යම් රූප-යෙක් ඇද්ද, රූපාශ්වත ය ගතියාශ්වත ය රසාශ්වත ය ආකාශධාතු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්තති ය කවලිකාරාතාර යි. මේ ඒ අනුපාදිනොපාදිකීය මහාභ්‍යුත්තරාය යි

938. එ උපදිත්තු පාදකිය ඔලාරි කරුපය කවරෙ යන්:

විකුණායන්න ය ... කායායන්න යි. තවද අන්ය වූත් කම්පනය ය වූ යම් රූපයක් ඇද්ද, රූපායන්න ය ගතියන්න ය රසායන්න ය ස්ප්‍රෂ්-
ණායන්න යි. මේ ඒ උපාදිනොපාදනීය ඔපදරිකරූප යි.

939. එ උපාදින්නුපාදනිය සුමුඵරාසය කමතර යන්:

සත්‍රිකය ය පුරුෂෙකිය ය ජීවිතෙකිය යි. තවද අන්‍ය චූන් කම්පනය ය වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, ආකාශබාහු ය අබ්‍යාහු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්නය ය කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ උපාදිත්තොපාදානීය සක්මරූප යි

940. ඒ අනුපාදිතානුපාදිතිය ඔලාරිකරූපය නවරෙ යනි:

ශ්‍රී ලංකාවේ සිටින බුදු දහමේ ප්‍රධාන ගුණය වන මේ රූපයක් ඇදීම, රූපාගතය සහ ගුණාගතය යන සියලුම දේ සිදු කිරීමට අත්‍යවශ්‍ය වේ. මේ ඒ අනුපාදි නිවැරදිව සිදු කළ යුතුය.

941 ඒ අනුපාදිතතාවාදය නිසා සුබ්මිරාලය කවරේ යන්:

කායවිඥප්ති ය වාග්විඥප්ති ය රූපයාගේ ලක්ෂ්‍යය ය රූපයාගේ මාද්‍රව්‍යය ය රූපයාගේ කම්මණිය ය රූපයාගේ ජරතා ය රූපයාගේ අතිත්‍යයා යි. තවද අත්‍ය වූත් කම්ප්‍රත්‍යය නො වූ යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, ආකාශයාදා ය අබ්‍යයාදා ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්නති ය කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ අනුපාදිනොපාදනීය සෘක්මරූප යි.

942. ඒ උපාදිමනාපාදානික දුමරරූපක කවිමර යන්:

සම්ප්‍රදායික සහ ප්‍රාදේශීය සහ ජීවිතයන් සි. නවද අතර වූත් කම්ප්‍ර-
තය වූ සම් රූපයෙන් ඇදී, ආකාශයට සහ අභියාසා සහ රූපයෙන්
රූපය සහ රූපයෙන් සහතික සහ කවිකාරයා සි. මේ ඒ රූපය-
නොපාදය සහ අර්ථය සි.

943. ඒ උපාදිනොපායනිය සහතිකෙරූපය කවරෙ යන්:

විකල්පයකින් ය ... කායායකින් යි. නවද අත්‍ය වූත් කම්පනය ය වූ
 යම් රූපයක් ඇද්ද, රූපායකින් ය ගතියකින් ය රසායකින් ය ස්ප්‍රභව
 ව්‍යායකින් යි. මේ ඒ උපාදිතනාපාදනිය සනතිකෙරුප යි.

944. කතමං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනියං දුරෝ

කායච්ඡාදානති චම්ච්ඡාදානති රූපස්ස ලුහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤානා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා. යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතන්තා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපවසො රූපස්ස සන්තති කබලි කාථෙ ආභාතෙ, ඉදං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනියං දුරෙ.

945. කතමං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනියං සන්නිකෙ?

සද්දාසතතං. යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතන්තා රූපායතනං ගණායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනියං සන්නිකෙ.

946. කතමං තං රූපං සප්පට්ඨං ඉන්ද්‍රියෝ

චක්ඛන්ද්‍රියං - ටෙ - කායින්ද්‍රියං, ඉදං තං රූපං සප්පට්ඨං ඉන්ද්‍රියං.

947. කතමං තං රූපං සප්පට්ඨං න ඉන්ද්‍රියෝ

රූපායතන - ටෙ - ථොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං සප්පට්ඨං න ඉන්ද්‍රියං.

948. කතමං තං රූපං අප්පට්ඨං ඉන්ද්‍රියෝ

ඉත්ථින්ද්‍රියං සුචිත්ථින්ද්‍රියං චිත්ථින්ද්‍රියං, ඉදං තං රූපං අප්පට්ඨං ඉන්ද්‍රියං.

949. කතමං තං රූපං අප්පට්ඨං න ඉන්ද්‍රියෝ

කායච්ඡාදානති චම්ච්ඡාදානති - ටෙ - කබලිකාථෙ ආභාතෙ, ඉදං තං රූපං අප්පට්ඨං න ඉන්ද්‍රියං.

950. කතමං තං රූපං සප්පට්ඨං මහාභූතෝ

ථොට්ඨබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං සප්පට්ඨං මහාභූතං.

951. කතමං තං රූපං සප්පට්ඨං න මහාභූතෝ

චක්ඛායතන - ටෙ - රසායතනං, ඉදං තං රූපං සප්පට්ඨං න මහාභූතං.

952. කතමං තං රූපං අප්පට්ඨං මහාභූතෝ

ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං අප්පට්ඨං මහාභූතං.

944. ඒ අනුපාදිනනාපාදනිය දුරෙරූපය කවරෙ යන්:

කායවිඤ්ඤානි ය වාග්විඤ්ඤානි ය රූපයාගේ ලක්ෂණික ය රූපයාගේ මාදුකි ය රූපයාගේ කම්මනයා ය රූපයාගේ ජරතා ය රූපයාගේ අනිත්‍යතා යි. තවද අන්‍ය වූත් කම්මනයා නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, ආකාශබාහු ය අඛිබාහු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්නති ය කවලිකාරාතාර යි. මේ ඒ අනුපාදිනනාපාදනිය දුරෙරූප යි.

945. ඒ අනුපාදිනනාපාදනිය සන්නිකේ රූපය කවරෙ යන්:

ශබ්දායතන යි. තවද අන්‍ය වූත් කම්මනයා නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගතායතන ය රසායනන ය ස්ප්‍රභව්‍යායතන යි. මේ ඒ අනුපාදිනනාපාදනිය සන්නිකේ රූප යි.

946. ඒ සප්තකිස ඉන්ද්‍රිය රූපය කවරෙ යන්:

විඤ්ඤානික ය ... කායානික යි. මේ ඒ සප්තකිස වූ ඉන්ද්‍රියරූප යි.

947. ඒ සප්තකිස ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... ස්ප්‍රභව්‍යායතන යි. මේ ඒ සප්තකිස ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූප යි.

948. ඒ අප්‍රතිස ඉන්ද්‍රිය රූපය කවරෙ යන්:

සත්‍යානුකූල ය පුරුෂානුකූල ය ජීවිතානුකූල යි. මේ ඒ අප්‍රතිස ඉන්ද්‍රිය රූප යි.

949. ඒ අප්‍රතිස ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

කායවිඤ්ඤානික ය වාග්විඤ්ඤානික ය ... කවලිකාරාතාර යි. මේ ඒ අප්‍රතිස ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූප යි.

950. ඒ සප්තකිස වූ මහාභූත රූපය කවරෙ යන්:

ස්ප්‍රභව්‍යායතන යි. මේ ඒ සප්තකිස වූ මහාභූත රූප යි.

951. ඒ සප්තකිස වූ මහාභූත නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

විඤ්ඤානික ය ... රසායනන යි. මේ ඒ සප්තකිස වූ මහාභූත නො වූ රූප යි.

952. ඒ අප්‍රතිස වූ මහාභූත රූපය කවරෙ යන්:

අඛිබාහු යි. මේ ඒ අප්‍රතිස වූ මහාභූත රූප යි.

953. කතමං තං රූපං අප්පට්ඨං න මහාභූතං?

ඉන්ද්‍රියයං -පෙ- කබලිංකාතරු ආභාතරු, ඉදං තං රූපං අප්පට්ඨං න මහාභූතං.

954. කතමං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං ඔලාරිකං?

මහබ්‍රහ්මයං -පෙ- කාසිත්‍රියං, ඉදං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං ඔලාරිකං.

955. කතමං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං සුබ්‍රමං?

ඉන්ද්‍රියයං පුරිස්සියං ජිම්භියං, ඉදං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං සුබ්‍රමං.

956. කතමං තං රූපං ත ඉන්ද්‍රියං ඔලාරිකං?

රූපායතනං -පෙ- ජොඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං ත ඉන්ද්‍රියං ඔලාරිකං.

957. කතමං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං සුබ්‍රමං?

කායපිඤ්ඤාහති -පෙ- කබලිංකාතරු ආභාතරු, ඉදං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං සුබ්‍රමං.

958. කතමං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං දුරෙ?

ඉන්ද්‍රියයං පුරිස්සියං ජිම්භියං, ඉදං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං දුරෙ.

959. කතමං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං සන්තතිකෙ?

මහබ්‍රහ්මයං -පෙ- කාසිත්‍රියං, ඉදං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං සන්තතිකෙ.

960. කතමං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං දුරෙ?

කායපිඤ්ඤාහති මම්භිඤ්ඤාහති -පෙ- කබලිංකාතරු ආභාතරු, ඉදං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං දුරෙ.

961. කතමං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං සන්තතිකෙ?

රූපායතනං -පෙ- ජොඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං සන්තතිකෙ.

962. කතමං තං රූපං මහාභූතං ඔලාරිකං?

ජොඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං මහාභූතං ඔලාරිකං.

963. කතමං තං රූපං මහාභූතං සුබ්‍රමං?

ආපොඨාභූ, ඉදං තං රූපං මහාභූතං සුබ්‍රමං.

953. ඒ අප්‍රතික්ෂේපය වූ මහාභූත නො වූ රූපය කවරේ යත්:

සත්‍යය ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ අප්‍රතික්ෂේපය වූ මහාභූත නො වූ රූප යි.

954. ඒ ඉන්ද්‍රියය වූ ඔලාරික රූපය කවරේ යත්:

වස්තුරිඤ්ඤ ය ... කායේන්ද්‍රිය යි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රියය වූ ඔලාරික රූප යි.

955. ඒ ඉන්ද්‍රියය වූ සුබ්‍රම රූපය කවරේ යත්:

සත්‍යය ය පුරුෂේන්ද්‍රිය ය ජිවිතේන්ද්‍රිය යි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රියය වූ සුබ්‍රම රූප යි.

956. ඒ ඉන්ද්‍රියය නො වූ ඔලාරික රූපය කවරේ යත්:

රූපායතන ය ... ස්ප්‍රමව්‍යායතන යි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රියය නො වූ ඔලාරික රූප යි.

957. ඒ ඉන්ද්‍රියය නො වූ සුබ්‍රම රූපය කවරේ යත්:

කායවිඤ්ඤ ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රියය නො වූ සුබ්‍රම රූප යි.

958. ඒ ඉන්ද්‍රියය වූ දුරේ රූපය කවරේ යත්:

සත්‍යය ය පුරුෂේන්ද්‍රිය ය ජිවිතේන්ද්‍රිය යි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රියය වූ දුරේ රූප යි.

959. ඒ ඉන්ද්‍රියය වූ සන්තිකේරුපය කවරේ යත්:

වස්තුරිඤ්ඤ ය ... කායේන්ද්‍රිය යි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රියය වූ සන්තිකේරුප යි.

960. ඒ ඉන්ද්‍රියය නො වූ දුරේ රූපය කවරේ යත්:

කායවිඤ්ඤ ය වාග්විඤ්ඤ ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රියය නො වූ දුරේ රූප යි.

961. ඒ ඉන්ද්‍රියය නො වූ සන්තිකේරුපය කවරේ යත්:

රූපායතන ය ... ස්ප්‍රමව්‍යායතන යි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රියය නො වූ සන්තිකේරුප යි.

962. ඒ මහාභූත වූ ඔලාරික රූපය කවරේ යත්:

ස්ප්‍රමව්‍යායතනය යි. මේ ඒ මහාභූත වූ ඔලාරික රූප යි.

963. ඒ මහාභූත වූ සුබ්‍රම රූපය කවරේ යත්:

අභිබාදක යි. මේ ඒ මහාභූත වූ සුබ්‍රම රූප යි.

964. කතමං තං රූපං න මහාභූතං ඔලාරිකං?

වක්ඛායකතං - පෙ - රසායනතං, ඉදං තං රූපං න මහාභූතං ඔලාරිකං.

965. කතමං තං රූපං න මහාභූතං සුමුමං?

ඉච්ඡිත්ථිං - පෙ - කබලිංකාරෙ ආභාරෙ, ඉදං තං රූපං න මහාභූතං සුමුමං.

966. කතමං තං රූපං මහාභූතං දුරෙ?

ආපොඨාභූ. ඉදං තං රූපං මහාභූතං දුරෙ.

967. කතමං තං රූපං මහාභූතං සන්තිකෙ?

ථොට්ඨබ්බායනතං. ඉදං තං රූපං මහාභූතං සන්තිකෙ.

968. කතමං තං රූපං න මහාභූතං දුරෙ?

ඉච්ඡිත්ථිං - පෙ - කබලිංකාරෙ ආභාරෙ, ඉදං තං රූපං න මහාභූතං දුරෙ.

969. කතමං තං රූපං න මහාභූතං සන්තිකෙ?

වක්ඛායකතං - පෙ - රසායනතං. ඉදං තං රූපං න මහාභූතං සන්තිකෙ.

970. රූපායනතං දිට්ඨා, සද්දායනතං සුතං, ගණ්ඨායනතං රසායනතං ථොට්ඨබ්බායනතං. මූත්තං, සබ්බං රූපං මනසා විඤ්ඤානං රූපං.

එවං වතුබ්බිධෙත රූපසංඝයො.

වතුංකං.

971. කතමං තං රූපං පඨවිඨාභූ?

යං ඝනකල්පං බරිතතං¹ කකඛලනතං කකඛලනාපො අජ්ඣිතතං වා බභිඤ්ඤා වා උපාදින්නං වා අනුපාදින්නං වා, ඉදං තං රූපං පඨවිඨාභූ.

972. කතමං තං රූපං ආපොඨාභූ?

යං ආපො ආපොගතං සිතෙනො සිතෙගතතං බන්ධනතං රූපසං අජ්ඣිතතං වා බභිඤ්ඤා වා උපාදින්නං වා අනුපාදින්නං වා, ඉදං තං රූපං ආපොඨාභූ.

1 බරතතං - සීග්. 1, 2, 3, මජ්ඣ., සං.

964. ඒ මහාභූත නො වූ ඔලාරිකරූපය කවරෙ යන්:

වස්තුරාශතන ය ... රසායනන යි. මේ ඒ මහාභූත නො වූ ඔලාරික රූප යි.

965. ඒ මහාභූත නො වූ සුමුමරූපය කවරෙ යන්:

ස්ත්‍රිඥය ය ... කවලිකාරාහාරි යි. මේ ඒ මහාභූත නො වූ සුමුම-රූප යි.

966. ඒ මහාභූත වූ දුරෙරූපය කවරෙ යන්:

අබ්බාභු යි. මේ ඒ මහාභූත වූ දුරෙරූප යි.

967. ඒ මහාභූත වූ සන්තිකෙරූපය කවරෙ යන්:

ස්ත්‍රිඥය ය ... කවලිකාරාහාරි යි. මේ ඒ මහාභූත වූ සන්තිකෙරූප යි.

968. ඒ මහාභූත නො වූ දුරෙරූපය කවරෙ යන්:

ස්ත්‍රිඥය ය ... කවලිකාරාහාරි යි. මේ ඒ මහාභූත නො වූ දුරෙරූප යි.

969. ඒ මහාභූත නො වූ සන්තිකෙරූපය කවරෙ යන්:

වස්තුරාශතන ය ... රසායනන යි. මේ ඒ මහාභූත නො වූ සන්තිකෙ රූප යි.

970. රූපාශතනය දූෂිත ය, අබ්ධාශතනය ශුචිත ය, ගණිතන-රසා-යනන - ස්ත්‍රිඥය යනු මුත් ය, හැම රූපය මනසින් විභවරූප යි.

මෙසේ වතුස්ත්‍රකාරයෙකින් රූපසම්ප්‍රභය වේ.

වතුසකය යි.

971. ඒ පඨවිබාහුරූපය කවරෙ යන්:

අධ්‍යාත්ම වූ හෝ බාහිර වූ හෝ උපාදිනන (අරිසථ) වූ හෝ අනුපාදිනන වූ හෝ යම් කතීයයෙක් පරිමයෙක් කතීයයෙක් කතීය භාවයෙක් වේ ද, මේ ඒ පඨවිබාහුරූප යි.

972. ඒ ආපොබාහු රූපය කවරෙ යන්:

අධ්‍යාත්ම වූ හෝ බාහිර වූ හෝ උපාදිනන වූ හෝ අනුපාදිනන වූ හෝ යම් ආපයෙක් ආපොහනයෙක් ස්වභාවයෙක් ස්වභාවයෙක් රූප-යාගේ බන්ධනයෙක් වේ ද, මේ ඒ අබ්බාභුරූප යි.

973. කතමං තං රූපං තෙජෝධාතූ?

යං තෙජෝ තෙජෝගතං උසමා උසමාගතං උසුමං උසුමගතං අජඤ්ඤානං වා බහිද්ධා වා උපාදින්නං වා අනුපාදින්නං වා, ඉදං තං රූපං තෙජෝධාතූ.

974. කතමං තං රූපං වායෝධාතූ?

යං වායෝ වායෝගතං එමිතිත්තතං රූපස්ස අජඤ්ඤානං වා බහිද්ධා වා උපාදින්නං වා අනුපාදින්නං වා, ඉදං තං රූපං වායෝධාතූ.

975. කතමං තං රූපං උපාදා?

චක්කායතනං -පෙ- කබලිංකාරෙ අභාරෙ, ඉදං තං රූපං උපාදා.

එවං පඤ්චවිධෙන රූපසංඝගතො.

පසාදකං.

976. රූපායතනං චක්කවිඤ්ඤායං රූපං, සද්දායතනං සොතවිඤ්ඤායං රූපං, ගන්ධායතනං ඝාතවිඤ්ඤායං රූපං, රසායතනං ජීව්හාවිඤ්ඤායං රූපං, ථොට්ඨබ්බායතනං කායවිඤ්ඤායං රූපං, සබ්බං රූපං මනෝවිඤ්ඤායං රූපං.

එවං ඡබ්බිධෙන රූපසංඝගතො.

ඡත්තකං.

977. රූපායතනං චක්කවිඤ්ඤායං රූපං, සද්දායතනං සොතවිඤ්ඤායං රූපං, ගන්ධායතනං ඝාතවිඤ්ඤායං රූපං, රසායතනං ජීව්හාවිඤ්ඤායං රූපං, ථොට්ඨබ්බායතනං කායවිඤ්ඤායං රූපං, රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං මනෝධාතූවිඤ්ඤායං රූපං, සබ්බං රූපං මනෝවිඤ්ඤාණධාතූවිඤ්ඤායං රූපං.

එවං සත්තවිධෙන රූපසංඝගතො.

සත්තකං.

978. රූපායතනං චක්කවිඤ්ඤායං රූපං, සද්දායතනං සොතවිඤ්ඤායං රූපං, ගන්ධායතනං ඝාතවිඤ්ඤායං රූපං, රසායතනං ජීව්හාවිඤ්ඤායං රූපං, මනාපිතො ථොට්ඨබ්බා දුඛසමථස්සො කායවිඤ්ඤායං රූපං, අමනාපිතො ථොට්ඨබ්බා දුක්ඛසමථස්සො කායවිඤ්ඤායං රූපං, රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං මනෝධාතූවිඤ්ඤායං රූපං, සබ්බං රූපං මනෝවිඤ්ඤාණධාතූවිඤ්ඤායං රූපං.

එවං අට්ඨවිධෙන රූපසංඝගතො.

අට්ඨකං.

973. ඒ තෙජොධාතුරූපය කවරෙ යත්:

අධ්‍යාත්ම වූ හෝ බාහිර වූ හෝ උපාදිත වූ හෝ අනුපාදිත වූ හෝ තෙජසෙක් තෙජොගතයෙක් උණුසුමෙක් උණුසුම් අයුරෙක් තද උණුසුමෙක් තද උණුසුම් අයුරෙක් වේ ද, මේ ඒ තෙජොධාතුරූප යි.

974. ඒ වායොධාතුරූපය කවරෙ යත්:

අධ්‍යාත්ම වූ හෝ බාහිර වූ හෝ උපාදිත වූ හෝ අනුපාදිත වූ හෝ යම් වායුවෙක් වායොගතයෙක් රූපයාගේ පිරිණුබවෙක් වේ ද, මේ ඒ වායොධාතුරූප යි.

975. ඒ උපාදුරූපය කවරෙ යත්:

වස්තුරූපතත ය ... කවලිකාරූභාර යි. මේ ඒ උපාදුරූප යි.

මෙසේ පඤ්චප්‍රකාරයෙකින් රූපසංග්‍රහය වේ.

පඤ්චකය යි.

976. රූපායතනය වස්තුර්විඥෙය (-වස්තුර්විඥතයෙන් දත හැකි) රූප ය, ශබ්දායතනය ශ්‍රෝත්‍රවිඥෙය රූපය, ගන්ධායතනය ස්ප්‍රණ්ඩවිඥෙය රූපය, රසායතනය ජිහ්වාවිඥෙය රූපය, ස්ප්‍රමව්‍යායතනය කායවිඥෙය රූපය, භෑම රූපය මනෝවිඥෙය රූපය යි.

මෙසේ ඡව්‍යප්‍රකාරයෙකින් රූපසංග්‍රහය වේ.

ඡව්‍යකය යි.

977. රූපායතනය වස්තුර්විඥෙයරූප ය, ශබ්දායතනය ශ්‍රෝත්‍රවිඥෙය රූපය, ගන්ධායතනය ස්ප්‍රණ්ඩවිඥෙයරූපය ය, රසායතනය ජිහ්වාවිඥෙයරූපය ය, ස්ප්‍රමව්‍යායතනය කායවිඥෙයරූපය ය, රූපායතනය ශබ්දායතනය ගන්ධායතනය රසායතනය ස්ප්‍රමව්‍යායතනය මනෝධාතුවිඥෙය (-ත්‍රිවිධ මනෝධාතුයෙන් දත හැකි) රූපය, භෑම රූපය මනෝවිඥතධාතුයෙන් දත හැකි රූපය යි.

මෙසේ සප්තප්‍රකාරයෙකින් රූපසංග්‍රහය වේ.

සප්තකය යි.

978. රූපායතනය වස්තුර්විඥෙය රූපය ය, ශබ්දායතනය ශ්‍රෝත්‍රවිඥෙයරූපය ය, ගන්ධායතනය ස්ප්‍රණ්ඩවිඥෙයරූපය ය, රසායතනය ජිහ්වාවිඥෙය රූපය ය, සුළුපහස් වූ මනවඛන පහස කායවිඥෙයරූපය ය, දුක්චහස් වූ තො මනවඛන පහස කායවිඥෙයරූපය ය, රූපායතනය ශබ්දායතනය ගන්ධායතනය රසායතනය ස්ප්‍රමව්‍යායතනය මනෝධාතුවිඥෙයරූපය ය, භෑම රූපය මනෝවිඥතධාතුයෙන් දත හැකි රූපය යි.

මෙසේ අෂ්ටප්‍රකාරයෙකින් රූපසංග්‍රහය වේ.

අෂ්ටකය යි.

979. කතමං තං රූපං චක්ඛන්ති?

යං චක්ඛං¹ චතුන්නං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං චක්ඛන්ති.

980. කතමං තං රූපං සොතින්ති -පෙ- ඝාතින්ති -පෙ- ජිවතින්ති -පෙ- කායින්ති -පෙ- ඉන්තින්ති -පෙ- පුරිසින්ති -පෙ- ජිවිතින්ති?

යො තෙසං² රූපිතං බමමානං ආග්‍ර සිති යපනා යාපනා ඉරියනා වතනනා පාලනා ජිවිතං ජිවිතින්ති, ඉදං තං රූපං ජිවිතින්ති.

981. කතමං තං රූපං ත ඉන්ති?

රූපායතනං -පෙ- කබලිකාරෙ ආභාරෙ. ඉදං තං රූපං ත ඉන්ති.

එවං නවවිධෙන රූපසබ්බතො.

නවකං.

982. කතමං තං රූපං චක්ඛන්ති?

යං චක්ඛං චතුන්නං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං චක්ඛන්ති.

983. කතමං තං රූපං සොතින්ති -පෙ- ඝාතින්ති -පෙ- ජිවතින්ති -පෙ- කායින්ති -පෙ- ඉන්තින්ති -පෙ- පුරිසින්ති -පෙ- ජිවිතින්ති?

යො තෙසං රූපිතං බමමානං ආග්‍ර සිති යපනා යාපනා ඉරියනා වතනනා පාලනා ජිවිතං ජිවිතින්ති, ඉදං තං රූපං ජිවිතින්ති.

984. කතමං තං රූපං ත ඉන්ති සප්පට්ඨි?

රූපායතනං -පෙ- ඓඨාධිබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං ත ඉන්ති සප්පට්ඨි.

985. කතමං තං රූපං ත ඉන්ති අප්පට්ඨි?

කායවිඤ්ඤානති -පෙ- කබලිකාරෙ ආභාරෙ. ඉදං තං රූපං ත ඉන්ති අප්පට්ඨි.

එවං දසවිධෙන රූපසබ්බතො.

දසකං.

986. කතමං තං රූපං චක්ඛායතනං?

යං චක්ඛං චතුන්නං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං චක්ඛායතනං.

1. යං චක්ඛං - සිමු 1, 2, ඡෙසං, PTS.

2. යො තෙසං - සිමු 3.

979. ඒ වක්‍රානුකූලරූපය කවරෙ යන්:

යම් ඇසෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ... තෙල භූතානුම නමුදු වේ. මේ ඒ වක්‍රානුකූලරූපය.

980. ඒ සොතිනුකූලරූපය ... සාතිනුකූල ... ජිවිතිනුකූල ... කාසිනුකූල ... ඉන්ද්‍රිය ... පුරිසිනුකූල ... ජිවිතිනුකූලරූපය කවරෙ යන්:

ඒ රූපිබ්බයන්ගේ ආයුෂ්‍යයෙක් සිටීමෙන් යපනයෙන් යාපනයෙන් ඉරියනයෙන් වනිතයෙන් පාලනයෙන් ජිවිතයෙන් ජිවිතෙත්‍රියයෙක් වේ ද, මේ ඒ ජිවිතෙත්‍රියරූපයයි.

981. ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාභාරයයි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූපයයි. මෙසේ කවප්‍රකාරයෙකින් රූපසම්ප්‍රභය වේ.

නමිශාසය යි.

982. ඒ වක්‍රානුකූලරූපය කවරෙ යන්:

යම් ඇසෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ... තෙල භූතානුම නමුදු වේ. මේ ඒ වක්‍රානුකූල රූපයයි.

983. ඒ සොතිනුකූලරූපය ... සාතිනුකූල ... ජිවිතිනුකූල ... කාසිනුකූල ... ඉන්ද්‍රිය ... පුරිසිනුකූල ... ජිවිතිනුකූල රූපය කවරෙ යන්:

ඒ රූපිබ්බයන්ගේ යම් ආයුෂ්‍යයෙක් සිටීමෙන් යපනයෙන් යාපනයෙන් ඉරියනයෙන් වනිතයෙන් පාලනයෙන් ජිවිතයෙන් ජිවිතෙත්‍රියයෙක් වේ ද, මේ ඒ ජිවිතෙත්‍රියරූපයයි.

984. ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ සප්‍රතිසරූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... ස්ප්‍රමව්‍යායතන යි මේ ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ සප්‍රතිසරූපයයි.

985. ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ අප්‍රතිසරූපය කවරෙ යන්:

කායපිඤ්ඤා ය ... කවලිකාරාභාරයයි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ අප්‍රතිසරූපයයි.

මෙසේ දෘශ්‍යකාරයෙකින් රූපසම්ප්‍රභය වේ.

දශකය යි.

986. ඒ වක්‍රානුකූල රූපය කවරෙ යන්:

යම් ඇසෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ... තෙල භූතානුම නමුදු වේ. මේ ඒ වක්‍රානුකූල රූපයයි.

987. කතමං නං රූපං සොනායතනං -පෙ- සානායතනං -පෙ- ජිවනායතනං -පෙ- කායායතනං -පෙ- රූපායතනං -පෙ- සද්දායතනං -පෙ- ගඤ්ඤායතනං -පෙ- රසායතනං -පෙ- ථොට්ඨබ්බායතනං?

පස්ථිබ්බාතු -පෙ- ථොට්ඨබ්බානුපෙසා. ඉදං නං රූපං ථොට්ඨබ්බායතනං.

988. කතමං නං රූපං අනිදස්සනං අපපටිසං බමමායතනපරියාපනං.

ඉක්ඛිජ්ජියං -පෙ- කබලිංකාරො ආනාරො, ඉදං නං රූපං අනිදස්සනං අපපටිසං බමමායතනපරියාපනං.

එවං එක්ඛාදසපිබ්බෙන රූපසබ්බන්තො.

එකාදසකං.

රූපමිහගති

අට්ඨමං භාණ්ඩාරං.

[නිකෙඛපකණ්ඩං]

989. කතමෙ බමමා කුසලා?

තිණි කුසලමූලාති: අලොභො අද්දෙසො අමොහො, තංසමපසුතො වෙදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සබ්බාරකකිකො විඤ්ඤාණකකිකො, තංසමුට්ඨානං කායකමමං චජිකමමං මනොකමමං, ඉමෙ බමමා කුසලා.

990. කතමෙ බමමා අකුසලා?

තිණි අකුසලමූලාති: ලොභො දොසො මොහො, තදෙකට්ඨා ච කිලෙසා තංසමපසුතො වෙදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සබ්බාරකකිකො විඤ්ඤාණකකිකො, තංසමුට්ඨානං කායකමමං චජිකමමං මනොකමමං, ඉමෙ බමමා අකුසලා.

991. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

කුසලාකුසලානං බමමානං විපාකා කාමාවචරං රූපාවචරං අරූපාවචරං අපරියාපනා, වෙදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සබ්බාරකකිකො විඤ්ඤාණකකිකො, යෙ ච බමමා කිරියා තෙව කුසලා නාකුසලා න ච කමමං විපාකා, සබ්බං ච රූපං, අසබ්බානං ච බාතු. ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

987. ඒ සොභාසතනරූපය ... සාතායතන ... ජිව්‍හායතන ... කායා-
යතන ... රූපායතන ... සද්දායතන ... ගතියතන ... රසායන ... ඵොට්ඨ-
බ්බායතනරූපය කවරෙ යත්:

පාපිච්චාතු ය ... තෙල ස්ප්‍රභව්‍යාධාතු නමුදු වේ. මේ ඒ ස්ප්‍රභව්‍යා-
යතනරූප යි.

988. ඒ අනිදස්සන අප්පට්ඨ වූ ධම්මායතනපරියාපනන රූපය කවරෙ
යත්:

ස්ත්‍රීඤ්ඤ ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ අනිදස්සන අප්‍රතිස වූ ධම්මා-
යතනපරියාපනනරූප යි.

මෙසේ එකාදශප්‍රකාරයෙකින් රූපසම්ප්‍රභය වේ.

එකාදශකය යි.

රූපකාණ්ඩය නිමි.

අටවැනි බණවර යි.

[නික්කමකාණ්ඩය]

989. කවර ධම්මෝ කුශල වෙති යත්:

අලොභය අද්දෙස ය අමොහ ය යන තුන් කුශලමූලයෝ ය. උන්
(-ඒ අලොභාදීන්) හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ වෙදනාසකකා සංඥාසකකා සංසකා-
රස්සකා විඤ්ඤාසකකා ය, ඒ අලොභාදීන් විසින් සමුත්ත වූ කායකමි ය
වාක්කමි ය මනාසකමි ය, මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි.

990. කවර ධම්මෝ අකුශල වෙති යත්:

ලොභය ද්වේශය මොහ ය යන තුන් අකුශලමූලයෝ ය, තදෙකස්ථ
(-ඒ ලොභාදීන් සමග එක් සිතෙක සිටියා) වූ කෙලශයෝ ය, ඒ ලොභා-
දීන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ වෙදනාසකකා සංඥාසකකා සංසකාරස්සකා විඤ-
්ඤාසකකා ය, ඒ ලොභාදීන් විසින් සමුත්ත වූ කායකමි ය වාක්කමි ය
මනාසකමි ය, මේ ධම්මෝ අකුශලයෝ යි.

991. කවර ධම්මෝ අව්‍යාසාන වෙති යත්:

කාමාවචර වූ රූපාවචර වූ අරූපාවචර වූ අපරියාපනන වූ (-තුන්
වචනි ඇතුළු නො වූ) කුශලාකුශලධර්මයන්ගේ විපාකයෝ ය, වෙදනාසකකා
සංඥාසකකා සංසකාරස්සකා විඤ්ඤාසකකා ය, නො ම කුශලාකුශල වූ
නො ද කම්මව්‍යාස වූ යම් ධර්ම කෙතෙක් වෙත් ද, ඔහු ද, සියලු රූපය ද,
අසඬිබඬාධාතු (නිවන) ද, යන මේ ධම්මෝ අව්‍යාසානයෝ යි.

992. කතමෙ බමමා සුඛාය වෙදනාය සමපසුතනා?

සුඛභූමියං කාමාවච්ඡෙද රූපාවච්ඡෙද අපරිසාපනෙන සුඛං වෙදනං ධර්මානං නං සමපසුතනා සංකප්පකකිකේයො සංකප්පකකිකේයො විකප්පකකිකේයො, ඉමෙ බමමා සුඛාය වෙදනාය සමපසුතනා.

993. කතමෙ බමමා දුක්ඛාය වෙදනාය සමපසුතනා?

දුක්ඛභූමියං කාමාවච්ඡෙද දුක්ඛං වෙදනං ධර්මානං නං සමපසුතනා සංකප්පකකිකේයො සංකප්පකකිකේයො විකප්පකකිකේයො, ඉමෙ බමමා දුක්ඛාය වෙදනාය සමපසුතනා.

994. කතමෙ බමමා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සමපසුතනා?

අදුක්ඛමසුඛභූමියං කාමාවච්ඡෙද රූපාවච්ඡෙද අරූපාවච්ඡෙද අපරිසාපනෙන අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං ධර්මානං නං සමපසුතනා සංකප්පකකිකේයො සංකප්පකකිකේයො විකප්පකකිකේයො, ඉමෙ බමමා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සමපසුතනා.

995. කතමෙ බමමා විපාකා?

කුසලාකුසලානං බමමානං විපාකා කාමාවච්ඡෙද රූපාවච්ඡෙද අරූපාවච්ඡෙද අපරිසාපනෙන, වෙදනාකකිකේයො - පෙ - විකප්පකකිකේයො, ඉමෙ බමමා විපාකා.

996. කතමෙ බමමා විපාකබලමබමමා?

කුසලාකුසලා බමමා කාමාවච්ඡෙද රූපාවච්ඡෙද අරූපාවච්ඡෙද අපරිසාපනෙන, වෙදනාකකිකේයො - පෙ - විකප්පකකිකේයො, ඉමෙ බමමා විපාකබලමබමමා.

997. කතමෙ බමමා තෙව විපාකන විපාකබලමබමමා?

යෙ ච බමමා කීරියා තෙව කුසලා නාකුසලා හ ච කම්මවිපාකා, සබ්බං ච රූපං, අසබ්බානං ච ඛානං, ඉමෙ බමමා තෙව විපාකන විපාකබලමබමමා.

998. කතමෙ බමමා උපාදිනනුපාදිතියා?

සාසවා කුසලාකුසලානං බමමානං විපාකා කාමාවච්ඡෙද රූපාවච්ඡෙද අරූපාවච්ඡෙද වෙදනාකකිකේයො - පෙ - විකප්පකකිකේයො, යං ච රූපං කම්මසංසාරකතනා, ඉමෙ බමමා උපාදිනනුපාදිතියා.

992. කවර බම්බරයෙහි සුබවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති යත්:

කාමාවචරයෙහි රූපාවචරයෙහි අපරිඥාපනතයෙහි සුබභූමි වූ සිත්හි සුබවේදනාව තබා ඒ සුබවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ සංඥාසංකෘතිය සංස්කාරස්කෘතිය විඤ්ඤාසංකෘතිය, මේ බම්බරයේ සුබ වේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

993. කවර බම්බරයේ දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති යත්:

කාමාවචරයෙහි දුකට භූමි වූ සිත්හි දුඃඛවේදනාව තබා ඒ දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ සංඥාසංකෘතිය සංස්කාරස්කෘතිය විඤ්ඤාසංකෘතිය, මේ බම්බරයේ දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

994. කවර බම්බරයේ අදුක්ඛම්සුඛ (- උපෙක්ඛා) වේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති යත්:

කාමාවචරයෙහි රූපාවචරයෙහි අරූපාවචරයෙහි අපරිඥාපනතයෙහි උපෙක්ඛාභූමි වූ සිත්හි උපෙක්ඛාවේදනාව තබා තත්සම්ප්‍රයුක්ත වූ සංඥාසංකෘතිය සංස්කාරස්කෘතිය විඤ්ඤාසංකෘතිය, මේ බම්බරයේ අදුක්ඛම්සුඛ (- උපෙක්ඛා) වේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

995. කවර බම්බරයේ විපාක වෙති යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිඥාපනත වූ කුශලාකුශල බම්බරයන්ගේ විපාකයෝ ය, වේදනාසංකෘතිය ... විඤ්ඤාසංකෘතිය, මේ බම්බරයේ විපාකයෝ යි.

996. කවර බම්බරයේ විපාකසංභාව බම්බර වෙති යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිඥාපනත වූ කුශලාකුශල බම්බරයෝ ය, වේදනාසංකෘතිය ... විඤ්ඤාසංකෘතිය, මේ බම්බරයේ විපාක බම්බර (- විපාකසංභාව) බම්බරයෝ යි.

997. කවර බම්බරයේ නො ම විපාක වූවාහු විපාකසංභාව බම්බර නො වූවාහු වෙති යත්:

නො ම කුශල වූ අකුශල නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ යම් ක්‍රියා බම්බරයෙහි වෙත් ද, සියලු රූපය ද, අසංඛතධාතු (නිවන) ද යන මේ බම්බරයේ නෙව විපාක න විපාකසංභාව බම්බරයෝ යි.

998. කවර බම්බරයේ උපාදිනා - උපාදානිය වෙති යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සංසුච වූ කුශලාකුශල බම්බරයන්ගේ විපාකයෝ ය, වේදනාසංකෘතිය ... විඤ්ඤාසංකෘතිය, කම්ම කළ නොසිත් යම් රූපයකුත් මේ ද, මේ බම්බරයේ උපාදිනා උපාදානියයෝ යි.

999. කතමෙ බමමා අනුපාදිනනුපාදනියා?

සාසවා කුසලාකුසලා බමමා කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර, වෙද නාකකිනො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිනො, යෙ ව බමමා කිරිතා තෙව කුසලා නාකුසලා ත ව කමමපිපාකා, යං ව රූපා න කමමසා කතතතා, ඉමෙ බමමා අනුපාදිනනුපාදනියා.

1000. කතමෙ බමමා අනුපාදිනනඅනුපාදනියා?

අපරිසාපනතා මග්ගා ව මග්ගථානි ව අසබ්බතා ව බාහු, ඉමෙ බමමා අනුපාදිනනඅනුපාදනියා.

1001. කතමෙ බමමා සබ්බකිලිට්ඨසබ්බකිලෙසිකා?

තිණි අකුසලමූලානි ලොභො දොසො මොහො, තදෙකට්ඨා ව කිලෙසා, තංසමපසුතෙනා වෙදනාකකිනො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිනො, තංසමුට්ඨාතං කායකමම වචිකමම මනොකමම, ඉමෙ බමමා සබ්බකිලිට්ඨසබ්බකිලෙසිකා.

1002. කතමෙ බමමා අසබ්බකිලිට්ඨසබ්බකිලෙසිකා?

සාසවා කුසලව්‍යාකතා බමමා කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර, රූපකකිනො වෙදනාකකිනො සඤ්ඤාකකිනො සබ්බාරකකිනො විඤ්ඤාණකකිනො, ඉමෙ බමමා අසබ්බකිලිට්ඨසබ්බකිලෙසිකා.

1003. කතමෙ බමමා අසබ්බකිලිට්ඨඅසබ්බකිලෙසිකා?

අපරිසාපනතා මග්ගා ව මග්ගථානි ව අසබ්බතා ව බාහු, ඉමෙ බමමා අසබ්බකිලිට්ඨඅසබ්බකිලෙසිකා.

1004. කතමෙ බමමා සපිතකකපිචාරා?

සපිතකකපිචාරභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අපරිසාපනෙන විතකක පිචාරෙ සපෙචා තංසමපසුතෙනා වෙදනාකකිනො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිනො, ඉමෙ බමමා සපිතකකපිචාරා.

1005. කතමෙ බමමා අපිතකකපිචාරමනතා?

අපිතකකපිචාරමනභූමියං රූපාවචරෙ අපරිසාපනෙන විචාරං සපෙචා තංසමපසුතෙනා වෙදනාකකිනො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිනො, ඉමෙ බමමා අපිතකකපිචාරමනතා.

999. කචර බමිසෝ අනුපාදින්න - උපාදානික වෙති යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සංසාර වූ භූතලාභූතල බමිසෝ ය, වෙදනාසංකාමි ය ... විඤ්ඤානසංකාමි ය, නො ම භූතල වූ අභූතල නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ සම් ක්‍රියාබම් කෙනෙකුත් වෙන් ද, කම්ම කළ කෙසින් නො වූ යම් රූපසෙකුත් වේ ද, මේ බමිසෝ අනුපාදින්න - උපාදානිකයෝ යි.

1000. කචර බමිසෝ අනුපාදින්න - අනුපාදානික වෙති යත්:

අපරිපාපන්න වූ මාග්ගිකෝ ද, මාග්ගිකයෝ ද, අසංඛාර (-නිබ්බාන) බාහුව දැයි මේ බමිසෝ අනුපාදින්න - අනුපාදානිකයෝ යි.

1001. කචර බමිසෝ සංකල්පිත සංකල්පිත වෙති යත්:

ලොභ දෝස මොහ යන තුන් අභූතලමූලයෝ ය, තත්ත්වකරණය වූ කෙලෙසයෝ ය, තත්ත්වප්‍රසන්න වූ වෙදනාසංකාමි ය ... විඤ්ඤානසංකාමි ය, තත්ත්වප්‍රසන්න වූ කායකම් ය වාක්කම් ය මනාකම් ය, මේ බමිසෝ සංකල්පිත සංකල්පිතයෝ යි.

1002. කචර බමිසෝ අසංකල්පිත සංකල්පිත වෙති යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සංසාර වූ භූතලාභූතලාසංකාමිකබමිසෝ ය, රූපසංකාමි ය වෙදනාසංකාමි ය සංඤ්ඤානසංකාමි ය සංස්කාරස්කාමි ය විඤ්ඤානසංකාමි ය, මේ බමිසෝ අසංකල්පිත සංකල්පිතයෝ යි.

1003. කචර බමිසෝ අසංකල්පිත අසංකල්පිත වෙති යත්:

අපරිපාපන්න වූ මාග්ගිකෝ ද, මාග්ගිකයෝ ද, අසංඛාර (-නිබ්බාන) බාහුව දැයි මේ බමිසෝ අසංකල්පිත - අසංකල්පිතයෝ යි.

1004. කචර බමිසෝ සපිතකී - සපිතාර වෙති යත්:

කාමාවචරයෙහි රූපාවචරයෙහි, අපරිපාපන්නයෙහි සපිතකී සපිතාර - භූමියෙහි වූ විතකීවිතාරයන් තබා නත් (-සපිතකීසපිතාර විතකිය හා) සම්ප්‍රසන්න වූ වෙදනාසංකාමි ය ... විඤ්ඤානසංකාමි ය, මේ බමිසෝ සපිතකී සපිතාරයෝ යි.

1005. කචර බමිසෝ අපිතකීවිතාරමාත්‍ර වෙති යත්:

රූපාවචරයෙහි අපරිපාපන්නයෙහි අපිතකී විතාරමාත්‍රභූමියෙහි වූ විතාරය තබා ඒ අපිතකීවිතාරමාත්‍රවිතකිය හා සම්ප්‍රසන්න වූ වෙදනාසංකාමි ය ... විඤ්ඤානසංකාමි ය, මේ බමිසෝ අපිතකීවිතාරමාත්‍රයෝ යි.

1006. කතමෙ බමමා අවිතකකථෙව්වාරා?

අවිතකකථෙව්වාරභූමියං කාමාවච්ඡෙර රූපාවච්ඡෙර අරූපාවච්ඡෙර අපරිසං-
පනෙන චෙදනාකකිකෙය්වා -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකෙය්වා, සබ්බං ව රූපං,
අසබ්බං ව බාහු, ඉමෙ බමමා අවිතකකථෙව්වාරා.

1007 කතමෙ බමමා පිතිසහගතා?

පිතිභූමියං කාමාවච්ඡෙර රූපාවච්ඡෙර අපරිසංපනෙන පිටිං සංපච්ඡා නං
සම්පසුතෙනා චෙදනාකකිකෙය්වා -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකෙය්වා, ඉමෙ බමමා පිති-
සහගතා.

1008. කතමෙ බමමා සුඛසහගතා?

සුඛභූමියං කාමාවච්ඡෙර රූපාවච්ඡෙර අපරිසංපනෙන සුඛං සංපච්ඡා නං
සම්පසුතෙනා සංඤ්ඤාකකිකෙය්වා සම්ඛාරකකිකෙය්වා විඤ්ඤාණකකිකෙය්වා, ඉමෙ බමමා
සුඛසහගතා.

1009. කතමෙ බමමා උපෙකකාසහගතා?

උපෙකකාභූමියං කාමාවච්ඡෙර රූපාවච්ඡෙර අරූපාවච්ඡෙර අපරිසංපනෙන
උපෙකකාං සංපච්ඡා නං සම්පසුතෙනා සංඤ්ඤාකකිකෙය්වා සම්ඛාරකකිකෙය්වා විඤ්ඤා-
ණකකිකෙය්වා, ඉමෙ බමමා උපෙකකාසහගතා.

1010. කතමෙ බමමා දස්සනෙන පභාතබ්බා?

තිණි සංඤ්ඤාජනානි: සකකායද්දං විමිනිච්ඡා චූලබ්බනපරාමාසො.

1011. තත්ථ කතමා සකකායද්දං?

ඉධ අසසුගමා පුට්ඨපතනා අරියානි දදස්සාමි අරියබමමස්ස අපකාමිදො
අරියබමමෙ අවිනිංසො, අපපුරිසානං දදස්සාමි සපුරිසබමමස්ස අකෙමිදො
සපුරිසබමමෙ අවිනිංසො රූපං අසකායං, සම්භූතස්සති, රූපවග්ගං වා
අත්තානං, අත්තති වා රූපං, රූපස්මිං වා අත්තානං. චෙදනං අත්තතො
සම්ප්පාදස්සති, චෙදනාද්දං වා අත්තානං, අත්තති වා චෙදනං, චෙදනාය
වා අත්තානං. සංඤ්ඤා අත්තානං සංභූතස්සති, සංඤ්ඤාවග්ගං වා අත්තානං,
අත්තති වා සංඤ්ඤා, සංඤ්ඤා වා අත්තානං. සංඛාරෙ අත්තානං සම්ප්-
පස්සති, සංඛාරවග්ගං වා අත්තානං, අත්තති වා සංඛාරෙ, සංඛාරෙසු
වා අත්තානං. විඤ්ඤාණං අත්තානං සම්ප්පාදස්සති, විඤ්ඤාණවග්ගං වා
අත්තානං, අත්තති වා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණස්මිං වා අත්තානං.-

1006. කවර බමියෝ අවිනනී - අවිචාර වෙති යන්:

කමාවචරයෙහි රූපාවචරයෙහි අරූපාවචරයෙහි අපරිසාරිකයෙහි අවිනනී - අවිචාරභූතියෙහි වූ වෛදනාසකකම් ය... විභූතසකකම් ය, සියලු රූපය ද, අසංඛ්‍ය (නිබ්බාන) ධාතුව දැයි මේ බමියෝ අවිනනී - අවිචාරයෝ යි.

1007. කවර බමියෝ ප්‍රිතිසහගත වෙති යන්:

කමාවචරයෙහි රූපාවචරයෙහි අපරිසාරිකයෙහි ප්‍රිතිභූතියෙහි වූ, ප්‍රිතිය තබා ඒ (ප්‍රිතිය උපදනා සිත හා) සම්ප්‍රයෝග වූ වෛදනාසකකම් ය... විභූතසකකම් යි. මේ බමියෝ ප්‍රිතිසහගතයෝ යි.

1008. කවර බමියෝ සුබසහගත වෙති යන්:

කමාවචරයෙහි රූපාවචරයෙහි අපරිසාරිකයෙහි සුබභූතියෙහි වූ සුබය තබා ඒ (සුබභූතිය) හා සම්ප්‍රයෝග වූ සංඥස්කකම් ය සංස්කාරස්කකම් ය විභූතසකකම් යි. මේ බමියෝ සුබසහගතයෝ යි.

1009. කවර බමියෝ උපෙක්‍ෂාසහගත වෙති යන්:

කමාවචරයෙහි රූපාවචරයෙහි අරූපාවචරයෙහි අපරිසාරිකයෙහි උපෙක්‍ෂාභූතියෙහි වූ, උපෙක්‍ෂාව තබා ඒ (උපෙක්‍ෂාව උපදනා සිත) හා සම්ප්‍රයෝග වූ සංඥස්කකම් ය සංස්කාරස්කකම් ය විභූතසකකම් යි. මේ බමියෝ උපෙක්‍ෂාසහගතයෝ යි.

1010. කවර බමියෝ දැනියෙන් ප්‍රහානව්‍ය වෙති යන්:

සත්කායදූෂටි ය විවිචිත්තා ය ශිලද්‍රව්‍යපරිමිති ය යන තුන් සංයෝජනයෝ යි.

1011. එහි සත්කායදූෂටි කවර යන්:

මෙලොව අශ්‍රැතවත් පාඨශ්‍රවණ තෙමේ ආයතීයන් නො දක්නාසුලු වූයේ ආයතීධර්මයෙහි අකොවිද (අදක්‍ෂ) වූයේ ආයතීධර්මයෙහි අවිනිත වූයේ, සත්පුරුෂයන් නො දක්නාසුලු වූයේ සත්පුරුෂධර්මයෙහි අකොවිද වූයේ සත්පුරුෂධර්මයෙහි අවිනිත වූයේ රූපය ආත්මයයි (දූෂටිවශයෙන්) දැකි. (පසවණ ඇති රූකක් මෙන්) ආත්මය රූපවත් කොට හෝ, (මෙලෙහි සුවද මෙන්) ආත්මයෙහි රූපය හෝ, (කරඹුයෙහි මැණික මෙන්) රූපයෙහි ආත්මය හෝ දැකි වෛදනාව ආත්මය යි (දූෂටිදැනියෙන්) දැකි. ආත්මය වෛදනාවත් කොට හෝ, ආත්මයෙහි වෛදනාව හෝ, වෛදනායෙහි ආත්මය හෝ දැකි සංඥව ආත්මයයි දැකි ආත්මය සංඥවත් කොට හෝ, ආත්මයෙහි සංඥව හෝ, සංඥයෙහි ආත්මය හෝ දැකි. සංස්කාරයන් ආත්මය යි දැකි. ආත්මය සංස්කාරවත් කොට හෝ, ආත්මයෙහි සංස්කාරයන් හෝ, සංස්කාරයන්හි ආත්මය හෝ දැකි. විභූතය ආත්මය යි දැකි. ආත්මය විභූතවත් කොට හෝ, ආත්මයෙහි විභූතය හෝ, විභූතයෙහි ආත්මය හෝ දැකි.-

යා ඵවරුපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතා දිට්ඨිගතනං දිට්ඨිකන්තාපරා දිට්ඨි-
විසුකාසික¹ දිට්ඨිමිත්ථඤ්ඤා දිට්ඨිසංකප්පාදනං ගාභො පඤ්චාංභො²
අභිනිෂෙවසො පරාමාසො ඤාමමෙගො ඤිච්ඡාපථො මිච්ඡානං නිසායතනං
විපරිමෙසිතාභො,³ අයං වුවච්ඡි සක්කාද්දිට්ඨි.

1012 තැන් කරමි, ප්‍රීතිමත්ය.

[illegible]

1013. **කළු කනමො** **ශ්‍රී ලංකාව** රුමාසෝ

ඉංතා බනිලියා සම්බන්ධතාවයන්. ඕෂණ සුද්ධ වනන සුද්ධ සිලබ-
 වනන සුද්ධනි යා ඵපරායා දිවිති දිවිගන. දිවිගනන. දිවිනනනාලෙ
 දිවිවිසුකාසික. ¹ දිවිභ්වතාදින. දිවිසකෙසුපන. ගඬො පතිට්ඨතො ²
 අතිතිවෙසො පරම.සො කාමමනො භිච්ඡාපථො භිච්ඡනා. ත්ථායනන.
 විපජ්ජෙසකාසො ³, අග. ධුමනි සිලබනපරාමාසා.

ඉමානි එහිම සංසාරනාම, සංදකයා ව නිවැරදි, සා සම්පූර්ණතා
 වෙදනාකම්ටොයා පිටි වැඩුණුකම්ටොයා, සා සම්පූර්ණතා. කායකම්ම, චිත්-
 තම්ම, මනෝකම්ම, ඉන්ධ්‍රිය මිත්තිය දසානුකම් පඨානබ්බා.

1014. කතමේ බමම, භාවනාය පහානබ්බාර්

අවස්ථාවේ ලෝකයා ප්‍රදායකයෙකු, විප්ලවකාරී වී කීලෝසා, නාසා-
යුගයා පවදනාතිනියා. පෙ විශ්ව, නිකායයා, නාසායානා කායකම.
විකිකම, විකායකම, ඉතිම බිමා හාචකාය පහාතිනියා.

1016. කතෂම බිමමා තෙව දසසතෙත න භාමනාස පහානබ්බා?

කුසලාච්ඡාසනා යනු කාම, චචරා රූපාච්චරා අරූපාච්චරා අපරිසා-
පනතා, වෙදකානිකයෝ - ෧ - විශුද්ධිකයෝ, සබ්බං ච රූප, අසබ්බං
ච ඛාදා, ඉති යනං නෙව අසංකතං න භාවනාස පභානබ්බා.

1. දිවයිනේ සාහිත්‍ය - සිටු 1, 2, 3. 2. රටේ සාහිත්‍ය - සිටු 3, මෙහි, සහ, PTS

3. විපරික්කායානා - විපරික්කායානා - සහ, PTS.

මෙලෙස වූ යම් දූෂිතයන් දූෂිතයන්ගෙන් දූෂිතයන්ගෙන් දූෂිත නොව-
 යෙක් දූෂිතවූ කාසිකයෙක් දූෂිතවූ කාසිකයෙක් දූෂිත යොජනායෙක්,
 (දැඩි) ගැහිලිගත් පිහිටාගැනීමෙන් (නිතරාදි විසින්) දැනගන්නායෙක්
 පරාමිතයෙක් කුණිසිකයාගේ සේවකයෙක් විවිධාකාරයෙන් නිවි-
 යානනයෙන් විවිධාකාරයෙන් මේ ද, මේ සේ සේවකයෙක් යයි
 කියනු ලැබේ.

1012. එහි විවිකිත්සා කවර යන්:

ශාසනයන් වහන්සේ කෙරෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්සා කෙරෙයි,
 නවලොවුහුරු දැනෙහි ... අව අරි සතුන් කෙරෙහි ... ත්‍රිවිධ ශික්ෂායෙහි,
 (අතිතස්සාදි) ප්‍රවානනයෙහි, (අනාගතස්සාදි) අපරානනයෙහි, ප්‍රවානන
 අපරානනයෙහි, අදම්ප්‍රත්‍යයකාප්‍රතිත්‍යසම්ප්‍රත්‍යන බවිමයෙහි සැක කෙරෙයි,
 විවිකිත්සා කෙරෙයි. යම් මෙබඳු වූ සැකයෙක් සැක කරන අයුරෙන්
 සැකයට පමුණුවන ලද බවෙන් විමිතියෙන් විවිකිත්සාවක් අවුලකයෙක්
 දැඩිපරයක් සංකයෙක් අනෙකානවත්‍යයක් ආසන්නයෙන් පරි-
 සර්පණයෙන් (අරමුණට) නො බැසගැනීමෙන් විනාශයට තදබවෙන්
 මනෝවිලෝබයෙන් මේ ද, මේ විවිකිත්සා යයි කියනු ලැබේ.

1013. එහි ශීලව්‍යපරාමිත කවර යන්:

මේ සස්තෙන් බැහැර මහණවූණන්ගේ ශීලයෙන් ශුද්ධ ය, ප්‍රභයෙන්
 ශුද්ධ ය, ශීලව්‍යයෙන් ශුද්ධ ය යි යම් මෙබඳු වූ දූෂිතයන් දූෂිතයන්ගෙන්
 දූෂිතයන්ගෙන් දූෂිතයන්ගෙන් දූෂිතයන්ගෙන් දූෂිතයන්ගෙන් දූෂිතයන්ගෙන්
 දූෂිතයන්ගෙන් දූෂිතයන්ගෙන් දූෂිතයන්ගෙන් දූෂිතයන්ගෙන් දූෂිතයන්ගෙන්
 පරාමිතයෙක් කුණිසිකයාගේ සේවකයෙක් විවිධාකාරයෙන් නිවි-
 යානනයෙන් විවිධාකාරයෙන් මේ ද, මේ ශීලව්‍යපරාමිත යයි කියනු
 ලැබේ.

මේ තුන් සංයෝජනයේ ය, ඔවුන් හා ප්‍රභානේකයට වූ කෙලසයේ
 ද, ඒ තදෙකසට වූ ලොහ දි අපකෙලෙසින් හා සම්ප්‍රසාදන වූ වෙදනා-
 සංකම් ය ... විදේනසංකම් ය, ඒ ලොහාදිය විසින් උපදවන ලද කායසම්
 ය වාක්කම් ය මනාකම් ය, මේ ධර්මයේ දැනගන්නා ප්‍රභාතව්‍යයේ යි.

1014. කවර ධර්මයේ භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වෙති යන්:

අවශේෂ වූ ලොහ ය දෙස ය මොහ ය, (ප්‍රභාතව්‍යයෙන්) තදෙකසට
 වූ කෙලසයේ ද, ඒ කෙලෙසින් හා සම්ප්‍රසාදන වූ වෙදනාසංකම් ය ...
 විදේනසංකම් ය, තත්ත්වයෙන් වූ කායසම් ය වාක්කම් ය මනාකම් යි. මේ
 ධර්මයේ භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයේ යි.

1015. කවර ධර්මයේ දැනගන්නා - භාවනායෙන් නො ම ප්‍රභාතව්‍ය වෙති යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරියාපනා වූ කුසලාචාරාකාර
 ධර්මයේ ය, වෙදනාසංකම් ය ... විදේනසංකම් ය, සියලු රූපය ද, අසංකිත
 (නිබ්බාන) ධර්මය මේ ධර්මයේ නො ම දැනගන්නා නො ද භාවනා-
 යෙන් ප්‍රභාතව්‍යයේ යි.

1016 කතමෙ බමමා දසුනෙන පභාතබ්බහෙතුකා?

තීණි සඤ්ඤාජනාති: සන්තායදිට්ඨි විවිච්ඡාධිලබ්බතපරාමාසො.

කසා කතමා සකකායදිට්ඨි? ඉබ අසුනවා ප්‍රථ්‍රජ්ජනො -පෙ- රූපං අත්තනො සමනුපසාති -පෙ- අයං වුච්චති සකකායදිට්ඨි.

තත්ථ කතමා විවිච්ඡාති? සන්තරි කකති -පෙ- අයං වුච්චති විවිච්ඡාති.

තත්ථ කතමො ධිලබ්බතපරාමාසො? ඉතො බතිද්ධා සමණ්ත්‍රාහල්ලොතං සිලෙනසුද්ධි -පෙ- අයං වුච්චති ධිලබ්බතපරාමාසො.

ඉමාති තීණි සංයෝජනාති තදෙකට්ඨා ව නිලෙසා තංසමපසුතො වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, තංසමුට්ඨානං කායමමං චිත්තමමං මනොකමමං, ඉමෙ බමමා දසුනෙන පභාතබ්බහෙතුකා. තීණි සඤ්ඤාජනාති සකකායදිට්ඨි විවිච්ඡාති ධිලබ්බතපරාමාසො, ඉමෙ බමමා දසුනෙන පභාතබ්බා. තදෙකට්ඨා ලොභො දොසො මොහො, ඉමෙ බමමා දසුනෙන පභාතබ්බහෙතුකා. තදෙකට්ඨා ව නිලෙසා තංසමපසුතො වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, තංසමුට්ඨානං කායමමං චිත්තමමං මනොකමමං, ඉමෙ බමමා දසුනෙන පභාතබ්බහෙතුකා.

1017. කතමෙ බමමා භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා?

අවසෙසො ලොකො දොසො මොහො, ඉමෙ බමමා භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා තදෙකට්ඨා ව නිලෙසා තං සමපසුතො වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, තංසමුට්ඨානං කායමමං චිත්තමමං මනොකමමං, ඉමෙ බමමා භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා.

1018. කතමෙ බමමා තෙව දසුනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා?

තෙ බමමෙ ධ්වජෙස්වා අවසෙසා භුහලාභුසලාච්ඡාසාකතා බමමා කාමා-වචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරිඤාපනා, වෙදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො, සබ්බං ව රූපං, අසබ්බතා ව යාතු, ඉමෙ බමමා තෙව දසුනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා.

1019. කතමෙ බමමා ආවයගාභිනො?

සාසවා කුසලාභුසලා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා ආවයගාභිනො.

1020. කතමෙ බමමා අපවයගාභිනො?

චන්තාරෙ මග්ගා අපරිඤාපනා, ඉමෙ බමමා අපවයගාභිනො

1016. කවර ධර්මයෝ දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇතියහ යත්:

සකකායදුට්ඨි ය පිච්ඡිත්තසා ය හිලවුතපරාමිසි ය යන තුන් සංයෝජනයෝ යි.

එහි සකකායදුට්ඨි කවරෙ යත්: මේ ලොච්ඡා අමුතුවත් පාඨන්ජන වෙමේ ... රූපය ආත්මියයි දැනී ... මේ සන්කායදුට්ඨි යයි කියනු ලැබේ.

එහි පිච්ඡිත්තසා කවර යත්: ශාස්තෘන් විහන්ඡේ කෙරෙහි සාක කෙරෙයි ... මේ පිච්ඡිත්තසා යයි කියනු ලැබේ.

එහි හිලවුතපරාමිසි කවරෙ යත්: මේ සත්තෙන් බැහැර මහණ බමුණන්ගේ හිලයෙන් ගුද්ධිය, ... මේ හිලවුතපරාමිසි යයි කියනු ලැබේ.

මේ තුන් සංයෝජනයෝ ය, තදෙකසථ වූ හෙලනයෝ ද, තත්සම්ප්‍රසූත්ත වූ වෙදනාසකකි ය ... විඤ්ඤාසකකි ය, ඒ කෙලෙසුන් විසින් සමුදායික වූ කායකම් ය චාත්තම් ය මනාකම් ය, යන මේ ධර්මයෝ දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇත්තානු ය. සකකායදිට්ඨි ය පිච්ඡිත්තසා ය හිලබ්බතපරාමියා ය යන තුන් සංයෝජනයෝ ය, මේ දහම්මු දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ ය. තදෙකසථ වූ ලොභ ය දෝස ය මොහ ය, යන මේ දහම්මු දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතුනු ය තදෙකසථ වූ හෙලනයෝ ද, තත්සම්ප්‍රසූත්ත වූ වෙදනාසකකි ය ... විඤ්ඤාසකකි ය, ඒ ලොභාදිය විසින් සමුදායික වූ කායකම් ය චාත්තම් ය මනාකම් ය, මේ දහම්මු දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුකයෝ යි.

1017. කවර දහම්මු භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇතියහ යත්:

අවමෙම වූ ලොභ ය දෝස ය මොහ ය, යන මේ දහම්මු භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇතියහ. තදෙකසථ වූ හෙලනයෝ ද, ඒ කෙලෙසුන් සාසම්ප්‍රසූත්ත වූ වෙදනාසකකි ය ... විඤ්ඤාසකකි ය, ඒ ලොභාදිය විසින් සමුදායික වූ කායකම් ය චාත්තම් ය මනාකම් ය, මේ ධර්මයෝ භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතුකයෝ යි.

1018. කවර ධර්මයෝ නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇතියහ යත්:

ඒ ධර්මයන් තබා සෙසු කාමාර්ථවර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිශාපනන ප්‍ර කුහලාකුහලාචාරාකාන වූ ධර්මයෝ ය, වෙදනාසකකි සංඥාසකකි සංකාරාසකකි විඤ්ඤාසකකි ය, සියලු රූපය ද, අසංඛිතවායු දෑ ය මේ ධර්මයෝ නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුකයෝ යි.

1019. කවර දහම්මු අවයගාමී වෙති යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුච වූ කුහලාකුහල ධර්මයෝ ය, වෙදනාසකකි ය ... විඤ්ඤාසකකි ය, මේ ධර්මයෝ අවයගාමීනු ය.

1020. කවර දහම්මු අපවයගාමී වෙති යත්:

අපරිශාපනන වූ සතර මාගීයෝ යි. මේ ධර්මයෝ අපවයගාමීනු ය.

1021. කතමෙ බමමා තෙව ආවසගාමිනො න අපවසගාමිනෝ?

කුසලාකුසලානං බමමානං විපාකා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරිශාපනා, චේදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, සෙව බමමා නිරිතා තෙව කුසලා නාකුසලා න ව සමමවිපාකා, සබ්බං ව රූපං, අසබ්බං ව ධාතු, ඉමෙ බමමා තෙව ආවසගාමිනො න අපවසගාමිනො.

1022. කතමෙ බමමා සෙබ්බා¹?

චිත්තාරො මග්ගා අපරිශාපනා, හෙට්ඨිමාති ව නිණ්ණි සාමඤ්ඤාථලාති ඉමෙ බමමා සෙබ්බා.

1023. කතමෙ බමමා අසෙබ්බා²?

උපරිට්ඨිමං අරහත්තථලං, ඉමෙ බමමා අසෙබ්බා.

1024. කතමෙ බමමා තෙවසෙබ්බා නාසෙබ්බා?

තෙ බමමෙ ස්පෙච්චා අවසෙසා කුසලාකුසලාවසාකතා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරිශාපනා, චේදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, සබ්බං ව රූපං, අසබ්බං ව ධාතු, ඉමෙ බමමා තෙව සෙබ්බා නාසෙබ්බා.

1025. කතමෙ බමමා පරිත්තා?

සබ්බෙව කාමාවචරා කුසලාකුසලාවසාකතා බමමා, රූපකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා පරිත්තා.

1026. කතමෙ බමමා මහග්ගතා?

රූපාවචරා අරූපාවචරා කුසලාවසාකතා බමමා, චේදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා මහග්ගතා.

1027. කතමෙ බමමා අප්පමාණෝ?

අපරිශාපනා මග්ගා ච මග්ගාථලාති ව, අසබ්බං ව ධාතු, ඉමෙ බමමා අප්පමාණෝ.

1028. කතමෙ බමමා පරිත්තාරමමණෝ?

පරිත්තෙ බමමෙ ආරබ්බ සෙ උප්පජ්ජන්ති විතතචේතසිකා බමමා, ඉමෙ බමමා පරිත්තාරමමණෝ.

1 සෙබ්බා - සිමු 1, 2, 3, මජ්ඣිම නිකාය PTS.

2 අසෙබ්බා - සිමු 1, 2, 3, මජ්ඣිම නිකාය PTS.

1021. කවර දහම්පු නො ම ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී වෙති යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවර අපරිශාපනන වූ කුශලාකුශලධර්මයන් ගේ විපාකයෝ ය, වෙදනාසංකෘති ය ... විඤ්ඤානසංකෘති ය, නො ම කුශල වූ අකුශල නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ යම් ක්‍රියාධර්ම කෙනෙක් වෙත් ද, සියලු රූපය ද, අසංඛිත (නිබ්බාන) ධාතුව දැයි මේ ධර්මයෝ නො ම ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී වෙත්.

1022. කවර දහම්පු ශෛක්‍ෂ වෙති යත්:

අපරිශාපනන වූ සතරමාගීයෝ ද, ගොචරිම වූ භූත ශ්‍රාමාණ්ඩප්පයෝ දැයි මේ ධර්මයෝ ශෛක්‍ෂයෝ යි.

1023. කවර දහම්පු අශෛක්‍ෂ වෙති යත්:

මනුසෙහි උ අතිතාවචර ය. මේ ධර්මයෝ අශෛක්‍ෂ යෝ යි.

1024. කවර ධර්මයෝ තේව ශෛක්‍ෂ නාශෛක්‍ෂ වෙති යත්:

ඒ (ශෛක්‍ෂාශෛක්‍ෂ) ධර්මයන් තමා සෙසු කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිශාපනන වූ කුශලාකුශලාමාසාසාන ධර්මයෝ ය, වෙදනාසංකෘති ය ... විඤ්ඤානසංකෘති ය, සියලු රූපය ද, අසංඛිතධාතුව දැයි මේ ධර්මයෝ තේවශෛක්‍ෂ නාශෛක්‍ෂයෝ යි.

1025. කවර ධර්මයෝ පරිත්ත වෙති යත්:

සියලු ම කාමාවචර වූ කුශල - අකුශල - අව්‍යාකාස ධර්මයෝ ය, රූපසංකෘති ය ... විඤ්ඤානසංකෘති ය. මේ ධර්මයෝ පරිත්තයෝ යි.

1026. කවර ධර්මයෝ මහද්ගත වෙති යත්:

රූපාවචර අරූපාවචර වූ කුශලාමාසාසානධර්මයෝ ය, වෙදනාසංකෘති ය ... විඤ්ඤානසංකෘති ය. මේ ධර්මයෝ මහද්ගතයෝ ය.

1027. කවර ධර්මයෝ අප්‍රමාණ වෙති යත්:

අපරිශාපනන වූ මාගීයෝ ද, මාගීප්පයෝ ද, අසංඛිත (නිබ්බාන) ධාතුව දැයි මේ ධර්මයෝ අප්‍රමාණයෝ යි.

1028. කවර ධර්මයෝ පරිත්තාලබ්ධි වෙති යත්:

පරිත්ත වූ ධර්මයන් අරහයා (-අරවුණු කොට) යම් විහතවෙතසික ධර්ම කෙනෙක් උපදනානු නම්, මේ ධර්මයෝ පරිත්තාලබ්ධියෝ යි.

1029. කතමෙ බමමා මහග්ගතාරමමණා?

මහග්ගතෙන බමමා ආරාමා යෙ උපපජ්ජන්ති විතතවෙතසිකා බමමා, ඉමෙ බමමා මහග්ගතාරමමණා.

1030. කතමෙ බමමා අප්පමාණාරමමණා?

අප්පමාණෙ බමමා ආරාමා යෙ උපපජ්ජන්ති විතතවෙතසිකා බමමා, ඉමෙ බමමා අප්පමාණාරමමණා.

1031. කතමෙ බමමා තිනා?

තිණි අභ්‍යුත්තරානි ලොභො දොසො මොහො, තදෙකට්ඨා ඵ කිංචලා, තං සමපය්‍යතො වෙදනාතතඤ්ඤා -පෙ- විඤ්ඤාණකතඤ්ඤා, තංසමුට්ඨාතං කායකමමං වචිකමමං මනොකමමං, ඉමෙ බමමා තිනා.

1032. කතමෙ බමමා මජ්ඣමා?

සාසමා භුසලාමාසතා බමමා කාමාමචරා රූපාමචරා අරූපාමචරා, රූපකතඤ්ඤා -පෙ- විඤ්ඤාණකතඤ්ඤා, ඉමෙ බමමා මජ්ඣමා.

1033. කතමෙ බමමා පණීතා?

අපරිසාපනා මහා ඵ, පග්ගප්පාති ඵ, අසංකප්පා ඵ ධාතු, ඉමෙ බමමා පණීතා.

1034. කතමෙ බමමා මිච්ඡත්තනිකතා?

උඤ්ඤා කමමාති අනන්තපිඤාති, යා ඵ මිච්ඡාද්ධසි නිකතා, ඉමෙ බමමා මිච්ඡත්තනිකතා.

1035. කතමෙ බමමා සමමත්තනිකතා?

චත්තාරො මහො අපරිසාපනා, ඉමෙ බමමා සමමත්තනිකතා.

1036. කතමෙ බමමා අතීතා?

තෙ බමමො පපෙතිං අමුසෙසා භුසලාභුසලාමාසකතා බමමා කාමා-මචරා රූපාමචරා අරූපාමචරා අපරිසාපනා වෙදනාතතඤ්ඤා -පෙ- විඤ්ඤාණකතඤ්ඤා, සංඛං ඵ රූපං, අසංකප්පා ඵ ධාතු, ඉමෙ බමමා අතීතා.

1037. කතමෙ බමමා මහාරමමණා?

අරියමහො ආරාමා යෙ උපපජ්ජන්ති විතතවෙතසිකා බමමා, ඉමෙ බමමා මහාරමමණා.

1029. කවර බම්මෝ මහද්ගතාලබෙන වෙති යත්:

මහද්ගත වූ බම්මන් අරමුණු කොට යම් විතතවෛතසික බම්ම කෙනෙක් උපදනානු නම්, මේ බම්මෝ මහද්ගතාලබෙනයෝ යි.

1030. කවර බම්මෝ අප්‍රමාණාලබෙන වෙති යත්:

අප්‍රමාණ වූ බම්මන් අරමුණු කොට යම් විතතවෛතසික බම්ම කෙනෙක් උපදනානු නම්, මේ බම්මෝ අප්‍රමාණාලබෙනයෝ යි.

1031. කවර බම්මෝ හිත වෙති යත්:

ලොභය දෝසය මොහය යන තුන් අකුලලයෝ ය, (සහජ වශෙනත්) තදෙකසි වූ කෙලෙසෝ ද, උත් හා සමප්‍රසන්න වූ වෛදනාසකකි ය ... විඥනසකකි ය, තත්සමුදාය වූ කායකම් ය වාක්කම් ය මනාකම් යි. මේ බම්මෝ හිතයෝ යි.

1032. කවර බම්මෝ මයාම වෙති යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාමුච්ඡිකුලාමාසාන බම්මෝ ය, රූපසකකි ය ... විඥනසකකි යි. මේ බම්මෝ මයාමයෝ යි.

1033. කවර බම්මෝ ප්‍රණීත වෙති යත්:

අපරියාපනන වූ මාග්ගියෝ ද, මාග්ගියෝ ද, අසංකප්පාසාදාදා ද යි. මේ බම්මෝ ප්‍රණීතයෝ යි.

1034. කවර බම්මෝ භික්ෂාචාරික වෙති යත්:

මාතෘවධාදි පඤ්ච ආනන්දික කම්මෝ ද, යම් නිසිත භික්ෂාදායී - යකුන් වේ ද, මේ බම්මෝ භික්ෂාචාරිකයෝ යි.

1035. කවර බම්මෝ සමාස්තචාරික වෙති යත්:

අපරියාපනන වූ සතර මාග්ගියෝ යි. මේ බම්මෝ සමාස්තචාරිකයෝ යි.

1036. කවර බම්මෝ අනිසත වෙති යත්:

ඒ බම්මන් තබා අවශෙෂ වූ කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරියාපනන වූ කුලාමාසාන බම්මෝ ය, වෛදනාසකකි ය ... විඥනසකකි ය, සියලු රූපය ද, අසංකප්පාසාදාදා ද යි. මේ බම්මෝ අනිසතයෝ යි.

1037. කවර බම්මෝ මාග්ගිලබෙන වෙති යත්:

ආරාමිමාගීය අරමුණු කොට යම් විතතවෛතසික බම්ම කෙනෙක් උපදනානු නම්, මේ බම්මෝ මාග්ගිලබෙනයෝ යි.

1038. කතමෙ බමමා මග්ගහෙතුකා?

අරියමග්ගසමමුඛිස්ස මග්ගභික්ඛාති ධරෙත්වා තංසමප්පන්නො චෙදනා-
කඛ්ඛෙය්වා -පෙ- විඤ්ඤාණකඛ්ඛෙය්වා, ඉමෙ බමමා මග්ගහෙතුකා. අරියමග්ග-
සමමුඛිස්ස සමමාදිට්ඨි මග්ගො චෙව හෙතු 2. සමමාදිට්ඨිං ධරෙත්වා තංසමප-
පන්නො චෙදනානිකෙය්වා -පෙ- විඤ්ඤාණකඛ්ඛෙය්වා, ඉමෙ බමමා මග්ගහෙතුකා.
අරියමග්ගසමමුඛිස්ස අලොභො අද්දොසො අමොහො, ඉමෙ බමමා මග්ග-
හෙතු. තං සමප්පන්නො චෙදනානිකෙය්වා -පෙ- විඤ්ඤාණකඛ්ඛෙය්වා,
ඉමෙ බමමා මග්ගහෙතුකා.

1039. කතමෙ බමමා මග්ගාධිපතීනො?

අරියමග්ගො අධිපතීං කරිත්වා සෙ උපපජ්ජන්ති විත්තාදෙනසිකා බමමා,
ඉමෙ බමමා මග්ගාධිපතීනො. අරියමග්ගසමමුඛිස්ස ඵම්ම භාගිපතෙසො මග්ග-
භාවගන්තස්ස ඵම්මංසං ධරෙත්වා තංසමප්පන්නො චෙදනානිකෙය්වා, -පෙ-
විඤ්ඤාණකඛ්ඛෙය්වා, ඉමෙ බමමා මග්ගාධිපතීනො.

1040. කතමෙ බමමා උපපන්නා?

සෙ බමමා ජාතා භූතා සංඤ්ජාතා නිබ්බන්තා අභිනිබ්බන්තා පාභුභූතා
උපපන්නා සමුප්පන්නා උට්ඨිතා සමුට්ඨිතා උපපන්නා උපපන්නාසෙන
සඛගතිතා රූපං¹ චෙදනා සංඤ්ඤා සංඛාරා විඤ්ඤාණං, ඉමෙ බමමා උපපන්නා.

1041. කතමෙ බමමා අනුප්පන්නා?

සෙ බමමා අජාතා අභූතා අසංඤ්ජාතා අනිබ්බන්තා අභිනිබ්බන්තා
අපාභුභූතා අනුප්පන්නා අසමුප්පන්නා අනුට්ඨිතා අසමුට්ඨිතා අනුප්පන්නා
අනුප්පන්නාසෙන සඛගතිතා රූපං චෙදනා සංඤ්ඤා සංඛාරා විඤ්ඤාණං,
ඉමෙ බමමා අනුප්පන්නා.

1042. කතමෙ බමමා උප්පාදිනො?

කුසලාකුසලානං බමමාතං අවිජ්ජනනපිපාකානං විපාකා කාමාවචරා
රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරිඤ්ඤානා චෙදනානිකෙය්වා -පෙ- විඤ්ඤා-
ණකඛ්ඛෙය්වා, සංඤ්ඤා රූපං සමමිස්සකතානා උපපජ්ජස්සති, ඉමෙ බමමා
උප්පාදිනො.

1043. කතමෙ බමමා අතිතා?

සෙ බමමා අතීතා නිරුද්ධා විගතා විපරිණතා අත්ථගතා අබ්බත්ථ-
ගතා උපපජ්ජන්ති පිතතා අතීතා අතීතාසෙන සඛගතිතා රූපං චෙදනා
සංඤ්ඤා සංඛාරා විඤ්ඤාණං, ඉමෙ බමමා අතීතා.

2. රූපා - සිමු 2

1038 කවර බමුණෝ මාගිහෙතැන වෙති යත්:

ආයතී මාගිසම්බද්ධිනගේ මාගිසමානන් තබා ඒ මාගිසම්ප්‍රසන්න වූ වෙද-
නාසකකකිය ... විඥනාසකකකිය ය යන මේ බමුණෝ මාගිහෙතැනගේ ය,
ආයතී මාගිසම්බද්ධිනගේ සමානන්දානන් මාගි දහෙතැන වෙයි. සමානන්දානන්
තබා තත්සම්ප්‍රසන්න වූ වෙදනාසකකකිය ... විඥනාසකකකිය ය, යන මේ
බමුණෝ මාගිහෙතැනගේ ය ආයතී මාගිසම්බද්ධිනගේ අනුගත ය අනුගත ය
අනුගත ය යන මේ බමුණෝ මාගිහෙතැන ය උන් හා සම්ප්‍රසන්න වූ
වෙදනාසකකකිය ... විඥනාසකකකිය ය මේ බමුණෝ මාගිහෙතැනගේ ය

1039 කවර බමුණෝ මාගිසිපති වෙති යත්:

ආයතී මාගිස ආරමුණෙහිපති කොට යම් විනාශවනයිකිය මේ කෙනෙක්
උපදනානු නම්, මේ බමුණෝ මාගිසිපතිනු ය. මිත්‍රාලාප අධිපති කොට
මාගිස වසන ආයතී මාගිසම්බද්ධිනගේ විමාසාප තබා තත්සම්ප්‍රසන්න වූ
වෙදනාසකකකිය ... විඥනාසකකකිය ය, මේ බමුණෝ මාගිසිපති වෙති.

1040 කවර බමුණෝ උත්තරාන වෙති යත්:

යම් බමුණෙකෙක් සංගහනානු පසු වූවානු මොහොතට සංගහනානු
නිපන්නානු වෙසෙසින් නිපන්නානු ප්‍රකට වූවානු උත්තරාන වෙසෙසින්
උත්තරාන උත්තර වූවානු සමුදාන වූවානු උත්තරාන උත්තර කොටසින්
ගැණුනානු ද, ඒ රූපය වෙදනා ය සංඥා ය සංඝාරා ය විඥනා ය. මේ
බමුණෝ උත්තරානෝ ය.

1041 කවර බමුණෝ අනුත්තරාන වෙති යත්:

යම් බමුණෙකෙක් අනුත්තර අනුත්තර අනුත්තර අනුත්තර අනුත්තර
අනුත්තර අනුත්තර අනුත්තර අනුත්තර අනුත්තර අනුත්තර අනුත්තර
වූවානු අනුත්තරානාසෙත් සමානාන වූවානු ද, ඒ රූපය වෙදනා ය
සංඥා ය සංඝාරා ය විඥනා ය. මේ බමුණෝ අනුත්තරානෝ ය.

1042 කවර බමුණෝ උත්තරාදී (අවශ්‍යයෙන් උපදනා) වෙති යත්:

කාමාලාර රූපාලාර අරූපාලාර අරූපාලාර වූ නොවූ කළ විපාක
ඇති කුලපාකුල බමුණන්ගේ විපාකයෝ ය, වෙදනාසකකකිය ...
විඥනාසකකකිය ය, කම්ම කළ හෙයින් යම් රූපයකුත් උපදනේ ද, මේ
බමුණෝ උත්තරාදීහ.

1043 කවර බමුණෝ අනිත වෙති යත්:

යම් බමුණෙකෙක් කුණානුය ඉක්මවූවනු නිරුද්ධ වූවානු පහට
ගියානු (ප්‍රකාණය ගැටීමෙන්) විපරිණාමයට ගියානු අත්තයට ගියානු
අත්තයට ගියානු ඉක්ම වූවානු ද, අනිත වූවානු අනිතාසෙත්
සමානාන වූවානු ද, ඒ රූපය වෙදනා ය සංඥා ය සංඝාරා ය විඥනා ය.
මේ බමුණෝ අනිතයෝ ය.

1044. කතමෙ බමමා අනාගතා?

සෙ බමමා අජාතා අභූතා අසංඤ්ජාතා අනිබ්බන්තා අනභිනිබ්බන්තා අපාඤ්ඤානා අනුප්පන්නා අසමුප්පන්නා අනුරුචිතා අසමුරුචිතා අනාගතා අනාගතංසෙත සංගහිතා රූපං වෙදනා සංඤ්ඤා සංඛාරා විඤ්ඤාණං, ඉමෙ බමමා අනාගතා.

1045. කතමෙ බමමා පච්චුප්පන්නා?

සෙ බමමා ජාතා භූතා සංඤ්ජාතා ඤ්ඤානිබ්බන්තා අභිනිබ්බන්තා පාඤ්ඤානා උප්පන්නා සමුප්පන්නා උරුචිතා සමුරුචිතා පච්චුප්පන්නා පච්චුප්පන්නංසෙත සංගහිතා රූපං වෙදනා සංඤ්ඤා සංඛාරා විඤ්ඤාණං, ඉමෙ බමමා පච්චුප්පන්නා.

1046. කතමෙ බමමා අනිතාරමමණා?

අනිතෙ බමමෙ ආරබ්භ සෙ උප්පජ්ජන්ති විත්තංපෙතසිකා බමමා, ඉමෙ බමමා අනිතාරමමණා.

1047. කතමෙ බමමා අනාගතාරමමණා?

අනාගතෙ බමමෙ ආරබ්භ සෙ උප්පජ්ජන්ති විත්තංපෙතසිකා බමමා, ඉමෙ බමමා අනාගතාරමමණා.

1048. කතමෙ බමමා පච්චුප්පන්නාරමමණා?

පච්චුප්පන්නා බමමෙ ආරබ්භ සෙ උප්පජ්ජන්ති විත්තංපෙතසිකා බමමා, ඉමෙ බමමා පච්චුප්පන්නාරමමණා.

1049. කතමෙ බමමා අජ්ඣිත්තා?

සෙ බමමා තෙසං තෙසං සත්තානං අජ්ඣිත්තං පච්චන්තං නිසකා¹ පාටිපුග්ගලිකා උපාදින්නා රූපං වෙදනා සංඤ්ඤා සංඛාරා විඤ්ඤාණං, ඉමෙ බමමා අජ්ඣිත්තා.

1050. කතමෙ බමමා බහිද්ධා?

සෙ බමමා තෙසං තෙසං පරසත්තානං පරපුග්ගලානං අජ්ඣිත්තං පච්චන්තං නිසකා පාටිපුග්ගලිකා උපාදින්නා රූපං වෙදනා සංඤ්ඤා සංඛාරා විඤ්ඤාණං, ඉමෙ බමමා බහිද්ධා.

1051. කතමෙ බමමා අජ්ඣිත්තබහිද්ධා?

තදුභංගං, ඉමෙ බමමා අජ්ඣිත්තබහිද්ධා.

1. නිසකා - සිමු. 1, 2, 3 ඉප්පං. සං. PTS

1052. කතමෙ බමමා අජ්ඣන්තාරමමණා?

අජ්ඣන්තෙ බමමෙ ආරබ්භංගෙ උපපජ්ජන්ති විහතචේතසිකා බමමා, ඉමෙ බමමා අජ්ඣන්තාරමමණා.

1053. කතමෙ බමමා බහිද්ධාරමමණා?

බහිද්ධා බමමෙ ආරබ්භංගෙ උපපජ්ජන්ති විහතචේතසිකා බමමා, ඉමෙ බමමා බහිද්ධාරමමණා.

1054. කතමෙ බමමා අජ්ඣන්තබහිද්ධාරමමණා?

අජ්ඣන්තබහිද්ධා බමමෙ ආරබ්භංගෙ උපපජ්ජන්ති විහතචේතසිකා බමමා, ඉමෙ බමමා අජ්ඣන්තබහිද්ධාරමමණා.

1055. කතමෙ බමමා සනිදස්සනසප්පට්ඨිකා?

රූපාසතතා, ඉමෙ බමමා සනිදස්සනසප්පට්ඨිකා.

1056. කතමෙ බමමා අනිදස්සනසප්පට්ඨිකා?

චක්ඛාසතතා සොතාසතතා ඝාතාසතතා ජ්වහාසතතා කාශාසතතං සද්දාසතතං ගන්ධාසතතං රසාසතතා ප්‍රොට්ඨබ්බාසතතං, ඉමෙ බමමා අනිදස්සනසප්පට්ඨිකා.

1057. කතමෙ බමමා අනිදස්සනඅප්පට්ඨිකා?

චේදනානබ්බෙය්‍යා සංස්කෘතබ්බෙය්‍යා සංඛාරනබ්බෙය්‍යා විශ්කෘණනබ්බෙය්‍යා, සං රූපං අනිදස්සනං අප්පට්ඨිකා බමමාසතතපරිඨාපනතා, අසංඛිතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා අනිදස්සනඅප්පට්ඨිකා.

නිකං.

1058. කතමෙ බමමා හෙතු?

තඤ්ඤා කුසලහෙතු තඤ්ඤා අකුසලහෙතු තඤ්ඤා අව්‍යාකතහෙතු නව කාමාවච්චරහෙතු ජ රූපාවච්චරහෙතු ජ අරූපාවච්චරහෙතු ජ අපරිඤාපනතා-හෙතු.

1059. තත්ථ කතමො තඤ්ඤා කුසලහෙතු?

අලොභො අදොසො අමොහො.

1060. තත්ථ කතමො අලොභො?

සො අලොභො අලුඛනතා අලුඛනිතතනං අසාරාදො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජනතං අභානිසංඛි අපලංගො කුසලමූලං, අසං චුච්චති අලොභො.

1052. කචර බමිසෝ අධ්‍යාත්මාලම්භන වෙති යත්:

අධ්‍යාත්ම වූ බමිසන් අරමුණු කොට යම් විතතවෛතසික බමිසකෙනක් උපදනාහු නම්, මේ බමිසෝ අධ්‍යාත්මාලම්භනයෝ සි.

1053. කචර බමිසෝ බාහ්‍යාලම්භන වෙති යත්:

බාහ්‍ය වූ බමිසන් අරමුණු කොට යම් විතතවෛතසික බමිසකෙනක් උපදනාහු නම්, මේ බමිසෝ බාහ්‍යාලම්භනයෝ සි.

1054. කචර බමිසෝ අධ්‍යාත්ම - බාහ්‍යාලම්භන වෙති යත්:

අධ්‍යාත්ම - බාහ්‍ය වූ බමිසන් අරහතා (අරමුණු කොට) යම් විතතවෛතසික බමිසකෙනක් උපදනාහු නම්, මේ බමිසෝ අධ්‍යාත්ම බාහ්‍යාලම්භනයෝ සි.

1055. කචර බමිසෝ සනිද්දීන - සප්තස්ථ වෙති යත්:

රූපායතන ය, මේ බමිසෝ සනිද්දීන - සප්තස්ථයෝ සි.

1056. කචර බමිසෝ අනිද්දීන - සප්තස්ථ වෙති යත්:

චක්ඛුරායතන ය ශ්‍රොත්‍රායතන ය ස්ප්‍ර්ශායතන ය ජිහ්වායතන ය කායායතන ය ශබ්දායතන ය ගන්ධායතන ය රසායතන ය ස්ප්‍ර්ශ්වයායතන ය. මේ බමිසෝ අනිද්දීන - සප්තස්ථයෝ සි.

1057. කචර බමිසෝ අනිද්දීන - අප්‍රතිස්ථ වෙති යත්:

වේදනාසංඝතිය ය සංඥාසංඝතිය ය සංස්කාරසංඝතිය ය විඤ්ඤාසංඝතිය ය, අනිද්දීන - අප්‍රතිස්ථ වූ බමිසායතනපඤ්ඤාපනත වූ යම් රූපයකුත් වේ ද, අසංඛත (නිබ්බාන) බාහුව ද සි මේ බමිසෝ අනිද්දීන - අප්‍රතිස්ථයෝ සි.

නුතන නිර්දේශ සි.

1058. කචර බමිසෝ හෙතු වෙති යත්:

තුන් කුශලහෙතු ය තුන් අකුශලහෙතු ය තුන් අව්‍යාකානහෙතු ය නව කාමාවච්චරහෙතු ය අභි රූපාවච්චරහෙතු ය අභි අරූපාවච්චරහෙතු ය අභි අපරිශාපනතහෙතු සි.

1059. එහි තුන් කුශලහෙතු කචරහ යත්:

අලොභ ය අද්‍යය ය අමොහ සි.

1060. එහි අලොභ කචරෙ යත්:

යම් අලොභයෙක් අලොභාකාරයෙක් අලුබ්බ බවෙක් නො ඇලීමෙක් නො ඇලෙන අසුරෙක් නො අලුණු බවෙක් අනභිධ්‍යායෙක් අලොභ සංඛ්‍යාත කුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ අලොභ ය සි කියනු ලැබේ.

1061 තත්ථ කතමො අද්දෙසො?

යො අද්දෙසො අද්දසානා අද්දසිතතනං මෙතභි මෙනතායනා මෙනතාසි-
තතනං අනුද්දා අනුද්දායනා අනුද්දාසිතතනං නිතෙසිතා අනුකම්පා අව්‍යා-
පාද්‍යෙ අව්‍යාපජේඛා අද්දෙසො කුසලමූලං, අයං චූළච්ඡි අද්දෙසො.

1062. තත්ථ කතමො අමොහො?

දුකෙහි ඤාණං දුකභසමුදයෙ ඤාණං දුකභනිරෝධෙ ඤාණං දුකභනිරෝ-
ධනාමිතියා පටිපද්දා ඤාණං සුඛබන්ධන ඤාණං අපරන්ත ඤාණං පුබ්බ-
න්තාපරන්ත ඤාණං ඉද්දසාධායනාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු බමමෙසු ඤාණං,
යා එච්චරූපා පඤ්ඤා පජානනා විචයො පච්චයො බමමවිචයො සලලකභිණා
උපලකභිණා පච්චුපලකභිණා පණ්ණිවිමං කොසලලං හෙපුඤ්ඤං වෛතව්‍යා
වින්නා උපපරික්ඛා හුරි මෙධා පරිණාසිකා විපසානා සමපජ්ඤාදං පතොද්ද
පඤ්ඤා පඤ්ඤාභිසංයො පඤ්ඤාපජ්ජානො පඤ්ඤාරතනං අමොහො බමම-
විචයො සමමාදිට්ඨි, අයං චූළච්ඡි අමොහො.

ඉමෙ තයො කුසලහෙතු.

1063. තත්ථ කතමෙ තයො අකුසලොකතු?

ලොභො දොසො මොහො.

1064 තත්ථ කතමො ලොභො?

යො රාගො සාරුතො අනුතයො අනුරුභො නන්දි නන්දිරුභො විතනසා
සාරාගො ඉච්ඡා මුච්ඡා අපේක්ඛාසානං ගෙධො පමුගෙධො සබ්බො පබ්බො
එජා මායා ජනිකා භඤ්ජනනී සිබ්බනී¹ ජාලිනී සරිතා විසතනිකා සුතනං
විසවා ආයුතනී² දුතියා පණ්ණිති භවතෙතනි වතං වතරො සන්තවො
සිතෙහො අපෙක්ඛා පටිබ්බු ආසා ආසිංසනා ආසිංසිතතනං³ රූපාසා සද්දාසා
ගන්ධාසා රසාසා ඓදාංඛිබ්බාසා ලාභාසා ධනාසා සුත්තාසා ජිවිතාසා ජප්පා
පජ්ජපා අභිජප්පා ජප්පනා⁴ ජප්පිතතනං ලොලුප්පා ලොලුප්පායනා
ලොලුප්පාසිතතනං පුච්ඡඤ්ඤිකතා⁵ සාදුකම්පනා අබමමරුතො විසමලොභො
නිකන්ති නිකාමනා පසානා පිභනා සමපජ්ජනා කාමතණ්හා භවතණ්හා
විභවතණ්හා රූපතණ්හා අරූපතණ්හා තිරේධතණ්හා රූපතණ්හා සද්ද-
තණ්හා ගන්ධතණ්හා රසතණ්හා ඓදාංඛිබ්බතණ්හා බමමතණ්හා ඔසො
යොහො ගජ්ජො උපාදානං ආවරණං නිවරණං ඡදනං⁶ බ්බුතං උපකති-
ලෙසො අනුසයො පරිසුට්ඨානං ලතා වෙවිච්ඡං දුකභිමූලං දුකභිදුතං
දුකභසහමො මාරපාසො මාරබලිසං මාරපිසයො තණ්හාතද්ධි තණ්හාජාලං
තණ්හාගද්දලං තණ්හාසමුද්දා අභිජ්ඣා ලොභො අකුසලමූලං, අයං චූළච්ඡි
ලොභො.

1. සිබ්බනී, මජ්ඣිම, PTS.

2. ආයුතනි, සිමු මජ්ඣිම.

3. ආසිංසනා ආසිංසිතතනා, මජ්ඣිම. 4. ජප්පා ජප්පනා, මජ්ඣිම.

5. පුච්ඡඤ්ඤිකතා, මජ්ඣිම, සිමු 1, 2. පුච්ඡිකතා - සිමු 3, PTS.

6. ඡදනා, සිමු 1 2, 3, මජ්ඣිම, සහ ඡද්දානා, PTS.

1061. එහි අන්තර්ගත කවිතර යන්:

යම් අද්වෛතයෙක් අද්වෛතාකාරයෙක් අද්වෛත බවෙක් මෙමග්‍රිහක් මෙමත්‍රාකාරයෙක් මෙමත්‍රී ඇති බවෙක් අනුද්දයාවෙක් (-රැකීමෙක්) අනුද්දයාකාරයෙක් අනුද්දයා වැනි බවෙක් හිතෙනයි බවෙක් අනුකම්පායෙක් අත්‍රාපාදයෙක් භ්‍රාට්‍යවය වැනි බවෙක් අද්‍රෙය සංඛ්‍යාත කුශලමූල-යෙක් වේ ද, මේ අද්වෛතයයි කියනු ලැබේ.

1062. එහි අමූයන කවරේ රැන්:

දූඛසත්‍යයෙහි ඥානය දූඛසමුදයෙහි ඥානය දූඛචිරෝධයෙහි ඥානය දූඛචිරෝධතාමිනී ප්‍රතිපදයෙහි ඥානය සුඵ්‍යානතයෙහි ඥානය අපරානතයෙහි ඥානය සුඵ්‍යානතාපරානතයෙහි ඥානය ඉදමිප්‍රත්‍යයතාප්‍රතිත්‍යසමිත්‍යපනතවිමි-
යන්ති ඥානය, යන මෙවිදු වූ යම් ප්‍රඥාවක් පජානතාකාරයෙන් (අතිත්‍යා-
දිම) විමසීමෙන් වෙසෙයින් විමසීමෙන් (අතිත්‍යාදින්නේ ලක්ෂණවනසෙන්)
සාලාකීමෙන් උපලක්ෂණයෙන් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙන් පණිනි බවෙන් කුසල
බවෙන් නිපුණ බවෙන් (අතිත්‍යාදින්නේ) විතාවතයෙන් විනාතයෙන් උප-
පරික්ෂාපවත්තු කිරි ප්‍රඥාවෙන් මේධා (- ධාරණප්‍රඥ) වෙන් පරික්ෂාසිකාවත්තු
විදගීනාවත්තු සමගඥානයෙන් (ප්‍රඥ) පතොදයෙන් ප්‍රඥාවක් ප්‍රඥෙත්තු-
යයෙන් ප්‍රඥලලයෙන් ප්‍රඥතූණත්‍යයෙන් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙන් ප්‍රඥ - ආලෝකයෙන්
ප්‍රඥ - අවහාසයෙන් ප්‍රඥප්‍රදේශයෙන් ප්‍රඥරතනයෙන් අමොගයෙන් ධම්ම-
විචයයෙන් සමගඥානයෙන් වේ ද, මේ අමොගය සි කියනු ලැබේ.

මේ තුන් කුශලයෙන් මෙය.

1063. එහි තුන් අකුශලයෙහි කවරහ සත්:

ලොව ය දෙස ය මොහ යි.

1064. එහි ලොහ කවර යන්:

ශ්‍රී රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් අනුනායෙක් (විෂයයෙක්හි පැමිණීමෙන්) අනුරෝධයෙක් (-ඇලීමෙන්) තැනීමෙන් තැනීමෙන් විතතාගේ බලවත් රාගයෙක් ඉවහරයෙක් මුර්ථයෙක් බැහැරගෙන සිටීමෙන් ගිණි වීමෙන් හාත්පසින් ගිපු වීමෙන් ඇලීමෙන් පසිඳයාගත් ජපයෙක් මායාවක් (සසර උපදවන) ජනිතාවක් සංස්කෘතියක් (වුළු - පිළිසිදු වීමෙන්) හිමිවීමෙන් ජාලිතියක් සරිතාවක් විසඳනායෙක් සුනු (-සු) යෙක් පැතිරීමෙන් ආයුධිතියක් ද්විතියාවක් ප්‍රතිධියෙක් හවරජු (-රහන) -යෙක් වනායෙක් වචනයෙක් සන්ධියෙක් සෙනෙයෙක් අපෙක්ෂායෙක් පවිත්‍රයෙක් ආශායෙක් ආශාසනයෙක් ආශාසිත බවෙන් රූපාශායෙක් ශබ්දාශායෙක් ගම්බාශායෙක් රසාශායෙක් ස්ප්‍රභව්‍යාශායෙක් ලාභාශායෙක් ධනාශායෙක් පත්‍රාශායෙක් ජිවිතාශායෙක් ජලාශායෙක් ප්‍රජලාශායෙක් අභි-ජලාශායෙක් ජලපනාකාරයෙක් ජලපිත බවෙන් ලොලු බවෙන් ලොලු-පාකාරයෙක් ලොලුපාසිත බවෙන් නගුට සලත බවෙන් සවාදු කාමයනා-යෙක් අධිමාර්ගයෙක් විෂමලොභයෙක් නිකානුයෙක් කාමානුචිත අයුරක් ප්‍රාචීනායෙක් රිසි වීමෙන් සම්ප්‍රාචීනායෙක් කාමතාමයයෙක් හවතාමය-යෙක් විභවතාමයයෙක් රූප (හව) තාමයයෙක් අරූපතාමයයෙක් නිරෝධතාමයයෙක් රූපමය තාමයයෙක් ශබ්දතාමයයෙක් ගම්බතාමයයෙක් රසතාමයයෙක් ස්ප්‍රභව්‍යතාමයයෙක් ධම්මතාමයයෙක් ඔසයෙක් ගෞරවයෙක් ග්‍රන්ථයෙක් උපාදනයෙක් (කුශලයන්ගේ) ආවරණ-යෙක් නිවරණයෙක් ඡාදනයෙක් බඩිතයෙක් උපතෙලයෙක් අනුග-යෙක් (පරිපූර්ණ-) කුශලවාරය ගැනීමෙන් ලතායෙක් විධි ඉවහරයෙක් දුබ්බලයෙක් දුබ්ධිතයෙක් දුබ්බුතවයෙක් මාර්ගයෙක් මාර්ගලිත (-බලි) යෙක් මාර්ගවිෂයයෙක් තාමයනදියක් තාමයජාලයෙක් තාමය ගර්භයෙක් තාමයසමුදයෙක් අභිධ්‍යායෙක් ලොභ - අකුශලමූලයෙක් වේද, මේ ශ්‍රෝත යයි කියනු ලැබේ.

1065. තත්ථ කතමො දෙසො?

අනන්ධං මෙ අවුරුති ආසාදො ජායති, අනන්ධං මෙ වරතිති ආසාදො ජායති, අනන්ධං මෙ චිරිසුතීති ආසාදො ජායති. පියස්ස මෙ මනාපස්ස අනන්ධං අවුරු -පෙ- අනන්ධං වරති -පෙ- අනන්ධං චිරිසුතීති ආසාදො ජායති. අපටිසස්ස මෙ අමනාපස්ස අන්ධං අවුරු -පෙ- අන්ධං වරති -පෙ- අන්ධං චිරිසුතීති ආසාදො ජායති. අධ්මානෙ වා පන ආසාදො ජායති. යො ඵවරුපො විහතස්ස ආසාදො, පටිසාදො පටිසං පටිවිසරුධො කොපො පකොපො සමපංකාපො දෙසො පදෙසො සමපදෙසො විහතස්ස ව්‍යාපතති මනොපදෙසො කොධො කුප්ඤ්ඤාතා කුප්ඤ්ඤාතො දෙසො දුස්සනා දුස්සිතතො ව්‍යාපතති ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතතො. විරොධො පටිවිසරාධො වණ්ඤිකකං අසුරොපො අනතතමිතතා විහතස්ස, අයං වුච්චති දෙසො.

1066. තත්ථ කතමො මොහො?

දුකෙහි අඤ්ඤාණං දුකඛසමුදයෙ අඤ්ඤාණං දුකඛනිරෝධෙ අඤ්ඤාණං දුකඛනිරෝධනාමිති යං පටිපදාය අඤ්ඤාණං, ධුබ්බනෙහි අඤ්ඤාණං අපරනෙහි අඤ්ඤාණං ධුබ්බනනාපරනෙහි අඤ්ඤාණං, ඉදප්පච්චයනා පටිච්චසමුප්පනෙන සු ධම්මෙසු අඤ්ඤාණං, යං ඵවරුපා අඤ්ඤාණං අදස්සනං අනභිසමයො අනනු-බොධො අසමෙධො අප්පටිපච්චයං අසංගාහනා අපරිසොගාහනා අසම-පෙකඛනා අපච්චිවෙකඛනා අපච්චනකමමි. දුමමජ්ඣං බාලාං අසමප්පඤ්ඤං මොහො පමොහො සමමොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජාසො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරිසුට්ඨානා අවිජ්ජාලභ්ඤී මොහො අකුසලමූලං, අයං වුච්චති මොහො.

ඉමෙ තයො අකුසලභෙතු.

1067. තත්ථ කතමෙ තයො අව්‍යාකතභෙතු?

කුසලානං වා ධම්මානං විපාකො නිරියාව්‍යාකතෙසු වා ධම්මෙසු අලොභො අද්දෙසො අමොහො. ඉමෙ තයො අව්‍යාකතභෙතු.

1068. තත්ථ කතමෙ තථ කාමාවචරභෙතු?

තයො කුසලභෙතු, තයො අකුසලභෙතු, තයො අව්‍යාකතභෙතු. ඉමෙ තථ කාමාවචරභෙතු.

1069. තත්ථ කතමෙ ඡ රූපාවචර භෙතු?

තයො කුසලභෙතු, තයො අව්‍යාකතභෙතු. ඉමෙ ඡ රූපාවචරභෙතු.

1070. තත්ථ කතමෙ ඡ අරූපාවචරභෙතු?

තයො කුසලභෙතු, තයො අව්‍යාකතභෙතු. ඉමෙ ඡ අරූපාවචරභෙතු.

1065. එහි ද්‍රව්‍යය කවරෙ යන්:

'මට අවැඩ කෙළේ'හි ආඝාත උපදී. 'මට අවැඩ කෙරෙයි' ආඝාත උපදී. 'මට අවැඩ කරන්නේ'හි ආඝාත උපදී. 'මාගේ ප්‍රිය මිත්‍රාපය හට අතහී කෙළේ ය ... දැන් අතහී කෙරෙයි ... මතු අතහී කරන්නේ ය'හි ආඝාත උපදී. 'මාගේ අප්‍රිය අමිත්‍රාපය හට අතහී කෙළේ ය ... අතහී කෙරෙයි ... අතහී කරන්නේ ය'හි ආඝාත උපදී. යළි අසවානයෙහි ද ආඝාත උපදී. යම් මෙබඳු විභවයාගේ ආඝාතයෙන් ප්‍රතිඝාතයෙන් ප්‍රතිඝයෙන් ප්‍රතිවිරෝධයෙන් කොපයෙන් ප්‍රකෝපයෙන් සම්ප්‍රකෝපයෙන් ද්‍රෝණියෙන් ප්‍රද්‍රෝණියෙන් සම්ප්‍රද්‍රෝණියෙන් විභවයාගේ විපභවත බවෙන් මතස්ප්‍රද්‍රෝණියෙන් ක්‍රොධයෙන් නිපෙත අයුරෙන් කිපුණු බවෙන් ද්‍රෝණියෙන් දුෂ්ණාකාරයෙන් දුෂිත බවෙන්, ප්‍රකෘතිය හැරීමෙන් ප්‍රකෘතිය හරහා අයුරෙන් ප්‍රකෘතිය හළ බවෙන් විරෝධයෙන් ප්‍රතිවිරෝධයෙන් සැබෑ බවෙන් නො පිරිපුන් වචන ඇති බවෙන් විභවයාගේ අනන්තමත (-නො සතුටු) භාවයෙන් වේ ද, මේ ද්‍රව්‍යයෙහි කියනු ලැබේ.

1066. එහි මොහොත කවරෙ යන්:

දූෂ්ණත්වයෙහි නො දැනීම දූෂ්ණමුදයෙහි නො දැනීම දූෂ්ණවිරෝධයෙහි නො දැනීම දූෂ්ණවිරෝධානුමතී ප්‍රතිපදයෙහි නො දැනීම, පූජ්‍යත්වයෙහි නො දැනීම අපරාධයෙහි නො දැනීම පූජ්‍යතාපරාධයෙහි නො දැනීම, ඉදම්ප්‍රත්‍යාසාදිතයාගේ ප්‍රතිපත්තියෙහි නො දැනීම, යන යම් මෙබඳු වූ අයුතයෙන් අදහිතයෙන් අතහිතයෙන් අනුමතයෙන් අසමබලයෙන් අප්‍රතිමතයෙන් (අතිශය දූෂ්ණත්වයෙන්) මොනොවට නො හැරීමෙන් හාත්පසින් නො හැරීමෙන් යම් ව නො දැනීමෙන් (බර්මානුකූලයෙන්) නො දැනීමෙන් ප්‍රත්‍යක්ෂ නො කිරීමෙන් දුර්මතයෙන් බාල බවෙන් අසමත්-යුතයෙන් මොහොතෙන් ප්‍රමොහයෙන් සම්මොහයෙන් අවිද්‍යාවෙන් අවිද්‍යාසං-යෙන් අවිද්‍යාසංගතයෙන් අවිද්‍යානුගතයෙන් අවිද්‍යාපරිපූර්ණත්වයෙන් අවිද්‍යාලබ්ධි-යෙන් මොහ - අනුග්‍රහමුලයෙන් වේ ද, මේ මොහ යනි කියනු ලැබේ.

මේ තුන් අනුග්‍රහ හෙතු යි.

1067. එහි තුන් අව්‍යාකෘතහෙතු කවරහ යන්:

කුසලධර්මයන්ගේ විපාක හෙයින් හෝ ක්‍රියා-අව්‍යාකෘත ධර්මයන්හි හෝ අලෝභය අද්‍රෝශ්‍යය අමෝහය යි. මොහු තුන් අව්‍යාකෘත හෙතු යි.

1068. එහි නව කාමාවචරහෙතු කවරහ යන්:

තුන් කුසලහෙතු ය තුන් අකුසලහෙතු ය තුන් අව්‍යාකෘතහෙතු යි. මොහු නව කාමාවචර හෙතු යි.

1069. එහි අති රූපාවචරහෙතු කවරහ යන්:

තුන් කුසලහෙතු ය තුන් අව්‍යාකෘතහෙතු යි. මොහු අති රූපාවචර-හෙතු යි.

1070. එහි අති අරූපාවචරහෙතු කවරහ යන්:

තුන් කුසලහෙතු ය තුන් අව්‍යාකෘතහෙතු යි. මොහු අති අරූපාවචරහෙතු යි.

1071. තනි කතමේ ජ අපරිච්ඡායනාමයෙන්?

තමා කළුලෙනා, තමා දුටුවා කෙනෙකු, ඉමේ ඡ අපරිසාරනානෙකු.

1072. තැන් කඩමේ තයෝ කුසලයෙන්?

අලොහයා අමරයෝ අමොගයා.

1073. නන්ද කතමෝ අලොහෝ

සෞ අලෝභයා අප්‍රබන්ධයා අප්‍රබන්ධිකයා. අසාර්ථකයා අසාර්ථකිකයා. අසාර්ථකිකයා. අනනිජ්ඣා අලෝභයා කුසලමුලා, අසං වුවුවනි අලෝභයා.

1074. තවත් කතනමා අනෙකුදා?

සෛ අභ්‍යන්තර අර්ථකථන - පෙ - අව්‍යාප්ත අව්‍යාප්ත
අභ්‍යන්තර කුසලාන, අයං වුවහි අභ්‍යන්තර.

1075. හඹ කහමේ, අමෝහෝ?

දුනෙඩි සූදුණි, දුනඩිය මුද්දමෙ සූදුණි, දුනඩිනිරොමෙ සූදුණි, දුනඩි-
නිරොඩියාමිනියා පටිපදය සූදුණි, පුඬබනෙත සූදුණි, අපරනෙත සූදුණි,
පුඬබනනාපරනෙත සූදුණි, ඉදුපපට්ටයනාපට්ටපමුපපනෙතසු ධමමෙසු
සූදුණි, යා එවරුපා පඤ්ඤා පජානනා විචයො පටිචයො ධමමට්ටයො
සලානනණා උපලකඩණා පට්ටපලකඩණා පඤ්චිට්ඨං කොසලං තෙජ්ඣසං
වෙහව්‍යා විනනා උපපරිනනා භුරි මෙධා පරිණාසිනා විරසසනා සමප-
ජ්ඣසං පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤාදිඤ්ඤා පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසංචාරි, පඤ්ඤා
පාසාදෙ පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාභිනාසො පඤ්ඤාපඤ්ඤානො පඤ්ඤාරතනං
අමොහො, ධමමට්ටයො සමමාදුට්ඨි ධමමට්ටයාසමෙබ්බාසාධෙතා මහනඬිතා
මහපරියාපනනං, අයං දිව්ච්ඡි අමොහො.

ඉතිමි තමයා කුසලයෙනි.

1076. තනි කතමේ තරය අවසානකෙහිත්

සූඝ්‍රානං ධම්මානං ටිපාකතො අලොකො අපද්‍රවො අමොකො, ඉමෙ
තයො අව්‍යාසකතෙනු.

ඉබේම ජ් අපරිසාරිකයෙකි.

ହୃଦୟେ ନିବିଡ଼ି, ଘେନୁ.

1077. කතමේ බිමම; න හෙතු?

තෙ බමෙම ජිවෙත්තී අවසේසා කුසලාකුසලාච්ඡායාකතා බමමා කාමාව-
චරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරිසීයනනා ඡෙදනාකිකො - භෙ-
විසංසුණකිකො සබ්බසු රූපා අසම්බතා ච බාඤ්ඤාමෙ බමමා න භන්තු.

1071. එහි මිනි අපරිසාපනානෙකු කවරක යන්:

තුන් කුසලයෙකු හ, තුන් අව්‍යාකතයෙකු යි. මොහු ඔහු අපරිඥා-
පනතයෙකු යි.

1072. එහි තුන් කුශලයෙහි කවරය යන්:

අලුත ස අලුති ස අලුත සි.

1073. එහි අලෝභය කවරෙ යන්:

සම් අලොහයෙක් අලොහාකාරයෙන් අලුබඩ බවෙන් අසංරාගයෙන් අසංරක්තාකාරයෙන් අසංරක්ත බවෙන් අනනිධ්‍යාවක් අලොහ - කුලල මුලයෙක් වේ ද, මේ අලොහ හි කිහිපු ලැබේ.

1074. එකී අද්දෙසස කවුරු යන්:

සම් අද්වේෂයෙන් අද්විතීයාභාවයෙන් අද්විතීය බවෙන් ... අවිභාවයෙන් නිදහස් බවෙන් අද්වේෂ - කුශලමූලයෙන් පේ ද, මේ අද්වේෂයෙහි කියනු ලැබේ.

1075. එහි අමොහස කවර යැයි:

දු:බසනායකෙහි ඥානය දු:බසමුදයෙහි ඥානය දු:බතිරොධයෙහි ඥානය දු:බතිරොධාමනීප්පතිපදයෙහි ඥානය පුච්ඡානායෙහි ඥානය අපරානායෙහි ඥානය පුච්ඡානාපරානායෙහි ඥානය ඉදම්ප්‍රත්‍යයනාප්‍රතිතසමුත්පන්න ධම්මන්ති ඥානය, යන මෙබඳු වූ යම් ප්‍රඥාවක් ප්‍රජානනාකාරයෙන් විවිධයෙන් ප්‍රතිවිධයෙන් ධම්මිවිධයෙන් සංලක්ෂණයෙන් උපලක්ෂණයෙන් ප්‍රත්‍යුප- ලක්ෂණයෙන් පාණතිතයෙන් කොෂාලයෙන් තේනපුණයෙන් විභාවන- යෙන් චිත්තායෙන් උපපරික්ෂාමෙන් යුරිප්‍රඥයෙන් ධාරණප්‍රඥායෙන් පරි- ණාසිකාවක් විදශීනායෙන් සමන්ඥනායෙන් පකොදයෙන්, ප්‍රඥයෙන් ප්‍රඥෙත්‍රියයෙන් ප්‍රඥබලයෙන් ප්‍රඥසත්ත්‍වයෙන් ප්‍රඥප්‍රාපාදයෙන් ප්‍රඥ - ආලො- කයෙන් ප්‍රඥ - අවහාසයෙන් ප්‍රඥප්‍රද්‍යොතයෙන් ප්‍රඥරත්තයෙන් අමොහ- යෙන් ධම්මිවිධයෙන් සමන්ද්‍රවිධයෙන් ධම්මිවිධසමබ්බාධාසමබ්බයෙන් මාභීභිත- යෙන් මාභීපභාසාපන්නායෙන් චේද, මේ අමොහ සිකියාවූ ලැබේ.

මොහු තුන් කුහල හෙතු සි.

1076. එහි තුන් අවයවයන්ගෙන් කවරය සත්:

කුලබලයන්ගේ විවාහ ගෙයින් යන මොක භුක් අවශාසාකළහදි. අලොහ ය අදෙස ය අමාස ය,

මොහු සිඳින අපරිභාෂකයෙකු යි.

මේ බ්ලොග් හෙතු නම් මෙය.

1077. කවර බමියෝ තහනතු (හෙතු නො ද්‍රිවාහු) වෙති සත්:

ඒ (හෙතු) බිමියන් තමා අවශේෂ කාමාවචර - රූපාවචර - අරූපාවචර - අපරිසාරකත වූ කුශල - අකුශල - අව්‍යාකාත බිමියෝ ය, වේදනා සකකා ය ... විඤ්ඤානා ය, සීයස්ස රූපය ද, අසඬිත (නිබ්බාන) ධාතුව ද, යන මේ බිමියෝ නිහෙතු නම් වෙත්.

1078. කතමෙ බමමා සහෙතුකා?

තෙති බමමෙති සෙ බමමා සහෙතුකා: වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා සහෙතුකා.

1079. කතමෙ බමමා අහෙතුකා?

තෙති බමමෙති සෙ බමමා අහෙතුකා: වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, සබ්බඤ්ච රූපං, අසබ්බතා ච ඛාත්තා, ඉමෙ බමමා අහෙතුකා.

1080. කතමෙ බමමා හෙතුසම්පයුත්තා?

තෙති බමමෙති සෙ බමමා සම්පයුත්තා: වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා හෙතුසම්පයුත්තා.

1081. කතමෙ බමමා හෙතුච්ඡයසුත්තා?

තෙති බමමෙති සෙ බමමා ච්ඡයසුත්තා: වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, සබ්බඤ්ච රූපං, අසබ්බතා ච ඛාත්තා, ඉමෙ බමමා හෙතුච්ඡයසුත්තා.

1082. කතමෙ බමමා හෙතු වෙච්ඡ සහෙතුකා ච?

ලොභො මොහෙන හෙතු වෙච්ඡ සහෙතුකො ච, මොහො ලොභෙන හෙතු වෙච්ඡ සහෙතුකො ච, දෝසො මොහෙන හෙතු වෙච්ඡ සහෙතුකො ච, මොහො දෝසෙන හෙතු වෙච්ඡ සහෙතුකො ච. අලොභො අදෝසො අමොහො තෙ අඤ්ඤාමඤ්ඤාං හෙතු වෙච්ඡ සහෙතුකා ච. ඉමෙ බමමා හෙතු වෙච්ඡ සහෙතුකා ච.

1083. කතමෙ බමමා සහෙතුකා වෙච්ඡ න ච හෙතු?

තෙති බමමෙති සෙ බමමා සහෙතුකා තෙ බමමෙ ධ්මපෙත්වා වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා සහෙතුකා වෙච්ඡ න ච හෙතු.

1084. කතමෙ බමමා හෙතු වෙච්ඡ හෙතුසම්පයුත්තා ච?

ලොභො මොහෙන හෙතු වෙච්ඡ හෙතුසම්පයුත්තො ච, මොහො ලොභෙන හෙතු වෙච්ඡ හෙතුසම්පයුත්තො ච, දෝසො මොහෙන හෙතු වෙච්ඡ හෙතුසම්පයුත්තො ච, මොහො දෝසෙන හෙතු වෙච්ඡ හෙතුසම්පයුත්තො ච. අලොභො අදෝසො අමොහො තෙ අඤ්ඤාමඤ්ඤාං හෙතු වෙච්ඡ හෙතුසම්පයුත්තො ච. ඉමෙ බමමා හෙතු වෙච්ඡ හෙතුසම්පයුත්තො ච.

1078. කචර ධම්මෝ සහෙතුක වෙති යත්:

ඒ හෙතුධම්මයන්ගෙන් යම් ධම්ම කෙනෙක් සහෙතුක වෙත් ද, වෙදනා සකකිය ... විඤ්ඤාසකකිය යන මේ ධම්මෝ සහෙතුකයෝ යි.

1079. කචර ධම්මෝ අහෙතුක වෙති යත්:

ඒ හෙතුධම්මයන්ගෙන් යම් ධම්ම කෙනෙක් අහෙතුක වෙත් ද, වෙදනා සකකිය ... විඤ්ඤාසකකිය ය, සියලු රූපය ද, අසම්බව්වාදුවා ද, යන මේ ධම්මෝ අහෙතුකයෝ යි.

1080. කචර ධම්මෝ හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත වෙති යත්:

ඒ හෙතුධම්මයන්ගෙන් යම් ධම්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද, වෙදනාස්කකිය ය ... විඤ්ඤාසකකිය ය, යන මේ ධම්මෝ හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත යෝ යි.

1081. හෙතු විප්‍රයුක්ත ධම්මෝ කචරහ යත්:

ඒ හෙතුධම්මයන්ගෙන් යම් ධම්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වුවාහු ද, වෙදනා සකකිය ය ... විඤ්ඤාසකකිය ය, සියලු රූපය ද, අසම්බව්වාදුවා ද, යන මේ ධම්මෝ හෙතුවිප්‍රයුක්තයෝ යි.

1082. කචර ධම්මෝ හෙතු ද සහෙතුක ද වෙති යත්:

ලොභය මොහය සමග වූයේ හෙතු ද සහෙතුක ද වෙයි, මොහය ලොභය සමග වූයේ හෙතු ද සහෙතුක ද වෙයි, දොසය මොහය සමග වූයේ හෙතු ද සහෙතුක ද වෙයි, මොහය දොසය සමග වූයේ හෙතු ද සහෙතුක ද වෙයි. අලොභය අදොසය අමොහය යන මොහු ඔවුනොවුන් හෙතු වුවාහු ද සහෙතුක වුවාහු ද වෙත්. මේ ධම්මෝ හෙතු ද සහෙතුක ද වෙත්.

1083. කචර ධම්මෝ සහෙතුක ද නොද හෙතු ද වෙති යත්:

ඒ හෙතුධම්මයන්ගෙන් යම් ධම්ම කෙනෙක් සහෙතුක වුවාහු ද, ඒ ධම්මයන් තබා වෙදනාස්කකිය ... විඤ්ඤාසකකිය ය යන මේ ධම්මෝ සහෙතුක ද නොද හෙතු වුවාහු ද වෙත්.

1084. කචර ධම්මෝ, හෙතු ද හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වෙති යත්:

ලොභය මොහය සමග වූයේ හෙතු ද හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, මොහය ලොභය සමග වූයේ හෙතු ද හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, දොසය මොහය සමග වූයේ හෙතු ද හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, මොහය දොසය සමග වූයේ හෙතු ද හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. අලොභය අදොසය අමොහය යන මොහු ඔවුනොවුන් හෙතු ද හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙත්. මේ ධම්මෝ හෙතු ද හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වෙත්.

1085. කතමේ බමමා හෙතුසම්පයුතතා වෙච න ව හෙතු?

තෙති බමමෙහි යෙ බමමා සම්පයුතතා හෙ බමමෙ සංපතා වෙදනා කකිනො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිනො, ඉමෙ බමමා හෙතුසම්පයුතතා වෙච න ව හෙතු.

1086. කතමේ බමමා න හෙතු සහෙතුකා?

තෙති බමමෙහි යෙ බමමා න හෙතු සහෙතුකා: වෙදනාකකිනො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිනො, ඉමෙ බමමා න හෙතු සහෙතුකා.

1087. කතමේ බමමා න හෙතු අහෙතුකා?

තෙති බමමෙහි යෙ බමමා න හෙතු අහෙතුකා: වෙදනාකකිනො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිනො, සබ්බඤ්ච රූපං අසඬ්ඛනා ච ධාතු, ඉමෙ බමමා න හෙතු අහෙතුකා.

හෙතුභෝජක.

1088. කතමේ බමමා සප්පච්චයා?

පඤ්චකකිනො: රූපකකිනො වෙදනාකකිනො සඤ්ඤාකකිනො සඬ්ඛා- රකකිනො විඤ්ඤාණකකිනො, ඉමෙ බමමා සප්පච්චයා.

1089. කතමේ බමමා අප්පච්චයා?

අසඬ්ඛනා ධාතු, ඉමෙ බමමා අප්පච්චයා.

1090. කතමේ බමමා සබ්බතා?

සෙච තෙ බමමා සප්පච්චයා, තෙච තෙ බමමා සඬ්ඛනා.

1091. කතමේ බමමා අසඬ්ඛනා?

යො ඵච සො බමමො අප්පච්චයො සො ඵච සො බමමො අසඬ්ඛනො.

1092. කතමේ බමමා සනිදස්සනා?

රූපාසනනං, ඉමෙ බමමා සනිදස්සනා.

1093. කතමේ බමමා අනිදස්සනා?

චක්ඛායනනං -පෙ- ඓඨාධිබ්බායනනං, වෙදනාකකිනො, -පෙ- විඤ්ඤාණකකිනො, සඤ්ච රූපං අනිදස්සනං අප්පට්ඨං බමමායනනපරිශාපනනං, අසඬ්ඛනා ච ධාතු, ඉමෙ බමමා අනිදස්සනා.

1094. කතමේ බමමා සප්පට්ඨා?

චක්ඛායනනං -පෙ- ඓඨාධිබ්බායනනං, ඉමෙ බමමා සප්පට්ඨා.

1085. කවර බමියෝ හෙතුසම්ප්‍රසක්ත ද නොද හෙතු ද වෙති යත්:

ඒ හෙතුබමියන්ගෙන් යම් බමි කෙනෙක් සම්ප්‍රසක්ත වූවාහු ද ඒ බමියන් තමා වෙදනාස්කකු ය ... විඥානස්කකු ය යන මේ බමියෝ හෙතු සම්ප්‍රසක්ත ද නොද හෙතු ද වෙත්.

1086. කවර බමියෝ තහෙතු සහෙතුක වෙති යත්:

ඒ හෙතුබමියන්ගෙන් යම් බමි කෙනෙක් හෙතු නොවැ සහෙතුක වූවාහු ද, වෙදනාස්කකු ය ... විඥානස්කකු ය යන මේ බමියෝ තහෙතු සහෙතුකයෝ යි.

1087. කවර බමියෝ තහෙතු අහෙතුක වෙති යත්:

ඒ හෙතුබමියන්ගෙන් යම් බමි කෙනෙක් හෙතු නොවැ අහෙතුක වූවාහු ද, වෙදනාස්කකු ය ... විඥානස්කකු ය, සියලු රූපය ද, අසංඛිත-බාහුව ද, යන මේ බමියෝ තහෙතු අහෙතුකයෝ යි

හෙතුගොව්‍යකය යි.

1088. කවර, බමියෝ සප්‍රත්‍යය වෙති යත්:

ජඤ්ඤාසකකුයෝ ය: රූපසකකු ය වෙදනාසකකු ය සංඥාසකකු ය සංසකාරසකකු ය විඥානසකකු යි. මේ බමියෝ සප්‍රත්‍යයෝ යි.

1089. කවර බමියෝ අප්‍රත්‍යය වෙති යත්:

අසංඛිත (නිබ්බාන) බාහුව ය. මේ බමියෝ අප්‍රත්‍යයෝ යි.

1090. කවර බමියෝ සංඛිත වෙති යත්:

ඒ යම් ම බමි කෙනෙක් සප්‍රත්‍යයෝ ද, එ ම බමියෝ සංඛිතයෝ යි.

1091. කවර බමියෝ අසංඛිත වෙති යත්:

ඒ යම් ම බමියෙක් අප්‍රත්‍යය වේ ද, එ ම බමිය අසංඛිත යි.

1092. කවර, බමියෝ සනිදගීන වෙති යත්:

රූපායතන ය මේ බමියෝ සනිදගීනයෝ යි.

1093. කවර බමියෝ අනිදගීන වෙති යත්:

වක්‍ෂුරයතන ය ... ස්ප්‍රථව්‍යායතන ය, වෙදනාසකකු ය ... විඥානසකකු ය, අනිදගීන අප්‍රතිස වූ බමියායතනපරිපන්න වූ යම් රූපගෙකුන් වේ ද, අසංඛිතබාහුව ද, යන මේ බමියෝ අනිදගීනයෝ යි.

1094. කවර බමියෝ සප්‍රතිස වෙති යත්:

වක්‍ෂුරයතන ය ... ස්ප්‍රථව්‍යායතන ය, යන මේ බමියෝ සප්‍රතිස යෝ යි.

1095. කතමෙ ධම්මා අප්පට්ඨා?

වෙදනාකකුණො -පෙ- විඤ්ඤාණකකුණො, යං ච රූපං අනිදසුනං අප්පට්ඨං ධම්මායතනපරියාපනාං, අසබ්බතා ච ඛාදු, ඉමෙ ධම්මා අප්පට්ඨා.

1096. කතමෙ ධම්මා රූපිණෝ?

චන්තාරෙ ච මහාභුතා චතුනනං ච මහාභුතානං උපාදාය රූපං, ඉමෙ ධම්මා රූපිණෝ.

1097. කතමෙ ධම්මා අරූපිණෝ?

වෙදනාකකුණො -පෙ- විඤ්ඤාණකකුණො, අසබ්බතා ච ඛාදු, ඉමෙ ධම්මා අරූපිණෝ.

1098. කතමෙ ධම්මා ලොකියා?

සාසවා කුසලාකුසලාච්ඡාසාකතා ධම්මා කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර රූපකකුණො -පෙ- විඤ්ඤාණකකුණො, ඉමෙ ධම්මා ලොකියා.

1099. කතමෙ ධම්මා ලොකුතතරු?

අපරියාපනා මග්ගා ච මග්ගථලාති ච අසබ්බතා ච ඛාදු, ඉමෙ ධම්මා ලොකුතතරු.

1100. කතමෙ ධම්මා කේතවි චිඤ්ඤායා ඡකන්ති න චිඤ්ඤායා?

යෙ තෙ ධම්මා චක්ඛුචිඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා සොතචිඤ්ඤායා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා සොතචිඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා චක්ඛුචිඤ්ඤායා.

යෙ තෙ ධම්මා චක්ඛුචිඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා සාතචිඤ්ඤායා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා සාතචිඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා චක්ඛුචිඤ්ඤායා.

යෙ තෙ ධම්මා චක්ඛුචිඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා ජිව්හාචිඤ්ඤායා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා ජිව්හාචිඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා චක්ඛුචිඤ්ඤායා.

යෙ තෙ ධම්මා චක්ඛුචිඤ්ඤායා න තෙ ධම්මා කායචිඤ්ඤායා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා කායචිඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා චක්ඛුචිඤ්ඤායා.

1095. කවර බමියෝ අප්‍රතිස වෙති යන්:

වෙදනාසංකෘතිය ... විඥනසංකෘතිය, අනිදගිත අප්‍රතිස වූ බම්බසාහසර්ගයෙහි ඇතුළු වූ යම් රූපයෙකුත් වේ ද, අසංකෘතබාහුව ද, යන මේ බමියෝ අප්‍රතිසයෝ යි.

1096. කවර බමියෝ රූපි වෙති යන්:

සතර මහාභූතයෝ ද, සතර මහාභූතයන් නිසා පවත්නා රූපය ද, යන මේ බමියෝ රූපි වෙති.

1097. කවර බමියෝ අරූපි වෙති යන්:

වෙදනාසංකෘතිය ... විඥනසංකෘතිය, අසංකෘතබාහුව ද, යන මේ බමියෝ අරූපි වෙති.

1098. කවර බමියෝ ලෝකික වෙති යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ ආසුට සහිත වූ කුශලාකුශල අව්‍යාකාත බමියෝ ය, රූපස්කන්ධය ... විඥනස්කන්ධය, යන මේ බමියෝ ලෝකිකයෝ යි.

1099. කවර බමියෝ ලෝකොත්තර වෙති යන්:

අපරිශාප්ත වූ මානියෝ ද, මාගීථලයෝ ද, අසංකෘතබාහුව ද, යන මේ බමියෝ ලෝකොත්තරයෝ යි.

1100. කවර බමියෝ චක්‍ෂුර්විඥනයෙන් දතයුතු ද නිසි විඥනයකින් නොදතයුතු ද වෙති යන්:

යම් බමි කෙනෙක් චක්‍ෂුර්විඥනයෙන් දත යුත්තානු නම්, ඒ බමියෝ ශ්‍රෝත්‍රවිඥනයෙන් නොදත යුත්තාහ. යළි යම් බමි කෙනෙක් ශ්‍රෝත්‍ර-විඥනයෙන් දතයුත්තානු නම්, ඒ බමියෝ චක්‍ෂුර්විඥනයෙන් නොදත යුත්තාහ.

යම් බමි කෙනෙක් චක්‍ෂුර්විඥය වෙන් නම්, ඒ බමියෝ ස්පර්ශවිඥය නොවෙති. යළි යම් බමි කෙනෙක් ස්පර්ශවිඥය වෙන් නම්, ඒ බමියෝ චක්‍ෂුර්විඥය නොවෙති.

යම් බමි කෙනෙක් චක්‍ෂුර්විඥය වෙන් නම්, ඒ බමියෝ ජිහ්වාවිඥය නොවෙති. යළි යම් බමි කෙනෙක් ජිහ්වාවිඥය වෙන් නම්, ඒ බමියෝ චක්‍ෂුර්විඥය නොවෙති.

යම් බමි කෙනෙක් චක්‍ෂුර්විඥය වෙන් නම්, ඒ බමියෝ කායවිඥය නොවෙති. යළි යම් බමි කෙනෙක් කායවිඥය වෙන් නම්, ඒ බමියෝ චක්‍ෂුර්විඥය නොවෙති.

යေ තෙ බිමම, සොතවිසෙයුයා; නි තෙ බිමම, සාතවිසෙයුයා.
 යေ වා පන තෙ බිමම, සොතවිසෙයුයා; නි තෙ බිමම, සොතවිසෙයුයා.

සෑම තේ බමම, සෑම කවිකරුකුණක්ම නිවැරදි බව, ජීවිතානුකූලයන්.
සෑම විට පත් තේ බමම, ජීවිතානුකූලයන් නිවැරදි බව, සෑම කවිකරුකුණක්ම.

ශ්‍රේණි විෂයට සම්බන්ධව පාලන කොමසාරිස්වරයාගේ අනුමැතියෙන් පමණක් ආදායම් බෙදා හැරීමට හෝ වෙනත් යම්කිසි තීරණයක් ගැනීමට නොහැකි වන බවට දැනුවත් කර ඇති බවට සහතික කර ඇත.

[illegible]

සෙ තෙ බමම, සැනවිසෙකැය, න තෙ බමම, ජිවන, විසෙකැය, සෙ
ම, පන තෙ බමම, ජිවන, විසෙකැය, න තෙ බමම, සැනවිසෙකැය,

යෙහි නොවීමට, සැනවිලියෙකුය; නිසා නොවීමට, කාන්තාවකුය. යෙහි, පුත් නොවීමට, කාන්තාවකුය; නිසා නොවීමට, සැනවිලියෙකුය.

යෙ තෙ බමම, සැනවිසෙය්යයා න තෙ බමම, වනඛුටිසෙය්යයා යෙ
ව, පන තෙ බමම, වනඛුටිසෙය්යයා න තෙ බමම, සැනවිසෙය්යයා.

සෑ තෙ බමමා සැනවිසෙසුයා; න තෙ බමමා සොනවිසෙසුයා. සෑ
 ව, පත තෙ බමමා සොනවිසෙසුයා; න තෙ බමමා සැනවිසෙසුයා.

ශ්‍රේණි තේ වලට, ජීවහාපිඤ්ඤායා: නි තේ වලට, කාශපිඤ්ඤායා: ශ්‍රේණි තේ වලට, කාශපිඤ්ඤායා: නි තේ වලට, ජීවහාපිඤ්ඤායා:

ශ්‍රේණි නිමම, ජීවනාපිකේතයන්, නි නි නිමම, විකල්පිකේතයන්, ශ්‍රේණි පන නිමම, විකල්පිකේතයන්, නි නි නිමම, ජීවනාපිකේතයන්.

ශ්‍රේණි බිමම, ජීවනවිඤ්ඤායා හි තේ බිමම, සොනවිඤ්ඤායා, ගෙ
ව, පහ තේ බිමම, සොනවිඤ්ඤායා නි තේ බිමම, ජීවනවිඤ්ඤායා.

සෑහෙන බලමා, ජීවිතාපිකේතයයා, නිකේත බලමා, සානවිකේතයයා, සෑහෙන
 වා, පනත බලමා, සානවිකේතයයා, නිකේත බලමා, ජීවිතාපිකේතයයා.

යම් බම් කෙතෙක් ශ්‍රෝත්‍රවිශේය වෙත් නම්, ඒ බම්යෝ ස්‍රාණවිශේය නො වෙති. යළි යම් බම් කෙතෙක් ස්‍රාණවිශේය වෙත් නම්, ඒ බම්යෝ ශ්‍රෝත්‍රවිශේය නො වෙත්.

ආම් ධම් කෙතෙක් ශ්‍රෝත්‍රවිද්‍යෙය වෙත් නම්, ඒ ධම්මෝ ජිහ්වා-
විද්‍යෙය නොවෙති. යළි යම් ධම් කෙතෙක් ජිහ්වාවිද්‍යෙය වෙත් නම්, ඒ
ධම්මෝ ශ්‍රෝත්‍රවිද්‍යෙය නොවෙත්.

යම් ධර්ම කෙනෙක් ශ්‍රෝත්‍රවිඥෙය පෙන් නම්, ඒ ධර්මයෝ කායවිඥෙය නො වෙති. යළි යම් ධර්ම කෙනෙක් කායවිඥෙය වෙත් නම්, ඒ ධර්මයෝ ශ්‍රෝතවිඥෙය නො වෙත්.

සම ධර්ම කෙනෙක් ශ්‍රෝත්‍රවිද්‍යෙය වෙත් නම්, ඒ ධර්මයෝ චක්‍ෂුර්-
විද්‍යෙය නො වෙති. යළි සම ධර්ම කෙනෙක් චක්‍ෂුර්විද්‍යෙය වෙත් නම්,
ඒ ධර්මයෝ ශ්‍රෝත්‍රවිද්‍යෙය නො වෙත්.

යම් ධර්ම කෙනෙක් සුඤ්ඤා වෙන් නම්, ඒ ධර්මයේ ජිත්වා විඤ්ඤා නො වෙති. යළි යම් ධර්ම කෙනෙක් ජිත්වා විඤ්ඤා වෙන් නම්, ඒ ධර්මයේ සුඤ්ඤා නො වෙති.

යම් බම් කෙතෙක් ජ්‍යාණවිඥෙය වෙත් නම්, ඒ බම්යෝ කායවිඥෙය හෝ වෙති. යළි යම් බම් කෙතෙක් කායවිඥෙය වෙත් නම්, ඒ බම්යෝ ජ්‍යාණවිඥෙය හෝ වෙත්.

යම් ධම් කෙනෙක් සුඤ්ඤය වෙත් නම්, ඒ ධම්යෝ චක්ඛුර්විඤ්ඤය නො වෙත්. යළි යම් ධම් කෙනෙක් චක්ඛුර්විඤ්ඤය වෙත් නම්, ඒ ධම්යෝ සුඤ්ඤය නො වෙත්.

යම් බම් කෙනෙක් පුරාණවිද්‍යෙය වෙන් නම්, ඒ බම්සෝ ශ්‍රෝත්‍රවිද්‍යෙය නො වෙයි. යළි යම් බම් කෙනෙක් ශ්‍රෝත්‍රවිද්‍යෙය වෙන් නම්, ඒ බම්සෝ පුරාණවිද්‍යෙය නො වෙයි.

යම් ධර්ම කෙතෙක් ජිත්වාපිඤ්ඤා වෙන් නම්, ඒ ධර්මයේ කාය-
පිඤ්ඤා නො වෙයි. යළි යම් ධර්ම කෙතෙක් කායපිඤ්ඤා වෙන් නම්, ඒ
ධර්මයේ ජිත්වාපිඤ්ඤා නො වෙයි.

යම් බම් කෙතෙක් ජ්‍යෙෂ්ඨයෙක් වෙත් නම්, ඒ බම්යෝ ව්‍යුත්-
 විශේෂය නො වෙති. යළි යම් බම් කෙතෙක් ව්‍යුත්විශේෂය වෙත් නම්, ඒ
 බම්යෝ ජ්‍යෙෂ්ඨයෙක් නො වෙත්.

සමථ ධර්ම කෙනෙක් ජ්‍යොතිශ්ඤාය වෙත් නම්, ඒ ධර්මයෝ ශ්‍රොත්‍ර-
විඤාය නො වෙත්. සමුච්ඡිද්ධ ධර්ම කෙනෙක් ශ්‍රොත්‍රවිඤාය වෙත් නම්, ඒ
ධර්මයෝ ජ්‍යොතිශ්ඤාය නො වෙත්.

යම් බම් කෙතෙක් ජීව්‍යවිලෝප වෙත් නම්, ඒ බම්ගේ ස්‍රාණවිලෝප කො වෙත්. යළි යම් බම් කෙතෙක් ස්‍රාණවිලෝප වෙත් නම්, ඒ බම්ගේ ජීව්‍යවිලෝප කො වෙත්.

යෙ තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා චක්ඛුට්ඨෙඤ්ඤායා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා චක්ඛුට්ඨෙඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤායා.

යෙ තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා සොතවිඤ්ඤායා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා සොතවිඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤායා.

යෙ තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා ඝාතවිඤ්ඤායා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා ඝාතවිඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤායා.

යෙ තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා ජ්වහාවිඤ්ඤායා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා ජ්වහාවිඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤායා.

ඉති ධම්මා කෙතච්ඡි විඤ්ඤායා කෙතච්ඡි න විඤ්ඤායා.

පුලලනරද්‍රකං.

1101. කතමෙ ධම්මා ආසවා?

චතතායෙ ආසවා: කාමාසවො භවාසවො දිට්ඨාසවො අච්ඡාසවො.

1102. තත්ථ කතමො කාමාසවො?

යො කාවේසු කාමච්ඡ්ඤ්‍යෙ කාමිරිතො කාමිනඤ්ඤි කාමිතණ්හා කාම-
සිතෙතො කාමපරිලාභො කාමච්ඡ්විජ්ඣාමයේකාසානං, අයං ථුච්චති කාමා-
සවො.

1103. තත්ථ කතමො භවාසවො?

යො භවෙසු භවච්ඡ්ඤ්‍යෙ භවිරිතො භවනඤ්ඤි භවතණ්හා භවසිතෙතො
භවපරිලාභො භවච්ඡ්විජ්ඣාමයේකාසානං, අයං ථුච්චති භවාසවො.

1104. තත්ථ කතමො දිට්ඨාසවො?

සසසතො ලොකොති වා අසසතො ලොකොති වා, අනන්තො ලොකොති
වා අනන්තො ලොකොති වා, තං ජිවං තං සරිරනති වා, අඤ්ඤං ජිවං
අඤ්ඤං සරිරනති වා, හොති තථාගතො පරමමරණාති වා න හොති තථා-
ගතො පරමමරණාති වා, හොති ච න ච හොති තථාගතො පරමමරණාති
වා කෙථ හොති න නහොති තථාගතො පරමමරණාති වා, යා ඵවරුපා
දිට්ඨි දිට්ඨිගතා දිට්ඨිගතා දිට්ඨිකන්තායෙ දිට්ඨිප්පුකාසිකං දිට්ඨි-
පිප්ඵඤ්ඤා දිට්ඨිසංයෝජනං ගාහො පනිට්ඨාහො අභිනිවෙසො පරමාත්මා
කුමමසංගා මිච්ඡාපපො මිච්ඡාසංගා නිත්ථායානං පිපරිසෙසනාහො, අයං
ථුච්චති දිට්ඨාසවො. සංකප්පි මිච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨාසවො.

යම් බම්බරාගමයේ කායවිඥාන වෙන් නම්, ඒ බම්බරාගමයේ වක්‍රානුරූපික-
යෙන් නො දන යුක්තාන. යළි යම් බම්බරාගමයේ වක්‍රානුරූපික වෙන්
නම්, ඒ බම්බරාගමයේ කායවිඥාන නො වෙන්.

යම් බම්බරාගමයේ කායවිඥානෙන් දන යුක්තාන නම්, ඒ බම්බරාගමයේ
ශ්‍රෝත්‍රවිඥාන නො වෙන්. යළි යම් බම්බරාගමයේ ශ්‍රෝත්‍රවිඥාන වෙන්
නම්, ඒ බම්බරාගමයේ කායවිඥාන නො වෙන්.

යම් බම්බරාගමයේ කායවිඥාන වෙන් නම්, ඒ බම්බරාගමයේ ස්වාණුරූපික
නො වෙන්. යළි යම් බම්බරාගමයේ ස්වාණුරූපික වෙන් නම්, ඒ බම්බරාගමයේ
කායවිඥාන නො වෙන්.

යම් බම්බරාගමයේ කායවිඥාන වෙන් නම්, ඒ බම්බරාගමයේ ජිත්වානික
නො වෙන්. යළි යම් බම්බරාගමයේ ජිත්වානික වෙන් නම්, ඒ බම්බරාගමයේ
කායවිඥාන නො වෙන්.

මේ බම්බරාගමයේ (වක්‍රානුරූපික) කිසි විඥානකින් දන යුක්තාන, කිසි විඥාන-
යකින් නො දන යුක්තාන වෙන්.

මුලනිකරණය යි.

1101. කවර බම්බරාගමයේ ආසුර වෙයි යත්:

ආසුරයෝ සතර දෙනෙකි: කාමාසුර ය හවාසුර ය දාසවාසුර ය
අපිසුර ය.

1102. එහි කාමාසුර කවරෙ යත්:

පඤ්ච කාමගුණයෙහි යම් කාම සබ්බාසාන ඡන්දයෙක් කාමරූපයෙක්
කාමනාදියෙක් කාමනාමයෙක් කාමස්තෙහෙයෙක් කාමපරිදායෙක් කාම
මුර්ච්ඡායෙක් කාමයන්හි බැසැගෙන සිටීමෙක් වේ ද, මේ කාමාසුර යයි
කියනු ලැබේ.

1103. එහි හවාසුර කවරෙ යත්:

රූපාරූපහවයන්හි (ප්‍රාණිනා වශයෙන් පැවැති) යම් හවඡන්දයෙක්
හවරූපයෙක් හවනාදියෙක් හවනාමයෙක් හවස්තෙහෙයෙක් හවපරි-
දායෙක් හවමුර්ච්ඡායෙක් හවයන්හි බැසැගෙන සිටීමෙක් වේ ද, මේ
හවාසුර යයි කියනු ලැබේ.

1104. එහි දාසවාසුර කවරෙ යත්:

ස්තනි සබ්බාසාන ලොකය ශාස්ත්‍රික යයි හෝ, ලොකය අශාස්ත්‍රික යයි
හෝ, ලොකය අනන්තය යයි හෝ, ලොකය අනන්තය යයි හෝ, එ ම
ජීව ය එ ම ශරීර යයි හෝ, ජීව ය අනෙකෙක ශරීරය අනෙකෙකෙක
හෝ, තථාගත (-සත්‍යය) මරණින් මතුයෙහි වෙයි හෝ, සත්‍යය
මරණින් මතුයෙහි නො වෙයි හෝ, සත්‍යය මරණින් මතුයෙහි වන්නේන්
නො වන්නේන් වේ යයි හෝ, සත්‍යය මරණින් මතුයෙහි නො ම වෙයි නො
වන්නේ නො වේ යයි හෝ, මෙබඳු වූ යම් දාසවාසුර දාසවාසුරයාක් දාසව
ගතයෙක් දාසවකාන්තාරයෙක් දාසවිලෝමයෙක් දාසවිලෝමයෙක්
දාසවිසංයෝජනයෙක් (දස වූ) ග්‍රාහයෙක් පිහිටා ගැනීමෙක් අභිනිවේශ-
යෙක් පරාමිතියෙක් කුන්තිතමානියෙක් මිත්‍යාපරිච්ඡේදයෙක් මිත්‍යානු-
නිවෘත්තියෙක් විපක්ෂාසංග්‍රහයෙක් වේ ද, මේ දාසවාසුර යයි කියනු
ලැබේ.

1105. තත්ථ කතමො අවිජ්ජාසවො?

දුකේන අඤ්ඤාණං දුක්ඛසම්ප්‍රදයෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛනිරෝධෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපද්‍යා අඤ්ඤාණං පුබ්බනො අඤ්ඤාණං අපරනො අඤ්ඤාණං පුබ්බනොපරනො අඤ්ඤාණං ඉදං පාඨමයං පටිච්ඡක්‍රමපනොසු බමමසු අඤ්ඤාණං, යං ඵවරූපං අඤ්ඤාණං අදස්සනං අනභිසමයො අනනුබ්බො අසලෙඛං අප්පට්ඨිතං අසංගහණං අපරියොගාහනං අසමපෙක්ඛනං අසම්මතෙක්ඛනං අපම්මකකම්මං දුමමජ්ඣං ඛාලං අසම්පජ්ඣං මොහො පමොහො සමමොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජාසො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරිශුද්ධානං අවිජ්ජාලංගි මොහො අකුසලමූලං, අයං වුච්චති අවිජ්ජාසවො.

ඉමෙ බමමා ආසවා.

1106. කතමෙ බමමා නො ආසවා?

තෙ බමමෙ සංඝෙයා අමසෙසා කුසලාකුසලාච්ඡායා බමමා කාමාච්චරු රූපාච්චරු අරූපාච්චරු අපරියාපනා වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, සබ්බඤ්ච රූපං, අබ්බතා ච ඛානු, ඉමෙ බමමා නො ආසවා.

1107. කතමෙ බමමා සාසවා?

කුසලාකුසලාච්ඡායා බමමා කාමාච්චරු රූපාච්චරු අරූපාච්චරු, රූපකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා සාසවා.

1108. කතමෙ බමමා අනාසවා?

අපරියාපනා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසබ්බතා ච ඛානු, ඉමෙ බමමා අනාසවා.

1109. කතමෙ බමමා ආසවසම්පසුත්තා?

තෙහි බමමෙහි යෙ බමමා සම්පසුත්තා වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා ආසවසම්පසුත්තා.

1110. කතමෙ බමමා ආසවවිපසුත්තා?

තෙහි බමමෙහි යෙ බමමා විපසුත්තා වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො සබ්බඤ්ච රූපං අසබ්බතා ච ඛානු, ඉමෙ බමමා ආසවවිපසුත්තා.

1111. කතමෙ බමමා ආසවා වෙව සාසවා ච?

තෙසෙව ආසවා ආසවා වෙව සාසවා ච.

1105. එහි අවිදුසුව කවරෙ යත්:

දූෂිතත්වයෙහි නො දැනීම දූෂිතමුදයෙහි නො දැනීම දූෂිතරොධ-
යෙහි නො දැනීම දූෂිතරොධාමුනි ප්‍රතිපද්‍යෙහි නො දැනීම පූජිතත්වයෙහි
නො දැනීම අපරාධත්වයෙහි නො දැනීම පූජිතතාපරාධත්වයෙහි නො දැනීම
ඉදම්ප්‍රත්‍යයතාප්‍රතිත්‍යසමුප්පන්න බම්මසන්ති නො දැනීම ය යන යම් මෙබඳු
වූ නො දැනීමෙන් අදර්ශනයෙන් අනභිසම්මයෙන් අනනුබෝධයෙන් අසමෝ-
ධයෙන් අප්‍රතිවේධයෙන් අසම්පාතයෙන් භාත්පසින් නො බැසගැනීමෙන්
සම්මත නො දැනීමෙන් (බම්මසංගාමය) ප්‍රත්‍යවේදනය නො කිරීමෙන්
ප්‍රත්‍යක්‍ෂ නො කිරීමෙන් (විත්තසන්නාතයාගේ) අපවිත්‍ර බවෙන් බාල
බවෙන් අසම්පූර්ණයෙන් මොහයෙන් බලවත් මොහයෙන් භාත්පසින්
මූලාචිතෙන් අවිදුසුයෙන් අවිදුසු සංවිධාන ඔසවෙත් අවිදුසු යෝගයෙන්
අවිදුසුප්‍රත්‍යයයෙන් අවිදුසුපරිත්‍යයෙන් අවිදුසුපරිත්‍යයෙන් මොහ අකුසල
මූලයෙන් වේ ද, මේ අවිදුසුව යයි කියනු ලැබේ.

මේ බම්මසංගාමයෝ අසුචරෝ යි.

1106. කවර බම්මසංගාමයෝ අසුචර නො වුවාහු වෙති යත්:

ඒ අසුචරබම්මසන් තබා කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිසා-
පන්න වූ අවශේෂ කුසල - අකුසල - අව්‍යාකාත බම්මසංගාමයෝ ය, වේදනාස්කන්ධ
ය ... විඤ්ඤාස්කන්ධ ය, සියලු රූපය ද, අසංඛිත බාහුව ද යන මේ බම්මසංගාම-
යෝ අසුචර නො වූවෝ යි.

1107. කවර බම්මසංගාමයෝ අසුචර වෙති යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ කුසල - අකුසල - අව්‍යාකාත
බම්මසංගාමයෝ ය, රූපස්කන්ධ ය ... විඤ්ඤාස්කන්ධ ය, යන මේ බම්මසංගාම-
යෝ අසුචරෝ යි.

1108. කවර බම්මසංගාමයෝ අසුචර යත්:

අපරිසාපන්න වූ මාග්ගිකයෝ ද, මාග්ගිකයෝ ද, අසංඛිත නිබ්බානබාහුව
ද, යන මේ බම්මසංගාමයෝ අසුචරෝ යි.

1109. කවර බම්මසංගාමයෝ අසුචර සම්ප්‍රසන්න යත්:

යම් බම්ම කෙනෙක් ඒ අසුචරබම්මසන් හා සම්ප්‍රසන්න වූවාහු ද, වේදනා-
ස්කන්ධ ය, ... විඤ්ඤාස්කන්ධ ය, යන මේ බම්මසංගාමයෝ අසුචරසම්ප්‍රසන්නයෝ යි.

1110. කවර බම්මසංගාමයෝ අසුචරවිප්‍රසන්න යත්:

යම් බම්ම කෙනෙක් ඒ අසුචරබම්මසන් හා විප්‍රසන්න වූවාහු ද, වේදනා-
ස්කන්ධ ය ... විඤ්ඤාස්කන්ධ ය, සියලු රූපය ද, අසංඛිත බාහුව ද, යන
මේ බම්මසංගාමයෝ අසුචරවිප්‍රසන්නයෝ යි.

1111. කවර බම්මසංගාමයෝ අසුචර සාසුචර ද වෙති යත්:

ඒ අසුචරයෝ අසුචර ද අසුචර සහිත ද වෙති.

1112. කතමෙ ධම්මා සාසවා වෙච නො ව ආසවා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සාසවා තෙ ධම්මෙ ධර්මාදායා අවසේසා සාසවා කුසලාකුසලාච්ඡාසකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ ධම්මා සාසවා වෙච නො ව ආසවා.

1113. කතමෙ ධම්මා ආසවා වෙච ආසවසම්පයුත්තා ව?

කාමාසවා අවිජ්ජාසවෙන ආසවො වෙච ආසවසම්පයුත්තො ව, අවිජ්ජාසවො කාමාසවෙන ආසවො වෙච ආසවසම්පයුත්තො ව, භවාසවා අවිජ්ජාසවෙන ආසවො වෙච ආසවසම්පයුත්තො ව, අවිජ්ජාසවො භවාසවෙන ආසවො වෙච ආසවසම්පයුත්තො ව, දිට්ඨාසවා අවිජ්ජාසවෙන ආසවො වෙච ආසවසම්පයුත්තො ව, අවිජ්ජාසවො දිට්ඨාසවෙන ආසවො වෙච ආසවසම්පයුත්තො ව, ඉමෙ ධම්මා ආසවා වෙච ආසවසම්පයුත්තා ව.

1114. කතමෙ ධම්මා ආසවසම්පයුත්තා වෙච නො ව ආසවා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සම්පයුත්තා තෙ ධම්මෙ ධර්මාදායා වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ ධම්මා ආසවසම්පයුත්තා වෙච නො ව ආසවා.

1115. කතමෙ ධම්මා ආසවපිපසුත්තා සාසවා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුත්තා සාසවා කුසලාකුසලාච්ඡාසකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ ධම්මා ආසවපිපසුත්තා සාසවා.

1116. කතමෙ ධම්මා ආසවපිපසුත්තා අනාසවා?

අපරිසාපන්නා චිත්තො ව මග්ගඵලානි ව අසබ්බතා ව බාහු, ඉමෙ ධම්මා ආසවපිපසුත්තා අනාසවා.

ආසවගොච්ඡකං.

නිකේතපකණ්ඩ පඨමකභාණවාදං.

නිබ්බිහං.

1117. කතමෙ ධම්මා සංඤ්ඤාප්පාදනා?

දස සංඤ්ඤාප්පාදනානි: කාමරාගසංඤ්ඤාප්පාදනං, පටිසංඤ්ඤාප්පාදනං, මානසංඤ්ඤාප්පාදනං, දිට්ඨිසංඤ්ඤාප්පාදනං, විචිකිච්ඡාසංඤ්ඤාප්පාදනං, සීලබ්බතපරාමාසංඤ්ඤාප්පාදනං, භවරුගසංඤ්ඤාප්පාදනං, ඉස්සාසංඤ්ඤාප්පාදනං, මච්ඡරිසංඤ්ඤාප්පාදනං, අවිජ්ජාසංඤ්ඤාප්පාදනං.

1112. කවර ධර්මයෝ සාසුච ද නො ද ආසුච ද වෙති යත්:

යම් ධර්ම කෙනෙක් ඒ ආසුචධර්මයන් ගෙන් සාසුච වූවාහු ද ඒ ධර්මයන් තබා, කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සෙසු ආසුච සහිත වූ කුශලාකූලාචාරාකාර ධර්මයෝ ය, රූපස්කන්ධ ය ... විඤ්ඤාස්කන්ධ ය, යන මේ ධර්මයෝ සාසුච ද නො ද ආසුච ද වෙත්.

1113. කවර ධර්මයෝ ආසුච ද ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙති යත්:

කාමාසුචය අවිදුසුචය හා ආසුච වූයේ ද ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ ද වෙයි. අවිදුසුචය කාමාසුචය හා ආසුච වූයේ ද ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ ද වෙයි. භවාසුචය අවිදුසුචය හා ආසුච වූයේ ද ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ ද වෙයි, අවිදුසුචය භවාසුචය හා ආසුච වූයේ ද ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ ද වෙයි. දෘෂ්ට්වාසුචය අවිදුසුචය හා ආසුච වූයේ ද ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ ද වෙයි. අවිදුසුචය දෘෂ්ට්වාසුචය හා ආසුච වූයේ ද ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ ද වේ. මේ ධර්මයෝ ආසුච ද ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත ද වෙත්.

1114. කවර ධර්මයෝ ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත ද නො ද ආසුච ද වෙති යත්:

යම් ධර්ම කෙනෙක් ඒ ආසුචධර්මයන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්, ඒ ධර්මයන් තබා, වෙදනාස්කන්ධ ය ... විඤ්ඤාස්කන්ධ ය, යන මේ ධර්මයෝ ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද නො ද ආසුච වූවාහු ද වෙත්.

1115. කවර ධර්මයෝ ආසුච විප්‍රයුක්ත සාසුච වෙති යත්:

යම් ධර්ම කෙනෙක් ඒ ආසුචධර්මයන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුච වූ කුශලාකුශලාචාරාකාර ධර්මයෝ ය, රූපස්කන්ධ ය, ... විඤ්ඤාස්කන්ධ ය, යන මේ ධර්මයෝ ආසුචවිප්‍රයුක්ත වූ සාසුචයෝ යි.

1116. කවර ධර්මයෝ ආසුචවිප්‍රයුක්ත අනාසුච වෙති යත්:

අපරිශාරක වූ මාග්ගිකෝ ද, මාග්ගිකෝ ද, අසංකප්ත (නිබ්බාන) බාහුච ද, යන මොහු ආසුචවිප්‍රයුක්ත වූ අනාසුච ධර්මයෝ යි.

ආසුචගොච්ඡකය යි.

නිකායපදානාංගයෙහි

පළමුවන බණ්ඩර නිමි.

1117. කවර ධර්මයෝ සංයෝජන වෙති යත්:

දශ සංයෝජනයෝ ය: කාමරූපසංයෝජන ය, ප්‍රතික්ඛි සංයෝජන ය, මාන සංයෝජන ය, දෘෂ්ටිසංයෝජන ය, විචිකිත්තා සංයෝජන ය, ශීලව්‍රතපරමුඤ්ඤා සංයෝජන ය, භවරූපසංයෝජන ය, ජ්ඣානාසංයෝජන ය, මාත්ස්‍යසංයෝජන ය, අවිදුසුසංයෝජන යි.

1118. තත්ථ කතමං කාමරාගසඤ්ඤාජනං?

ඥො කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමරාගො කාමනඤ්ඤි කාමනණ්ඨා කාම-
සිතෙනො කාමපරිලාභො කාමමුච්ඡා කාමරේඛාසාතං, ඉදං චුච්චති කාම-
රාගසඤ්ඤාජනං.

1119. තත්ථ කතමං පටිසසඤ්ඤාජනං?

අනන්තං මෙ අවර්ති ආඝාතො ජායති, අනන්තං මෙ වරතීති ආඝාතො
ජායති, අනන්තං මෙ වරිස්සතීති ආඝාතො ජායති, පියස්ස මෙ මනාපස්ස
අනන්තං අවරි -පෙ- අනන්තං වරති -පෙ- අනන්තං වරිස්සතීති ආඝාතො
ජායති, අපට්ඨස්ස මෙ අමනාපස්ස අනන්තං අවරි -පෙ- අනන්තං වරති -පෙ-
අනන්තං වරිස්සතීති ආඝාතො ජායති, අට්ඨානෙ වා පන ආඝාතො ජායති.
ඥො එවරුපො විතනස්ස ආඝාතො පටිඝාතො පටිඝං පටිවිරොධො කොපො
පකොපො සම්පකොපො දෙසො පදෙසො සම්පදෙසො විතනස්ස ව්‍යාපනති
මනොපදෙසො කොධො කුප්පිනා කුප්පිතනනං දෙසො දුස්සනා දුස්සි-
තනනං ව්‍යාපනති ව්‍යාපජ්ජනං ව්‍යාපජ්ජිතනනං විරොධො පටිවිරොධො
වණ්ඨිකකං අසුරොපො අනන්තමනනා විතනස්ස, ඉදං චුච්චති පටිස-
සඤ්ඤාජනං.

1120. තත්ථ කතමං මානසඤ්ඤාජනං?

සෙය්‍යොග්ගමසමිති මානො සද්ධෙය්‍යග්ගමසමිති මානො තිනොග්ගමසමිති
මානො, ඥො එවරුපො මානො මඤ්ඤානා මඤ්ඤිතනනං උග්ගති උග්ගමො
බරො සම්පග්ගාභො කෙටුකම්මනා විතනස්ස, ඉදං චුච්චති මානසඤ්ඤා-
ජනං.

1121. තත්ථ කතමං දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං?

සස්සතො ලොකොති වා අසස්සතො ලොකොති වා අන්තවා ලොකොති
වා අනන්තවා ලොකොති වා, තං ජිවං තං සරීරනති වා අඤ්ඤං ජිවං
අඤ්ඤං සරීරනති වා, භොති තථාගතො පරමමරණාති වා ත භොති තථා-
ගතො පරමමරණාති වා තෙව භොති න ත භොති තථාගතො පරමමර-
ණාති වා, යා එවරුපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගතණං දිට්ඨි කන්තාරො
දිට්ඨිවිසුකාසිකං දිට්ඨිවිපථඤ්ඤානං දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං ගාභො පටිග්ගාභො
අභිතිවෙසො පරාමාසො කුම්මග්ගො මුච්ඡාපථො මුච්ඡතනං තිත්ථාසතනං
විපරිඨෙසගාභො, ඉදං චුච්චති දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං ධපෙකා ශීලබ්බතපරා-
මාසසඤ්ඤාජනං සබ්බාපි මුච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං.

1118. එහි කාමරුගසිංගොජනි කවිලෙ යන්:

සපකම් ගුණයෙහි යම් කාමසංයෝග ඡන්දයෙන් කාමරූහයෙන් කාම-
නන්දයෙන් කාමභාවයෙන් කාමභවයෙන් කාමපරිද්වයෙන් කාම-
මුල්වෘත්තයෙන් කාමාධ්‍යවයෙන් (කාමයන්ති ගැලපිටිමෙන්) වේ ද, මේ
කාමරූහසංයෝජන යයි කියනු ලැබේ.

1119. එහි ප්‍රතිසංස්කරණ කමිටු යිත්:

‘මට අතළු කළු’යි ආඝාත උපදී. ‘මට අතළු කෙරෙයි’ ආඝාත උපදී. ‘මට අතළු කරන්නේ ය’ යි ආඝාත උපදී. මාගේ ප්‍රිය මනාපය හට අතළු කෙළේ ය ... අතළු කෙරෙයි... අතළු කරන්නේ ය’යි ආඝාත උපදී. ‘මාගේ අප්‍රිය අමනාපය හට අළු කෙළේ ය ... අළු කෙරෙයි ... අළු කරන්නේ ය’ යි ආඝාත උපදී. යශ්‍රී අසථානයෙහි හෝ ආඝාත උපදී. යම් මෙබඳු වූ විනාශය-ගේ ආඝාතයෙක් ප්‍රතිඝාතයෙක් ප්‍රතිඝයෙක් ප්‍රතිවිරෝධයෙක් නොපයෙක් ප්‍රකාශයක් සම්ප්‍රකාශයෙක් දෘෂ්‍යයෙක් ප්‍රදෘෂ්‍යයෙක් සම්ප්‍රදෘෂ්‍යයෙක් විනාශයගේ විපරිත බවෙක් විනාශයගේ දෝෂයෙක් න්‍යායයෙක් කීපෙන අසුරෙක් නිපුණු බවෙක් දෝෂයෙක් දෝෂාකාරයෙක් ද්විතීය බවෙක් විපරිතයෙක් විපරිතාකාරයෙක් විපර්යාසිත බවෙක් විරෝධයෙක් පුනපුනා විරෝධයෙක් සැබ්බවෙක් නො පිරුණු වචන ඇති බවෙක් විනාශයගේ නො සතුටු බවෙක් ඵෙ ද, මේ ප්‍රතිඝය-යොජන යයි කිහිපු ලැබේ.

1120. එහි මෘතසංයෝජන කවර යන්:

‘මම ශ්‍රේෂ්ඨයෙමි’ මාන ය, ‘මම සද්‍රශයෙමි’ මාන ය, ‘මම භිතයෙමි’ මාන ය, යම් මෙබඳු වූ මානයෙක් මාතෘකාරයෙක් මඤ්ඤිත බවෙක් උනන්-
ඩියෙක් බසොවා තැබීමෙන් ධවජයෙක් සිත දැඩි ව ගැනීමෙන් විතතයා-
ගේ කෙතුකාමයතායෙක් වේ ද, මේ මානසංයෝජන යනි නියත ලැබේ.

1121. එහි දූෂිතයාගෙන් කවර යන්:

ලොකය ශාඛිත ය හෝ, ලොකය අශාඛිත ය හෝ, ලොකය අන්ත වත් ය හෝ, ලොකය අනන්තවත් ය හෝ, එ ම ජීව ය ඒ ශරීර යයි හෝ, ජීවය අනෙකෙකු, ශරීරය අනෙකෙකු'යි හෝ, සත්ත්වයා මරණින් මතුයෙහි වේ යයි හෝ, සත්ත්වයා මරණින් මතුයෙහි නො වේ යයි හෝ, සත්ත්වයා මරණින් මතුයෙහි වන්නේත් නො වන්නේත් වේ යයි හෝ, සත්ත්වයා මරණින් මතුයෙහි නො ම වෙයි නො වන්නේ නො වේ යයි හෝ, යම් මෙබඳු වූ දූෂටියක් දූෂටිගතයෙක් දූෂටිගතනයෙක් දූෂටිකාන්තාරයෙක් විලෝමදූෂටියෙක් දූෂටිවිෂ්ඨඤ්ඤායෙක් දූෂටිසංයෝජනයෙක් ශ්‍රාතයෙක් පිහිටාසිටීමෙක් පිහිටීමෙන් පරමාමිතෙක් කුන්සිතමාගීයෙක් භික්ෂාපථයෙක් භික්ෂාකයෙක් නිර්ජායතනයෙක් විපට්ඨාසග්‍රාහයෙක් වේ ද, මේ දූෂටිසංයෝජන යයි කියනු ලැබේ. ශිලවුතපරාමිතිසංයෝජනය නම් සියලු භික්ෂාදූෂටි දූෂටිසංයෝජන යි.

1122. තපා කතමං විවිකිච්ඡාසඤ්ඤාජනං?

සජ්ජාරි කඩකිති විවිකිච්ඡති, බමම කඩකිති විවිකිච්ඡති, සබ්බස කඩකිති විවිකිච්ඡති, සිත්තාස කඩකිති විවිකිච්ඡති, පුබ්බනොත කඩකිති විවිකිච්ඡති, අපරනොත කඩකිති විවිකිච්ඡති, පුබ්බන්තාපරනොත කඩකිති විවිකිච්ඡති, ඉදප්පච්චසන්තාපච්චචසමුප්පනොත්ත ධමමෙත්ත කඩකිති විවිකිච්ඡති. යා ඵවරුපා කඩධා කඩධාසන්තා කඩධාසිත්තන්තං විමති විවිකිච්ඡා දොළහකං දොඩාපථො සංසයො අනෙකාසගාභො ආසප්පනා පරිසප්පනා අපරිශෝගාහන්තා ඵමතිත්තන්තං චිත්තස්ස මනෝවිලෙඡධා, ඉදං වුවච්ඡති විවිකිච්ඡාසඤ්ඤාජනං.

1123. තපා කතමං සීලබ්බතපරාමාසසඤ්ඤාජනං?

ඉතො බහිද්ධා සමණත්වාසමණන්තං සීලෙන සුද්ධි වතෙන සුද්ධි සීලබ්බතෙන සුද්ධිති යා ඵවරුපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසුකාසිකං දිට්ඨිපිප්පථාදිත්තං දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං ගාභො පතිට්ඨාභො අභිනිවේසො පරාමාසො කුමමග්ගො භිල්ලාපථො භිල්ලන්තං නිජායත්තං විපරිසෙසගාභො, ඉදං වුවච්ඡති සීලබ්බතපරාමාසසඤ්ඤාජනං.

1124. තපා කතමං භවරාගසඤ්ඤාජනං?

යො භවෙත්ඤ්ඤා භවච්ඡන්දො භවරාගො භවන්ඤ්ඤා භවත්ඤ්ඤා භවසිත්තෙහො භවපරිලාභො භවමුච්ඡා භවජේකාසාන්තා, ඉදං වුවච්ඡති භවරාගසඤ්ඤාජනං.

1125. තපා කතමං ඉස්සාසඤ්ඤාජනං?

යා පත ලාභ සක්කාර හරුකාර මානන වඤ්ඤා පූජනංසු ඉස්සා ඉස්සායන්තා ඉස්සාසිත්තන්තං උසුයා උසුයන්තා උසුසිත්තන්තං, ඉදං වුවච්ඡති ඉස්සාසඤ්ඤාජනං.

1126. තපා කතමං මච්ඡරියසඤ්ඤාජනං?

පඤ්ඤා මච්ඡරියානි: ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං ලාභමච්ඡරියං වණණමච්ඡරියං ධම්මමච්ඡරියං, යං ඵවරුපං මච්ඡරං මච්ඡරායන්තා මච්ඡරාසිත්තන්තං චෙට්ඨිමං කදරියං කට්ඨකඤ්ඤාකතා අග්ගතිත්තන්තං චිත්තස්ස, ඉදං වුවච්ඡති මච්ඡරියසඤ්ඤාජනං.

1122. එහි විවිකිත්සාසංයෝජන කවරෙ යත්:

ශාසනයන් වහන්සේ කෙරෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්සා කෙරෙයි. බම්බරාගම සැක කෙරෙයි, විවිකිත්සා කෙරෙයි. ත්‍රිපිටි ගිණ්‍යාගෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්සා කෙරෙයි, පූජානතයෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්සා කෙරෙයි. අපරානතයෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්සා කෙරෙයි. පූජානතා-පරානතයෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්සා කෙරෙයි. ඉදම්ප්‍රත්‍යයකා ප්‍රතිත්‍ය-සමුත්පන්න බම්බරාගම සැක කෙරෙයි, විවිකිත්සා කෙරෙයි. යම් මෙබඳු වූ සැකයෙක් සැකයට පැමිණීමෙන් සැකයට පැමිණි බවෙන් විමනියෙන් විවිකිත්සායෙක් දෙවලාගෙයක් දිව්‍යාපරයෙක් සංශයෙක් අනෙකානතාග්‍රාහ-යෙක් පසුබැසීමෙන් හාත්පසින් පසුබැසීමෙන් නො බැසගැනීමෙන් විතතයාගේ තදබවෙන් මනෝවිලෝබයෙක් වේ ද, මේ විවිකිත්සාසංයෝජන යයි කියනු ලැබේ.

1123. එහි ශීලව්‍යපරමශීසංයෝජන කවරෙ යත්:

මේ සස්තෙන් බැහැර මහණබමුණන්ගේ 'ශීලයෙන් ශුද්ධිය, ව්‍යායාමයෙන් ශුද්ධිය' යයි යම් මෙබඳු වූ දෘෂ්ටියක් දෘෂ්ටිගතයෙක් දෘෂ්ටිගතයෙක් දෘෂ්ටි-කානතාරයෙක් විලෝම දෘෂ්ටියෙක් දෘෂ්ටිවිෂ්ටාදිතයෙක් දෘෂ්ටිසංයෝජන-යෙක් ග්‍රාහයෙක් පිහිටා සිටීමෙන් අභිනිවේශයෙන් පරමශීලයෙක් කුමාශී-යෙක් මිත්‍යාපරයෙක් මිත්‍යාතියෙක් තිත්‍යාතනයෙක් විපය්‍යාසමුත්ප-යෙක් වේ ද, මේ ශීලව්‍යපරමශීසංයෝජන යයි කියනු ලැබේ.

1124. එහි භවරුහසංයෝජන කවරෙ යත්:

රූපාරූපභවයන්හි යම් භවව්‍යාධියෙක් භවරුහයෙක් භවනාදියෙක් භවනාදියෙක් භවයෙකුගෙයක් භවපරිදාහයෙක් භවමූර්ච්ඡායෙක් භව-යන්හි බැසගැනීමෙන් වේ ද, මේ භවරුහසංයෝජන යයි කියනු ලැබේ.

1125. එහි ජ්‍යෙෂ්ඨසංයෝජන කවරෙ යත්:

මෙරමා පිළිබඳ ලාභ - සන්කාර - ගරුකාර - මානන - වන්දන - පූජනා විෂයෙහි යම් ජ්‍යෙෂ්ඨවක් ජ්‍යෙෂ්ඨකාරයෙක් ජ්‍යෙෂ්ඨවට පැමිණි බවෙන්, අසුයා (-දෙස් පහළ කිරීමෙන්) අසුයාකාරයෙක් අසුයාවට පැමිණි බවෙන් වේ ද, මේ ජ්‍යෙෂ්ඨසංයෝජන යයි කියනු ලැබේ.

1126. එහි මාත්‍රසංයෝජන කවරෙ යත්:

මාත්‍රසංයෝජන (මසුරුබැව්) පහෙකි: ආවාසමාත්‍රසංයෝජන ය කුලමාත්‍රසංයෝජන ය ලාභමාත්‍රසංයෝජන ය වණිමාත්‍රසංයෝජන ය ධර්මමාත්‍රසංයෝජන යයි. යම් මෙබඳු වූ මාත්‍රසංයෝජනයක් මාත්‍රසංයෝජනකාරයෙක් මාත්‍රසංයෝජනට පැමිණි බවෙන් වෛවිජ්-සායෙක් අත්‍යයයි (තදමසුරු) බවෙන් කටුකතාවයෙන් සිත කැකිළීමෙන් සිත හාත්පසින් ගත්බවෙන් වේ ද, මේ මාත්‍රසංයෝජන යයි කියනු ලැබේ.

1127. තත්ථ කතමං අවිජ්ජාසංකොඤ්ඤාජනං?

දුකේන අකුසලාණං දුකේසමුදයෙ අකුසලාණං දුකතිරොධෙ අකුසලාණං දුකතිරොධනාමිති යං පටිපදාය අකුසලාණං පුබ්බතොත අකුසලාණං අපරතොත අකුසලාණං පුබ්බතොතපරානාත අකුසලාණං ඉදප්පච්චනා පටිච්චසමුප්පන්නොසු බමෙමසු අකුසලාණං, යං ඵවරුපං අකුසලාණං අදසසනං අනභිසමයො අනුබ්බොධො අසමොධොධො අප්පට්ඨොධො අසංඝාභණං අපට්ඨොගාතණං අසමපෙක්ඛනා අපච්චවෙක්ඛනා අපච්චකම්මකම්මං දුමෙමජ්ඣං බාලසං අසමපජ්ඣො මොහො පමොහො සමෙමොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජාසො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසංයො අවිජ්ජාපට්ඨප්පට්ඨානං අවිජ්ජාලඞ්ඤි මොහො අකුසලමූලං, ඉදං වුවච්ඡි අවිජ්ජා සංකොඤ්ඤාජනං.

ඉමෙ බමමා සංකොඤ්ඤාජනා.

1128. කතමෙ බමමා තො සංකොඤ්ඤාජනා?

තෙ බමමෙ සිද්ධච්චා අවිසෙසා කුසලාකුසලාච්ඡාසකතා බමමා කාමා-ච්චරා රූපාච්චරා අරූපාච්චරා අපට්ඨොපන්නා, වෙදනාකම්මකො -පෙ- විකුසලාණකම්මකො, සබ්බකුච රූපං, අසබ්බතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා තො සංකොඤ්ඤාජනා.

1129. කතමෙ බමමා සංකොඤ්ඤාජනියා?

සාසවා කුසලාකුසලාච්ඡාසකතා බමමා කාමාච්චරා රූපාච්චරා අරූපා-ච්චරා, රූපකම්මකො -පෙ- විකුසලාණකම්මකො, ඉමෙ බමමා සංකොඤ්ඤාජනියා.

1130. කතමෙ බමමා අසංකොඤ්ඤාජනියා?

අපට්ඨොපන්නා මහ්භා ච මහාචාරාති ච අසබ්බතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා අසංකොඤ්ඤාජනියා.

1131. කතමෙ බමමා සංකොඤ්ඤාජනසම්පයුතතා?

තෙහි බමමෙහි යෙ බමමා සම්පයුතතා වෙදනාකම්මකො -පෙ- විකුසලාණකම්මකො, ඉමෙ බමමා සංකොඤ්ඤාජනසම්පයුතතා.

1132. කතමෙ බමමා සංකොඤ්ඤාජනවිපයුතතා?

තෙහි බමමෙහි යෙ බමමා විපයුතතා වෙදනාකම්මකො -පෙ- විකුසලාණකම්මකො, සබ්බකුච රූපං, අසබ්බතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා සංකොඤ්ඤාජන-විපයුතතා.

1127. එහි අවිද්‍යාසංයෝජන කවරෙ යන්:

දුඃඛසත්‍යයෙහි නො දැනීම දුඃඛසමුදයෙහි නො දැනීම දුඃඛනිරෝධයෙහි නො දැනීම දුඃඛනිරෝධානමිතිපදයෙහි නො දැනීම පුච්ඡානනයෙහි නො දැනීම අපරිසාරනයෙහි නො දැනීම පුච්ඡානනාපරිසාරනයෙහි නො දැනීම ඉද-
ම්ප්‍රත්‍යයතාප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්නබවයන්හි නො දැනීම ය, යන මේවල වූ යම් අභ්‍යන්තරයක් අද්විතීයයක් අනභිසම්පාදනයක් අනවබෝධයක් අසලෝභාධයක් අප්‍රතිවේදනයක් (අනිත්‍යාදි සාමාන්‍ය හෙයින්) මොනොවට නො ගැනීමෙන් හාත්පසින් නො බැස ගැනීමෙන් සම ව නො බැලීමෙන් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා නො කිරීමෙන් ප්‍රත්‍යක්ෂ නො නිර්මේක්ෂ දුෂ්මයෙක් බාලයෙක් අසම්පත් ඥානයක් මොහයක් ප්‍රමොහයක් සම්මොහයක් අවිද්‍යායක් අවිද්‍යා-
සයෙක් අවිද්‍යායෝගයක් අවිද්‍යානුගයක් අවිද්‍යාපසුර්වතානගයක් අවිද්‍යාපරිස-
යෙක් මොහ - අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාසංයෝජන යයි නිසලු ලැබේ.

මේ බර්මානුකූල සංයෝජනයෙහි යි.

1128. කවර බර්මානුකූල සංයෝජන නො වූවාහු වෙති යන්:

ඒ සංයෝජනබර්මානුකූල නො අවශේෂ වූ කාමාවචර රූපාවචර අරූපා-
වචර අපරිසාරනන වූ කුශල - අකුශල - අව්‍යාකාත බර්මානුකූල ය, වේදනා-
ස්කන්ධ ය ... විඤ්ඤාස්කන්ධ ය, සියලු රූපය ද, අසංඛතධාතුව ද යන මේ
බර්මානුකූල සංයෝජන නො වූවෝ යි.

1129. කවර බර්මානුකූල සංයෝජනීය වෙති යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාමුච්ඡික වූ කුශලාකුශලාච්‍යාකාත
බර්මානුකූල ය, රූපස්කන්ධ ය ... විඤ්ඤාස්කන්ධ ය යන මොහු සංයෝජනීය
බර්මානුකූල ය.

1130. කවර බර්මානුකූල අසංයෝජනීය වෙති යන්:

අපරිසාරනන වූ මාග්ධියෝ ද, මාග්ධිප්‍රයෝ ද, අසංඛතධාතුව ද යන
මොහු අසංයෝජනීය බර්මානුකූල යි.

1131. කවර බර්මානුකූල සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත වෙති යන්:

යම් බර්මානුකූල කෙනෙක් ඒ සංයෝජනබර්මානුකූල හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ වාහු ද,
වේදනාස්කන්ධ ය ... විඤ්ඤාස්කන්ධ ය, යන මොහු සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත
බර්මානුකූල යි.

1132. කවර බර්මානුකූල සංයෝජන විප්‍රයුක්ත වෙති යන්:

යම් බර්මානුකූල කෙනෙක් ඒ සංයෝජනබර්මානුකූල හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද,
වේදනාස්කන්ධ ය ... විඤ්ඤාස්කන්ධ ය සියලු රූපය ද, අසංඛත ධාතුව
ද, යන මේ බර්මානුකූල සංයෝජනවිප්‍රයුක්තයෝ යි.

1133. කතමෙ බමමා සංකොදුරුනා වෙව් සංකොදුරුනියා ව?

තානෙව් සංකොදුරුනා සංකොදුරුනා වෙව් සංකොදුරුනියා ව.

1134. කතමෙ බමමා සංකොදුරුනියා වෙව් නො ව සංකොදුරුනා?

තෙහි බමමෙහි යෙ බමමා සංකොදුරුනියා තෙ බමමෙ සපෙච්චා අව-
සෙසා සාසවා සුසලාකුසලාච්ඡාසාසා බමමා කාමාවචරා රුචාවචරා අරුචා-
වචරා, රුචකඛණ්ඩො -පෙ- විකොදුරුනකඛණ්ඩො, ඉමෙ බමමා සංකොදුරුනියා
වෙව් නො ව සංකොදුරුනා.

1135. කතමෙ බමමා සංකොදුරුනා වෙව් සංකොදුරුනසම්පයුතතා ව?

කාමරුහසංකොදුරුනං අවිජ්ජාසංකොදුරුනෙන සංකොදුරුනසංකොදුරුනසම්පයුතතං ව,
අවිජ්ජාසංකොදුරුනං කාමරුහසංකොදුරුනෙන සංකොදුරුනසංකොදුරුනසම්පයුතතං ව.
පටිසංකොදුරුනං අවිජ්ජාසංකොදුරුනෙන සංකොදුරුනසංකොදුරුනසම්පයුතතං ව,
අවිජ්ජාසංකොදුරුනං පටිසංකොදුරුනෙන සංකොදුරුනසංකොදුරුනසම්පයුතතං ව.
මාන-
සංකොදුරුනං අවිජ්ජාසංකොදුරුනෙන සංකොදුරුනං වෙව් සංකොදුරුනසම්පයුතතං ව,
අවිජ්ජාසංකොදුරුනං මානසංකොදුරුනෙන සංකොදුරුනං වෙව් සංකොදුරුනසම්පයුතතං ව.
දිට්ඨිසංකොදුරුනං අවිජ්ජාසංකොදුරුනෙන සංකොදුරුනං වෙව් සංකොදුරුනසම්පයුතතං ව,
අවිජ්ජාසංකොදුරුනං දිට්ඨිසංකොදුරුනෙන සංකොදුරුනං වෙව් සංකොදුරුනසම්පයුතතං ව.
විචිකිච්ඡාසංකොදුරුනං අවිජ්ජාසංකොදුරුනෙන සංකොදුරුනසංකොදුරුනසම්පයුතතං ව,
අවිජ්ජාසංකොදුරුනං විචිකිච්ඡාසංකොදුරුනෙන සංකොදුරුනසංකොදුරුනසම්පයුතතං ව.
සීලබ්බතපරාමාසංකොදුරුනං අවිජ්ජාසංකොදුරුනෙන සංකොදුරුනසංකොදුරුනසම්පයුතතං ව,
අවිජ්ජාසංකොදුරුනං සීලබ්බතපරාමාසංකොදුරුනෙන සංකොදුරුනසංකොදුරුනසම්පයුතතං ව.
භවරුහසංකොදුරුනං අවිජ්ජාසංකොදුරුනෙන සංකොදුරුනසංකොදුරුනසම්පයුතතං ව,
අවිජ්ජාසංකොදුරුනං භවරුහසංකොදුරුනෙන සංකොදුරුනසංකොදුරුනසම්පයුතතං ව.
ඉසාසංකොදුරුනං අවිජ්ජාසංකොදුරුනෙන සංකොදුරුනසංකොදුරුනසම්පයුතතං ව,
අවිජ්ජාසංකොදුරුනං ඉසාසංකොදුරුනෙන සංකොදුරුනසංකොදුරුනසම්පයුතතං ව.
මච්ඡරි-
සංකොදුරුනං අවිජ්ජාසංකොදුරුනෙන සංකොදුරුනසංකොදුරුනසම්පයුතතං ව,
අවිජ්ජාසංකොදුරුනං මච්ඡරිසංකොදුරුනෙන සංකොදුරුනං වෙව් සංකොදුරුනසම්පයුතතං ව.
ඉමෙ බමමා සංකොදුරුනා වෙව් සංකොදුරුනසම්පයුතතා ව.

1136. කතමෙ බමමා සංකොදුරුනසම්පයුතතා වෙව් නො ව සංකොදුරුනා?

තෙහි බමමෙහි යෙ බමමා සම්පයුතතා තෙ බමමෙ සපෙච්චා වෙදනා-
කඛණ්ඩො -පෙ- විකොදුරුනකඛණ්ඩො, ඉමෙ බමමා සංකොදුරුනසම්පයුතතා
වෙව් නො ව සංකොදුරුනා.

1133. කවර බමියෝ සංයෝජනක් සංයෝජනියත් වෙති යත්:

ඒ සංයෝජනයෝ මෑ සංයෝජන ද සංයෝජනිය ද වෙත්.

1134. කවර බමියෝ සංයෝජනිය ද නො ද සංයෝජන ද වෙති යත්:

යම් බමි කෙනෙක් ඒ සංයෝජනබමියන්ගෙන් සංයෝජනිය වෙත් නම්, ඒ බමියන් තබා අවශේෂ කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුච වූ කුශලාකුශලාච්ඡාදාකාන බමියෝ ය, රූපසකකු ය ... විඤ්ඤානසකකු ය, යන මේ බමියෝ සංයෝජනිය ද නො ද සංයෝජන ද වෙත්.

1135. කවර බමියෝ සංයෝජන ද සංයෝජන සම්ප්‍රයුක්ත ද වෙති යත්:

කාමරාගසංයෝජනය අවිද්‍යාසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, අවිද්‍යාසංයෝජනය කාමරාගසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. ප්‍රතිසංයෝජනය අවිද්‍යාසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජන සම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, අවිද්‍යාසංයෝජනය ප්‍රතිසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. මානසංයෝජනය අවිද්‍යාසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, අවිද්‍යාසංයෝජනය මානසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. දෘවිසංයෝජනය අවිද්‍යාසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, අවිද්‍යාසංයෝජනය දෘවිසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. විචිකිත්සාසංයෝජනය අවිද්‍යාසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, අවිද්‍යාසංයෝජනය විචිකිත්සාසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. ශීලව්‍රතපරාමිති සංයෝජනය අවිද්‍යාසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, අවිද්‍යාසංයෝජනය ශීලව්‍රතපරාමිතිසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. භවරාග සංයෝජනය අවිද්‍යාසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, අවිද්‍යාසංයෝජනය භවරාගසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. ඊෂ්ඨාසංයෝජනය අවිද්‍යාසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, අවිද්‍යාසංයෝජනය ඊෂ්ඨාසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. මාත්සර්ග්‍යසංයෝජනය අවිද්‍යාසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, අවිද්‍යාසංයෝජනය මාත්සර්ග්‍යසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. මේ බමියෝ සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙත්.

1136. කවර බමියෝ සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද නො ද සංයෝජන ද වෙති යත්:

යම් බමි කෙනෙක් ඒ සංයෝජනබමියන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූවානු නම්, ඒ බමියන් තබා, වෙදනාසකකු ය ... විඤ්ඤානසකකු ය, යන මේ බමියෝ සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද නො ද සංයෝජන ද වෙත්.

1137. කතමෙ බම්මා සංඝෙඤ්ජනපිපසුත්තා සංඝෙඤ්ජනිතා?

තෙනි බම්මෙහි යෙ බම්මා විපසුත්තා සංඝවා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා බම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා රූපකබ්බො -පෙ- විඤ්ඤාණකබ්බො, ඉමෙ බම්මා සංඝෙඤ්ජනපිපසුත්තා සංඝෙඤ්ජනිතා.

1138. කතමෙ බම්මා සංඝෙඤ්ජනපිපසුත්තා අසංඝෙඤ්ජනිතා?

අපරිසාපනතා මහතා ච මහනථලාභී ච අසබ්බතා ච ධාතු, ඉමෙ බම්මා සංඝෙඤ්ජනපිපසුත්තා අසංඝෙඤ්ජනිතා.

සංයෝජනී ගොව්‍යකං.

1139. කතමෙ බම්මා ගන්ධා?

වන්හානරා ගන්ධා: අභිජ්ඣා කායගන්ධෝ, ව්‍යාපාදො කායගන්ධෝ, චිත්‍රබ්බතපරාමාසො කායගන්ධෝ, ඉදංසම්මාභිතිවෙසො කායගන්ධෝ.

1140. කතමෙ කතමො අභිජ්ඣාකායගන්ධෝ?

යො රාගො සාරාගො අනුනිකො අනුරොධො තඤ්ඤි තඤ්ඤානො විතහස්ස සාරාගො ඉච්ඡා මුච්ඡා අරේඛාසාතං තෙධො සබ්බො පසංඝො ඵජා මායා ජනිකා සංජනනී සිබ්බනී ජාලීනී සරිතා විසතනිකා සුත්තං විසවා ආයුගනී දුතියා පණ්ණි හවතෙතනී වතං වතථො සන්ථවො සිතෙහො අපෙක්ඛා පටිබ්බෙකා ආසා ආසිංසනං ආසිංසිතතනං රූපාසා සද්දාසා ගන්ධාසා රසාසා ථොට්ඨබ්බාසා ලාභාසා ධනාසා පුත්තාසා ජීවිතාසා ජප්පා පජ්ජා අභිජප්පා ජප්පනා ජප්පිතතනං ලොලුප්පං ලොලුප්පායනා ලොලුප්පාසිතතනා සුච්ඤ්චිකතා සාදුකම්මනා අබම්බරතො විසම්මොගො නිකන්ති නිකාමතා පන්තා පිහනා සම්පසානා කාමිකණ්ණා නවිකණ්ණා විහවිකණ්ණා රූපකණ්ණා අරූපකණ්ණා නිරෝධකණ්ණා රූපකණ්ණා සද්දකණ්ණා ගන්ධකණ්ණා රසකණ්ණා ථොට්ඨබ්බකණ්ණා බම්මකණ්ණා භික්ඛා යොගො ගන්ධෝ උපාදානං ආවරණං නිවරණං ඡදනං බන්ධනං උපකම්මෙසො අනුසංගො පටිසුච්ඡානං ලනා වෙච්චිත්තං දුක්ඛමූලා දුක්ඛතිදානං දුක්ඛායනවො මාරපාසො මාරබලිසං මාරවිසයො තණ්හා, තදි තණ්හාජාලා තණ්හාගද්දලං තණ්හාසප්ප්ඤ්ඤා අභිජ්ඣා ලොගො අකුසලමූලා, අයං පුට්ඨති අභිජ්ඣාකායගන්ධෝ.

1137. කවර ධර්මයෝ සංයෝජනවිප්‍රසූක්ත සංයෝජනිය වෙති යත් :

යම් ධර්ම කෙනෙක් ඒ සංයෝජනධර්මයන් හා විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්, කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුච වූ කුශලාකුශලාච්ඡාදාකාත ධර්මයෝ ය, රූපසංකත ය ... විඤ්ඤානසංකත ය, යන මේ ධර්මයෝ සංයෝජන විප්‍රසූක්ත සංයෝජනිය වෙත්.

1138. කවර ධර්මයෝ සංයෝජනවිප්‍රසූක්ත අසංයෝජනිය වෙති යත් :

අපරිශාප්තන වූ මාග්ගීයෝ ද, මාග්ගිථලයෝ ද, අසබ්බත (තිබ්බත) ධාතුච ද, යන මේ ධර්මයෝ සංයෝජනවිප්‍රසූක්ත අසංයෝජනිය වෙත්.

සංයෝජනගොච්ඡකය යි.

1139. කවර ධර්මයෝ ග්‍රන්ථ වෙති යත් :

ග්‍රන්ථයෝ සතර දෙනෙක් වෙයි: අභිධර්මාකාශග්‍රන්ථ ය, ව්‍යාපාද කාශග්‍රන්ථ ය, ශිලවුතපරාමිකිකාශග්‍රන්ථ ය, ඉදංසත්‍යාභිනිවේශකාශග්‍රන්ථ යයි.

1140. එහි අභිධර්මාකාශග්‍රන්ථය කවරෙ යත් :

යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් අනුනයෙක් අනුරෝධයෙක් නන්දි-
යෙක් නන්දිරාගයෙක් විතතයාගේ සංරාගයෙක් ඉව්චාවක් මුර්චාවක්
අධ්‍යවසානයෙක් ගෙඩියෙක් පරිගෙඩියෙක් ඇලීමෙක් පඩිකයෙක් එජාවක්
මායාවක් ජනිකාවක් සංජනනියක් සිව්නියක් ජාලිතියක් සරිතාවක්
විසතතිකාවක් සුග්‍රයෙක් පැතිරීමෙක් ආයුතනියක් ද්විතීයාවක් ප්‍රණීධියෙක්
භවතෙතනියෙක් වතයෙක් වතථයෙක් සත්ථවයෙක් ස්තෙහයෙක් අපෙක්ෂා-
වක් ප්‍රතිබ්‍ධයෙක් ආශායෙක් අශංසනයෙක් ආශංසිත බවෙක් රූපාශා-
යෙක් ශබ්දාශායෙක් ගන්ධාශායෙක් රසාශායෙක් සප්තව්‍යාශායෙක් ලාභාශා-
යෙක් ධනාශායෙක් පුත්‍රාශායෙක් ජීවිතාශායෙක් ජල්පනය කිරීමෙක්
ප්‍රජල්පනයෙක් අභිජල්පනයෙක් ජල්පනයෙක් ජල්පනාකාරයෙක් ජල්පිත බවෙක්
නගුට සැලීමෙක් ස්වාදුකාම්‍යභායෙක් අබිමිථායෙක් විමමලෝභයෙක්
තිකානතියෙක් කැමැති වන අයුරෙක් ප්‍රාචීනයෙක් පිතායෙක් සම්ප්‍රාචීන-
යෙක් කාමභාෂණයෙක් භවභාෂණයෙක් විභවභාෂණයෙක් රූප (භව)
තාමණයෙක් අරූපතාමණයෙක් තිරෝධ්‍යාමණයෙක්, රූපතාමණයෙක්
ශබ්දතාමණයෙක් ගන්ධතාමණයෙක් රසතාමණයෙක් ස්ප්‍රණ්ඩතාමණයෙක්
ධර්මතාමණයෙක් ඔසියෙක් පොයෙක් ග්‍රන්ථයෙක් උපාදානයෙක් ආවරණ-
යෙක් නිවරණයෙක් ජදනයෙක් බන්ධනයෙක් උපකේලනයෙක් අනුශයෙක්
පසුඛිච්ඡානයෙක් ලතායෙක් වෛවිච්ඡායෙක් දුඛමූලයෙක් දුඛනිදන-
යෙක් දුඛප්‍රභවයෙක් මාරපාශයෙක් මාරබලිසයෙක් මාරවිමයක් තාමණා-
නදියක් තාමණාජාලයෙක් තාමණාගර්දුලයෙක් තාමණසමුද්‍රයෙක් අභිධර්මවක්
ලෝතකුශල මූලයෙක් වේ ද, මේ අභිධර්මාකාශග්‍රන්ථ යයි කියනු ලැබේ.

1141. තත්ථ කතමො ව්‍යාපාදො කායගණො?

අනන්ධං මෙ අවරීති ආසාදො ජායති, අනන්ධං මෙ වරතීති ආසාදො ජායති, අනන්ධං මෙ වරිස්සනීති ආසාදො ජායති. පියස්ස මෙ මනාපස්ස අනන්ධං අවරි -පෙ- අනන්ධං වරතී -පෙ- අනන්ධං වරිස්සනීති ආසාදො ජායති. අපමාණස්ස මෙ අමනාපස්ස අනන්ධං අවරි -පෙ- අනන්ධං වරතී -පෙ- අනන්ධං වරිස්සනීති ආසාදො ජායති. අධ්‍යාතෙ වා පන ආසාදො ජායති. යො ඵවරුපො විත්තස්ස ආසාදො පටිසාදො පටිසං පටිවිරෝධො කොපො පකොපො සමපකොපො දොසො පදොසො සමපදොසො විත්තස්ස ව්‍යාපනති මනොපදොසො කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතතං දොසො දුස්සනා දුස්සි- තතං ව්‍යාපනති ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතතං විරෝධො පටිවිරෝධො වණ්ඨිකං අග්ගරූපො අනත්තමතතා විත්තස්ස, අයං වුව්චති ව්‍යාපාදො කායගණො.

1142. තත්ථ කතමො සීලබ්බතපරාමාසො කායගණො?

ඉතො බහිඤ්ඤා සමණ්ඩාහමණානං සීලෙන සුද්ධි වතෙත සුද්ධි සීලබ්බ- තෙන සුද්ධිති යං ඵවරුපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගතනං දිට්ඨිකනනාරො දිට්ඨිවිසුකාසිකං දිට්ඨිවිපජ්ජිතං දිට්ඨිසංකොඤ්ජනං ගාභො පතිට්ඨාගො අතීතිවෙසො පරාමාසො කුමමහො මිච්ඡාපථො මිච්ඡතං තිත්ථායතනං විපරිසෙසගාහො, අයං වුව්චති සීලබ්බතපරාමාසො කායගණො.

1143. තත්ථ කතමො ඉදං සච්චාභිතිවෙසො කායගණො?

සස්සතො ලොකො ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤානති වා, අසස්සතො ලොකො ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤානති වා, අනන්ධා ලොකො ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤානති වා, අනන්ධා ලොකො ඉදමෙව සච්චං මොඝ- මඤ්ඤානති වා, තා ජීවං තං සරීරං ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤානති වා, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤානති වා, හොති තථාගතො පරමමරණං ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤානති වා, න හොති තථාගතො පරමමරණං ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤානති වා, හොති ව ත ව හොති තථාගතො පරමමරණං ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤානති වා, තෙව හොති ත ත හොති තථාගතො පරමමරණං ඉදමෙව සච්චං මොඝ- මඤ්ඤානති වා, යා ඵවරුපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගතනං දිට්ඨිකනනාරො දිට්ඨිවිසුකාසිකං දිට්ඨිවිපජ්ජිතං දිට්ඨිසංකොඤ්ජනං කාභො පතිට්ඨාගො අතීතිවෙසො පරාමාසො කුමමහො මිච්ඡාපථො මිච්ඡතං තිත්ථායතනං විපරිසෙසගාහො, අයං වුව්චති ඉදංසච්චාභිතිවෙසො කායගණො. යපෙත්වා සීලබ්බතපරාමාසං කායගණං සබ්බාපි මිච්ඡාදිට්ඨි ඉදංසච්චාභිතිවෙසො කාය ගණො.

ඉමෙ බමමා ගන්තා.

1141. එහි ව්‍යාපාද කායග්‍රන්ථ කවරෙ යැ:

‘මට අවැඩ කළා’යි කොප උපදී, ‘මට අවැඩ කෙරෙයි’ කොප උපදී, ‘මට අවැඩ කරන්නේ’ වනා’යි කොප උපදී, ‘මාගේ ප්‍රිය මනාප වූවහුට අවැඩ කළා’යි ... අවැඩ කෙරෙයි ... අවැඩ කරන්නේ වනා’යි කොප උපදී, ‘මාගේ අප්‍රිය අමනාප වූවහුට වැඩ කළා’යි ... වැඩ කෙරෙයි ... වැඩ කරන්නේ වනා’යි කොප උපදී, යළි නො නැගිහි හෝ කොප උපදී. මෙබඳු වූ යම් සිත පිළිබඳ ආසාදයෙන් ප්‍රතිසාදයෙන් ප්‍රතිසංසාරයෙන් ප්‍රතිවිරෝධයෙන් කොපයෙන් ප්‍රකොපයෙන් සම්ප්‍රකොපයෙන් දෝෂයෙන් ප්‍රදෝෂයෙන් සම්ප්‍රදෝෂයෙන් සිත පෙරළීමෙන් සිත දූෂ්‍ය වීමෙන් ක්‍රොධයෙන් කීපෙන අයුරෙන් කිපුණු බවෙන් දෝෂයෙන් දූෂ්‍යාකාරයෙන් දූෂිත බවෙන් පෙරළීමෙන් පෙරළෙන අයුරෙන් පෙරළුණු බවෙන් විරෝධයෙන් ප්‍රති-විරෝධයෙන් සැඟබඳවක් නො පිරිපුන් වචන ඇතිබවෙන් විතකයාගේ නො සියමන් බවෙන් වේ ද, මේ ව්‍යාපාද කායග්‍රන්ථ යයි කියනු ලැබේ.

1142. එහි ශීලව්‍රතපරාමිති කායග්‍රන්ථ කවරෙ යැ:

මෙ සත්තෙන් බැහැර මහණබවුණන්ගේ ‘ශීලයෙන් ශුද්ධ යැ, ව්‍රතයෙන් ශුද්ධ යැ, ශීලව්‍රතයෙන් ශුද්ධ යැ’යි මෙබඳු යම් දූෂටියෙන් දූෂටිගතයෙන් දූෂටිගහකයෙන් දූෂටිකාන්තාරයෙන් විලෝම දූෂටියෙන් දූෂටිවිෂපඤ්ඤා-යෙන් දූෂටිසංසෝජනයෙන් දූෂිත ගැහීමෙන් පිහිටා සිටීමෙන් අහිනිවේශ-යෙන් පරාමිතියෙන් කුතමාගියෙන් මිථ්‍යාපථයෙන් මිථ්‍යාභියෙන් තිණ්ණි-යතනයෙන් විපය්‍යාසග්‍රාහයෙන් ඇද්ද, මේ ශීලව්‍රතපරාමිති කායග්‍රන්ථ යි කියනු ලැබේ.

1143. එහි ඉදම්සත්‍යාහිනිවේශ කායග්‍රන්ථ කවරෙ යැ:

සකකු සකිත්‍යාන ලොකය ගාශවත යැ, මෙය මැ සැබව, අන්‍යය නුවන් යැයි හෝ, ලොකය අගාශවත යැ, මෙය මැ සැබව, අන්‍යය නුවන් යැයි හෝ, ලොකය අනන්තවත් යැ, මෙය මැ සැබව, අන්‍යය නුවන් යැයි හෝ, එ මැ ජීවය එ මැ ශරීර යැ, මෙය මැ සැබව, අන්‍යය නුවන් යැයි හෝ, ජීවය අනෙකෙකා ශරීරය අනෙකෙකා, මෙය මැ සැබව, අන්‍යය නුවන් යැයි හෝ, තථාගත (-සත්තව්‍යා) මරණින් මතුයෙහි වෙයි, මෙය මැ සැබව, අන්‍යය නුවන් යැයි හෝ, තථාගත මරණින් මතුයෙහි නො වෙයි, මෙය මැ සැබව, අන්‍යය නුවන් යැයි හෝ, තථාගත මරණින් මතුයෙහි වන්නේන් නො ද වන්නේන් වෙයි, මෙය මැ සැබව, අන්‍යය නුවන් යැයි හෝ, තථාගත මරණින් මතුයෙහි හො මැ වෙයි, හො වන්නේ නො වෙයි, මෙය මැ සැබව, අන්‍යය නුවන් යැයි හෝ, මෙබඳු වූ යම් දූෂටියක් දූෂටිගතයෙන් දූෂටිගහකයෙන් දූෂටි-කාන්තාරයෙන් දූෂටිවිලෝමයෙන් දූෂටිවිෂපඤ්ඤායෙන් දූෂටිසංසෝජනයෙන් දූෂිත ගැහීමෙන් පිහිටා සිටීමෙන් අහිනිවේශයෙන් පරාමිතියෙන් කුතමාගි-යෙන් මිථ්‍යාපථයෙන් මිථ්‍යාභියෙන් තිණ්ණි-යතනයෙන් විපරිතග්‍රාහයෙන් වේ ද, මේ ඉදම්සත්‍යාහිනිවේශ කායග්‍රන්ථ යයි කියනු ලැබේ. ශීලව්‍රතපරා-මිති කායග්‍රන්ථය තබා හැම මිථ්‍යාදූෂටි ඉදම්සත්‍යාහිනිවේශ කායග්‍රන්ථ යි.

මේ ධම්මෝ ග්‍රන්ථයෝ යි.

1144. කතමෙ බමමා නො ගන්තා:

තෙ බමමෙ ධර්මයා අවසන් කුසලාකුසලාචාරාකතා බමමා කාමා-
වචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරිපාකතා, වේදනාකතනො -පෙ-
විඤ්ඤාණකතනො, සබ්බං ච රූපං අසබ්බං ච ඛානු, ඉමෙ බමමා
නො ගන්තා.

1145. කතමෙ බමමා ගන්තියා:

සාසවා කුසලාකුසලාචාරාකතා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූ-
පාවචරා රූපකතනො -පෙ- විඤ්ඤාණකතනො ඉමෙ බමමා ගන්තියා.

1146. කතමෙ බමමා අගන්තියා:

අපරිපාකතා මග්ගා ච, මග්ගඵලානී ච, අසබ්බං ච ඛානු ඉමෙ
බමමා අගන්තියා.

1147. කතමෙ බමමා ගන්තසම්පයුතතා:

තෙහි බමමෙහි යෙ බමමා සම්පයුතතා, වේදනාකතනො -පෙ-
විඤ්ඤාණකතනො ඉමෙ බමමා ගන්තසම්පයුතතා.

1148. කතමෙ බමමා ගන්තවිපයුතතා:

තෙහි බමමෙහි යෙ බමමා විපයුතතා, වේදනාකතනො -පෙ-
විඤ්ඤාණකතනො සබ්බස්මි රූපං, අසබ්බං ච ඛානු, ඉමෙ බමමා
ගන්තවිපයුතතා.

1149. කතමෙ බමමා ගන්තා චෙව ගන්තියා ච:

තෙව ගන්තා ගන්තා චෙව ගන්තියා ච.

1150. කතමෙ බමමා ගන්තියා චෙව නො ච ගන්තා:

තෙහි බමමෙහි යෙ බමමා ගන්තියා තෙ බමමෙ ධර්මයා අවසන් කුසලාකුසලාචාරාකතා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා,
රූපකතනො පෙ- විඤ්ඤාණකතනො, ඉමෙ බමමා ගන්තියා චෙව නො ච
ගන්තා.

1151. කතමෙ බමමා ගන්තා චෙව ගන්තසම්පයුතතා ච:

සීලබ්බපරාමාසො කායගන්තො අභිජ්ඣාකායගන්තො ගන්තො චෙව
ගන්තසම්පයුතතා ච, අභිජ්ඣාකායගන්තො සීලබ්බපරාමාසෙන කාය-
ගන්තො ගන්තො චෙව ගන්තසම්පයුතතා ච, ඉදංසම්චාරිතිවෙසො
කායගන්තො අභිජ්ඣාකායගන්තො ගන්තො චෙව ගන්තසම්පයුතතා ච,
අභිජ්ඣාකායගන්තො ඉදංසම්චාරිතිවෙසෙන කායගන්තො ගන්තො චෙව
ගන්තසම්පයුතතා ච ඉමෙ බමමා ගන්තා චෙව ගන්තසම්පයුතතා ච.

1144. ග්‍රන්ථ නො වූ බමිසෝ කවරහ යත්:

ඒ ග්‍රන්ථබමිසන් තබා සෙම වූ කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිපාකක කුශලාකුශලාච්ඡාසාකාන බමිසෝ යැ වෙදනාසකකි යැ ... විඤ්ඤාසකකි යැ, භෑම රූප ද, අසඹිතධාතූ ද යන මේ බමිසෝ ග්‍රන්ථ නො වූවෝ යි.

1145. කවර බමිසෝ ග්‍රන්ථනීය වෙති යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාමුච්ඡාද කුශලාකුශලාච්ඡාසාකාන බමිසෝ යැ, රූපසකකි යැ ... විඤ්ඤාසකකි යැ යන මේ බමිසෝ ග්‍රන්ථනීය වෙති.

1146. කවර බමිසෝ අගන්ථනීය වෙති යත්:

අපරිපාකක වූ මාහිසෝ ද මාහිථලයෝ ද අසඹිතධාතූව ද යන මොහු අගන්ථනීය බමිසෝ යි.

1147. ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසූත බමිසෝ කවරහ යත්:

යම් බමි කෙනෙක් ඒ ග්‍රන්ථබමිසන් හා සම්ප්‍රසූත වූවාහු ද වෙදනාසකකි ... විඤ්ඤාසකකි යන මේ බමිසෝ ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසූතයෝ යි.

1148. ග්‍රන්ථවිප්‍රසූත බමිසෝ කවරහ යත්:

යම් බමි කෙනෙක් ඒ ග්‍රන්ථබමිසන්ගෙන් විප්‍රසූත වූවාහු ද වෙදනාසකකි ... විඤ්ඤාසකකි යි යළි රූප ද අසඹිතධාතූ ද යන මේ බමිසෝ ග්‍රන්ථවිප්‍රසූතයෝ යි.

1149. කවර බමිසෝ ග්‍රන්ථ වූවාහු ද ග්‍රන්ථනීය වූවාහු ද වෙති යත්:

ඒ ග්‍රන්ථයෝ මැ ග්‍රන්ථ ද ග්‍රන්ථනීය ද වෙත්.

1150. කවර බමිසෝ ග්‍රන්ථනීය ද නො ද ග්‍රන්ථ ද වෙති යත්:

යම් බමි කෙනෙක් ඒ ග්‍රන්ථබමිසන්ගෙන් ග්‍රන්ථනීය වෙත් නම් ඒ බමිසන් තබා සෙසු කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාමුච්ඡාද කුශලාකුශලාච්ඡාසාකාන බමිසෝ යැ, රූපසකකි යැ විඤ්ඤාසකකි යැ යන මේ බමිසෝ ග්‍රන්ථනීය වූවාහු ද නො ද ග්‍රන්ථ වූවාහු ද වෙත්.

1151. කවර බමිසෝ ග්‍රන්ථ වූවාහු ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසූත වූවාහු ද වෙති යත්:

ශීලව්‍යාපාරාමිකී කායග්‍රන්ථය අභිධ්‍යානායග්‍රන්ථය හා ග්‍රන්ථ ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසූත ද වෙයි. අභිධ්‍යානායග්‍රන්ථය ශීලව්‍යාපාරාමිකී කායග්‍රන්ථය හා ග්‍රන්ථ වූයේ ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසූත වූයේ ද වෙයි. ඉදම්සත්‍යාභිනිවේශකායග්‍රන්ථය අභිධ්‍යානායග්‍රන්ථය හා ග්‍රන්ථ ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසූත ද වෙයි. අභිධ්‍යානායග්‍රන්ථය ඉදම්සත්‍යාභිනිවේශ කායග්‍රන්ථය හා ග්‍රන්ථ ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසූත ද වෙයි. මේ බමිසෝ ග්‍රන්ථ වූවාහු ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසූත වූවාහු ද වෙත්.

1152. කතමෙ බම්මා ගන්ඝමපසුතතා චෙව්ව නො ව ගන්ඝා:

තෙහි බම්මෙහි යෙ බම්මා සමපසුතතා තෙ බම්මෙ ඤාපෙකා, චෙදනා-කබ්බො -පෙ- විඤ්ඤාණකබ්බො, ඉමෙ බම්මා ගන්ඝමපසුතතා චෙව්ව නො ව ගන්ඝා.

1153. කතමෙ බම්මා ගන්ඝපිපසුතතා ගන්ඝනිසා:

තෙහි බම්මෙහි යෙ බම්මා පිපසුතතා සාසවා කුසලාකුසලාච්ඡාසකතා බම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපකබ්බො -පෙ- විඤ්ඤාණකබ්බො, ඉමෙ බම්මා ගන්ඝපිපසුතතා ගන්ඝනිසා

1154. කතමෙ බම්මා ගන්ඝපිපසුතතා අගන්ඝනිසා:

අපරිසාපනතා මග්ගා ව, මග්ගඵලානි ව, අසඬ්ඛතා ව බාහු, ඉමෙ බම්මා ගන්ඝපිපසුතතා අගන්ඝනිසා.

ගන්ඝගොව්ජකං

1155. කතමෙ බම්මා ඔසා -පෙ-

බසගොව්ජකං

1156. කතමෙ බම්මා යොගා -පෙ-

යොගගොව්ජකං

1157. කතමෙ බම්මා නිවරණා:

ජ නිවරණා: කාමච්ඡන්දනිවරණං, ව්‍යාපාදනිවරණං, පිනම්භුනිවරණං, උභිච්ඡාදකකුච්චනිවරණං, විචිකිච්ඡානිවරණං, අවිජ්ජානිවරණං.

1158. තත්ථ කතමං කාමච්ඡන්දනිවරණං:

යො කාමෙසු කාමච්ඡන්දෙ කාමරාගො කාමනන්දි කාමනණ්ඩා කාමසිනෙහො කාමපරිලාහො කාමමුච්ඡා කාමජේඛාසානං, ඉදං චූච්චති කාමච්ඡන්දනිවරණං.

1159. තත්ථ කතමං ව්‍යාපාදනිවරණං:

‘අනන්ථං මෙ අචරි’ති ආසානො ජායති, අනන්ථං මෙ චරති’ති ආසානො ජායති. ‘අනන්ථං මෙ චරිසානි’ති ආසානො ජායති, ‘පියසා මෙ මනාපසා අනන්ථං අචරි -පෙ- අනන්ථං චරති -පෙ- අනන්ථං චරිසානි’ති ආසානො ජායති: ‘අපට්ඨසා මෙ අමනාපසා අන්ථං අචරි -පෙ- අන්ථං චරති -පෙ- අන්ථං චරිසානි’ති ආසානො ජායති, අධ්‍යායෙ වා පන ආසානො ජායති, යො ඵචරුපො විතතසා ආසානො පටිසානො පටිසං විරොධො පටිවිරොධො කොපො පකොපො සමපකොපො දෙසො පදෙසො සමපදෙසො විතතසා ව්‍යාපනති මනොපදෙසො කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතතං දෙසො දුස්සනා¹ දුස්සිතතං ව්‍යාපනති ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතතං විරොධො පටිවිරොධො චණ්ඩිකකං අසුරොපො අනතන-මනනා විතතසා, ඉදං චූච්චති ව්‍යාපාදනිවරණං.

1. දුස්සානං - සිමු 2

1152. කවර බමියෝ ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද නො ද ග්‍රන්ථ ද වෙති යත්:

යම් බමි කෙනෙක් ඒ ග්‍රන්ථබමියන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම් ඒ බමියන් තබා වෙදනාසකකිය .. විඤ්ඤාසකකිය යන මේ බමියෝ ග්‍රන්ථ-සම්ප්‍රයුක්ත ද නො ද ග්‍රන්ථ ද වෙත්.

1153. කවර බමියෝ ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත ග්‍රන්ථනිය වෙති යත්:

යම් බමි කෙනෙක් ඒ ග්‍රන්ථබමියන්ගෙන් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම් කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුච වූ කුශලාකුශලාචාරාකාන බමියෝ යැ රූපසකකිය යැ ... විඤ්ඤාසකකිය යැ යන මේ බමියෝ ග්‍රන්ථවිප්‍ර-යුක්ත ග්‍රන්ථනිය වූවාහු වෙත්.

1154. කවර බමියෝ ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත අග්‍රන්ථනිය වූවාහු වෙති යත්:

අපසංඛාපනා වූ මාහියෝ ද මාහීථලයෝ ද අසංකිතධාතූ ද යන මේ බමියෝ ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත අග්‍රන්ථනිය වූවාහු වෙත්.

ග්‍රන්ථගොව්‍යක සි.

1155. කවර බමියෝ ඔස වෙති යත්: ...

ඔසගොව්‍යක සි.

1156. කවර බමියෝ යොග වෙති යත්: ...

යොගගොව්‍යක සි.

1157. කවර බමියෝ නිවරණ වෙති යත්:

නිවරණයෝ සදෙනෙකි: කාමච්ඡන්දනිවරණ යැ ව්‍යාපාදනිවරණ යැ විනම්භිනිවරණ යැ උභවචක්‍රාකෘත්තිනිවරණ යැ විචිකිච්ඡානිවරණ යැ අවිඡ්ඡානිවරණ සි.

1158. එහි කාමච්ඡන්දනිවරණය කවරෙ යත්:

කාමවිෂයෙහි යම් කාමච්ඡන්දයෙක් කාමරාගයෙක් කාමනන්දියක් කාමතෘෂ්ණායෙක් කාමසේනාහයෙක් කාමපරිදාහයෙක් කාමමූර්ඡායෙක් කාමාධ්‍යවසානායෙක් ඇද්ද මේ කාමච්ඡන්දනිවරණ යයි කියනු ලැබේ

1159. එහි ව්‍යාපාදනිවරණ කවරෙ යත්:

මට අනම් කලායි ආඝාත උපදි මට අනම් කෙරෙයි ආඝාත උපදි. මට අනම් කරන්නේ යයි ආඝාත උපදි, මාගේ ප්‍රියමනාප වුවහුට අනම් කෙළේ ... අනම් කෙරෙයි ... අනම් කරන්නේ යයි ආඝාත උපදි. මාගේ අප්‍රිය අමනාප වුවහුට අම් කෙළේ යැ ... අම් කෙරෙයි ... අම් කරන්නේ යයි ආඝාත උපදි: යළි අසංඛාතයෙහි හෝ ආඝාත උපදි. මෙබඳු වූ යම් විතතයාගේ ආඝාතයෙක් ප්‍රතිඝාතයෙක් ප්‍රතිසයෙක් විරෝධයෙක් ප්‍රති-විරෝධයෙක් කොපයෙක් ප්‍රකොපයෙක් සම්ප්‍රකොපයෙක් දෝෂයෙක් ප්‍රදෝෂයෙක් සම්ප්‍රදෝෂයෙක් විතතයාගේ පෙරැලීමෙන් විතතයාගේ ප්‍රදෝෂයෙක් ක්‍රොධයෙක් කිපෙන අයුරෙක් කිපුණ බවෙක් දෝෂයෙක් දූෂ්‍යාකාරයෙක් දූෂ්‍ය බවෙක් පෙරැලීමෙන් පෙරැලෙන අයුරෙක් පෙරැළුණු බවෙක් විරෝධයෙක් ප්‍රතිවිරෝධයෙක් චණ්ඩ බවෙක් වාක් අපරිපූර්ණතා-යෙක් විතතයාගේ නො සතුටු බවෙක් ඇද්ද මේ ව්‍යාපාදනිවරණ යයි කියනු ලැබේ.

1160. තත්ථ කතමං පිනමිද්ධනිවරණං:

අපි පිනං අපි මිද්ධං.

1161. තත්ථ කතමං පිනං:

යං විතතස්ස අකලලතා අකමමඤ්ඤාතා ඔලියතා සලලියතා ලිනං ලියතා ලිඝිතතනං පිනං පිගතා පිඝිතතනං විතතස්ස, ඉදං චූළචනි පිනං.

1162. තත්ථ කතමං මිද්ධං:

යං කායස්ස අකලලතා අකමමඤ්ඤාතා ඔනාහො පරියොනාහො අනෙතාසමොඨොධො මිද්ධං කොපපං පච්චාසිකා සුපතා සුපිතතනං, ඉදං චූළචනි මිද්ධං. ඉති ඉද්දඤ්ඤා පිනං, ඉද්දඤ්ඤා මිද්ධං, ඉදං චූළචනි පිනමිද්ධනිවරණං.

1163 තත්ථ කතමං උද්ධච්චකුක්කුච්චනිවරණං:

අපි උද්ධච්චං, අපි කුක්කුච්චං.

1164. තත්ථ කතමං උද්ධච්චං:

යං විතතස්ස උද්ධච්චං අචුපසමො චෙතසො විකේතපො භනනතනං විතතස්ස, ඉදං චූළචනි උද්ධච්චං.

1165. තත්ථ කතමං කුක්කුච්චං:

අකප්පිගෙ කප්පිගසඤ්ඤාතා, කප්පිගෙ අකප්පිගසඤ්ඤාතා, අවජ්ජ චජ්ජසඤ්ඤාතා, චජ්ජ අවජ්ජසඤ්ඤාතා යං ඵවරුපං කුක්කුච්චං කුක්කුච්චායතා කුක්කුච්චාසිතතනං චෙතසො විප්පරිසාරො මනොවිලෙඛො, ඉදං චූළචනි කුක්කුච්චං. ඉති ඉදං ච උද්ධච්චං ඉදං ච කුක්කුච්චං, ඉදං චූළචනි උද්ධච්චකුක්කුච්චනිවරණං.

1166 තත්ථ කතමං විචිකිච්ඡානිවරණං:

සත්ථරි කඛ්ඛති විචිකිච්ඡති, ධම්මෙ කඛ්ඛති විචිකිච්ඡති, සංඛ්ඛෙ කඛ්ඛති විචිකිච්ඡති, සිකාංග කඛ්ඛති විචිකිච්ඡති, පුබ්බනො කඛ්ඛති විචිකිච්ඡති, අපරනො කඛ්ඛති විචිකිච්ඡති, පුබ්බනාපරනො කඛ්ඛති විචිකිච්ඡති, ඉද්දප්පච්චයතාපච්චපසමුප්පනොසු ධම්මෙසු කඛ්ඛති විචිකිච්ඡති, යං ඵවරුපා කඛ්ඛා කඛ්ඛායතා කඛ්ඛාසිතතනං, විමති විචිකිච්ඡා දොලුකකං දොධාපථො සංසයො අනෙකං සගාහො ආසප්පතා පරිසප්පතා අපරියොගාභතා ථමගිතතනං විතතස්ස මනොවිලෙඛො, ඉදං චූළචනි විචිකිච්ඡානිවරණං.

1160. එහි පිනමිඳුනිවරණ කවරෙ යත්:

පිනසෙක් ඇත, මිඳුසෙක් ඇති.

1161. එහි පිනස කවරෙ යත්:

පිනතයාගේ යම් අකල්ය (හිලන්) බවෙක් අකමණ්‍ය බවෙක් ඵලෙන අයුරෙක් මොනොවට ඵලෙන අයුරෙක් ගැනිළීමෙක් ගැනිලෙන අයුරෙක් ගැනුළු බවෙක් ඥායානසෙක් ඥායානාකාරසෙක් ඥායානභාවසෙක් (තද බවෙක්) වේ ද, මේ පින යයි කියනු ලැබේ.

1162. එහි මිඳුස කවරෙ යත්:

කසෙහි යම් හිලන් බවෙක් අකමණ්‍යභාවසෙක් බැඳීමෙක් ගාත්පසින් බැඳීමෙක් ඇතුළත ඇවිටීමෙක් (අකමණ්‍යභාවසෙන්) පෙළීමෙක් නිද්‍රාසෙක් (ඇස්පියසැලීම් ආදී) සල බවෙක් නිදන අයුරෙක් නිදිගත් බවෙක් ඇද්ද, මේ මිඳුස යයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ පිනසත් මේ මිඳුසත් පිනමිඳුනිවරණ යයි කියනු ලැබේ.

1163 එහි උදාවච්ඡාකකුච්චනිවරණ කවරෙ යත්:

උදාවච්චසෙක් ඇත, කුකකුච්චසෙක් ඇති.

1164 එහි උදාවච්ච කවරෙ යත්:

පිනතයාගේ යම් උදාවන භාවසෙක් නො සන්තිදීමෙන් පිනතවිකෂෙප-සෙක් පිනතයාගේ ප්‍රාන්ත බවෙක් ඇද්ද, මේ උදාවච්ච යයි කියනු ලැබේ.

1165. එහි කුකකුච්ච කවරෙ යත්:

අකැපසෙහි කැප සංඥ ඇති බව යැ කැපසෙහි අකප්‍යසංඥ ඇති බව යැ අවද්‍යසෙහි වද්‍යසංඥ ඇති බව යැ වද්‍යසෙහි අවද්‍යසංඥ ඇති බව යැ යන මෙබඳු යම් කුකසෙක් කුකස් අයුරෙක් කුකස් කල බවෙක් පිනතයාගේ විපිළිසරසෙක් සිත හිටිනැගීමෙක් ඇද්ද, මේ කුකකුච්ච යයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ උදාවච්චයත් මේ කුකකුච්චයත් යන මේ උදාවච්ඡාකකුච්චනිවරණ යයි කියනු ලැබේ.

1166. එහි විවිකිච්ඡානිවරණ කවරෙ යත්:

ශාඤ්ඤාත් කෙරෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්තා, කෙරෙයි. ධම්මෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්තා, කෙරෙයි. සබ්බසංකෙරෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්තා, කෙරෙයි. ත්‍රිවිධ ශික්‍ෂාසෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්තා, කෙරෙයි. පූජිතයෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්තා, කෙරෙයි. අපරාන්තයෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්තා, කෙරෙයි. පූජිතපරාන්තයෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්තා, කෙරෙයි. ඉදම්-ප්‍රත්‍යයතාප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න ධම්මෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්තා, කෙරෙයි. මෙබඳු වූ යම් සැකයෙක් සැකයට පැමිණීමෙක් සැකයට පැමිණීමෙක් විමතිසෙක් විවිකිත්තාසෙක් ථෙලුහකයෙක් දව්වාපථයෙක් සැකයෙක් අනෙකාන්තග්‍රාහයෙක් පසුබැසීමෙක් ගාත්පසින් පසුබැසීමෙක් නො බැසගැනීමෙක් පිනතයාගේ තද බවෙක් මනෝවිලෝබයෙක් ඇද්ද, මේ විවිකිච්ඡානිවරණ යයි කියනු ලැබේ.

1167. තත්ථ කතමං අච්ඡායානිවරණං:

දුකේධි අඤ්ඤාණං දුකධිසමුදයෙ අඤ්ඤාණං දුකධිනිරෝධෙ අඤ්ඤාණං දුකධිනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය අඤ්ඤාණං පුබ්බනොත අඤ්ඤාණං අප-
රනොත අඤ්ඤාණං පුබ්බනොතාපරනොත අඤ්ඤාණං ඉදළපචයතාපටිච්ච
සමුප්පනොසු ධම්මෙසු අඤ්ඤාණං, යං ච්චරූපං අඤ්ඤාණං අදස්සනං
අනභිසමයො අනනුබොධො අසබ්බොධො අපපට්ඨෙධො අසංඛ්‍යාගතා
අපට්ඨොගාභතා අසමපෙකිනා අපච්චවෙකිනා අපච්චකිකම්මං
දුමේඤ්ඤං බාලං අසමුප්පං අඤ්ඤාණං මොහො පමොහො සම්මොහො
අච්ඡායා අච්ඡායාසො අච්ඡායායොගො අච්ඡායානුසයො අච්ඡායාපට්ඨායානං
අච්ඡායාලබ්ධි මොහො අභ්‍යාලෝකං, ඉදං වුච්චති අච්ඡායානිවරණං.

ඉමෙ බමමා නිවරණා.

1168. කතමෙ බමමා නො නිවරණා:

නෙ ධම්මෙ ඨපෙචා අවසෙසා කුසලාකුසලාච්ඡායාකතා බමමා කාමා-
ච්චරා රූපාච්චරා අරූපාච්චරා අපරිසාපනතා චේදනාකකිකො -පෙ-
විඤ්ඤාණකකිකො, සබ්බඤ්ච රූපං, අසංඛිතා ච ඛාදා, ඉමෙ බමමා නො
නිවරණා.

1169 කතමෙ බමමා නිවරණීයා:

සාසවා කුසලාකුසලාච්ඡායාකතා බමමා කාමාච්චරා රූපාච්චරා අරූ-
පාච්චරා, රූපකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා නිවරණීයා.

1170. කතමෙ බමමා අනිවරණීයා:

අපරිසාපනතා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසංඛිතා ච ඛාදා, ඉමෙ බමමා
අනිවරණීයා.

1171. කතමෙ බමමා නිවරණසම්පයුතතා:

නෙති ධම්මෙති යෙ බමමා සම්පයුතතා, චේදනාකකිකො -පෙ-
විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා නිවරණසම්පයුතතා.

1172. කතමෙ බමමා නිවරණවිපයුතතා:

නෙති ධම්මෙති යෙ බමමා විපයුතතා, චේදනාකකිකො -පෙ-
විඤ්ඤාණකකිකො සබ්බඤ්ච රූපං, අසංඛිතා ච ඛාදා, ඉමෙ බමමා
නිවරණවිපයුතතා.

1173. කතමෙ බමමා නිවරණා වෙච නිවරණීයා ච:

තාකෙච නිවරණානි නිවරණා වෙච නිවරණීයා ච.

1167. එහි අවිද්‍යාවරණ කවරේ යත්:

දූඛසත්‍යයෙහි නො දැනීම යැ දූඛසමුදයෙහි නො දැනීම යැ දුඛ-
නිරෝධසත්‍යයෙහි නො දැනීම යැ දුඛනිරෝධගාමිනිප්‍රතිපදයෙහි නො
දැනීම යැ පූජ්‍යානතයෙහි නො දැනීම යැ අපරානතයෙහි නො දැනීම යැ
පූජ්‍යපරානතයෙහි නො දැනීම යැ ඉදමිප්‍රත්‍යයනාප්‍රතිත්‍යසමුත්පාදබමියෙහි
නො දැනීම යැ යන හො දැනීමෙන් අදහිතයෙක් බමියට නුවණින් අනභිමුඛ
වීමෙන් අනවබෝධයෙක් අනිත්‍යාදි විසින් නො දැනීමෙන් සිවුසත් නො
දැනීමෙන් (අනිත්‍යාදි වශයෙන්) සහගා නො ගැනීමෙන් හාත්පසින් නො
ගැනීමෙන් සමච නො දැක්මෙන් බමිසවහාවය නො දැකීමෙන් (කුශලා
කුශලයත්) ප්‍රත්‍යක්‍ෂ නො කිරීමෙන් අපචිත්‍ර බවෙන් බාල බවෙන් මූලායෙක්
බලවත් මොහයෙක් සමමොහයෙක් අවිද්‍යයෙක් අවිද්‍යාබ්‍යයෙක් අවිද්‍යායොග-
යෙක් අවිද්‍යානුගයෙක් අවිද්‍යාපයඤ්චානසෙක් අවිද්‍යාලබ්ධියෙක් අකුශල-
මූලයෙක් ඇද්ද, මේ අවිද්‍යාවරණ සි තියනු ලැබේ.

මේ බමියෝ නිවරණයෝ සි.

1168. නිවරණ නො වූ බමියෝ කවරහ යත්:

ඒ නිවරණබමියන් නබා ශෙෂ වූ කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර
අපරියාපනන වූ කුශලාකුශලාච්ඡාසාන වූ බමියෝ යැ වෙදනාසකකි යැ ...
විඤ්ඤාසකකි යැ හැම රූප ද අසඹිතබාවු ද යන මොහු නිවරණ නො වූ
බමියෝ සි.

1169. කවර බමියෝ නිවරණීය වෙති යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුච කුශලාකුශලාච්ඡාසාන
බමියෝ යැ රූපසකකි යැ විඤ්ඤාසකකි යැ යන මොහු නිවරණීය බමියෝ සි.

1170. කවර දහම්හු අනිවරණීය වෙති යත්:

අපරියාපනන වූ මාහියෝ ද මාහිඵලයෝ ද අසඹිතබාවු ද යන මේ
බමියෝ අනිවරණීය වෙත්.

1171. කවර බමියෝ නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත වෙති යත්:

යම් බමි කෙනෙක් ඒ නිවරණබමියන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද,
වෙදනාසකකි යැ ... විඤ්ඤාසකකි යැ යන මේ බමියෝ නිවරණසම්ප්‍ර-
යුක්තයෝ සි.

1172. කවර බමියෝ නිවරණවිප්‍රයුක්ත වෙති යත්:

යම් බමි කෙනෙක් ඒ නිවරණබමියන්ගෙන් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද,
වෙදනාසකකි යැ ... විඤ්ඤාසකකි යැ හැම රූප ද අසඹිතබාවු ද යන
මේ බමියෝ නිවරණවිප්‍රයුක්තයෝ සි.

1173. කවර බමියෝ නිවරණ ද නිවරණීය ද වෙති යත්:

ඒ නිවරණයෝ මැ නිවරණයෝ ද නිවරණීය වූවාහු ද වෙත්.

1174. කතමෙ බමම, නිවරණියා වෙච නොච නිවරණා:

තෙහි බලවේගය යෙහි බලය, නිවරණීය, නෙහි බලවේගය සපයන, අවසන්, සැසඳිය, සුසල, සුසල, ව්‍යාප්ත, බලය, කාල, වචන, රූප, වචන, අරූප, වචන, රූප, කතෙහි. -පෙ- විසදුණු කතෙහි ව, ඉතෙහි බලය, නිවරණීය, වෙහි නෙහි ව නිවරණය.

1175. කතමෙ ධම්ම, නිවරණ, ඥාන නිවරණසම්පය්‍යනා, ච:

[illegible]

1176 කතූමෙ ඛමම, නිවරණසම්පයුතතා, චේච් හො, ච නිවරණා:

තෙහි බලවැනි ශේ බලමා, සම්ප්‍රදාය, තෙ බලවෙ ස්වභාව,
වෙදනාකරුවෙ, -පෙ- විශ්වාස, කතුවෙ, ඉබෙ බලමා, නිවරණ සම්ප්‍රදාය,
වෙව තො ව නිවරණ.

1177. කතමෙ ධර්ම, නිවරණවිපස්සනා, නිවරණීයා:

තෙහි බලවේගය යෙ බලමා, විපසයුතතා සාසවා, කුසලාකුසලා-
ව්‍යාකතා බලමා, කාමාවචරා, රූපාවචරා, අරූපාවචරා, රූපකබ්‍යෙයො - පෙ-
විසාකකබ්‍යෙයො, ඉමෙ බලමා, නිවරණවිපසයුතතා, නිවරණියා.

1174. කවර ධර්මයෝ නිවරණීය ද නො ද නිවරණ ද වෙති යත්:

යම් ධම් කෙනෙක් ඒ නිවරණධම්සත්භෙන් නිවරණීය වෙන් ද ඒ ධම්සත් තබා සෙසු කාමාවචර රූපාවචර ආරූපාවචර වූ සාසුච කුශලා-කුශලාචාරාකාත ධම්යෝ යෑ රූපසකකි යෑ ... විඤ්ඤසකකි යෑ යන මේ ධම්යෝ නිවරණීය ද නොද නිවරණ ද වෙන්.

1175. කවර ධර්මයෝ නිවරණ ද නිවරණසම්ප්‍රයාන ද වෙති යත්:

[illegible]

1176 කවර බමිසෝ නිවරණසම්ප්‍රසාදන මූලාශ්‍ර ද හෝ ද නිවරණ මූලාශ්‍ර ද මෙහි සත්:

සම් ධම් කෙනෙක් ඒ නිවරණධම්යන් හා සම්ප්‍රසන්න වූවාහු ද ඒ ධම්යන් තබා වෙදනාසකනි යැ. විද්‍යාසකනි යැ යන මේ ධම්යෝ නිවරණසම්ප්‍රසන්න වූවාහු ද හෝ ද නිවරණ වූවාහු ද වෙත්.

1177. කවර බමියෝ නිවරණවිප්‍රසන්න නිවරණීය වෙති යත්:

සම්බන්ධ කෙරෙන්නේ ඒ නිවරණයකින් පිටුපසට ඩිවයිඩන් කාර්යාලවල රාජ්‍යවලට අරාජ්‍යවලට වූ සාප්පු කුලයකුලයකාන බව කෙරෙන්නේ ඇද්ද, රාජ්‍යයක සිට විදේශයක සිට යන මේ බවෙන් නිවරණය වෙයි.

1178. කතමෙ බමමො නිවරණවිපසයුතනා අනිවරණියා:

අපරිසාපනනා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසඹිතා ච ඛානු, ඉමෙ බමමො නිවරණවිපසයුතනා අනිවරණියා.

නිවරණංගාවන්තං.

1179. කතමෙ බමමො පරාමාසා:

දිට්ඨිපරාමාසො.

1180. තස්ස කතමො දිට්ඨිපරාමාසො:

සංඝාතො ලොකොති වා, අසංඝාතො ලොකොති වා, අනන්තා ලොකොති වා, අනන්තවා ලොකොති වා, නං ජිවං නං සරීරනති වා, අඤ්ඤං ජිවං අඤ්ඤං සරීරනති වා, භොති තථාගතො පරමමරණාති වා, න භොති තථාගතො පරමමරණාති වා, භොති ච න ච භොති තථාගතො පරමමරණාති වා, තෙව භොති න න භොති තථාගතො පරමමරණාති වා, යා ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගතනං දිට්ඨිකතනාතො දිට්ඨිවිසුකායිකං¹ දිට්ඨිවිපසාදිතං දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං ගාභො පතිට්ඨාභො² අභිනිවේසො පරාමාසො කුම්මග්ගො ඡිව්ඡාපථො මිච්ඡන්තං තිත්ථායන්තං විපරිසෙසගාගො, අයං චූළච්ඡි දිට්ඨිපරාමාසො, සබ්බාපි මිච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨි-පරාමාසො. ඉමෙ බමමො පරාමාසා.

1181. කතමෙ බමමො නො පරාමාසා:

තෙ බමමො ධූපෙත්වා අවිසේසා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා බමමො කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරිසාපනනා, චේදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, සබ්බං ච රූපං, අසඹිතා ච ඛානු, ඉමෙ බමමො නො පරාමාසා.

1182. කතමෙ බමමො පරාමට්ඨා:

සාසවා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා බමමො කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමො පරාමට්ඨා.

1183. කතමෙ බමමො අපරාමට්ඨා:

අපරිසාපනනා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසඹිතා ච ඛානු, ඉමෙ බමමො අපරාමට්ඨා.

1184. කතමෙ බමමො පරාමාසසම්පයුතනා:

තෙහි බමමෙහි සෙ බමමො සම්පයුතනා, චේදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමො පරාමාසසම්පයුතනා.

1185. කතමෙ බමමො පරාමාසවිපසයුතනා:

තෙහි බමමෙහි සෙ බමමො විපසයුතනා, චේදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, සබ්බං ච රූපං, අසඹිතා ච ඛානු, ඉමෙ බමමො පරාමාසවිපසයුතනා.

1 විසුකායිකං - සිමු. 2, 3.

2 පටිග්ගසංඝා - සිමු. 3

1178. කවර බිම්සෝ නිවරණවිප්‍රසූතන අනිවරණීය වෙති යත්:

අපරිසාපනන වූ මාගීයෝ ද මාගීඵලයෝ ද අසබ්බතධාතු ද යන මේ බිම්සෝ නිවරණවිප්‍රසූතන අනිවරණීය වෙත්.

නිවරණගොව්‍යක සි.

1179. කවර බිම්සෝ පරාමාස වෙති යත්:

දූෂටිපරාමගීය සි.

1180. එහි දූෂටිපරාමගී කවරෙ යත්:

සකකි සබ්බසාන ලොකය ශාශ්වත යැ හෝ ලොකය අශාශ්වත යැ හෝ ලොකය අනතවත් යැ හෝ ලොකය අනන්තවත් යැ හෝ එ මැ ජීව යැ එ මැ ශරීර යැ සි හෝ ජීවය අනෙකෙකැ ශරීරය අනෙකෙකැ'යි හෝ සත්තයා මරණින් මතුයෙහි වේ යයි හෝ සත්තයා මරණින් මතුයෙහි නො වේ යයි හෝ සත්තයා මරණින් මතුයෙහි වන්නේත් නො ද වන්නේත් වේ යයි හෝ සත්තයා මරණින් මතුයෙහි නො මැ වෙයි නො වන්නේ නො වේ යයි හෝ මෙබඳු වූ යම් දූෂටියක් දූෂටිගතයෙක් දූෂටිගත-නෙක් දූෂටිකාන්තාරයෙක් දූෂටිවිලෝමයෙක් දූෂටිවිසථිඤ්ඤායෙක් දූෂටි-සංසොජ්ඣයෙක් ග්‍රාහයෙක් පිතිටාසිටිමෙක් අභිනිවෙශයෙක් කුනමාගීයෙක් ථේරාපථයෙක් මිථ්‍යානිකයෙක් තීර්ථාසතනයෙක් විපය්‍යාසග්‍රාහයෙක් ඇද්ද මේ දූෂටිපරාමගීය සි කියනු ලැබේ. හැම මිථ්‍යාදූෂටි දූෂටිපරාමගී සි. මේ බිම්සෝ පරාමගීයෝ සි.

1181. කවර බිම්සෝ පරාමාස නො වෙති යත්:

ඒ පරාමාස බිම්සත් තබා අවශෙෂ කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිසාපනන වූ කුශලාකුශලාච්ඡාසාන බිම්සෝ යැ වෙදනාසකකි යැ ... විඤ්ඤාසකකි යැ හැම රූප ද අසබ්බතධාතු ද යන මේ බිම්සෝ පරාමාස නො වෙත්.

1182. කවර බිම්සෝ පරාමාභව වෙති යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුච කුශලාකුශලාච්ඡාසාන බිම්සෝ යැ රූපසකකි යැ ... විඤ්ඤාසකකි යැ යන මේ බිම්සෝ පරාමාභව-යෝ සි.

1183. කවර බිම්සෝ අපරාමාභව වෙති යත්:

අපරිසාපනන වූ මාගීයෝ ද මාගීඵලයෝ ද අසබ්බතධාතු ද යන මේ බිම්සෝ අපරාමාභවයෝ සි.

1184. කවර බිම්සෝ පරාමගීසම්ප්‍රසූතන වෙති යත්:

යම් බිම් කෙනෙක් ඒ පරාමගී බිම්සත් හා සම්ප්‍රසූතන වූවාහු ද, වෙදනා-සකකි යැ ... විඤ්ඤාසකකි යැ යන මේ බිම්සෝ පරාමගීසම්ප්‍රසූතනයෝ සි.

1185. කවර බිම්සෝ පරාමගීවිප්‍රසූතන වෙති යත්:

යම් බිම් කෙනෙක් ඒ පරාමගී බිම්සත්ගෙන් විප්‍රසූතන වූවාහු ද, වෙදනාසකකි යැ ... විඤ්ඤාසකකි යැ, හැම රූප ද, අසබ්බතධාතු ද යන මේ බිම්සෝ පරාමගීවිප්‍රසූතනයෝ සි.

1186 කතමෙ බමම, පරාමාසා චෙච පරාමට්ඨා ච:

සෙචච පරාමාසො පරාමාසො චෙච පරාමට්ඨා ච.

1187. කතමෙ බමම, පරාමට්ඨා චෙච නො ච පරාමාසා:

නෙති බමමෙති යෙ බමමා පරාමට්ඨා, නෙ බමමෙ ධපෙතො අවසෙසා සාසවා කුසලාකුසලාචාරාකතා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා පරාමට්ඨා චෙච නො ච පරාමාසා.

1188. කතමෙ බමම, පරාමාසවිපසුත්තා පරාමට්ඨා:

නෙති බමමෙති යෙ බමමා විපසුත්තා සාසවා කුසලාකුසලාචාරාකතා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා පරාමාසවිපසුත්තා පරාමට්ඨා.

1189. කතමෙ බමම, පරාමාසවිපසුත්තා අපරාමට්ඨා:

අපරිඤාපනතා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසඬිතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා පරාමාසවිපසුත්තා අපරාමට්ඨා.

පරාමාසගොච්ඡකං.

1190. කතමෙ බමමා සාරමමණා:

චෙදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඬිඛාරකකිකො විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා සාරමමණා.

1191 කතමෙ බමමා අනාරමමණා:

සඬිං ච රූපං අසඬිතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා අනාරමමණා.

1192. කතමෙ බමමා විතතා:

චකුට්ඨිඤ්ඤාණං සොතවිඤ්ඤාණං සානවිඤ්ඤාණං ජ්වහාචිඤ්ඤාණං නායවිඤ්ඤාණං මනොධාහු මනොවිඤ්ඤාණධාහු, ඉමෙ බමමා විතතා.

1193. කතමෙ බමමා නො විතතා:

චෙදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො, සඬිඛාරකකිකො සඬිං ච රූපං අසඬිතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා නො විතතා.

1194. කතමෙ බමමා චෙතසිකා:

චෙදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඬිඛාරකකිකො, ඉමෙ බමමා චෙතසිකා.

1195. කතමෙ බමමා අචෙතසිකා:

විතතා ච සඬිං ච රූපං අසඬිතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා අචෙතසිකා.

1186 කචර ධම්මෝ පරාමිති චූචාහු ද පරාමාභව චූචාහු ද වෙති යත්:
ඒ පරාමිති මැ පරාමිති ද පරාමාභව ද වෙත්.

1187. කචර ධම්මෝ පරාමාභව චූචාහු ද නො ද පරාමිති චූචාහු ද වෙති යත්:

ඒ පරාමිති ධම්මන් විසින් යම් ධම් කෙනෙක් පරාමාභව වෙන් ද ඒ ධම්මන් තබා සෙසු කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර සාසුම් වූ කුශලා-කුශලාචාරාකෘත ධම්මෝ යැ, රූපසකකි යැ ... විඤ්ඤාසකකි යැ යන මේ ධම්මෝ පරමාභව ද නො ද පරාමිති ද වෙත්.

1188. කචර ධම්මෝ පරාමිති විප්පුසකන වූ පරාමාභවයෝ වෙති යත්.

ඒ ධම්මන්ගෙන් යම් ධම් කෙනෙක් විප්පුසකන වෙන් ද, කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුම් කුශලාකුශලාචාරාකෘත ධම්මෝ යැ, රූපසකකි යැ ... විඤ්ඤාසකකි යැ යන මේ ධම්මෝ පරාමිතිවිප්පුසකන වූ පරාමාභවයෝ යි.

1189. කචර ධම්මෝ පරාමිතිවිප්පුසකන අපරාමාභවයෝ වෙති යත්:

අපයතීපනන වූ මාගීයෝ ද මාගීඵලයෝ ද අසංකිතවාතූ ද යන මේ ධම්මෝ පරාමිතිවිප්පුසකන වූ අපරාමාභවයෝ යි.

පරාමාසංගොච්ඡක යි.

1190. කචර ධම්මෝ සාරම්මණ වෙති යත්:

වෙදනාසකකි යැ සංඥාසකකි යැ සංසකාරසකකි යැ විඤ්ඤාසකකි යි. මේ ධම්මෝ සාරම්මණයෝ යි.

1191. කචර ධම්මෝ අනාලම්බන වෙති යත්.

හැම රූප ද අසංකිතවාතූ ද යන මේ ධම්මෝ අනාලම්බනයෝ යි.

1192. කචර ධම්මෝ විතන වෙති යත්:

චක්ඛුර්විඤ්ඤා යැ ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤා යැ ස්පර්ශවිඤ්ඤා යැ ජිහ්වා විඤ්ඤා යැ කායවිඤ්ඤා යැ මනොවාතූ යැ මනොවිඤ්ඤා යි. මේ ධම්මෝ විතනයෝ යි.

1193. විතන නො වූ ධම්මෝ කචරහ යත්:

වෙදනාසකකි යැ සංඥාසකකි යැ සංසකාරසකකි යැ හැම රූප ද අසංකිතවාතූ ද යන මොහු විතන නො වූ ධම්මෝ යි.

1194. කචර ධම්මෝ චෛතසික වෙති යත්:

වෙදනාසකකි යැ සංඥාසකකි යැ සංසකාරසකකි යි. මේ ධම්මෝ චෛතසිකයෝ යි.

1195. කචර ධම්මෝ අචෛතසික වෙති යත්:

විතනය ද හැම රූප ද අසංකිතවාතූ ද යන මේ ධම්මෝ අචෛතසිකයෝ යි.

1196. කතමෙ බමමා විතනසමපසුතනා:

වෙදනාකකිකේ: සඤ්ඤාකකිකේ: සංඛාරකකිකේ: ඉමෙ බමමා විතනසමපසුතනා:

1197. කතමෙ බමමා විතනවිපපසුතනා:

සබ්බං ච රූපං අසඬිතා ච ඛානා, ඉමෙ බමමා විතනවිපපසුතනා. විතනං න වතනබ්බං විතෙතන සමපසුතනනතිපි විතෙතන විපපසුතනනතිපි.

1198. කතමෙ බමමා විතනසංසට්ඨා:

වෙදනාකකිකේ: සඤ්ඤාකකිකේ: සංඛාරකකිකේ: ඉමෙ බමමා විතනසංසට්ඨා.

1199. කතමෙ බමමා විතනවිසංසට්ඨා:

සබ්බං ච රූපං අසඬිතා ච ඛානා, ඉමෙ බමමා විතනවිසංසට්ඨා. විතනං න වතනබ්බං විතෙතන සංසට්ඨනතිපි විතෙතන විසංසට්ඨනති පි.

1200. කතමෙ බමමා විතනසමුට්ඨානා:

වෙදනාකකිකේ: සඤ්ඤාකකිකේ: සංඛාරකකිකේ: කායවිඤ්ඤානති වච්චිඤ්ඤානති, සංචා පනඤ්ඤාමපි අනි රූපං විතනජං විතනහෙතුකං විතනසමුට්ඨානං රූපායතනං සද්දායතනං ගනායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු අපොධාතු රූපස්ස උත්තරා රූපස්ස මුද්දතා රූපස්ස කමමඤ්ඤාතා රූපස්ස උපමයො රූපස්ස සනනති කාලප්‍රිඛිකාරො ආභාරො, ඉමෙ බමමා විතනසමුට්ඨානා:

1201. කතමෙ බමමා හො විතනසමුට්ඨානා:

විතනං ච අවසෙසං ච රූපං අසඬිතා ච ඛානා, ඉමෙ බමමා හො විතනසමුට්ඨානා.

1202. කතමෙ බමමා විතනසහභුතො:

වෙදනාකකිකේ: සඤ්ඤාකකිකේ: සංඛාරකකිකේ: කායවිඤ්ඤානති වච්චිඤ්ඤානති, ඉමෙ බමමා විතනසහභුතො:

1203. කතමෙ බමමා හො විතනසහභුතො:

විතනං ච අවසෙසං ච රූපං අසඬිතා ච ඛානා, ඉමෙ බමමා හො විතනසහභුතො.

1204. කතමෙ බමමා විතනානුපට්ඨනතිනො:

වෙදනාකකිකේ: සඤ්ඤාකකිකේ: සංඛාරකකිකේ: කායවිඤ්ඤානති වච්චිඤ්ඤානති, ඉමෙ බමමා විතනානුපට්ඨනතිනො.

1196. කවර බමියෝ විහතසම්ප්‍රයුක්ත වෙති යත්:

වෙදනාසකකු යැ සංඥසකකු යැ සංසකාරසකකු යි. මේ බමියෝ විහතසම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

1197. කවර බමියෝ විහතවිප්‍රයුක්ත වෙති යත්:

භාම රූප ද අසඹිතබාහු ද යන මේ බමියෝ විහතවිප්‍රයුක්තයෝ යැ. විතතය විතතය හා සම්ප්‍රයුක්ත යැ යි ද විතතයෙන් විප්‍රයුක්ත යැ යි ද නො කියැයුතු යැ.

1198. කවර බමියෝ විතතසංසාඡට වෙති යත්:

වෙදනාසකකු යැ සංඥසකකු යැ සංසකාරසකකු යි. මේ බමියෝ විතතසංසාඡටයෝ යි.

1199. කවර බමියෝ විතතවිසංසාඡට වෙති යත්:

භාම රූප ද අසඹිතබාහු ද යන මේ බමියෝ විතතවිසංසාඡටයෝ යැ. විතතය සිත හා සංසාඡට යයි ද සිත හා විසංසාඡට යයි ද නො කියැයුතු යැ.

1200. විතතසමුත්ථානබමියෝ කවරහ යත්:

වෙදනාසකකු යැ සංඥසකකු යැ සංසකාරසකකු යැ කායවිඤ්ජනි යැ වාග්විඤ්ජනි යැ යළි විතතජ වූ විතතහෙතුක වූ විතතසමුත්ථාන වූ යම් අන්‍ය රූපයෙකුත් ඇද්ද, රූපායතන යැ ගබ්දයතන යැ ගකුයතන යැ රසායන යැ සුමුඛයායතන යැ ආකාශබාහු යැ අබ්බාහු යැ රූපයාගේ ලක්ෂණා යැ රූපයාගේ මාද්‍රණා යැ රූපයාගේ කම්මණ්ණා යැ රූපයාගේ උපචය යැ රූපයාගේ සන්නති යැ කවලිකාරාහාර යැ යන මේ බමියෝ විතතසමුත්ථානයෝ යි.

1201. කවර බමියෝ විතතසමුත්ථාන හෝ වෙති යත්:

විතතය ද අවගෙමරූප ද අසඹිතබාහු ද යන මේ බමියෝ විතතසමුත්ථාන හෝ වූවාහු වෙත්.

1202. කවර බමියෝ විතතසහභු වෙති යත්:

වෙදනාසකකු යැ සංඥසකකු යැ සංසකාරසකකු යැ කායවිඤ්ජනි යැ වාග්විඤ්ජනි යැ යන මේ බමියෝ විතතසහභු (සිත හා එක්ව උපදනාහු) වෙත්.

1203. කවර බමියෝ විතතසහභු හෝ වෙති යත්:

විතතය ද අවගෙම රූප ද අසඹිතබාහු ද යන මේ බමියෝ සිත හා එක් වූ නුපදනාහු වෙත්.

1204. කවර බමියෝ විතතානුපරිවර්ති වෙති යත්:

වෙදනාසකකු යැ සංඥසකකු යැ සංසකාරසකකු යැ කායවිඤ්ජනි යැ වාග්විඤ්ජනි යැ යන මේ බමියෝ විතතානුපරිවර්තිහු වෙත්.

1205. කතමෙ බමමා නො විනනානුපරිවතතිනො:

විනනං ච අවසෙසං ච රූපං අසඹිතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා නො විනනානුපරිවතතිනො.

1206. කතමෙ බමමා විනනසංසට්ඨසමුට්ඨානා:

වෙදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛිංරකකිකො, ඉමෙ බමමා විනනසංසට්ඨසමුට්ඨානා.

1207. කතමෙ බමමා නො විනනසංසට්ඨසමුට්ඨානා:

විනනං ච සබ්බං ච රූපං අසඹිතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා නො විනනසංසට්ඨසමුට්ඨානා.

1208. කතමෙ බමමා විනනසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො:

වෙදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛිංරකකිකො, ඉමෙ බමමා විනනසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො.

1209. කතමෙ බමමා නො විනනසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො:

විනනං ච සබ්බං ච රූපං අසඹිතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා නො විනනසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො.

1210. කතමෙ බමමා විනනසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවතතිනො:

වෙදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛිංරකකිකො, ඉමෙ බමමා විනනසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවතතිනො.

1211. කතමෙ බමමා නො විනනසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවතතිනො:

විනනං ච සබ්බං ච රූපං අසඹිතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා නො විනනසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවතතිනො.

1212. කතමෙ බමමා අජ්ඣිත්තිකා:

චකඛායතනං -පෙ- මනායතනං, ඉමෙ බමමා අජ්ඣිත්තිකා.

1213. කතමෙ බමමා බාහිරා:

රූපායතනං -පෙ- බමමායතනං, ඉමෙ බමමා බාහිරා.

1214. කතමෙ බමමා උපාදා:

චකඛායතනං -පෙ- කබලිඝ්ඤාරො ආභාරො, ඉමෙ බමමා උපාදා.

1215. කතමෙ බමමා නො උපාදා:

වෙදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛිංරකකිකො විඤ්ඤාණකකිකො චත්තාරො ච මහාභුතා අසඹිතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා නො උපාදා.

1205. කවර බමියෝ විතතානුපරිවර්තී නො වෙති යත්:

විතතය ද අවශෙෂ රූප ද අසබ්බතඛානු ද යන මේ බමියෝ විතතානු-පරිවර්තී නො වෙත්.

1206. කවර බමියෝ විතතසංසාරසමුත්ථාන වෙති යත්:

වෙදනාසකකි යැ සංඥාසකකි යැ සංසාරසකකි යැ යන මේ බමියෝ විතතසංසාරසමුත්ථානගෝ යි.

1207. කවර බමියෝ විතතසංසාරසමුත්ථාන නො වෙති යත්:

විතතය ද භෑම රූප ද අසබ්බතඛානු ද යන මේ බමියෝ විතතසංසාර-සමුත්ථාන නො වෙත්.

1208. කවර බමියෝ විතතසංසාරසමුත්ථානසහභූ වෙති යත්:

වෙදනාසකකි යැ සංඥාසකකි යැ සංසාරසකකි යැ යන මේ බමියෝ විතතසංසාරසමුත්ථානසහභූ වෙත්.

1209. කවර බමියෝ විතතසංසාරසමුත්ථානසහභූ නො වෙති යත්:

විතතය ද භෑම රූප ද අසබ්බතඛානු ද යන මේ බමියෝ විතතසංසාර-සමුත්ථානසහභූ නො වෙත්.

1210. කවර බමියෝ විතතසංසාරසමුත්ථානානුපරිවර්තී වෙති යත්:

වෙදනාසකකි යැ සංඥාසකකි යැ සංසාරසකකි යැ යන මේ බමියෝ විතතසංසාරසමුත්ථානානුපරිවර්තී වෙත්.

1211. කවර බමියෝ විතතසංසාරසමුත්ථානානුපරිවර්තී නො වෙති යත්:

විතතය ද භෑම රූප ද අසබ්බතඛානු ද යන මේ බමියෝ විතත-සංසාරසමුත්ථානානුපරිවර්තී නො වෙත්.

1212. ආර්යාත්මික බමියෝ කවරහ යත්:

චක්ඛුරායතන යැ ... මනායතන යැ යන මේ බමියෝ ආර්යාත්මික-යෝ යි.

1213. බාහ්‍ය බමියෝ කවරහ යත්:

රූපායතන යැ ... ධර්මායතන යැ යන මේ බමියෝ බාහ්‍යයෝ යි.

1214. උපාද්‍ය බමියෝ කවරහ යත්:

චක්ඛුරායතන යැ .. කවලිකාරාහාර යැ යන මොහු උපාද්‍ය (භූතයන් නිසා පවත්නා) බමියෝ යි.

1215. උපාද්‍ය හෝ වූ බමියෝ කවරහ යත්:

වෙදනාසකකි යැ සංඥාසකකි යැ සංසාරසකකි යැ විඤ්ඤාසකකි යැ සතර මහාභූතයෝ යැ අසබ්බතඛානු යැ යන මොහු උපාද්‍ය හෝ වූ (භූතයන් නො නිසා පවත්නා) බමියෝ යි.

1216. කතමෙ බමමා උපාදින්නා:

සාසවා කුසලාකුසලානං බමමානං විපාකා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, යං ච රූපං කමමස්ස කතන්තා, ඉමෙ බමමා උපාදින්නා.

1217. කතමෙ බමමා අනුපාදින්නා:

සාසවා කුසලාකුසලා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, යෙ ච බමමා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කමමවිපාකා, යං ච රූපං න කමමස්ස කතන්තා, අපරියා-පන්නා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසංඛිතා ච බාහු, ඉමේ බමමා අනුපාදින්නා.

මහනගරදුකං.

1218. කතමෙ බමමා උපාදානා:

චන්තාරි උපාදානානි: කාමුපාදානං දිට්ඨපාදානං සීලබ්බතුපාදානං අත්තවාදුපාදානං.

1219. තත්ථ කතමං කාමුපාදානං:

යො කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමරාගො කාමනාදි කාමතණ්හා කාමසිනෙහො කාමපරිලාභො කාමමුච්ඡා කාමපේකාසානං, ඉදං වුවච්ඡි කාමුපාදානං.

1220. තත්ථ කතමං දිට්ඨපාදානං:

නත්ථි දින්නං නත්ථි සිට්ඨං නත්ථි හුතං නත්ථි සුකට්ඨකකට්ඨානං කමමානං ඵලං විපාකො, නත්ථි අයං ලොකො නත්ථි පරො ලොකො නත්ථි මාතා නත්ථි පිතා නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා නත්ථි ලොකෙ සමණත්‍රාහමණා සමමග්ගතා සමමාපට්ඨන්නා යෙ ඉමං ච ලොකං පරං ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකන්ති පච්චෙදෙනතීති, යා ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසුකාසිකං දිට්ඨිවිපථාදිතං දිට්ඨි-සඤ්ඤාජනං ගාභො පභිට්ඨාභො අභිනිවෙසො පරාමාසො කුමමග්ගො ඕච්ඡාපථො ඕච්ඡන්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසගාභො ඉදං වුවච්ඡි දිට්ඨපාදානං, ඔපෙකා සීලබ්බතුපාදානං ච අත්තවාදුපාදානං ච, සබ්බාපි මච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨපාදානං.

1221. තත්ථ කතමං සීලබ්බතුපාදානං:

ඉතො බහිද්ධා සමණත්‍රාහමණානං සීලෙන සුද්ධි වතෙන සුද්ධි සීලබ්බතෙන සුද්ධිති යා ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨි-කන්තාරො දිට්ඨිවිසුකාසිකං දිට්ඨිවිපථාදිතං දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං ගාභො පභිට්ඨාභො අභිනිවෙසො පරාමාසො කුමමග්ගො ඕච්ඡාපථො ඕච්ඡන්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසගාභො, ඉදං වුවච්ඡි සීලබ්බතුපාදානං.

1216. උපාදින්නධම්මෝ කවරහ යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුච කුහලාකුහලධම්මයන්ගේ විපාකයෝ යැ වෙදනාසංකතියා ... විද්‍යනාසංකතියා යම් කම්මයාගේ කෘතත්‍වයින් රූපයෙක් ඇද්ද එ ද යන මේ ධම්මෝ උපාදින්නයෝ යි

1217. අනුපාදින්න ධම්මෝ කවරහ යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර සාසුච වූ කුහලාකුහල ධම්මෝ යැ. වෙදනාසංකතියා යැ ... විද්‍යනාසංකතියා නොමැ කුසල් වූ අකුසල් නොවූ නො ද කම්මිපාක වූ යම් ක්‍රියා ධම්ම කෙනෙකුත් ඇද්ද, කම්මයාගේ කෘතත්‍වයින් නො වූ යම් රූපයෙකුත් ඇද්ද, අපයාපනා වූ මාගීයෝ ද මාගීඵලයෝ ද අසංඛිතධාතු ද යන මේ ධම්මෝ අනුපාදින්නයෝ යි.

මහනරද්‍රහ යි.

1218. උපාදුනධම්මෝ කවරහ යත්:

උපාදුනයෝ සතර දෙනෙකි: කාමුපාදුන යැ දිට්ඨපාදුන යැ සීලබ්බතුපාදුන යැ අත්තවාදුපාදුන යි.

1219. එහි කාමුපාදුන කවරෙ යත්:

පඤ්ඤාමගුණයෙහි යම් කාමච්ඡද්දයෙක් කාමරාගයෙක් කාමනන්දියෙක් කාමනාමයෙක් කාමසෙනාසයෙක් කාමපරිදාහයෙක් කාමමුර්ජායෙක් කාමාධ්‍යවසානයෙක් ඇද්ද, මේ කාමුපාදුන යයි කියනු ලැබේ.

1220. එහි දිට්ඨපාදුන කවරෙ යත්:

දුත් දූය ඵලවිපාක නැත යාගයෙහි ඵලවිපාක නැත භොමයෙහි ඵලවිපාක නැත සුකෘත දුෂකෘත කම්මයන්ගේ ඵලවිපාක නැත මේ ලොව නැත පරලොව නැත මවු නැත පියා නැත ඔපපාතික සන්තියෝ නැත ලොවැ යම් කෙනෙක් මෙලොව ද පරලොව ද තමා විසින් විශිෂ්ට-සුතයෙක් දූත පුත්‍රාණ්‍ය කොට පුතාග කෙරෙත් ද එබඳු වූ සමාන්ගත සමාන්ප්‍රතිපත්තා ශ්‍රමණත්‍රාගමණයෝ නැතැයි මෙබඳු යම් දූෂටියෙක් දූෂටිගතයෙක් දූෂටිගහයෙක් දූෂටිකාන්තාරයෙක් දූෂටිවිලෝමයෙක් දූෂටිවිසාදිතයෙක් දූෂටිසංයෝජනයෙක් ග්‍රාහයෙක් පිහිටාසිටීමෙක් අභිනිවේගයෙක් පරාමිතියෙක් කුන්මාගීයෙක් මිථ්‍යාපථයෙක් මිථ්‍යාතියෙක් තීර්ථායනනයෙක් විපයාසග්‍රාහයෙක් ඇද්ද, මේ දිට්ඨපාදුන යයි කියනු ලැබේ. සීලබ්බතුපාදුන ය ද අත්තවාදුපාදුන ය ද තමා හැම මිථ්‍යාදූෂටි දිට්ඨපාදුන නම්.

1221. එහි සීලබ්බතුපාදුන කවරෙ යත්:

මෙ සස්සෙන් බැහැර මහණබමුණන්ගේ ශීලයෙන් ශුද්ධියා වුනගෙන් ශුද්ධියා ශීලවුනගෙන් ශුද්ධියා යි මෙබඳු යම් දූෂටියෙක් දූෂටිගතයෙක් දූෂටිගහනයෙක් දූෂටිකාන්තාරයෙක් දූෂටිවිලෝමයෙක් දූෂටිවිසාදිතයෙක් දූෂටිසංයෝජනයෙක් දුස්ග්‍රාහයෙක් පිහිටාසිටීමෙක් බැසගෙන සිටීමෙක් පරාමිතියෙක් කුන්මාගීයෙක් මිථ්‍යාපථයෙක් මිථ්‍යාතියෙක් තීර්ථායනනයෙක් විපයාසග්‍රාහයෙක් ඇද්ද, මේ සීලබ්බතුපාදුන නම්.

1222. තත් කතමං අත්තවාදපාදානං:

ඉධ අසසුනවා පුච්ඡස්සනො අරියානං අදසාසාචි අරියබමමස්ස අකො-
විදො අරියබමමෙ අවිනිතො සපපුරිසානං අදසාසාචි සපපුරිසබමමස්ස
අකොවිදො සපපුරිසබමමෙ අවිනිතො රූපං අත්තතො සමනුපස්සති,
රූපවත්තං වා අත්තානං, අත්තති වා රූපං, රූපසමිං වා අත්තානං, වේදනං
-පෙ- සඤ්ඤං -පෙ- සංඛාරං -පෙ- විඤ්ඤාණං අත්තතො සමනුපස්සති,
විඤ්ඤාණවත්තං වා අත්තානං, අත්තති වා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණසමිං වා
අත්තානං, සා ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගතං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨි-
විසුකාසිකං දිට්ඨිවිපථඤ්ඤං දිට්ඨිසංඤ්ඤාප්තං ගාභො පතිට්ඨාභො අභි-
නිවෙසො පරාමාසො කුමමභො මිච්ඡාපථො මිච්ඡන්තං තිත්ථායතනං
විපරියෙසගාභො, ඉදං වුච්චති අත්තවාදපාදානං.

ඉමෙ බමමා උපාදානා.

1223. කතමෙ බමමා නො උපාදානා:

තෙ බමමෙ ඵපෙත්වා අවිසෙසා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා බමමා කාමා-
වචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපනා, ඉද්දනාකකිකො -පෙ-
විඤ්ඤාණකකිකො, සංඛාරං ව රූපං අසංඛාරං ව ඛානු, ඉමෙ බමමා නො
උපාදානා.

1224. කතමෙ බමමා උපාදානියා:

සාසවා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාව-
චරා, රූපකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා උපාදානියා.

1225. කතමෙ බමමා අනුපාදානියා:

අපරියාපනා මග්ගා ට මග්ගඵලානි ට අසංඛාරා ට ඛානු, ඉමෙ බමමා
අනුපාදානියා.

1226. කතමෙ බමමා උපාදානසම්පයුතා:

තෙහි බමමෙහි යෙ බමමා සම්පයුතා, වේදනාකකිකො -පෙ-
විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා උපාදානසම්පයුතා.

1227. කතමෙ බමමා උපාදානවිපයුතා:

තෙහි බමමෙහි යෙ බමමා විපයුතා, වේදනාකකිකො -පෙ-
විඤ්ඤාණකකිකො, සංඛාරං ව රූපං අසංඛාරං ව ඛානු, ඉමෙ බමමා
උපාදානවිපයුතා.

1228. කතමෙ බමමා උපාදානා චෙච උපාදානියා ට:

තානෙච උපාදානානි උපාදානා චෙච උපාදානියා ට.

1222. එහි අනන්‍යාද්‍යපාදන කවරෙ යත්:

මෙලොවැ අශ්‍රැතවත් පෘථත්ථන ආයතීයත් නො දක්නේ ආයතීබමීයෙහි අදක්‍ෂ වූයේ ආයතීබමීයෙහි අවිනිත වූයේ සත්පුරුෂයන් නො දක්නේ සත්පුරුෂබමීයට අදක්‍ෂ වූයේ සත්පුරුෂබමීයෙහි අවිනිත වූයේ රූපය ආනම් හෙයින් දැනී, ආනමය රූපවත් යයි හෝ දැනී, ආනමයෙහි රූපය ඇතැයි හෝ දැනී, රූපයෙහි ආනමය ඇතැ යි හෝ දැනී, වෛදනාව ... භංඤව ... සංඝකාරයන් ... විඤනය ආනම් හෙයින් දැනී, ආනමය විඤනවත් යයි හෝ දැනී, ආනමයෙහි විඤනය ඇතැයි හෝ දැනී, විඤනයෙහි ආනමය ඇතැයි හෝ දැනී, මෙබඳු යම් දෘෂ්ටියෙක් දෘෂ්ටිගතයෙක් දෘෂ්ටිගතයෙක් දෘෂ්ටිකාන්තාරයෙක් විලෝමදෘෂ්ටියෙක් දෘෂ්ටිවිසමානතයෙක් දෘෂ්ටිසංයෝජනයෙක් ග්‍රාහයෙක් පිණිටා සිටීමෙන් බැසගෙන සිටීමෙන් පරාමගීයෙක් කුන්‍යාගීයෙක් මිථ්‍යාපථයෙක් මිථ්‍යාතයෙක් තීර්ථාසනයෙක් විපක්‍ෂාසංග්‍රාහයෙක් ඇද්ද, මේ ආනම්වාදෙපාදන යයි කියනු ලැබේ.

මේ බමීයෝ උපාදනයෝ යි.

1223. උපාදන නො වූ බමීයෝ කවරහ යත්:

ඒ උපාදනබමීයන් තබා කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිසාපනන වූ සෙසු කුහලාකුහලාව්‍යාකාන බමීයෝ යැ. වෛදනාසකකි යැ ... විඤනසකකි යැ හැම රූප ද අසංකිතඛානු ද යන මේ බමීයෝ උපාදන නො වෙත්.

1224. කවර බමීයෝ උපාදනීය වෙති යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුච කුහලාකුහලාව්‍යාකාන බමීයෝ යැ රූපසකකි යැ විඤනසකකි යැ යන මේ බමීයෝ උපාදනීය වෙත්.

1225. කවර බමීයෝ අනුපාදනීය වෙති යත්:

අපක්‍ෂාපනන වූ මාගීයෝ ද මාගීඵලයෝ ද අසංකිතඛානු ද යන මොහු අනුපාදනීය බමීයෝ වෙත්.

1226. කවර බමීයෝ උපාදනසම්ප්‍රයුක්ත වෙති යත්:

යම් බමී කෙනෙක් ඒ උපාදනබමීයන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද, වෛදනාසකකි යැ ... විඤනසකකි යැ යන මේ බමීයෝ උපාදනසම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

1227. කවර බමීයෝ උපාදනවිප්‍රයුක්ත වෙති යත්:

යම් බමී කෙනෙක් ඒ උපාදනබමීයන්ගෙන් විප්‍රයුක්ත වෙත් ද, වෛදනාසකකි යැ ... විඤනසකකි යැ හැම රූප ද අසංකිතඛානු ද යන මේ බමීයෝ උපාදනවිප්‍රයුක්ත වෙත්.

1228. කවර බමීයෝ උපාදන ද උපාදනීය ද වෙති යත්:

ඒ උපාදනයෝ මැ උපාදන ද උපාදනීය ද වෙත්.

1229. කතමෙ බමමා උපාදානියා චෙච හො ව උපාදානා:

තෙති බමෙමති යෙ බමමා උපාදානියා තෙ බමෙම සපෙතා අවසෙසා සාසවා කුසලාකුසලාච්ඡාසාකතා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපා-වචරා, රූපකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා උපාදානියා චෙච හො ව උපාදානා.

1230. කතමෙ බමමා උපාදානා චෙච උපාදානසම්පයුත්තා ව:

දිට්ඨපාදානං කාමුපාදානෙහි උපාදානං චෙච උපාදානසම්පයුත්තං ව, කාමුපාදානං දිට්ඨපාදානෙහි උපාදානං චෙච උපාදානසම්පයුත්තං ව, සීලබ්බතුපාදානං කාමුපාදානෙහි උපාදානං චෙච උපාදානසම්පයුත්තං ව, කාමුපාදානං සීලබ්බතුපාදානෙහි උපාදානං චෙච උපාදානසම්පයුත්තං ව, අත්තවාදුපාදානං කාමුපාදානෙහි උපාදානං චෙච උපාදානසම්පයුත්තං ව, කාමුපාදානං අත්තවාදුපාදානෙහි උපාදානං චෙච උපාදානසම්පයුත්තං ව, ඉමෙ බමමා උපාදානා චෙච උපාදානසම්පයුත්තා ව.

1231. කතමෙ බමමා උපාදානසම්පයුත්තා චෙච හො ව උපාදානා:

තෙති බමෙමති යෙ බමමා සම්පයුත්තා තෙ බමෙම සපෙතා වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා උපාදානසම්ප-යුත්තා චෙච හො ව උපාදානා.

1232. කතමෙ බමමා උපාදානවිපසයුත්තා උපාදානියා:

තෙති බමෙමති යෙ බමමා විපසයුත්තා සාසවා කුසලාකුසලාච්ඡාසාකතා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා රූපකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණ-කකිකො, ඉමෙ බමමා උපාදානවිපසයුත්තා උපාදානියා.

1233 කතමෙ බමමා උපාදානවිපසයුත්තා අනුපාදානියා

අපරියාපන්නා මග්ගා ව මග්ගඵලානි ව අසබ්බතා ව ඛානු, ඉමෙ බමමා උපාදානවිපසයුත්තා අනුපාදානියා.

උපාදානගොව්ඡකං

භිමකකස කමණ්ඩ

දුතියක පාඨධාරං භිමසිනං

1229. කවර බමියෝ උපාදානිය ද නො ද උපාදාන ද වෙති යත්:

යම් බමි කෙනෙක් ඒ උපාදානබමියන් විසින් උපාදානිය වෙන් ද ඒ බමියන් තබා කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සෙසු සාසුචි කුශලා-කුශලාචාරාකාරාන බමියෝ යැ රූපසකකි යැ ... විඤ්ඤාසකකි යැ යන මේ බමියෝ උපාදානිය ද නො ද උපාදාන ද වෙත්.

1230. කවර බමියෝ උපාදාන ද උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙති යත්:

දිට්ඨිපාදානස කාමුපාදානස හා උපාදාන ද උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. කාමුපාදානස දිට්ඨිපාදානස හා උපාදාන ද උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. සීලබ්බතුපාදානස කාමුපාදානස හා උපාදාන ද උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. කාමුපාදානස සීලබ්බතුපාදානස හා උපාදාන ද උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. අත්තවාදුපාදානස කාමුපාදානස හා උපාදාන ද උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. කාමුපාදානස අත්තවාදුපාදානස හා උපාදාන ද උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. මේ බමියෝ උපාදාන ද උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙත්.

1231. කවර බමියෝ උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද නො ද උපාදාන ද වෙති යත්:

යම් බමි කෙනෙක් ඒ උපාදානබමියන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙන්ද, ඒ බමියන් තබා වෙදගාසකකි යැ ... විඤ්ඤාසකකි යැ යන මේ බමියෝ උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද නො ද උපාදාන ද වෙත්.

1232 කවර බමියෝ උපාදානවිප්‍රයුක්ත වූ උපාදානිය වෙති යත්:

යම් බමි කෙනෙක් ඒ උපාදානබමියන්ගෙන් විප්‍රයුක්ත වූවාහු වෙන් ද කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර සාසුචි කුශලාකුශලාචාරාකාරාන බමියෝ යැ රූපසකකි යැ ... විඤ්ඤාසකකි යැ යන මේ බමියෝ උපාදානවිප්‍රයුක්ත උපාදානිය වෙත්.

1233. කවර බමියෝ උපාදානවිප්‍රයුක්ත අනුපාදානිය වෙති යත්:

අපයඨාපනා වූ මාභියෝ ද මාභීථලයෝ ද අසබ්බතධාතු ද යන මේ බමියෝ උපාදානවිප්‍රයුක්ත අනුපාදානිය වෙත්.

උපාදානගොව්ජක යි.

නිකෛපකාණ්ඩයෙහි

දෙවැනි බණ්ඩර නිමි.

1234. කතමෙ බමමා කිලෙසා:

දස කිලෙසවන්තී. ලොහො දෙසො මොහො මානො දිට්ඨි විවිකිච්ඡා,
පිනං උභවමං අභිරික්ඛං අනොත්තප්පං.

1235. තත්ථ කතමො ලොහො:

යො රාගො සාරාගො අනුභයො අනුරොධො නන්දි නන්දිරාගො-
විතතස්ස සාරාගො ඉච්ඡා මුච්ඡා අජේඛාසානං ගෙධො පට්ටිගෙධො සමෙතා
පඤ්ඤා ඵජා මායා ජනිතා සංස්පන්නා සිබ්බනි ජාලිනි සරිතා විසතතිකා
සුත්තං විසවා අයුහනි දුතියං පණ්ණි හවනෙතති වනං වනථො සත්ථෙව
සිනෙහො අපෙක්ඛා පටිබ්බන්ධා අසා අසිංසනා අසිංසිතතනං රූපාසා
සද්දාසා ගඤ්ඤාසා රසාසා ථොට්ඨබ්බාසා ලාභාසා ධනාසා සුත්තාසා
ජිවිතාසා ජප්පා පජප්පා අභිජප්පා ජප්පතා ජප්පිතතනං ලොලුප්පං
ලොලුප්පායනා ලොලුප්පායිතතනං පුච්ඡස්ඤ්ඤිකතා සාමුක්ඛමානා අබමම
රාගො විසමලොහො නිකන්ති නිකාමනා පත්ථනා පිහනා සමපත්ථනා
නාමතණ්හා හවතණ්හා විහවතණ්හා රූපතණ්හා අරූපතණ්හා නිරෝධ
තණ්හා රූපතණ්හා සද්දතණ්හා ගඤ්ඤතණ්හා රසතණ්හා ථොට්ඨබ්බතණ්හා
බමමතණ්හා ඔසො යොගො ගන්ථො උපාදානං අවරණං නිවරණං
ජාදනං බන්ධනං උපකාහිලෙසො අනුසයො පරිසුට්ඨානං ලතා වෙවිච්ඡං
දුක්ඛමූලං දුක්ඛනිදානං දුක්ඛප්පහමො මාරපාසො මාරබලිසං මාරවිසයො
තණ්හානදි තණ්හාජාලං තණ්හාතද්දලං තණ්හාසමුද්දො අභිජ්ඣා ලොහො
අකුසලමූලං, අයං වුච්චති ලොහො.

1236. තත්ථ කතමො දෙසො:

අනන්තං මෙ අවර්තී ආසානො ජායති, අනන්තං මෙ චරතිති, ආසානො
ජායති, අනන්තං මෙ චරිස්සතිති ආසානො ජායති, පියස්ස මෙ මනාපස්ස
අනන්තං අවරි -පෙ- අනන්තං චරති -පෙ- අනන්තං චරිස්සතිති ආසානො
ජායති, අපටිගස්ස මෙ අමනාපස්ස අන්තං අවරි -පෙ- අන්තං චරති
-පෙ- අන්තං චරිස්සතිති ආසානො ජායති, අධ්මානො වා පඨ ආසානො
ජායති, යො ඵවරුපො විතතස්ස ආසානො පටිඝානො පටිඝං පටි
විරෝධො කොපො පකොපො සමපකොපො දෙසො පදෙසො සමපදෙසො
විතතස්ස ව්‍යාපනති මනොපදෙසො කොධො කුරුක්ඛනා කුරුක්ඛිතතනං
දෙසො දුස්සනා දුස්සිතතනං ව්‍යාපනති ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතතනං
විරෝධො පටිවිරෝධො චක්ඛික්ඛනං අසුරොපො අනත්තමනනා විතතස්ස,
අයං වුච්චති දෙසො.

1234. කවර ධම්මෝ කෙලෙහ වෙති යත්:

කෙලෙහ වස්තුහු දස දෙනෙකි. ලොහ ය, දොම ය, මොහ ය, මාන ය, දුම්රි ය, විවිකිකසා ය, ඤායාන ය, මිඬු ය, අක්රික ය, අනපත්ත ය.

1235. එහි ලොහ කවරෙ යත්:

යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් අරමුණෙහි සන්නිවේදනයෙන් පැමිණෙ-
වීමෙන් ඇවිරීමෙන් (භවයෙහි) ඇලීමෙන් නැදි සංවිධාන රාගයෙක්
විනාශයෙන් සංරාගයෙක් ඉවත්යෙක් මුර්ථයෙක් බාහුගෙන සිටීමෙන්
ගිජු වීමෙන් හාත්පසින් ගිජු වීමෙන් ඇලීමෙන් පඬුකයෙක් හව්ව
ඇදීමෙන් වස්තුයෙක් (සසරවට සන්නිවේදනය) ඉපදවීමෙන් (සන්නිවේදනය) දුක
හා සමග යොදමින් ඉපදවීමෙන් (සසරවට) ගිවීමෙන් ජාලිතයක් (නාමික
සංවිධාන) නැදියක් විසන්ධිකායෙක් විසන්ධියෙක් ආශ්වාහිතයෙක් (සහාය
වන හෙයින්) දෙවැන්නක් ප්‍රතිබිම්බයෙක් භවනෙතරයෙක් (ඒ ඒ අරමුණෙහි
ඇලෙන හෙයින්) වනයෙක් බලවත් වූ ගහනයෙක් සන්ධියෙක් සෙතෙසෙක්
අපේක්ෂායෙක් ප්‍රතිබිම්බයෙක් ආශායෙක් ආශංසායෙක් ආශංසිත බවෙන්
රූපයෙහි ආශායෙක් ගබ්බාසායෙක් ගබ්බාසායෙක් රසායායෙක් සප්තව්‍යා-
ශායෙක් ධනායායෙක් පුත්‍රායායෙක් ජීවිතායායෙක් (ජලපන කරන හෙයින්)
ජලපායෙක් ප්‍රකෘතිජලපායෙක් අතිජලපායෙක් ජලපනයෙක් ජලපිත බවෙන්
පුනපුනා අරමුණෙහි ලොඤ්චිමෙන් ලොඤ්චාකාරයෙක් ලොඤ්චාසිත බවෙන්
නතුට සලන බවෙන් මිහිරි අරමුණු කැමැති වන බවෙන් අධිමාරාගයෙක්
විමලලොහයෙක් නිකානගියෙක් නිකාමිතයෙක් ප්‍රාචීනායෙක් පිභායෙක්
සමප්‍රාචීනායෙක් කාමනාමිතයෙක් භවනාමිතයෙක් විභවනාමිතයෙක්
රූපනාමිතයෙක් අරූපනාමිතයෙක් ජීරෝධනාමිතයෙක් රූපනාමිත-
යෙක් ගබ්බාසායෙක් ගබ්බාසායෙක් රසනාමිතයෙක් සප්තව්‍යා-
නාමිතයෙක් ධම්මාමිතයෙක් මිත්තයෙක් යොගයෙක් ග්‍රන්ථයෙක් උපාදාන-
යෙක් ආවරණයෙක් නිවරණයෙක් (කුසල්දහම් වසන හෙයින්) ඡාදනයෙක්
බන්ධනයෙක් උපකෙලෙහයෙක් අනුගයෙක් (උපදානා කුසල්වාරයගන්නා)
පඤ්චානායෙක් (පරිවේෂිත කරන හෙයින්) ලතායෙක් (විවිධ වස්තු
කැමැති වන හෙයින්) විවිධ විප්සායෙක් දුඛමූලයෙක් දුඛනිදානයෙක්
දුඛප්‍රභවයෙක් මාරපායෙක් මාරබන්ධනයෙක් මාරවිෂයෙක් නාමික
නැදියෙක් නාමිකසංවිධාන ජාලයෙක් නාමික සංවිධාන ගර්දල (බලබලය)
යෙක් නාමිකසංවිදුලයෙක් දුඛලොහයෙක් ලොහ අකුසලමූලයෙක් ඇද්ද
මේ ලොහ යයි කියනු ලැබේ.

1236. එහි දොම කවරෙ යත්:

මට අවබ කළැයි කොප උපදි මට අවබ කෙරෙයි කොප උපදි.
මට අවබ කරන්නේ වනැයි කොප උපදි. මාගේ ප්‍රිය මනාප වූවුට
අවබ කළැයි අවබ කෙරෙයි. අවබ කරන්නේ යයි කොප උපදි මාගේ
අප්‍රිය අමනාප වූවුට අවබ කළැයි අවබ කෙරෙයි. අවබ කරන්නේ යයි
කොප උපදි යළි අසන්නෙහි අහෝ කොප උපදි. මේබල විනාශයෙන්
යම් ආසාදනයක් ප්‍රතිසංවිධානයක් ප්‍රතිසංවිධානයක් ප්‍රතිවිරෝධයක් කොපයෙක්
ප්‍රකොපයෙක් සමප්‍රකොපයෙක් දොමයෙක් ප්‍රදොමයෙක් සමප්‍රදොමයෙක්
සිත පෙරළීමෙන් විනාශයෙන් ප්‍රදොමයෙක් ක්‍රොධයෙක් ක්‍රොධාකාරයෙක්
ක්‍රොධ කරන බවෙන් දොමයෙක් දුෂ්ටාකාරයෙක් දුෂිත බවෙන් ව්‍යාපනන-
යෙක් ව්‍යාපනන ආකාරයෙක් ව්‍යාපනන බවෙන් විරෝධයෙක් ප්‍රතිවිරෝධ
යෙක් සාධ බවෙන් අපරිපූර්ණ වචන ඇති බවෙන් විනාශයෙන් නො සතුටු
බවෙන් ඇද්ද මේ දොම යයි කියනු ලැබේ.

1237. သင်္ဘော ကာယဇော, ဇောဟော:

දිනෙකි අඤ්ඤාණං දිනකි සමුදයෙ අඤ්ඤාණං දිනකි තිරොධෙ අඤ්ඤාණං දිනකි තිරොධගාමිනියා පටිපදාය අඤ්ඤාණං පුබ්බතොගා අඤ්ඤාණං අප රතොගා අඤ්ඤාණං පුබ්බන්තොපරතොගා අඤ්ඤාණං ඉද්දප්පච්චයනාපටිච්ච සමුප්පතොසු ධම්මෙසු අඤ්ඤාණං යං ඵවරුපං අඤ්ඤාණං අදස්සනං අනභිසම්මයො අනානුබොධො අසම්මොධො අප්පට්ඨෙධො අසිංහාභනා අරිපයොගාභනා අසම්පෙකනා අපච්චවෙකනා අපච්චකකම්මං දුම්මෙසුකං බාලාං අසම්පජ්ඣාදං මෙහො පමොහො සම්මොහො අච්ඡා අච්ඡොසො අච්ඡායොගො අච්ඡානුසයො අච්ඡාපරිසුට්ඨානං අච්ඡාලගිහි මොහො අකුසලමූලං අයං චූළිචනි මොහො.

1238. තර්ක සාහසිකයා මියානෝ:

සෛයොහසමිති මානෝ, සද්දියොහසමිති මානෝ, නියොහසමිති මානෝ, යෝ ඵවිරුපෝ මානෝ මඤ්ඤානා මඤ්ඤානතතං උනනති උනනමෝ ධර්මෝ සමපන්නාහෝ කෙනුකමයනා විනාසා, අයං වුච්චති මානෝ

1239. තැන් කැනමි, දිවයි:

සසායනා ලොකොති වා අසසායනා ලොකොති වා අනන්වා
ලොකොති වා අනන්වා ලොකොති වා නං ජීවං නං සරීරන්ති වා
අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරන්ති වා භොති තථාගතො පරමමරණාති
වා න භොති තථාගතො පරමමරණාති වා භොති ච න ච භොති
තථාගතො පරමමරණාති වා හෙව භොති න න භොති තථාගතො
පරමමරණාති වා, යා ඵවරුපා දිට්ඨි දිට්ඨිශතං දිට්ඨිශතං දිට්ඨි
කන්තාරො දිට්ඨිවිසුඤාතිකං¹, දිට්ඨිවිපථඤ්ඤා දිට්ඨිසංඤ්ඤාජනං ගාභො
පතිට්ඨාභො අතිතිවෙසො පරාමාසො කුම්මග්ගො මිච්ඡාපථො මිච්ඡතතං
තිජ්ඣයතං විපරිසෙසගාභො, අයං චිච්චති දිට්ඨි සබ්බංපි මිච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨි

1240. තැන් සහිත, විවිධත්වය.

සඳරි කඩිනම් විවිකිවුන්හි, බමෙමි කඩිනම් විවිකිවුන්හි, සමෝ
කඩිනම් විවිකිවුන්හි, සිකොය කඩිනම් විවිකිවුන්හි, පුබ්බතොන කඩිනම්
විවිකිවුන්හි, උපරතොන කඩිනම් විවිකිවුන්හි, පුබ්බනාතාපරතොන කඩිනම්
විවිකිවුන්හි, ඉද්දප්පච්ඡාපච්චිකිවුන්හි පුබ්බපතොනසු බමෙමිසු කඩිනම් විවි-
කිවුන්හි, යා ඵචරුපා කඩිනා කඩිනායනා කඩිනාසිත්තානං විමනි විවිකිවුන්,
දොළභනං දොඩාපථො සංසයො අගොකංසගාහො අඤ්ජනා පරිසප්පනා
අපරිගොභාහනා ඵමනිත්තනං විත්තසු මනොවිලොධො, අයං ට්ථිච්චි
විවිකිවුන්,

1237. එහි මොහ කවරෙ යත්:

දුඛය නොදැනීම දුඛසමුදය නොදැනීම දුඛනිරෝධය නොදැනීම දුඛනිරෝධගාමීනිප්‍රතිපත් නොදැනීම පුච්ඡාන්තය නොදැනීම අපරාන්තය නොදැනීම පුච්ඡාන්තාපරාන්තය නොදැනීම ඉදමුත්‍රත්‍යයභාප්‍රතිත්‍යසමුත්‍යන්ත බමියත් නොදැනීම යන මෙබඳු වූ යම් නොදැනීමෙන් අදශීනයෙක් අනභිසමයෙක් අභවබොධයෙක් අසබොධයෙක් අප්‍රතිවේධයෙක් අසංගාහනායෙක් දුමේධායෙක් බාලායෙක් අසමප්‍රජන්‍යායෙක් මොහයෙක් ප්‍රමොහයෙක් සමමොහයෙක් අවිද්‍යායෙක් අවිද්‍යාඛණ්ඩයෙක් අවිද්‍යායොගයෙක් අවිද්‍යානුගයෙක් අවිද්‍යාපයවූත්‍යානයෙක් අවිද්‍යාලබ්ධියෙක් මොහ සබ්බාන්ත අකුශලමූලයෙක් ඇද්ද, මේ 'මොහ' යයි කියනු ලැබේ.

1238. එහි මාන කවරෙ යත්:

'මම් ශ්‍රෙෂ්ඨ වෙමි'යි මාන යැ 'මම් සද්දහ වෙමි'යි මාන යැ 'මම් භීත වෙමි'යි මාන යැ මෙබඳු වූ යම් මානයෙක් මාන ආකාරයෙක් මානිත බවෙක් උනාන්තියෙක් නගානැබීමෙක් (මාන සබ්බාන්ත) ධර්මයෙක් සම්ප්‍රග්‍රාහයෙක් (විතනායායේ) කෙනුකම්‍යන්‍යායෙක් ඇද්ද, මේ 'මාන' යයි කියනු ලැබේ.

1239. එහි දූෂටි කවර යත්:

'ලොකය ශාශ්වත' යයි හෝ 'ලොකය අශාශ්වත' යයි හෝ 'ලොකය අන්තචය' යයි හෝ 'ලොකය අනන්තචය' යයි හෝ 'එ මැ ජීවයැ එ මැ ශරීරයැ' යි හෝ 'ජීවය අනෙකෙක, ශරීරය අනෙකෙකැ' යි හෝ 'සත්ත්වයා මරණින් මතු වෙයි' හෝ 'සත්ත්වයා මරණින් මතු නොවෙයි' හෝ 'සත්ත්වයා මරණින් මතුයෙහි වන්නේත් නොවන්නේත් වේ' යයි හෝ 'සත්ත්වයා මරණින් මතු හොමැ වෙයි නොවන්නේ නොවේ' යයි හෝ මෙබඳු යම් දූෂටියක් දූෂටිගතයෙක් දූෂටිගහනයෙක් දූෂටිකාන්තාරයෙක් දූෂටිවිලෝමයෙක් දූෂටිවිෂ්පජ්ඣනයෙක් දූෂටිසංයෝජනයෙක් (දූෂ) ග්‍රාහයෙක් පිහිටාගැන්මෙක් අභිනිවේශයෙක් පරාමශීයෙක් කුත්සිතමාගීයෙක් මිථ්‍යාපථයෙක් මිථ්‍යාභයෙක් තිච්ඡායනනයෙක් විපය්‍යාසග්‍රාහයෙක් වේ ද, මේ 'දූෂටි' යයි කියනු ලැබේ. හැම මිථ්‍යාදූෂටි මැ දූෂටි වේ.

1240. එහි විචිකිත්‍යා කවර යත්:

ශාක්‍යාත් වහන්සේ කෙරෙහි සැක කෙරෙයි, විචිකිත්‍යා කෙරෙයි. ධම්මෙහි සැක කෙරෙයි, විචිකිත්‍යා කෙරෙයි. සබ්බසා කෙරෙහි සැක කෙරෙයි, විචිකිත්‍යා කෙරෙයි. ශික්‍ෂායෙහි සැක කෙරෙයි, විචිකිත්‍යා කෙරෙයි. පුච්ඡාන්තයෙහි සැක කෙරෙයි, විචිකිත්‍යා කෙරෙයි. අපරාන්තයෙහි සැක කෙරෙයි, විචිකිත්‍යා කෙරෙයි. පුච්ඡාන්තාපරාන්තයෙහි සැක කෙරෙයි, විචිකිත්‍යා කෙරෙයි. ඉදමුත්‍රත්‍යයභාප්‍රතිත්‍යසමුත්‍යාදයෙහි සැක කෙරෙයි, විචිකිත්‍යා කෙරෙයි. මෙබඳු වූ යම් සැකයෙක් සැකයට පැමිණීමෙන් සැකයට පැමිණි බවෙක් විමතියෙක් විචිකිත්‍යායෙක් දෝලනකයෙක් ද්විධාපථයෙක් සංගයෙක් අනෙකාන්තග්‍රාහයෙක් පසුබැසීමෙන් හාත්පසින් පසුබැසීමෙන් නොබැසගැනීමෙන් විතනායායේ තද බවෙක් මනෝවිලෝබයෙක් ඇද්ද, මේ 'විචිකිත්‍යා' යයි කියනු ලැබේ.

1241. තැන් කැමැති. පිටු:

ය, විනයය, අකලලත, අකමැත්ත, ඔලියන, සලියන, ලින, ලියන, ලිහින, පින, පියන, පිහින, විනයය, ඉදං වුච්ඡි පිනං.

1242. හරි කතම. උද්භවය:

අං විනයාසය උදාවීම. අවුපසමේ, වෙනසෝ, විකෙතිසෝ, සන්තතනං විනයාසය, ඉදං වුච්චති උදාවීම.

1243. නිසි කතමිං අභිරිකං:

යං න හිරිසති හිරිසිනබ්බෙන, න හිරිසති පාපකානං අකුසලානං
බම්මානං සම්පන්නියා, ඉදං වුච්චති අහිරිකං.

1244. තස් කතමි. අනොභතප්පං.

ඌ න ඔහුනපහති ඔහුනපසිතබෙබන, න ඔහුනපහති පාපකානං
අකුසලානං බර්මානං සමාපනතිශා, ඉදං වුච්චති අනොත්තපං.

ହୃଦୟେ ନିଧିତ, ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ.

1245. කතමෙ ධම්ම, නො, නිලෙසා:

තෙ බමමේ එපෙනි; අවසෙසා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා බමමා කාමා, චචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරිමාපන්නා, වෛද්‍යාකකිකො, -පෙ- විකුසුණකකිකො, සබ්බං ච රූපං, අසබ්බං ච ඛාන්ද, ඉමෙ බමමා නො කිලෙසා.

1246. කනමේ බිමම, සබ්බලෙයිකා:

සාසනා කුසලාකුසලාච්ඡාදනා ධර්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපා-
වචරා, රූපකකිකො - පෙ - විකුසුණකිකො, ඉමෙ ධර්මා සංගිහිලෙයිකා.

1247. කතමේ බමිම, අසඹනිලෙසිකා:

අපරිසෘප්‍යන්තා මග්ගා ටි මග්ගඵලානි ටි අසඹිතා ටි ඛානු, ඉමෙ ඛමම, අසඹිතිලෙසිතා.

1248. කතමෙ බිම්ම, සබ්බිලිව්ව:

තිණි අතුසල මූලාති ලොහො, දෙසො මොහො, හදෙකට්ඨා ච කිලෙස,
 හං සම්පසුහොතා වෙදනාකට්ඨො - පෙ - විඤ්ඤාණකට්ඨො හං සමුට්ඨා -
 හං කායකම්මං චජිකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ ධම්මා සංඛිතිට්ඨා.

1241. එහි විනය කවර යත්:

විනයයාගේ යම් අකල්යාණයක් අනම්භයාගේ අවලිනියක් (පසුබැසීමක්) මොහොවට එල්ලයිවිමෙක් හැකිවීමෙන් හැකුළුණු අසුරෙක් හැකුළුණු බවෙන් විනයයාගේ නො පැතිරීමෙන් නො පැතිරෙන අසුරෙක් නො පනල බවෙන් ඇද්ද, මේ 'වින' යයි කියනු ලැබේ.

1242. එහි ඔෆ්භ්වය කවරෙ යත්:

විනයයාගේ යම් උඛ්ව බවෙන් අවසරයක් විනයයාගේ විනිශ්චයයක් විනයයාගේ ප්‍රාන්ත බවෙන් ඇද්ද, මේ 'ඔෆ්භ්ව' යයි කියනු ලැබේ.

1243. එහි අක්‍රික කවරෙ යත්:

ප්‍රගුප්ඝා කටයුතු යම් කායදුග්ඛිතාදියක් ප්‍රගුප්ඝා නො කෙරේ ද, ලාමක අකුලඛමියන්ගේ පැමිණීම ප්‍රගුප්ඝා නො කෙරේ ද, මේ 'අක්‍රික' යයි කියනු ලැබේ.

1243. එහි අනපත්‍රපා කවරෙ යත්:

බිය විශයුතු කායදුග්ඛිතාදි හෙතෙයන් යම් නො බියවීමෙන් ඇද්ද ලාමක අකුලඛමියන්ගේ පැමිණීමෙන් නො බිය වීමෙන් ඇද්ද, මේ 'අනපත්‍රපා' යයි කියනු ලැබේ.

මේ ධම්මෝ කෙලයෝ යි.

1245. කෙලය නො වූ ධම්මෝ කවරහ යත්:

ඒ කෙලයධම්මයන් නබා සෙසු කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිපාපනන වූ කුලලාකුලලාච්ඡාසාකාන ධම්මෝ ඇද්ද, වෙදනාසංකතිය යි ... විඤ්ඤාසංකතිය යි, සියලු රූපය ද අසංකිතධාතූ ද යන මොහු කෙලය නො වූ ධම්මෝ යි.

1246. සංකෙලශිකධම්මෝ කවරහ යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සංසාර කුලලාකුලලාච්ඡාසාකාන ධම්මෝ යැ රූපසංකතිය යි . විඤ්ඤාසංකතිය යි යන මොහු සංකෙලශික ධම්මෝ යි.

1247. අසංකෙලශිකධම්මෝ කවරහ යත්:

අපරිපාපනන වූ මාග්ගිකෝ ද මාග්ගිකෝ ද අසංකිතධාතූ ද යන මොහු අසංකෙලශිකධම්මෝ යි.

1248. සංකලිමධම්මෝ කවරහ යත්:

ලොභ දෝෂ මොහ යන තුන් අකුලමූලයෝ යැ එය හා එක් වැ සිටි කෙලයෝ යැ එය හා සම්ප්‍රසන්න වූ වෙදනාසංකතිය යි ... විඤ්ඤාසංකතිය යි නත්තවුන්හි වූ කායකම් යැ වාක්කම් යැ මනාකම් යැ යන මොහු සංකලිමධම්මෝ යි.

1249. කතමෙ බමමා අසබ්බලිට්ඨා:

කුසලාචාරාකතා බමමා කමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරි-
ශාපනතා, වේදනාකකකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකකො, සබ්බං ච රූපං
අසබ්බතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා අසබ්බලිට්ඨා.

1250. කතමෙ බමමා කිලෙසසම්පයුතතා:

තෙති බමමෙහි යෙ බමමා සම්පයුතතා, වේදනාකකකො -පෙ-
විඤ්ඤාණකකකො, ඉමෙ බමමා කිලෙසසම්පයුතතා.

1251. කතමෙ බමමා කිලෙසවිපයුතතා:

තෙති බමමෙහි යෙ බමමා විපයුතතා වේදනාකකකො -පෙ-
විඤ්ඤාණකකකො, සබ්බං ච රූපං අසබ්බතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා
කිලෙසවිපයුතතා.

1252. කතමෙ බමමා කිලෙසා වෙච්ඡ සබ්බකිලෙසිකා ච:

තෙච්ඡ කිලෙසා කිලෙසා වෙච්ඡ සබ්බකිලෙසිකා ච.

1253. කතමෙ බමමා සබ්බකිලෙසිකා වෙච්ඡ නො ච කිලෙසා:

තෙති බමමෙහි යෙ බමමා සබ්බකිලෙසිකා තෙ බමමෙ ඵපෙත්වා අව-
සෙසා සාසවා කුසලාකුසලාචාරාකතා බමමා කමාවචරා රූපාවචරා
අරූපාවචරා, රූපකකකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකකො, ඉමෙ බමමා
සබ්බකිලෙසිකා වෙච්ඡ නො ච කිලෙසා.

1254. කතමෙ බමමා කිලෙසා වෙච්ඡ සබ්බලිට්ඨා ච:

තෙච්ඡ කිලෙසා කිලෙසා වෙච්ඡ සබ්බලිට්ඨා ච.

1255. කතමෙ බමමා සබ්බලිට්ඨා වෙච්ඡ නො ච කිලෙසා:

තෙති බමමෙහි යෙ බමමා සබ්බලිට්ඨා, තෙ බමමෙ ඵපෙත්වා වේදනා-
කකකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකකො, ඉමෙ බමමා සබ්බලිට්ඨා වෙච්ඡ
නො ච කිලෙසා.

1256. කතමෙ බමමා කිලෙසා වෙච්ඡ කිලෙසසම්පයුතතා ච:

ලොභො මොහෙන කිලෙසො වෙච්ඡ කිලෙසසම්පයුතතා ච, මොහො
ලොභෙන කිලෙසො වෙච්ඡ කිලෙසසම්පයුතතා ච, දෝසො මොහෙන
කිලෙසො වෙච්ඡ කිලෙසසම්පයුතතා ච, මොහො දෝසෙන කිලෙසො
වෙච්ඡ කිලෙසසම්පයුතතා ච, මානො මොහෙන කිලෙසො වෙච්ඡ
කිලෙසසම්පයුතතා ච, මොහො මානෙන කිලෙසො වෙච්ඡ කිලෙස-
සම්පයුතතා ච, දිට්ඨි මොහෙන කිලෙසො වෙච්ඡ කිලෙසසම්පයුතතා ච,
මොහො දිට්ඨියා කිලෙසො වෙච්ඡ කිලෙසසම්පයුතතා ච, විචිකිච්ඡ,
මොහෙන කිලෙසො වෙච්ඡ කිලෙසසම්පයුතතා ච, මොහො විචිකිච්ඡය
කිලෙසො වෙච්ඡ කිලෙසසම්පයුතතා ච, පිනං මොහෙන කිලෙසො
වෙච්ඡ කිලෙසසම්පයුතතා ච, මොහො පිනෙන කිලෙසො වෙච්ඡ කිලෙස-
සම්පයුතතා ච, උද්ධට්ඨං මොහෙන කිලෙසො වෙච්ඡ කිලෙසසම්ප-
යුතතා ච, මොහො උද්ධට්ඨෙන කිලෙසො වෙච්ඡ කිලෙසසම්පයුතතා
ච, අභිරිකං මොහෙන කිලෙසො වෙච්ඡ කිලෙසසම්පයුතතා ච, මොහො
අභිරිකෙන කිලෙසො වෙච්ඡ කිලෙසසම්පයුතතා ච, අනොත්තපං
මොහෙන කිලෙසො වෙච්ඡ කිලෙසසම්පයුතතා ච, මොහො අනොත්ත-
පෙන කිලෙසො වෙච්ඡ කිලෙසසම්පයුතතා ච.

1249. අසංකල්පවර්ණයේ කවරහ යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිශාසනන වූ කුශලද්‍රව්‍යාකාන බර්මයෝ යැ වෙදනාසකනි යැ ... විඤ්ඤාසකනි යැ හැම රූප ද අසංකල්ප-
වාදාද යන මේ බර්මයෝ අසංකල්පවර්ණයෝ යි.

1250. කෙලයසම්ප්‍රයුක්තබර්මයෝ කවරහ යන්:

ඒ කෙලයබර්මයන් හා යම් බර්ම කෙතෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද වෙදනා-
සකනි යැ ... විඤ්ඤාසකනි යැ යන මොහු කෙලයසම්ප්‍රයුක්තබර්මයෝ යි.

1251. කෙලයවිප්‍රයුක්තබර්මයෝ කවරහ යන්:

ඒ කෙලයබර්මයන් කෙරෙන් යම් බර්ම කෙතෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද
වෙදනාසකනි යැ ... විඤ්ඤාසකනි යැ හැම රූප ද අසංකල්පවාදාද යන
මොහු කෙලයවිප්‍රයුක්තබර්මයෝ යි.

1252. කෙලය වූ ද සාංකෙලයක වූ බර්මයෝ කවරහ යන්:

එ මැ කෙලයයෝ කෙලයයෝත් සාංකෙලයකයෝත් වෙති.

1253. සාංකෙලයක වූ ද නො ද කෙලය වූ බර්මයෝ කවරහ යන්:

යම් බර්ම කෙතෙක් ඒ කෙලයබර්මයන් විසින් සාංකෙලයක වූවාහු ද
ඒ බර්මයන් තබා අවශේෂ වූ කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර සාසුච
කුශලාකුශලාද්‍රව්‍යාකානබර්මයෝ යැ රූපසකනි යැ ... විඤ්ඤාසකනි යැ යන
මොහු සාංකෙලයක වූ ද නො ද කෙලය වූ බර්මයෝ යි.

1254. කෙලය වූ ද සංකල්පව වූ ද බර්මයෝ කවරහ යන්:

එ මැ කෙලයයෝ කෙලයයෝ ද සංකල්පවර්ණයෝ ද වෙති

1255. සංකල්පව වූ ද නො ද කෙලය වූ බර්මයෝ කවරහ යන්:

ඒ කෙලයබර්මයන් විසින් යම් බර්ම කෙතෙක් සංකල්පව වූවාහු ද ඒ
බර්මයන් තබා වෙදනාසකනි යැ ... විඤ්ඤාසකනි යැ යන මොහු සංකල්පව
වූ ද නො ද කෙලය වූ බර්මයෝ යි.

1256. කවර බර්මයෝ කෙලය වූවාහු ද කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද
වෙති යන්:

ලොභය මොහය හා කෙලය ද කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. මොහය
ලොභය හා කෙලය ද කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. දෝෂය මොහය හා
කෙලය ද කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. මොහය දෝෂය හා කෙලය ද
කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. මානස මොහය හා කෙලය ද කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත ද
වෙයි. මොහය මානස හා කෙලය ද කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. දුෂ්ටිය
මොහය හා කෙලය ද කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. මොහය දුෂ්ටිය හා
කෙලය ද කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. විචිතිය මොහය හා කෙලය ද
කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. විනස මොහය හා කෙලය ද කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි.
මොහය විනස හා කෙලය ද කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. උද්ධමය මොහය
හා කෙලය ද කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. මොහය උද්ධමය හා කෙලය ද
කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. අභිරික්කය මොහය හා කෙලය ද කෙලයසම්ප්‍ර-
යුක්ත ද වෙයි. මොහය අභිරික්කය හා කෙලය ද කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි.
අනොත්තප්පය මොහය හා කෙලය ද කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. මොහය
අනොත්තප්පය හා කෙලය ද කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි.

1257. කතමෙ බමමා නිලෙසසම්පයුතතා චෙච නො ච නිලෙසා:

තෙති බමමෙහි යෙ බමමා සම්පයුතතා නෙ බමමෙ ධර්මයා, වෙදනාකකිකො -පෙ- වික්කුසුණකකිකො, ඉමෙ බමමා නිලෙසසම්පයුතතා චෙච නො ච නිලෙසා.

1258. කතමෙ බමමා නිලෙසසම්පයුතතා සංකිලිලෙසිකා:

තෙති බමමෙහි යෙ බමමා විපයුතතා සංසවා කුසලාචාරානා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපකකිකො -පෙ- වික්කුසුණකකිකො, ඉමෙ බමමා නිලෙසසම්පයුතතා සංකිලිලෙසිකා.

1259. කතමෙ බමමා නිලෙසසම්පයුතතා අසංකිලිලෙසිකා:

අපරිශාපනතා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසංකිතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා නිලෙසසම්පයුතතා අසංකිලිලෙසිකා.

නිලෙසගොච්ඡකං.

1260 කතමෙ බමමා දස්සනෙන පහාතබ්බා:

තිණි සංකෙසුජනාති: සංකායදිට්ඨි විචිකිච්ඡා, සිලබ්බපරාමාසො.

1261. තථ කතමා සංකායදිට්ඨි:

ඉධ අස්සුතවා සුච්ඡන්තො අරියානං අදස්සාපි අරියබමමස්ස අකොච්ඡෙ අරියබමමෙ අවිනිතො සපපුරිසානං අදස්සාපි සපපුරිස බමමස්ස අකොච්ඡෙ සපපුරිසබමමෙ අවිනිතො රූපං අත්තතො සමනු-පස්සති, රූපවන්තං වා අත්තානං, අත්තති වා රූපං, රූපසම්මං වා අත්තානං, වෙදනං -පෙ- සංකුසුණං -පෙ- සංකිලෙසං -පෙ- වික්කුසුණං අත්තතො සමනුපස්සති, වික්කුසුණවන්තං වා අත්තානං, අත්තති වා වික්කුසුණං, වික්කුසුණසම්මං වා අත්තානං -පෙ- යා ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතො දිට්ඨිගතනං¹ දිට්ඨිසත්තාතො, දිට්ඨිවිසුකාසිකං² දිට්ඨිවිපජ්ඣිතං දිට්ඨිවිසං-කෙසුජනං ගාභො පඤ්චාගාභො අභිනිවෙසො පරාමාසො කුමමග්ගො මච්ඡාපථො මච්ඡන්තං තිථායන්තං විපරිශෙසගාභො, අයං චූච්චති සංකායදිට්ඨි.

1262. තථ කතමා විචිකිච්ඡා:

සඤ්චි කඛ්ඛති විචිකිච්ඡති, බමමෙ කඛ්ඛති විචිකිච්ඡති, සංකෙස සංකිකි විචිකිච්ඡති, සිකාය කඛ්ඛති විචිකිච්ඡති, පුබ්බනො කඛ්ඛති විචිකිච්ඡති, අපරනො කඛ්ඛති විචිකිච්ඡති, පුබ්බන්තාපරනො කඛ්ඛති විචිකිච්ඡති, ඉදපච්චයනාපච්චිකමුපපනොසු බමමෙසු කඛ්ඛති විචි-කිච්ඡති යා ඵවරූපා කඛ්ඛා කඛ්ඛායනා කඛ්ඛාසිත්තනං විමති විචිකිච්ඡා, ඤොලකං ඤොලාපථො සංසයො අනෙකංසගාභො අසප්පනා පරි-සප්පනා අපරිශොනාහනා ඵමභිත්තනං වින්තස්ස මනොවිලෙඛො, අයං චූච්චති විචිකිච්ඡා.

1. ගාභො - සිමු, 2, 2. දිට්ඨිවිසුකාසිකං - සිමු, 2

1257. කවර ධර්මයෝ කෙලෙසමිප්පුකත ද නො ද කෙලෙස ද වෙති යත්:

ඒ කෙලෙසධර්මයන් සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සමිප්පුකත වුවාහු ද ඒ ධර්මයන් නම් වෙදනාසකය යැ ... විඤ්ඤාසකය යැ යන මේ ධර්මයෝ කෙලෙසමිප්පුකත ද නො ද කෙලෙස ද වෙත්.

1258 කවර ධර්මයෝ කෙලෙසමිප්පුකත සංකෙලයික වෙති යත්:

ඒ කෙලෙසධර්මයන් කෙරෙත් යම් ධර්ම කෙනෙක් මිප්පුකත වුවාහු ද කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාමුච කුලල අව්‍යාකාශධර්මයෝ යැ රූපසකය යැ ... විඤ්ඤාසකය යැ යන මේ ධර්මයෝ කෙලෙසමිප්පුකත ද සංකෙලයික ද වෙත්.

1259. කවර ධර්මයෝ කෙලෙසමිප්පුකත අසංකෙලයික වෙති යත්:

අපරිපාපකත වූ මාග්ධර්මයෝ ද මාග්ධර්මයෝ ද අසංකතවිඤ්ඤා ද යන මේ ධර්මයෝ කෙලෙසමිප්පුකත අසංකෙලයිකයෝ යි.

කෙලෙසගොව්‍යක යි

1260. කවර ධර්මයෝ දශිනසෙත් ප්‍රභාතව්‍ය වෙති යත්:

සකකායදිට්ඨි විචිකිච්ඡා, සිලබ්‍රතපරාමාස යන තුන් සංයෝජනයෝ යැ.

1261. එහි සකකායදිට්ඨි කවර යත්.

මෙලොව අමුතුවත් පාඨග්ජන ආරාමයන් පො දක්නේ ආරාමධර්මයට අදක්‍ෂ වූයේ ආරාමධර්මයෙහි නො හික්වූයේ සත්පුරුෂයන් නො දක්නේ සත්පුරුෂධර්මයට අදක්‍ෂ වූයේ සත්පුරුෂධර්මයෙහි නො හික්වූයේ රූපය ආනම් හෙයින් දකී. රූපවත් වූ ආනම් හෝ දකී ආනමයෙහි හෝ රූපය දකී. රූපයෙහි හෝ ආනමය දකී වෙදනාව ... සංඥාව ... සංසකාරයන් ... විඤ්ඤාස ආනම් හෙයින් දකී. ආනමය විඤ්ඤාවත් කොට හෝ දකී. ආනමයෙහි විඤ්ඤාස ඇතැයි හෝ දකී. විඤ්ඤාසෙහි හෝ ආනමය ඇතැයි දකී. මෙබඳු වූ යම් දෘෂ්ටියක් දෘෂ්ටිගතයෙක් දෘෂ්ටිගතනැයෙක් දෘෂ්ටිකන්‍යා-රයෙක් දෘෂ්ටිවිසූකායිකයෙක් දෘෂ්ටිවිසූපජ්ජනයෙක් දෘෂ්ටිසංයෝජනයෙක් ග්‍රාහයෙක් පිහිටාසිටීමෙන් අනිතිවේශයෙන් පරාමගීයෙක් කුන්‍යාගීයෙක් ථේරාපථයෙක් මහාපථයෙක් තීර්ථාසනයෙක් විපක්‍ෂාසග්‍රාහයෙක් ඇද්ද, මේ ‘සකකායදිට්ඨි’ යයි කියනුලැබේ

1262 එහි විචිකිච්ඡා කවර යත්:

ශාඤ්ඤාත් වහන්සේ කෙරෙහි සාක කෙරෙයි. ධර්මයෙහි සාක කෙරෙයි. සංසාරා කෙරෙහි සාක කෙරෙයි. ශික්‍ෂායෙහි සාක කෙරෙයි පුමානතයෙහි සාක කෙරෙයි. අපරානතයෙහි සාක කෙරෙයි. පුමානතා-පරානතයෙහි සාක කෙරෙයි. ඉදමප්‍රත්‍යයනාප්‍රතිත්‍යසමුත්පාදයෙහි සාක කෙරෙයි මෙබඳු යම් සාකයෙක් සාක කරන අයුරෙන් සාකයට පැමිණි බවෙන් විමතියෙන් විචිකිත්‍යයෙන් දෝලකනයෙන් දෝඩාපථයෙන් සංයයෙක් අනෙකානනග්‍රාහයෙක් ආසපීණයෙන් පරිසපීණයෙන් අපක්‍ෂි-වග්‍යගතයෙන් විතතයාගේ දැඩි බවෙන් මනෝවිලෝබයෙන් ඇද්ද, මේ ‘විචිකිච්ඡා’ යයි කියනුලැබේ

1263. තත්ථ කතමො සීලබ්බතපරාමාසො:

ඉතො බහිද්ධා සමණත්වාහමණානං සීලෙන සුද්ධි, වතෙන සුද්ධි, සීලබ්බතෙන සුද්ධිති යා ඵවරුපා දිට්ඨි -පෙ- විපරිසෙසගාහො, අයං ථුච්චති සීලබ්බතපරාමාසො. ඉමාති තිණ්ඤ්ඤාප්පානාති, තදෙකට්ඨා ඵ කිලෙසා, තං සමපයුතො වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, තං සමුට්ඨානං කායකමමං චචිකමමං මනොකමමං, ඉමෙ බමමා දස්සනෙන පභාතබ්බා.

1264. කතමෙ බමමා හ දස්සනෙන පභාතබ්බා:

තෙ බමමෙ ඤාපෙත්වා අවසෙසා කුසලාකුසලාච්ඡාදාකතා බමමා කාමාච්චරා රුපාච්චරා අරුපාච්චරා අපරිසංපන්නා, වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, සබ්බං ඵ රුපං අසඬ්ඛිතා ඵ බාහු, ඉමෙ බමමා හ දස්සනෙන පභාතබ්බා.

1265. කතමෙ බමමා භාවනාය පභාතබ්බා:

අවසෙසො ලොහො දෙසො මොහො, තදෙකට්ඨා ඵ කිලෙසා, තං සමපයුතො වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, තං සමුට්ඨානං කායකමමං චචිකමමං මනොකමමං, ඉමෙ බමමා භාවනාය පභාතබ්බා.

1266 කතමෙ බමමා හ භාවනාය පභාතබ්බා:

තෙ බමමෙ ඤාපෙත්වා අවසෙසා කුසලාකුසලාච්ඡාදාකතා බමමා කාමා-ච්චරා රුපාච්චරා අරුපාච්චරා අපරිසංපන්නා, වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, සබ්බං ඵ රුපං අසඬ්ඛිතා ඵ බාහු, ඉමෙ බමමා හ භාවනාය පභාතබ්බා.

1267. කතමෙ බමමා දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකා:

තිණ්ඤ්ඤාප්පානාති: සකකායදිට්ඨි විචිකිච්ඡා සීලබ්බතපරාමාසො.

1268 තත්ථ කතමා සකකායදිට්ඨි,

ඉධ අඤ්ඤාතවා පුපුප්පතො -පෙ- විපරිසෙසගාහො, අයං ථුච්චති සකකායදිට්ඨි.

1269. තත්ථ කතමා විචිකිච්ඡා:

සත්ථි කඬ්ඛති විචිකිච්ඡති -පෙ- ථම්මිනායනං විත්තස්ස මනොවිලොබො, අයං ථුච්චති විචිකිච්ඡා.

1270. තත්ථ කතමො සීලබ්බතපරාමාසො:

ඉතො බහිද්ධා සමණත්වාහමණානං සීලෙන සුද්ධි -පෙ- විපරිසෙස-ගාහො, අයං ථුච්චති සීලබ්බතපරාමාසො.

ඉමාති තිණ්ඤ්ඤාප්පානාති, තදෙකට්ඨා ඵ කිලෙසා, තං සමපයුතො වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, තං සමුට්ඨානං කායකමමං චචිකමමං මනොකමමං, ඉමෙ බමමා දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකා.

1263 එහි සිලබ්බතපරාමාස කවරෙ යත්:

මෙ සස්තෙන් බැහැර මහණබමුණන්ගේ ශීලයෙන් ශුද්ධිය යැ වුහයෙන් ශුද්ධිය යැ ශීලවුහයෙන් ශුද්ධිය යැ යි මෙබඳු වූ යම් දෑවියෙක් ... විපයාර්ථග්‍රාහයෙක් ඇද්ද, මේ 'සිලබ්බතපරාමාස' යයි කියනුලැබේ

මේ භූත් සංයෝජනයෝ යැ තදෙකසථ කෙලයයෝ ද තත්සම්ප්‍රසන්න වූ වෙදනාසකකු යැ .. විඤ්ඤාසකකු යැ තත්සම්ප්‍රජාන වූ කායකම් යැ වාක්කම් යැ මනාකම් යැ යන මේ ධර්මයෝ දැනියයෙන් ප්‍රභාතවයයෝ යි.

1264. කවර ධර්මයෝ දැනියයෙන් ප්‍රභාතවය නො වෙති යත්:

ඒ ධර්මයන් තබා සෙසු කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිපාක වූ භූතලාභූතලාවයාකාතධර්මයෝ යැ, වෙදනාසකකු යැ .. විඤ්ඤාසකකු යැ හැම රූප ද අසංකිතධාතු ද යන මේ ධර්මයෝ දැනියයෙන් ප්‍රභාතවය නො වෙත්.

1265. භාවනායෙන් ප්‍රභාතවයධර්මයෝ කවරහ යත්:

අවශ්‍යවූ ලොභ යැ දෝෂ යැ මොහ යැ තදෙකසථ කෙලයයෝ ද තත්සම්ප්‍රසන්න වෙදනාසකකු යැ .. විඤ්ඤාසකකු යැ තත්සම්ප්‍රජාන වූ කායකම් යැ වාක්කම් යැ මනාකම් යැ යන මොහු භාවනායෙන් ප්‍රභාතවය ධර්මයෝ යි.

1266 භාවනායෙන් ප්‍රභාතවය නො වූ ධර්මයෝ කවරහ යත්.

ඒ ධර්මයන් තබා සෙසු කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිපාක වූ භූතලාභූතලාවයාකාත ධර්මයෝ යැ, වෙදනාසකකු යැ .. විඤ්ඤාසකකු යැ හැම රූප ද අසංකිතධාතු ද යන මොහු භාවනායෙන් ප්‍රභාතවය නො වන ධර්මයෝ යි

1267. දැනියයෙන් ප්‍රභාතවය හෙතු ඇති ධර්මයෝ කවරහ යත්:

සකකායදිට්ඨි විචිකිච්ඡා සිලබ්බතපරාමාස යන තුන් සංයෝජනයෝ යැ

1268. එහි සකකායදිට්ඨි කවර යත්:

මෙලො වැ අශ්‍රැතවත් පාඨන්ජන ... විපයාර්ථග්‍රාහයෙක් ඇද්ද, මේ 'සකකායදිට්ඨි' යයි කියනුලැබේ

1269 එහි විචිකිච්ඡා කවර යත්.

භාක්‍ෂාන් වහන්සේ කෙරෙහි සාක කෙරෙහි විචිකිච්ඡා කෙරෙහි ... විනාශයෙන් දැඩි බවෙක් මනෝවිලෝඛයෙක් ඇද්ද, මේ 'විචිකිච්ඡා' යයි කියනුලැබේ.

1270. එහි සිලබ්බතපරාමාස කවරෙ යත්:

මෙ සස්තෙන් බැහැර මහණබමුණන්ගේ ශීලයෙන් ශුද්ධිය යැ .. විපයාර්ථග්‍රාහයෙක් ඇද්ද, මේ 'සිලබ්බතපරාමාස' යයි කියනුලැබේ

මේ භූත් සංයෝජනයෝ ද තදෙකසථ කෙලයයෝ ද තත්සම්ප්‍රසන්න වෙදනාසකකු යැ .. විඤ්ඤාසකකු යැ තත්සම්ප්‍රජාන වූ කායකම් යැ වාක්කම් යැ මනාකම් යැ යන මොහු දැනියයෙන් ප්‍රභාතවය හෙතු ඇති ධර්මයෝ යි.

නිග්ගි සඤ්ඤාප්තානි සකකායදිට්ඨි විවිතිවණ්. පිලබ්බතපරාමාසො, ඉමෙ බමමා දස්සනෙන පභාතබ්බො. තදෙකට්ඨා: ලොභො දෝසො මොහො, ඉමෙ බමමා දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතු තදෙකට්ඨා: ච කිලෙසා, තංසමප්පුනො වෙදනාකකිඤ්ඤා -පෙ- විඤ්ඤාණකකිඤ්ඤා, තං සමුට්ඨානං කායකමමං ච විකමමං මනොකමමං, ඉමෙ බමමා දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකා.

1271. කතමෙ බමමා හ දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකා:

තෙ බමමෙ ංපෙචා අවසෙසා කුසලාකුසලාචායාකතා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපනො, වෙදනාකකිඤ්ඤා -පෙ- විඤ්ඤාණකකිඤ්ඤා, සබ්බං ච රූපං, අසබ්බතා ච ඛාතු, ඉමෙ බමමා හ දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකා.

1272. කතමෙ බමමා භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා:

අවසෙසො ලොභො දෝසො මොහො, ඉමෙ බමමා භාවනාය පභාතබ්බහෙතු, තදෙකට්ඨා: ච කිලෙසා, තංසමප්පුනො වෙදනාකකිඤ්ඤා -පෙ- විඤ්ඤාණකකිඤ්ඤා, තංසමුට්ඨානං කායකමමං ච විකමමං මනොකමමං, ඉමෙ බමමා භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා.

1273. කතමෙ බමමා හ භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා:

තෙ බමමෙ ංපෙචා අවසෙසා කුසලාචායාකතා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපනො, වෙදනාකකිඤ්ඤා -පෙ- විඤ්ඤාණකකිඤ්ඤා, සබ්බං ච රූපං, අසබ්බතා ච ඛාතු, ඉමෙ බමමා හ භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා.

1274. කතමෙ බමමා සවිතකකා:

සවිතකකුමිතං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අපරියාපනො විතකකං. ංපෙචා තංසමප්පුනො වෙදනාකකිඤ්ඤා -පෙ- විඤ්ඤාණකකිඤ්ඤා, ඉමෙ බමමා සවිතකකා.

1275. කතමෙ බමමා අවිතකකා:

අවිතකකුමිතං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අරූපාවචරෙ අපරියාපනො. වෙදනාකකිඤ්ඤා -පෙ- විඤ්ඤාණකකිඤ්ඤා, විතකකා ච, සබ්බං ච රූපං අසබ්බතා ච ඛාතු, ඉමෙ බමමා අවිතකකා.

1276. කතමෙ බමමා සවිචාරා:

සවිචාරකුමිතං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අපරියාපනො විචාරං ංපෙචා තංසමප්පුනො වෙදනාකකිඤ්ඤා පෙ= විඤ්ඤාණකකිඤ්ඤා, ඉමෙ බමමා සවිචාරා:

1277. කතමෙ බමමා අවිචාරා:

අවිචාරකුමිතං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අරූපාවචරෙ අපරියාපනො වෙදනාකකිඤ්ඤා -පෙ- විඤ්ඤාණකකිඤ්ඤා, විචාරෙ ච සබ්බං ච රූපං අසබ්බතා ච ඛාතු, ඉමෙ බමමා අවිචාරා.

සකකායදිට්ඨි විවිතිවර්ග සිලබ්ධිපරාමාස යන මේ බම්මියෝ දැනගෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ යැ නදෙකසථ වූ ලොහ යැ දොම යැ මොහ යැ යන මේ බම්මියෝ දැනගෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතෙමු යැ නදෙකසථ කෙලයයෝ ද නත්-සමප්‍රසූතන වෙදනාසකකාය යැ විඤ්ඤාසකකාය යැ නත්සමුත්ථාන කායකම් යැ වාක්කම් යැ මනාකම් යැ යන මොහු දැනගෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇති බම්මියෝ යි.

1271. දැනගෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු නැති බම්මියෝ කවරහ යත්:

ඒ බම්මියන් තබා අවශෙෂ කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිශා-පන්න වූ කුහලාකුහලාචාරාකාන බම්මියෝ යැ වෙදනාසකකාය යැ ... විඤ්ඤා-සකකාය යැ හැම රූප ද අසංඛිතධාතු ද යන මොහු දැනගෙන් ප්‍රභාතව්‍ය-හෙතු නැති බම්මියෝ යි.

1272. භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇති බම්මියෝ කවරහ යත්:

සෙසු ලොහ යැ දොම යැ මොහ යැ යන මේ බම්මියෝ භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු වෙති නදෙකසථ කෙලයයෝ ද නත්සමප්‍රසූතන වෙදනා-සකකාය යැ විඤ්ඤාසකකාය යැ නත්සමුත්ථාන කායකම් යැ වාක්කම් යැ මනාකම් යැ යන මොහු භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇති බම්මියෝ යි.

1273. භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු නැති බම්මියෝ කවරහ යත්:

ඒ බම්මියන් තබා අවශෙෂ වූ කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිශා-පන්න කුහල-අවශාකානබම්මියෝ යැ වෙදනාසකකාය යැ ... විඤ්ඤාසකකාය යැ හැම රූප ද අසංඛිතධාතු ද යන මොහු භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු නැති බම්මියෝ යැ.

1274. සවිතකීබම්මියෝ කවරහ යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අපරිශාපන්න වූ සවිතකීභූමියෙහි විතකීය තබා ඒ විතකීය හා සමප්‍රසූතන වෙදනාසකකාය යැ ... විඤ්ඤාසකකාය යැ යන මේ බම්මියෝ සවිතකීයෝ යි.

1275. අවිතකීබම්මියෝ කවරහ යත්.

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිශාපන්න අවිතකීභූමියෙහි වෙදනාසකකාය යැ විඤ්ඤාසකකාය යැ විතකීය ද හැම රූප ද අසංඛිතධාතු ද යන මොහු අවිතකීබම්මියෝ යි.

1276. සවිචාරබම්මියෝ කවරහ යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අපරිශාපන්න සවිචාරභූමියෙහි විචාරය තබා නත්සමප්‍රසූතන වූ වෙදනාසකකාය යැ විඤ්ඤාසකකාය යැ යන මොහු සවිචාරබම්මියෝ යි.

1277. අවිචාරබම්මියෝ කවරහ යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිශාපන්න අවිචාරභූමියෙහි වෙදනාසකකාය යැ... විඤ්ඤාසකකාය යැ විචාරය ද හැම රූප ද අසංඛිතධාතු ද යන මොහු අවිචාරබම්මියෝ යි.

1278. කතමෙ බමමා සප්පිතිකා:

සප්පිතිකභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අපරියාපනො පිතිං ධර්මො, නංසම්පයුතො වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා සප්පිතිකා.

1279. කතමෙ බමමා අප්පිතිකා.

අප්පිතිකභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අරූපාවචරෙ අපරියාපනො වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, පිති ච සබ්බං ච රූපං අසඬිතා ච ඛාතු, ඉමෙ බමමා අප්පිතිකා.

1280. කතමෙ බමමා පිතිසහගතා:

පිතිභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අපරියාපනො පිතිං ධර්මො, නංසම්පයුතො වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා පිතිසහගතා.

1281. කතමෙ බමමා න පිතිසහගතා:

න පිතිභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අරූපාවචරෙ අපරියාපනො වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, පිති ච සබ්බං ච රූපං අසඬිතා ච ඛාතු, ඉමෙ බමමා න පිතිසහගතා.

1282. කතමෙ බමමා සුඛසහගතා:

සුඛභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අපරියාපනො සුඛං ධර්මො, නංසම්පයුතො සඤ්ඤාකකිකො සඬ්ඛාරකකිකො, විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා සුඛසහගතා.

1283. කතමෙ බමමා න සුඛසහගතා:

න සුඛභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අරූපාවචරෙ අපරියාපනො වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො සුඛං ච, සබ්බං ච රූපං අසඬිතා ච ඛාතු, ඉමෙ බමමා න සුඛසහගතා.

1284. කතමෙ බමමා උපෙක්ඛාසහගතා:

උපෙක්ඛාභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අරූපාවචරෙ අපරියාපනො උපෙක්ඛං ධර්මො, නංසම්පයුතො සඤ්ඤාකකිකො සඬ්ඛාරකකිකො, විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා උපෙක්ඛාසහගතා.

1285. කතමෙ බමමා න උපෙක්ඛාසහගතා:

න උපෙක්ඛාභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අරූපාවචරෙ අපරියාපනො වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, උපෙක්ඛා ච සබ්බං ච රූපං අසඬිතා ච ඛාතු, ඉමෙ බමමා න උපෙක්ඛාසහගතා.

1286. කතමෙ බමමා කාමාවචරා:

භෙදස්ථො, අවිචිතිරං පරියන්තං කරිතො උපරිතො පරතිමිත වසවතති දෙවෙ අනො කරිතො යං එතස්මිං අනතරෙ එත්ථාවචරා එත්ථ පරියාපනො ඛයො ඛාතු ආයතනා රූපා වෙදනා සඤ්ඤා සඬ්ඛාරා විඤ්ඤාණං, ඉමෙ බමමා කාමාවචරා.

1278 සමුච්ඡිකඛමයෝ කචරහ යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අපරියාපනන සමුච්ඡිකභූමියෙහි ප්‍රිතිය තබා තත්සමප්‍රසූතන වෙදනාසකන්ධ යැ ... විඤ්ඤාසකන්ධ යැ යන මොහු සමුච්ඡික ඛමයෝ යි.

1279 අමුච්ඡිකඛමයෝ කචරහ යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරියාපනන අමුච්ඡිකභූමියෙහි වෙදනාසකන්ධ යැ ... විඤ්ඤාසකන්ධ යැ ප්‍රිතිය ද භෑම රූප ද අසඬිතධාතු ද යන මොහු අමුච්ඡිකඛමයෝ යි.

1280 ප්‍රිතිසහගතඛමයෝ කචරහ යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අපරියාපනන ප්‍රිතිභූමියෙහි ප්‍රිතිය තබා තත්සමප්‍රසූතන වෙදනාසකන්ධ යැ ... විඤ්ඤාසකන්ධ යැ යන මොහු ප්‍රිතිසහගත ඛමයෝ යි.

1281. ප්‍රිතිසහගත නො වූ ඛමයෝ කචරහ යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරියාපනන ප්‍රිති නො වූ භූමියෙහි වෙදනාසකන්ධ යැ ... විඤ්ඤාසකන්ධ යැ ප්‍රිතිය ද භෑම රූප ද අසඬිතධාතු ද යන මොහු ප්‍රිතිසහගත නො වූ ඛමයෝ යි.

1282. සුඛසහගතඛමයෝ කචරහ යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අපරියාපනන සුඛභූමියෙහි සුඛය තබා තත්සමප්‍රසූතන සංඥාසකන්ධ සංසාරසකන්ධ විඤ්ඤාසකන්ධ යන මොහු සුඛසහගත ඛමයෝ යි.

1283. සුඛසහගත නො වූ ඛමයෝ කචරහ යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරියාපනන සුඛ නො වූ භූමියෙහි වෙදනාසකන්ධ යැ ... විඤ්ඤාසකන්ධ යැ සුඛය ද භෑම රූප ද අසඬිතධාතු ද යන මොහු සුඛසහගත නො වූ ඛමයෝ යි.

1284. උපෙක්ඝා සහගතඛමයෝ කචරහ යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරියාපනන උපෙක්ඝා භූමියෙහි උපෙක්ඝාව තබා තත්සමප්‍රසූතන සංඥාසකන්ධ සංසාරසකන්ධ විඤ්ඤාසකන්ධ යන මොහු උපෙක්ඝාසහගත ඛමයෝ යි.

1285. උපෙක්ඝාසහගත නො වූ ඛමයෝ කචරහ යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරියාපනන උපෙක්ඝා නො වූ භූමියෙහි වෙදනාසකන්ධ යැ ... විඤ්ඤාසකන්ධ යැ උපෙක්ඝාව ද භෑම රූප ද අසඬිතධාතු ද යන මොහු උපෙක්ඝාසහගත නො වූ ඛමයෝ යි.

1286. කාමාවචර ඛමයෝ කචරහ යන්:

යටින් දළිච්ඡිතය හිමි කොට මතුහැගයෙන් පරනිර්වේතවශවර්ති දෙවියන් ඇතුළු කොට මෙ අතුරෙහි මෙහි භෑසිරෙන මෙහි පයඝාපනන වූ යම් සකන්ධ ධාතු ආයතන රූප වෙදනා සංඥා සංසාර විඤ්ඤාසකන්ධ ඇද්ද, මොහු කාමාවචර ඛමයෝ යි.

1287. කතමෙ බමමා න කාමාවචරු.

රූපාවචරු අරූපාවචරා අපරිශාපනා, ඉමෙ බමමා න කාමාවචරු.

1288. කතමෙ බමමා රූපාවචරු:

හෙට්ඨනො බ්‍රහ්මලොකං පරිසන්නං කරිනා උපරිතො අකනිට්ඨදෙවෙ අනෙතො කරිනා සං ඵතසමිං අනන්තරෙ ඵත්ථාවචරු ඵත්ථ පරිශාපනා සමාපනාස්ස වා උපපනනස්ස වා දිට්ඨබමමසුඛවිහාරස්ස වා විතතචේතසිකා බමමා, ඉමෙ බමමා රූපාවචරු.

1289. කතමෙ බමමා න රූපාවචරු:

කාමාවචරු අරූපාවචරු අපරිශාපනා, ඉමෙ බමමා න රූපාවචරු.

1290. කතමෙ බමමා අරූපාවචරු:

හෙට්ඨනො ආකාසානඤ්චායනනුපගෙ දෙවෙ පරිසන්නං කරිනා උපරිතො තෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනනුපගෙ දෙවෙ අනෙතො කරිනා සං ඵතසමිං අනන්තරෙ ඵත්ථාවචරු ඵත්ථ පරිශාපනා සමාපනාස්ස වා උපපනනස්ස වා දිට්ඨබමමසුඛවිහාරස්ස වා විතතචේතසිකා බමමා, ඉමෙ බමමා අරූපාවචරා.

1291. කතමෙ බමමා න අරූපාවචරු:

කාමාවචරු රූපාවචරු අපරිශාපනා, ඉමෙ බමමා න අරූපාවචරු.

1292. කතමෙ බමමා පරිශාපනා:

සාසවා කුසලාකුසලාච්ඡාසාකතා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරු අරූපාවචරා, රූපකබ්බො -පෙ- විඤ්ඤාණකබ්බො, ඉමෙ බමමා පරිශාපනා.

1293. කතමෙ බමමා අපරිශාපනා:

මග්ගා ථ මග්ගඵලාති ථ අසංඛතා ථ ඛාචු, ඉමෙ බමමා අපරිශාපනා.

1294. කතමෙ බමමා නිශ්ශාන්තිකා:

චිත්තාගේ මග්ගා අපරිශාපනා, ඉමෙ බමමා නිශ්ශාන්තිකා.

1295. කතමෙ බමමා අනිශ්ශාන්තිකා:

තෙ බමමෙ ධර්මපච්චා අවසේසා කුසලාකුසලාච්ඡාසාකතා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරිශාපනා, වෙදනාකබ්බො -පෙ- විඤ්ඤාණකබ්බො, සබ්බං ථ රූපං, අසංඛතා ථ ඛාචු, ඉමෙ බමමා අනිශ්ශාන්තිකා.

1287. කාමාවචර නො වූ බමියෝ කවරහ යන්:

රූපාවචර අරූපාවචර අපරිශාපනන වූ යම් බමි කෙනෙක් ඇද්ද, මොහු කාමාවචර නො වූ බමියෝ යි.

1288. රූපාවචරබමියෝ කවරහ යන්:

යට භාගයෙන් බම්ලොව පිරිසත් කොට මතුභාගයෙන් අකනිටා දෙවියන් ඇතුළු කොට මේ අතුරෙහි මෙහි හැසිරෙන මෙහි ඇතුළු වූ සමාපනනයාගේ හෝ උපපනනයාගේ හෝ දූෂටබමිසුබවිහාර ඇත්නහුගේ හෝ යම් විතතවෛතසිකබමි කෙනෙක් ඇද්ද, මොහු රූපාවචර බමියෝ යි.

1289. රූපාවචර නො වූ බමියෝ කවරහ යන්:

කාමාවචර අරූපාවචර අපරිශාපනන වූ යම් බමි කෙනෙක් ඇද්ද, මොහු රූපාවචර නො වූ බමියෝ යි.

1290. අරූපාවචරබමියෝ කවරහ යන්:

යටින් අකාසානඤ්චාසනනුපහ දෙවියන් පිරිසත් කොට උඤ්ඤ වෙවසඤ්ඤාසනනුපහ දෙවියන් ඇතුළු කොට මේ අතුරෙහි මෙහි හැසිරෙන මෙහි ඇතුළු වූ සිටි සමාපනනයාගේ හෝ උපපනනයාගේ හෝ දිට්ඨබමිසුබවිහාරිනුගේ හෝ යම් විතතවෛතසික බමි කෙනෙක් ඇද්ද, මොහු අරූපාවචර බමියෝ යි.

1291. අරූපාවචර නො වූ බමියෝ කවරහ යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අපරිශාපනන වූ යම් බමි කෙනෙක් ඇද්ද, මොහු අරූපාවචර නො වූ බමියෝ යි.

1292. පරිශාපනනබමියෝ කවරහ යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුච කුශලාකුශලාච්ඡාසාකාන බමියෝ යැ රූපසකකා යැ ... විඤ්ඤාසකකා යැ යන මොහු පරිශාපනන බමියෝ යි.

1293. අපරිශාපනනබමියෝ කවරහ යන්:

මාගියෝ ද මාගීඵලයෝ ද අසඬිතධාතූ ද යන මොහු අපරිශාපනන බමියෝ යි.

1294. නෛය්‍යාණිකබමියෝ කවරහ යන්:

අපරිශාපනන වූ සතර මාගියෝ යි. මොහු නෛය්‍යාණික බමියෝ යි.

1295. අනෛය්‍යාණිකබමියෝ කවරහ යන්:

ඒ නෛය්‍යාණිකබමියන් තබා සෙසු කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිශාපනන වූ කුශලාකුශලාච්ඡාසාකානබමියෝ යැ, වෙදනාසකකා යැ ... විඤ්ඤාසකකා යැ හැම රූප ද අසඬිතධාතූ ද යන මොහු අනෛය්‍යාණික බමියෝ යි.

1296. කතමෙ බමමා නියතා:

පඤ්ඤාමමානි ආනන්තරිකාන්, ඥා ව ඡෙද්දිට්ඨි නියතා, චන්තාරො මග්ගා අපරියාපනතා, ඉමෙ බමමා නියතා.

1297. කතමෙ බමමා අනියතා:

කෙ බමමෙ ඊපෙකා අවිසෙසා කුසලාකුසලාච්ඡාසනතා බමමා කාමාවචරු රූපාවචරු අරූපාවචරු අපරියාපනතා, වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, සබ්බං ච රූපං අසබ්බතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා අනියතා.

1298. කතමෙ බමමා සථනතරා:

සාසවා කුසලාකුසලාච්ඡාසනතා බමමා කාමාවචරු රූපාවචරු අරූපාවචරු, රූපකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා සථනතරා.

1299. කතමෙ බමමා අනුතතරා:

අපරියාපනතා මග්ගා ච, මග්ගඵලානි ච, අසබ්බතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා අනුතතරා.

1300 කතමෙ බමමා සරණා:

නිඤ්ඤා අකුසලමූලානි ලොභො දොසො මොහො, නදෙකච්ඡා ච කිලෙසා, නංසම්පයුත්තතා වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, නං සමුච්ඡානං කායකම්මං චජීකම්මං මනෝකම්මං, ඉමෙ බමමා සරණා.

1301 කතමෙ බමමා අරණා:

කුසලාච්ඡාසනතා බමමා කාමාවචරු රූපාවචරු අරූපාවචරු අපරියාපනතා, වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, සබ්බං ච රූපං, අසබ්බතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා අරණානි.

පිට්ඨිද්ධං

1302. කතමෙ බමමා විජ්ජාභාගිනො:

විජ්ජාය සම්පයුත්තතා බමමා, ඉමෙ බමමා විජ්ජාභාගිනො.

1303. කතමෙ බමමා අවිජ්ජාභාගිනො:

අවිජ්ජාය සම්පයුත්තතා බමමා, ඉමෙ බමමා අවිජ්ජාභාගිනො.

1304. කතමෙ බමමා විජ්ජුපමා:

හෙට්ඨිමෙසු නිසු අරියමග්ගෙසු පඤ්ඤා, ඉමෙ බමමා විජ්ජුපමා.

1305. කතමෙ බමමා චජ්රූපමා:

උපරිමෙ¹ අරහත්තමග්ගෙ පඤ්ඤා, ඉමෙ බමමා චජ්රූපමා.

1296. නියතබම්මයෝ කවරහ යන්:

ආනන්දයානී වූ පඤ්චකම්මයෝ ද යම් නියතමිථ්‍යාදූෂිතයෙකුත් ඇද්ද, අපයානිපන්න සතර මාගීයෝ ද යන මොහු නියතබම්මයෝ යි.

1297. අනියතබම්මයෝ කවරහ යන්:

ඒ නියතබම්මයන් තබා අවශ්‍යව වූ කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපයානිපන්න කුශලාකුශලාච්‍යාකෘතබම්මයෝ යැ වෙදනාසකකි යැ ... විඤ්ඤාසකකි යැ හැම රූප ද අසංඛිතධාතු ද යන මොහු අනියතබම්මයෝ යි.

1298 සථනතරබම්මයෝ කවරහ යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුච කුශලාකුශලාච්‍යාකෘත බම්මයෝ යැ රූපසකකි යැ ... විඤ්ඤාසකකි යැ යන මොහු සථනතර බම්මයෝ යි.

1299. අනුතතරබම්මයෝ කවරහ යන්:

අපයානිපන්න වූ මාගීයෝ ද මාගීථීලයෝ ද අසංඛිතධාතු ද යන මොහු අනුතතරබම්මයෝ යි.

1300. සරණබම්මයෝ කවරහ යන්:

ලොහ දෙස මොහ යන තුන් අකුශලමූලයෝ ද තදෙකසථ කෙලයෝ ද තත්සම්ප්‍රසුක්ක වෙදනාසකකි යැ ... විඤ්ඤාසකකි යැ තත්සම්ප්‍රාන කායකම් වාක්කම් මනාකම් ද යන මොහු සරණබම්මයෝ යි.

1301. අරණබම්මයෝ කවරහ යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපයානිපන්න වූ කුශලාච්‍යාකෘත බම්මයෝ යැ වෙදනාසකකි යැ ... විඤ්ඤාසකකි යැ හැම රූප ද අසංඛිත-ධාතු ද යන මොහු අරණබම්මයෝ යි.

පිටිඤ්ඤා යි.

1302. විදුකාගිබම්මයෝ කවරහ යන්:

අභවිදුකයෙන් සම්ප්‍රසුක්ක වූ බම්මයෝ යැ. මොහු විදුකාගි බම්මයෝ යි.

1303. අවිදුකාගිබම්මයෝ කවරහ යන්:

සත්‍යප්‍රතිවර්තක අවිදුක හා සම්ප්‍රසුක්ක බම්මයෝ යැ. මොහු අවිදුකාගි බම්මයෝ යි.

1304. විදුලි උපමා කොට ඇති බම්මයෝ කවරහ යන්:

යට තුන් අරීමහැ වූ ප්‍රඥ යැ. මොහු විදුලි උපමා කොට ඇති බම්මයෝ යි.

1305. වප්‍රොපමබම්මයෝ කවරහ යන්:

උපරිම වූ රහත්මහැ ප්‍රඥ යැ. මොහු වප්‍රොපමබම්මයෝ යි.

1306. කතමෙ බමමා බාලා:

අභිරිකං ච අනොත්තපං ච, ඉමෙ බමමා බාලා, සබ්බෙපි අකුසලා බමමා බාලා.

1307. කතමෙ බමමා පණ්ඩිතා:

භිරි ච ඔත්තපං ච, ඉමෙ බමමා පණ්ඩිතා, සබ්බෙපි කුසලා බමමා පණ්ඩිතා.

1308. කතමෙ බමමා කණ්ණා:

අභිරිකං ච අනොත්තපං ච, ඉමෙ බමමා කණ්ණා, සබ්බෙපි අකුසලා බමමා කණ්ණා.

1309. කතමෙ බමමා සුක්කා:

භිරි ච ඔත්තපං ච, ඉමෙ බමමා සුක්කා, සබ්බෙපි කුසලා බමමා සුක්කා.

1310. කතමෙ බමමා තපනියා:

කාසද්වච්චිතං චච්චිද්වච්චිතං මනොද්වච්චිතං, ඉමෙ බමමා තපනියා, සබ්බෙපි අකුසලා බමමා තපනියා.

1311. කතමෙ බමමා අතපනියා:

කාසසුච්චිතං චච්චිසුච්චිතං මනොසුච්චිතං, ඉමෙ බමමා අතපනියා, සබ්බෙපි කුසලා බමමා අතපනියා.

1312. කතමෙ බමමා අභිවචනා:

යා තෙසං තෙසං බමමානං සංඛා සමඤ්ඤ පඤ්ඤානති වොහාරො නාමං නාමකමමං නාමධෙය්‍යං නිරුතති ව්‍යඤ්ජනං අභිලාපො, ඉමෙ බමමා අභිවචනා.

සබ්බෙව බමමා අභිවචනපථා.

1313. කතමෙ බමමා නිරුතති:

යා තෙසං තෙසං බමමානං සංඛා සමඤ්ඤ පඤ්ඤානති වොහාරො නාමං නාමකමමං නාමධෙය්‍යං නිරුතති ව්‍යඤ්ජනං අභිලාපො, ඉමෙ බමමා නිරුතති.

සබ්බෙව බමමා නිරුතතිපථා.

1314. කතමෙ බමමා පඤ්ඤානති:

යා තෙසං තෙසං බමමානං සංඛා සමඤ්ඤ පඤ්ඤානති වොහාරො නාමං නාමකමමං නාමධෙය්‍යං නිරුතති ව්‍යඤ්ජනං අභිලාපො, ඉමෙ බමමා පඤ්ඤානති,

සබ්බෙව බමමා පඤ්ඤානතිපථා.

1306. බාලධම්මෝ කචරහ යත්:

අත්තික ද අනපත්තා ද යන මොහු බාලධම්මෝ යැ. භාම අකුසල්හු බාලධම්මෝ යි.

1307. පණ්ණිනධම්මෝ කචරහ යත්:

ත්‍රි ද අපත්තා ද යන මොහු පණ්ණිනධම්මෝ යැ. භාම කුසල්දහම්හු පණ්ණිනධම්මෝ යි.

1308. කෘෂණධම්මෝ කචරහ යත්:

අත්තික ද අනපත්තා ද යන මොහු කෘෂණධම්මෝ යැ. භාම අකුසල්හු කෘෂණධම්මෝ යි.

1309. ශුක්ලධම්මෝ කචරහ යත්:

ත්‍රි ද අපත්තා ද යන මොහු ශුක්ලධම්මෝ යැ. භාම කුසල්හු ශුක්ලධම්මෝ යි.

1310. තපනියධම්මෝ කචරහ යත්:

කායදුෂ්ටින යා වාක්දුෂ්ටින යා යන මොහු තපනියධම්මෝ යැ. භාම අකුසල්හු තපනියධම්මෝ යි.

1311. අතපනියධම්මෝ කචරහ යත්:

කායසුච්චින යා වාක්සුච්චින යා මනසුච්චින යා යන මොහු අතපනියධම්මෝ යැ. භාම කුසල්හු අතපනියධම්මෝ යි.

1312. අභිච්චනධම්මෝ කචරහ යත්:

ඒ ඒ ධම්මන්තේ සම්මාදායකං සංඥවක් ප්‍රඥපතියෙක් ව්‍යවහාරයෙක් භාමයෙක් භාමකමියෙක් භාමධෙයයෙක් නිරුක්තියෙක් ව්‍යඤ්ජනයෙක් අභිලාපයෙක් ඇද්ද, මොහු අභිච්චනධම්මෝ යි.

භාම ධම්මෝ මා අභිච්චනපථයෝ යි.

1313. නිරුක්තිධම්මෝ කචරහ යත්:

ඒ ඒ ධම්මන්තේ සම්මාදායකං සංඥවක් ප්‍රඥපතියෙක් ව්‍යවහාරයෙක් භාමයෙක් භාමකමියෙක් භාමධෙයයෙක් නිරුක්තියෙක් ව්‍යඤ්ජනයෙක් අභිලාපයෙක් ඇද්ද, මොහු නිරුක්තිධම්මෝ යි.

භාමධම්මෝ මා නිරුක්තිපථයෝ යි.

1314 ප්‍රඥපතිධම්මෝ කචරහ යත්:

ඒ ඒ ධම්මන්තේ සම්මාදායකං සංඥවක් ප්‍රඥපතියෙක් ව්‍යවහාරයෙක් භාමයෙක් භාමකමියෙක් භාමධෙයයෙක් නිරුක්තියෙක් ව්‍යඤ්ජනයෙක් අභිලාපයෙක් ඇද්ද, මොහු ප්‍රඥපතිධම්මෝ යි.

භාම ධම්මෝ මා ප්‍රඥපතිපථයෝ යි.

1315 තත්ථ කතමං නාමං:

වේදනාකකිකේයො සඤ්ඤාකකිකේයො සංඛාරකකිකේයො විඤ්ඤාණකකිකේයො, අසඞ්ඛතා ච ඛානු, ඉදං වුච්චති නාමං.

1316 තත්ථ කතමං රූපං:

චක්කරො මහාභූතා, චතුක්කං ච මහාභූතානං උපාදයරූපං, ඉදං වුච්චති රූපං.

1317. තත්ථ කතමා අවිජ්ජා:

යං අඤ්ඤාණං අදස්සානං අනභිසම්මයො අහනුබොධො අසමෙබ්බොධො අපච්චේවෙධො අසංගාහනා අපරිසොගාහනා අසම්පෙක්ඛනා අපච්චවේක්ඛනා අපච්චකකම්මං දුමේඤ්ඤා ඛාලාං අසම්පජ්ඤාදාං මොහො පමොහො සමේමාහො අවිජ්ජා අවිජ්ජාසො අවිජ්ජාසොගො අවිජ්ජානුසංගො අවිජ්ජාපරිත්ථානං අවිජ්ජාලඞ්ඛි මොහො අකුසලමූලං, අයං වුච්චති අවිජ්ජා.

1318. තත්ථ කතමා භවතණ්හා:

යො භවෙසු භවච්ඡේදො භවතණ්හා භවසිනෙහො භවපරිලාහො භවමූලා, භවජේක්ඛාසානං, අයං වුච්චති භවතණ්හා.

1319. තත්ථ කතමා භවදිට්ඨි:

භවිස්සති අත්තා ච ලොකො චා ති ය ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරිසෙකගාහො, අයං වුච්චති භවදිට්ඨි.

1320. තත්ථ කතමා විභවදිට්ඨි:

න භවිස්සති අත්තා ච ලොකො චා ති ය ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරිසෙකගාහො, අයං වුච්චති විභවදිට්ඨි.

1321. තත්ථ කතමා සංස්සනදිට්ඨි:

සංස්සතො අත්තා ච ලොකො චා ති ය ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරිසෙකගාහො, අයං වුච්චති සංස්සනදිට්ඨි.

1322. තත්ථ කතමා උච්ඡේදදිට්ඨි:

උච්ඡේදස්සති අත්තා ච ලොකො චා ති ය ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරිසෙකගාහො, අයං වුච්චති උච්ඡේදදිට්ඨි.

1323 තත්ථ කතමා අනත්තවාදිට්ඨි:

අනත්තා අත්තා ච ලොකො චා ති ය ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරිසෙකගාහො, අයං වුච්චති අනත්තවාදිට්ඨි.

1315. එහි නාම කවරෙ යත්:

වෙදනාසකකි යැ සංඥසකකි යැ සංසකාරසකකි යැ විඤ්ඤසකකි යැ අසංඛිතධාතු ද යන මේ 'නාම' යි කියනුලැබේ.

1316. එහි රූප කවරෙ යත්:

සතර මහාභුතයෝ යැ, සතර මහාභුතයන් නිසා පවත්නා රූප යැ යන මේ 'රූප' යි කියනුලැබේ.

1317. එහි විද්‍යා කවරෙ යත්:

යම් නො දැනීමෙන් නො දැක්මෙන් අනභිසම්මයෙන් අනවබෝධයෙන් අසම්බෝධයෙන් අප්‍රතිවේධයෙන් අනිත්‍යාදිවශයෙන් නො ගැනීමෙන් නො බැසගැනීමෙන් සම වැ නො දැකීමෙන් (ධම්මවහාව) ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා නො කිරීමෙන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ තො කිරීමෙන් (විතතසන්තානායාසේ) අපවිත්‍රතා-යෙන් බැලබවෙන් අසම්ප්‍රජ්‍යායෙන් මොහයෙන් ප්‍රමොහයෙන් සම්මොහ-යෙන් අවිද්‍යායෙන් අවිද්‍යාමිසයෙන් අවිද්‍යායොගයෙන් අවිද්‍යානුශයයෙන් අවිද්‍යා-පශ්චිත්තානසෙන් අවිද්‍යාපරිසයෙන් මොහ අකුශලමූලයෙන් ඇද්ද, මෝ 'අවිද්‍යා' යි කියනුලබා.

1318. එහි භවතෘෂණා කවරෙ යත්:

රූපාරූපභවයෙහි යම් භවච්ඡදයෙන් භවතෘෂණායෙන් භවසෙනහ-භවපරිදහයෙන් භවමූර්ජායෙන් භවයෙහි බැසගෙන සිටීමෙන් ඇද්ද, මෝ 'භවතෘෂණා' යි කියනුලබා.

1319. එහි භවදූෂටි කවරෙ යත්:

'ආත්මය ද ලොකය ද මතුයෙහි වෙයි' යන මෙබඳු යම් දූෂටියක් දූෂටිගතයෙන් ... විපයාරීසමුත්තයෙන් ඇද්ද, මෝ 'භවදූෂටි' යයි කියනු ලබා.

1320. එහි විභවදූෂටි කවරෙ යත්:

'ආත්මය ද ලොකය ද මතුයෙහි නො වෙයි' යන මෙබඳු යම් දූෂටියක් දූෂටිගතයෙන් ... විපයාරීසමුත්තයෙන් ඇද්ද, මෝ 'විභවදූෂටි' යයි කියනුලබා.

1321. එහි ශාශ්වතදූෂටි කවරෙ යත්:

'ආත්මය ද ලොකය ද ශාශ්වත යැ' යන මෙබඳු යම් දූෂටියක් දූෂටි-ගතයෙන් ... විපයාරීසමුත්තයෙන් ඇද්ද, මෝ 'ශාශ්වතදූෂටි' යයි කියනුලබා.

1322. එහි උච්ඡේදදූෂටි කවරෙ යත්:

ආත්මය ද ලොකය ද සිද්ධි යෙහි යන මෙබඳු වූ යම් දූෂටියක් දූෂටි-ගතයෙන් ... විපයාරීසමුත්තයෙන් ඇද්ද, මෝ 'උච්ඡේදදූෂටි' යයි කියනු ලබා.

1323. එහි අත්තවත් දූෂටි කවරෙ යත්:

'ආත්මය ද ලොකය ද අත්තවත්' යයි මෙබඳු යම් දූෂටියක් දූෂටිගත යෙන් ... විපයාරීසමුත්තයෙන් ඇද්ද, මෝ 'අත්තවත්දූෂටි' යයි කියනුලබා.

1324. තත්ථ කතමං අනන්තවාදිට්ඨි:

අනන්තවා අනතා ච ලොකො චාති යා ච චරුපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං - පෙ- විපරිසෙසගාභො, අයං වුච්චති අනන්තවාදිට්ඨි

1325 තත්ථ කතමා පුබ්බන්තානුදිට්ඨි:

පුබ්බන්තං ආරබ්භ යා උපපජ්ජති දිට්ඨි දිට්ඨිගතං - පෙ- විපරිසෙසගාභො, අයං වුච්චති පුබ්බන්තානුදිට්ඨි.

1326. තත්ථ කතමා අපරන්තානුදිට්ඨි:

අපරන්තං ආරබ්භ යා උපපජ්ජති දිට්ඨි දිට්ඨිගතං - පෙ- විපරිසෙසගාභො, අයං වුච්චති අපරන්තානුදිට්ඨි.

1327 තත්ථ කතමං අභිරික්ඛා:

යං හ භිරික්ඛති භිරික්ඛතබ්බෙන, හ භිරික්ඛති පාපකානං අකුසලානං බම්මානං සමාපතනියා, ඉදං වුච්චති අභිරික්ඛා.

1328 තත්ථ කතමං අනොත්තප්පං:

යං හ ඔත්තප්පති ඔත්තප්පිතබ්බෙන හ ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං බම්මානං සමාපතනියා, ඉදං වුච්චති අනොත්තප්පං.

1329. තත්ථ කතමා භිරි:

යං භිරික්ඛති භිරික්ඛතබ්බෙන, භිරික්ඛති පාපකානං අකුසලානං බම්මානං සමාපතනියං, අයං වුච්චති භිරි.

1330 තත්ථ කතමං ඔත්තප්පං:

යං ඔත්තප්පති¹, ඔත්තප්පිතබ්බෙන, ඔත්තප්පති¹ පාපකානං අකුසලානං බම්මානං සමාපතනියා, ඉදං වුච්චති ඔත්තප්පං.

1331. තත්ථ කතමා දෙවච්ඡායා:

සහබමමිකෙ වුච්චමානෙ දෙවච්ඡායායං² දෙවච්ඡායිකං දෙවච්ඡායා විප්පරිකුලගාහිතා විප්ච්චනිකාසාතනා අනාදරයං අනාදරතා අනාරවතා අපාතිස්සවතා,³ අයං වුච්චති දෙවච්ඡායා.

1332 තත්ථ කතමා පාපමිත්තනා:

යෙ තෙ පුග්ගලා අසසද්ධා දුස්සිලා අප්පසුතා මච්ඡරිනො දුප්පඤ්ඤා, යා තෙසං සෙවනා නිසෙවනා සංසෙවනා හජනා සමහජනා හතති සමහතති නංසමපච්චිකතා, අයං වුච්චති පාපමිත්තනා.

1. කෙතංචි - සිඳු, 2. දෙවච්ඡායාය - සිඳු. 3. අප්පරිස්සවතා - මෙසා.

1324 එහි අනන්තචන් දූෂිත කවර යත්:

ආත්මය ද ලොකය ද 'අනන්තචන්' යයි මෙබඳු යම් දූෂිතයක් දූෂිතතයක් ... විපය්‍යාසග්‍රාහයෙන් ඇද්ද, මෝ 'අනන්තචන් දූෂිත' යයි කියනුලබා.

1325. එහි පුමානතානුගත දූෂිත කවර යත්:

පුමානතා අරහයා යම් දූෂිතයක් දූෂිතතයෙන් ... විපය්‍යාසග්‍රාහයෙන් උපදි ද, මෝ 'පුමානතානුගතදූෂිත' යයි කියනුලබා.

1326. එහි අපරානතානුගතදූෂිත කවර යත්:

අපරානතා අරහයා යම් දූෂිතයක් දූෂිතතයෙන් ... විපය්‍යාසග්‍රාහයෙන් උපදි ද, මෝ 'අපරානතානුගතදූෂිත' යයි කියනුලබා.

1327. එහි අශ්‍රිත කවරෙ යත්:

යම් කරුණෙකින් ලජ්‍යා විසයන්තෙන් ලජ්‍යා නො වේ ද, ලාමක අකුහලධර්මයන්ගේ පැමිණීමෙන් ලජ්‍යා නො වේ ද, මේ 'අශ්‍රිත' යයි කියනුලැබේ.

1328. එහි අනපත්‍රපා කවර යත්:

යම් කරුණෙකින් තැව්පයුන්තෙන් නො නැවේ ද, ලාමක අකුහලධර්මයන්ගේ පැමිණීමෙන් නො නැවේ ද, මේ 'අනපත්‍රපා' යයි කියනුලැබේ.

1329. එහි හිරි කවර යත්:

යම් කරුණෙකින් ලජ්‍යා විසයන්තෙන් ලජ්‍යාවට පැමිණේ ද, ලාමක අකුහලධර්මයන්ගේ පැමිණීමෙන් ලජ්‍යාවට පැමිණේ ද, මෝ 'හිරි' යයි කියනුලබා.

1330 එහි ඔත්තපා කවරෙ යත්:

යම් කරුණෙකින් තැව් ගතයුන්තෙන් නැතිනම් ද, ලාමක අකුහලධර්මයන්ගේ පැමිණීමෙන් නැතිනම් ද, මේ 'ඔත්තපා' යයි කියනුලැබේ.

1331. එහි 'දෙවච්ඡාතා' කවර යත්:

ප්‍රඥාපාශ්‍යාපදය කියනුලබන කල්හි දුච්චිකමෙක් දුච්චිච්චෙක් දුච්චිනායෙක් විලෝමග්‍රාහි බවෙක් විලෝමග්‍රහණයෙහි සුව ඇති බවෙක් අනාදර බවෙක් අනාදරතායෙක් අගෞරවතායෙක් නිශ්‍රයවාස රහිත බවෙක් වේ ද, මෝ 'දෙවච්ඡාතා' යයි කියනුලබා.

1332. එහි පාපමිත්‍රතා කවර යත්:

ලභා නැති දුශ්ශීල වූ අලප්‍රාන වූ මාත්ස්‍යයී ඇති දුෂ්ප්‍රාඥ වූ යම් පුද්ගල කෙනෙක් ඇද්ද, ඔවුන්ගේ යම් සෙවනායෙක් නිසෙවනායෙක් සංසෙවනායෙක් භජනායෙක් සමාජනායෙක් භක්තියෙක් සමාකතියෙක් උන් කෙරෙහි නැඹුණු බවෙක් ඇද්ද, මෝ 'පාපමිත්‍රතා' යයි කියනුලබා.

1333. තත්ථ කතමා සොච්චස්සතා:

සහබමමිකෙ වුච්චමානෙ සොච්චස්සායං සොච්චස්සියං සොච්චස්සතා අපච්ඡාදගාහිතා අවිපච්චනිකසාතතා සභාරචතා සප්පතිස්සචතා, අයං වුච්චති සොච්චස්සතා.

1334. තත්ථ කතමා කල්‍යාණමිත්තතා:

යෙ තෙ පුග්ගලා සද්ධා සීලවනො බහුස්සුතා වාගවනො පඤ්ඤා-වනො, යා තෙතං සෙවනා නිසෙවනා සංසෙවනා හජනා සමහජනා හතති සමහතති තංසමපච්චිකතා, අයං වුච්චති කල්‍යාණමිත්තතා.

1335. තත්ථ කතමා ආපතතිකුසලතා:

පඤ්චපි ආපතතිකකකා ආපතතියො, සත්තපි ආපතතිකකකා ආපතතියො, යා තාසං ආපතතිනං ආපතතිකුසලතා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො බමමවිචයො සමමාදිට්ඨි, අයං වුච්චති ආපතති කුසලතා.

1336. තත්ථ කතමා ආපතතිවුට්ඨානකුසලතා:

යා තාහි ආපතතිහි වුට්ඨානකුසලතා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො බමමවිචයො සමමාදිට්ඨි, අයං වුච්චති ආපතතිවුට්ඨාන කුසලතා.

1337. තත්ථ කතමා සමාපතතිකුසලතා:

අභි සවිතකකසවිචාරා සමාපතති, අභි අවිතකකසවිචාරමත්තා සමා-පතති, අභි අවිතකක අවිචාරා සමාපතති, යා තාසං සමාපතතිනං සමාපතතිකුසලතා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො බමමවිචයො සමමාදිට්ඨි, අයං වුච්චති සමාපතතිකුසලතා.

1338. තත්ථ කතමා සමාපතතිවුට්ඨානකුසලතා:

යා තාහි සමාපතතිහි වුට්ඨානකුසලතා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො බමමවිචයො සමමාදිට්ඨි අයං වුච්චති සමාපතතිවුට්ඨානකුසලතා.

1339. තත්ථ කතමා බාතුකුසලතා:

අට්ඨාරස බාතුයො: චක්ඛුබාතු රූපබාතු චක්ඛුවිඤ්ඤාණබාතු, සොත-බාතු සග්ගබාතු සොතවිඤ්ඤාණබාතු, ඝාතබාතු ගන්ධබාතු ඝාතවිඤ්ඤාණබාතු, ජීව්‍යාබාතු රසබාතු ජීව්‍යාවිඤ්ඤාණබාතු, කායබාතු ථොට්ඨබ්බබාතු බාතු කායවිඤ්ඤාණබාතු, මනෝබාතු බමමබාතු මනෝවිඤ්ඤාණබාතු යා තාසං බාතුනං බාතුකුසලතා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො බමමවිචයො සමමාදිට්ඨි, අයං වුච්චති බාතුකුසලතා.

1333. එහි සොවටස්සතා කවර යත්:

ප්‍රඥප්තියක්ෂාපදය එළවා කියනුලබන කල්හි සුවචකමෙක් සුවචබවෙක් සුවචතායෙක් අවිරුඳ්‍රාග්‍රාහ ඇති බවෙක් අනුකූලග්‍රහණයෙහි සුව ඇති බවෙක් සංගෞරවතායෙක් නිශ්‍රයවාස ඇති බවෙක් ඇද්ද, මෝ 'සොව-ටස්සතා' යයි කියනුලබා.

1334. එහි කල්‍යාණමිත්‍රතා කවර යත්:

ශ්‍රද්ධා ඇති සිල්වත් වූ බහුශ්‍රද්ධ වූ ත්‍යාගවත් වූ ප්‍රඥවත් වූ යම් පුද්ගල කෙනෙක් ඇද්ද, ඔවුන්ගේ යම් සෙවනායෙක් බලවත් සෙවනායෙක් භාත්පසින් සෙවනායෙක් භජනායෙක් සම්මජ්ජනායෙක් භතතියෙක් සම්මකතියෙක් ඔවුන් කෙරෙහි නැමුණු බවෙක් ඇද්ද, මෝ 'කල්‍යාණමිත්‍රතා' යයි කියනුලබා.

1335. එහි ආපතතිකුසලතා කවර යත්:

පඤ්ච ආපතතිසංකතියෝ ද ආපතතිහු යැ සභා ආපතතිසංකතියෝ ද ආපතතිහු යැ. ඒ ආපතතින්ගේ පරිචේද දත්තා බවෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රජානනායෙක් ... අමොහයෙක් ධම්මිචයයෙක් සම්මන්ද්‍රෑඡියෙක් ඇද්ද, මෝ 'ආපතතිකුසලතා' යයි කියනුලබා.

1336. එහි ආපතතිවුට්ඨානකුසලතා කවර යත්:

ඒ ආපතතින්ගෙන් නැගීසිටීමෙහි දැනීමෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රජානනායෙක් ... අමොහයෙක් ධම්මිචයයෙක් සම්මන්ද්‍රෑඡියෙක් ඇද්ද, මෝ 'ආපතති-වුට්ඨානකුසලතා' යයි කියනුලබා.

1337. එහි සමාපතතිකුසලතා කවර යත්:

සමිතකීසම්චාර සමාපතතියෙක් ඇත අමිතකීසම්චාරමාත්‍ර සමාපතති-යෙක් ඇත. දමිතකීසම්චාරසමාපතතියෙක් ඇත. ඒ සමාපතතින්ගේ පරිකම් සහිත අපිණා පරිචේදයෙහි කුසල බවෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රජානනා-යෙක් ... අමොහයෙක් ධම්මිචයයෙක් සම්මන්ද්‍රෑඡියෙක් ඇද්ද, මෝ 'සමාපතතිකුසලතා' යයි කියනුලබා.

1338. එහි සමාපතතිවුට්ඨානකුසලතා කවර යත්:

ඒ සමාපතතින්ගෙන් යම් නැගීසිටීමෙහි නිපුණ බවෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රජානනායෙක් ... අමොහයෙක් ධම්මිචයයෙක් සම්මන්ද්‍රෑඡියෙක් ඇද්ද, මෝ 'සමාපතතිවුට්ඨානකුසලතා' යයි කියනුලබා.

1339. එහි බාතුකුසලතා කවර යත්:

උච්ච්‍රොස් බාතු කෙනෙක් වෙහි: චක්ඛුබාතු යැ රූපබාතු යැ චක්ඛු-විඤ්ඤාණබාතු යැ ඝාතබාතු යැ ගණ්ඩබාතු යැ ඝාතවිඤ්ඤාණබාතු යැ ජීවහාබාතු යැ රසබාතු යැ ජීවහාවිඤ්ඤාණබාතු යැ කායබාතු යැ ථොට්ඨබ්බ බාතු යැ කායවිඤ්ඤාණබාතු යැ මනොබාතු යැ ධම්මබාතු යැ මනොවිඤ්ඤාණ බාතු යි. ඒ බාතුන්ගේ යම් උද්ග්‍රහමනසිකාරාදි බාතුකුසලතායෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රජානනායෙක් ... අමොහයෙක් ධම්මිචයයෙක් සම්මන්ද්‍රෑඡියෙක් ඇද්ද, මෝ 'බාතුකුසලතා' යයි කියනුලබා.

1340 තත්ථ කතමා මහසිකාරකුසලතා:

යා තාසං ඛාතුතං මහසිකාරකුසලතා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො ධම්මවිචයො සමමාදිට්ඨි, අයං වුච්චති මහසිකාරකුසලතා.

1341. තත්ථ කතමා ආයතනකුසලතා:

ද්වාදසායතනානි: චක්ඛායතනං රූපායතනං සොනායතනං සද්දායතනං ස්පර්ශායතනං ගන්ධායතනං ජීව්හායතනං රසායතනං කායායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනා මනායතනං ඛම්මායතනං, යා තෙසං ආයතනානං ආයතනකුසලතා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො ධම්මවිචයො සමමාදිට්ඨි, අයං වුච්චති ආයතනකුසලතා.

1342. තත්ථ කතමා පටිච්චසමුප්පාදකුසලතා:

අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරා, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සලායතනං, සලායතනපච්චයා ඵසෙසා, ඵසෙසපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හා පච්චයා උපාදනං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං සොකපටිදෙවදුක්ඛදෙමනස්සුපායාසා සමභවනති; එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛන්ධස්ස සමුදයො භොතිති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො ධම්මවිචයො සමමාදිට්ඨි, අයං වුච්චති පටිච්චසමුප්පාදකුසලතා.

1343 තත්ථ කතමා ණානකුසලතා:

යෙ යෙ ඛම්මා යෙසං යෙසං ඛම්මානං හෙතු පච්චයා උප්පාදා¹නා තා ණානනති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො ධම්මවිචයො සමමාදිට්ඨි' අයං වුච්චති ණානකුසලතා.

1344. තත්ථ කතමා අවධානකුසලතා:

යෙ යෙ ඛම්මා යෙසං යෙසං ඛම්මානං හ හෙතු න පච්චයා උප්පාදා නං නං අවධානනති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො ධම්මවිචයො සමමාදිට්ඨි, අයං වුච්චති අවධානකුසලතා.

1345. තත්ථ කතමො අජ්ජවො:

යා උජ්ජිකතා² අජ්ඣානා අභිකතා අකුට්ඨතා, අයං වුච්චති අජ්ජවො.

1346. තත්ථ කතමො මග්ගවො.

යා මුද්දතා මග්ගවතා අකකඛලතා අකසිනතා³ නිච්චිතතා, අයං වුච්චති මග්ගවො.

1. උපාදාස සිමු. 2

2. අජ්ජවතා - සි. මු. 2

3. අකසිනතා, ඉජ්ජා.

1340. එහි මනසිකාරකුසලතා කවර යත්:

ඒ ධාතුන්ගේ උද්ග්‍රහමනසිකාර දැනීමෙන් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රජානනයෙන් ... අමොහයෙක් ධම්මිච්ඡයෙක් සමයන්ද්‍රමයෙක් ඇද්ද, මෝ 'මනසිකාර-කුසලතා' යයි කියනුලබා.

1341. එහි ආයතනකුසලතා කවර යත්:

දෙළොස් ආයතන කෙනෙක් වෙති: චක්ඛායතන යැ රූපායතන යැ සොභායතන යැ සද්දියතන යැ ස්වාභාවිකතන යැ ගක්ඛායතන යැ ජීව්‍යායතන යැ රසායතන යැ මනායතන යැ ධම්මායතන යි. ඒ ආයතනයන්ගේ යම් (උද්ග්‍රහමනසිකාරාදී) ආයතනකුසලතායෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රජානනයෙන් ... අමොහයෙක් ධම්මිච්ඡයෙක් සමයන්ද්‍රමයෙක් ඇද්ද, මෝ 'ආයතන-කුසලතා' යයි කියනුලබා.

1342. එහි පටිච්චසමුප්පාදකුසලතා කවර යත්:

අවිඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් සංඝකාරයෝ වෙති සංඝකාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාන වෙයි. විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප වෙයි. නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡායායතන වෙයි ඡායායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ වෙයි. ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා වෙයි. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණා වෙයි. තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදාන වෙයි. උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතී වෙයි. ජාතීප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණභංගාපරිදොවුද්‍රැවදොමිනායොපාදානායෝ සම්භව වෙත්. මෙසේ මේ කෙටිලදු:බරාශිහුගේ සමුදය වේ යයි එහි යම් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රජානනයෙන් ... අමොහයෙක් ධම්මිච්ඡයෙක් සමයන්ද්‍රමයෙක් වේ ද මෝ 'පටිච්චසමුප්පාදකුසලතා' යයි කියනුලබා.

1343. එහි සථානකුසලතා කවර යත්:

යම් යම් ධම්ම කෙනෙක් යම් යම් ධම්ම කෙනකුන්ගේ උත්පාදය පිණිස හෙතුප්‍රත්‍යය වෙත් ද, ඒ ඒ ධම්මය කාරණ වේ යයි එහි යම් ප්‍රඥවක් ප්‍රජානනයෙන් ... අමොහයෙක් ධම්මිච්ඡයෙක් සමයන්ද්‍රමයෙක් වේ ද, මෝ 'සථානකුසලතා' යයි කියනුලබා.

1344. එහි අසථානකුසලතා කවර යත්:

යම් යම් ධම්ම කෙනෙක් යම් යම් ධම්ම කෙනකුන්ගේ උත්පාදය පිණිස හෙතු නො වෙත් ද ප්‍රත්‍යය නො වෙත් ද ඒ ඒ ධම්මය අසථාන යයි එහි යම් ප්‍රඥවක් ප්‍රජානනයෙන් ... අමොහයෙක් ධම්මිච්ඡයෙක් සමයන්ද්‍රමයෙක් ඇද්ද, මෝ 'අසථානකුසලතා' යයි කියනුලබා.

1345. එහි ආජීව කවරෙ යත්:

යම් සෘජු බවෙක් නො ඇද බවෙක් නො වක් බවෙක් අකුටිල බවෙක් ඇද්ද, මේ 'ආජීව' යයි කියනුලැබේ.

1346. එහි මාදීව කවරෙ යත්:

යම් මාදු බවෙක් සිතිදු බවෙක් නො කැකුළු බවෙක් නො තද බවෙක් යටත් සිත් ඇති බවෙක් වේ ද, මේ 'මාදීව' යයි කියනුලැබේ.

1347. තත්ථ කතමා බන්ති:

යා බන්ති බමිනතා අබ්බිච්ඡාදනතා අවිඤ්ඤාකං අනසුරොපො අනන-
මගතා විතනස්ස, අයං චූළවති බන්ති.

1348. තත්ථ කතමං සොරච්චං:

යො කාසිකො අවිතිකකමො වාචසිකො අවිතිකකමො කාසිකවාචසිකො
අවිතිකකමො, ඉදං චූළවති සොරච්චං; සබ්බොපි සීලසංවරො සොරච්චං.

1349. තත්ථ කතමං සංඛලායං:

යා සා වාචා අඤ්ඤාකා කකකසා පරකවුක්ඛා පරාභිසල්ලනී කොඛ-
සාමනතා අසමාධිසංවනනනිකා, තථාරූපිං වාචං පහාය, යා සා වාචා නෙලා
කණ්ණසුඛා පෙමනීයා හදයඛිනමා පොරි බහුජනකන්තා බහුජනමනාපා,
තථාරූපිං වාචං භාසිනා භොගී, යා තත්ථ සණ්ඨවාචනා සබ්බලවාචනා
අථරුභවාචනා, ඉදං චූළවති සංඛලායං.

1350. තත්ථ කතමො පටිසන්ථාරො:

ඥො පටිසන්ථාරා. ආමිසපටිසන්ථාරො ච ඛම්මපටිසන්ථාරො ච, ඉධෙ-
කච්චො පටිසන්ථාරකො භොති ආමිසපටිසන්ථාරෙණ වා ඛම්මපටිසන්ථාරෙණ
වා, අයං චූළවති පටිසන්ථාරො.

1351. තත්ථ කතමා ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තථාරතා:

ඉධෙකච්චො චක්ඛුතා රූපං දිස්වා නිමිත්තභාගාති භොති අනුච්ඡා-
ඤ්ඤාභාගාති යච්චාබිකරණමෙතං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා
දෙමනස්සා පාපකා අකුසලා ඛම්මා අභාසාපෙයග්ගං, තස්ස සංවරාය න
පටිපල්ලති, න රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං චක්ඛුන්ද්‍රියෙ න සංවරං ආපල්ලති,
සොනෙන සග්ගං සුඤ්ඤාං -පෙ- සානෙන ගඤ්ඤං සාසිඤ්ඤාං -පෙ- ජ්වහාය රතං
සාසිඤ්ඤාං -පෙ- කායෙන ඵොට්ඨබ්බං චුඤ්ඤාං -පෙ- මනසා ඛම්මං විඤ්ඤාය
නිමිත්තභාගාති භොති අනුච්ඡාඤ්ඤාභාගාති යච්චාබිකරණමෙතං මනින්ද්‍රියං
අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දෙමනස්සා පාපකා අකුසලා ඛම්මා අභාසා-
පෙයග්ගං, තස්ස සංවරාය න පටිපල්ලති, න රක්ඛති මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ න
සංවරං ආපල්ලති, යා ඉමෙසං ජනනං ඉන්ද්‍රියානං අගුත්තරි අගොපනා
අනාරකො අසංවරො, අයං චූළවති ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තථාරතා.

1352. තත්ථ කතමා භොජනෙ අමතනඤ්ඤාතා:

ඉධෙකච්චො අප්පටිසඛිනා අයොනිසො ආහාරං ආහාරෙති අවාය
මදය මංඝනාය විභුසනය, යා තත්ථ අසනතුට්ඨිනා අමතනඤ්ඤාතා
අප්පටිසඛිනා භොජනෙ, අයං චූළවති භොජනෙ අමතනඤ්ඤාතා.

1347. එහි ක්‍ෂාන්ති කවර යන්.

යම් ක්‍ෂාන්තියක් සහන බවක් අධිවාසනා කරන බවෙක් නොසැබ බවෙක් පිරිසුන් වචන ඇති බවෙක් විතතයාගේ සියමන බවෙක් ඇද්ද, මේ 'ක්‍ෂාන්ති' යයි කියනුලබා.

1348. එහි සුරතතා කවර යන්.

යම් කායික අවිනික්‍රමයෙක් වාචයික අවිනික්‍රමයෙක් කායිකවාචයික අවිනික්‍රමයෙක් ඇද්ද, මේ 'සොරව්ව' යයි කියනු ලැබේ. හැම සීලසංවර 'සොරව්ව' නම්

1349. එහි සබ්බ බව කවරෙ යන්:

යම් තෙපුලෙක් (බ්‍රහ්මභවනාදීන්) හටගත් අණක ඇති පුතක වූ පරාභටි කවුක වූ මෙරමා ලාගෙනසුලු ක්‍රොධයට අසන්න වූ සමාධිය පිණිස නොපවත්නේ වේ ද, එබඳු වූ තෙපුල් හැරපියා යම් තෙපුලෙක් නිදෝෂ ද කනට සුව එළුවා ද ප්‍රේමනීය ද හෘදයභිම ද නාගරික ද බොහෝ දෙනාට කාන්ත ද බොහෝ දෙනාට මනවඛා ද එබඳු තෙපුල් කියන්නේ වෙයි. ඒ පුහුල් කෙරෙහි යම් සිලවු වචන ඇති බවෙක් මෘදු වචන ඇති බවෙක් නොපරොක් වචන ඇති බවෙක් ඇද්ද, මේ 'සාබ්බ' (සබ්බ බව) යයි කියනුලැබේ.

1350. එහි පරිසන්ධාර කවරෙ යන්:

පරිසන්ධාරයෝ දෙදෙනෙකි: ආමිසපරිසන්ධාර ද ධම්මපරිසන්ධාර ද යි. මෙලොවා කිසිවෙක් ආමිසපරිසන්ධාරයෙක් හෝ ධම්මපරිසන්ධාරයෙක් හෝ අතුරු නැති කරන්නේ වෙයි මේ 'පරිසන්ධාර' යයි කියනුලැබේ.

1351. එහි ඉන්ද්‍රියයන්හි අගුප්‍පාදාරතා කවර යන්:

මෙලොවා කිසිවෙක් ඇසින් රූ දැක නිමිති විසින් ගන්නේ වෙයි. අනුච්ඡාදන වශයෙන් ගන්නේ වෙයි. යම් කරුණෙකින් චක්‍ෂුරින්ද්‍රිය අසංවෘත කොට වසන මෙ පුහුල්ලු අභිධ්‍යාදොමිනස සංවරයාන පාපක අනුග්‍රහයෙන් ලුහුඳුනානු ද ඒ චක්‍ෂුරින්ද්‍රියයාගේ සංවරය පිණිස නොපිළිපදී. චක්‍ෂුරින්ද්‍රිය නොරක්කේ වෙයි. චක්‍ෂුරින්ද්‍රියයෙහි සංවරයට නොපැමිණෙයි. කනින් ශබ්ද අසා ... නැඟාගෙන් ගඳ අසා ... දිවින් රස විඳ ... කසින් පැහැසි පැහැස ... මනසින් දහම් දැන නිමිතත්‍රාහි අනුච්ඡාදනත්‍රාහි වෙයි. යම් කරුණෙකින් මනිත්‍රිය අසංවෘත කොට වාස කරන මොහු අභිධ්‍යාදොමිනස පාපක අනුග්‍රහයෙන් මැඩැපවත්නානු වෙන් ද ඒ මනිත්‍රියයාගේ සංවරය පිණිස නොපිළිපදී, මනිත්‍රිය නොරක්කේ වෙයි. මනිත්‍රියෙහි සංවරයට නොපැමිණෙයි මේ මනිත්‍රියයන්ගේ යම් අගුප්‍පාදාරතා අනුප්‍රාප්තයෙක් නොරක්කේ අසංවරයෙක් ඇද්ද, මේ 'ඉන්ද්‍රියයන්හි නොපිළු දෙර ඇති බව' යයි කියනුලැබේ.

1352. එහි භොජනයෙහි අමාත්‍රඥතා කවර යන්:

මෙහි කිසිවෙක් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා ප්‍රඥයෙන් නොදැන, නොවිමස, අනුපායයෙන් කෙළි පිණිස මද පිණිස මණ්ඩන පිණිස විභූෂණ පිණිස ආහාර වළද කෙරෙයි, ඒ ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා නොකොට වැළැඳීමෙහි යම් අනාත්‍රඥතායෙක් අමාත්‍රඥතායෙක් ඇද්ද, මේ 'භොජනයෙහි අමාත්‍රඥතා' යයි කියනුලබා.

1353. තත්ථ කතමා ඉන්ද්‍රියෙසු ගුහනදාරතා:

ඉධෙකච්චො චක්ඛුනා රූපං දිස්සා න නිමිත්තභාවානි හොති න අනුඛ්‍යායාදිභාවානි, ඥායාධිකරණමෙන චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දෙමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අනාස්සවෙය්‍යං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛාති චක්ඛුන්ද්‍රියං, චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති, සොනෙන සද්දං සුඛා -පෙ- සානෙන ගන්ධං ආසිඤ්ඤා -පෙ- ජීවහාය රසං ආසිඤ්ඤා -පෙ- කායෙන ථොට්ඨබ්බං පුස්සිඤ්ඤා -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තභාවානි හොති, භානුච්ඡායාදිභාවානි, යක්ඛාධිකරණමෙන මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදෙමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අනාස්සවෙය්‍යං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති, යා ඉමෙසං ඡන්තා ඉන්ද්‍රියානං ගුහති ගොපනා ආරක්ඛා සංවරො, අයං වුච්චති ඉන්ද්‍රියෙසු ගුහනදාරතා.

1354. තත්ථ කතමා භොජනෙ මහතඤ්ඤතා:

ඉධෙකච්චො පටිසංඛිං යොතිසො ආහාරං ආහාරෙති, නොච දවාය න මදය න මණ්ඩනාය න විභුසනාය යාවදෙව ඉමස්ස කායස්ස ජීවිතාය යාපනාය විහිංසුපරතියා බ්‍රහ්මචරියානුග්ගහාය. ඉති පුරාණං ච වෙදනං පටිසංඛිං නිවැසෙව වෙදනං න උපපාදෙස්සාමි යාත්‍රා ච මෙ භවිස්සති අනවජ්ජනා ච එඤ්ඤායොරො චාති, යා තත්ථ සනතුට්ඨිතා මහතඤ්ඤතා පටිසංඛිං භොජනෙ, අයං වුච්චති භොජනෙ මහතඤ්ඤතා.

1355. තත්ථ කතමං මුට්ඨසච්චං:

යා අසති අනුසායානි¹ අපට්ඨස්සති² අසති, අසරණතා ධාරණතා පිලාපනතා³ පමමුස්සනතා⁴ ඉදං වුච්චති මුට්ඨසච්චං.

1356. තත්ථ කතමං අසමපජ්ඤායං:

යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං අතභිසම්භෙදො අනුබ්බොධො අසමොඛොධො අපට්ඨවෙධො අසංගාහනා අපරිශොභාහනා අසමපෙක්ඛනා අපච්ච-වෙනනා අපච්චකතිකම්මං උමෙවජ්ඣං බාලායං අසමපජ්ඤායං මොහො පමොහො සමොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජාසො අවිජ්ජාසොගො අවිජ්ජා-නුසංගො අවිජ්ජාපරිපුට්ඨානං අවිජ්ජාලභිති මොහො අකුසලමූලං, ඉදං වුච්චති අසමපජ්ඤායං.

1357. තත්ථ කතමා සති:

යා සති අනුසායානි පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අපමමුස්සනතා සති සතින්ද්‍රියං සතිබලං සම්මාසති, අයං වුච්චති සති

1. අනුසායනි අනුසායනි - PTS, 2. අපට්ඨස්සති - සි.මු. 2,

3. අපිලාපනතා - PTS, 4. අපමමුස්සනතා PTS,

සමුස්සනතා - අයං, අමුස්සනතා - මිජ්ජං,

1353. එහි ඉන්ද්‍රියයන්හි ගුණාදාර බව කවරෙ යන්:

මේ ලොවැ කිසිවෙක් ඇසින් රූ දැක නිමිත්ත විසින් නො ගන්නේ වෙයි. අනුවාසඤ්ඤා විසින් නො ගන්නේ වෙයි. යම් කරුණෙකින් චක්ඛුරින්ද්‍රිය සංවෘත කොට වෙහෙස නෙල පුතුල්ලු අභිධ්‍යාදොර්මනසා ලාමක අකුශලධර්මයෝ මැඩැහෙන සිටුවනාහු ද, ඒ චක්ඛුරින්ද්‍රියයාගේ සංවරයට පැමිණෙයි චක්ඛුරින්ද්‍රියය රකී. චක්ඛුරින්ද්‍රියයෙහි සංවරයට පැමිණෙයි. කතින් ශබ්ද අසා ... භාෂායෙන් ගද අසා දිවින් රස විද ... කයින් පාෂායි පාෂාසා ... මනසින් දහම් දැන නිමිත්ත විසින් නො ගන්නේ වෙයි අනුවාසඤ්ඤා විසින් නො ගන්නේ වෙයි යම් කරුණෙකින් මනිනුය අසංවෘත වැ වෙසෙන මොහු අභිධ්‍යාදොර්මනසා ලාමක අකුශලධර්මයෝ ලුහුබදනාහු ද ඒ මනිනුයයාගේ සංවරයට පිළිපත්තේ වෙයි. මනිනුය රකී. මනිනුයයාගේ සංවරයට පැමිණෙයි මේ මනිනුයයන්ගේ යම් ගුප්තියක් ගොපනයක් ආරක්‍ෂායෙක් සංවරයෙක් ඇද්ද, මේ 'ඉන්ද්‍රියයන්හි ගුණාදාර බව' යයි කියනුලැබේ.

1354. එහි භොජනයෙහි මාත්‍රඥතා කවර යන්:

මේ ලොවැ කිසිවෙක් නුනුවණින් ප්‍රත්‍යවෙක්‍ෂා කොට ආහාර වලද කෙරෙයි. කෙළි පිණිස නො මැ වෙයි. මදයට නො වෙයි. මණ්ඩනයට නො වෙයි. මේ ශරීරයාගේ ස්වභාවයට යැපීමට වෙහෙස සන්තිලුම්මට බ්‍රහ්මචර්‍ය්‍යානුග්‍රහයට පමණ වෙයි. මෙසේ පැරැණි බඩ්ඩිති වෙදනාත් නසම්. අලුත් බඩ්ඩිති වෙදනාත් නුපදවිම් මාගේ ජීවිතයාත්‍රාව ද අනවද්‍ය භාවය ද සුබවිහරණ ද වෙ යයි කියා යි. ඒ ප්‍රත්‍යවෙක්‍ෂා කොට වැලඳීමෙහි යම් සතුටු බවෙක් පමණ දන්නා බවෙක් ඇද්ද, මේ 'භොජනයෙහි මාත්‍රඥ බව' යයි කියනුලැබේ.

1355. එහි මුසස්මාන බව කවරෙ යන්:

යම් අසතියක් අනුසමානී රහිත බවෙක් ප්‍රතිසමානී රහිත බවෙක් අසතියක් සිහි නො කරන බවෙක් නො දරන බවෙක් අරමුණෙහි ඉල්පෙන බවෙක් නටසිති ඇති බවෙක් ඇද්ද, මේ 'මුසස්මානී ඇති බව' යයි කියනුලැබේ.

1356. එහි අසමප්‍රජන්‍ය කවරෙ යන්:

යම් නො දැනීමෙක් නො දැක්මෙක් අනභිසම්මයෙක් අනනුබොධයෙක් අසමබොධයෙක් (සිටුසස් දහම්) අප්‍රතිවේධයෙක් අසමග්‍රාහයෙක් නො බැසගැනීමෙක් සමච නො දැක්මෙක් ධර්මසමානාව නො දැක්මෙක් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ නො කිරීමෙක් විතතසන්නානායාගේ අපචිත්‍ර බවෙක් බාල බවෙක් සමයක්-ප්‍රඥ රහිත බවෙක් මොහයෙක් ප්‍රමොහයෙක් සමමොහයෙක් අවිද්‍යායෙක් අවිද්‍යා-මිසයෙක් අවිද්‍යා-තොගයෙක් අවිද්‍යානුශයයෙක් අවිද්‍යා-පයච්ඡින්නායෙක් අවිද්‍යාලබ්ධියෙක් මොහ - අකුශලමූලයෙක් ඇද්ද, මේ 'අසමප්‍රජන්‍ය' යයි කියනුලැබේ.

1357. එහි සමානී කවර යන්:

යම් සමානියක් පුනපුනා සිහිකිරීමෙක් අනිමුඛ වැ මෙන් සිහිකිරීමෙක් සමානියක් සිහිකරන අසුරෙක් ධරණබවෙක් අරමුණෙහි නො ඉල්පෙන බවෙක් නො මුලාවත බවෙක් සමානියක් සමානීන්ද්‍රියයෙක් සමානිබලයෙක් සමයක් සමානියෙක් ඇද්ද, මේ 'සමානී' යයි කියනුලැබේ.

1358. තත්ථ කතමං සමපජ්ඣායං:

යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මච්චයො ධම්මාදිට්ඨි, ඉදං වුච්චති සමපජ්ඣායං.

1359. තත්ථ කතමං පරිසංඛානඛලං:

යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මච්චයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං වුච්චති පරිසංඛාන ඛලං.

1360. තත්ථ කතමං භාවනාඛලං:

යා කුසලානං ධම්මානං ආසෙවනා භාවනා ඛුද්ධිකමං, ඉදං වුච්චති භාවනාඛලං. සත්තපි බොජ්ඣංගා භාවනාඛලං.

1361. තත්ථ කතමො සමථො:

යා විතතස්ස ඩ්ඨි -පෙ- සම්මාසම්භුති, අයං වුච්චති සමථො.

1362. තත්ථ කතමා විපස්සනා:

යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මච්චයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති විපස්සනා.

1363. තත්ථ කතමං සම්ථානිමිතනං:

යා විතතස්ස ඩ්ඨි -පෙ- සම්මා සම්භුති, ඉදං වුච්චති සම්ථානිමිතනං.

1364. තත්ථ කතමං පඤ්ඤාභනිමිතනං:

යො චේතසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාචාරාමො, ඉදං වුච්චති පඤ්ඤාභනිමිතනං.

1365. තත්ථ කතමො පඤ්ඤාභනා:

යො චේතසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාචාරාමො, අයං වුච්චති පඤ්ඤාභනා.

1366. තත්ථ කතමො අවිකේධපො:

යා විතතස්ස ඩ්ඨි -පෙ- සම්මාසම්භුති, අයං වුච්චති අවිකේධපො.

1367. තත්ථ කතමා සීලවිපතති:

යො කාසිකො විනික්ඛමො වාචසිකො විනික්ඛමො කාසිකවාචසිකො විනික්ඛමො, අයං වුච්චති සීලවිපතති, සබ්බවපි දුස්සීලාං සීලවිපතති.

1358. එහි සමාස්ප්‍රඥ කවර යන්:

යම් ප්‍රඥවක් දන්තා අසුරෙක් ... අමොහයෙක් ධම්මිචයයෙක් සමාස්-
දෘෂ්ටියක් ඇද්ද, මේ 'සමප්‍රජන්ත' යයි කියනුලැබේ.

1359. එහි පටිසංකාන (ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා) බල කවරෙ යන්:

යම් ප්‍රඥවක් ප්‍රජානනාකාරයෙක් ... අමොහයෙක් ධම්මිචයයෙක්
සමාස්දෘෂ්ටියක් ඇද්ද, මේ 'ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂාබල' යයි කියනුලැබේ.

1360. එහි භාවනාබල කවරෙ යන්:

බොධිපාක්‍ෂිකා කුශලධර්මයන්ගේ යම් ආසෙවනායෙක් භාවනායෙක්
පුනපුනා වැඩීමෙක් ඇද්ද, මේ 'භාවනාබල' යයි කියනුලැබේ. සභා
බොධිපාක්‍ෂිකයෝ මැ භාවනාබල යි.

1361. එහි සමථ කවරෙ යන්:

විතතයාගේ යම් අරමුණෙහි අචල වැ සිටීමෙක් ... සමාස්සමාඛයෙක්
ඇද්ද, මේ 'සමථ' යයි කියනුලැබේ.

1362. එහි විපස්සනා කවර යන්:

යම් ප්‍රඥවක් ප්‍රජානනාකාරයෙක් ... අමොහයෙක් ධම්මිචයයෙක්
සමාස්දෘෂ්ටියක් ඇද්ද, මේ 'විපස්සනා' යයි කියනුලබා.

1363. එහි සමථනිමිත්ත කවරෙ යන්:

විතතයාගේ අරමුණෙහි යම් අචල වැ සිටීමෙක් ... සමාස්සමාඛයෙක්
ඇද්ද, මේ 'සමථනිමිත්ත' යයි කියනුලැබේ.

1364. එහි ප්‍රත්‍යාහනිමිත්ත කවරෙ යන්:

යම් චෛතසික විශාර්ථකයෙක් ... සමාස්ත්‍යායාමයෙක් ඇද්ද,
මේ 'ප්‍රත්‍යාහනිමිත්ත' යයි කියනුලැබේ.

1365. එහි ප්‍රත්‍යාහ කවරෙ යන්:

යම් චෛතසික විශාර්ථකයෙක් ... සමාස්ත්‍යායාමයෙක් ඇද්ද, මේ
'ප්‍රත්‍යාහ' යයි කියනුලැබේ.

1366. එහි අවිකෂේප කවරෙ යන්:

විතතයාගේ යම් අරමුණෙහි අචල වැ සිටීමෙක් ... සමාස්සමාඛයෙක්
ඇද්ද, මේ 'අවිකෂේප' යයි කියනුලැබේ.

1367. එහි ශීලවිපතති කවර යන්:

යම් කාසික ව්‍යතික්‍රමයෙක් වෘත්තක ව්‍යතික්‍රමයෙක් කාසිකවෘත්තක
ව්‍යතික්‍රමයෙක් ඇද්ද, මේ 'ශීලවිපතති' යයි කියනුලබා. හැම දුශ්ශීලය
ශීලවිපතති හමු.

1368. තත්ත්ව කතමා දිට්ඨිවිපතනි:

නානි දිනනං, නානි ධර්මා, නානි හුතං, නානි සුකට්ඨකකට්ඨානං කම්මානං ඵලං විපාකො, නානි අයං ලොකො, නානි පරො ලොකො, නානි මාතා, නානි පිතා, නානි සත්තා ඔපපාතිකා, නානි ලොකෙ සමණ්ත්වාහමණා සම්මගගතා සම්මා පටිපන්නා යෙ ඉමං ච ලොකං පරං ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පච්චෙදෙනතිති යා ඵවරුපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්නාරො දිට්ඨිවිසුකාසිකං දිට්ඨිවිපජ්ඣනං දිට්ඨිසංඤ්ඤාජනං භාගො පතිට්ඨාගො අභිනිවේසො පරාමාගො කුමමගො මච්ඡාපථො මච්ඡතතං තිත්ථායතනං විපරිගෙසගාගො, අයං චූචචති දිට්ඨිවිපතනි. සබ්බාපි මච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨිවිපතනි.

1369. තත්ත්ව කතමා සීලසම්පදා:

යො කාසිකො අවිතිකකමො වාචසිකො අවිතිකකමො කාසික-වාචසිකො අවිතිකකමො, අයං චූචචති සීලසම්පදා, සබ්බාපි සීලසංවරො සීලසම්පදා.

1370. තත්ත්ව කතමා දිට්ඨිසම්පදා:

අනි දිනනං, අනි ධර්මා, අනි හුතං, අනි සුකට්ඨකකට්ඨානං කම්මානං ඵලං විපාකො. අනි අයං ලොකො, අනි පරො ලොකො, අනි මාතා, අනි පිතා, අනි සත්තා ඔපපාතිකා, අනි ලොකෙ සමණ්ත්වාහමණා සම්මගගතා සම්මා පටිපන්නා යෙ ඉමං ච ලොකං පරං ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පච්චෙදෙනතිති යා ඵවරුපා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොගො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, අයං චූචචති දිට්ඨිසම්පදා. සබ්බාපි සම්මාදිට්ඨි දිට්ඨිසම්පදා.

1371. තත්ත්ව කතමා සීලවිසුද්ධි:

යො කාසිකො අවිතිකකමො වාචසිකො අවිතිකකමො කාසිකවාචසිකො අවිතිකකමො, අයං චූචචති සීලවිසුද්ධි. සබ්බාපි සීලසංවරො සීලවිසුද්ධි.

1372. තත්ත්ව කතමා දිට්ඨිවිසුද්ධි:

කම්මසංකතාඤ්ඤාණං¹ සච්චානුලෝමිකඤ්ඤාණං මග්ගසම්බ්ගිසංඤ්ඤාණං ඵලසම්බ්ගිසංඤ්ඤාණං.

1373. දිට්ඨිවිසුද්ධි බො පනාති: යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොගො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි.

1374. යථා දිට්ඨිසංච පටිභානනා: යො චේතසිකො විරියාරම්භා -පෙ- සම්මාචාරාමො.

1375. සංවේගාති: ජාතිභයං ජරාභයං ව්‍යාධිභයං මරණභයං. සංවේජනීයං ධ්‍යානනා: ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණං.

1. කම්මසංකතාඤ්ඤාණං - සිවු. 2

1368. එහි දෘෂ්ටිවිපතති කවර යත්:

දුන් දෑය විපාක නැත, පුජායෙහි විපාක නැත, භෝමයෙහි විපාක නැත, සුක්කාන දුෂ්කාන කමයන්ගේ ඵලවිපාක නැත, මෙලොව නැත, පරලොව නැත, මවු නැත, පියා නැත, උපපාදක සත්ත්වයෝ නැත, ලොවැ යම් කෙනෙක් මෙලොවින් පරලොවත් තුමු විශිෂ්ටඥනයෙන් ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ප්‍රකාශ කෙරෙත් ද, එබඳු වූ සම්මත්තන සම්මත්ප්‍රතිපත්තන මහණබ්බුණු කෙනෙක් නැතැයි මෙබඳු වූ යම් දෘෂ්ටියක් දෘෂ්ටිගතයෙක් දෘෂ්ටිගතයෙක් දෘෂ්ටිකාන්තාරයෙක් විලෝමදෘෂ්ටි ඇති බවෙන් දෘෂ්ටි-විෂපාදිතයෙක් දෘෂ්ටිසංයෝජනයෙක් ග්‍රාහයෙක් පිහිටාසිටීමෙන් අභිනිවේ-ගයෙක් පරාමශීයෙක් කුන්මාශීයෙක් මිථ්‍යාපථයෙක් මිථ්‍යාතවයෙක් නිව්‍යායනනයෙක් විපය්‍යාසග්‍රාහයෙක් ඇද්ද, මෝ 'දෘෂ්ටිවිපතති' යයි කියනු ලබා. භෑම මිථ්‍යාදෘෂ්ටි දෘෂ්ටිවිපතති නමු.

1369. එහි ශීලසම්පත් කවර යත්:

යම් කාසික අව්‍යතික්‍රමයෙක් වාචසික අව්‍යතික්‍රමයෙක් කාසිකවාචසික අව්‍යතික්‍රමයෙක් ඇද්ද, මෝ 'ශීලසම්පත්' යයි කියනු ලබා. භෑම ශීලසංවර ශීලසම්පත් නමු.

1370. එහි දෘෂ්ටිසම්පත් කවර යත්:

'දුන් දෑය විපාක ඇත, පුද්ගලද්දෙහි විපාක ඇත, භෝම (ආගන්තුක සත්කාර) යෙහි විපාක ඇත, සුක්කාන දුෂ්කාන කමයන්ගේ ඵලවිපාක ඇත, මෙලොව ඇත, පරලොව ඇත, මවු ඇත, පියා ඇත, උපපාදක සත්ත්වයෝ ඇත, ලොව සම්මත්තන සම්මත්ප්‍රතිපත්තන වූ යම් කෙනෙක් මෙලොවත් පරලොවත් තුමු විශිෂ්ටඥනයෙන් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ප්‍රකාශ කෙරෙත් ද එබඳු ශ්‍රමණක්‍රාහණයෝ ඇතැ'යි යම් මෙබඳු වූ ප්‍රඥවක් ප්‍රජානනයෙක් ... අමොහයෙක් ධම්මිචයයෙක් සම්මත්දෘෂ්ටියෙක් ඇද්ද, මේ 'දිට්ඨිසම්පද'යි කියනු ලැබේ. භෑම සම්මත්දෘෂ්ටි දිට්ඨිසම්පද යි.

1371. එහි සීලවිසුද්ධි කවර යත්:

යම් කාසික අව්‍යතික්‍රමයෙක් වාචසික අව්‍යතික්‍රමයෙක් කාසිකවාචසික අව්‍යතික්‍රමයෙක් ඇද්ද, මේ 'සීලවිසුද්ධි' යයි කියනු ලබා. භෑම සීලසංවරය සීලවිසුද්ධි යි.

1372. එහි දිට්ඨිවිසුද්ධි කවර යත්:

කම්සවකතාඥනය සත්‍යානුලෝමිකඥනය මාහිසමඛිනිත්‍රගේ ඥානය ඵලසමඛිනිත්‍රගේ ඥාන යි

1373. 'දිට්ඨිවිසුද්ධි බො පන' යනු යම් ප්‍රඥවක් ප්‍රජානනාකාරයෙක් ... අමොහයෙක් ධම්මිචයයෙක් සම්මත්දෘෂ්ටියෙක් ඇද්ද, එය යි.

1374. 'සථාදිට්ඨිස්ස ව පබානං' යනු යම් චෛතසික වියාර්මහයෙක් ... සම්මත්ව්‍යායාමයෙක් ඇද්ද, එය යි.

1375. 'සංවෙග්ගො' යනු ජාතිභය ජරාභය ව්‍යාධිභය මරණභය යි.
'සංවෙජනීයං ථානං' යනු ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණ යි.

1376. සංවිග්ගස්ස ච යොතිස්සො පබාහනන්ති. ඉධ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං බමමානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණ්හාති පදහති, උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං බමමානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණ්හාති පදහති, අනුප්පන්නානං කුසලානං බමමානං උප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණ්හාති පදහති, උප්පන්නානං කුසලානං බමමානං සීතියා අසමොසාය භියොසාභාවාය වෙජ්ජලාය භාවනාය පාරිජුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණ්හාති පදහති.

1377. අසනතුට්ඨිතා ච කුසලෙසු බමෙමසුති: යා කුසලානං බමමානං භාවනාය අසනතුට්ඨස්ස භියොසාකම්පනා.

1378. අප්පට්ඨමානිතා ච පබාහසමිනති: යා කුසලානං බමමානං භාවනාය සකකච්චනිරිතතා සාහච්චකිරිතතා අට්ඨිතකිරිතතා අනොලීන-චුත්තිතා අනිකම්පනඡන්දතා අනිකම්පනධුරතා අසෙවතා භාවනා බහුලීකමමං.

1379. විජ්ජාති: තිස්සො විජ්ජා: පුබ්බෙතිව්සානුස්සති ඤාණං විජ්ජා, සත්තානං චුතුපපාතෙ ඤාණං විජ්ජා, ආසවාහං බයෙ ඤාණං විජ්ජා.

1380. විමුත්තිති: දො විමුත්තිසො, විතතස්ස ච අභිමුත්ති නිබ්බානඤ්ච

1381. බයෙ ඤාණන්ති: මග්ගසමඞ්ගියස්ස ඤාණං.

1382 අනුප්පාදෙ ඤාණන්ති ඵලසමඞ්ගියස්ස ඤාණං.

පුප්පනගමානිකාං

තිකෙබ්පකණ්ඩං නිට්ඨිතං.

1376. 'සංවිග්‍රහයා ව යොතිකො පටිභංගො' යනු මෙ සත්තෙහි මහණ නුපත් ලාමක අකුලබ්‍රමණයන්ගේ නො ඉපැදීම පිණිස කුලච්ඡේදය උපදවයි, වෑයම් කෙරෙයි, විශාරදයා කෙරෙයි, සිත දැඩි කොටගනියි, ප්‍රධන්වියයි කෙරෙයි. උපත් ලාමක අකුලබ්‍රමණයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ඡන්දය උපදවයි, වෑයම් කෙරෙයි, විශාරදයා කෙරෙයි, සිත දැඩි කොටගනියි, ප්‍රධන්වියයි කෙරෙයි. නුපත් කුලබ්‍රමණයන්ගේ ඉපැදීම පිණිස ඡන්දය උපදවයි, වෑයම් කෙරෙයි, විශාරදයා කෙරෙයි, සිත දැඩි කොටගනියි. ප්‍රධන්වියයි කෙරෙයි. උපත් කුලබ්‍රමණයන්ගේ සංවිග්‍රහය අවිනාශයට බහුලභාවයට විප්‍රලභයට වැඩීමට සමස්තවීමට කුලච්ඡේදය උපදවයි, වෑයම් කෙරෙයි, විශාරදයා කෙරෙයි, සිත දැඩි කොටගනියි, ප්‍රධන්වියයි කෙරේ.

1377. 'අසනතුට්ඨිතා ව කුසලෙසු ධම්මෙසු' යනු කුලබ්‍රමණයන්ගේ වැඩීමෙහි අසනතුට වුවහුගේ බොහෝ කොට කැමැතිබවෙන් ඇද්ද එය යි.

1378. 'අප්පට්ඨානිකා ව පටිභංගයමිං' යනු කුලබ්‍රමණයන්ගේ වැඩීමෙහි යම් සකස් කොට කරන බවෙන් නිරතුරු වැ කරන බවෙන් නො නැවත කරන බවෙන් නො හැකුළුණු පැවතුම් ඇති බවෙන් නො පිසු කුලච්ඡේදය ඇති බවෙන් නො පිසූ විශාරද ඇති බවෙන් අසංවිනාශයක් භාවනායෙන් බහුල කිරීමෙන් ඇද්ද එය යි.

1379. 'විජ්ජා' යනු ත්‍රිවිද්‍යා යි. පුමිනිවාසානුසංඛිඤ්ඤා යි, සත්තයන්ගේ චක්‍රය උපප්‍රාප්තියෙහි ඤානය විද්‍යා යි, ආප්‍රවයන්ගේ ඝෘණ වීමෙහි ඤානය විද්‍යා යි.

1380. 'විමුක්ති' යනු විමුක්ති දෙකෙකි: අපටසමංසනති සංඛාරාන වු විතතයාගේ අධිමුක්තිය ද නිජාණය ද යි.

1381. 'බයෙඤ්ඤං' යනු මාග්ගමයින්හුගේ ඤානය යි

1382. 'අනුප්පාදෙඤ්ඤං' යනු ඵලසමයින්හුගේ ඤානය යි.

සුත්‍රානා මාතෘකායෙහි

නිකේතනාත්මකය නිමි.

අට්ඨකථාකණ්ඩං

1383. කතමෙ බමම, කුසලා:

චතුසු භුමිසු කුසලං, ඉමෙ බමම, කුසලා.

1384. කතමෙ බමම, අකුසලා:

දොදස අකුසලවිනතුපාද, ඉමෙ බමම, අකුසලා.

1385. කතමෙ බමම, අව්‍යාකතා:

චතුසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියව්‍යාකතං, රූපඤ්ච නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ බමම, අව්‍යාකතා.

1386. කතමෙ බමම, සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා:

කාමාවචරකුසලතො චන්තාරො සොමනස්සංඝගතවිනතුපාද, අකුසලතො චන්තාරො, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො ච කිරියතො ච පඤ්ච, රූපාවචරතිකචතුක්කජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරතිකචතුක්කජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච, එජ්ඣුප්පන්නං සුඛං වෙදනං ඔපෙචා, ඉමෙ බමම, සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා.

1387. කතමෙ බමම, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා:

දො දොමනස්සංඝගතා විනතුපාද, දුක්ඛස්සගතං කාමවිකුඤ්ඤං එජ්ඣුප්පන්නං දුක්ඛං වෙදනං ඔපෙචා, ඉමෙ බමම, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා.

1388. කතමෙ බමම, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා:

කාමාවචරකුසලතො චන්තාරො උපෙක්ඛාසංගතවිනතුපාද, අකුසලතො ඡ, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො දස, අකුසලස්ස විපාකතො ඡ, කිරියතො ඡ, රූපාවචරං චතුස්ථං කාතං කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චන්තාරො අරූපාවචරා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරං චතුස්ථං කාතං කුසලතො ච විපාකතො ච, එජ්ඣුප්පන්නං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං ඔපෙචා, ඉමෙ බමම, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා.

නිස්සො ච වෙදනා රූපඤ්ච නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ බමම, හ චන්තබ්බා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තානිපි, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තානිපි, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තානිපි.

1389. කතමෙ බමම, විපාකා:

චතුසු භුමිසු විපාකො, ඉමෙ බමම, විපාකා.

1390. කතමෙ බමම, විපාකබ්බමබ්බො:

චතුසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, ඉමෙ බමම, විපාකබ්බමබ්බො.

අවිකල්පාකාණ්ඩය

1383. කුශලබ්මියෝ කවරහ යත්:

සතර භූමියෙහි කුශල යැ. මේ බ්මියෝ කුශලයෝ යි.

1384 අකුශලබ්මියෝ කවරහ යත්:

දෙළොස් අකුශලවිතෙතාත්පාදයෝ යැ. මේ බ්මියෝ අකුශලයෝ යි.

1385 අව්‍යාකාතබ්මියෝ කවරහ යත්:

සතර භූමියෙහි විපාකය ද තුන් භූමියෙහි ක්‍රියාව්‍යාකාතය ද රූපය ද නිව්‍යාණය ද යන මේ බ්මියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

1386. සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ක බ්මියෝ කවරහ යත්:

කාමාවචරකුශලයෙන් සතර සොම්නස් සහගිය විතෙතාත්පාදයෝ යැ අකුශලයෙන් (සොම්නස් සහගිය විතෙතාත්පාදයෝ) සතර දෙන යැ කාමාවචරකුශලයාගේ විපාකයෙන් ද ක්‍රියායෙන් ද (සොමනස්සසහගත විපාක සතර යැ හසිතුපාදවිතතය ද සි විතෙතාත්පාදයෝ) පස්දෙන යැ කුශලයෙන් ද විපාකයෙන් ද ක්‍රියායෙන් ද රූපාවචර ත්‍රිකචතුෂකධ්‍යාන විතතයෝ යැ කුශලයෙන් ද විපාකයෙන් ද ලොකොත්තර ත්‍රිකචතුෂකධ්‍යාන විතතයෝ යැ යන මොහු යැ. මෙහි උපන් සුඛවේදනාව තබා මේ බ්මියෝ සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්කයෝ යි.

1387. දුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ක බ්මියෝ කවරහ යත්:

දෙමනස් සහගිය විතෙතාත්පාදයෝ දෙදෙන යැ දුක්සහගිය කාය-විඤ්ඤා යි. මෙහි උපන් දුඛවේදනාව තබා මේ බ්මියෝ දුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්කයෝ යි.

1388. අදුක්ඛසුඛ වේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ක බ්මියෝ කවරහ යත්:

කාමාවචර කුශලයන් කෙරෙන් සතර උපෙක්ඛා සහගත විතෙතාත්පාද-යෝ යැ. අකුශලයන් කෙරෙන් (විතෙතාත්පාද) සයෙක. කාමාවචර කුශලවිපාකයන් කෙරෙන් දයෙක අකුශලවිපාකයන් කෙරෙන් සයෙක. ක්‍රියා සිත් අතුරෙන් සයෙක. කුශල විපාක-ක්‍රියා විසින් රූපාවචර චතුර්-ධ්‍යානය ද කුශල විපාක-ක්‍රියා විසින් සතර අරූපාවචරයෝ ද කුශල විසින් ද විපාක විසින් ද ලොකොත්තර චතුර්ධ්‍යානය ද යන මෙහි උපන් අදුක්ඛමසුඛවේදනාව තබා මේ බ්මියෝ අදුක්ඛමසුඛවේදනාව හා සම්ප්‍ර-සුක්කයෝ යි.

ත්‍රිවිධ වේදනාවෝ ද රූපය ද නිව්‍යාණය ද යන මේ බ්මියෝ 'සුඛවේද-නාව හා සම්ප්‍රසුක්කයහ' යි ද 'දුක්ඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්කයහ' යි ද 'අදුක්ඛමසුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්කයහ' යි ද නො කිියැවුන් නාහ.

1389. විපාකබ්මියෝ කවරහ යත්:

සතර භූමියෙහි විපාක යැ. මේ බ්මියෝ විපාකයෝ යි.

1390. විපාකසංඛ්‍යාවබ්මියෝ කවරහ යත්:

සතර භූමියෙහි කුශල යැ, අකුශල යැ යන මේ බ්මියෝ විපාකසංඛ්‍යාව බ්මියෝ යි.

1391. කතමෙ බමමා නෙවවිපාකනවිපාකබමබමමා:

නිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා නෙවවිපාකනවිපාකබමබමමා.

1392. කතමෙ බමමා උපාදිනනුපාදනියා:

නිසු භුමිසු විපාකො, යං ච රූපං කමසසකතතතා, ඉමෙ බමමා උපාදිනනුපාදනියා.

1393. කතමෙ බමමා අනුපාදිනනුපාදනියා:

නිසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, නිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, යං ච රූපං ත කමසසකතතතා, ඉමෙ බමමා අනුපාදිනනුපාදනියා.

1394. කතමෙ බමමා අනුපාදිනනඅනුපාදනියා:

චතතාරො මහා අපරියාපනතා, චතතාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා අනුපාදිනනඅනුපාදනියා.

1395. කතමෙ බමමා සංඛිලිට්ඨසංඛිලෙසිකා:

ආදස අකුසලවිනතුපපාද, ඉමෙ බමමා සංඛිලිට්ඨසංඛිලෙසිකා.

1396. කතමෙ බමමා අසංඛිලිට්ඨසංඛිලෙසිකා:

නිසු භුමිසු කුසලං, නිසු භුමිසු විපාකො, නිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සංඛිලිට්ඨ රූපං, ඉමෙ බමමා අසංඛිලිට්ඨසංඛිලෙසිකා.

1397. කතමෙ බමමා අසංඛිලිට්ඨඅසංඛිලෙසිකා:

චතතාරො මහා අපරියාපනතා, චතතාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා අසංඛිලිට්ඨඅසංඛිලෙසිකා.

1398. කතමෙ බමමා සවිතකකසවිචාරා:

කාමාවචරං කුසලං, අකුසලං, කාමාවචරකුසලස්‍ය විපාකතො ඵකාදස විනතුපපාද, අකුසලස්‍ය විපාකතො ඥෙව, නිරිතතො ඵකාදස, රූපාවචරං පඨමං ක්‍ෂාණං කුසලතො ච විපාකතො ච නිරිතතො ච, ලොකුතතරං පඨමං ක්‍ෂාණං කුසලතො ච විපාකතො ච ඵච්ඡුපපනො විතකකසවිචාරෙ ඤපෙති, ඉමෙ බමමා සවිතකකසවිචාරා.

1399. කතමෙ බමමා අවිතකකසවිචාරමතතා:

රූපාවචරපඤ්චකතයෙ දුතියං ක්‍ෂාණං කුසලතො ච විපාකතො ච නිරිතතො ච, ලොකුතතරපඤ්චකතයෙ දුතියං ක්‍ෂාණං කුසලතො ච විපාකතො ච ඵච්ඡුපපනං විචාරං ඤපෙති, විතකකසවිචාරමතතා, ඉමෙ බමමා අවිතකකසවිචාරමතතා.

1391 නො මැ විපාක වූ විපාකසංචාරාදි නො වූ බමියෝ කවරහ යත්:

තුන් භූමියෙහි ක්‍රියාව්‍යාකාන ය ද රූපය ද නිජාණය ද යන මේ බමියෝ නො මැ විපාක වූ විපාකසංචාරාදි නො වූ බමියෝ යි.

1392. උපාදින්නඋපාදනිය බමියෝ කවරහ යත්:

තුන් භූමියෙහි විපාක ද කමය කළ හෙයින් යම් රූපයෙකුත් වේ ද, මොහු උපාදින්නඋපාදනිය බමියෝ යි.

1393. අනුපාදින්නඋපාදනිය බමියෝ කවරහ යත්:

තුන් භූමියෙහි කුශල යැ අකුශල යැ තුන් භූමියෙහි ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ කමය කළ හෙයින් නො වූ යම් රූපයෙකුත් ඇද්ද, මොහු අනුපාදින්න උපාදනිය බමියෝ යි.

1394. අනුපාදින්නඅනුපාදනිය බමියෝ කවරහ යත්:

අපයඝාපන්න වූ සතර මාගියෝ ද සතර ශ්‍රාමණ්‍ය ඵලයෝ ද නිජාණය ද යන මොහු අනුපාදින්නඅනුපාදනිය බමියෝ යි.

1395. සංකිලීඨස්සංකිලෙසික වූ බමියෝ කවරහ යත්:

දෙලොස් අකුශලවිතෙතානපාදයෝ යැ. මොහු සංකිලීඨස්සංකිලෙසික වූ බමියෝ යි.

1396. අසංකිලීඨස්සංකිලෙසික වූ බමියෝ කවරහ යත්:

තුන් භූමියෙහි කුශල යැ තුන් භූමියෙහි විපාක යැ තුන් භූමියෙහි ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ හැම රූප ද යන මොහු අසංකිලීඨස්සංකිලෙසික වූ බමියෝ යි.

1397. අසංකිලීඨඅසංකිලෙසික වූ බමියෝ කවරහ යත්:

අපයඝාපන්න සතර මාගියෝ ද සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද නිජාණය ද යන මොහු අසංකිලීඨඅසංකිලෙසික වූ බමියෝ යි.

1398. සවිතකීච්චාර බමියෝ කවරහ යත්:

කාමාවචර කුශල යැ අකුශල යැ කාමාවචර කුශලයාගේ විපාකයෙන් ඵකොලොස් විතෙතානපාදයෝ යැ, අකුශලවිපාකයෙන් දෙකෙක, ක්‍රියා-සෙන් ඵකොලොසෙක, කුශල විසින් ද විපාක විසින් ද ක්‍රියා විසින් ද රූපාවචර ප්‍රථමධ්‍යාන යැ, කුශල විසින් ද විපාක විසින් ද ලොකොත්තර ප්‍රථමධ්‍යාන යැ, යන මෙතෙක් තැන්හි උපන් විතකීච්චාරයන් තබා මේ බමියෝ සවිතකීච්චාරයෝ යි.

1399 අවිතකීච්චාරමාත්‍ර බමියෝ කවරහ යත්:

කුශල විසින් ද විපාක විසින් ද ක්‍රියා විසින් ද රූපාවචර පඤ්චක නයෙහි ද්විතීයධ්‍යානය ද කුශල විසින් ද විපාක විසින් ද ලොකොත්තර පඤ්චක නයෙහි ද්විතීයධ්‍යානය ද මෙහි උපන් විචාරය තබා, විතකීය ද යන මොහු අවිතකීච්චාරමාත්‍ර බමියෝ යි.

1400. කතමෙ බමමා අවිතකකඤ්චිචාරා:

ඤ්ච පඤ්චවිඤ්ඤාණංති, රූපාවචරතිකාඡ්ඤානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චත්තාරො ආරූපා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරතිකාඡ්ඤානා කුසලතො ච විපාකතො ච, පඤ්චකතයෙ දුතියඡ්ඤානෙ උපපන්නො ච විචාරො, රූපඤ්ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා අවිතකකඤ්චිචාරා.

විතකකසහජාතො විචාරො හ වත්තබ්බො සවිතකකසවිචාරොතිපි, අවිතකකවිචාරමතොතිපි, අවිතකකඤ්චිචාරොතිපි.

1401. කතමෙ බමමා පිතිසහගතා:

කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො සොමනස්සහගතවිත්තුප්පාදා, අකුසලතො චත්තාරො, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො පඤ්ච, කිරියතො පඤ්ච, රූපාවචරදුකතිකාඡ්ඤානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරදුකතිකාඡ්ඤානා කුසලතො ච විපාකතො ච එච්ඡුප්පන්නං පිතිං ඵපෙති, ඉමෙ බමමා පිතිසහගතා.

1402. කතමෙ බමමා සුඛසහගතා:

කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො සොමනස්සහගතවිත්තුප්පාදා, අකුසලතො චත්තාරො, කාමාවචරස්ස කුසලස්ස විපාකතො ඡ, කිරියතො පඤ්ච, රූපාවචරතිකාවතුකකාඡ්ඤානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරතිකාවතුකකාඡ්ඤානා කුසලතො ච විපාකතො ච එච්ඡුප්පන්නං සුඛං ඵපෙති, ඉමෙ බමමා සුඛසහගතා.

1403. කතමෙ බමමා උපෙකඛාසහගතා:

කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො උපෙකඛාසහගතවිත්තුප්පාදා, අකුසලතො ඡ, කාමාවචරස්ස කුසලස්ස විපාකතො දස, අකුසලස්ස විපාකතො ඡ, කිරියතො ඡ, රූපාවචරං චතුත්ථං ක්කානං කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චත්තාරො ආරූපා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරං චතුත්ථං ක්කානං කුසලතො ච විපාකතො ච එච්ඡුප්පන්නං උපෙකඛං ඵපෙති, ඉමෙ බමමා උපෙකඛාසහගතා.

පිති හ පිතිසහගතා, සුඛසහගතා හ උපෙකඛා සහගතා, සුඛං හ සුඛසහගතං සිංහ පිතිසහගතං හ උපෙකඛාසහගතං, සිංහ හ වත්තබ්බං පිතිසහගතනති. ඤ්ච ද්වේමනස්සහගතවිත්තුප්පාදා දුකඛසහගතං කාය-විඤ්ඤාණං, යා ච වෙදනා උපෙකඛා, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා හ වත්තබ්බං පිතිසහගතාතිපි, සුඛසහගතාතිපි, උපෙකඛාසහගතාතිපි.

1400. අවිතකීඅවිචාර බමියෝ කවරහ යත්:

දෙ පස් විඤ්ඤායෝ ද, කුශල විපාක ක්‍රියා විසින් රූපාවචර ත්‍රික-
ධ්‍යානයෝ ද, කුශල විපාක ක්‍රියා විසින් සතර ආරූපයෝ ද, කුශල
විපාක විසින් ලොකොත්තර ත්‍රිකධ්‍යානයෝ ද, පඤ්චක නායෙහි ද්විතීය
ධ්‍යානයේ උපත් විචාරය ද, රූපය ද, නිජ්‍යාණය ද යන මොහු අවිතකී-
අවිචාර බමියෝ යි.

විතකීඝහජාත වූ විචාරය සවිතකීඝවිචාර යි ද, අවිතකීවිචාරමාත්‍ර
යයි ද, අවිතකීඅවිචාර යයි ද නො කියැයුත්තේ යි.

1401. ප්‍රිතිසභගත බමියෝ කවරහ යත්:

කාමාවචර කුශලයන් කෙරෙහි සතර සොම්නස් සහතිශ විතොත්තපා-
දයෝ ද, අකුශලයන් කෙරෙහි (සොම්නස් සහතිශ) සතර විතොත්තපාදයෝ
ද, කාමාවචර කුශලයාගේ විපාකයන් කෙරෙහි (සින්) පසෙක් ද, ක්‍රියා
විතතයන් කෙරෙහි පසෙක් ද, කුශල විපාක ක්‍රියා විසින් රූපාවචර ද්වික-
ත්‍රිකධ්‍යානයෝ ද, කුශල විපාක විසින් ලොකොත්තර ද්වික-ත්‍රිකධ්‍යානයෝ
ද යන මෙහි උපත් ප්‍රිතිය තබා, මේ බමියෝ ප්‍රිතිසභගතයෝ යි.

1402. සුඛසභගත බමියෝ කවරහ යත්:

කාමාවචර කුශලයන් කෙරෙහි සතර සොම්නස්සහතිශ විතොත්තපාද-
යෝ ද, අකුශලයන් කෙරෙහි (සින්) සතරෙක් ද, කාමාවචර කුශලයාගේ
විපාකයන් කෙරෙහි සයෙක් ද, ක්‍රියා (සින්) අතුරෙහි පසෙක් ද, කුශල
විපාක ක්‍රියා විසින් රූපාවචර ත්‍රික-චතුෂ්කධ්‍යානයෝ ද, කුශල විපාක
විසින් ලොකොත්තර ත්‍රික-චතුෂ්කධ්‍යානයෝ ද යන මෙහි උපත් සුඛය
තබා, මේ බමියෝ සුඛසභගතයෝ යි.

1403. උපෙක්‍ෂාසභගත බමියෝ කවරහ යත්:

කාමාවචර කුශලයන් කෙරෙහි සතර උපෙක්‍ෂාසභගත විතොත්තපාද-
යෝ ද, අකුශලයන් කෙරෙහි (සින්) සයෙක් ද, කාමාවචර කුශලයාගේ
විපාකයන් කෙරෙහි දසයෙක, අකුශලවිපාකයෙහි සයෙක, ක්‍රියායෙහි
සයෙක, කුශලවිපාකක්‍රියා විසින් රූපාවචර චතුර්ධ්‍යාන යැ, කුශලවිපාක
ක්‍රියා විසින් සතර ආරූපයෝ යැ, කුශලවිපාක විසින් ලොකොත්තර
චතුර්ධ්‍යාන යැ යන මෙහි උපත් උපෙක්‍ෂාව තබා, මේ බමියෝ උපෙක්‍ෂා
සභගතයෝ යි.

ප්‍රිතිය ප්‍රිතිසභගත නො වෙයි, සුඛසභගත යැ, උපෙක්‍ෂාසභගත නො වේ.
සුඛය සුඛසභගත නො වෙයි, ප්‍රිතිසභගත වන්නේ යැ, උපෙක්‍ෂාසභගත
නො වේ, ප්‍රිතිසභගත යයි නො කියැයුතු ද වන්නේ යැ. දෙමනස්සභගත
විතොත්තපාදයෝ දෙදෙන යැ දුඃඛසභගත කායවිඤ්ඤා යැ උපෙක්‍ෂා-
වෙදනාව ද රූපය ද නිජ්‍යාණය ද යන මේ බමියෝ ප්‍රිතිසභගතයෝ යයි ද
සුඛසභගතයෝ යයි ද උපෙක්‍ෂාසභගතයෝ යයි ද නො කියැයුන්නාහ.

1404. කතමෙ බමමා දස්සනෙන පභාතබ්බා:

වතනාරො, දිට්ඨිගතසම්පයුත්තචිත්තප්පාදා, විචිකිච්ඡාසහගතො චිත්තප්පාදො, ඉමෙ බමමා දස්සනෙන පභාතබ්බා.

1405. කතමෙ බමමා භාවනාය පභාතබ්බා:

උද්ධච්චසහගතො චිත්තප්පාදො, ඉමෙ බමමා භාවනාය පභාතබ්බා.

වතනාරො, දිට්ඨිගතසම්පයුත්තා ලොභසහගතචිත්තප්පාදා, දෝ දොමනස්සසහගතචිත්තප්පාදා, ඉමෙ බමමා සීයා දස්සනෙන පභාතබ්බා, සීයා භාවනාය පභාතබ්බා.

1406. කතමෙ බමමා නෙච්ඡාදස්සනෙන හ භාවනාය පභාතබ්බා:

චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා නෙච්ඡාදස්සනෙන හ භාවනාය පභාතබ්බා.

1407. කතමෙ බමමා දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකා:

වතනාරො, දිට්ඨිගතසම්පයුත්තචිත්තප්පාදා, විචිකිච්ඡාසහගතො චිත්තප්පාදො, එඤ්ඤානං මොහං ධර්මො, ඉමෙ බමමා දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකා.

1408. කතමෙ බමමා භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා:

උද්ධච්චසහගතො චිත්තප්පාදො, එඤ්ඤානං මොහං ධර්මො, ඉමෙ බමමා භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා.

වතනාරො, දිට්ඨිගතසම්පයුත්තා ලොභසහගතචිත්තප්පාදා, දෝ දොමනස්සසහගතචිත්තප්පාදා, ඉමෙ බමමා සීයා දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකා, සීයා භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා.

1409 කතමෙ බමමා නෙච්ඡාදස්සනෙන හ භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා:

විචිකිච්ඡාසහගතො මොහො, උද්ධච්චසහගතො මොහො, චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා නෙච්ඡාදස්සනෙන හ භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා.

1410. කතමෙ බමමා අපචයගාමිනො:

තිසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, ඉමෙ බමමා අපචයගාමිනො.

1411. කතමෙ බමමා අපචයගාමිනො:

වතනාරො, මග්ගා අපරියාපනා, ඉමෙ බමමා අපචයගාමිනො.

1404. දශීනසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය බමියෝ කවරහ යත්:

සතර දූෂිතතසම්ප්‍රසූකත විතොතාතපාදයෝ යෑ විවිකිත්තසහගත විතොතාතපාදය යන මේ බමියෝ දශීනසෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ යි.

1405. භාවනාසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය බමියෝ කවරහ යත්:

ඖද්ධිතසහගත විතොතාතපාද යි. මේ බමියෝ භාවනාසෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ යෑ

දූෂිතතවිප්‍රසූකත ලොහසහගත විතොතාතපාදයෝ සතර දෙන යෑ දෙමනසසහගත විතොතාතපාදයෝ දෙදෙන යෑ යන මේ බමියෝ දශීනසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වත්තාහ, භාවනාසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වත්තාහ.

1406. නො මෑ දශීනසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූ භාවනාසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ බමියෝ කවරහ යත්:

සතරභූමියෙහි කුශල යෑ සතරභූමියෙහි විපාක යෑ තුන්බිම්හි ක්‍රියාව්‍යාකාන යෑ රූපය ද නිව්‍යාණය ද යන මොහු නො මෑ දශීනසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූ භාවනාසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ බමියෝ යි.

1407. දශීනසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇති බමියෝ කවරහ යත්:

සතර දූෂිතතසම්ප්‍රසූකත විතොතාතපාදයෝ යෑ විවිකිත්තසහගත විතොතාතපාද යෑ යන මෙහි උපත් මොහය තබා මේ බමියෝ දශීනසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇත්තාහු යි.

1408. භාවනාසෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇති බමියෝ කවරහ යත්:

ඖද්ධිතසහගත විතොතාතපාද යෑ මෙහි උපත් මොහය තබා මේ බමියෝ භාවනාසෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇත්තාහු ය.

දූෂිතතවිප්‍රසූකත වූ ලොහසහගත විතොතාතපාදයෝ සතරදෙන යෑ දෙමනසසහගත විතොතාතපාදයෝ දෙදෙන යෑ යන මේ බමියෝ දශීනසෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇත්තාහු ද වත්තාහ, භාවනාසෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇත්තාහු ද වත්තාහ

1409 නො මෑ දශීනසෙන් නො ද භාවනාසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇති බමියෝ කවරහ යත්:

විවිකිවත්ත සහගත මොහ යෑ ඖද්ධිතසහගත මොහ යෑ සිද්ධිබිම්හි කුශල යෑ සිද්ධිබිම්හි විපාක යෑ තුන්බිම්හි ක්‍රියාව්‍යාකාන යෑ රූපය ද නිව්‍යාණය ද යන මොහු නො මෑ දශීනසෙන් නො ද භාවනාසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇති බමියෝ යි.

1410 අපවයගාමී බමියෝ කවරහ යත්:

තුන්බිම්හි කුශල යෑ අකුශල යෑ යන මොහු අපවයගාමී (ප්‍රතික්‍ෂේප, ව්‍යුති, ගති, ප්‍රවාතනිත්ව පමුණුවන) බමියෝ යි.

1411. අපවයගාමී බමියෝ කවරහ යත්:

අපවයාපනන වූ සතර මාගියෝ යෑ. මොහු අපවයගාමී (නිවනට පමුණුවන) බමියෝ යි.

1412. කතමෙ ධම්මා නෙව අචයගාමිනො න අපචයගාමිනො:

චතුසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච,
ඉමෙ ධම්මා නෙව අචයගාමිනො න අපචයගාමිනො.

1413. කතමෙ ධම්මා සෙඛා:

චන්තාරො මග්ගා අපරියාපනනා, හෙට්ඨිමාති ච තිණි සාමඤ්ඤා-
ථලාති, ඉමෙ ධම්මා සෙඛා.

1414. කතමෙ ධම්මා අසෙඛා:

උපරිට්ඨිමං අරහත්තථලං, ඉමෙ ධම්මා අසෙඛා.

1415. කතමෙ ධම්මා නෙවසෙඛා භාසෙඛා:

තිසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, තිසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරියා-
ව්‍යාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නෙවසෙඛා භාසෙඛා.

1416. කතමෙ ධම්මා පරිත්තා:

කාමාවචරකුසලං, අකුසලං, සබ්බො කාමාවචරස්ස විපාකො, කාමා-
වචරකිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා පරිත්තා.

1417. කතමෙ ධම්මා මහග්ගනා:

රූපාවචරා අරූපාවචරා කුසලාව්‍යාකතා, ඉමෙ ධම්මා මහග්ගනා.

1418. කතමෙ ධම්මා අප්පමාණා:

චන්තාරො මග්ගා අපරියාපනනා, චන්තාරි ච සාමඤ්ඤාථලාති,
නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අප්පමාණා.

1419. කතමෙ ධම්මා පරිත්තාරමමණා:

සබ්බො කාමාවචරස්ස විපාකො, කිරියාමනොධාතු, කිරියාභෙතුකා
මනොවිඤ්ඤාණධාතු සොමනස්සසහගතා, ඉමෙ ධම්මා පරිත්තාරමමණා.

1420. කතමෙ ධම්මා මහග්ගනාරමමණා:

විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං, ඉමෙ ධම්මා
මහග්ගනාරමමණා.

1421. කතමෙ ධම්මා අප්පමාණාරමමණා:

චන්තාරො මග්ගා අපරියාපනනා, චන්තාරි ච සාමඤ්ඤාථලාති, ඉමෙ
ධම්මා අප්පමාණාරමමණා.

1412 නො මැ ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී බම්බසෝ කවරහ යන්:

සතර බිම්බි විපාක යැ තුන්බිම්බි ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, මොහු නො මැ ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී බම්බසෝ යි.

1413. ශෛක්‍ෂබම්බසෝ කවරහ යන්:

අපය්‍යාපනන සතර මාගීයෝ ද හෙට්ඨිම වූ තුන් ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද යන මොහු ශෛක්‍ෂබම්බසෝ යි.

1414. අශෛක්‍ෂබම්බසෝ කවරහ යන්:

මතුයෙහි සිටි අභිත්ඵලය යි මේ බම්බසෝ අශෛක්‍ෂයෝ යි.

1415 නො මැ ශෛක්‍ෂ වූ නො ද අශෛක්‍ෂ වූ බම්බසෝ කවරහ යන්:

තුන්බිම්බි කුශල යැ අකුශල යැ තුන්බිම්බි විපාක යැ තුන්බිම්බි ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ රූපය ද නිව්‍යාණය ද යන මොහු නො මැ ශෛක්‍ෂ වූ නො ද අශෛක්‍ෂ වූ බම්බසෝ යි.

1416. පරිත්ත (කාමාවචර) බම්බසෝ කවරහ යන්.

කාමාවචර කුශල යැ අකුශල යැ කාමාවචරයාගේ හැම විපාක යැ කාමාවචර ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ හැම රූප ද යන මොහු පරිත්තබම්බසෝ යි.

1417. මහද්ගනබම්බසෝ කවරහ යන්:

රූපාවචර අරූපාවචර කුශලාව්‍යාකානයෝ යැ. මොහු මහද්ගන බම්බසෝ යි.

1418. අප්‍රමාණබම්බසෝ කවරහ යන්:

අපය්‍යාපනන වූ සතර මාගීයෝ ද සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද නිව්‍යාණය ද යන මොහු අප්‍රමාණබම්බසෝ යි.

1419 පරිත්තාලබ්භිත බම්බසෝ කවරහ යන්:

සියලු කාමාවචර විපාක යැ ක්‍රියා මනෝධාතූ යැ සොමනස් සහතික ක්‍රියාඅභේදක මනෝවිඥානධාතූ යැ යන මොහු පරිත්තාලබ්භිතබම්බසෝ යි.

1420. මහද්ගනාලබ්භිතබම්බසෝ කවරහ යන්:

විඤ්ඤාණඤ්චායතන යැ ඤෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන යැ යන මොහු මහද්ගනාලබ්භිතබම්බසෝ යි.

1421. අප්‍රමාණාලබ්භිත බම්බසෝ කවරහ යන්:

අපය්‍යාපනන සතර මාගීයෝ ද සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද යන මොහු අප්‍රමාණාලබ්භිත බම්බසෝ යැ.

කාමාවචර කුශලයෙහි සතර ඥානවිප්‍රසූකන විතොනාතපාදයෝ යැ. ක්‍රියායෙහි සතර ඥානවිප්‍රසූකන විතොනාතපාදයෝ යැ සියලු අකුශල යැ යන මේ බම්බසෝ පරිත්තාලබ්භිත ද චන්දනාහ, මහද්ගනාලබ්භිත ද චන්දනාහ, අප්‍රමාණාලබ්භිත නො වෙයි. 'පරිත්තාලබ්භිතහ' යි ද 'මහද්ගනාලබ්භිතහ' යි ද නො කියවුනු ද චන්දනාහ.

කාමාවචරකුසලතො චතතාරො ඤාණවිපසුත්තචිත්තපාදා, කිරියතො චතතාරො ඤාණවිපසුත්තචිත්තපාදා, සබ්බං අකුසලං, ඉමෙ ධම්මා සියා පරිත්තාරම්මණා, සියා මහගගතාරම්මණා, න අපමාණාරම්මණා, සියා න චතතබ්බා පරිත්තාරම්මණානිපි, මහගගතාරම්මණානිපි.

කාමාවචරකුසලතො චතතාරො ඤාණසම්පසුත්තචිත්තපාදා, කිරියතො චතතාරො ඤාණසම්පසුත්තචිත්තපාදා, රූපාවචරචතුත්ථං කොතං කුසලතො ච කිරියතො ච, කිරියාහෙතුකමතොවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛාසහගතා, ඉමෙ ධම්මා සියා පරිත්තාරම්මණා, සියා මහගගතාරම්මණා, සියා අපමාණාරම්මණා, සියා න චතතබ්බා පරිත්තාරම්මණානිපි, මහගගතාරම්මණානිපි, අපමාණාරම්මණානිපි.

රූපාවචරතිකචතුක්කජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චතුත්ථස්ස කොතස්ස විපාකො, ආකාශානඤ්චායතනං, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං, ඉමෙ ධම්මා න චතතබ්බා පරිත්තාරම්මණානිපි, මහගගතාරම්මණානිපි.

රූපං ච තිබ්බානං ච අතාරම්මණා.

1422. කතමෙ ධම්මා භිනා:

ද්වාදස අකුසලචිත්තපාදා, ඉමෙ ධම්මා භිනා.

1423. කතමෙ ධම්මා මජ්ඣිමා:

තිස්ස භූමිස්ස කුසලං, තිස්ස භූමිස්ස විපාකො, තිස්ස භූමිස්ස කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා මජ්ඣිමා:

1424. කතමෙ ධම්මා පණීතා:

චතතාරො මග්ගා අපරියාපනනා, චතතාරි ච සාමඤ්ඤඵලාති, තිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා පණීතා.

1425. කතමෙ ධම්මා මිච්ඡත්තනිකා:

චතතාරො දිට්ඨිගතසම්පසුත්තචිත්තපාදා, දො දොමගස්සසහගතචිත්තපාදා, ඉමෙ ධම්මා සියා මිච්ඡත්තනිකා සියා අනිකා.

1426. කතමෙ ධම්මා සම්මත්තනිකා:

චතතාරො මග්ගා අපරියාපනනා, ඉමෙ ධම්මා සම්මත්තනිකා.

1427. කතමෙ ධම්මා අනිකා:

චතතාරො දිට්ඨිගතවිපසුත්තා ලොභසහගතචිත්තපාදා, විවිඛිච්ඡාසහගතො චිත්තපාදො, උද්ධච්චසහගතො චිත්තපාදො, තිස්ස භූමිස්ස කුසලං, චතුස්ස භූමිස්ස විපාකො, තිස්ස භූමිස්ස කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච, තිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අනිකා.

කාමාවචර කුශලයෙහි සතර ඥානසම්ප්‍රයුක්ත විතේනාත්‍යාදයෝ ද ක්‍රියායෙහි සතර ඥානසම්ප්‍රයුක්තවිතේනාත්‍යාදයෝ ද කුශලක්‍රියා හෙයින් රූපාවචර චතුම්බියානස ද උපෙක්‍ෂාසහගත ක්‍රියාඅභේදාක මනෝවිඤ්ඤානාද සහ මේ ධර්මයෝ පරිත්‍යාලබ්‍භන ද වන්තාහ. මහද්දේශනාලබ්‍භන ද වන්තාහ. අප්‍රමාණාලබ්‍භන ද වන්තාහ. ‘පරිත්‍යාලබ්‍භන’හි ද මහද්දේශනාලබ්‍භන’හි ද ‘අප්‍රමාණාලබ්‍භන’හි ද නො කියැවුනු ද වන්තාහ.

කුශලවිපාකක්‍රියා විසින් රූපාවචර ත්‍රිකල්පකර්මයානසෝ ද චතුම්බියානසාගේ විපාකස ද ආකාසානඤ්ඤායතනස ද ආකිඤ්ඤාකර්මයතනස ද සහ මේ ධර්මයෝ ‘පරිත්‍යාලබ්‍භන’ හි ද ‘මහද්දේශනාලබ්‍භන’ හි ද ‘අප්‍රමාණාලබ්‍භන’ හි ද නො කියැවුන්තාහ.

රූපස ද නිජ්‍යාණස ද අනාලබ්‍භනසෝ ය.

1422. භින ධර්මයෝ කවරහ සත්:

දෙලොස් අකුශල විතේනාත්‍යාදයෝ යැ. මොහු භින ධර්මයෝ හි.

1423. මධ්‍යම ධර්මයෝ කවරහ සත්:

තුන්බිම්බ කුශල යැ තුන්බිම්බ විපාක යැ තුන්බිම්බ ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ හැම රූපස ද සහ මොහු මධ්‍යම ධර්මයෝ හි.

1424. ප්‍රණීත ධර්මයෝ කවරහ සත්:

අපයඤ්ඤාසහ සතර මාභීයෝ ද සතර ශ්‍රමණ්‍යථලයෝ ද නිජ්‍යාණස ද සහ මොහු ප්‍රණීත ධර්මයෝ හි.

1425. මිථ්‍යාභිනිසත ධර්මයෝ කවරහ සත්:

දෘවිගතසම්ප්‍රයුක්ත විතේනාත්‍යාදයෝ සතරදෙන යැ දෙමනස්සහයිය විතේනාත්‍යාදයෝ දෙදෙන යැ සහ මේ ධර්මයෝ මිථ්‍යාභිනිසත වන්තාහ, අනිසත ද වන්තාහු ය.

1426. සමාස්තනිසත ධර්මයෝ කවරහ සත්:

අපයඤ්ඤා වූ සතර මාභීයෝ යැ. මොහු සමාස්තනිසත ධර්මයෝ හි.

1427. අනිසත ධර්මයෝ කවරහ සත්:

දෘවිගතවිප්‍රයුක්ත ලොභසහගත විතේනාත්‍යාදයෝ සතරදෙන යැ, විචිතිකාසහගත විතේනාත්‍යාද යැ, ඕදාහිකාසහගත විතේනාත්‍යාද යැ, භ්‍රෙහුමක කුශල යැ, වාතුර්හුමක විපාක යැ, භ්‍රෙහුමක ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, රූපස ද, නිජ්‍යාණස ද සහ මේ ධර්මයෝ අනිසතයෝ හි.

1428. කතමෙ බමමා මග්ගාරමමණා:

කාමාවචරකුසලතො චතතාරො ස්සන්තසම්පයුත්තවිත්තුප්පාදා, කිරියතො චතතාරො ස්සන්තසම්පයුත්තවිත්තුප්පාදා, ඉමෙ බමමා සියා මග්ගාරමමණා, න මග්ගහෙතුකා, සියා මග්ගාභිපතීනො, සියා න චතතබ්බා මග්ගාරමමණානිපි මග්ගාභිපතීනොනිපි.

චතතාරො අරියමග්ගා න මග්ගාරමමණා, මග්ගහෙතුකා, සියා මග්ගාභිපතීනො, සියා න චතතබ්බා මග්ගාභිපතීනොනිපි.

රූපාවචරචතුස්ථානං කුසලතො ච කිරියතො ච, කිරියාහෙතුක මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛාසභගතා, ඉමෙ බමමා සියා මග්ගාරමමණා, න මග්ගහෙතුකා න මග්ගාභිපතීනො, සියා න චතතබ්බා මග්ගාරමමණානිපි.

කාමාවචරකුසලතො චතතාරො ස්සන්තවිපසයුත්තවිත්තුප්පාදා, සබ්බං අකුසලං, සබ්බං කාමාවචරස්ස විපාකො, කිරියතො ඡ විත්තුප්පාදා, රූපාවචරතිකචතුස්ථානං කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චතුස්ථානස්ස ක්ඛානස්ස විපාකො, චතතාරො අරූපා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චතතාරි ච සාමඤ්ඤඵලාති, ඉමෙ බමමා න චතතබ්බා මග්ගාරමමණානිපි, මග්ගහෙතුකානිපි, මග්ගාභිපතීනොනිපි, රූපං ච නිබ්බානං ච අනාරමමණා.

1429. කතමෙ බමමා උප්පන්නා:

චතුසු භූමිසු විපාකො, යං ච රූපං කම්මස්සකතතතා, ඉමෙ බමමා සියා උප්පන්නා, සියා උප්පාදිතො, න චතතබ්බා අනුප්පන්නානි.

චතුසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, තිසු භූමිසු කිරියාචාරාකතං, යං ච රූපං න කම්මස්සකතතතා, ඉමෙ බමමා සියා උප්පන්නා, සියා අනුප්පන්නා, න චතතබ්බා උප්පාදිතොනි.

තිබ්බානං න චතතබ්බං උප්පන්නනනිපි අනුප්පන්නනනිපි උප්පාදිතොනිපි.

1430. කතමෙ බමමා අතීතා:¹ තිබ්බානං ධපෙත්වා සබ්බෙ බමමා සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පන්නා, තිබ්බානං න චතතබ්බං අතීතනනිපි අනාගතනනිපි පච්චුප්පන්නනනිපි.

1431. කතමෙ බමමා අතීතාරමමණා:

විඤ්ඤාණඤ්චායතනං, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං, ඉමෙ බමමා අතීතාරමමණා:

1432. තියතඅනාගතාරමමණා නන්ඞි.

1433. කතමෙ බමමා පච්චුප්පන්නාරමමණා:

දොපඤ්චවිඤ්ඤාණාති, තියෙස්සා ච මනෝධාතුයො, ඉමෙ බමමා පච්චුප්පන්නාරමමණා.

කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො දාන විත්තුප්පාදා, අකුසලස්ස විපාකතො මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛාසභගතා, කිරියාහෙතුකමනෝවිඤ්ඤාණධාතු සොමනස්සභගතා, ඉමෙ බමමා සියා අතීතාරමමණා සියා අනාගතාරමමණා සියා පච්චුප්පන්නාරමමණා.

1. පාඨය යං කතවි හ දිස්සතෙ.

1428. මාග්ගිලබ්බන ධම්මෝ කවරහ යත්:

කාමාවචර කුශලයන් කෙරෙහි ඥානසම්ප්‍රයුක්ත විතේනාත්‍යාදයෝ සතරදෙන යැ, ක්‍රියායෙහි ඥානසම්ප්‍රයුක්ත විතේනාත්‍යාදයෝ සතරදෙන යැ, යන මේ ධම්මෝ මාග්ගිලබ්බන චන්දානු යැ, මාග්ගිලබ්බන නො වෙති. මාග්ගිලබ්බන චන්දානු යැ, මාග්ගිලබ්බන හි ද, මාග්ගිලබ්බන හි ද නො කියැවුණු ද චන්දානු යැ.

සතර ආර්යමාර්ගයෝ මාග්ගිලබ්බන මාග්ගිලබ්බන නො වෙති, මාග්ගිලබ්බන ද චන්දානු, 'මාග්ගිලබ්බන' හි නො කියැවුණු ද චන්දානු.

කුශල හෙයින් ද ක්‍රියා හෙයින් ද රූපාවචර චතුර්විධාන යැ, උපෙක්ඛා සහගත ක්‍රියාහෙතුක මනෝවිඤ්ඤාන ධාතු යැ, යන මේ ධම්මෝ මාග්ගිලබ්බන චන්දානු, මාග්ගිලබ්බන නො වෙති, මාග්ගිලබ්බන නො වෙති, 'මාග්ගිලබ්බන' හි නො කියැවුණු ද චන්දානු.

කාමාවචර කුශලයන් කෙරෙහි සතර ඥානසම්ප්‍රයුක්ත විතේනාත්‍යාදයෝ යැ, සියලු කාමාවචර විපාක යැ, ක්‍රියා විසින් විතේනාත්‍යාදයෝ සද්දෙනෙකැ, කුශලවිපාකක්‍රියා විසින් රූපාවචර ත්‍රිකචතුර්විධාන යෝ යැ, චතුර්විධාන විපාක යැ, කුශලවිපාකක්‍රියා විසින් සතර ආර්යමාර්ගයෝ යැ, සතර ශ්‍රාමණ්ණිකයෝ ද යන මේ දහමිහු මාග්ගිලබ්බන හි ද, මාග්ගිලබ්බන හි ද, මාග්ගිලබ්බන හි ද නො කියැවුණු නිසා. රූපය ද නිමාණය ද අනාලබ්බන යෝ හි.

1429. උත්තරාලබ්බන ධම්මෝ කවරහ යත්:

චාතුර්භුමක විපාක යැ, කම්මසම්ප්‍රයුක්ත වූ යම් රූපයෙකුත් ඇද්ද, මේ ධම්මෝ උත්තරාලබ්බන වෙති, උත්තරාලබ්බන ද වෙත්, අනුත්තරාලබ්බන හි නො කියැවුණු නිසා.

චාතුර්භුමක කුශල යැ, අකුශල යැ, ත්‍රේභුමක ක්‍රියාත්‍යාගාත යැ, කම්මසම්ප්‍රයුක්ත නො වූ යම් රූපයෙකුත් ඇද්ද, මේ ධම්මෝ උත්තරාලබ්බන ද වෙති. අනුත්තරාලබ්බන ද වෙති. 'උත්තරාලබ්බන' හි නො කියැවුණු නිසා.

නිමාණය උත්තරාලබ්බන යයි ද, අනුත්තරාලබ්බන යයි ද, උත්තරාලබ්බන යයි ද නො කියැවුණු නිසා.

1430. අනිත්ත ධම්මෝ කවරහ යත්:

නිවන තබා හැම දහමිහු අනිත්ත වෙති, අනාගත වෙති, ප්‍රත්‍යක්‍යතන වෙති. නිවන අනිත්ත යයි ද, අනාගත යයි ද, ප්‍රත්‍යක්‍යතන යයි ද නො කියැවුණු නිසා.

1431. අනිත්තාලබ්බන ධම්මෝ කවරහ යත්:

විඤ්ඤාණඤ්ඤායතන යැ, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන යැ, මේ ධම්මෝ අනිත්තාලබ්බන චන්දානු.

1432. නිත්ත අනාගතාලබ්බන යෝ නැත්තාහ.

1433. ප්‍රත්‍යක්‍යතනාලබ්බන ධම්මෝ කවරහ යත්:

ද්විපඤ්ඤානායකයෝ යැ, තුන් මනෝධාතුහු දැයි මේ ධම්මෝ ප්‍රත්‍යක්‍යතනාලබ්බන වෙති.

කාමාවචර කුශලවිපාකයෙන් විතේනාත්‍යාදයෝ ද සද්දෙනෙකැ, අකුශල විපාකයෙන් උපෙක්ඛා සහගත මනෝවිඤ්ඤාන ධාතු යැ, සෞමනසාසහගත ක්‍රියාහෙතුක මනෝවිඤ්ඤාන ධාතු යැ යි මේ ධම්මෝ අනිත්තාලබ්බන වෙති, අනාගතාලබ්බන ද වෙති, ප්‍රත්‍යක්‍යතනාලබ්බන ද වෙත්.

කාමාවචරකුසලං, අකුසලං, කිරියතො භව විතනුපාදා, රූපාවචරං චතුත්ථං කූතං කුසලතො ච කිරියතො ච, ඉමෙ බමමා සියා අනිතාරමමණා සියා අනාගතාරමමණා සියා පච්චුප්පනාරමමණා; සියා න චතතබ්බා අනිතාරමමණාහිපි අනාගතාරමමණාහිපි පච්චුප්පනාරමමණාහිපි.

රූපාවචරතිකචතුකකප්ඤානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චතුත්ථස්ස කූතස්ස විපාකො, ආකාශානඤ්චායතනං ආභිඤ්චඤ්ඤායතනං, චතතාරො මහා අපරියාපනා, චතතාරි ච සාමඤ්ඤඵලාහි, ඉමෙ බමමා න චතතබ්බා අනිතාරමමණාහිපි අනාගතාරමමණාහිපි පච්චුප්පනාරමමණාහිපි. රූපං ච නිබ්බානං ච අනාරමමණා.

1434. කතමෙ බමමා අප්ඤ්ඤානා:

අනිත්ථිගබ්භිරූපං ච නිබ්බානං ච ඔපෙත්වා සබ්බෙ බමමා සියා අප්ඤ්ඤානා, සියා බහිද්ධා, සියා අප්ඤ්ඤානබහිද්ධා, අනිත්ථිගබ්භිරූපං ච නිබ්බානං ච බහිද්ධා.

1435. කතමෙ බමමා අප්ඤ්ඤානාරමමණා:

විඤ්ඤාණඤ්චායතනං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං, ඉමෙ බමමා අප්ඤ්ඤානාරමමණා:

1436. කතමෙ බමමා බහිද්ධාරමමණා.

රූපාවචර තිකචතුකකප්ඤානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චතුත්ථස්ස කූතස්ස විපාකො, ආකාශානඤ්චායතනං, චතතාරො මහා අපරියාපනා, චතතාරි ච සාමඤ්ඤඵලාහි. ඉමෙ බමමා බහිද්ධාරමමණා.

රූපං ඔපෙත්වා සබ්බෙව කාමාවචරා කුසලාකුසලාචාරාකතා බමමා, රූපාවචරං චතුත්ථං කූතං කුසලතො ච කිරියතො ච, ඉමෙ බමමා සියා අප්ඤ්ඤානාරමමණා සියා බහිද්ධාරමමණා සියා අප්ඤ්ඤානබහිද්ධාරමමණා.

ආභිඤ්චඤ්ඤායතනං න චතතබ්බං අප්ඤ්ඤානාරමමණනහිපි බහිද්ධාරමමණනහිපි අප්ඤ්ඤානබහිද්ධාරමමණනහිපි.

රූපං ච නිබ්බානං ච අනාරමමණා.

1437. කතමෙ බමමා සතිදස්සනසප්පට්ඨා:

රූපායතනං, ඉමෙ බමමා සතිදස්සනසප්පට්ඨා.

1438. කතමෙ බමමා අතිදස්සනසප්පට්ඨා:

චතතායතනං -පෙ- ථොට්ඨබ්බායතනං. ඉමෙ බමමා අතිදස්සනසප්පට්ඨා.

කාමාවචර කුශල යැ, අකුශල යැ, ක්‍රියා හෙයින් නවවිකේතනාදයෝ යැ, කුශල හෙයින් ද ක්‍රියා හෙයින් ද රූපාවචර චතුර්විධාන යැ යි මේ ධර්මයෝ අනිත්‍යාලම්භන වෙති. අනාගතාලම්භන ද වෙති, ප්‍රත්‍යක්ෂනාලම්භන ද වෙති. අනිත්‍යාලම්භන යයි ද අනාගතාලම්භන යයි ද ප්‍රත්‍යක්ෂනාලම්භන යයි ද නො කියැවුන්වාහු ද වෙත්.

කුශල හෙයින් ද විපාක හෙයින් ද ක්‍රියා හෙයින් ද රූපාවචර ත්‍රික චතුර්විධාන යෝ යැ, චතුර්විධාන විපාක යැ, ආකාශානඤ්චායතන යැ, ආකිඤ්චාඤ්ඤායතන යැ, අපඨංගාපනන සතර මාගීයෝ යැ, සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ යැ, මේ ධර්මයෝ අනිත්‍යාලම්භන වෙති' යි ද අනාගතාලම්භන වෙති' යි ද ප්‍රත්‍යක්ෂනාලම්භන වෙති' යි ද නො කියැවුන්වාහ.

රූපය හා නිජාණය හා අනාලම්භන යි.

1434. අධ්‍යාත්මධර්මයෝ කවරහ යන්:

අනිත්‍යබලාධර්ම රූපය හා නිජාණය හා තබා සිසු ධර්මයෝ අධ්‍යාත්ම වෙති, බාහිර ද වෙති, අධ්‍යාත්ම බාහිර ද වෙත්. අනිත්‍යබලාධර්ම රූපය හා නිජාණය හා බාහිර යි.

1435. අධ්‍යාත්මාලම්භන ධර්මයෝ කවරහ යන්:

විඤ්ඤාණඤ්චායතන යැ, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන යැ යි මේ ධර්මයෝ අධ්‍යාත්මාලම්භන වෙත්.

1436. බාහ්‍යාලම්භන ධර්මයෝ කවරහ යන්:

කුශල හෙයින් ද විපාක හෙයින් ද ක්‍රියා හෙයින් ද රූපාවචර ත්‍රික-චතුර්විධාන යෝ යැ, චතුර්විධාන විපාක යැ, ආකාශානඤ්චායතන යැ, අපඨංගාපනන සතර මාගීයෝ යැ, සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ යැ යි මේ ධර්මයෝ බාහ්‍යාලම්භන වෙත්.

රූපය තබා සිසු මැ කාමාවචර කුශලාකුශල අව්‍යාකාශ ධර්මයෝ යැ, කුශල හෙයින් ද අකුශල හෙයින් ද රූපාවචර චතුර්විධාන යැ යි මේ ධර්මයෝ අධ්‍යාත්මාලම්භන වෙති, බාහ්‍යාලම්භන ද වෙති, අධ්‍යාත්ම බාහ්‍යාලම්භන ද වෙත්.

ආකිඤ්චාඤ්ඤායතන යැ අධ්‍යාත්මාලම්භන යැ යි ද බාහ්‍යාලම්භන යැ යි ද අධ්‍යාත්ම බාහ්‍යාලම්භන යැ යි ද නො කියැවුණු යැ.

රූපය හා නිජාණය හා අනාලම්භන යි.

1437. සතිදශිනසප්තස්වර්ග ධර්මයෝ කවරහ යන්:

රූපායතන යි, මේ ධර්මයෝ සතිදශිනසප්තස්වර්ග වෙත්.

1438. අතිදශිනසප්තස්වර්ග ධර්මයෝ කවරහ යන්:

චක්‍ෂුරායතන යැ ... සප්තව්‍යායතන යි, මේ ධර්මයෝ අතිදශින-සප්තස්වර්ග වෙත්.

1439. කතමෙ බමම, අනිදසුන අප්පට්ඨි:

චතුසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, නිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සං ච රූපං අනිදසුනං අප්පට්ඨිං බමමාසතන-පරියාපනාං, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා අනිදසුන අප්පට්ඨි:

හිසං.

1440. කතමෙ බමමා හෙතු:

තයො කුසලහෙතු, තයො අකුසලහෙතු, තයො අව්‍යාකතහෙතු.

අලොභො කුසලහෙතු අද්දෙසො කුසලහෙතු චතුසු භුමිසු කුසලෙසු උප්පජ්ජන්ති, අමොභො කුසලහෙතු කාමාවචරකුසලතො චතතාරො ඤාණවිප්පයුතෙන විතතුප්පාදෙ ධපෙඤා චතුසු භුමිසු කුසලෙසු උප්පජ්ජන්ති.

ලොභො අධිසු ලොභසහගතෙසු විතතුප්පාදෙසු උප්පජ්ජන්ති, දෙසො ද්විසු දෙමනසසහගතෙසු විතතුප්පාදෙසු උප්පජ්ජන්ති, මොභො සබ්බා-කුසලෙසු උප්පජ්ජන්ති.

අලොභො විපාකහෙතු, අද්දෙසො විපාකහෙතු, කාමාවචරසා විපාකතො අහෙතුකෙ විතතුප්පාදෙ ධපෙඤා චතුසු භුමිසු විපාකෙසු උප්පජ්ජන්ති.

අමොභො විපාකහෙතු කාමාවචරසා විපාකතො අහෙතුකෙ විතතුප්පාදෙ ධපෙඤා, චතතාරො ඤාණවිප්පයුතෙන විතතුප්පාදෙ ධපෙඤා, චතුසු භුමිසු විපාකෙසු උප්පජ්ජන්ති.

අලොභො කිරියහෙතු අද්දෙසො කිරියහෙතු, කාමාවචරකිරියතො අහෙතුකෙ විතතුප්පාදෙ ධපෙඤා නිසු භුමිසු කිරියෙසු උප්පජ්ජන්ති,

අමොභො කිරියහෙතු කාමාවචරකිරියතො අහෙතුකෙ විතතුප්පාදෙ ධපෙඤා, චතතාරො ඤාණවිප්පයුතෙන විතතුප්පාදෙ ධපෙඤා, නිසු භුමිසු කිරියෙසු උප්පජ්ජන්ති, ඉමෙ බමමා හෙතු.

1441. කතමෙ බමමා න හෙතු:

ධපෙඤා හෙතු, චතුසු භුමිසු කුසලං අකුසලං චතුසු භුමිසු විපාකො නිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා න හෙතු.

1442 කතමෙ බමමා සහෙතුකා:

විචිකිච්ඡාසහගතං උඤ්චවසහගතං මොහං ධපෙඤා, අවසෙසං අකුසලං, චතුසු භුමිසු කුසලං, කාමාවචරසා විපාකතො අහෙතුකෙ විතතුප්පාදෙ ධපෙඤා චතුසු භුමිසු විපාකො, කාමාවචරකිරියතො අහෙතුකෙ විතතුප්පාදෙ ධපෙඤා නිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, ඉමෙ බමමා සහෙතුකා.

1443 කතමෙ බමමා අහෙතුකා:

විචිකිච්ඡා සහගතො මොහො, උඤ්චවසහගතො මොහො, දො පඤ්ඤා විඤ්ඤාණානි, නිසෙසා ච මනොධාතුයො, පඤ්ඤා ච අහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණ-ධාතුයො, රූපඤ්ඤා නිබ්බානඤ්ඤා, ඉමෙ බමමා අහෙතුකා.

1439. අනිදග්ගි අප්‍රතිසංඛ්‍යායෝ කචරහ යත්:

චාතුර්භුමක කුහල යා, අකුහල යා, චාතුර්භුමක විපාක යා, ත්‍රෛභුමක ක්‍රියාචාරාකාත යා, ධර්මානන්තපයභිපන්න වූ අනිදග්ගි අප්‍රතිසංගම රූපයෙකුත් ඇද්ද, නිමාණය දූසි මේ ධර්මයෝ අනිදග්ගි අප්‍රතිසංගමෝ යි.

ත්‍රිකධර්ම යි

1440. හෙතුධර්මයෝ කචරහ යත්:

තුන් කුහලහෙතුහු යා, තුන් අකුහලහෙතුහු යා, තුන් අව්‍යාකාත-හෙතුහු යි.

අලොහ කුහලහෙතු හා අද්‍රව්‍ය කුහලහෙතු හා චාතුර්භුමක කුහලයෙහි උපදිනී. අමොහ කුහලහෙතුව කාමාවචර කුහලයෙන් සතර ඥානවිප්‍රසූකත විනේශානුපාදයන් තබා චාතුර්භුමක කුහලයෙහි උපදි.

ලොහය ලොහසහගත විනේශානුපාද අටෙහි උපදී, ද්‍රව්‍යය ද්‍රව්‍යයෙන් සහගත විනේශානුපාද දෙකෙහි උපදී, මොහය සියලු අකුහලයන්හි උපදී.

අලොහවිපාකහෙතුව හා අද්‍රව්‍යවිපාකහෙතුව හා දෙක කාමාවචර විපාකයෙහි අහෙතුක විනේශානුපාදයන් තබා චාතුර්භුමක විපාකයෙහි උපදිත්.

අමොහවිපාකහෙතුව කාමාවචරවිපාකයෙන් අහෙතුක විනේශානුපාද තබා සතර ඥානවිප්‍රසූකත විනේශානුපාද තබා චාතුර්භුමක විපාකයෙහි උපදි.

අලොහක්‍රියාහෙතු හා අද්‍රව්‍යක්‍රියාහෙතු හා මොහ කාමාවචරක්‍රියායෙන් අහෙතුක විනේශානුපාද තබා ත්‍රෛභුමකක්‍රියායෙහි උපදිත්.

අමොහක්‍රියාහෙතුව කාමාවචරක්‍රියායෙන් අහෙතුක විනේශානුපාද තබා සතර ඥානවිප්‍රසූකත විනේශානුපාද තබා ත්‍රෛභුමකක්‍රියායෙහි උපදි. මේ ධර්මයෝ හෙතුහු වෙත්.

1441. හෙතු කොවච්ඡාධර්මයෝ කචරහ යත්:

හෙතුධර්ම තබා චාතුර්භුමක කුහල යා, අකුහල යා, චාතුර්භුමක විපාක යා, ත්‍රෛභුමක ක්‍රියාචාරාකාත යා, රූපය ද, නිමාණය දූසි මේ ධර්මයෝ හෙතු කොවච්ඡාධර්මයෝ යි.

1442. සහෙතුක ධර්මයෝ කචරහ යත්:

විවිකිච්ඡාසහගත උභ්‍යවසනගත මොහය තබා අව්‍යවසන අකුහල යා, චාතුර්භුමක කුහල යා, කාමාවචර විපාකයෙන් අහෙතුක විනේශානුපාද තබා චාතුර්භුමක විපාක යා, කාමාවචර ක්‍රියායෙන් අහෙතුක විනේශානුපාද තබා ත්‍රෛභුමක ක්‍රියාචාරාකාත යා, මේ ධර්මයෝ සහෙතුකයෝ යි.

1443. අහෙතුක ධර්මයෝ කචරහ යත්:

විවිකිච්ඡාසහගත මොහ යා, උභ්‍යවසනගත මොහ යා, දෙපස් විඤ්ඤායෝග්‍යා, තුන් මනෝධාතුහු ද පස් අහෙතුක මනෝවිඤ්ඤාධාතුහු ද රූපය ද නිමාණය දූසි මේ ධර්මයෝ අහෙතුකයෝ යි.

1444. කතමෙ ධම්මා හෙතුසම්පයුත්තා:

විචිකිච්ඡාසහගතං උද්ධච්චසහගතං මොහං ඔපෙක්ඛා අවසෙසං අකුසලං, චතුසු භූමිසු කුසලං, කාමාවචරස්ස විපාකතො අහෙතුකෙ විත්තුපාදෙ ඔපෙක්ඛා චතුසු භූමිසු විපාකො, කාමාවචරකිරියතො අහෙතුකෙ විත්තුපාදෙ ඔපෙක්ඛා නිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, ඉමෙ ධම්මා හෙතුසම්පයුත්තා.

1445. කතමෙ ධම්මා හෙතුවිපයුත්තා:

විචිකිච්ඡාසහගතො මොහො, උද්ධච්චසහගතො මොහො, දෝ පඤ්ඤා-විඤ්ඤාණානි, නිස්සො ච මනොධාතුසො, පඤ්ඤා ච අහෙතුකා මනො-විඤ්ඤාණධාතුසො, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා හෙතුවිපයුත්තා.

1446. කතමෙ ධම්මා හෙතු වෙච සහෙතුකා ච:

යත් දෝ තසො හෙතු එකතො උපපජ්ජන්ති, ඉමෙ ධම්මා හෙතු වෙච සහෙතුකා ච.

1447. කතමෙ ධම්මා සහෙතුකා වෙච හ ව හෙතු:

චතුසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, කාමාවචරස්ස විපාකතො අහෙතුකෙ විත්තුපාදෙ ඔපෙක්ඛා චතුසු භූමිසු විපාකො, කාමාවචරකිරියතො අහෙතුකෙ විත්තුපාදෙ ඔපෙක්ඛා නිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, එජ්ඣප්පනො හෙතු ඔපෙක්ඛා, ඉමෙ ධම්මා සහෙතුකා වෙච හ ව හෙතු.

අහෙතුකා ධම්මා හ වත්තබ්බා හෙතු වෙච සහෙතුකාතිපි, සහෙතුකා වෙච හ ව හෙතුතිපි.

1448. කතමෙ ධම්මා හෙතු වෙච හෙතුසම්පයුත්තා ච:

යත් දෝ තසො හෙතු එකතො උපපජ්ජන්ති, ඉමෙ ධම්මා හෙතු වෙච හෙතු සම්පයුත්තා ච.

1449. කතමෙ ධම්මා හෙතුසම්පයුත්තා වෙච හ ව හෙතු:

චතුසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, කාමාවචරස්ස විපාකතො අහෙතුකෙ විත්තුපාදෙ ඔපෙක්ඛා චතුසු භූමිසු විපාකො, කාමාවචරකිරියතො අහෙතුකෙ විත්තුපාදෙ ඔපෙක්ඛා නිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, එජ්ඣප්පනො හෙතු ඔපෙක්ඛා, ඉමෙ ධම්මා හෙතුසම්පයුත්තා වෙච හ ව හෙතු.

හෙතුවිපයුත්තා ධම්මා හ වත්තබ්බා හෙතු වෙච හෙතු සම්පයුත්තාතිපි, හෙතුසම්පයුත්තා වෙච හ ව හෙතුතිපි.

1450. කතමෙ ධම්මා හ හෙතු සහෙතුකා:

චතුසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, කාමාවචරස්ස විපාකතො අහෙතුකෙ විත්තුපාදෙ ඔපෙක්ඛා චතුසු භූමිසු විපාකො, කාමාවචරකිරියතො අහෙතුකෙ විත්තුපාදෙ ඔපෙක්ඛා නිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, එජ්ඣප්පනො හෙතු ඔපෙක්ඛා, ඉමෙ ධම්මා හ හෙතු සහෙතුකා.

1444. හෙතුසම්ප්‍රයුක්තබමියෝ කවරහ යත්:

විවික්ච්ඡාසහගත උඤ්චවසහගත මොහය තබා අවශෙෂී අකුශල යැ, චාතුර්භූමක කුශල යැ, කාමාවචර විපාකයෙන් අහෙතුක විතෙතාත්‍යාදයන් තබා චාතුර්භූමක විපාක යැ, කාමාවචරක්‍රියා හෙයින් අහෙතුක විතෙතාත්‍යාදයන් තබා භ්‍රෙහුමක ක්‍රියාව්‍යාකෘත යැ යන මේ බමියෝ ක්‍රියාව්‍යාකෘතයෝ යි.

1445. හෙතුවිප්‍රයුක්තබමියෝ කවරහ යත්:

විවික්ච්ඡාසහගත මොහ යැ, උඤ්චවසහගත මොහ යැ, දෙපස් විඤ්ඤායෝ යැ, තුන් මනෝධාතුහු ද, අහෙතුක මහොවිඤ්ඤාධාතු පස ද, රූපය ද, නිජ්ඤාය දැයි මේ බමියෝ හෙතුවිප්‍රයුක්තයෝ යි.

1446. හෙතු ද වූ සම්ප්‍රයුක්තහෙතු සහිත ද වූ බමියෝ කවරහ යත්:

යම් තැනෙක දෙතුන් හෙතු කෙනෙක් එක්වට උපදනාහු වෙත් ද, මේ බමියෝ හෙතු ද සම්ප්‍රයුක්ත හෙතෙයින් සහෙතුක ද වෙත්.

1447. සහෙතුක ද වූ නො ද හෙතු වූ බමියෝ කවරහ යත්:

චාතුර්භූමක කුශල යැ, අකුශල යැ, කාමාවචරවිපාකයෙන් අහෙතුක විතෙතාත්‍යාදයන් තබා චාතුර්භූමක විපාක යැ, කාමාවචර ක්‍රියායෙන් අහෙතුක විතෙතාත්‍යාදයන් තබා භ්‍රෙහුමක ක්‍රියාව්‍යාකෘත යැ, මෙහි උපත් හෙතෙත් තබා, මේ දහම්හු සහෙතුක ද නො ද හෙතු වූවාහු ද වෙත්.

අහෙතුක බමියෝ හෙතු ද සහෙතුක ද වෙති'යි ද, සහෙතුක ද නො ද හෙතු වෙති'යි ද නො කියැහැත්තාහ.

1448. හෙතු වූ ද හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද බමියෝ කවරහ යත්:

යම් තැනෙක දෙතුන් හෙතු කෙනෙක් (අන්‍ය හෙතෙත් සමග) එක්වට උපදිත් ද, මොහු හෙතු වූ ද හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද බමියෝ යි.

1449. හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද නො ද හෙතු වූ බමියෝ කවරහ යත්:

චාතුර්භූමක කුශල යැ, අකුශල යැ, කාමාවචරවිපාකයෙන් අහෙතුක විතෙතාත්‍යාදයන් තබා චාතුර්භූමක විපාක යැ, කාමාවචර ක්‍රියායෙන් අහෙතුක විතෙතාත්‍යාදයන් තබා භ්‍රෙහුමක ක්‍රියාව්‍යාකෘත යැ යන මෙහි උපත් හෙතෙත් තබා, මොහු හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද හෙතු වූ බමියෝ යි.

හෙතුවිප්‍රයුක්ත බමියෝ හෙතු ද වූ හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූවෝ යයි ද, හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද හෙතු වූහ'යි ද නො කියැහැත්තාහ.

1450. හෙතු නො වූ සහෙතුක බමියෝ කවරහ යත්:

චාතුර්භූමක කුශල යැ, අකුශල යැ, කාමාවචර විපාකයෙන් අහෙතුක විතෙතාත්‍යාදයන් තබා චාතුර්භූමක විපාක යැ, කාමාවචරක්‍රියායෙන් අහෙතුක විතෙතාත්‍යාදයන් තබා භ්‍රෙහුමක ක්‍රියාව්‍යාකෘත යැ යන මෙහි උපත් හෙතෙත් තබා, මොහු හෙතු නො වූ සහෙතුක බමියෝ යි.

1451. කතමෙ බමමා න හෙතු අහෙතුකා:

දෙව පඤ්ච විඤ්ඤාණාති, තිස්සො ච මහොධාතුයො, පඤ්ච ච අහෙතු-කමනො විඤ්ඤාණධාතුයො, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා න හෙතු අහෙතුකා.

හෙතු බමමා න චන්තබ්බා හ හෙතු සහෙතුකාතිපි, න හෙතු අහෙතුකාතිපි.

හෙතු භොවජ්ඣං

1452. කතමෙ බමමා සප්පච්චයා:

චතුසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, චතුසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ බමමා සප්පච්චයා.

1453. කතමෙ බමමා අප්පච්චයා:

නිබ්බානං, ඉමෙ බමමා අප්පච්චයා.

1454. කතමෙ බමමා සභ්බතා:

චතුසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, චතුසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ බමමා සභ්බතා.

1455. කතමෙ බමමා අසභ්බතා:

නිබ්බානං, ඉමෙ බමමා අසභ්බතා.

1456. කතමෙ බමමා සනිදස්සනා:

රූපායතනං, ඉමෙ බමමා සනිදස්සනා.

1457. කතමෙ බමමා අනිදස්සනා:

චක්ඛායතනං -පෙ- ථොට්ඨබ්බායතනං, චතුසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, චතුසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සං ච රූපං අනිදස්සනං අප්පට්ඨං බමමායතනපට්ඨාපනං, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා අනිදස්සනා.

1458. කතමෙ බමමා සප්පට්ඨා:

චක්ඛායතනං -පෙ- ථොට්ඨබ්බායතනං, ඉමෙ බමමා සප්පට්ඨා.

1459 කතමෙ බමමා අප්පට්ඨා:

චතුසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, චතුසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සං ච රූපං අනිදස්සනං අප්පට්ඨං බමමායතනපට්ඨා-පනං, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා අප්පට්ඨා.

1460. කතමෙ බමමා රූපිණො:

චන්තාරො ච මහාභූතා, චතුර්තං ච මහාභූතානං උපාදය රූපං, ඉමෙ බමමා රූපිණො,

1451. හෙතු හෝ වූ අහෙතුක බම්බරාග්‍රන්ථකරණය:

දෙපස් විභවයෝ ය, මනෝවාදානු ක්‍රියා ද, අහෙතුක මනෝවිභවවාදානු පඤ්චකය ද රූපය ද, නිව්‍යාණය ද, යන මේ බම්බරාග්‍රන්ථකරණය වූ අහෙතුකයෝ ය.

හෙතු බම්බරාග්‍රන්ථකරණය වූ අහෙතුකයෝ යයි ද, හෙතු හෝ වූ අහෙතුකයෝ යයි ද හෝ කියා යුක්තිය.

හෙතුහොට්ඨක යි.

1452. සප්තරාශ්‍රබම්බරාග්‍රන්ථකරණය:

සිද්ධන්තික කුලය ය, අකුලය ය, සිද්ධන්තික විපාක ය, නුත්තික ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, හාම රූපය ද, යන මේ බම්බරාග්‍රන්ථකරණය ය.

1453. අප්‍රත්‍යයබම්බරාග්‍රන්ථකරණය:

නිව්‍යාණය යි. මේ බම්බරාග්‍රන්ථකරණය ය.

1454. සංඛ්‍යාබම්බරාග්‍රන්ථකරණය:

සිද්ධන්තික කුලය ය, අකුලය ය, සිද්ධන්තික විපාක ය, නුත්තික ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, හාම රූපය ද, යන මේ බම්බරාග්‍රන්ථකරණය ය.

1455. අසංඛ්‍යාබම්බරාග්‍රන්ථකරණය:

නිව්‍යාණය යි. මේ බම්බරාග්‍රන්ථකරණය ය.

1456. සතිදශ්‍යබම්බරාග්‍රන්ථකරණය:

රූපායතන යි. මොහු සතිදශ්‍ය බම්බරාග්‍රන්ථකරණය ය.

1457. අතිදශ්‍යබම්බරාග්‍රන්ථකරණය:

විඤ්ඤායතන ය ... සප්තව්‍යායතන ය, වාතුර්මක කුලය ය, අකුලය ය, වාතුර්මක විපාක ය, භෞතමක ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, අතිදශ්‍ය අප්‍රතික වූ බම්බරාග්‍රන්ථකරණය වූ යම් රූපයෙකුත් ඇද්ද, නිව්‍යාණය දෑ මොහු අතිදශ්‍ය බම්බරාග්‍රන්ථකරණය ය.

1458. සප්තරාශ්‍රබම්බරාග්‍රන්ථකරණය:

විඤ්ඤායතන ය ... සප්තව්‍යායතන ය යන මොහු සප්තරාශ්‍රබම්බරාග්‍රන්ථකරණය ය.

1459. අප්‍රතිකබම්බරාග්‍රන්ථකරණය:

සිද්ධන්තික කුලය ය, අකුලය ය, සිද්ධන්තික විපාක ය, නුත්තික ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, අතිදශ්‍ය අප්‍රතික වූ බම්බරාග්‍රන්ථකරණය වූ යම් රූපයෙකුත් ඇද්ද, නිව්‍යාණය දෑ මේ බම්බරාග්‍රන්ථකරණය ය.

1460. රූපිබම්බරාග්‍රන්ථකරණය:

සතර මහාභූතයෝ ද, සතර මහාභූතයන් නිසා පවත්නා රූපය දෑ මොහු රූපි බම්බරාග්‍රන්ථකරණය ය.

1461. කතමෙ ධම්මා අරුපිනො:

චතුසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, චතුසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අරුපිනො.

1462. කතමෙ ධම්මා ලොකියා:

තිසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, තිසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා ලොකියා.

1463. කතමෙ ධම්මා ලොකුත්තරා:

චත්තාරො මග්ගා අපරිසාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා ලොකුත්තරා.

සබ්බෙ ධම්මා කෙහපි විඤ්ඤායා, කෙහපි න විඤ්ඤායා.

පුලකනරුකං

1464. කතමෙ ධම්මා ආසවා:

චත්තාරො ආසවා: කාමාසවො හවාසවො දිට්ඨාසවො අවිජ්ජාසවො.

කාමාසවො අට්ඨසු ලොහසහගතෙසු චිත්තූපාදෙසු උප්පජ්ජති, හවාසවො චතුසු දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තලොහසහගතෙසු චිත්තූපාදෙසු උප්පජ්ජති, දිට්ඨාසවො චතුසු දිට්ඨිගතසම්පයුත්තෙසු චිත්තූපාදෙසු උප්පජ්ජති, අවිජ්ජාසවො සබ්බාකුසලෙසු උප්පජ්ජති, ඉමෙ ධම්මා ආසවා.

1465. කතමෙ ධම්මා නො ආසවා:

ඨපෙකා ආසවෙ අවසෙසං අකුසලං, චතුසු භූමිසු කුසලං, චතුසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නො ආසවා.

1466. කතමෙ ධම්මා සාසවා:

තිසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, තිසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා සාසවා.

1467. කතමෙ ධම්මා අනාසවා:

චත්තාරො මග්ගා අපරිසාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අනාසවා.

1468. කතමෙ ධම්මා ආසවසම්පයුත්තා:

ඤ්ඤා දෙමනස්සහගතචිත්තූපාදා, ඵඤ්ඤාපන්නං මොගං ඨපෙකා, විචිතිවිජ්ජා සහගතෙ උද්ධවිචිතිසහගතෙ මොගෙ ඨපෙකා අවසෙසං අකුසලං, ඉමෙ ධම්මා ආසවසම්පයුත්තා.

1461 අරුපි ධම්මෝ කවරහ යන්:

සිසුබ්බිති කුශල යා, අකුශල යා, සිසුබ්බිති විපාක යා, තුන්බ්බිති ත්‍රියාව්‍යාකාන යා, නිව්‍යාණය දූසි මොහු අරුපි ධම්මෝ සි.

1462. ලොකික ධම්මෝ කවරහ යන්:

ත්‍රේභුමික කුශල යා, අකුශල යා, ත්‍රේභුමික විපාක යා, ත්‍රේභුමික ත්‍රියාව්‍යාකාන යා, හාම රූපය ද යන මොහු ලොකික ධම්මෝ සි.

1463. ලොකොත්තර ධම්මෝ කවරහ යන්:

අපග්ගාපනන වූ සතර මාග්ගෝ යා, සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද නිව්‍යාණය ද යන මොහු ලොකොත්තර ධම්මෝ සි.

හාම ධම්මෝ කිසි විඥනයෙකින් දතයුත්තාහු යා, කිසි විඥනයෙකින් නො දතයුත්තාහු වෙත්.

වුලහනර දූසි සි.

1464. ආසුච්චධම්මෝ කවරහ යන්:

ආසුච්චයෝ සතරදෙනෙක් වෙති: කාමාසුචි යා, භවාසුචි යා, දුෂ්ටාසුචි යා, අවිදුසුචි සි. කාමාසුචිය අභවලොභසහගත විතොත්තපාදයන්හි උපදී, භවාසුචිය සතර දුෂ්ටිගතවිප්‍රසූකත ලොභසහගත විතොත්තපාදයන්හි උපදී, දුෂ්ටාසුචිය සතර දුෂ්ටිගතසම්ප්‍රසූකත විතොත්තපාදයන්හි උපදී, අවිදුසුචිය සමාකුශලයෙහි උපදී. මේ ධම්මෝ ආසුච්චයෝ සි.

1465. ආසුචි නොවූ ධම්මෝ කවරහ යන්:

ආසුචියන් තබා අවශෙෂ අකුශල යා, වාතුර්භුමික කුශල යා, වාතුර්භුමික විපාක යා, ත්‍රේභුමික ත්‍රියාව්‍යාකාන යා, රූපය ද නිව්‍යාණය දූසි මොහු ආසුචි නො වූ ධම්මෝ සි.

1466. සාසුචි (ආසුචි සහිත) ධම්මෝ කවරහ යන්:

තුන් බ්බි කුශල යා, අකුශල යා, තුන් බ්බි විපාක යා, තුන් බ්බි ත්‍රියාව්‍යාකාන යා, හාම රූප දූසි මොහු සාසුචි ධම්මෝ සි.

1467. අනාසුචි ධම්මෝ කවරහ යන්:

අපග්ගාපනන වූ සතර මාග්ගෝ යා, සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලය ද, නිව්‍යාණය දූසි මොහු අනාසුචි ධම්මෝ සි.

1468 ආසුචිසම්ප්‍රසූකත ධම්මෝ කවරහ යන්:

දෙමනස් සහගිය විතොත්තපාදයෝ දෙදෙන යා, මෙහි උපන් මොහය තබා, විවිධිච්ඡාසහගත වූ උද්ධච්චසහගත වූ මොහයන් තබා, අවශෙෂ අකුශලය දූසි මොහු ආසුචිසම්ප්‍රසූකත ධම්මෝ සි.

1469. කතමෙ ධම්මා ආසව්විප්පය්‍යතනා:

ද්විසු දෙමනස්සසහගතෙසු විතතුප්පාදෙසු උප්පනොනා මොහො, විචිකිච්ඡාසහගතො මොහො, උද්ධච්චසහගතො මොහො, චතුසු භූමිසු කුසලං, චතුසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරිසාව්‍යාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා ආසව්විප්පය්‍යතනා.

1470. කතමෙ ධම්මා ආසවා වෙව සාසවා ච:

තෙව ආසවා ආසවා වෙව සාසවා ච.

1471. කතමෙ ධම්මා සාසවා වෙව නො ච ආසවා:

ථපෙනා ආසවෙ අවසෙසං අකුසලං, තිසු භූමිසු කුසලං, තිසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරිසාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා සාසවා වෙව නො ච ආසවා.

අනාසවා ධම්මා න චතතබ්බා ආසවා වෙව සාසවාතිපි සාසවා වෙව නො ච ආසවාතිපි.

1472. කතමෙ ධම්මා ආසවා වෙව ආසව්විප්පය්‍යතනා ච:

ගජ්ඣ ජෙව තයො ආසවා එකතො උප්පජ්ජන්ති, ඉමෙ ධම්මා ආසවා වෙව ආසව්විප්පය්‍යතනා ච.

1473. කතමෙ ධම්මා ආසව්විප්පය්‍යතනා වෙව නො ච ආසවා:

ථපෙනා ආසවෙ අවසෙසං අකුසලා, ඉමෙ ධම්මා ආසව්විප්පය්‍යතනා වෙව නො ච ආසවා.

ආසව්විප්පය්‍යතනා ධම්මා න චතතබ්බා ආසවා වෙව ආසව්විප්පය්‍යතනා තිපි ආසව්විප්පය්‍යතනා වෙව නො ච ආසවාතිපි.

1474. කතමෙ ධම්මා ආසව්විප්පය්‍යතනා සාසවා:

ද්විසු දෙමනස්සසහගතෙසු විතතුප්පාදෙසු උප්පනොනා මොහො, විචිකිච්ඡාසහගතො මොහො, උද්ධච්චසහගතො මොහො, තිසු භූමිසු කුසලං, තිසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරිසාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා ආසව්විප්පය්‍යතනා සාසවා.

1475. කතමෙ ධම්මා ආසව්විප්පය්‍යතනා අනාසවා:

චතතාරො මග්ගා අපරිසාපනා, චතතාරි ච සම්ඤ්ඤාඵලාති, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා ආසව්විප්පය්‍යතනා අනාසවා.

ආසව්විප්පය්‍යතනා ධම්මා න චතතබ්බා ආසව්විප්පය්‍යතනා සාසවාතිපි ආසව්විප්පය්‍යතනා අනාසවාතිපි.

ආසව්විප්පය්‍යතනං.

1469. ආසුවච්ඡයන බම්බෝ කවරහ යන්:

දෙමනස් සහතික විනෝදානන්ද දෙක්හි උපත් මොහ ය, විවික්ච්ඡා සහගත මොහ ය, උභවසහගත මොහ ය, සියුබ්බිති කුශල ය, සියුබ්බිති විපාක ය, තුන්බ්බිති ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, රූපය ද, නිජාණය ද සි මොහු ආසුවච්ඡයන බම්බෝ යි.

1470. ආසුව වූ ද ආසුව සහිත වූ ද බම්බෝ කවරහ යන්:

ඒ ආසුවයෝ ම, ආසුව වූවාහු ද ආසුව සහිත වූවාහු ද වෙන්:

1471. සාසුව වූ ද නො ද ආසුව වූ ද බම්බෝ කවරහ යන්:

ආසුවයන් තබා අවශේෂ අකුශල ය, ත්‍රේහුමක කුශල ය, ත්‍රේහුමක විපාක ය, ත්‍රේහුමක ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, හැම රූපය ද සි මේ බම්බෝ ආසුව සහිත වූවාහු ද නො ද ආසුව වූවාහු ද වෙන්.

අනාසුව බම්බෝ ආසුවයෝත් ආසුව සහිතයෝත් වෙති යි ද, සාසුව වූවෝත් නො ද ආසුව වූවෝත් වෙති යි ද නො කියැවුත්තාහු වෙන්

1472. ආසුව වූ ද ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද බම්බෝ කවරහ යන්:

යම් විනෝදානන්දයෙක්හි දෙතුන් ආසුව කෙනෙක් එක්වට උපදිත් ද, මොහු ආසුව වූ ද ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද බම්බෝ යි.

1473. ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද නො ද ආසුව වූ ද බම්බෝ කවරහ යන්:

ආසුවයන් තබා අවශේෂ අකුශලයෝ ය. මොහු ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද නො ද ආසුව වූ ද බම්බෝ යි.

ආසුවච්ඡයන වූ බම්බෝ ආසුව ද වූ ආසුවසම්ප්‍රයුක්තයෝ යයි ද ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද ආසුව වූවෝ යයි ද නො කියැවුත්තාහ.

1474. ආසුවච්ඡයන වූ සාසුව බම්බෝ කවරහ යන්:

දෙමනස්සහතික දෙ සිත්හි උපත් මොහ ය, විවික්ච්ඡාසහගත මොහ ය, උභවසහගත මොහ ය, තුන්බ්බිති කුශල ය, තුන්බ්බිති විපාක ය, තුන්බ්බිති ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, හැම රූපය ද සි මොහු ආසුවච්ඡයන වූ සාසුව බම්බෝ යි.

1475. ආසුවච්ඡයන වූ අනාසුව බම්බෝ කවරහ යන්:

අපය්‍යාපනන වූ සතර මාග්ගියෝ ය, සතර ශ්‍රාමණ්‍යාචරයෝ ද, නිජාණය ද සි මොහු ආසුවච්ඡයන වූ අනාසුවබම්බෝ යි.

ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත බම්බෝ ආසුවච්ඡයන වූ සාසුව (ආසුව සහිත) යෝ යයි ද, ආසුවච්ඡයන වූ අනාසුවයෝ යයි ද නො කියැවුත්තාහ.

ආසුවගොව්‍යක යි.

1476. කතමෙ බමමා සඤ්ඤාජනා:

දස සඤ්ඤාජනානි: කාමරාගසඤ්ඤාජනං පටිසසඤ්ඤාජනං මානසඤ්ඤාජනං දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං විචිකිච්ඡාසඤ්ඤාජනං සීලබ්බිත පරාමාසසඤ්ඤාජනං භවරාගසඤ්ඤාජනං ඉසසාසඤ්ඤාජනං මච්ඡරිය-සඤ්ඤාජනං අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනං.

කාමරාගසඤ්ඤාජනං අට්ඨසු ලොභසහගතෙසු විනතුපාදෙසු උපපජ්ජති, පටිසසඤ්ඤාජනං ද්විසු දොමනස්සසහගතෙසු විනතුපාදෙසු උපපජ්ජති, මානසඤ්ඤාජනං චතුසු දිට්ඨිගතවිපස්සුතතලොභසහගතෙසු විනතුපාදෙසු උපපජ්ජති, දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං චතුසු දිට්ඨිගතසම්පසුතෙතසු විනතුපාදෙසු උපපජ්ජති, විචිකිච්ඡාසඤ්ඤාජනං විචිකිච්ඡාසහගතෙසු විනතුපාදෙසු උපපජ්ජති, සීලබ්බිතපරාමාසසඤ්ඤාජනං චතුසු දිට්ඨිගත-සම්පසුතෙතසු විනතුපාදෙසු උපපජ්ජති, භවරාගසඤ්ඤාජනං චතුසු දිට්ඨිගතවිපස්සුතතලොභසහගතෙසු විනතුපාදෙසු උපපජ්ජති, ඉසසා සඤ්ඤාජනං මච්ඡරිය සඤ්ඤාජනං ච ද්විසු දොමනස්සසහගතෙසු විනතුපාදෙසු උපපජ්ජනති, අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනං සබ්බාකුසලෙසු උපපජ්ජති, ඉමෙ බමමා සඤ්ඤාජනා.

1477. කතමෙ බමමා නො සඤ්ඤාජනා:

ඨපෙඤා සඤ්ඤාජනෙ අවසෙසං අකුසලං, චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියාච්ඡාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා නො සඤ්ඤාජනා.

1478. කතමෙ බමමා සඤ්ඤාජනිනා:

තිසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, තිසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියා-ච්ඡාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ බමමා සඤ්ඤාජනිනා.

1479. කතමෙ බමමා අසඤ්ඤාජනිනා:

චතනාරොමිග්ගා අපරිතාපනනා, චතනාරි ච සාමඤ්ඤාඵලානි නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා අසඤ්ඤාජනිනා.

1480. කතමෙ බමමා සංඤ්ඤාජනසම්පසුතනා:

උද්ධච්චසහගතං මොහං ඨපෙඤා අවසෙසං අකුසලං, ඉමෙ බමමා සඤ්ඤාජනසම්පසුතනා.

1481. කතමෙ බමමා සඤ්ඤාජනවිපස්සුතනා:

උද්ධච්චසහගතො මොහො, චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියාච්ඡාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා සඤ්ඤාජනවිපස්සුතනා.

1482. කතමෙ බමමා සඤ්ඤාජනා චෙච්ච සඤ්ඤාජනිනා ච:

තාතෙච්ච සඤ්ඤාජනානි සඤ්ඤාජනා චෙච්ච සඤ්ඤාජනිනා ච.

1476. සංයෝජනබමයෝ කවරහ යත්:

සංයෝජන දසයෙකි: කාමරාගසංයෝජන යැ ප්‍රතිසංයෝජන යැ මානසංයෝජන යැ දෘටිසංයෝජන යැ විවිකිතසංයෝජන යැ ශීලව්‍යාපරාමිසංයෝජන යැ භවරාගසංයෝජන යැ ඊෂ්ඨාසංයෝජන යැ මාත්‍යසංයෝජන යැ අවිද්‍යාසංයෝජන යි.

කාමරාගසංයෝජනය අම ලොහසහගත විනෝදාදයන්හි උපදී. ප්‍රතිසංයෝජනය දෙමනස් සහගිය දෙ සිත්හි උපදී. මානසංයෝජනය දෘටිගතවිප්‍රසූකත වූ ලොහ සහගත සතර සිත්හි උපදී. දෘටිසංයෝජනය දෘටිගතසම්ප්‍රසූකත වූ සතර සිත්හි උපදී. විවිකිතසංයෝජනය විවිකිතසහගත විනෝදාදයන්හි උපදී. ශීලව්‍යාපරාමිසංයෝජනය දෘටිගතසම්ප්‍රසූකත සතර සිත්හි උපදී. භවරාගසංයෝජනය දෘටිගතවිප්‍රසූකත වූ ලොහසහගත සතර සිත්හි උපදී. ඊෂ්ඨාසංයෝජනයත් මාත්‍යසංයෝජනයත් දෙමනස්සහගිය දෙසිත්හි උපදිති. අවිද්‍යාසංයෝජනය සියලු අකුශල සිත්හි උපදී. මොහු සංයෝජන බමයෝ යි.

1477. සංයෝජන නො වූ බමයෝ කවරහ යත්:

සංයෝජනයත් තබා අවශේෂ අකුශල යැ, සියුබිම්හි කුශල යැ, සියුබිම්හි විපාක යැ, තුන්බිම්හි ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, රූපය ද, නිජ්‍යාණය දැයි මොහු සංයෝජන නො වූ බමයෝ යි.

1478. සංයෝජනිය (සංයෝජනයන්ට හිත වූ) බමයෝ කවරහ යත්:

ප්‍රේමාදාන කුශල යැ, අකුශල යැ, ප්‍රේමාදාන විපාක යැ, ප්‍රේමාදාන ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, හැම රූපය දැයි මොහු සංයෝජනයන්ට හිත වූ බමයෝ යි.

1479. අසංයෝජනිය බමයෝ කවරහ යත්:

අපයඝාපනත වූ සතර මාගියෝ ද, සතර ප්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද, නිජ්‍යාණය දැයි මොහු අසංයෝජනිය නො වූ බමයෝ යි.

1480. සංයෝජනසම්ප්‍රසූකත වූ බමයෝ කවරහ යත්:

මාඤ්චාසහගත මොහය තබා අවශේෂ අකුශලය යි. මොහු සංයෝජනසම්ප්‍රසූකත වූ බමයෝ යි.

1481. සංයෝජනවිප්‍රසූකත වූ බමයෝ කවරහ යත්:

මාඤ්චාසහගත මොහ යැ, වාතුර්හුමක කුශල යැ, වාතුර්හුමක විපාක යැ, ප්‍රේමාදාන ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, රූපය ද, නිජ්‍යාණය දැයි මොහු සංයෝජනවිප්‍රසූකත වූ බමයෝ යි.

1482. සංයෝජන වූ ද සංයෝජනිය වූ ද බමයෝ කවරහ යත්:

එ සංයෝජනයෝ මැ සංයෝජනයෝ ද සංයෝජනයන්ට හිත වූවාහු ද වෙත්.

1483. කතමෙ ධම්මො සංකෙසුප්පතිතා චෙව නො ච සංකෙසුප්පතා:

එපෙච්චා සංකෙසුප්පතො අවසෙසං අකුසලං, නිසු භුමිසු කුසලං, නිසු භුමිසු විපාකො, නිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මො සංකෙසුප්පතිතා චෙව නො ච සංකෙසුප්පතා.

අසංකෙසුප්පතිතා ධම්මො න චතතබ්බා සංකෙසුප්පතා චෙව සංකෙසුප්පතිතාතිපි, සංකෙසුප්පතිතා චෙව නො ච සංකෙසුප්පතාතිපි.

1484. කතමෙ ධම්මො සංයොජනා චෙව සංකෙසුප්පතසම්පයුතා ච.

ගජා දො නිඤ්ඤා සංකෙසුප්පතාති එකතො උපපජ්ජති, ඉමෙ ධම්මො සංකෙසුප්පතා චෙව සංකෙසුප්පතසම්පයුතා ච.

1485. කතමෙ ධම්මො සංකෙසුප්පතසම්පයුතා චෙව නො ච සංකෙසුප්පතා:

එපෙච්චා සංකෙසුප්පතො අවසෙසං අකුසලං, ඉමෙ ධම්මො සංකෙසුප්පතසම්පයුතා චෙව නො ච සංකෙසුප්පතා.

සංකෙසුප්පතවිපයුතා ධම්මො න චතතබ්බා සංකෙසුප්පතා චෙව සංකෙසුප්පතසම්පයුතාතිපි, සංකෙසුප්පතසම්පයුතා චෙව නො ච සංකෙසුප්පතාතිපි.

1486. කතමෙ ධම්මො සංකෙසුප්පතවිපයුතා සංකෙසුප්පතිතා:

උද්ධච්චසහගතො මොහො, නිසු භුමිසු කුසලං, නිසු භුමිසු විපාකො, නිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මො සංකෙසුප්පතවිපයුතා සංකෙසුප්පතිතා.

1487. කතමෙ ධම්මො සංකෙසුප්පතවිපයුතා අසංකෙසුප්පතිතා:

චතතාරො මග්ගා අපරියාපනතා, චතතාරි ච සාමසුඤ්චලාති, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මො සංකෙසුප්පතවිපයුතා අසංකෙසුප්පතිතා.

සංකෙසුප්පතසම්පයුතා ධම්මො න චතතබ්බා සංකෙසුප්පතවිපයුතා සංකෙසුප්පතිතාතිපි සංකෙසුප්පතවිපයුතා අසංකෙසුප්පතිතාතිපි.

සංයොජනිකොප්පකං.

1488. කතමෙ ධම්මො ගජා:

චතතාරො ගජා: අභිජ්ඣා කායගණ්ඨො, ව්‍යාපාදො කායගණ්ඨො, සීලබ්බතපරාමාසො කායගණ්ඨො, ඉදංසම්මාභිනිවෙසො කායගණ්ඨො.

අභිජ්ඣා කායගණ්ඨො අට්ඨසු ලොභසහගතෙසු විතතුපපාදෙසු උපපජ්ජති, ව්‍යාපාදො කායගණ්ඨො ද්විසු දොමනස්ස සහගතෙසු විතතුපපාදෙසු උපපජ්ජති සීලබ්බතපරාමාසො කායගණ්ඨො ච ඉදංසම්මාභිනිවෙසො කායගණ්ඨො ච චතුසු දිට්ඨිගතසම්පයුතෙසු විතතුපපාදෙසු උපපජ්ජති, ඉමෙ ධම්මො ගජා.

1483. සංඥාපනිය චූ ද නො ද සංඥාපන චූ ද ධම්මෝ කචරහ යත්:

සංඥාපනසත්තං තඛා අවගෙහි අකුසල සැ, තුන්බිමැ කුසල සැ, තුන්බිමැ විපාක සැ, තුන්බිමැ ක්‍රියාව්‍යාකාන සැ, භෑම රූපය දෑයි මොහු සංඥාපනසතච භින චූ ද, නො ද සංඥාපන චූ ද ධම්මෝ යි.

අසංඥාපනිය ධම්මෝ සංඥාපනත් සංඥාපනියත් චෙති'යි ද, සංඥාපනියත් නො ද සංඥාපනත් චෙති'යි ද නො කියැයුත්තාහ.

1484. සංඥාපන චූ ද සංඥාපනසම්ප්‍රයුක්ත චූ ද ධම්මෝ කචරහ යත්:

යම් සිතෙක දෙනුත් සංඥාපන කෙනෙක් එක්වට උපදිත් ද, මොහු සංඥාපන චූත් සංඥාපනසම්ප්‍රයුක්ත චූත් ධම්මෝ යි.

1485. සංඥාපනසම්ප්‍රයුක්ත චූ ද, නො ද සංඥාපන චූ ද ධම්මෝ කචරහ යත්:

සංඥාපනසත්තං තඛා අවගෙහි අකුසල සැ, මොහු සංඥාපනසම්ප්‍රයුක්ත චූත් නො ද සංඥාපන චූත් ධම්මෝ යි.

සංඥාපනවිප්‍රයුක්ත චූ ධම්මෝ සංඥාපනසත්තං සංඥාපනසම්ප්‍රයුක්තයෝත් චෙති'යි ද, සංඥාපනසම්ප්‍රයුක්ත චූවෝත් නො ද සංඥාපනසත්තයෝත් චෙති'යි ද නො කියැයුත්තාහ.

1486. සංඥාපනවිප්‍රයුක්ත චූ සංඥාපනිය ධම්මෝ කචරහ යත්:

භිද්ධිකාසහගත මොහ සැ, භ්‍රෙහුමික කුසල සැ, භ්‍රෙහුමික විපාක සැ, භ්‍රෙහුමික ක්‍රියාව්‍යාකාන සැ, භෑම රූපය දෑයි මොහු සංඥාපනවිප්‍රයුක්ත චූ සංඥාපනිය ධම්මෝ යි.

1487. සංඥාපනවිප්‍රයුක්ත චූ අසංඥාපනිය ධම්මෝ කචරහ යත්:

අපට්ඨාපනන චූ සතර මාගියෝ සැ, සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද, නිව්‍යාණය දෑයි මොහු සංඥාපනවිප්‍රයුක්ත චූ අසංඥාපනිය ධම්මෝ යි.

සංඥාපනසම්ප්‍රයුක්ත චූ ධම්මෝ සංඥාපනවිප්‍රයුක්ත චූ සංඥාපනියචූ හ යි ද, සංඥාපන විප්‍රයුක්ත චූ අසංඥාපනියචූ හි ද නො කියැයුත්තාහ.

සංඥාපනගොව්‍යසන යි

1488 ග්‍රන්ථධම්මෝ කචරහ යත්:

ග්‍රන්ථයෝ සතරදෙනෙකි: අභිධ්‍යානායග්‍රන්ථ සැ ව්‍යාපාදකායග්‍රන්ථ සැ ශීලව්‍රතපරාමිකිකායග්‍රන්ථ සැ ඉදම්සත්තාභිතිවෛශ්‍යායග්‍රන්ථ යි.

අභිධ්‍යානායග්‍රන්ථය අමච ලොභසහගත විනෝදාභ්‍යාදයන්හි උපදි, ව්‍යාපාදකායග්‍රන්ථය දෙමිනස්සහගත දෙ සිත්හි උපදි, ශීලව්‍රතපරාමිකිකාය ග්‍රන්ථය ද ඉදම්සත්තාභිතිවෛශ්‍යායග්‍රන්ථය ද දෘඪගතසම්ප්‍රයුක්ත සතර සිත්හි උපදිත්. මොහු ග්‍රන්ථධම්මෝ යි.

1489. කතමෙ බමම, නො ගන්තා:

ඌපෙඤා ගන්තෙ අවසෙසං අකුසලං, චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරිතාව්‍යාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමම, නො ගන්තා.

1490. කතමෙ බමම, ගන්තනීයා:

තිසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, තිසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරිතාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ බමම, ගන්තනීයා.

1491. කතමෙ බමම, අගන්තනීයා:

චත්තාරො මහා අපරියාපත්තා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලාති, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමම, අගන්තනීයා.

1492. කතමෙ බමම, ගන්තසම්පසුත්තා:

චත්තාරො දිට්ඨිගතසම්පසුත්තචිත්තාදාද, චත්තාරො දිට්ඨිගතවිපසුත්තලොභසහගතචිත්තාදාද, ඵඤ්ඤාපත්තං ලොභං ඌපෙඤා, ථෙව දෙමනස්සසහගතචිත්තාදාද, ඵඤ්ඤාපත්තං පරිඝං ඌපෙඤා, ඉමෙ බමම, ගන්තසම්පසුත්තා.

1493. කතමෙ බමම, ගන්තවිපසුත්තා:

චතුසු දිට්ඨිගතවිපසුත්තලොභසහගතෙසු චිත්තාදාදෙසු උපපන්නො ලොභො, ද්විසු දෙමනස්ස සහගතෙසු චිත්තාදාදෙසු උපපන්නං පරිඝං, විචිකිච්ඡාසහගතො චිත්තාදාදෙ, උභිව්චසහගතො චිත්තාදාදෙ, චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරිතාව්‍යාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමම, ගන්තවිපසුත්තා.

1494. කතමෙ බමම, ගන්තා චෙව ගන්තනීයා ච:

තෙව ගන්තා ගන්තා චෙව ගන්තනීයා ච.

1495. කතමෙ බමම, ගන්තනීයා චෙව නො ච ගන්තා:

ඌපෙඤා ගන්තෙ අවසෙසං අකුසලං, තිසු භුමිසු කුසලං, තිසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරිතාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ බමම, ගන්තනීයා චෙව නො ච ගන්තා:

අගන්තනීයා බමම, න චත්තබ්බා ගන්තා චෙව ගන්තනීයාතිපි ගන්තනීයා චෙව නො ච ගන්තාතිපි.

1496. කතමෙ බමම, ගන්තා චෙව ගන්තසම්පසුත්තා ච:

ගන්ත දිට්ඨි ච ලොභො ච ඵකතො උපපජ්ජන්ති, ඉමෙ බමම, ගන්තා චෙව ගන්තසම්පසුත්තා ච.

1497. කතමෙ බමම, ගන්තසම්පසුත්තා චෙව නො ච ගන්තා:

අට්ඨ ලොභසහගතචිත්තාදාද, ථෙව දෙමනස්සසහගතචිත්තාදාද, ඵඤ්ඤාපත්තං ගන්තෙ ඌපෙඤා, ඉමෙ බමම, ගන්තසම්පසුත්තා චෙව නො ච ගන්තා.

ගන්තවිපසුත්තා බමම, න චත්තබ්බා ගන්තා චෙව ගන්තසම්පසුත්තා තිපි, ගන්තසම්පසුත්තා චෙව නො ච ගන්තාතිපි.

1489. ග්‍රන්ථයෙහි වූ බමිසෝ කවරහ යන්:

ග්‍රන්ථයන් තබා සෙසු අකුලය යැ, සියුබ්බිති කුලය යැ, සියුබ්බිති විපාක යැ, තුන්බ්බිති ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, රූපය ද නිවේණිය දැයි මොහු ග්‍රන්ථයෙහි වූ බමිසෝ යි.

1490. ග්‍රන්ථයෙහි බමිසෝ කවරහ යන්:

ත්‍රේහුමක කුලය යැ, ත්‍රේහුමක විපාක යැ, ත්‍රේහුමක ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, හැම රූපය දැයි මොහු ග්‍රන්ථයෙහි බමිසෝ යි.

1491. ග්‍රන්ථයෙහි ගො වූ බමිසෝ කවරහ යන්:

අපරිච්ඡේදන වූ සතර මාග්ගෝ යැ, සතර ශ්‍රමණස්ථලයෝ ද, නිවේණිය දැයි මොහු ග්‍රන්ථයෙහි ගො වූ බමිසෝ යි.

1492. ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත බමිසෝ කවරහ යන්:

දෘෂ්ටිගතසම්ප්‍රයුක්ත චිත්තෝත්පාදයෝ සතරදෙන යැ, දෘෂ්ටිගතවිප්‍රයුක්ත ලොභසහගත චිත්තෝත්පාදයෝ සතරදෙන යැ, මෙහි උපත් ලොභය තබා යි. දෛශිකසංසහගත චිත්තෝත්පාදයෝ දෙදෙන යැ, මෙහි උපත් ප්‍රතිසංසර යැ. මොහු ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත බමිසෝ යි.

1493. ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත බමිසෝ කවරහ යන්:

දෘෂ්ටිගතවිප්‍රයුක්ත ලොභසහගත වූ සතර සිත්ති උපත් ප්‍රතිසංසර යැ, විචිතිවිච්ඡාසහගත විතත යැ, ඕඤ්ඤාසහගත විතත යැ, චාතුර්භුමක කුලය යැ, චාතුර්භුමක විපාක යැ, ත්‍රේහුමක ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, රූපය ද, නිවේණිය දැයි මොහු ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත බමිසෝ යි.

1494. ග්‍රන්ථයෙහි වූ බමිසෝ කවරහ යන්:

ඒ ග්‍රන්ථයෝ මැ ග්‍රන්ථයෙහි වූ බමිසෝ යි.

1495. ග්‍රන්ථයෙහි වූ ද ගො ද ග්‍රන්ථයෙහි වූ බමිසෝ කවරහ යන්:

ග්‍රන්ථයන් තබා අවශේෂ අකුලය යැ, ත්‍රේහුමක කුලය යැ, ත්‍රේහුමක විපාක යැ, ත්‍රේහුමක ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, හැම රූපය දැයි මොහු ග්‍රන්ථයෙහි වූ ගො ද ග්‍රන්ථයෙහි වූ බමිසෝ යි.

ග්‍රන්ථයෙහි ගො වූ බමිසෝ ග්‍රන්ථයෙහි වූ ග්‍රන්ථයෙහි වූ ග්‍රන්ථයෙහි වූ ගො ද ග්‍රන්ථයෙහි වූ ගො කියායුක්තය.

1496. ග්‍රන්ථයෙහි වූ ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත බමිසෝ කවරහ යන්:

සම් සිතෙක දෘෂ්ටිගත ලොභයන් එක්වට උපදිත් ද, මොහු ග්‍රන්ථයෙහි වූ ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත බමිසෝ යි.

1497. ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත බමිසෝ කවරහ යන්:

එහි උපත් ග්‍රන්ථයන් තබා, ලොභසහගත චිත්තෝත්පාදයෝ අවදෙන යැ, දෛශිකසංසහගත චිත්තෝත්පාදයෝ දෙදෙන යැයි මොහු ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත බමිසෝ යි.

ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත බමිසෝ ග්‍රන්ථයෙහි වූ ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්තයෝ යයි ද, ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත බමිසෝ ග්‍රන්ථයෙහි යයි ද ගො කියායුක්තය.

1498. කතමෙ ධම්මා, ගන්තව්පසුත්තා, ගන්තනියා:

චතුසු දිට්ඨිගතවිපස්සානාලොභසහගතෙසු විතතුප්පාදෙසු උප්පන්නා, ලොභො, ද්විසු දෙමනස්සසහගතෙසු විතතුප්පාදෙසු උප්පන්නා පටිඝං, විචිතිව්ජාසහගතො විතතුප්පාදො, උද්ධව්සහගතො විතතුප්පාදො, නිසු භුමිසු කුසලං, නිසු භුමිසු විපාකො, නිසු භුමිසු කිරියාව්සාකතං, සබ්බංච රූපං, ඉමෙ ධම්මා, ගන්තව්පසුත්තා, ගන්තනියා.

1499. කතමෙ ධම්මා, ගන්තව්පසුත්තා, අගන්තනියා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපනා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා, ගන්තව්පසුත්තා, අගන්තනියා.

ගන්තව්පසුත්තා, ධම්මා හ චත්තබ්බා, ගන්තව්පසුත්තා, ගන්තනියා, නිපි ගන්තව්පසුත්තා, අගන්තනියානිපි.

ගන්ත ගොච්ජකං.

1500 කතමෙ ධම්මා, ඔසා: -පෙ-

බසගොච්ජකං.

1501. කතමෙ ධම්මා, යොගා: -පෙ-

යොගගොච්ජකං.

1502 කතමෙ ධම්මා, නිවරණා:

ජ නිවරණානි, කාමච්ඡදනිවරණං, ව්‍යාපාදනිවරණං, පිතමිඳ්ධනිවරණං, උද්ධව්සකුඤ්ඤවිනිවරණං, විචිතිව්ජානිවරණං, අවිජ්ජානිවරණං.

කාමච්ඡදනිවරණං අධ්‍යයනාලොභසහගතෙසු විතතුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, ව්‍යාපාදනිවරණං ද්විසු දෙමනස්ස සහගතෙසු විතතුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, පිතමිඳ්ධනිවරණං සසඛාරිකොසු අකුසලෙසු උප්පජ්ජති, උද්ධව්සනිවරණං උද්ධව්සහගතෙසු විතතුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, කුඤ්ඤවිනිවරණං ද්විසු දෙමනස්සසහගතෙසු විතතුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, විචිතිව්ජානිවරණං විචිතිව්ජාසහගතෙසු විතතුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, අවිජ්ජා නිවරණං සබ්බාකුසලෙසු උප්පජ්ජති, ඉමෙ ධම්මා, නිවරණා.

1503. කතමෙ ධම්මා, නො නිවරණා:

ඤ්ඤා නිවරණෙ අවසෙසං අකුසලං, චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, නිසු භුමිසු කිරියාව්සාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා, නො නිවරණා.

1504. කතමෙ ධම්මා, නිවරණියා:

නිසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, නිසු භුමිසු විපාකො, නිසු භුමිසු කිරියා ව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා, නිවරණියා.

1505. කතමෙ ධම්මා, අනිවරණියා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපනා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා, අනිවරණියා.

1498. ග්‍රන්ථප්‍රසූතන ග්‍රන්ථිය බමියෝ කවරහ යත්:

දුෂ්ඨගතපිප්‍රසූතන වූ ලොහසහගත සතර සිත්ති උපත් ලොහ යැ, දෙමහස් සහගත දෙ සිත්ති උපත් ප්‍රතිස යැ, විවිකිත්තා සහගත විභොතා-
ත්‍යාද යැ, ඖද්ධිත්තා සහගත විභොතාත්‍යාද යැ, තුන්බිමැ කුහල යැ, තුන්බිමැ
විපාක යැ, තුන්බිමැ ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, හැම රූපය දැයි මොහු ග්‍රන්ථප්‍රසූතන
ග්‍රන්ථිය බමියෝ යි.

1499 ග්‍රන්ථප්‍රසූතන ග්‍රන්ථිය හො වූ බමියෝ කවරහ යත්:

අපයතීපනන වූ සතර මානියෝ යැ, සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද, නිමාණය දැයි මොහු ග්‍රන්ථප්‍රසූතන ග්‍රන්ථිය හො වූ බමියෝ යි.

ග්‍රන්ථප්‍රසූතන බමියෝ ග්‍රන්ථප්‍රසූතන ග්‍රන්ථිය වූහ යි ද, ග්‍රන්ථප්‍රසූතන
අග්‍රන්ථිය වූහ' යි ද හො කියැවුන්තාහ.

ග්‍රන්ථගොව්‍යක යි.

1500. ඔසබමියෝ කවරහ යත්: ...

ඔසගොව්‍යක යි.

1501. යොගබමියෝ කවරහ යත්: ...

යොගගොව්‍යක යි.

1502. නිවරණබමියෝ කවරහ යත්:

නිවරණයෝ සද්දෙහෙති: කාමච්ඡදනිවරණ යැ, ව්‍යාපාදනිවරණ යැ, විතමිඳ්ධිනිවරණ යැ, උද්ධව්‍යකුක්කුච්චනිවරණ යැ, විවිකිච්ඡානිවරණ යැ, අවිජ්ජානිවරණ යි.

කාමච්ඡදනිවරණය ලොහසහගත සිත් අටෙහි උපදී ව්‍යාපාදනිවරණය දෙමහස් සහගත දෙ සිත්ති උපදී විතමිඳ්ධිනිවරණය සසංසකාරික අකුසල් සිත්ති උපදී. උද්ධව්‍යකුක්කුච්චනිවරණය ඖද්ධිත්තා සහගත විභොතාත්‍යාදාන්ති උපදී. කුක්කුච්චනිවරණය දෙමහස් සහගත දෙ සිත්ති උපදී. අවිජ්ජානිවරණය සියලු අකුසල් සිත්ති උපදී. මොහු නිවරණ බමියෝ යි

1503. නිවරණ හො වූ බමියෝ කවරහ යත්:

නිවරණයන් නබා අවගෙම අකුහල යැ, සියුබිමිති කුහල යැ, සියුබිමිති විපාක යැ, තුන්බිමිති ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, රූපය ද නිමාණය දැයි මොහු නිවරණ හො වූ බමියෝ යි.

1504 නිවරණීය (නිවරණයන්ට හිත) වූ බමියෝ කවරහ යත්:

ත්‍රෛභුමික කුහල යැ, අකුහල යැ, ත්‍රෛභුමික විපාක යැ, ත්‍රෛභුමික ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, හැම රූපය දැයි මොහු නිවරණීය බමියෝ යි.

1505. අනිවරණීය බමියෝ කවරහ යත්:

අපයතීපනන වූ සතර මානියෝ යැ, සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද, නිමාණය දැයි මොහු අනිවරණීය බමියෝ යි.

1506. කතමෙ ධම්මා නිවරණසම්පයුත්තා:

ආදස අකුසලවිනතුප්පාදා, ඉමෙ ධම්මා නිවරණසම්පයුත්තා.

1507 කතමෙ ධම්මා නිවරණවිපසයුත්තා:

චතුසු භූමිසු කුසලං, චතුසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං,
රූපං ච, නිබ්බානං, ඉමෙ ධම්මා නිවරණවිපසයුත්තා.

1508. කතමෙ ධම්මා නිවරණා වෙච නිවරණීයා ච:

තානෙච නිවරණාති නිවරණා වෙච නිවරණීයා ච.

1509. කතමෙ ධම්මා නිවරණීයා වෙච නො ච නිවරණා:

ඌපෙත්වා නිවරණේ අවසෙසං අකුසලං, තිසු භූමිසු කුසලං තිසු භූමිසු
විපාකො, තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා නිවරණීයා
වෙච නො ච නිවරණා.

අනිවරණීයා ධම්මා න චතතබ්බා නිවරණා වෙච නිවරණීයාතිපි,
නිවරණීයා වෙච නො ච නිවරණාතිපි.

1510. කතමෙ ධම්මා නිවරණා වෙච නිවරණ සම්පයුත්තා ච:

යජ්ඣ දො තිණ්ණී නිවරණාති එකතො උප්පජ්ජන්ති, ඉමෙ ධම්මා
නිවරණා වෙච නිවරණසම්පයුත්තා ච.

1511. කතමෙ ධම්මා නිවරණසම්පයුත්තා වෙච නො ච නිවරණා:

ඌපෙත්වා නිවරණේ අවසෙසං අකුසලං, ඉමෙ ධම්මා නිවරණසම්ප-
යුත්තා වෙච නො ච නිවරණා.

නිවරණවිපසයුත්තා ධම්මා න චතතබ්බා නිවරණා වෙච නිවරණ-
සම්පයුත්තාතිපි, නිවරණසම්පයුත්තා වෙච නො ච නිවරණාතිපි.

1512. කතමෙ ධම්මා නිවරණවිපසයුත්තා නිවරණීයා:

තිසු භූමිසු කුසලං, තිසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං,
සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා නිවරණවිපසයුත්තා නිවරණීයා.

1513. කතමෙ ධම්මා නිවරණවිපසයුත්තා අනිවරණීයා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපනතා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලාති, නිබ්බානං
ච, ඉමෙ ධම්මා නිවරණවිපසයුත්තා අනිවරණීයා.

නිවරණසම්පයුත්තා ධම්මා න චතතබ්බා නිවරණවිපසයුත්තා
නිවරණීයාතිපි, නිවරණවිපසයුත්තා අනිවරණීයාතිපි.

නිවරණගොළිජ කං.

1506. නිවරණසම්ප්පාදකත බමියෝ කවරහ යත්:

දෙලොස් අකුසල් සිත්හු යැ. මොහු නිවරණසම්ප්පාදකත බමියෝ යි

1507. නිවරණවිප්පාදකත බමියෝ කවරහ යත්:

වාතුර්භූමක කුසල යැ, වාතුර්භූමක විපාක යැ, ත්‍රෛභූමක ක්‍රියාව්‍යා-
කෘත යැ, රූපය ද, නිවරණසම්ප්පාදකත බමියෝ යි.

1508 නිවරණ වූ ද නිවරණීය වූ ද බමියෝ කවරහ යත්:

එ මැ නිවරණයෝ නිවරණ ද නිවරණීය ද වෙති.

1509. නිවරණීය ද නො ද නිවරණ වූ බමියෝ කවරහ යත්:

නිවරණයන් තබා අවශෙෂ අකුසල යැ, ත්‍රෛභූමක කුසල යැ, ත්‍රෛභූමක විපාක යැ, ත්‍රෛභූමක ක්‍රියාව්‍යාකෘත යැ, හැම රූපය දැයි මොහු නිවරණීය වූ ද නො ද නිවරණ වූ බමියෝ යි

අනිවරණීය බමියෝ නිවරණ වූ නො ද නිවරණීයහ'යි ද, නිවරණීය ද වූ නො ද නිවරණ වූ හ'යි ද නො කියැයුත්තාහ.

1510. නිවරණ ද වූ නිවරණසම්ප්පාදකත ද වූ බමියෝ කවරහ යත්:

යම් සිතෙක දෙ තුන් නිවරණ කෙනෙක් එක්වට උපදිත් ද, මොහු නිවරණ වූ ද නිවරණසම්ප්පාදකත වූ ද බමියෝ යි.

1511. නිවරණසම්ප්පාදකත ද වූ නො ද නිවරණ වූ බමියෝ කවරහ: යත්:

නිවරණයන් තබා අවශෙෂ අකුසල යැ. මොහු නිවරණසම්ප්පාදකත ද වූ නො ද නිවරණ වූ බමියෝ යි.

නිවරණවිප්පාදකත බමියෝ නිවරණ ද වූ නිවරණසම්ප්පාදකත වූහ'යි ද, නිවරණසම්ප්පාදකත ද වූ නො ද නිවරණ වූහ'යි නො කියැයුත්තාහ.

1512. නිවරණවිප්පාදකත වූ නිවරණීය බමියෝ කවරහ යත්:

ත්‍රෛභූමක කුසල යැ, ත්‍රෛභූමක විපාක යැ, ත්‍රෛභූමක ක්‍රියාව්‍යා-
කෘත යැ, හැම රූපය දැයි මොහු නිවරණ විප්පාදකත වූ නිවරණීය බමියෝ යි.

1513. නිවරණවිප්පාදකත වූ අනිවරණීය බමියෝ කවරහ යත්:

අපයසාපනත වූ සතර මාභියෝ යැ, සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද, නිවරණය දැයි මොහු නිවරණවිප්පාදකත වූ අනිවරණීය බමියෝ යි.

නිවරණසම්ප්පාදකත බමියෝ නිවරණවිප්පාදකත නිවරණීය වූහ' යි ද, නිවරණවිප්පාදකත අනිවරණීය වූහ'යි ද නො කියැයුත්තාහ.

නිවරණගොව්‍යක යි.

1514. කතමෙ ධම්මා පරාමාසා:

දිට්ඨිපරාමාසො චතුසු දිට්ඨිගතසම්පයුතෙනසු චිත්තාපාදෙසු උපපජ්ඣති,
ඉමෙ ධම්මා පරාමාසා.

1515. කතමෙ ධම්මා නො පරාමාසා:

ඤ්ඤා පරාමාසං අවසෙසං අකුසලං, චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු
භුමිසු විපාකො, නිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ
ධම්මා නො පරාමාසා.

1516. කතමෙ ධම්මා පරාමධ්මා:

නිසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, නිසු භුමිසු විපාකො, නිසු භුමිසු කිරියා-
ව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා පරාමධ්මා.

1517. කතමෙ ධම්මා අපරාමධ්මා:

චන්තාරො මග්ගා අපරිසාපනා, චන්තාරි ච සාමසුද්දාච්ඡානි, නිබ්බානං
ච, ඉමෙ ධම්මා අපරාමධ්මා.

1518. කතමෙ ධම්මා පරාමාසසම්පයුතතා:

චන්තාරො දිට්ඨිගතසම්පයුතතචිත්තාපාදා, චක්ඛුප්පනං පරාමාසං
ඤ්ඤා, ඉමෙ ධම්මා පරාමාසසම්පයුතතා.

1519. කතමෙ ධම්මා පරාමාසවිපයුතතා:

චන්තාරො දිට්ඨිගතවිපයුතතලොභසහගතචිත්තාපාදා, දො දොම-
නසංසහගතචිත්තාපාදා, විවිධිවිජ්ඣාසහගතො චිත්තාපාදො, උද්ධච්චසහගතො
චිත්තාපාදො, චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, නිසු භුමිසු
කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා පරාමාසවිපයුතතා:

පරාමාසො හ ව්‍යාකූලො පරාමාසසම්පයුතතොතිපි පරාමාසවිප-
යුතතොතිපි

1520. කතමෙ ධම්මා පරාමාසා වෙච පරාමධ්මා ච:

සො ඵම පරාමාසො පරාමාසො වෙච පරාමධ්මො ච.

1521. කතමෙ ධම්මා පරාමධ්මා වෙච නො ච පරාමාසා:

ඤ්ඤා පරාමාසං අවසෙසං අකුසලං, නිසු භුමිසු කුසලං, නිසු භුමිසු
විපාකො, නිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා පරාමධ්මා
වෙච නො ච පරාමාසා.

අපරාමධ්මා ධම්මා හ ව්‍යාකූලො පරාමාසා වෙච පරාමධ්මොතිපි,
පරාමධ්මා වෙච නො ච පරාමාසොතිපි.

1514. පරාමගී බමියෝ කවරහ යත්:

දූෂිතපරාමගීය දූෂිතසම්ප්‍රයුක්ත වූ සතර සිත්ති උපදී. මොහු පරාමගී බමියෝ යි.

1515. පරාමගී නො වූ බමියෝ කවරහ යත්:

පරාමාසය තබා අවගෙම අකුසල යැ, සියුබිම්බි කුසල් යැ, සියුබිම්බි විපාක යැ, භූත්බිම්බි ක්‍රියාව්‍යාකෘත යැ, රූපය ද, නිව්‍යාණය දැයි මොහු පරාමගී නො වූ බමියෝ යි.

1516. පරාමාසව (පරාමාසයන් විසින් අරමුණු කළ) බමියෝ කවරහ යත්:

ත්‍රේහුමික කුසල යැ, අකුසල යැ, ත්‍රේහුමික විපාක යැ, ත්‍රේහුමික ක්‍රියාව්‍යාකෘත යැ, හැම රූපය දැයි මොහු පරාමාසව බමියෝ යි.

1517. අපරාමාසව බමියෝ කවරහ යත්:

අපසාරීපනත සතර මාගියෝ යැ, සතර ශ්‍රමණෝඵලයෝ ද, නිව්‍යාණය දැයි මොහු අපරාමාසව බමියෝ යි.

1518. පරාමගීසම්ප්‍රයුක්ත බමියෝ කවරහ යත්:

සතර දූෂිතසම්ප්‍රයුක්ත විනේතාත්‍යාදයෝ යැ, මෙහි උපන් පරාමගීය හැර යි. මොහු පරාමගීසම්ප්‍රයුක්ත බමියෝ යි.

1519. පරාමගීවිප්‍රයුක්ත බමියෝ කවරහ යත්:

සතර දූෂිතසම්ප්‍රයුක්ත ලොභසහගත විනේතාත්‍යාදයෝ යැ, දෛම-නස්සසහගත විනේතාත්‍යාදයෝ දෛදෙන යැ, විවිකිව්‍යාසහගත විනේතාත්‍යාද යැ, උභිධ්වසහගත විනේතාත්‍යාද යැ, වාචුර්හුමික කුසල යැ, වාචුර්හුමික විපාක යැ, ත්‍රේහුමික ක්‍රියාව්‍යාකෘත යැ, රූපය ද නිව්‍යාණය දැයි මොහු පරාමගීවිප්‍රයුක්ත බමියෝ යැ.

පරාමාසය නෙමේ පරාමගීසම්ප්‍රයුක්ත යයි ද, පරාමගීවිප්‍රයුක්ත යයි ද නො කියැවුන්නේ යි.

1520. පරාමගී ද වූ පරාමාසව ද වූ බමියෝ කවරහ යත්:

එ මැ පරාමාසය පරාමගී ද පරාමාසව ද වේ.

1521. පරාමාසව ද වූ නො ද පරාමගී වූ බමියෝ කවරහ යත්:

පරාමාසය තබා අවගෙම අකුසල යැ, ත්‍රේහුමික කුසල යැ, ත්‍රේහුමික විපාක යැ, ත්‍රේහුමික ක්‍රියාව්‍යාකෘත යැ, හැම රූප දැයි මොහු පරාමාසව ද වූ නො ද පරාමගී වූ බමියෝ යි.

අපරාමාසව බමියෝ පරාමගී ද වූ පරාමාසවයන්'යි ද, පරාමාසව ද වූ නො ද පරාමගීන්'යි ද නො කියැවුන්නාහ.

1522. කතමෙ බමමා පරාමාසවිපජ්ජනනා පරාමට්ඨා:

චිත්තාරො දිට්ඨිගතවිපජ්ජනනලොභසහගතචිත්තවූපාදා, ඥෙ ඥෙමනස්ස සහගතචිත්තවූපාදා, විවික්චිජාසහගතො චිත්තවූපාදො, උද්ධච්චසහගතො චිත්තවූපාදො, නිසු භූමිසු කුසලං, නිසු භූමිසු විපාකො, නිසු භූමිසු කිරිසා-ව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ බමමා පරාමාසවිපජ්ජනනා පරාමට්ඨා.

1523. කතමෙ බමමා පරාමාසවිපජ්ජනනා අපරාමට්ඨා:

චිත්තාරො මග්ගා අපරියාපනතා, චිත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානී, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා පරාමාසවිපජ්ජනනා අපරාමට්ඨා.

පරාමාසං ච පරාමාසසම්පජ්ජනනා ච බමමා න චිත්තබ්බං පරාමාස-විපජ්ජනනා පරාමට්ඨානිපි, පරාමාසවිපජ්ජනනා අපරාමට්ඨානිපි.

පරාමාසගොච්ඡකං.

1524. කතමෙ බමමා සාරමමණා.

චතුසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, චතුසු භූමිසු විපාකො, නිසු භූමිසු කිරිසාව්‍යාකතං, ඉමෙ බමමා සාරමමණා.

1525. කතමෙ බමමා අනාරමමණා:

රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා අනාරමමණා.

1526. කතමෙ බමමා චිත්තා:

චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සොතවිඤ්ඤාණං සානවිඤ්ඤාණං ජ්වහාවිඤ්ඤාණං කායවිඤ්ඤාණං මනෝධාතු මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉමෙ බමමා චිත්තා.

1527. කතමෙ බමමා නො චිත්තා:

වෙදනාකකිනො, සඤ්ඤාකකිනො, සංඛාරකකිනො, රූපං ච, නිබ්බා-නං ච, ඉමෙ බමමා නො චිත්තා.

1528. කතමෙ බමමා වෙතසිකා:

වෙදනාකකිනො, සඤ්ඤාකකිනො, සංඛාරකකිනො, ඉමෙ බමමා වෙතසිකා.

1529. කතමෙ බමමා අවෙතසිකා:

චිත්තං ච රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා අවෙතසිකා.

1530. කතමෙ බමමා චිත්තසම්පජ්ජනනා:

වෙදනාකකිනො සඤ්ඤාකකිනො සංඛාරකකිනො, ඉමෙ බමමා චිත්ත-සම්පජ්ජනනා.

1531. කතමෙ බමමා චිත්තවිපජ්ජනනා:

රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා චිත්තවිපජ්ජනනා.

චිත්තං න චිත්තබ්බං විනේගන සම්පජ්ජනනනිපි, විනේගන විපජ්-ජ්ජනනනනිපි.

1522. පරාමගීවිප්‍රයුක්ත වූ පරාමාභව බමිසෝ කවරහ යත්:

සතර දෘටිගතවිප්‍රයුක්ත ලොහසහගත සිත්හු යැ, දෙමුනස්සහගත දෙ සිත්හු යැ, විවිකිත්තසහගත සිත යැ, උභවවසහගත සිත යැ, තුන්බිමැ කුසල් යැ, තුන්බිමැ විපාක යැ, තුන්බිමැ ක්‍රියාව්‍යාකෘත යැ, භාම රූප දූසි මොහු පරාමගීවිප්‍රයුක්ත පරාමාභව බමිසෝ යි.

1523. පරාමගීවිප්‍රයුක්ත වූ අපරාමාභව බමිසෝ කවරහ යත්:

අපඤ්චාපනන වූ සතර මාගීසෝ යැ, සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද, නිජ්‍යාණය දූසි මොහු පරාමගීවිප්‍රයුක්ත වූ අපරාමාභව බමිසෝ යි.

පරාමගී වූ ද පරාමගීසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද බමිසෝ පරාමගීවිප්‍රයුක්ත වූ පරාමාභවයන් යි ද, පරාමගීවිප්‍රයුක්ත වූ අපරාමාභවයන් යි ද නො කියැ යුත්තාහ.

පරාමාසංගොච්ඡක යි.

1524. සාලබ්බන බමිසෝ කවරහ යත්:

සියුබ්බිති කුහල යැ, අකුහල යැ, සියුබ්බිති විපාක යැ, තුන්බිමිති ක්‍රියාව්‍යාකෘතයෝ දූසි මොහු සාලබ්බන බමිසෝ යි.

1525. අනාලබ්බන බමිසෝ කවරහ යත්:

රූපය ද, නිජ්‍යාණය දූසි මොහු අනාලබ්බන බමිසෝ යි.

1526. විතත බමිසෝ කවරහ යත්:

චක්ඛුර්විඤ්ඤාන යැ, ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤාන යැ, ස්පර්ශවිඤ්ඤාන යැ, ජ්‍යෝතිශ්විඤ්ඤාන යැ, මනෝධාතු යැ, මනෝවිඤ්ඤානධාතු යි. මොහු විතත බමිසෝ යි.

1527. විතත නො වූ බමිසෝ කවරහ යත්:

වෙදනාසකකි යැ, සංඥසකකි යැ, සංසකාරසකකි යැ, රූපය ද නිජ්‍යාණය දූසි මොහු විතත නො වූ බමිසෝ යි.

1528. චෛතසික බමිසෝ කවරහ යත්.

වෙදනාසකකි යැ, සංඥසකකි යැ, සංසකාරසකකි යැ, මොහු චෛතසිකබමිසෝ යි.

1529. අචෛතසික බමිසෝ කවරහ යත්:

විතතය ද, රූපය ද, නිජ්‍යාණය දූසි මොහු අචෛතසික නො වූ බමිසෝ යි.

1530. විතතසම්ප්‍රයුක්තබමිසෝ කවරහ යත්:

වෙදනාසකකි යැ, සංඥසකකි යැ, සංසකාරසකකි යැ, යන මොහු විතතසම්ප්‍රයුක්ත බමිසෝ යි.

1531. විතතවිප්‍රයුක්ත බමිසෝ කවරහ යත්:

රූපය ද නිජ්‍යාණය දූසි මොහු විතතවිප්‍රයුක්ත බමිසෝ යි.

විතතය විතතය භා සම්ප්‍රයුක්ත යයි ද, විතතය භා විප්‍රයුක්ත යයි ද නො කියැ යුත්තේ යි.

1532. කතමෙ ධම්මා විතනසංසට්ඨා:

වේදනාකඛ්ඛේ, සඤ්ඤාකඛ්ඛේ, සංකාරකඛ්ඛේ, ඉමෙ ධම්මා විතන-
සංසට්ඨා.

1533. කතමෙ ධම්මා විතනවිසංසට්ඨා:

රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා විතනවිසංසට්ඨා.

විතනං න තනබ්බං විතෙතන සංසට්ඨන්තිපි, විතෙතන විසංසට්ඨන්තිපි.

1534. කතමෙ ධම්මා විතනසමුට්ඨානා:

වේදනාකඛ්ඛේ, සඤ්ඤාකඛ්ඛේ, සංකාරකඛ්ඛේ, කායවිඤ්ඤාතති
චචිවිඤ්ඤාතති, යං චා පනඤ්ඤාමපි අනම් රූපං විතනජං. විතනගෙනුකං
විතනසමුට්ඨානං, රූපායතනං සද්දායතනං ගඤ්ඤායතනං රසායතනං
ථොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා
රූපස්ස කම්මඤ්ඤාතා රූපස්ස උපවසො රූපස්ස සන්තති කබලිකාරො
ආභාරො, ඉමෙ ධම්මා විතනසමුට්ඨානා.

1535. කතමෙ ධම්මා හො විතනසමුට්ඨානා:

විතනං ච අවසෙසං ච රූපං නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා හො විතන-
සමුට්ඨානා.

1536. කතමෙ ධම්මා විතනසහභුතො:

වේදනාකඛ්ඛේ, සඤ්ඤාකඛ්ඛේ, සංකාරකඛ්ඛේ, කායවිඤ්ඤාතති,
චචිවිඤ්ඤාතති, ඉමෙ ධම්මා විතනසහභුතො.

1537. කතමෙ ධම්මා හො විතනසහභුතො:

විතනං ච අවසෙසං ච රූපං නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා හො විතන-
සහභුතො:

1538. කතමෙ ධම්මා විතනානුපරිච්ඡන්තිනො:

වේදනාකඛ්ඛේ, සඤ්ඤාකඛ්ඛේ, සංකාරකඛ්ඛේ, කායවිඤ්ඤාතති,
චචිවිඤ්ඤාතති, ඉමෙ ධම්මා විතනානුපරිච්ඡන්තිනො.

1539. කතමෙ ධම්මා හො විතනානුපරිච්ඡන්තිනො:

විතනං ච අවසෙසං ච රූපං නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා හො විතනානු-
පරිච්ඡන්තිනො.

1540. කතමෙ ධම්මා විතනසංසට්ඨසමුට්ඨානා:

වේදනාකඛ්ඛේ, සඤ්ඤාකඛ්ඛේ, සංකාරකඛ්ඛේ, ඉමෙ ධම්මා විතන-
සංසට්ඨසමුට්ඨානා.

1532. විනයය හා සංසායවග්ගියෝ කවරහ යත්:

වෙදනාසකකායී යා, සංඥාසකකායී යා, සංසකාරසකකායී යා, මොහු විනය-සංසායව ග්ගියෝ යි.

1533. විනයය හා විසංසායවග්ගියෝ කවරහ යත්:

රූපය ද නිමිණය දැයි මොහු විනයවිසංසායව ග්ගියෝ යි.

විනයය විනයය හා සංසායව යයි ද, විනයය හා විසංසායව යයි ද නො කියැවුත්තේ යි.

1534. විනයසමුත්ථානවග්ගියෝ කවරහ යත්:

වෙදනාසකකායී යා, සංඥාසකකායී යා, සංසකාරසකකායී යා, කායවිඥපති යා, වාග්විඥපති යා, යළි විනයජ විනයහෙතුක විනයසමුත්ථාන වූ යම් රූපයෙකුත් ඇද්ද එ යා, රූපාසන්න යා, ශබ්දාසන්න යා, ගන්ධාසන්න යා, රසාසන්න යා, සප්තව්‍යාසන්න යා, ආකාසබාහු යා, අබ්බාහු යා, රූපලසුකි යා, රූප-මාදුකි යා, රූපකමිණ්‍යකා යා, රූපොපවය යා, රූපසන්නාහි යා, කවලි-කාරාහාර යා, යන මොහු විනයසමුත්ථාන වග්ගියෝ යි.

1535. විනයසමුත්ථාන සො වූ බවටෝ කවරහ යත්:

විනයය ද අවශෙෂ රූපය ද නිමිණය දැයි මොහු විනයසමුත්ථාන සො වූ බවටෝ යි.

1536. විනයසහභූ බවටෝ කවරහ යත්:

වෙදනාසකකායී යා, සංඥාසකකායී යා, සංසකාරසකකායී යා, කායවිඥපති යා, වාග්විඥපති යා, යන මොහු සිත හා එක් වා උපදනා (-විනයසහභූ) බවටෝ යි.

1537. විනයසහභූ සො වූ බවටෝ කවරහ යත්:

සිත ද අවශෙෂ රූපය ද නිමිණය දැයි මොහු විනයසහභූ නො වූ බවටෝ යි.

1538. විනායානුපට්ඨි බවටෝ කවරහ යත්:

වෙදනාසකකායී යා, සංඥාසකකායී යා, සංසකාරසකකායී යා, කායවිඥපති යා, වාග්විඥපති යා යන මොහු විනායානුපට්ඨි බවටෝ යි.

1539. විනායානුපට්ඨි නො වූ බවටෝ කවරහ යත්:

විනයය ද අවශෙෂ රූපය ද නිමිණය දැයි මොහු විනායානුපට්ඨි නො වූ බවටෝ යි.

1540. විනයසංසායව සමුත්ථාන බවටෝ කවරහ යත්:

වෙදනාසකකායී යා, සංඥාසකකායී යා, සංසකාරසකකායී යා යන මොහු විනයසංසායව සමුත්ථාන බවටෝ යි.

1541. කතමෙ බමමා හො වින්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා:

විත්තං ච, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා හො වින්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා.

1542. කතමෙ බමමා වින්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුතො:

වෙදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සංකාරකකිකො, ඉමෙ බමමා වින්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුතො.

1543. කතමෙ බමමා හො වින්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුතො:

විත්තං ච රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා හො වින්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුතො.

1544. කතමෙ බමමා වින්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡන්තිහො:

වෙදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සංකාරකකිකො, ඉමෙ බමමා වින්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡන්තිහො.

1545. කතමෙ බමමා හො වින්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡන්තිහො:

විත්තං ච රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා හො වින්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡන්තිහො.

1546. කතමෙ බමමා අජ්ඣන්තිකා:

චක්කායතනං -පෙ- මහායතනං, ඉමෙ බමමා අජ්ඣන්තිකා.

1547. කතමෙ බමමා බාහිරා:

රූපායතනං -පෙ- බමමායතනං, ඉමෙ බමමා බාහිරා.

1548. කතමෙ බමමා උපාදා:

චක්කායතනං -පෙ- කම්මිකාරො ආභාරො, ඉමෙ බමමා උපාදා.

1549. කතමෙ බමමා හො උපාදා:

චතුසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, චතුසු භූමිසු විපාකො, නිසු භූමිසු කිරිඟු ව්‍යාකතං, චත්තාරො ච මහාභුතා, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා හො උපාදා.

1550. කතමෙ බමමා උපාදින්නා:

නිසු භූමිසු විපාකො, යං ච රූපං කම්මස්ස කතන්තා, ඉමෙ බමමා උපාදින්නා.

1551. කතමෙ බමමා අනුපාදින්නා:

නිසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, නිසු භූමිසු කිරිඟුව්‍යාකතං, යං ච රූපං කම්මස්ස කතන්තා, චත්තාරො මහා අපරිශාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤාථලාහි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා අනුපාදින්නා.

1541. විනතසංසාරෙ සමුත්ථාන නො වූ බවටත්ත කවරහ යන්:

විනතය ද රූපය ද නිව්විකාය දැයි මොහු විනතසංසාරෙ සමුත්ථාන නො වූ බවටත්තයි.

1542. විනතසංසාරෙ සමුත්ථාන සහභූ බවටත්ත කවරහ යන්:

වේදනාසකකි යැ, සංඥාසකකි යැ, සංසාරාසකකි යැ, යන මොහු විනතසංසාරෙ සමුත්ථාන සහභූ බවටත්තයි.

1543. විනතසංසාරෙ සමුත්ථාන සහභූ නො වූ බවටත්ත කවරහ යන්:

විනතය ද රූපය ද නිව්විකාය දැයි මොහු විනතසංසාරෙ සමුත්ථාන සහභූ නො වූ බවටත්තයි.

1544. විනතසංසාරෙ සමුත්ථානානුපට්ඨති බවටත්ත කවරහ යන්:

වේදනාසකකි යැ, සංඥාසකකි යැ, සංසාරාසකකි යැ යන මොහු විනතසංසාරෙ සමුත්ථානානුපට්ඨති බවටත්තයි.

1545. විනතසංසාරෙ සමුත්ථානානුපට්ඨති නො වූ බවටත්ත කවරහ යන්:

විනතය ද රූපය ද නිව්විකාය දැයි මොහු විනතසංසාරෙ සමුත්ථානානුපට්ඨති නො වූ බවටත්තයි.

1546. ආර්යාත්මික බවටත්ත කවරහ යන්:

චක්ඛුරාශතන යැ ... මහායතන යි. මොහු ආර්යාත්මික බවටත්තයි.

1547. බාහ්‍යබවටත්ත කවරහ යන්:

රූපාශතන යැ ... ඛණික යි. මොහු බාහ්‍යබවටත්තයි.

1548. උපාද් (-භූතයන් නිසා පවත්නා) බවටත්ත කවරහ යන්:

චක්ඛුරාශතන යැ ... කවලිකාරාහාර යි. මොහු උපාද් බවටත්තයි.

1549. උපාද් නො වූ බවටත්ත කවරහ යන්:

චාතුර්භූමික කුශල යැ, අකුශල යැ, චාතුර්භූමික විපාක යැ, ත්‍රේභූමික ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, සතර මහාභූතයෝ යැ, නිව්විකාය දැයි මොහු උපාද් නො වූ බවටත්තයි.

1550. උපාදිනත බවටත්ත කවරහ යන්:

ත්‍රේභූමික විපාක යැ, කම්ම පිළිබඳ යම් කාතන්හිත් රූපයෙක් ඇද්ද, මොහු උපාදිනත බවටත්තයි.

1551. අනුපාදිනත බවටත්ත කවරහ යන්:

ත්‍රේභූමික කුශල යැ, අකුශල යැ, ත්‍රේභූමික ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, කම්ම පිළිබඳ කාතන්හිත් නො වූ යම් රූපයෙකුත් ඇද්ද, අපරිච්ඡේදන වූ සතර මායියෝ ද, සතර ශ්‍රාමණ්ඩලයෝ ද, නිව්විකාය දැයි මොහු අනුපාදිනත බවටත්තයි.

මහනන්ද දිසා යි.

1552. කතමෙ බමමා උපාදානා:

චන්තාරි උපාදානානි: කාමුපාදානං දිට්ඨපාදානං සීලබ්බතුපාදානං අත්තවාද්දපාදානං,

කාමුපාදානං අටස්ස ලොභස්සගතෙනෙසු විතතුපාදෙසු උපපජ්ජති, දිට්ඨ-
පාදානාඤ්ඤා සීලබ්බතුපාදානාඤ්ඤා අත්තවාද්දපාදානාඤ්ඤා චතුසු දිට්ඨගතසම්ප-
යුතෙනෙසු විතතුපාදෙසු උපපජ්ජනති ඉමෙ බමමා උපාදානා.

1553. කතමෙ බමමා නො උපාදානා:

ඤ්ඤා උපාදානෙ අවසෙසං අකුසලං, චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු
භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකානං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ
බමමා නො උපාදානා.

1554. කතමෙ බමමා උපාදානිතා:

තිසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, තිසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු
කිරියාව්‍යාකානං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ බමමා අනුපාදානිතා.

1555. කතමෙ බමමා අනුපාදානිතා:

චන්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චන්තාරි ච සාමඤ්ඤාඵලානි, නිබ්බානං
ච, ඉමෙ බමමා අනුපාදානිතා.

1556. කතමෙ බමමා උපාදානසම්පයුතතා:

චන්තාරො දිට්ඨගතසම්පයුතතා ලොභස්සගතවිතතුපාදා, චන්තාරො
දිට්ඨගතවිපයුතතා ලොභස්සගතවිතතුපාදා, ඵළුපාන්නා ලොභං
ඤ්ඤා, ඉමෙ බමමා උපාදානසම්පයුතතා.

1557. කතමෙ බමමා උපාදානවිපයුතතා:

චතුසු දිට්ඨගතවිපයුතතා ලොභස්සගතෙනෙසු විතතුපාදෙසු උපපන්නො
ලොභො, ඤේ දෙමනස්සස්සගතවිතතුපාදා, විචිකිච්ඡාස්සගතො විතතු-
පාදො, උද්ධච්චස්සගතො විතතුපාදො, චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු භුමිසු
විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකානං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා
උපාදානවිපයුතතා.

1558. කතමෙ බමමා උපාදානා චෙච් උපාදානිතා ච:

තානෙච් උපාදානානි උපාදානා චෙච් උපාදානිතා ච.

1559. කතමෙ බමමා උපාදානිතා චෙච් නො ච උපාදානිතා ච:

ඤ්ඤා උපාදානෙ අවසෙසං අකුසලං, තිසු භුමිසු කුසලං, තිසු භුමිසු
විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකානං, සබ්බං ච රූපං ච, ඉමෙ බමමා
උපාදානිතා චෙච් නො ච උපාදානා.

අනුපාදානිතා බමමා න චන්තබ්බා උපාදානා චෙච් උපාදානිතානිපි
උපාදානිතා චෙච් නො ච උපාදානානිපි.

1552. උපාදානබමිසෝ කචරහ යත්:

උපාදාන සහරෙකි: කාමුපාදාන යැ, දිට්ඨපාදාන යැ, සීලබ්බතුපාදාන යැ, අත්තවාදුපාදාන යි.

කාමුපාදාන ය ලොභසහගත සිත් අවෙති උපදී. දිට්ඨපාදාන ය ද සීලබ්බතුපාදාන ය ද අත්තවාදුපාදාන ය ද දෘඪගතසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සහරෙති උපදිත්. මේ බමිසෝ උපාදානසෝ යි.

1553. උපාදාන නො වූ බමිසෝ කචරහ යත්:

උපාදානයන් තබා අවශෙෂ අකුශල යැ, සියුබ්බිති කුශල යැ, සියුබ්බිති විපාක යැ, භුත්තිමැ ක්‍රියාව්‍යාකෘත යැ, රූපය ද නිමාණය දෑ මොහු උපාදාන නො වූ බමිසෝ යි.

1554. උපාදානිය (උපාදානසන්ධින) බමිසෝ කචරහ යත්:

ත්‍රේභූමක කුශල යැ, අකුශල යැ, ත්‍රේභූමක විපාක යැ, ත්‍රේභූමක ක්‍රියාව්‍යාකෘත යැ, භෑම රූපය දෑ මොහු උපාදානිය බමිසෝ යි.

1555. අනුපාදානිය බමිසෝ කචරහ යත්.

අපයඝාපනන වූ සතර මාගිසෝ යැ, සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලසෝ ද, නිමාණය දෑ මොහු අනුපාදානිය බමිසෝ යි.

1556. උපාදානසම්ප්‍රයුක්තබමිසෝ කචරහ යත්:

දෘඪගතසම්ප්‍රයුක්ත වූ ලොභසහගත සිත් සතර යැ, දෘඪගතවිප්‍රයුක්ත වූ ලොභසහගත සිත් සතර යැ, මෙහි උපන් ලොභය තබා යි. මේ බමිසෝ උපාදානසම්ප්‍රයුක්තසෝ යි.

1557. උපාදානවිප්‍රයුක්ත බමිසෝ කචරහ යත්:

දෘඪගතවිප්‍රයුක්ත ලොභසහගත සිත් සතරෙහි උපන් ලොභ යැ, දෙමනස්සහගිය සිත් දෙක යැ, විවිකිත්තසහගත සිත යැ, භෞද්ධත්‍යසහගත සිත යැ, සියුබ්බිති කුශල යැ, සියුබ්බිති විපාක යැ, භුත්තිමැ ක්‍රියාව්‍යාකෘත යැ, රූපය ද නිමාණය දෑ මොහු උපාදානවිප්‍රයුක්ත බමිසෝ යි.

1558. උපාදාන ද උපාදානිය ද වූ බමිසෝ කචරහ යත්:

ඒ උපාදානසෝ මැ උපාදාන ද උපාදානිය ද වෙත්.

1559. උපාදානිය ද නො ද උපාදාන වූ බමිසෝ කචරහ යත්:

උපාදානයන් තබා අවශෙෂ අකුශල යැ, ත්‍රේභූමක කුශල යැ, ත්‍රේභූමක විපාක යැ, ත්‍රේභූමක ක්‍රියාව්‍යාකෘත යැ, භෑම රූපය දෑ මොහු උපාදානිය ද නො ද උපාදාන වූ බමිසෝ යි.

අනුපාදානිය බමිසෝ උපාදාන ද වූ උපාදානිය යි ද උපාදානිය ද නො ද උපාදාන වූහ' යි ද නො කියැවුත්තාහ.

1560 කතමෙ බමමා උපාදානා වෙච උපාදානසම්පසුත්තා ව:

ඤ්ඤා දිට්ඨි ව ලොභො ව එකතො උපපජ්ජනති, ඉමෙ බමමා උපාදානා වෙච උපාදානසම්පසුත්තා ව.

1561. කතමෙ බමමා උපාදානසම්පසුත්තා වෙච නො ව උපාදානා:

අට්ඨලොභසංගතචිත්තවුපාදා, එකුප්පකෙන උපාදානෙ ඤ්ඤා, ඉමෙ බමමා උපාදානසම්පසුත්තා වෙච නො ව උපාදානා.

උපාදානසම්පසුත්තා බමමා න වත්තඛිං උපාදානා වෙච උපාදානසම්පසුත්තාතිපි, උපාදානසම්පසුත්තා වෙච නො ව උපාදානාතිපි.

1562. කතමෙ බමමා උපාදානසම්පසුත්තා උපාදානිං:

චතුසු දිට්ඨිගතවිපසුත්තලොභසංගතෙසු චිත්තවුපාදෙසු උපපකෙනා ලොභො, දො දෙමනස්සංගතචිත්තවුපාදා, විචිතිච්ඡාසංගතො චිත්තවුපාදො, උද්ධච්ඡාසංගතො චිත්තවුපාදො, තිසු භූමිසු කුසලං, තිසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරිතාමාසං, සංඛං ච රූපං, ඉමෙ බමමා උපාදාන සම්පසුත්තා උපාදානිං.

1563. කතමෙ බමමා උපාදානසම්පසුත්තා අනුපාදානිං:

චිත්තාරො මග්ගා අපරිපාකනා, වත්තාරි ව සාමඤ්ඤඵලාති. නිබ්බානං ව, ඉමෙ බමමා උපාදානසම්පසුත්තා අනුපාදානිං.

උපාදානසම්පසුත්තා බමමා න වත්තඛිං උපාදානසම්පසුත්තා උපාදානිං-තිපි, උපාදානසම්පසුත්තා අනුපාදානිංතිපි.

උපාදානි ගොච්ඡකං

1564. කතමෙ බමමා කිලෙසා:

දස කිලෙසවඤ්ඤා: ලොභො දෙසො මොහො මානො දිට්ඨි විචිතිච්ඡා පිනං උද්ධච්ඡං අභිරික්ඛං අනොත්තප්පං.

ලොභො අට්ඨසු ලොභසංගතෙසු චිත්තවුපාදෙසු උපපජ්ජති, දෙසො ද්විසු දෙමනස්සංගතෙසු චිත්තවුපාදෙසු උපපජ්ජති, මොහො සංඛා-කුසලෙසු උපපජ්ජති, මානො චතුසු දිට්ඨිගතවිපසුත්තලොභසංගතෙසු චිත්තවුපාදෙසු උපපජ්ජති, දිට්ඨි චතුසු දිට්ඨිගතසම්පසුත්තෙසු චිත්තවුපාදෙසු උපපජ්ජති, විචිතිච්ඡා, විචිතිච්ඡාසංගතෙසු චිත්තවුපාදෙසු උපපජ්ජති, පිනං සංඛාරකෙසු අකුසලෙසු උපපජ්ජති, උද්ධච්ඡා අභිරික්ඛාද්විපසුත්තප්පං සංඛාකුසලෙසු උපපජ්ජනති. ඉමෙ බමමා කිලෙසා.

1565. කතමෙ බමමා නො කිලෙසා:

ඤ්ඤා කිලෙසෙ අවසෙසං අකුසලං, චතුසු භූමිසු කුසලං, චතුසු භූමිසු විපාකො තිසු කිරිතාමාසං, රූපඤ්ඤා, නිබ්බානඤ්ඤා, ඉමෙ බමමා නො කිලෙසා.

1560. උපාදාන ද උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධම්මෝ කචරහ යත්:

යම් සිතෙක දෘටියන් ලොභයන් එක්වට උපදිත් ද, මොහු උපාදාන ද උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධම්මෝ යි.

1561. උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද නො ද උපාදාන වූ ධම්මෝ කචරහ යත්:

අභවලොභසහගත විතේනානපාදයෝ යැ, මෙහි උපත් උපාදානෙන් නබා, මොහු උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද උපාදාන වූ ධම්මෝ යි.

උපාදානවිප්‍රයුක්ත ධම්මෝ උපාදාන ද වූ උපාදානසම්ප්‍රයුක්තයෝ යයි ද, උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද උපාදාන වූහ යි ද නො කියැවුත්තාහ.

1562. උපාදානවිප්‍රයුක්ත වූ උපාදානීය ධම්මෝ කචරහ යත්:

දෘටිගතවිප්‍රයුක්ත ලොභසහගත සතර සිත්හි උපත් ලොභ යැ, දෙමනස්සහගිය දෙසිත්හු යැ, විචිකිත්තාසහගත සිත යැ, ඖද්ධත්තසහගත සිත යැ, චෛතුමක කුශල යැ, චෛතුමක විපාක යැ, චෛතුමක ක්‍රියාව්‍යාකෘත යැ, හැම රූපය දැයි මොහු උපාදානවිප්‍රයුක්ත උපාදානීය ධම්මෝ යි.

1563. උපාදානවිප්‍රයුක්ත අනුපාදානීය ධම්මෝ කචරහ යත්:

අපය්‍යාපනත සතරමාගීයෝ යැ, සතර ප්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද, නිජාණය දැයි මොහු උපාදානවිප්‍රයුක්ත අනුපාදානීය ධම්මෝ යි.

උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ධම්මෝ උපාදානවිප්‍රයුක්ත උපාදානීයහ යි ද උපාදානවිප්‍රයුක්ත අනුපාදානීයහ යි ද නො කියැවුත්තාහ.

උපාදානගොව්‍යක යි.

1564. කෙලශධම්මෝ කචරහ යත්:

කෙලශවස්තු දසගෙකි: ලොභ යැ ද්වේෂ යැ මොහ යැ මාන යැ දෘඪි යැ විචිකිත්තා යැ ඥායාන යැ ඖද්ධත්ත යැ අත්‍රික යැ අනපත්‍රපා යි.

ලොභය අභව ලොභසහගත විතේනානපාදයන්හි උපදී. ද්වේෂය දෙමනස්සහගිය දෙසිත්හි උපදී. මොහය සියලු අකුශලයෙහි උපදී. මානය දෘටිගතවිප්‍රයුක්ත ලොභසහගත සතර සිත්හි උපදී. දෘඪිය දෘටිගතසම්ප්‍රයුක්ත සතර සිත්හි උපදී. විචිකිත්තාව විචිකිත්තාසහගත සිත්හි උපදී. ඥායානය සසංසකාරිකඅකුශලයන්හි උපදී. ඖද්ධත්තය ද අත්‍රිකය ද අනොත්තප්පය ද සියලු අකුසල්සිත්හි උපදිත්. මොහු කෙලශ ධම්මෝ යි.

1565. කෙලශ නො වූ ධම්මෝ කචරහ යත්:

කෙලශයන් නබා අවශෙෂ අකුශල යැ, වාතූර්භූමක කුශල යැ, වාතූර්-භූමක විපාක යැ, චෛතුමක ක්‍රියාව්‍යාකෘත යැ, රූපය ද නිජාණය දැයි මොහු කෙලශ නො වූ ධම්මෝ යි.

1566. කතමෙ බමමා සංඝිකිලෙයිකා:

නිසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, නිසු භූමිසු විපාකො, නිසු භූමිසු කිරියා-
ව්‍යාකතං, සංඛ්‍යාදි රූපං, ඉමෙ බමමා සංඝිකිලෙයිකා.

1567. කතමෙ බමමා අසංඝිකිලෙයිකා:

චන්තරො මහා අපරිඥාපනනා, චන්තාරි ච සාමඤ්ඤථලානි, නිබ්බා-
නඤ්ඤා, ඉමෙ බමමා අසංඝිකිලෙයිකා.

1568 කතමෙ බමමා සංඝිකිලිට්ඨා:

ද්වාදස අකුසලවිතතූපපාදා, ඉමෙ බමමා සංඝිකිලිට්ඨා.

1569. කතමෙ බමමා අසංඝිකිලිට්ඨා:

චතුසු භූමිසු කුසලං, චතුසු භූමිසු විපාකො, නිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං,
රූපඤ්ඤා, නිබ්බානඤ්ඤා ඉමෙ, බමමා අසංඝිකිලිට්ඨා.

1570. කතමෙ බමමා කිලෙසසම්පසුත්තා:

ද්වාදස අකුසලවිතතූපපාදා, ඉමෙ බමමා කිලෙසසම්පසුත්තා.

1571. කතමෙ බමමා කිලෙසවිපසුත්තා:

චතුසු භූමිසු කුසලං, චතුසු භූමිසු විපාකො, නිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං,
රූපඤ්ඤා, නිබ්බානඤ්ඤා, ඉමෙ බමමා කිලෙසවිපසුත්තා.

1572. කතමෙ බමමා කිලෙසා චෙව සංඝිකිලෙයිකා ච:

තෙව කිලෙසා කිලෙසා චෙව සංඝිකිලෙයිකා ච.

1573. කතමෙ බමමා සංඝිකිලෙයිකා චෙව නො ච කිලෙසා:

ථපෙඤ්ඤා කිලෙසෙ අවසෙසං අකුසලං, නිසු භූමිසු කුසලං, නිසු භූමිසු
විපාකො, නිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සංඛ්‍යාදි රූපං, ඉමෙ බමමා සංඝි-
කිලෙයිකා චෙ ව නො ච කිලෙසා.

අසංඝිකිලෙයිකා බමමා න චන්තනබ්බා කිලෙසා චෙව සංඝිකිලෙයිකානිපි
සංඝිකිලෙයිකා චෙව නො ච කිලෙසානිපි.

1574. කතමෙ බමමා කිලෙසා චෙව සංඝිකිලිට්ඨා ච:

තෙව කිලෙසා කිලෙසා චෙව සංඝිකිලිට්ඨා ච.

1575. කතමෙ බමමා සංඝිකිලිට්ඨා චෙව නො ච කිලෙසා:

ථපෙඤ්ඤා කිලෙසෙ අවසෙසං අකුසලං, ඉමෙ බමමා සංඝිකිලිට්ඨා චෙව
නො ච කිලෙසා.

අසංඝිකිලිට්ඨා බමමා න චන්තනබ්බා කිලෙසා චෙව සංඝිකිලිට්ඨානිපි, සංඝි-
ලිට්ඨා චෙව නො ච කිලෙසානිපි.

1566. සාංකේලයක බිමියෝ කවරහ යන්:

ත්‍රේභූමික කුශල යැ, අකුශල යැ, ත්‍රේභූමික විපාක යැ, ත්‍රේභූමික ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, හැම රූපය දැයි මොහු සාංකේලයක බිමියෝ යි.

1567. අසාංකේලයක බිමියෝ කවරහ යන්:

අපයඝාපනන වූ සතර මාගියෝ යැ, සතර ශ්‍රාමණාචරයෝ ද, නිව්‍යාණය දැයි මොහු අසාංකේලයක බිමියෝ යි.

1568. සංකලිෂට බිමියෝ කවරහ යන්:

ආදාය අකුශලවිනේනානපාදයෝ යි. මොහු සංකලිෂට බිමියෝ යි.

1569. අසංකලිෂට බිමියෝ කවරහ යන්:

සියුබ්බිති කුසල් යැ, සියුබ්බිති විපාක යැ, කුන්තිමැ ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, රූපය ද නිව්‍යාණය දැයි මොහු අසංකලිෂට බිමියෝ යි.

1570. කේලයසම්ප්‍රසූතන බිමියෝ කවරහ යන්:

දෙලොස් අකුශලවිනේනානපාදයෝ යි. මොහු කේලයසම්ප්‍රසූතන බිමියෝ යි.

1571. කේලයවිප්‍රසූතන බිමියෝ කවරහ යන්:

වාතුර්භූමික කුශල යැ, වාතුර්භූමික විපාක යැ, ත්‍රේභූමික ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, රූපය ද නිව්‍යාණය දැයි මොහු කේලයවිප්‍රසූතන බිමියෝ යි.

1572. කේලය ද වූ සාංකේලයක ද වූ බිමියෝ කවරහ යන්:

එ මැ කේලයයෝ කේලය ද සාංකේලයක ද වෙත්.

1573. සාංකේලයක ද වූ නො ද කේලය වූ බිමියෝ කවරහ යන්:

කේලයයන් තබා අවශේෂ අකුශල යැ, ත්‍රේභූමික කුශල යැ, ත්‍රේභූමික විපාක යැ, ත්‍රේභූමික ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, හැම රූපය දැයි මොහු සාංකේලයක ද වූ නො ද කේලය වූ බිමියෝ යි.

අසාංකේලයක බිමියෝ කේලය ද වූ සාංකේලයක වූහ යි ද, සාංකේලයක ද වූ කේලය වූහ'යි ද නො කියැහැත්තාහ.

1574. කේලය ද වූ සංකලිෂට ද වූ බිමියෝ කවරහ යන්:

එ මැ කේලයයෝ කේලය ද සංකලිෂට ද වෙත්.

1575. සංකලිෂට ද වූ නො ද කේලය වූ බිමියෝ කවරහ යන්:

කේලයයන් තබා අවශේෂ අකුශල යි. මොහු සංකලිෂට ද වූ නො ද කේලය වූ බිමියෝ යි.

අසංකලිෂට බිමියෝ කේලය ද වූ සංකලිෂට වූහ'යි ද, සංකලිෂට ද වූ නො ද කේලය වූහ'යි ද නො කියැහැත්තාහ.

1576 කතමෙ ධම්මා කිලෙසා වෙච කිලෙසසම්පයුතතා ච:

ගඤ්ඤෙ තස්සෙ කිලෙසා එකතො උපපජ්ජන්ති, ඉමෙ ධම්මා කිලෙසා වෙච කිලෙසසම්පයුතතා ච.

1577. කතමෙ ධම්මා කිලෙසසම්පයුතතා වෙච නො ච කිලෙසා:

ථපෙඤ්ඤා කිලෙසෙ අවසෙසං අකුසලං, ඉමෙ ධම්මා කිලෙසසම්පයුතතා වෙච නො ච කිලෙසා.

කිලෙසවිපයුතතා ධම්මා න වත්තබ්බා කිලෙසා වෙච කිලෙසසම්පයුතතාතිපි, කිලෙසසම්පයුතතා වෙච නො ච කිලෙසාතිපි.

1578. කතමෙ ධම්මා කිලෙසවිපයුතතා සංඛිකිලෙසිකා:

තිස්ස භූමිස්ස කුසලං, තිස්ස භූමිස්ස විපාකො, තිස්ස භූමිස්ස කිරියාව්‍යාකතං, සංඛිකුඤ්ඤා රූපං, ඉමෙ ධම්මා කිලෙසවිපයුතතා සංඛිකිලෙසිකා.

1579. කතමෙ ධම්මා කිලෙසවිපයුතතා අසංඛිකිලෙසිකා:

වත්තාරො මග්ගා අපරිත්තපන්නා වත්තාරි ච සංඛිකුඤ්ඤාචාරාති, නිබ්බානඤ්ඤා, ඉමෙ ධම්මා කිලෙසවිපයුතතා අසංඛිකිලෙසිකා.

කිලෙසසම්පයුතතා ධම්මා න වත්තබ්බා කිලෙසවිපයුතතා සංඛිකිලෙසිකාතිපි, කිලෙසවිපයුතතා අසංඛිකිලෙසිකාතිපි.

කිලෙස ගොද්ධරය.

1580. කතමෙ ධම්මා දස්සනෙන පභාතබ්බා:

වත්තාරො දිට්ඨිගතසම්පයුතතච්ඡන්දුප්පාදා, විචිකිච්ඡාසහගතො චිත්තාප්පාදො, ඉමෙ ධම්මා දස්සනෙන පභාතබ්බා.

වත්තාරො දිට්ඨිගතවිපයුතතලොභසහගතච්ඡන්දුප්පාදා, ඤේ දෛමිකස්ස සහගත චිත්තාප්පාදා, ඉමෙ ධම්මා සීයා දස්සනෙන පභාතබ්බා සීයා න දස්සනෙන පභාතබ්බා.

1581. කතමෙ ධම්මා න දස්සනෙන පභාතබ්බා:

උද්ධච්චසහගතො චිත්තාප්පාදො, චතුස්ස භූමිස්ස කුසලං, චතුස්ස භූමිස්ස විපාකො, තිස්ස භූමිස්ස කිරියාව්‍යාකතං, රූපඤ්ඤා, නිබ්බානඤ්ඤා, ඉමෙ ධම්මා න දස්සනෙන පභාතබ්බා.

1582. කතමෙ ධම්මා භාවනාය පභාතබ්බා:

උද්ධච්චසහගතො චිත්තාප්පාදො, ඉමෙ ධම්මා භාවනාය පභාතබ්බා.

වත්තාරො දිට්ඨිගතවිපයුතතලොභසහගතච්ඡන්දුප්පාදා, ඤේ දෛමිකස්ස සහගතච්ඡන්දුප්පාදා, ඉමෙ ධම්මා සීයා භාවනාය පභාතබ්බා සීයා න භාවනාය පභාතබ්බා.

1576. කෙලය ද වූ කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ බමියෝ කවරහ යත්:

යම් නැතෙක දෙනුත් කෙලය කෙනෙක් එක්වට උපදිත් ද, මොහු කෙලය ද වූ කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ බමියෝ යි.

1577. කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද කෙලය වූ බමියෝ කවරහ යත්:

කෙලයයන් තබා අවශේෂ අකුහල යි. මොහු කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද කෙලය වූ බමියෝ යි.

කෙලයවිප්‍රයුක්ත බමියෝ කෙලය ද වූ කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත වූහ'යි ද, කෙලය සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද කෙලය වූහයි නො කියැයුත්තාහ.

1578. කෙලයවිප්‍රයුක්ත වූ සාංකෙලයක බමියෝ කවරහ යත්:

ප්‍රේමමය කුහල යැ, ප්‍රේමමය විපාක යැ, ප්‍රේමමය ක්‍රියාව්‍යාංකාන යැ, හැම රූපය දෑ යි මොහු කෙලයවිප්‍රයුක්ත වූ සාංකෙලයක බමියෝ යි.

1579. කෙලයවිප්‍රයුක්ත වූ අසාංකෙලයක බමියෝ කවරහ යත්:

අපය්‍යාපනන වූ සතර මායියෝ යැ, සතර ශ්‍රමණ්‍යඵලයෝ ද, නිජාණය දෑ යි මොහු කෙලයවිප්‍රයුක්ත අසාංකෙලයක බමියෝ යි.

කෙලයසම්ප්‍රයුක්ත බමියෝ කෙලයවිප්‍රයුක්ත සාංකෙලයක වූහ'යි ද, කෙලයවිප්‍රයුක්ත අසාංකෙලයක වූහ'යි ද නො කියැයුත්තාහ.

කෙලයගොව්‍යක යි.

1580. දශිනසෙන් (සෝවත් මහින්) ප්‍රභාතව්‍යබමියෝ කවරහ යත්:

සතර දෘෂ්ටිගතසම්ප්‍රයුක්ත චිත්තෝත්පාදයෝ යැ, විචිකිත්සාසහගත චිත්තෝත්පාදය දෑ යි මොහු දශිනසෙන් ප්‍රභාතව්‍යබමියෝ යි

දෘෂ්ටිගතවිප්‍රයුක්ත ලොභසහගත චිත්තෝත්පාදයෝ සතරදෙන යැ, දෙමනස් සහගිය චිත්තෝත්පාදයෝ දෙදෙන යැ යන මේ බමියෝ දශිනසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්තාහ, දශිනසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො ද වන්තාහ.

1581. දශිනසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ බමියෝ කවරහ යත්:

උභව්‍යසහගත චිත්තෝත්පාදයැ, වාතුර්භූමක කුහල යැ, වාතුර්භූමක විපාක යැ, ප්‍රේමමය ක්‍රියාව්‍යාංකාන යැ, රූපය ද, නිජාණය දෑ යි මොහු දශිනසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ බමියෝ යි.

1582. භාවනාසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය බමියෝ කවරහ යත්:

ඕද්ධත්‍යසහගත චිත්තෝත්පාද යැ, මොහු භාවනාසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය බමියෝ යි.

සතර දෘෂ්ටිගතවිප්‍රයුක්ත ලොභසහගත චිත්තෝත්පාදයෝ යැ, දෙමනස් සහගිය චිත්තෝත්පාදයෝ දෙදෙන යැ යන මේ බමියෝ භාවනාසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්තාහ, භාවනාසෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො ද වන්තාහ

1583. කතමෙ බමමා න භාවනාය පභාතබ්බා:

චතතාරො දිට්ඨිගතස්මප්පන්නචිත්තප්පාදා, විචිකිච්ඡාසහගතො චිත්තප්පාදො, චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපඤ්ච නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ බමමා න භාවනාය පභාතබ්බා.

1584. කතමෙ බමමා දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකා:

චතතාරො දිට්ඨිගතස්මප්පන්නචිත්තප්පාදා, විචිකිච්ඡාසහගතො චිත්තප්පාදො, එත්ථුප්පන්නං මොහං ඔපෙක්ඛා, ඉමෙ බමමා දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකා.

චතතාරො දිට්ඨිගතවිප්ප්පන්නලොහසහගතචිත්තප්පාදා, ඥෙ දොමනස්ස සහගතචිත්තප්පාදා, ඉමෙ බමමා සියා දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකා, සියා න දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකා.

1585. කතමෙ බමමා න දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකා:

විචිකිච්ඡාසහගතො මොහො, උඤ්චවසහගතො චිත්තප්පාදො, චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපඤ්ච, නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ බමමා න දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකා.

1586. කතමෙ බමමා භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා:

උඤ්චවසහගතො චිත්තප්පාදො, එත්ථුප්පන්නං මොහං ඔපෙක්ඛා, ඉමෙ බමමා භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා:

චතතාරො දිට්ඨිගතවිප්ප්පන්නා ලොහසහගතචිත්තප්පාදා. ඥෙ දොමනස්ස සහගතචිත්තප්පාදා, ඉමෙ බමමා සියා භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා, සියා න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා.

1587. කතමෙ බමමා න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා:

චතතාරො දිට්ඨිගතස්මප්පන්නචිත්තප්පාදා, විචිකිච්ඡාසහගතො චිත්තප්පාදො, උඤ්චවසහගතො මොහො, චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපඤ්ච, නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ බමමා න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා.

1588. කතමෙ බමමා සවිතකකා:

කාමාවචරකුසලං, අකුසලං, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො එකාදස චිත්තප්පාදා, අකුසලස්ස විපාකතො ඥෙ, කිරියතො එකාදස, රූපාවචරං පඨමං කානං කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරං පඨමං කානං කුසලතො ච විපාකතො ච, එත්ථුප්පන්නං විතකකං ඔපෙක්ඛා, ඉමෙ බමමා සවිතකකා.

1583. භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හො වු බමියෝ කවරහ යත්:

සතර දෘෂ්ටිගතසම්ප්‍රයුක්ත විතෙතාත්‍යාදයෝ යැ, විචිකිත්‍යාසහගත විතෙතාත්‍යාද යැ, වාතුර්භූමික කුශල යැ, වාතුර්භූමික විපාක යැ, භ්‍රෙහුමික ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, රූපය ද, නිව්‍යාණය දැයි මොහු භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හො වු බමියෝ යි.

1584. දභීනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇති බමියෝ කවරහ යත්:

සතර දෘෂ්ටිගතසම්ප්‍රයුක්ත විතෙතාත්‍යාදයෝ යැ, විචිකිත්‍යාසහගත විතෙතාත්‍යාද යැ, මෙහි උපත් මොහය හැර යි. මොහු දභීනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇති බමියෝ යි.

සතර දෘෂ්ටිගතවිප්‍රයුක්ත ලොභසහගත විතෙතාත්‍යාදයෝ යැ, දෙමිනස් සහගත දෙසිත යැ, යන මේ බමියෝ දභීනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වත්නාහ, දභීනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු නැත්තාහු ද වත්නාහ.

1585. දභීනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු නැති බමියෝ කවරහ යත්:

විචිකිත්‍යාසහගත මොහ යැ, උභිධවසහගත විතෙතාත්‍යාද යැ, වාතුර්භූමික කුශල යැ, වාතුර්භූමික විපාක යැ, භ්‍රෙහුමික ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, රූපය ද නිව්‍යාණය දැයි මොහු දභීනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු නැති බමියෝ යි.

1586. භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇති බමියෝ කවරහ යත්:

ඕඤ්ඤාසහගත විතෙතාත්‍යාද යැ, මෙහි උපත් මොහය හැර යි. මොහු භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇති බමියෝ යි.

සතර දෘෂ්ටිගතවිප්‍රයුක්ත ලොභසහගත විතෙතාත්‍යාදයෝ යැ, දෙමිනස් සහගත විතෙතාත්‍යාදයෝ දෙදෙන යැ යන මේ බමියෝ භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇත්තාහු ද වත්නාහ. භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු නැත්තාහු ද වත්නාහ.

1587. භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු නැති බමියෝ කවරහ යත්:

සතර දෘෂ්ටිගතසම්ප්‍රයුක්ත විතෙතාත්‍යාදයෝ යැ, විචිකිත්‍යාසහගත විතෙතාත්‍යාද යැ, ඕඤ්ඤාසහගත මොහ යැ, වාතුර්භූමික කුශල යැ, වාතුර්භූමික විපාක යැ, භ්‍රෙහුමික ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, රූපය ද නිව්‍යාණය දැයි මොහු භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු නැති බමියෝ යි.

1588. සමිතකීබමියෝ කවරහ යත්:

කාමාවචරකුශල යැ, අකුශල යැ, කාමාවචරකුශලයා හේ විපාකයෙන් එකොළොස් විතෙතාත්‍යාදයෝ යැ, අකුශලයා හේ විපාකයෙන් දෙසිතෙක, ක්‍රියායෙන් එකොළොසෙක, කුශලහෙයින් ද විපාකහෙයින් ද ක්‍රියාහෙයින් ද රූපාවචර ප්‍රථමධ්‍යාන යැ, කුශලහෙයින් ද විපාකහෙයින් ද ලොකොත්තර ප්‍රථමධ්‍යාන යැ, මෙහි උපත් විතකීය හැර යි. මොහු සමිතකී බමියෝ යි.

1589. කතමෙ ධම්මා අවිතකකා:

දො පඤ්චවිඤ්ඤාණානි, රූපාවචරතිකවතුකකඡ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චතතාරො අරූපාවචරා කුසලතො ච, විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරතිකවතුකකඡ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච විතකෙතො ච. රූපඤ්ච නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ ධම්මා අවිතකකා.

1590. කතමෙ ධම්මා සවිචාරා:

කාමාවචරකුසලං, අකුසලං, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො ඵකාදස විතතුප්පාද, අකුසලස්ස විපාකතො දො, කිරියතො ඵකාදස, රූපාවචර ඵකකදුකඡ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තර ඵකකදුකඡ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච, ඵඤ්ච්චපනනං විචාරං ඵපෙතො, ඉමෙ ධම්මා සවිචාරා.

1591. කතමෙ ධම්මා අවිචාරා:

දො පඤ්චවිඤ්ඤාණානි, රූපාවචරතිකවතුකකඡ්ඣානා¹ කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චතතාරො ආරූපා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරතිකවතුකකඡ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච, විචාරො ච, රූපඤ්ච, නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ ධම්මා අවිචාරා.

1592. කතමෙ ධම්මා සප්පිතිකා:

කාමාවචරකුසලතො චතතාරො සොමනස්සසහගතවිතතුප්පාද, අකුසලතො චතතාරො, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො පඤ්ච, කිරියතො පඤ්ච, රූපාවචරදුකතිකඡ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තර දුකතිකඡ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච, ඵඤ්ච්චපනනං පිතිං ඵපෙතො, ඉමෙ ධම්මා සප්පිතිකා.

1593. කතමෙ ධම්මා අප්පිතිකා:

කාමාවචරකුසලතො චතතාරො උපෙකබ්බසහගතවිතතුප්පාද, අකුසලතො අට්ඨ, කාමාවචර කුසලස්ස විපාකතො ඵකාදස, අකුසලස්ස විපාකතො සත්ත, කිරියතො ඡ, රූපාවචර දුකතිකඡ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චතතාරො අරූපා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තර දුකතිකඡ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච, පිති ච, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අප්පිතිකා.

1594. කතමෙ ධම්මා පිතිසහගතා:

කාමාවචරකුසලතො චතතාරො සොමනස්සසහගතවිතතුප්පාද, අකුසලතො චතතාරො, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො පඤ්ච, කිරියතො පඤ්ච, රූපාවචර දුකතිකඡ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරදුකතිකඡ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච, ඵඤ්ච්චපනනං පිතිං ඵපෙතො, ඉමෙ ධම්මා පිතිසහගතා.

1. නිකතිකඡ්ඣානා -

1589. අනුකූලයේ කවර හ යන්:

දෙපස් විභූතියේ යැ, කුසල විපාක ක්‍රියාහෙයින් රූපාවචර ත්‍රික-
වතුකඩානුකූලයේ යැ, කුසල විපාක ක්‍රියාහෙයින් සතර අරූපාවචරයේ යැ,
කුසලයෙයින් ද විපාකයෙයින් ද ලොකොත්තර ත්‍රිකවතුකඩානුකූලයේ යැ,
රූපය ද නිමාණය දූසි මොහු අනුකූලයේ යි.

1590. සම්මාරකයේ කවර හ යන්:

කාමාවචර කුසල යැ, අකුසල යැ, කාමාවචර කුසලයාගේ විපාක
හෙයින් ඵකොලොස් විනේනානාද කෙනෙකැ, අකුසලවිපාකයෙයින්
දෙසිනෙකැ, ක්‍රියාහෙයින් ඵකොලොස්කැ, කුසලයෙයින් ද විපාක-
යෙයින් ද ක්‍රියාහෙයින් ද රූපාවචර ඵකකද්විකඩානුකූලයේ යැ, කුසල
යෙයින් ද විපාකයෙයින් ද ලොකොත්තර ඵකකද්විකඩානුකූලයේ යැ, මෙහි
උපන් විමාරය හැර යි. මොහු සම්මාරකයේ යි.

1591. අනුකූලයේ කවර හ යන්:

දෙපස් විභූතියේ යැ, කුසල විපාක ක්‍රියාහෙයින් රූපාවචර ත්‍රික-
වතුකඩානුකූලයේ යැ, කුසල විපාක ක්‍රියාහෙයින් සතර අරූපාවචරයේ යැ,
කුසල විපාක හෙයින් ලොකොත්තර ත්‍රිකවතුකඩානුකූලයේ යැ, විමාරය ද
රූපය ද නිමාණය දූසි මොහු අනුකූලයේ යි.

1592. අනුකූලයේ කවර හ යන්:

කාමාවචරකුසලයෙන් සතර සොමනස්සහයින් යැ, අකුසල-
යෙන් සතරෙකැ, කාමාවචරකුසලයාගේ විපාකයෙන් පසෙකැ, ක්‍රියා-
යෙන් පසෙකැ, කුසලයෙයින් ද විපාකයෙයින් ද ක්‍රියාහෙයින් ද රූපාවචර
ද්විකත්‍රිකඩානුකූලයේ යැ, කුසලයෙයින් ද විපාකයෙයින් ද ලොකොත්තර
ද්විකත්‍රිකඩානුකූලයේ යැ, මෙහි උපන් ප්‍රියය හැර යි. මොහු අනුකූලයේ යි.

1593. අනුකූලයේ කවර හ යන්:

කාමාවචරකුසලයෙන් සතර උපෙක්ඛාසහයින් යැ, අකුසලයෙන්
සතරෙකැ, කාමාවචරකුසලයාගේ විපාකයෙන් පසෙකැ, ක්‍රියාහෙයින්
පසෙකැ, කුසල විපාක ක්‍රියාහෙයින් රූපාවචර ද්විකත්‍රිකඩානුකූලයේ යැ,
කුසල විපාක ක්‍රියාහෙයින් සතර අරූපාවචරයේ යැ, කුසලයෙයින් ද
ලොකොත්තර ද්විකත්‍රිකඩානුකූලයේ යැ, ප්‍රියය ද රූපය ද නිමාණය දූසි
මොහු අනුකූලයේ යි.

1594. ප්‍රියසහයකයෙයින් කවර හ යන්:

කාමාවචරකුසලයෙන් සතර සොමනස්සහයින් යැ, අකුසලයෙන්
සතරෙකැ, කාමාවචරකුසලයාගේ විපාකයෙන් පසෙකැ, ක්‍රියාහෙයින්
පසෙකැ, කුසල විපාක ක්‍රියාහෙයින් රූපාවචර ද්විකත්‍රිකඩානුකූලයේ යැ,
කුසලයෙයින් ද, විපාකයෙයින් ද ලොකොත්තර ද්විකත්‍රිකඩානුකූලයේ යැ,
මෙහි උපන් ප්‍රියය හැර යි. මොහු ප්‍රියසහයකයෙයින් යි.

1595. කතමෙ බමම, න පිඨිසහගතා:

කාමාවචරකුසලතො චතතාරො උපෙක්ඛාසහගතවිතතුප්පාද, අකුසලතො අට්ඨ, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො ඵකාදස, අකුසලස්ස විපාකතො සත්ත, කිරියතො ඡ, රූපාවචර දුක්ඛකර්මානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චතතාරො ආරූපා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තර දුක්ඛකර්මානා කුසලතො ච විපාකතො ච, පිඨි ච, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමම, න පිඨි සහගතා.

1596. කතමෙ බමම, සුඛසහගතා:

කාමාවචර කුසලතො චතතාරො සොමනස්සසහගතවිතතුප්පාද, අකුසලතො චතතාරො, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො ඡ, කිරියතො පඤ්ච, රූපාවචරතිකචතුක්ඛකර්මානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරතිකචතුක්ඛකර්මානා කුසලතො ච විපාකතො ච, ඵච්ඡුප්පන්නං සුඛං ඵපෙත්වා, ඉමෙ බමම, සුඛසහගතා.

1597. කතමෙ බමම, න සුඛසහගතා:

කාමාවචරකුසලතො චතතාරො උපෙක්ඛාසහගතවිතතුප්පාද, අකුසලතො අට්ඨ, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො දස, අකුසලස්ස විපාකතො සත්ත, කිරියතො ඡ, රූපාවචර චතුක්ඛකර්මානං කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චතතාරො ආරූපා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තර චතුක්ඛකර්මානං කුසලතො ච විපාකතො ච, සුඛං ච රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමම, න සුඛසහගතා.

1598. කතමෙ බමම, උපෙක්ඛාසහගතා:

කාමාවචරකුසලතො චතතාරො උපෙක්ඛාසහගතවිතතුප්පාද, අකුසලතො ඡ, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො දස, අකුසලස්ස විපාකතො ඡ, කිරියතො ඡ, රූපාවචර චතුක්ඛකර්මානං කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චතතාරො ආරූපා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තර චතුක්ඛකර්මානං කුසලතො ච විපාකතො ච, ඵච්ඡුප්පන්නං උපෙක්ඛං ඵපෙත්වා, ඉමෙ බමම, උපෙක්ඛා සහගතා.

1599. කතමෙ බමම, න උපෙක්ඛාසහගතා:

කාමාවචරකුසලතො චතතාරො සොමනස්සසහගතවිතතුප්පාද, අකුසලතො ඡ, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො දස, අකුසලස්ස විපාකතො ඵකො, කිරියතො පඤ්ච, රූපාවචරතිකචතුක්ඛකර්මානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරතිකචතුක්ඛකර්මානා කුසලතො ච විපාකතො ච, උපෙක්ඛා ච, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමම, න උපෙක්ඛා සහගතා.

1600. කතමෙ බමම, කාමාවචරා:

කාමාවචරකුසලං, අකුසලං, සබ්බො කාමාවචරස්ස විපාකො, කාමාවචරකිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ බමම, කාමාවචරා.

1595. ප්‍රිතිසහගත භෞත වූ ධර්මයෝ කවරහ යත්.

කාමාවචරකුශලයෙන් සතර උපෙක්‍ෂාසහගත විතෙතානපාදයෝ යැ, අකුශලයෙන් අටෙකැ, කාමාවචරකුශලයාගේ විපාකයෙන් එකොළොසෙකැ, අකුශලවිපාකයෙන් සතෙකැ, ක්‍රියාහෙයින් සයෙකැ, කුශල විපාක ක්‍රියා හෙයින් රූපාවචර චතුෂ්කඩ්‍යානයෝ යැ, කුශල විපාක ක්‍රියාහෙයින් සතර ආරූපයෝ යැ, කුශලහෙයින් ද විපාකහෙයින් ද ලොකොත්තර චතුෂ්කඩ්‍යානයෝ යැ, ප්‍රිතිය ද රූපය ද නිව්‍යාණය දැයි මොහු ප්‍රිතිසහගත භෞත වූ ධර්මයෝ යි.

1596. සුඛසහගතධර්මයෝ කවරහ යත්:

කාමාවචර කුශලයෙන් සොම්නස්සහය සතරයින්හු යැ, අකුශලයෙන් සතරෙක, කාමාවචරකුශලයාගේ විපාකයෙන් සයෙකැ, ක්‍රියායෙන් පසෙක, කුශල හෙයින් ද විපාක හෙයින් ද ක්‍රියාහෙයින් ද රූපාවචර ත්‍රිකචතුෂ්කඩ්‍යානයෝ යැ, කුශල හෙයින් ද විපාක හෙයින් ද ලොකොත්තර ත්‍රිකචතුෂ්කඩ්‍යානයෝ යැ, මෙහි උපත් සුඛය හැර යි. මොහු සුඛසහගත ධර්මයෝ යි.

1597. සුඛසහගත භෞත වූ ධර්මයෝ කවරහ යත්:

කාමාවචරකුශලයෙන් උපෙක්‍ෂාසහගත සතරයින්හු යැ, අකුශලයෙන් අටෙක, කාමාවචරකුශලයාගේ විපාකයෙන් දශයෙක, අකුශලයාගේ විපාකයෙන් සතෙක, ක්‍රියායෙන් සයෙක, කුශල විපාක ක්‍රියා හෙයින් රූපාවචර චතුෂ්කඩ්‍යාන යැ, කුශල විපාක ක්‍රියා හෙයින් සතර ආරූපයෝ යැ, කුශල හෙයින් ද විපාක හෙයින් ද ලොකොත්තර චතුෂ්කඩ්‍යාන යැ, සුඛය ද, රූපය ද නිව්‍යාණය දැයි මොහු සුඛසහගත භෞත වූ ධර්මයෝ යි.

1598. උපෙක්‍ෂාසහගතධර්මයෝ කවරහ යත්:

කාමාවචරකුශලයෙන් සතර උපෙක්‍ෂාසහගත විතෙතානපාදයෝ යැ, අකුශලයෙන් සයෙක, කාමාවචරකුශලයාගේ විපාකයෙන් දසයෙක අකුශලයාගේ විපාකයෙන් සයෙක, ක්‍රියාහෙයින් සයෙක, කුශල විපාක ක්‍රියාහෙයින් රූපාවචර චතුෂ්කඩ්‍යාන යැ, කුශල විපාක ක්‍රියා හෙයින් සතර ආරූපයෝ යැ, කුශලහෙයින් ද විපාක හෙයින් ද ලොකොත්තර චතුෂ්කඩ්‍යාන යැ, මෙහි උපත් උපෙක්‍ෂාව හැර යි. මොහු උපෙක්‍ෂාසහගත ධර්මයෝ යි.

1599. උපෙක්‍ෂා සහගත භෞත වූ ධර්මයෝ කවරහ යත්:

කාමාවචර කුශලයෙන් සොම්නස් සහය සතර යින්හු යැ, අකුශලයෙන් සයෙක, කාමාවචරකුශලයාගේ විපාකයෙන් දසයෙක, අකුශලයාගේ විපාකයෙන් එකෙක, ක්‍රියා හෙයින් පසෙක කුශල විපාක ක්‍රියාහෙයින් රූපාවචර ත්‍රිකචතුෂ්කඩ්‍යානයෝ යැ, කුශල හෙයින් ද විපාක හෙයින් ද ලොකොත්තර ත්‍රිකචතුෂ්කඩ්‍යානයෝ යැ, උපෙක්‍ෂාව ද රූපය ද, නිව්‍යාණය දැයි මොහු උපෙක්‍ෂාසහගත භෞත වූ ධර්මයෝ යි.

1600. කාමාවචර ධර්මයෝ කවරහ යත්:

කාමාවචර කුශල යැ, අකුශල යැ, සියලු කාමාවචර විපාක යැ, කාමාවචර ක්‍රියාව්‍යාකෘත යැ, හැම රූපය දැයි මොහු කාමාවචර ධර්මයෝ යි.

1601. කතමෙ බමමා න කාමාවචරා:

රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපනතා, ඉමෙ බමමා'න කාමාවචරා

1602. කතමෙ බමමා රූපාවචරා:

රූපාවචර චතුක්කපඤ්ඤාකල්පිනං කුසලතො ච විපාකතො ච කිරිත-
තො ච, ඉමෙ බමමා රූපාවචරා.

1603. කතමෙ බමමා න රූපාවචරා:

කාමාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපනතා, ඉමෙ බමමා න රූපාවචරා.

1604. කතමෙ බමමා අරූපාවචරා:

චන්තාරො ආරූපපා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරිතතො ච, ඉමෙ
බමමා අරූපාවචරා.

1605. කතමෙ බමමා න අරූපාවචරා:

කාමාවචරා රූපාවචරා අපරියාපනතා, ඉමෙ බමමා න අරූපාවචරා.

1606. කතමෙ බමමා පරියාපනතා:

තිස්ස භූමිස්ස කුසලං, අකුසලං, තිස්ස භූමිස්ස විපාකො, තිස්ස භූමිස්ස කිරියා-
ව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ බමමා පරියාපනතා.

1607. කතමෙ බමමා අපරියාපනතා:

චන්තාරො මග්ගා අපරියාපනතා, චන්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලාති, තිබ්බානං
ච, ඉමෙ බමමා අපරියාපනතා.

1608. කතමෙ බමමා නිශානිකා:

චන්තාරො මග්ගා අපරියාපනතා, ඉමෙ බමමා නිශානිකා.

1609. කතමෙ බමමා අනිශානිකා:

තිස්ස භූමිස්ස කුසලං, අකුසලං, චතුස්ස භූමිස්ස විපාකො, තිස්ස භූමිස්ස කිරියා-
ව්‍යාකතං, රූපං ච, තිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා අනිශානිකා.

1610. කතමෙ බමමා නිශතා:

චන්තාරො දිට්ඨිගතසම්පසුත්තචිත්තූප්පාදා, ඥේව දෛමනස්ස සහගත
චිත්තූප්පාදා, ඉමෙ බමමා සියා නිශතා සියා අනිශතා. චන්තාරො මග්ගා
අපරියාපනතා, ඉමෙ බමමා නිශතා.

1601. කාමාවචර නො වූ ධර්මයෝ කවරහ යන්:

රූපාවචරයෝ යැ, අරූපාවචරයෝ යැ, අපයඝීපන්නයෝ යැ යි මොහු කාමාවචර නො වූ ධර්මයෝ යි.

1602. රූපාවචර ධර්මයෝ කවරහ යන්:

කුහල හෙයින් ද විපාක හෙයින් ද ක්‍රියා හෙයින් ද රූපාවචර චතුෂ්කපඤ්චකධ්‍යාන යැ යි මොහු රූපාවචර ධර්මයෝ යි.

1603. රූපාවචර නො වූ ධර්මයෝ කවරහ යන්:

කාමාවචරයෝ යැ, අරූපාවචරයෝ යැ, අපයඝීපන්නයෝ දෑ යි මොහු රූපාවචර නො වූ ධර්මයෝ යි.

1604. අරූපාවචරධර්මයෝ කවරහ යන්:

කුහල හෙයින් ද විපාක හෙයින් ද ක්‍රියා හෙයින් ද සතර අරූපායෝ යැ යි මොහු අරූපාවචර ධර්මයෝ යි.

1605. අරූපාවචර නො වූ ධර්මයෝ කවරහ යන්:

කාමාවචරයෝ යැ, රූපාවචරයෝ යැ, අපයඝීපන්නයෝ යැ යි මොහු අරූපාවචර නො වූ ධර්මයෝ යි.

1606. පයඝීපන්නධර්මයෝ කවරහ යන්:

ත්‍රෛභුමක කුහල යැ, ත්‍රෛභුමක විපාක යැ, ත්‍රෛභුමක ක්‍රියාව්‍යා-කෘත යැ, හැම රූපය දෑ යි මොහු පයඝීපන්න ධර්මයෝ යි.

1607. අපරිපාකයධර්මයෝ කවරහ යන්:

අපයඝීපන්න වූ සතර මාගීයෝ යැ, සතර ප්‍රාමණ්‍ය ඵලයෝ ද, නිවෘත්තිය දෑ යි මොහු අපරිපාකයධර්මයෝ යි.

1608. නොපයඝීපන්න ධර්මයෝ කවරහ යන්:

අපයඝීපන්න වූ සතර මාගීයෝ යැ, මොහු නොපයඝීපන්න ධර්මයෝ යි.

1609. අනොපයඝීපන්න ධර්මයෝ කවරහ යන්:

ත්‍රෛභුමක කුහල යැ, අකුහල යැ, වාතුර්භුමක විපාක යැ, ත්‍රෛභුමක ක්‍රියාව්‍යාකෘත යැ, රූපය ද නිවෘත්තිය දෑ යි මොහු අනොපයඝීපන්න ධර්මයෝ යි.

1610. නිසන්ධර්මයෝ කවරහ යන්:

සතර දෘෂ්ටිකසම්ප්‍රසන්න විනේශානපාද යෝ යැ, දොමනසා සහගත විනේශානපාදයෝ දෙදෙන යැ, මේ ධර්මයෝ නිසන්ධර්මයෝ ද වන්තාහ, අනිසන්ධර්මයෝ ද වන්තාහ. අපයඝීපන්න සතර මාගීයෝ යැ යන මොහු නිසන්ධර්මයෝ යි.

1611. කතමෙ බමමා අනියතා:

චත්තාරො දිට්ඨිගතවිපස්සනතා ලොභසහගතචිත්තභූප්පාදා, විවික්ඛිත්ත-සහගතො චිත්තභූප්පාදො, උද්ධච්චසගතො චිත්තභූප්පාදො, තිස්ස භූමිස්ස කුසලං, චතුස්ස භූමිස්ස විපාකො, තිස්ස භූමිස්ස කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා අනියතා.

1612. කතමෙ බමමා සඋත්තරා:

තිස්ස භූමිස්ස කුසලං, අකුසලං, තිස්ස භූමිස්ස විපාකො, තිස්ස භූමිස්ස කිරියාව්‍යා-කතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ බමමා සඋත්තරා.

1613. කතමෙ බමමා අනුත්තරා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපනතා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤථලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා අනුත්තරා.

1614. කතමෙ බමමා සරා:

ද්වාදස අකුසල චිත්තභූප්පාදා, ඉමෙ බමමා සරණා.

1615. කතමෙ බමමා අරණා:¹

චතුස්ස භූමිස්ස කුසලං, චතුස්ස භූමිස්ස විපාකො, තිස්ස භූමිස්ස කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා අරණානි.

පිට්ඨිද්‍රව්‍යං

අට්ඨකථාකණ්ඩං නිට්ඨිතං

බමමසබ්බන්තිප්පකරණං නිට්ඨිතං.²

1. අරණා PTS,

2. බමමසබ්බන්තිප්පකරණං නිට්ඨිතං - PTS

1611. අනියත ධම්මෝ කචරහ යත්:

දුෂ්ටිගත විප්‍රසන්න වූ ලොහසහගත විනේතාතපාදයෝ සතර දෙන ය, විවික්ඛසාසහගත විනේතාතපාද ය, උඤ්චවසහගත විනේතාතපාද ය, භ්‍රෙහුමක කුශල ය, වාතූර්හුමක විපාක ය, භ්‍රෙහුමක ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, රූපය ද නිජාණය ද සි මොහු අනියත ධම්මෝ සි.

1612. සඋතතර ධම්මෝ කචරහ යත්:

භ්‍රෙහුමක කුශල ය, අකුශල ය, භ්‍රෙහුමක විපාක ය, භ්‍රෙහුමක ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, සියලු රූපය ද සි මොහු සඋතතර ධම්මෝ සි

1613. අනුතතර ධම්මෝ කචරහ යත්:

අපයඝාපනත සතර මාහීයෝ ය, සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද, නිජාණය ද සි මොහු අනුතතර ධම්මෝ සි.

1614. සරණධම්මෝ කචරහ යත්:

දෙළොස් අකුශලවිනේතාතපාදයෝ ය මොහු සරණධම්මෝ සි.

1615. අරණධම්මෝ කචරහ යත්:

වාතූර්හුමක කුශල ය, වාතූර්හුමක විපාක ය, භ්‍රෙහුමක ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, රූපය ද නිජාණය ද සි මොහු අරණධම්මෝ සි.

පිටිසිද්ධක සි.

අප්පකථා කාණ්ඩය නිමි.

ධම්මසංග්ගේ ප්‍රකරණය සමාපත සි.

බමමසසිගනිපපකරණ

අනුකතමණිකා

- I නිද්දිට්ඨපදානුකතමණිකං 665-674**
II විමසනපදානුකතමණිකං 675-677

I

බමසංඛයාණි සංකරණං

නිද්දිට්ඨිමමොනං අනුකකමණිකා

අ	පෙද්දකයා
අකුසලකෙතු	1063
අකුසලා ධර්මො	366, 400, 401,
403, 404, 410, 411, 413, 414,	
422, 423, 428, 990, 1384	
අභ්‍යන්තරා ධර්මො	1146, 1491
අවෙතසිකා ධර්මො	1195, 1529
අජ්ජවෙ	1345
අජ්ඣතතබ්බිභා ධර්මො	1051, 1434
අජ්ඣතතබ්බිභා රමමණා ධර්මො	
	1054, 1436
අජ්ඣතතා ධර්මො	1049, 1434
අජ්ඣතතා රමමණා ධර්මො	1052, 1435
අජ්ඣතතා රූපං	676
අජ්ඣතතා ධර්මො	1212, 1546
අඤ්ඤාතාමිත්‍රියං	556
අඤ්ඤාමිත්‍රියං	365
අධ්‍යානකුසලා	1344
අධිත්‍රියාති	74
අතපනිතා ධර්මො	1311
අතිකා ධර්මො	1043, 1430
අතිතාරමණා ධර්මො	1046, 1431
අනතවද්දපාදනං	1222
අද්දකම්මසුඛාය වෙදනාය	
සමපසුත්තා ධර්මො	994, 1388
අද්දසො	33, 105, 313, 1061
අධිවචනපථා ධර්මො	1312
අධිවචනා ධර්මො	1312
අනඤ්ඤාතඤ්ඤාසාමිතිත්‍රියං	296
අනනතවා දිට්ඨි	1324
අනභිජ්ඣා	35, 316
අනාගතා ධර්මො	1044, 1430
අනාගතාරමණා ධර්මො	1047,
	1191, 1432, 1525
අනාසවා ධර්මො	1108, 1467
අතිවචනා රූපං	648, 744, 831
අතිදස්සන අප්පට්ඨං ධර්මො	1057,
	1439
අතිදස්සනසප්පට්ඨං ධර්මො	1056,
	1438

අ	පෙද්දකයා
අතිදස්සනං රූපං	661, 757, 759
අතිදස්සනා ධර්මො	1093, 1457
අතිසතා ධර්මො	1036, 1297, 1427,
	1611
අතිසත්තාතිකා ධර්මො	1295, 1609
අතිවරණියා ධර්මො	1170, 1505
අනුතතරා ධර්මො	1299, 1613,
අනුපාදානියා ධර්මො	1245, 1555
අනුපාදිතනඅනුපාදානියා ධර්මො	
	1000, 1394
අනුපාදිතනං අතිදස්සනං රූපං	909
අනුපාදිතනං අප්පට්ඨං රූපං	913
අනුපාදිතනං ඔලාරිකං රූපං	920
අනුපාදිතනං දුරෙ රූපං	924
අනුපාදිතනං නමසාහුතං රූපං	917
අනුපාදිතනං මහාහුතං රූපං	916
අනුපාදිතනං රූපං	657, 753
අනුපාදිතනං සතිදස්සනං රූපං	908
අනුපාදිතනං සන්තතිකෙ රූපං	925
අනුපාදිතනං සප්පට්ඨං රූපං	912
අනුපාදිතනං සුබ්බමං රූපං	921
අනුපාදිතනා ධර්මො	1217, 1551
අනුපාදිතනුපාදානියං	
අතිදස්සනං රූපං	929
අනුපාදිතනුපාදානියං	
අප්පට්ඨං රූපං	933
අනුපාදිතනුපාදානියං	
ඔලාරිකං රූපං	940
අනුපාදිතනුපාදානියං	
දුරෙ රූපං	944
අනුපාදිතනුපාදානියං	
න මහාහුතං රූපං	937
අනුපාදිතනුපාදානියං	
රූපං	936
අනුපාදිතනුපාදානියං රූපං	659, 756
අනුපාදිතනුපාදානියං	
සතිදස්සනං රූපං	928
අනුපාදිතනුපාදානියං	
සන්තතිකෙ රූපං	945

අ	පෙද්මකා
අනුපාදිනනුපාදනියං	
සප්පට්ඨං රූපං	932
අනුපාදිනනුපාදනියං	
සුබ්බං රූපං	941
අනුපාදිනනුපාදනියං ධම්මං	999,
	1393
අනුප්පන්නා ධම්මං	1041, 1429
අනුප්පාදෙ ඝෛර්ණං	1382
අනොත්තප්පබලං	3෦9
අනොත්තප්පං	395, 1328
අත්තවාදිට්ඨි	1323
අපට්ඨගාමිනො ධම්මං	1020, 1411
අපරිකතානුදිට්ඨි	1326
අපරාමට්ඨා ධම්මං	1183, 1517
අපරිග්ගාපත්තභෙත්තු	1071
අපරිග්ගාපත්තා ධම්මං	1293, 1607
අප්පච්ඡා ධම්මං	1089, 1453
අප්පට්ඨං ඉන්ද්‍රියං රූපං	948
අප්පට්ඨං න ඉන්ද්‍රියං රූපං	948
අප්පට්ඨං න මහාභුතං රූපං	953
අප්පට්ඨං මහාභුතං රූපං	952
අප්පට්ඨං රූපං	663, 762
අප්පට්ඨා ධම්මං	1095, 1459
අප්පට්ඨාණිකා පට්ඨානසම්මං	1378
අප්පමාණා ධම්මං	1027, 1418
අප්පමාණාරම්මණා ධම්මං	1030,
	1421
අප්පිතිකා ධම්මං	1279, 1593
අභිජ්ඣා	392
අමොභො	34, 106, 314, 1062
අරණා ධම්මං	1301, 1615
අරුපාවචරභෙත්තු	1070
අරුපාවචරා ධම්මං	1290, 1604
අරුපිනො ධම්මං	199, 1461
අලොභො	32, 104, 312, 1060
අභිකෙකපො	57, 337, 398, 1366
අභිචාරා ධම්මං	1277, 1591
අභිජ්ජා	1317
අභිජ්ජාභාගිනො ධම්මං	1303
අභිතක්කඅභිචාරා ධම්මං	1006, 1400
අභිතක්කචිට්ඨාරම්මකා ධම්මං	
	1005, 1399
අභිතක්කා ධම්මං	1275, 1589
අව්‍යාකතභෙත්තු	1067

අ	පෙද්මකා
අව්‍යාකතා ධම්මං	432, 444, 456,
	470, 485, 499, 554, 557, 563,
	565, 567, 569, 575, 577-585,
	991, 1383
අව්‍යාපාදෙ	36, 316
අසඬ්ඛිලිට්ඨිඅසඬ්ඛිලෙසිකා ධම්මං	
	1003, 1397
අසඬ්ඛිලිට්ඨිඅසඬ්ඛිලෙසිකා ධම්මං	
	1002, 1396
අසඬ්ඛිලිට්ඨා ධම්මං	1249, 1569
අසඬ්ඛිලෙසිකා ධම්මං	1247, 1567
අසඬ්ඛිතා ධම්මං	1091, 1455
අසඬ්ඛිතා ධම්මං	1130, 1479
අසනනුට්ඨිකා කුසලෙසු	
	ධම්මෙසු 1377
අසම්පජ්ඣා	1356
අසොඛා ධම්මං	1023, 1414
අසිරිකබලං	388
අසිරිකං	394, 1327
අසොත්තං ධම්ම ධම්මං	1079, 1443
අකාසඛාතු රූපං	641, 728, 837
අභා	
අභ්‍යාගාමිනො ධම්මං	1019, 1410
අපත්තිකුසලතා	1533
අපත්තිට්ඨිකා කුසලතා	1336
අපොඛාතු රූපං	655, 730, 860,
	972
අත්තනකුසලතා	1341
අත්තනානි	124
අරම්මං රූපං න අරම්මං	
	රූපං 690-697, 799-810
අසම්ප්පසුත්තා බො පන	
	ධම්මං සාසවාපි 1115, 1474
අසම්ප්පසුත්තා ධම්මං	1110, 1469
(අසම්ප්පසුත්තා ධම්මං)	
	අනාසවාපි 1116, 1475
අසම්ප්පසුත්තා චෙට්ඨ ධම්මං	
	නොච අසවා 1114, 1473
අසම්ප්පසුත්තා ධම්මං	1109, 1468
අසවා චෙට්ඨ ධම්මං	අසවා
	සම්පසුත්තා ච 1113, 1472
අසවා චෙට්ඨ ධම්මං	සාසවා ච
	1111, 1470
අසවා ධම්මං	1101, 1464
අභාරරූපං	449, 746, 884,
අකාරා	126

සේදකතා

ඉ

ඉතිහාසය රූපය	636, 980, 983
ඉතිහාසය රූපය - න ඉතිහාස රූපය	714 - 723, 835 - 844
ඉතිහාසය ඔලිවියා රූපය	954
ඉතිහාසය දුර රූපය	958
ඉතිහාසය රූපය	664, 763, 764
ඉතිහාසය සන්නිකේ රූපය	959
ඉතිහාසය සුබ්බ රූපය	955
ඉතිහාසය	127
ඉතිහාසය අග්නිකාශය	1351
ඉතිහාසය ගුහාකාශය	1353

උ

උපේද දිවයි	1322
උපේදය	430
උපේදය රූපය	645, 738, 872
උපේද අනුපාදිකය රූපය	887
උපේද අනුපාදිකය රූපය	891
උපේද අපරිකය රූපය	895
උපේද උපාදිකය රූපය	886
උපේද උපාදිකය රූපය	890
උපේද ඔලිවියා රූපය	898
උපේද දුර රූපය	902
උපේද බලය	1214, 1518
(උපේදනිවේදන) අනුපාදිකය	1233, 1563
උපේදනිවේදන	
උපේදනිවේදන බලය	1227, 1557
උපේදනිවේදන බලය	
උපේදනිවේදන බලය	1231, 1561
උපේදනිවේදන බලය	1226
	1556
උපේදනිවේදන බලය	
උපේදනිවේදන බලය	1230, 1560
උපේදනිවේදන බලය	
උපේදනිවේදන බලය	1228, 1558
උපේදනිවේදන බලය	1219, 1552
උපේදනිවේදන බලය	
උපේදනිවේදන බලය	1229, 1554
උපේදනිවේදන බලය	748, 749, 975
උපේදනිවේදන බලය	903
උපේදනිවේදන බලය	894
උපේදනිවේදන බලය	899

උ

උපේදනිවේදන අනුපාදිකය රූපය	907
උපේදනිවේදන අපරිකය රූපය	911
උපේදනිවේදන ඔලිවියා රූපය	918
උපේදනිවේදන දුර රූපය	922
උපේදනිවේදන න මහාගුහා රූපය	915
උපේදනිවේදන මහාගුහා රූපය	914
උපේදනිවේදන රූපය	656, 751, 752
උපේදනිවේදන සන්නිකේ රූපය	906
උපේදනිවේදන සන්නිකේ රූපය	923
උපේදනිවේදන සපරිකය රූපය	910
උපේදනිවේදන සුබ්බ රූපය	919
උපේදනිවේදන බලය	1216, 1550
උපේදනිවේදන පාදකය අනුපාදිකය	927
උපේදනිවේදන පාදකය අපරිකය	931
උපේදනිවේදන පාදකය ඔලිවියා	933
උපේදනිවේදන පාදකය දුර රූපය	942
උපේදනිවේදන පාදකය න මහාගුහා	935
උපේදනිවේදන පාදකය මහාගුහා	934
උපේදනිවේදන පාදකය රූපය	658, 754, 755
උපේදනිවේදන පාදකය සන්නිකේ	926
උපේදනිවේදන පාදකය සන්නිකේ	943
උපේදනිවේදන පාදකය සපරිකය	930
උපේදනිවේදන පාදකය සුබ්බ රූපය	939
උපේදනිවේදන පාදකය බලය	998
	1392
උපේදනිවේදන 153, 407, 438, 464, 493	
උපේදනිවේදන සන්නිකේ බලය	1009, 1284, 1403, 1598
උපේදනිවේදන 154, 408, 441, 467, 496	
උපේදනිවේදන බලය	1040, 1429
උපේදනිවේදන බලය	1042, 1429

ක	පේදබකං
මසා බමමා	1155, 1500
මහනප්පබලං	31, 102, 311
මහනපා	39, 319, 1330
මලාපිකං රූපං	678, 781, 782
ක	
කණ්ඨා බමමා	1308
කබ්බිකාරො අභාරො	649
කමමඤ්ඤානා රූපං	644, 736, 869
කල්යාණමිත්තනා	1334
කාමාවරහෙතු	1069
කාමාවචරා බමමා	1286, 1600
කාමාසවො	1102
කාමුපාදනං	1219
කායකමමඤ්ඤානා	46, 326
කායපසාදධි	40, 320
කායපාගුඤ්ඤානා	48, 328
කායමුද්දනා	44, 324
කායලග්ගනා	42, 322
කායවිඤ්ඤානනි රූපං	639, 724
කායවිඤ්ඤායං රූපං	976,
	977, 978
කායායතනං රූපං	616, 619
	700, 987
කාසිඤ්ඤා රූපං	980, 983
කාසුජ්ජිකතා	50, 330
(කිලෙසවිපසුත්තනා)	
අසබ්බිලෙසිකාපි බමමා	
	1259, 1579
කිලෙසවිපසුත්තනා බමමා	1251,
	1571
කිලෙසවිපසුත්තනා සබ්බි-	
ලෙසිකාපි බමමා	1258, 1578
කිලෙසවිපසුත්තනා චෙච	
බමමා නො ව කිලෙසා	1257,
	1577
කිලෙසසම්පසුත්තනා බමමා	1250,
	1570
කිලෙසා චෙච බමමා කිලෙස	
සම්පසුත්තනා ව	1256, 1576
කිලෙසා චෙච බමමා	
සබ්බිලිට්ඨා ව	1254 1574
කිලෙසා චෙච බමමා	
සබ්බිලෙසිකා ව	1252, 1527

ක	පේදබකං
කිලෙසා බමමා	1234, 1564
කුරුලහෙතු	1059
කුසලා බමමා	1, 146, 147, 149, 150
	156, 157, 159, 160, 161, 163
	165, 167, 168, 170, 172, 174
	176, 277, 339, 364, 989, 1383
කෙනවි න විඤ්ඤායං බමමා	1100
	1463
කෙනවි විඤ්ඤායං බමමා	1100,
	1463
ක	
චන්ඨි	1347
චකි	123
චයෙ ඤ්ඤාණං	1381
ක	
ගන්තනිකා චෙච බමමා නො ව	
ගන්තා	1150, 1495
ගන්තනිකා බමමා	1145, 1490
ගන්තවිපසුත්තනා බො පන බමමා	
ගන්තනිකාපි	1153, 1498
ගන්තවිපසුත්තනා බමමා	1148, 1493
(ගන්තවිපසුත්තනා බමමා)	
අගන්තනිකාපි	1154, 1499
ගන්තමපසුත්තනා චෙච බමමා	
නො ව ගන්තා	1152, 1497
ගන්තමපසුත්තනා බමමා	1147, 1492
ගන්තා චෙච බමමා ගන්තනිකා ව	
	1449, 1494
ගන්තා චෙච බමමා ගන්තමප-	
සුත්තනා ව	1151, 1496
ගන්තා බමමා	1139, 1488
ගන්තායතනං	628, 631, 987
ක	
සාතවිඤ්ඤායං රූපං	976, 977
සාතායතනං රූපං	608, 611,
	700, 987
සානිඤ්ඤා රූපං	980, 983

ව	පේදබ්‍යා
වකඩාගතනං රූපං	599, 603 698, 986
වකඤ්ඤිතං රූපං	979, 982
වකඤ්ඤිතං රූපං	976 977, 978
විතතායො, බිකා	59
විතතකම්මඤ්ඤිතා	47, 327
විතතපසාදා	41, 321
විතතපාඥා	49, 329
විතතමුද්‍රා	45, 325
විතතලහුතා	43, 323
විතතවිපසාදනා, බමම,	1197, 1531
විතතවිසංසාදා, බමම,	1199, 1533
විතතසමුදායානං රූපං	670, 773
විතතසමුදායානං බමම,	1200, 1534
විතතසමපසාදනා, බමම,	1196, 1530
විතතසහභුතො, බමම,	1202, 1536
විතතසහභු රූපං	672, 776
විතතසංසාදාසමුදායානසහභුතො, බමම,	1208, 1542
විතතසංසාදාසමුදායානං බමම,	1206, 1540
විතතසංසාදාසමුදායානානු- පරිවතනිතො, බමම,	1210, 1544
විතතසංසාදා, බමම,	1198, 1532
විතතසොකාගතා, 11, 88, 287 376, 425, 439, 451, 465 480, 494, 571	
විතතං 6, 111, 136, 282, 371, 437 449, 461, 475, 490	
විතතා, බමම,	1192, 1526
විතතානුපරිවතනිතො, බමම,	1204, 1538
විතතානුපරිවතනි රූපං	674, 779
විතතුඤ්ඤිතා	51, 331
වේතනා, 5, 150, 135, 281, 370 436, 448, 460, 474, 489	
වේතසිකා, බමම,	1194, 1528
ජ	
ජරතාරූපං	647, 742, 878
ජව්‍යාගතනං රූපං	612, 615 700, 987

ජි	පේදබ්‍යා
ජිව්‍යාච්ඤ්ඤිතං රූපං	976 977, 978
ජිව්‍යාච්ඤිතං රූපං	980, 983
ජිවිතිච්ඤිතං 19, 82, 293, 381, 442 454, 468, 483, 497, 638	
ජිවිතිච්ඤිතං රූපං	980, 983
කා	
කානං	128
කා	
කානතුසලතා	1343
ක	
කපනීයං, බමම,	1310
කයො ආභාරා	70
කයො හෙතු	103
කෙරොධාතුරූපං	973
ද	
දසානෙන පභාතබ්බහෙතුකා, බමම,	1016, 1407, 1267, 1584
දසානෙන පභාතබ්බා, බමම,	1010, 1260, 1404, 1580
දිව්‍යාසවො	1104
දිව්‍යපරාමාසො	1180
දිව්‍යවිපකති	1368
දිව්‍යවිසුද්ධි	1372, 1373
දිව්‍යසමපදා	1370
දිව්‍යපාදනං	1220
දුක්ඛං	417, 560
දුක්ඛාග වේදනාග සමපසාදනා, බමම,	993, 1387
දුක්ඛිච්ඤිතං	561
දුරේරූපං	680, 785
දෙවනසිඤ්ඤිතං	418
දෙවවස්සනා	1331
දෙසො	419, 1065
දොගතනාති	64
දොධාතුකො	67

පේදබ්බකා

බ

බමමබාතු	69, 120, 145
බමම,	122
බමමායනනං	66, 119, 144
බාතුකුසලතා	1339
බාතුයො	125
බාතුරූපං - න බාතු රූපං	706- 713, 823-834

න

න අරූපාවචරා බමම,	1291, 1605
න අනිච්චතාරූපං	745, 880, 882
න ආකාසබාතුරූපං	729, 856, 858
න ආපොඛාතුරූපං	731, 859, 861
න ආභාරරූපං	747, 883, 885
න ඉන්ද්‍රියං අප්පට්ඨං රූපං	985
න ඉන්ද්‍රියං ඔලාරිකං රූපං	956
න ඉන්ද්‍රියං දුරේ රූපං	960
න ඉන්ද්‍රියං රූපං	665, 765, 981
න ඉන්ද්‍රියං සන්තතිකේ රූපං	961
න ඉන්ද්‍රියං සප්පට්ඨං රූපං	984
න ඉන්ද්‍රියං සුමුමං රූපං	957
න උපචයරූපං	739, 871, 873
න උපෙක්ඛාසගහනා බමම,	1285 1599
න කම්මඤ්ඤතාරූපං	737, 868 870
න කාමාවචරා බමම,	1287, 1601
න කායායනනං රූපං	701
න චිත්තනමුඛස්ථානං රූපං	671 772, 774
න චිත්තසග්ගරූපං	673, 775, 777
න චිත්තානුපට්ඨනතිරූපං	675 778, 780
න ජරතාරූපං	743, 877, 879
ආදස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකා බමම,	1271, 1585
න දස්සනෙන පභාතබ්බා බමම,	1264, 1581
න පිටිසගහනා බමම,	1281, 1595
න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා බමම,	1273, 1587
න භාවනාය පභාතබ්බා බමම,	1266, 1583

පේදබ්බකා

න

න මහාභුතං ඔලාරිකං රූපං	964
න මහාභුතං දුරේ රූපං	968
න මහාභුතං රූපං	667, 766, 768
න මහාභුතං සන්තතිකේ රූපං	969
න මහාභුතං සුමුමං රූපං	965
න මුද්දතාරූපං	735, 865, 867
න රූපාවචරා බමම,	1289, 1603
න ලහුතාරූපං	733, 862, 864
න වජ්චිඤ්ඤතතිරූපං	
න වච්ඡුරූපං	689, 798
න විඤ්ඤතතිරූපං	669, 769, 771
න සන්තතිරූපං	741, 874, 876
න සුමුමං රූපං	1283, 1597
න හෙතු බො පන බමම,	
සහෙතුකා'පි	1086, 1450
න හෙතුබමම,	1077, 1441
(න හෙතුබමමා) අහෙතුකා'පි	1087, 1451
නාමං	1315
නිශ්චා බමම,	1296, 1610
නිශ්චානිකා බමම,	1294, 6108
නිරූතතිබමම,	1313
නිරූතතිපථං බමම,	1313
නිවරණවිප්පය්‍යතනා බො පන බමම, නිවරණියාපි	1177, 1512
නිවරණවිප්පය්‍යතනා බමම,	1172, 1507
(නිවරණවිප්පය්‍යතනා බමමා) අනිවරණියාපි	1178, 1513
නිවරණසම්පය්‍යතනා චෙව බමම,	
නො ච නිවරණා	1176, 1511
නිවරණසම්පය්‍යතනා බමම,	1171 1506
නිවරණා චෙව බමම, නිවරණ සම්පය්‍යතනා ච	1175, 1510
නිවරණා චෙව බමම,	
නිවරණියා ච	1173, 1508
නිවරණා බමම,	1157, 1502
නිවරණියා චෙව බමම, නො ච	
නිවරණා	1174, 1509
නිවරණියා බමම,	1169, 1504
නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා බමම,	1018, 1409

මේදබ්බා

න

නෙව දසසතෙන න හාවනාය	
පහානබ්බා බමම	1015, 1406
නෙව විපාකා න විපාක	
බමබමම	997, 1391
නෙව සෙබා නාසෙබා බමම	
	1024, 1415
නෙවාචසගාමිනො න අපචස-	
ගාමිනො බමම	1021, 1412
නො අසවා බමම	1106, 1465
නො උපාද අනුපාදිනනං	
රූපං	889
නො උපාද අනුපාදිනනුපාදනිසං	
රූපං	893
නො උපාද අපචසං රූපං	897
නො උපාද උපාදිනනං රූපං	888
නො උපාද උපාදිනනුපාදනිසං	
රූපං	892
නො උපාද ඔලාපිකං රූපං	900
නො උපාද දුරෙ රූපං	904
නො උපාද බමම	1215, 1549
නො උපාදනා බමම	1223, 1553
නො උපාද රූපං	650, 750
නො උපාද සනතිකෙ රූපං	905
නො උපාද සපචසං රූපං	896
නො උපාද සුමුමං රූපං	901
නො කිලෙසා බමම	1245, 1565
නො ගන්ථා බමම	1144, 1489
නො විතනසමුට්ඨානා බමම	
	1201, 1535
නො විතනසහභුනො බමම	
	1203, 1537
නො විතනසංසට්ඨසමුට්ඨාන-	
සහභුනො බමම	1209, 1543
නො විතනසංසට්ඨසමුට්ඨානා	
බමම	1207, 1541
නො විතනස සට්ඨසමුට්ඨානානු-	
පටිවතතිනො බමම	1211, 1545
නො විතනා බමම	1193, 1527
නො විතනානුපටිවතතිනො	
බමම	1205, 1539
නො නිවරණා බමම	1168, 1503
නො පරාමාසා බමම	1181, 1515
නො සඤ්ඤාජනා බමම	1128,
	1477

මේදබ්බා

ප

පග්ගාහනිමිතනං	1364
පග්ගාහො	56, 336, 397, 1365
පච්චුප්පනනා බමම	1045, 1430
පච්චුප්පනනාරමණා බමම	
	1048, 1433
පඤ්චබ්බිකං ක්කිනං	83
පඤ්චබ්බිකො මග්ගො	89
පඤ්ඤානතිබමම	1314
පඤ්ඤානතිපථා බමම	1314
පඤ්ඤාබලං	29, 100, 309
පඤ්ඤාඥිසං	16, 79 292
පටිච්චසමුප්පාදකුසලතා	1342
පටිසම්භානබලං	1359
පටිසන්ථාරො	1350
පඨවිඛාතු රූපං	971
පණීතා බමම	1033, 1424
පණීතා බමම	1307
පරාමධා වෙච බමම නො ච	
පරාමාසා	1187, 1521
පරාමධා බමම	1182, 1516
පරාමාසවිපසුත්තා බො පහ	
බමම පරාමධාපි	1188, 1522
පරාමාසවිපසුත්තා බමම	1185,
	1519
(පරාමාස විපසුත්තා බමම)	
අපරාමධාපි	1189, 1523
පරාමාසසම්පසුත්තා බමම	1184,
	1518
පරාමාසා වෙච බමම	
පරාමධා ච	1186, 1520
පරාමාසා බමම	1179, 1514
පටිකතා බමම	1025, 1416
පටිකතාරමණා බමම	1028, 1419
පටිසාපනනා බමම	1292, 1606
පාපවිතනතා	1332
පිති	9, 86, 235, 374, 478
පිතිසහගතා බමම	1007, 1278,
	1401, 1594
පුබ්බතනානුදිට්ඨි	1325
පුරිසිඤ්ඤං	637, 981, 983

පේදබ්බකා

ඵසාසාසා:	71
ඵසො:	2, 107, 132, 151, 278, 367, 405, 415, 424, 429, 433, 445, 457, 471, 486, 555, 558, 570
ඵච්චබ්බාසකනං	651, 654, 987

ආ

බලාති	130
බහිඤා, ධම්මං	1050, 1434
බහිඤාරමමණං, ධම්මං	1053, 1436
බාලං, ධම්මං	1316
බාහිරං, රූපං	677
බාහිරා, ධම්මං	1213, 1547

භ

භවනණ්භා:	1318
භවදිවසි	1319
භාවනාබලං	1360
භාවනාස පභාසබ්බභෙත්තකා:	
ධම්මං	1017, 1272, 1408, 1586
භාවනාස පභාසබ්බා, ධම්මං	1014, 1265, 1405, 1582
භොජනෙ අමතනඤ්ඤානං	1352
භොජනෙ මතනඤ්ඤානං	1354

ම

මහාභෙත්තකා, ධම්මං	1038, 1428
මහාභිපතීනො, ධම්මං	1039, 1428
මහාරමමණං, ධම්මං	1037, 1428
මහො:	129
මජ්ඣිමං, ධම්මං	1032, 1423
මග්ගවො:	1346
මනසිකාරකුසලතා:	1340
මනාසකනං	65, 116, 141
මනිජ්ඣයං	80, 117, 140, 440, 452, 466, 495
මනොධාතුච්ඤෙඤ්ඤාසං, රූපං	977
මනොච්ඤෙඤ්ඤාණධාතු	68, 118, 143
මනොච්ඤෙඤ්ඤාණධාතු	
ච්ඤෙඤ්ඤාසං, රූපං	977, 78
මහොච්ඤෙඤ්ඤාසං, රූපං	976
මනොසඤ්ඤාචිත්තාසාසො:	72

නිද්දිඨ්ථපදානුක්කමණිකා

පේදබ්බකා

ම

මහග්ගනා, ධම්මං	1026, 1417
මහග්ගනා, රමමණං, ධම්මං	1029, 1420
මහාභුතං	666, 767
මහාභුතං ඔලාරිකං, රූපං	962
මහාභුතං දුරෙ, රූපං	966
මහාභුතං සන්තකිකෙ, රූපං	967
මහාභුතං සුබ්බිමං, රූපං	963
මිච්ඡන්තනිකා, ධම්මං	1034, 1425
මිච්ඡාදිවසි	382, 393
මිච්ඡා, වාසාමො:	384
මිච්ඡාසංකප්පො:	383
මිච්ඡාසමාධි:	385
මුට්ඨස්සාති	1355
මුද්දනා, රූපං	643, 734, 866
මොහො:	391, 1066

ය

යථාදිවසිස්ස පඨානං	1374
යොගා, ධම්මං	1156, 1501

ර

රසාසකනං	632, 635, 987
රූපසංකප්පො:	588, 597
රූපං	586, 1316
රූපාසකනං	620, 623, 702, 987
රූපාවචරභෙත්ත	1069
රූපාවචරා, ධම්මං	1288, 1602
රූපිනො, ධම්මං	1096, 1460

ල

ලභ්භා, රූපං	642, 732, 863
ලොකිකා, ධම්මං	1098, 1462
ලොකුත්තරා, ධම්මං	1099, 1463
ලොහො:	390, 1064

ව

වච්චිඤ්ඤානති, රූපං	640, 726
වජ්ජරූපමා, ධම්මං	1305
වජ්ජරූපං	682, 787
වාසොධාතු, රූපං	974
විචාරො	8, 85, 284, 373, 463, 477, 492
විචිඤ්චි, 426, 1021, 1262, 1169	
විජ්ජා:	1379

පේදබ්බා

ව

විජ්ජාභානිනො ධම්මො,	1302
විජ්ජාපභා ධම්මො,	1314
විඤ්ඤානතිරුපං	668, 724 - 727, 850-855
විඤ්ඤාණකබ්බො,	63, 115, 140
විඤ්ඤාණාභාරො	73
විතකෙකා,	7, 84, 283, 372, 462, 476, 491
විපසානං	55, 335, 1362
විපාකධම්මධම්මො,	996, 1390
විපාකා ධම්මො,	995, 1389
විභවදිට්ඨි	1320
විමුතති	1380
විජිග්ගලං	26, 97, 806, 386
විජිග්ගජ්ජියං	13, 76, 289, 377, 572
වේදනා	3, 108, 133, 152, 279, 368, 406, 416, 434, 446, 458, 472, 487, 559
වේදනාකබ්බො,	60, 112, 137
විසාපාදො	420

ස

සඋතතරා ධම්මො,	1298, 1612
සකකායදිට්ඨි	1011, 1261, 1268
සඛිතිලිච්ඡාසඛිතිලෙසිකා ධම්මො,	1001, 1395
සඛිතිලිච්ඡා චෙච ධම්මො නො ච	කිලෙසා 1255, 1573
සඛිතිලිච්ඡා ධම්මො,	1248, 1568
සඛිතිලෙසා චෙච ධම්මො නො ච	කිලෙසා 1253, 1573
සඛිතිලෙසිකා ධම්මො,	1246, 1566
සඛිතා ධම්මො,	1090, 1454
සඛිතාරකබ්බො,	62, 114, 139, 148, 155, 158, 162, 164, 166, 169, 171, 173, 175, 338, 199, 402, 409, 412, 421, 427, 431, 443, 455, 469, 484, 498, 562, 564, 566, 568, 574, 579
සඤ්ඤා	4, 109, 134, 280, 369, 435, 447, 459, 473, 488
සඤ්ඤාකබ්බො,	61, 111, 118

පේදබ්බා

ස

සඤ්ඤාජනවිපසයුතනා බො පන	
ධම්මො සඤ්ඤාජනිකාපි	1137, 1486
සඤ්ඤාජනවිපසයුතනා ධම්මො,	1123, 1481
(සඤ්ඤාජනවිපසයුතනා ධම්මො)	
අසඤ්ඤාජනිකාපි	1138, 1487
සඤ්ඤාජනසම්පයුතනා චෙච	
ධම්මො නො ච සඤ්ඤාජනා,	1136, 1485
සඤ්ඤාජනසම්පයුතනා ධම්මො,	1111, 1480
සඤ්ඤාජනා චෙච ධම්මො,	
සඤ්ඤාජනසම්පයුතනා ච	1135, 1484
සඤ්ඤාජනා චෙච ධම්මො,	
සඤ්ඤාජනිකා ච	1111, 1482
සඤ්ඤාජනා ධම්මො,	1117, 1476
සඤ්ඤාජනිකා චෙච ධම්මො,	
නො ච සඤ්ඤාජනා	1134, 1483
සඤ්ඤාජනිකා ධම්මො,	1129, 1478
සති	52, 332, 1357
සතිඤ්ඤා	14, 77, 290
සතිබලං	27, 98, 307
සත්තබලාති	95
සද්දායනං	624, 627, 987
සද්ධාබලං	25, 96, 305
සද්ධිඤ්ඤා	12, 75, 288
සතිදසාසනසප්පට්ඨිකා ධම්මො,	1055, 1437
සතිදසාසනං රූපං	860, 758
සතිදසාසනා ධම්මො,	1092, 1456
සත්තතිරුපං	646, 740, 875
සත්තකෙරුපං	681, 724, 786
සප්පච්චයා ධම්මො,	1088, 1452
සප්පට්ඨිකං ඉඤ්ඤා රූපං	946
සප්පට්ඨිකං න ඉඤ්ඤා රූපං	947
සප්පට්ඨිකං න මහාභූතං රූපං	951
සප්පට්ඨිකං මහාභූතං රූපං	950
සප්පට්ඨිකං රූපං	662, 760, 761
සප්පට්ඨිකා ධම්මො,	1094, 1458
සප්පට්ඨිකා ධම්මො,	1278, 1592
සමච්චිතිමතං	1363
සමථො,	54, 334, 396, 1361
සමාධිඤ්ඤා	15, 78, 291, 378

පේදබ්බා

ස

සමාධිබලං	28, 99, 308, 387
සමාපනතිකුසලතා	1337
සමාපනතිට්ඨානකුසලතා	1338
සමපජ්ඣායං	53, 333, 1358
සමමනනායකා ධම්මා	1035, 1426
සමමාඥාජ්ඣො	301
සමමාකමමනෙතා	300
සමමාදිට්ඨි	20, 37, 90, 297, 317
සමමාචාරා	299
සමමාචාරාමො	22, 92, 302
සමමාසඛකපො	21, 91, 298
සමමාසති	23, 93, 303
සමමාසමාධි	24, 94, 304
සරණා ධම්මා	1300, 1614
සවිචාරා ධම්මා	1276, 1590
සවිගක්කසවිචාරාධම්මා	1004, 1398
සවිගක්කා ධම්මා	1274, 1588
සසානා දිට්ඨි	1321
සහෙතුකා චේව ධම්මා	
න ච හෙතු	1083, 1447
සහෙතුකා ධම්මා	1078, 1442
සංවිග්ගස්ස සොනිතො පඨානං	1376
සංවේගො	1375
සාබ්බසං	1349
සාරම්මණා ධම්මා	1190, 1524
සාසවා චේව ධම්මා	
නො ච ආසවා	1112, 1471
සාසවා ධම්මා	1107, 1466
සීලබ්බතපරාමානො	1013, 1263
	1270
සීලබ්බතුපාදනං	1221
සීලවිපතති	1367
සීලවිපුද්ධි	1370

පේදබ්බා

ස

සීලසම්පදා	1369
සුක්කා ධම්මා	1309
සුඛසහගතා ධම්මා	1008, 1282
	1402, 1596
සුඛං	10, 87, 286, 375, 450, 479
සුඛාය වේදනාය සම්පසුත්තා	
ධම්මා	992, 1386
සුඛිත්ථියං	453
සුමුමං රූපං	679, 783
සොඛා ධම්මා	1022, 1413
සොඛවිඤ්ඤායං රූපං	976, 977
	978
සොඛායතනං රූපං	604, 607
	00, 987
සොඛිත්ථියං රූපං	980 983
සොමනසසිත්ථියං	18, 81, 294 380
	482
සොරච්චං	1348
සොච්චස්සතා	1333

ස

තිරි	38, 318, 1329
තිරිබලං	30, 101, 310
තිනා ධම්මා	1031, 1422
හෙතු චේව ධම්මා සහෙතුකා ච	
	1082, 1446
හෙතු චේව ධම්මා හෙතු	
සම්පසුත්තා ච	1084, 1419
හෙතු ධම්මා	1058, 1440
හෙතුචිප්පසුත්තා ධම්මා	1081, 1445
හෙතුසම්පසුත්තා චේව ධම්මා	
න ච හෙතු	1085, 1449
හෙතුසම්පසුත්තා ධම්මා	1080, 1444
හෙතු	131

II

බමමසබ්බංගිසංකරණේ

විසේසපද්‍යානකමණිකා

අ	පිටිකකා
අභගනෙ:	348
අභං:	348
අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං	416, 432, 444, 460
අට්ඨිකසඤ්ඤාසහගතං	118
අමෙධිකා:	490
අදකුතන:	38
අද්‍රස්සනන:	36, 56
අබ්බිමුතෙන:	114
අනන්තා ලොකො:	416
අනෙතා සමොරොධො	438
අනන්තා ලොකො:	416
අනුරොපො:	490
අනිමිත්තං	212, 214, 216, 222, 234
අනුතයො:	402
අනුපෙක්ඛනන:	28, 50
අනුරොධො:	402
අනුසංඛානන:	28, 50
අනෙකංසගාතො	180, 438, 468
අපපණිතිතං	150, 152, 212, 214, 215, 216, 218, 234
අපපන:	28, 32, 50
අපපතිස්සවන:	484
අපමුත්තනන:	32, 34, 40, 52, 54, 492
අපටිතාපනෙන	386
අපටිඥොගාගන:	180, 404, 418, 436, 438, 440
අපිලාපනන:	32, 34, 40, 52, 54, 492
අභිභිරොපන:	28, 32, 50
අරුපසඤ්ඤි	96, 98, 100, 102
අලුභගන:	56
අව්‍යාපජේඛි:	36
අවට්ඨිති	28, 30, 34, 40
අවිජ්ජාලඛිති	166, 404, 440
අවිසන්තන:	38
අවිසාගට්ඨොනසන:	28, 30, 34, 40, 52

අ	පිටිකකා
අවිසාභාරො:	28, 30, 34, 40, 52
අසංගාහන:	404, 418, 426, 482
අසාරජ්ජන:	36
අසාරාසග:	36
අසුරොපො:	176, 178, 404, 422, 430, 436
අපොකයිණං:	94
අමකගකො:	294, 296
අයුහනි:	402, 430
අත්තපන:	180, 438, 468
ඉ	
ඉරිසන:	32, 50
උ	
උජ්ජුකත:	40
උපෙක්ඛාසහගතං	118
උද්ධමාසකසඤ්ඤාසහගතං	118
උත්තාමො:	30, 32, 42, 48
උසම:	376
උසමාගත	376
උසොලුති	30, 32, 42, 48
උසුමගතං	376
උසුමං:	376
ඵ	
ඵජ:	402, 430
ඬ	
ඬකපන:	28, 34, 48, 54
ඬදගං:	50, 128
ඬදුතකයිණං:	94
ඬදුතනිහාසානි:	114
ඬනාගො:	438
ඬලිසන:	438, 462

ක	පිටිබිංකා
කකකතා	490
කටුකඤ්චකතා	424
කදරිතං	428
කමමසාකතාඤ්ණං	496
කරුණාසහගතං	116
කුච්චිවත්තං	302, 324

ඛ	
ඛරිගතං	374
ඛිප්පාභිඤ්ඤා	86, 92

ග	
ගලජේකාභරණීයං	302, 324, 354
ගිරා	348

ච	
චණ්ඩිකකං	404, 422, 430, 436
චතුස්ථං කාතං	96, 98, 104, 106, 108
චිත්තාභිපතෙය්‍යං	120, 122, 124, 126, 134

ජ	
ජන්‍යුතිපතෙය්‍යං	120, 122, 124, 126, 134

ජ	
ජනිකා	402, 430
ජප්පා	402, 430
ජාලිනි	402, 430

ඤ	
ඤංජිමං භංසරිතං	416, 432
ඤජාමනෙච්ඤ්ඤාණධාතු	28, 30, 46
ඤතීයං කාතං	96, 98, 104, 106, 108
ඤ්චායනතං	162, 166, 388, 416
ඤජේකසිණං	94

ඤ්ච	
ඤ්චධාපථො	180, 424, 438
ඤ්චලකං	180, 424, 438

ඤ	පිටිබිංකා
ඤනවිබාදනං	302, 324, 354
ඤ්චාභිඤ්ඤා	84, 86, 88, 90, 92, 148
ඤ්චිගතං	162, 166
ඤ්චිගතනං	162, 166
ඤ්චිවිසුකාසිකං	162, 166, 388, 416
ඤ්චාපථිපදං	84, 86, 88, 90, 146
ඤ්චිතං කාතං	96, 98, 104, 106, 108
ඤ්චිතා	402
ඤ්චෙමජ්ඣං	418, 426
ඤ්චවසායානං	484
ඤ්චවසායිකං	484

ඬ	
ඬුරාමපානාභො	30, 32, 34, 48

නි	
නිග්‍යානිකං	146, 148, 150, 154
නිග්‍යකා	398
නිලකසිණං	94
නිලනිභාසානි	112

ප	
පච්චාසිකා	438
පඤ්චමං කාතං	96, 98, 100, 102, 104, 106, 108
පටිපසාමගතා	38
පටිබනු	402
පඨවිකසිණං	84, 86, 88, 90
පණ්ඩරං	28, 30, 46, 48
පභිථාභො	162, 166, 388, 416, 424
පරකටුකා	490
පරානිකජනි	490
පරිත්තාරමණං	86, 88, 90, 92
පරිනාසිකා	30, 32, 34, 36
පරිපපතා	180, 438
පසාමගතා	38
පිතකසිණං	94
පිතනිභාසානි	114
පුච්ඡඤ්චිකතා	402, 430
පුලුකසඤ්ඤාසහගතං	118

ඔ	
ඔසිඤ්චාරුපානි	96, 98

පිටිබ්බකා

භූ
භූරි 30, 32, 34, 36, 38, 48

ම
මග්ගං 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86,
88, 90, 92, 94, 96, 98, 100,
102, 104, 106, 108, 110, 112,
මනෝවිලෙඛො 180, 448, 438,
මාරපාසො 402, 430,
මාරබලිතං 402, 430,
මුඛාසිං 302, 324, 354
මුදිතාසහගතං 118
මේතනාසහගතං 116
මේතනි 402
මෙධා 30, 32, 34, 36, 38, 48

ය
යපනා 32, 50
යාපනා 32, 50

ල
ලපිලං 296, 298
ලොකුතතරං ක්‍රිානං 146, 148,
150, 154
ලොභිතකනිභාසානි 114
ලොභිතකසඤ්ඤාසහගතං 118
ලොභිතකසිණං 94

ව
ව්‍යප්පථො 348
ව්‍යප්පනා 28, 32, 50
ව්‍යාපජ්ජනා 176, 178, 422, 432
ව්‍යාපතනි 176, 178, 422, 432

පිටිබ්බකා

ව
වාගොකසිණං 94
විකබ්බිතකසඤ්ඤාසහගතං 118
විකබ්බිතකසඤ්ඤාසහගතං 118
විච්ඡිද්ධකසඤ්ඤාසහගතං 118
විතීලකසඤ්ඤාසහගතං 118
විරිතාධිපතෙය්‍යං 120, 122, 124,
126, 154
විසාගකො 294, 296,
විසාධා 402
විසතනිකා 402, 430
විමංසාධිලතෙය්‍යං 120, 122, 124,
126, 154
වෙදසිතං 28, 30
වෙහව්‍යා 31, 32, 34, 36, 38, 48
වෙච්චිණ් 406, 424, 430

ස
සබ්බලොචනා 490
සච්චානුලොමිකසඤ්ඤං 496
සප්පතිස්සවනා 486
සිබ්බනි 402
සුඛාපට්ඨපදං 86, 92, 94,
සුඤ්ඤාතං 148, 150, 212, 214,
216, 218, 224
සුතනං 412
සොච්චස්සායං 486
සොච්චස්සිතං 485

න
නතවිකබ්බිතකසඤ්ඤාසහගතං 118
නදං 28, 30, 46, 48
නරි 290, 292
නරිවණණං 290, 292
නොති තථාගතො පරමවරණො 416, 432

ශුද්ධිපත්‍රය

පිටු	පෙළ	අශුද්ධ	ශුද්ධ
8	- 13	අනාවසාව,	අනාවසාව
28	- 16	කතම,	කතම.
29	- 1	කවරක්	කවරෙක්
30	- 15	පඤ්ඤාඤ්ඤා	පඤ්ඤාඤ්ඤා
35	- 36	ජ්‍යෙෂ්ඨ	ජ්‍යෙෂ්ඨ
49	- 17	සම්පරාක්‍රමයෙක්	සම්පරාක්‍රමයෙක්
69	- 29	එකමයෙහි	එකමයෙහි
73	- 18	සංඥාසකකියෙත්	සංඥාසකකිය නඩා
80	- 6	අත්ති	අත්ති
92	- 34	පඨමිකය.	පඨමිකය.
96	- 22	පසමිති	පසමිති
98	- 7	කුසල	කුසල
131	- 24	එකමයෙහි	එකමයෙහි
145	- 6	පරිණායකයෙක්	පරිණායකයෙක්
151	- 22	අප්‍රණිති	අප්‍රණිති
169	- 33	උදන්	උදන්
214	- 8	පඨම.	පඨම.
257	- 6	අවසානකයෙත්	අවසානකයෙත්
294	- 30	අමකකො	අමකකො,
356	- 7	උපද්‍රවපාදිනනුපාදනිත.	උපද්‍රවපාදිනනුපාදනිත.
402	- 3	අනුදායන	අනුදායන
403	- 24	අනුනුතයෙක්	අනුනුතයෙක්